DE

LITERIS ENCYCLICIS DISSERTATIO

FRANCISCI DOMINICI BENCINI

ABBATIS SANCTI PONTII

AD MAGNUM

VICTORIUM AMEDEUM

SARDINIAE REGEM.

AUGUSTAE TAURINORUM M.DCC.XXVIII.

Ex Typographia JOHANNIS FRANCISCI MAIRESSE.
Superiorum permissu.

MAGNO

VICTORIO AMEDEO

SARDINIAE REGI

FRANCISCUS DOMINICUS BENCINI F.

QVae res in veteri nuncupandorum Librorum consuetudine plurimum possunt, conditio Autoris, Moecenatis amplitudo, & Operis argumentum, eae simul omnes fecerunt, REX INVICTISSIME, *ut tenue hoc Literarum nostrarum Munusculum ad Majestatis Tuae pedes defer-*

rem; atque omnem pariter metum, & trepidationem exuerem, qua Tuum ad Augustissimum Conspectum nunquam non corripior, perinde ac solent oculi ad Solis jubar, quum fulget in summo Coeli fastigio, felicissimumque sub se Terrarum Orbem & illustrat, & recreat. Nam si ad Te aliud afferrem nihil, quàm piae sincerae que venerationis conscientiam, verendum mihi haudquaquam erat, quin eam probares, & quae incredibilis est Clementia Tua, eo etiam favore complecterteris, quo Aeternum Numen, cujus ipse personam agis, castam potius, & religiosam mentem, quàm pingues hostias, & peregrina Cultorum suorum donaria complectitur. Nunc verò quùm non sine maxima, qua possum, grati animi significatione, eâque duratura quandiù scripta nostra aetatem ferent, suusque Sanctioribus Literis honos habebitur, Regiam interpellem Munificentiam Tuam, qua me Tibi beneficiis immortalibus devinctum esse voluisti; in eam spem fidenter totus devenio, futurum, ut palam facias, hos qualescumque labores meos Tibi, REGUM SAPIENTISSIME, *non improbari.*

Notum

Notum oppidò, & pervulgatum est, hoc jure meritoque nostrorum temporum, Tuique Imperii felicitati adscribendum, quòd quicumque summo studio, labore, atque industria ad rem publicam Literariam, ferè ubique consenescentem, ornandam, augendamque incumbunt, Te Vindice, Te Patrono, dicam etiam, Te Autore, atque Judice glorientur. Quanta verò est ad sublimiorem Divinarum rerum cognitionem promovendam, ad defoecatiorem Religionis scientiam, ad Fidei defensionem, uno verbo, ad veterem Orthodoxam Theologiam restituendam Animi Tui contentio? Quàm divinum illud est propositum Tuum, quo frigescenti Pietati, ac Fidei excitamenta ubique, & praesidia in florentissimo hoc Imperio constituisti? Superabit, vereor, Annalium fidem quidquid inter praeclara Tua, & ad immortalitatem comparata facinora olim audiet Posteritas. Te scilicet pro Italiae libertate Sacrum, & Augustum Caput, cujus incolumitatem debuèrant omnes periculo suo pacisci, hostibus potentissimis objicere non detrectasse. Te scientia rei militaris, autoritate, felicitate clarum, post restitutam Le-

gum

gum Majestatem, summa dignitate, & incomparabili moderationis laude Rempublicam difficillimis temporibus & defendisse, & rexisse. Te omni studio ad salutem Populorum curandam, vehementi accuratione ad vitiorum licentiam compescendam, incredibili Munificentia ad bonas Literas, Artesque juvandas incubuisse. Te denique & Augusti sapientiam, & Titi humanitatem, Trajani probitatem, Constantini Religionem, pietatem Theodosii, & Caroli cognomento Magni gloriam, famamque complexum, ad illud dignitatis fastigium evectum esse, quo nihil est in rebus humanis augustius, atque sublimius. Adeo ea est Virtutis felicitas, ut suis quidem contenta viribus, sola, sine Fortuna quamplurimum possit: Ea Fortunae indoles, ut sine Virtute parum admodum possit, ac prope nihil: Altera verò alterius ope sic adjuvetur, ut simul conjunctae non tantum aggredi quaecumque ardua, & Mortalibus impervia, sed omnino praetergredi valeant.

Hoc igitur, REGUM OPTIME, *fortunis meis abunde pulcrum, & magnificum accessisse*

non

non dubito, ut inter alias qualescumque lucubrationes meas, hanc potissimùm de Ecclesiasticis prisci Aevi Literis amplissimo Nomini Tuo inscriberem, quae ad Religionem à novitatis labe vendicandam momenti plurimum est aliquando habitura. Ignorat hodie nullus, Tibi interdum à gravissimis Regni curis tantum animi superesse, ut, quò Literarum decus, & amplitudinem augeas, haudquaquam graveris, scriptiones illas praesertim cognoscere, & acute dijudicare, quae vel ad res feliciter, ac praeclare gerendas, vel ad Rempublicam sapienter religioseque moderandam, adjumento esse videantur. Major mea est de Tua gravitate, moderatione, pietate opinio, quàm ut tantillum suspicer, conatus hosce meos posse à Te improbari, ex quibus quid Religionis incolumitati, quid servandae Ecclesiarum firmitati accedat, facile intelliges. Fruar in tempore, REX CLEMENTISSIME, judicio Tuo, fortasse non cariturus apud Posteros, quum obtrectatio decesserit, industriae testimonio: atque agam deinceps omni contentione, quò vel ex hoc amplissimo suffragio Tuo doceatur, nihil praecelsis mentibus esse

à

à natura proclivius , quàm ſumma quæque complecti , ſuique ſimillima . Ego verò id certe aſſecutus videbor , ut mihi , quod votorum meorum Caput eſt , Auguſtiſſimo Patrocinio Tuo quamdiutiſſime liceat gloriari . Dabam Taurini Ad V. Non. Octobr. Ann. M.DCC.XXVIII.

PROOE-

PROOEMIUM OPERIS.

OCtavus Annus ſupra Trigeſimum jam vertitur, ex quo ad Fidei, & Religionis diſciplinam illuſtrandam, vendicandamque, Romae primùm, tum in hac Taurinenſi Academia divino munere, Summorumque Principum autoritate admotus fui. Ac principio quidem ſaepè mecum reputavi, quid demum cauſſae eſſet, quod, quum tam multae lucubrationes Virorum pietate, ac doctrina praeſtantium, ſummo Catholicae Eccleſiae bono prodierint, levi nihilominus, & nullo ferè profectu ab alienae Communionis hominibus exceptae ſint, nonnullae etiam ad haereticalis pertinaciae argumentum traductae: Donec in mentem venit, ortum id maximè ex anticipata quadam illorum opinione, in qua evellenda, praecipua Polemicorum deſudare debet induſtria; quodque niſi fiat, omnis perit labor, atque opera luditur in ſingularibus de dogmatis contentionibus. Scilicet ut illi nobis plerumque non intercedunt, quum de Scripturarum Divinarum autoritate, & pondere, ac de Fidei capitibus, quae iiſdem Divinis Inſtrumentis diſerte evidenterque prodita ſunt, ex inſtituto noſtro diſquirimus; ita quaecumque nos à Dei verbo tradito repetimus dogmata, atque à Patrum, Conciliorum, Pontificum, ceterorumque Scriptorum perſuaſione, & monumentis literarum hactenùs illibatè cuſtodita, docemus, multis illi ambagibus, innumeriſque contentionum moleſtiis implicant, hac imprimis de cauſſa, quod velut res in utramque partem verſatiles ab ipſis Veteribus habitas, opinentur, eaſque in tantum adiaphoras, ut

qualitercumque doceantur, nec fides inde, nec vera Ecclesia labascat. Ad haec insuper haerere plerosque, ambigere, atque insidiosè à Catholicis sciscitari novimus, qua fieri ratione possit, ut Divinae plurimorum dogmatum Traditiones, quae in sacro Ecclesiarum Deposito à Christo, & Apostolis consignatae feruntur, eodem planè censu, ac ne hilum quidem, ut decet, immutatae ad nos usque pervenerint. Temporum diuturnitas omnia passim intervertit, ac delet, aera etiam, & saxa: nec quidquam est, sive à necessitate, usuque, sive à pietate, & Religione commendatum, quod Hominum aut socordia, aut impietate, aut fraude ad seram Posteritatem vitiatum non transmittatur. Hinc, opinor, fermè omnis in Religione dissensus oritur, & animorum, sententiarumque mira collisio: Hinc Sectariorum in Romanam Ecclesiam scommata, sannae, odia, insectationes, & pertinax ab eadem secessus. Catholici verò, tametsi de ea, quae oretenus tradita Fides est, & hodieque perseverat, ex Divinis ipsis Scripturis sat erudiamur, & generalem quandam normam adipisci possimus, qua germanae Traditionis characteres constituantur; ita semper nihilominus censui, singulares dogmatum Traditiones vix pro dignitate adversus nostrorum temporum Scepticos vendicari, & contentiosis hominibus suaderi posse, nisi certam fixamque rationem compererimus, qua eaedem à primaeva origine, & deinceps, aetate qualibet, & quacumque patuit Christianus Orbis, non à Patribus dumtaxat, & Scriptoribus, quibus illi quidem opinationes affingunt, atque etiam, si Diis placet, aberrationes, sed insuper abs unanimi, constantique Episcoporum, Ec-

clesiarum, & Populorum omnium fide, consensu, ac persuasione repetantur. In his majestas elucet, ac dignitas Catholicae Ecclesiae, quam Divinus Paracletus agit, & dirigit, ut ab avito Fidei candore, à Dogmatum puritate, atque à recta Scripturarum intelligentia nunquam descifcat. Equidem nemo, qui secum parumper reputet summam Patrum solertiam in explanandis Fidei dogmatis, solicitum Episcoporum zelum in vendicandis, in custodiendis Ecclesiarum summam religionem, & miram Populorum in profitendis consensionem; nemo, inquam, nisi cor Zenonis habeat, aut jecur Cratetis, eò adducetur, ut iis assentiri detrectet, quae tot retrò Seculis, & tanto animorum concentu Ecclesia Christi tenuit, & professa est. *Ecquid enim verisimile est*, aïebat Tertullianus, de Praescript. 196
cap. 28., *ut tot, ac tantae Ecclesiae in unam fidem erraverint? Nullus inter multos eventus unus est exitus: variasse debuerat error doctrinae Ecclesiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.*

II. Haec igitur animo reputanti, atque in eruditae Antiquitatis rudera, & mores sedulò inquirenti, opportunè succurrit pristina Encyclicarum Literarum disciplina, quibus Ecclesiastici Praesules ad Dogmatum puritatem, atque ad Animorum unitatem servandam, usos diù fuisse compertum est. Haec, nisi fallor, praecipua ratio fuit, qua priscae Apostolicae Ecclesiae, & quae ab iis duxere originem, Coelestis doctrinae Depositum innoxium, & ab omni labe, interpolatione, & fraude tutissimum servaverunt. Hic lydius, pene dixerim, lapis fuit, ad quem & olim Majores nostri, & nos ipsi Traditio-

nem singularium Dogmatum exigentes, Fidei antiquitatem, universalitatem, consensionem, adversus profanas hujuscemodi aevi novitates, nullo negotio, magna verò securitate deprehendimus. Non secus enim ac Principum Leges, & Edicta, quondam in Provinciis, & Urbibus evulgata, atque in normam regundae, moderandaeque Reipub. adscita, etiam post innumeras temporum, Imperiorum, ac rerum omnium vicissitudines, qui tùm mores fuerint Populorum, quomodo lites, & universim reliqua Civium officia peragerentur, quae Magistratuum, ac Subditorum placita, quae denique totius vitae instituta essent, procul omni dubietate edocent Posteros, & erudiunt: ita fere Traditio dogmatum, Apostolicis Ecclesiis semel contradita, ac ceteras subinde per universum Christianum Orbem pervagata, atque unanimi fide, constanti persuasione, & identidem repetita in Encyclicis Literis professione, recepta ubique, & custodita; inter plurimas scelestorum Hominum aberrationes, fraudes, & corruptelas; imò, quod dolendum magis, verendumque fuerat, ipsas inter studiorum, rituum, disciplinae, morumque luctuosas immutationes, perstitit eadem, nullâ sui parte major, nullâ minor, & cujusmodi à Christo, & Apostolis profecta est, eadem ad nostra tempora, potissimum Encyclicarum ope, sincera perseverat. Nam quum Episcopis omnibus, & constitutis apud eosdem Doctorum Presbyterorum Collegiis, animo haereret praeceptum illud saluberrimum, quo Redemtor servari religiosè caverat Fidei unitatem, & animorum; si quos forte contra niti, & ab avita sententia declinare viderent, continuò respicientes ad Depositum dog-

matum

matum, excussis praesertim Literis Praedecessorum, ultrò citroque in Orbem datis, & quas, velut certam unius communionis tesseram, Ecclesiae Originales, & Matrices servassent; denuò repetebant priscas fidei professiones, mutuis conscriptis, atque invicem, & ubique subscriptis Epistolis, tanta plerumque animorum consensione, ut novitii errores, Ecclesiastici hujus Magisterii robore confixi, damnatique exularent; omnisque Ecclesia, ne θάλπειν ὄφιν ἐν τῷ χόλπῳ, ipsos jam Autores errorum, & novitatum detestaretur. Hinc auditae passim, & adhibitae primis VIII. Seculis Epistolae Communicatoriae, Pacificae, Formatae, aliaeque id genus multae, quibus Episcopi cum Primatibus suis, Primates inter se se, & universi cum Petri Cathedra, quae centrum communionis est, in una Fidei, & animorum societate cohaerescere, insuper Divinorum Codicum corruptores, & quotquot audaces essent Traditionum interpolatores, odisse, exsecrari, & damnare, invicem testabantur. Et optimo quidem jure Sanctissimi illi Praesules tam augustum perinde atque obvium Religionis custodiendae subsidium in mores receperunt. Etenim quum Leges duas, inter se discrepantes, unde ἀντινομία profluit, minimè conservari posse, constet, sitque turpe, in ea Civitate, quae legibus teneatur, discedi à legibus, quippe hoc unum vinculum est dignitatum, quibus Populi salus persistit, hoc praecipuum fundamentum libertatis: multò id verius obtinet in Legibus Christianorum, à quarum puritate, integritate, & usu ipsa pendet aeterna salus, quaeque sunt Apostolorum, & Christi dogmata, scripto partim, partim vivae vocis oraculo promulgata, atque Epi-

ſcoporum, Doctorumque vigilantiae tradita, ut ad Nepotes, ac Poſteros integra, & illibata tranſmitterent.

III. Tametſi verò difficillimum ſit in omni conquiſitione rationis exordium, lubet, rem hanc à ſimpliciſſimis originibus ſuis repetere. Eccleſiam Chriſtus inſtituit, columnam, & firmamentum veritatis, fecitque ampliſſimo ſuo munere indefectibilem, quoties de Divino jure reſponſa ferret. Sed quoniam ita hominum animis naturae quodam vitio comparatum eſt, ut quandiù hoc labili corporum ergaſtulo obſtricti ſunt, vix citra erroris periculum intelligant, judicentve; ſpopondit inſuper, ſemet eidem Eccleſiae adfuturum ad Seculorum uſque conſummationem, ne unquam Inferorum portae praevaleant; imò & alium Paracletum divinitùs miſſurum, qui veritatem omnem edoceat, Paſtoreſque, & fideles in recto Fidei tramite ita contineat, ut non vi aliqua exteriore, non machinis, non fraudibus deduci poſſent ab ea profeſſione dogmatum, quae vel perſemet docuerat, vel per Apoſtolos in Eccleſiae Depoſito mandaverat cuſtodienda. Haec quum certa ſint, atque extra dubitationis aleam poſita, ſive Sponſoris majeſtatem; ſummamque veritatem, quae nec fallere poteſt, nec falli; ſive etiam mirabiles penſemus effectus, qui Eccleſiam, quamquam gravibus ad hunc uſque diem agitatam procellis, in ea tamen fide, quam accepit, hactenus permanſiſſe, teſtantur: Age jam, quae fuerit de ejuſdem autoritate, unitate, candore apud primitivos Fideles perſuaſio, exquiramus. Ac primùm quidem de conſtituto apud illos, fixoque praejudicio, quo Eccleſiae ſententiam, velut aequam ſemper, & irre-

voca-

vocabilem, ſuſcipiebant, malo hîc habeantur Auguſtini verba, quam mea. *In hac re* (inquit ille adverſus Creſconium lib. 1. cap. 33.) *à nobis tenetur veritas, quum hoc facimus, quod univerſae jam placuit Eccleſiae, quam ipſarum Scripturarum commendat autoritas; ut quoniam ſacra Scriptura fallere non poteſt, quiſquis falli metuit, eandem Eccleſiam conſulat, quam ſine ulla ambiguitate Scriptura demonſtrat*. Et in Pſal. 57. '*Quiſquis à ventre Eccleſiae ſeparatus fuerit, neceſſe eſt, ut falſa loquatur* .... *Poteſt fieri, ut homo mentiatur: non poteſt fieri, ut Veritas mentiatur. Ex Veritatis ore cognoſco Chriſtum, ipſam Veritatem: ex Veritatis ore cognoſco Eccleſiam, participem veritatis*. Praeclara quoque illa ſunt ejuſdem verba in Pſal. 9. v. 12. *Ipſa, quae nunc eſt, Eccleſia, niſi Dominus non habitaret, iret in errorem quamlibet ſtudioſiſſima ſpeculatio*. Eſt verò ſupremum hoc Magiſterium ita Eccleſiae traditum, ut ſive eadem in Capite ſit adunata, eoque tum inviſibili, quod Chriſtus eſt, univerſam compagem Divinis chariſmatibus animans; tum in humano, & aſpectabili, quod eſt ejuſdem externa velut baſis, & fundamentum; ſive in Oecumenico Concilio ex omni Chriſtiano Orbe ſit congregata; ſive denique per eundem Orbem diſperſa, & ſuorum ubique Praeſulum, ac Doctorum ore, conſenſuque definiens, perinde vim ſuam exſerat, à recta Scripturarum, & Traditionis regula nuſquam aberratura. Nihil attinet hoc loco dicere, quae ejuſdem ſint partes, quae vis, quae dignitas in Capite, aut in Oecumenicis Synodis: Sed quemadmodum diffuſa per Orbem agat, aut judicet, ex inſtituto noſtro aperiemus. Omnis autem haec ratio duabus omnino partibus continetur, quarum alteram *Paſſivam* vocant, quia traditam

fidem tenet, & profitetur; *Activam* alteram, quia Dogmatum susceptorum veritatem edocet, & quae receptae professioni sint consentanea, definit. Neque enim Ecclesiae actio, & Magisterii dignitas aliud exigunt quidpiam, quam perspicere, quid in unaquaque re verum, sincerumque sit, quid consentaneum Fidei, quid consequens, quid repugnans. *Ceteram turbam*, inquit Augustinus, cont. Epist. Fundam. cap. 4., *non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit*. Utroque hoc munere veteres Christianos, & Antistites, qui sanè tanti nominis mensuram implebant, usu Encyclicarum Literarum perfunctos esse, ex nostris Dissertationibus tum, reor, constabit, quum & Populos, novitia dogmata haereticorum hominum exhorrescentes, & Episcopos, ac Doctores, ubique ad Depositum exigentes, & per Epistolas, circumquaque susceptas, placita eadem exsecrantes contemplabimur.

IV. Unde verò institutio hujuscemodi ad Ecclesiam manarit, & quo praeeunte, tandiù obtinuerit, nec difficile, & persemet jucundum erit assequi, si B. Pauli Epistolam ad Ephesios, quam fuisse Encyclicam, in Dissert. II. commonstrabitur, non oscitanter perlustremus. Id in ea sibi sumserat Gentium Apostolus, ut Ecclesiae, & Capitis naturam, membrorum ordinem, & Praesidum, Doctorumque officia, & dotes monstraret: Quorum omnium conditionem compendio perstringens, aït cap. 4. v. 7. *Unicuique autem Nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*. Et ferè è vestigio subjungit. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores*. Nihil enimvero est in corpore quovis Po-

litico tam compositum, tam mirè compactum, & coägmentatum, velut in hac Ecclesiae ordinatione deprehenditur, ubi partes cùm inferiores, tum principes, suis licet diversae, distinctaeque gradibus, eodem tamen Spiritu, eadem fide conjunctae, ad unum finem omnes collineant, scilicet, ut pergit ibidem Apostolus, *ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerii, in aedificationem Corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi; ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae, in nequitia Hominum, in astutia, ad circumventionem erroris*. Pastores ii, & Doctores, constituti usque ad Seculi consummationem in opus Ministerii, & Ecclesiae aedificationem, iidemque una dogmatum professione colligati, quacumque demum ratione, sive adunati in Capite, sive in Generalibus Synodis collecti, sive etiam per Orbem dispersi, decreta condant, ferantque sententiam, modò unanimes sint, divini Spiritus directione potiuntur: atque adeo quotquot illis adhaerescunt, nec ab Ecclesiae corpore usquam divelli, nec inanis doctrinae vento poterunt circumferri. Namque & Redemtoris promissa generatim de Ecclesia pronunciata sunt; & praesertim ubi cetera media non suppetant, etiam dispersa Ecclesia, quae, sibi, & suo Capiti constans, quidpiam Encyclicis Literis ad fidei, aut morum integritatem, puritatemque decernat, eodem planè jure gaudeat necesse est.

V. Equidem primis Ecclesiae Seculis, quibus publicorum Coetuum habendorum facultas politicis Legibus erat intercepta, aut ab arbitrio summarum Potestatum suspensa; publicus etiam Cursus sine Im-

periali

periali Diplomate interdictus, nonne simplici Episcoporum consensu, Encyclicis praestito, sine Generalium Conciliorum adunatione decernebatur, quid esset in rebus dubiis consectandum? An non sexcentae haereses, ante Synodum Nicaenam exortae, sola sine Synodis Pastorum consensione obrutae sunt, & compressae? Ebionem, Cerinthum, Menandrum, Nicolaum, & ceteros subinde gregales quod Judicium proscripsit, nisi sola Apostolicae fidei in Ecclesiis conscientia? Vix Basilidis, & Saturnini impiae machinationes adversus Evangelicam veritatem, & Ecclesiae dogmata emerserunt, quum *eodem tempore plurimi Ecclesiastici Viri patrocinium veritatis susciperent, & pro Ecclesiastica, Apostolicaque doctrina disertissime decertarent; nonnulli etiam assertiones suas, scriptis proditas, tanquam remedia, ad cavendas supradictas haereses*
315 *comparata, Posteris reliquerunt*. Inquit Eusebius H.E. lib. 4. cap. 7. Et hoc potissimum medio, pergit idem, *Catholica Ecclesia, quae sola vera est, semperque sui similis, & constans, novis quotidie incrementis augebatur; gravitate, sinceritate, ac libertate, modestia denique, & sanctitate vitae cujusdam, Philosophiaeque divinae omnium oculos non Graecorum modo, verum etiam Barbarorum perstringens*. Quod autem laudatissimus ille Historiae Ecclesiasticae Parens lib. 5. cap. 16. memorat de Montanistarum damnatione, quae Episcoporum consentientium Epistolis, & disputationibus peracta est, magnam argumento, in quo versamur, lucem foeneratur. *Et adversus Cataphrygarum quidem haeresim, propugnator veritatis Deus tum Apollinarem Hierapolitanum ..... tum alios cum illo quamplures, doctrina, & eloquentia praestantes, tanquam validum, atque invictum telum excitavit*. Haec ille de Apollinaris laboribus, ut ce-

terorum Episcoporum animos ad haeresim impro-
bandam accenderet. Jam verò de Montani fraudi-
bus, & conatibus, queis primùm Phryges, tum
Ecclesiam universam, ad quam sibi aditum omnem
senserat praecludi Encyclicis Apollinaris scriptis,
dehonestare, ac lacessere molitus est. *Hi perpauci erant
Phryges, huiusmodi fraude decepti. Universam verò, quae
per Orbem terrarum sparsa est, Ecclesiam idem ille arrogan-
tissimus Spiritus maledictis appetere eos docebat, eo quod nec
honorem, nec aditum ullum ad ipsam Pseudo-propheticus Spi-
ritus reperiret. Nam quum Fideles, qui in Asia erant,
saepius, & in plurimis Asiae locis eius rei caussa convenis-
sent, novamque illam doctrinam examinassent, & propha-
nam, atque impiam judicassent, damnata Haeresi, isti ab
Ecclesia, & Fidelium communione ejecti sunt.* Apollina- 170
ris Hierapolitanus Episcopus, & Metropolita Sera-
pionem Antiochenum Patriarcham, cui erat subje-
ctus, hauddubiè illius haeresis commonefecit. Nam
id erat in more positum, ut Episcopi, & Metro-
politae quaelibet recèns exorta dogmata Hierarchae
suo patefacerent, & illius operâ ceteris Primatibus,
& per Orbem Episcopis; quatenus siqua adversus
novitates Encyclica conscriberetur, ea abs unanimi
omnium subscriptione, & suffragio robur, ac magi-
sterium sumeret: quod suo loco prolixius, & accu-
ratius disputabitur. Hinc Serapion in Encyclica, 190
cujus fragmentum Eusebii solertiâ adhuc legimus,
ibid. cap. 19. in hunc modum scripsit. *Atque ut
sciatis, qualiter universa, quae in terris est, Fraternitas,
operationem illam simulatae factionis, quae nova Prophetia
nominatur, aversata, atque abominata est, Beatissimi Pa-
tris Claudii Apollinaris, qui Hierapolitanae Urbis in Asia
Episcopus fuit, Literas ad vos misi.* Consensum, subinde

prae-

praeſtitum Encyclicae Serapionis, memorat Hiſtoricus, dum ſubſcriptiones diſtinctè aliquas recitat, ceteras generatim ita perſtringit. *Sed & aliorum complurium Epiſcoporum, idem cum illis ſentientium, ſubſcriptiones, propriis ipſorum manibus appoſitae, in illa, quam dixi, epiſtola leguntur*. Tanta deinde fide, & obſequio à ſingulis Eccleſiarum ordinibus decretum illud Encyclicum ſuſceptum eſt, ut unius, ejuſdemque vi, & pondere Fideles communionem haereticorum illorum aufugerent. Iccirco Beatiſſimus ille Apollinaris in ſuperioribus ſcripſerat, ibid. cap. 16. in fine *Quamobrem quotieſcumque Eccleſiae Viri, ad Martyrium pro vera fide ſubeundum vocati, una cum quibuſdam de Phrygum haereſi, qui Martyres dicuntur, caſu quodam coïerint, ſemper ab illis diſſentiunt, & communionem eorum ſolicite vitantes, glorioſum Martyrii exitum conſequuntur; quippe qui Montani, & Mulierculárum Spiritui aſſenſum commodare, nefas ducant*. Praeclariſſima haec ſunt priſci moris veſtigia, haec Magiſterii Eccleſiaſtici in Paſtoribus, ubique diffuſis, non ambigua, nec marte noſtro meditata ſpecimina, ex quibus, quantum praeſidii in conſenſione Eccleſiarum, & Epiſcoporum poſitum ſit, ad rectam fidem conſtituendam, atque ad omnem comprimendam haereſim, abunde perſpici poteſt. Nemo unus ignorat, emerſiſſe tunc multò plures, & nihilo difficiliores de Religione contentiones, atque infenſiſſima exarſiſſe animorum, ſententiarumque diſſidia: Et tamen quotuſquiſque eſt è Scriptoribus illorum temporum, qui memoret, Epiſcoporum Concilia ea de cauſſa celebrata fuiſſe, ſi quaedam particularia demas, quae, ſeneſcente II. Seculo, & deinceps à Metropolitis celebrata ſunt, ut iis, quae per Encyclicas decernebantur, quum

exa-

examini subjecissent, suffragio deinde, & subscriptione consentirent? Erat nimirum instar Synodorum ipsa Praesulum conttabilita inter se se Formatis, Communicatoriis, & Pacificis, dogmatum communicatio, fidei unitas, & recta Divinarum Traditionum intelligentia. Fidelibus quoque instar Generalis Concilii erat quidquid nossent ab Episcopis, & Doctorum Collegiis in unaquaque controversia discussum, & unanimi omnium consensione definitum. In ea enim sententia versabantur, id rectissime cogitabant, Ecclesiae dispersae, perinde atque in Synodis adunatae, desponsatam esse, oppigneratamque à Christo veritatem: Non errasse eam ante Synodos, nec eorum, quae pridem universim decreverat, palinodiam in Synodis canere; easque licet hostili quadam vi praepediri contingeret, nullo errorum impetu columnam veritatis concuti posse: sed eandem semper & ante Synodos, & sine Synodis Ecclesiam, in unum quidpiam coëuntem sub Christo Capite, Divini Spiritus oraculum in medio habituram.

VI. Hinc Veteres Tractatores, & Patres dogmatum asserendorum rationem ferè universam deduxere, qua Novatores, quotquot essent, ad doctrinam, judiciumque Ecclesiarum provocare consueverunt. Id quod imprimis discere est ab Irenaeo, qui ipso 167
fere initio Operis, quod adversus Haereses exaravit, sacram hanc velut anchoram Fidei arripit, & Valentino opponit. *Ecclesia enim*, inquit lib. 1. cap. 2., *per universum Orbem usque ad fines terrae seminata, & ab Apostolis, & à Discipulis eorum accepit eam fidem &c.* Symbolum hîc recenset, & subinde prosequitur cap. 3. *Hanc praedicationem quum acceperit, & hanc fidem, quemadmodum praediximus, Ecclesia, & quidem in universum*

Mundum disseminata, diligenter *custodit*, *quasi unam domum inhabitans*, *& similiter credit iis*, *videlicet quasi unam animam habens*, *& unum cor*, *& consonanter haec praedicat*, *& docet*, *& tradit*, *quasi unum possidens os*. Ubi in ea, quae ubique est, Ecclesia quod *Passivum* est, ab *Activo* secernit, & ut fidei, ita doctrinae Magisterium commendat. Quae vero subjungit, utriusque muneris rationes mirum in modum illustrant. *Nam etsi in Mundo loquelae dissimiles sunt, sed tamen virtus Traditionis una & eadem est. Et neque hae, quae in Germania sunt fundatae Ecclesiae, aliter credunt, aut aliter tradunt: Neque hae, quae in Hiberis sunt, neque hae quae in Celtis, neque hae, quae in Oriente, neque hae, quae in Aegypto, neque hae, quae in Lybia, neque hae, quae in medio Mundi sunt constitutae. Sed sicut Sol creatura Dei in universo Mundo unus & idem est; sic & lumen, praedicatio veritatis ubique lucet, & illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire*. Quemadmodum verò & sibi, & Religioni constans permaneat veritatis Magistra, eleganter alibi docet, quum ait lib. 3. cap. 40. *Fidem, perceptam ab Ecclesia, custodimus, & quae semper à Spiritu Dei, quasi in vase bono eximium quoddam, juvenescens, & juvenescere faciens ipsum vas, in quo est. Ubi Ecclesia, ibi Spiritus Dei, & ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia, & omnis gratia. Spiritus autem veritas*. His ita constitutis, falsos Fratres, & impostores aggreditur, eosque duplici momento dumtaxat refelli docet, ibid. cap. 2., scilicet vel divinis Scripturis, *vel quum ad eam iterum Traditionem, quae est ab Apostolis, quae per successionem Presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos*. Ope nimirum Epistolarum, quibus, quale sit apud omnes Depositum, quae professio, quae fides, exploramus. Nam, ut prosequitur cap. 3. Irenaeus, *Traditionem*

Apo-

Apostolorum, in toto Mundo manifestatam, in Ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera velint audire. Et habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & Successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur. Placuit Irenaeo, id omne ulterius experiri, & inter ceteras, ad Romanam Ecclesiam provocat, ad quam *propter potentiorem Principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt undique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis, Traditio.* Ejus rei gratia Urbis Pontifices ad sua usque tempora censet: *Et hac ordinatione,* inquit, *& successione, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia Traditio, & veritatis praeconiatio pervenit usque ad nos. Et est plenissima haec ostensio, unam, & eandem vivificatricem fidem esse, quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita in veritate.* Admirabilem eandem consensionem experitur quoque in Ecclesiis Ephesina, & Smyrnensi, quarum alteram Paulus, & Johannes, alteram Polycarpus fundaverant: De iis autem fidenter quoque asseverat. *Et testimonium his perhibent, quae sunt in Asia, Ecclesiae omnes.* Quamobrem universam disputationem ita concludit cap. 4. *Tantae igitur ostensionis quum sint haec, non oportet adhuc quaerere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, quum Apostoli, quasi in Depositorium dives, plenissime in eam contulerint omnia, quae sunt veritatis. . . . . Quid enim & si quibus de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum, & re liquidum est? Quid autem si neque Apostoli quidem Scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi Traditio-*

nis, quam tradiderunt iis, quibus committebant Ecclesias. Sed tam est acer, & adeo frequenter, atque apposité in hoc argumento versatur magnus ille Ecclesiasticae pacis, & dignitatis vindex, Irenaeus, ut aliud fere nihil sibi agendum constituisse videatur, quam ut scriptis suis Posteros erudiret, puritatem dogmatum, & fidei candorem in Ecclesiarum totius Orbis consensione inquirere oportere.

VII. Haeret iisdem planè vestigiis, eademque dis-
196 putat persuasione Septimius Tertullianus, qui omnem cum Haereticis disputationem exigens ad certos quosdam explorandae verae fidei Canones, ita primùm statuit, de Praescript. cap. 20. *Dehinc in Orbem profecti* (Apostoli) *eandem doctrinam ejusdem fidei Nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamque Civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei, & semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, & quotidie mutuantur, ut Ecclesiae fiant.* Colligit inde unitatem Ecclesiarum, quae vel in eo potissimum elucet, quod *est illis communicatio Pacis, & appellatio Fraternitatis, & contesseratio Hospitalitatis: quae jura non alia ratio regit, quam ejusdem Sacramenti una Traditio.* Iccirco etiam in iis, quae de singularium Traditionum veritate moventur contentiones, Ecclesias ipsas interrogandas praescribit, atque adeo concludit ibid. cap. 21. *Constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis Apostolicis, Matricibus, & Originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo accepit: omnem verò doctrinam de mendacio praejudicandam, quae sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei.* Hac fidei norma lib. 4. adversus Marcionis deliramenta

Johan-

Johanni Apoſtolo adjudicat ſacrum Apocalypſeos Librum: hoc veritatis indice contra Ebionem, Valentinum, Baſilidem, alioſque hujuſce furfuris homines, ſingularia paſſim Traditionis capita vendicat. Altum ubique eſt de Synodorum celebratione ſilentium: & eas ſicubi memorat, per quas *& altiora quaeque in commune tractantur, & ipſa repraeſentatio totius nominis Chriſtiani magna veneratione celebratur*: id agere illas dumtaxat edocet, ut quae ubique locorum in Eccleſiis ſingulis, atque ab Epiſcopis omnibus, Catholica communione praeditis, tenebatur fides, in Conciliis pro Chriſtiani nominis majeſtate eluceret. Ceterum appellat ubique Apoſtolicam in Eccleſiis Traditionem, & afflatum Divini Spiritus, nullo temporum lapſu, nulla humanarum rerum immutatione iiſdem defuturum: ubique ad Epiſcoporum non interruptas ſucceſſiones, ad Preſbyterorum Collegia, quae penes unamquamque Sedem conſtituta erant; ad animorum, ſententiarumque unitatem, atque concentum; denique ad auguſtiſſimam Eccleſiarum omnium compagem provocat, in qua una quaedam Apoſtolica prima eſt, à qua omnes; atque ut Apoſtolicae omnes ſint, omnes prima, & una dicuntur, dum in unum Corpus, & Spiritum unum, omnes toto undique Orbe admirabiliter colligatae, & coeleſti quodam nexu inter ſe ſe devinctae conſpirant. Quamobrem eleganter Magnus Auguſtinus in Pſal. 141. v. 4. *Quae Eccleſiae, ipſae Eccleſiae pluraliter dicuntur*: *propter unitatem Eccleſiae, una Eccleſia. Una eſt Columba mea, una eſt Matris ſuae. Propter congregationes Fraternas per loca multae ſunt Eccleſiae.* 396

VIII. Senſerunt vim Magiſterii hujus quotquot

fere ab Ecclesiae primordiis usque ad VIII. integrum Seculum, aestu novitatis perciti fuere; & neque, quid de Divinis, & Apostolicis Traditionibus saperent, intelligentes, credula ingenia perniciosissimarum opinionum laqueis implicare, moliti aliquando sunt. Nolo hîc exempla congerere, quae commodius, & accuratius in hiscemet Dissertationibus discutientur. Tantum quod res est, ex Novatiani, Pelagiique damnatione perstringam. Ac
251 Novatianus quidem Encyclica Cornelii Pontificis, cui Episcopi ex omni Orbe subscripsêre, reus Schismatis actus fuerat, damnatusque. Haerebat inter alios de vi hujusce Magisterii Antonianus, quem, ut ad justam caussae hujus aestimationem adduceret, in hunc modum Cyprianus alloquitur. *Quam vanum est, ut Novatiano, nuper retruso, & refutato, & per totum Orbem à Sacerdotibus Dei abstento, nunc adulatores adhuc vobis patiamur illudere, & de majestate, ac dignitate Ecclesiae judicare*. Scilicet Cornelii Encyclica in autoritatem universalis Ecclesiae recepta fuerat, quoniam unus toto Orbe Episcopatus indissociabili collegio, & fidei vinculo sibi cohaerescebat. Hinc nefas erat, posteaquam, nihil praepediente locorum intercapedine, omnes ubique Gentium Episcopi, velut uno spiritu, unoque ore, instar Oecumenicae Synodi, ad haeresim, atque haereticum damnandum convenerant, de augustissimo hoc Magisterio ambigere velle, & sustinere assensum. Quapropter
370 Pacianus idipsum Sympronianο Novatiano Epist. 1. fidenter opposuit. *Parva vobis de Apostolicis Viris, parva de primis Sacerdotibus, parva de Beatissimo Cypriano Martyre, atque Doctore currit autoritas? An volumus docere Doctorem? Quid & earum partium Sacerdotes, quos*

per

per totum Orbem cum eodem Cypriano pax una solidavit? Quid tot annosi Episcopi, tot Martyres, tot Confessores? Haec subinde amplificat, eidemque Magisterio inhaerens, *securus nulla alia certaminum argumenta quaerit*. Pelagii verò haeresim, fraudes, & placita quid nisi Innocentii, & Zosimi Literae, in Orbem transmissae, toto pariter Christiano Orbe proscripsit? Ea de re B. Prosperi verba digna sunt, quae hîc adscribantur. *Quondam*, scribit ille adv. Collat. cap. 41., 444
Beatae Memoriae Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit, quando Pelagium ad profitendam in se, suosque sententiam, Palaestinorum Episcoporum Synodus coärctavit: Quando Africanorum Conciliorum decretis Beatae Recordationis Papa Zosimus sententiae suae robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem, gladio Petri dexteras omnium armavit Antistitum. Et ante Prosperum Augustinus, lib. 4. ad Bonif. cap. ult., de eadem Pelagianorum damnatione pertractans, Cypriani, & 396
Ambrosii prolatis testimonis, *Quid ergo*, inquit, *quod jactant rabiosa nunc mentis caecitate, toto penitùs Occidente non minus stultum, quam impium dogma susceptum? Quandoquidem, Domino miserante, suamque Ecclesiam misericorditer gubernante, sic vigilavit Catholica fides, ut non minus stultum, quam impium dogma, quemadmodum Manichaeorum, sic etiam non susciperetur istorum*. Et optimo quidem jure. Non secus enim haeresis haec, Episcoporum & Capitis conspirante judicio, compressa est, quam fuerit olim Manetis insania, Archelaï primum disputationibus, tùm Episcoporum, quos ille commonuit, concordi professione rejecta. *Quid est ergo quod dicunt* (prosequitur Augustinus) *de simplicibus Episcopis, sine Congregatione Synodi in locis suis sedentibus, extorta subscriptio est? Numquid Beatissimis,*

& in fide Catholica excellentiſſimis Viris , Cypriano , & Ambroſio , ante iſtos , adverſus iſtos extorta ſubſcriptio eſt ? ..... Aut vero congregatione Synodi opus erat , ut aperta pernicies damnaretur ; quaſi nulla haereſis aliquando ſine Synodi congregatione damnata ſit . Quum potius rariſſimae inveniantur , propter quas damnandas , neceſſitàs talis extiterit : multoque ſint , atque incomparabiliter plures , quae ubi extiterunt , illic improbari , damnarique meruerunt , atque inde per ceteras terras devitandae, innoteſcere potuerunt. Verum iſtorum ſuperbia , quae tantum ſe extollit adverſus Deum , ut non in illo velit , ſed potius in libero Arbitrio gloriari , hanc etiam gloriam captare intelligitur , ut propter illos , Orientis , & Occidentis Synodus congregetur . Orbem quippe Catholicum , quoniam , Deo eis reſiſtente , pervertere nequeunt , ſaltem commovere conantur : quum potius vigilantia , & diligentia Paſtorali , poſt factum illis competens , ſufficienſque judicium , ubicumque lupi iſti apparuerint , conterendi ſint . Oppidò praeclara eſt omnis haec Auguſtini in rem noſtram diſputatio, qua dos ſupremi indefectibilis Magiſterii aſſeritur Eccleſiae, vel per Orbem diſperſae, ſibi tamen, & cum Capite ſuo conſentienti; qua haereſes plurimas citra Synodorum celebrationem, docet, ubi eruperant, ibi compreſſas, corrogatis ope Encyclicarum ſuffragiis Epiſcopalibus; qua ipſam hanc judicandi rationem perſpicue, & nervoſe a cavillationibus vendicat; qua denique omnes appellationes Synodorum ita pertinacibus adimit, ut vel ad obſequium redigat, vel poenae, & damnationi relinquat. Quod Juliano proponit, & aliis XIII. Epiſcopis, qui poſt hujuſmodi circularia decreta, queis adjunxerat robur Apoſtolicae Primae Sedis conſenſio, ſpe Concilii ſibimet blandiebantur. *Quid adhuc* (inquit lib. 2. Oper. ult. adv.

Jul. cap. 103.) *quaeris examen, quod apud Apostolicam Sedem factum est? Quod denique jam factum est in Episcopali judicio Palaestinae. Ergo haeresis ab Episcopis non adhuc examinanda, sed coërcenda est Potestatibus Christianis.*

IX. Multa hîc commemorare in promtu esset, ad priscam hanc disciplinam illustrandam comparatissima, à quibus consultò temperandum est, tum quod commemorata hactenus, sat Veterum ea de re persuasionem testentur; tum quòd satiùs videatur, studiosum Lectorem ad eas Dissertationes vocare, in quibus non perfunctoriam de Encyclicis commentationem Eruditorum commodis, & Ecclesiae bono exhibemus. Neque enim in hanc aleam studia nostra conjecimus, Argumenti tantum dignitate, ubertate, usu, varietate, & quae ab omnibus hisce profluit, incredibili jucunditate pellecti: sed zelus vendicandae Catholicae Ecclesiae, & Divinae Traditionis adversus profana insanientis humanae sapientiae ratiocinia, ipsaque officii conscientia fecit, ut diutius in hanc rem meditaremur, consuleremus, ubicumque licuit, Veterum scripta, & priscarum Ecclesiarum archiva, origines, mores, & siquid aliud nobis lucem afferre aliquam posset, non indiligenter versaremus. Interdum etiam placuit, exemplo veterum Polemicorum, Apollinaris, Irenaei, Tertulliani, Augustini, aliorumque clarissimorum Fidei, & Traditionis Assertorum, hanc disputandi rationem experiri in Dogmaticis Controversiis, quibus Ecclesiasticos Viros, magna Dei miseratione ad hanc palaestram vocatos, quotidie informamus. Difficile autem dictu est, in hisce Dogmatum commentationibus, simulque vendiciis, quantum soliditatis ad

ſuadendum, roboris ad convincendum, perſpicuitatis, & apodixeos ad confirmandum in fide, oblectandumque Chriſtianum animum, ſumant quae paſſim proferenda ſunt revelatae divinitùs, traditaeque veritatis documenta. Nihil hîc fucatum, & ſuſpectum, nihil obſcurum, aut impeditum, nihil alienum, aut redundans: ſed ſingula, quae Catholici hodieque profitemur fidei capita, eadem plane, atque in integrum eſſe demonſtrantur, quae primis VIII. Seculis, non tantum inter Patrum opinationes, aut placita Pontificum, & Scriptorum fuere recepta, ut immeritò Novatores ſuſpicantur; ſed omnium, qua latè quondam patuit Chriſtianus Orbis, Epiſcoporum, Doctorum, Populorumque perſuaſione, conſtanter, & ſemper in Encyclicis credita ſunt, & ſuſcepta. Nae illi ignari, aut projectae frontis ſunt, qui in tanta, ac tam mirabili hominum, & temporum de iiſdem dogmatis conſenſione, fateri detrectant, una hac in re, etiamſi deeſſent cetera, ſingularem Numinis Providentiam in moderanda Religione, & Eccleſia ſplendeſcere. Fraudes verò obrepſiſſe, additamenta invaluiſſe, uno verbo, placita Hominum in fidei regulam commigraſſe, quis aſſeverare ſuſtineat, qui norit conſentientium ubique doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum hominum miram in aeſtimandis Fidei rebus, dijudicandiſque ſolertiam; acumen, & perſpicaciam, quam nihil potuit latuiſſe; diligentiam, quam nihil fugiſſe; induſtriam, cui nihil non facile, ac promtum; fidem denique, & doctrinam, qua non tam, quò vellent, impellebant, quam quò ratio ipſa, & Traditionis regula vocaret, plano velut tramite, ſecuras, & magna luce circumfuſas, Populorum mentes deduce-

bant?

bant? Hic scilicet erat Encyclicarum, quae de fide conscribebantur, usus; haec praestantia, vis, & dignitas magisterii Ecclesiae, toto Orbe diffusae, & in una dogmatum professione, aut sententia consentientis. Quamobrem Johannes Chrysostomus, Homil. 398
43. in 1. ad Corinth., ejus rei exemplum in Apostoli Pauli scriptis praeclare, sciteque annotat ad illa verba. *Sicut constitui Ecclesiis Galatiae, ita & vos facite. Non adducit*, inquit ille, *aut duas, aut tres Civitates, sed totam Gentem. Quod quidem facit etiam in dogmatibus, dicens: sicut & in omnibus Ecclesiis Sanctorum. Si hoc enim est validum ad fidem faciendam dogmatum, multò magis ad facta aemulanda*. Et Magnus Basilius, 370
quum Neöcaesarienses suos erudiret, quam normam in rebus Fidei sectari oporteret, scribit Epist. 56. *Fuerat autem justius, res nostras aestimare non ex uno, aut altero eorum, qui ad veritatem haud recto pede ingrediuntur: sed ex multitudine totius Orbis Episcoporum, qui gratia Christi conjuncti nobis sunt. Requirantur verò Pisidae, Lycaönes, Isaüri, Phryges, & qui utriusque sunt Armeniae, quotquot vicini nobis sunt, Macedones, Illyrii, Galli, Hispani, tota simul Italia, Siculi, Afri, & qui in Aegypto adhuc sani sunt, & quae reliqua portio est Syriae, qui quidem Literas ad nos mittunt, & vicissim à nobis recipiunt: ex quibus cum quae illinc ad nos feruntur, tum quae universa isthinc ad ipsos mittuntur, cognoscere potestis, quod unanimes omnes eodem sensu praediti sumus*. Quid ni ergò & nos quoque ad hanc amussim exigemus Catholicam, quam tenemus, & vendicamus Fidem? Cur & nobis non erit integrum, ubi de quopiam singulari Dogmate venire in disputationem cogunt Catholicae Ecclesiae nostrorum temporum desertores, ad primitiva sanctissima tempora fidenter pro-

vocare? Non est equidem committendum, ut praecipuum veritatis subsidium nobis, quod aliquando socordia nostra contingit, ab inimicis veritatis praeripiatur; quorum tricae, & contentiones, si veteris Ecclesiae fidem appellemus, spontè sua diffluunt, atque evanescunt. Namque etiamsi illi Antiquitate passim, & prisca integerrima fide glorientur, subinde tamen sunt eorum plerique ita in Sectis defendendis affecti, ut modo partium studiis, & instituto scribendi inserviant, famae sint suae, & veritatis liberaliter prodigi, atque eruditae Posteritatis securi.

X. Nos itaque, quum in ea inciderimus tempora, quibus, nutante Fide, & frigescente Pietate; hostibus verò potentia, amplitudine, atque eruditione florentibus, appropinquantis Divini Judicii, ut Vin-
434 centius Lirinensis in Commonit. aït, terribilis quaedam expectatio augeri efflagitat studia defendendae Religionis: quod hactenus delineavimus, jam aggredimur opus, idque ad Fidei antiquitatem, universalitatem, & perpetuitatem demonstrandam accommodatum. Hoc verò in VII. Dissertationes partimur, fusiores eas quidem, quam alii mallent. Sunt multa tamen, ex ipsis Ecclesiasticae antiquitatis penetralibus eruta, eaque tanti momenti, ut paullò operosius prolixiusque sint commentanda, quaeque Dissertationum quantacumque ubertate, atque, ut ita dicam, loquacitate vix satis enucleentur: tantis illa sunt ambagibus, tantis contentionum molestiis impedita.

In Dissertatione I. vetus illa Encyclicarum conscribendarum, de qua diximus, Ecclesiae disciplina proponitur, ejusque origo, partes, usus, & auto

ritas generatim, & velut in Προθεωρία aperiuntur.

In II. Differt. ampliffimam, & accuratam rationem inibimus omnium, quae de fidei Dogmatis ab ipfo Ecclefiae exordio ufque ad Concilium Generale I. motae funt, & ufu Encyclicarum diremtae, finitaeque controverfiae. Per quae equidem tempora affirmare aufim, vix unam, aut alteram fuiffe haerefim, quae fine Conciliis, vel ante Conciliorum ipforum celebrationem, non fuerit improbata, & profcripta magifterio Epifcoporum, & Ecclefiarum, fubfcribentium ubique Encyclicis, & confentientium.

In Differt. III., & IV. celeberrimas Epifcoporum, & Synodorum Encyclicas Literas complectemur, quarum autoritate cum multiplices Arianorum Sectae, tum Macedoniani, Pelagiani, Neftoriani, Prifcillianiftae, Eutychiani, & quotquot fuerunt ad Synodum ufque Chalcedonenfem infeftiffimae haerefes, rejectae funt, & damnatae. Ad Commentaria deinde elucubranda nobiliffimae Adlocutionis Patrum Chalcedonenfium ad Marcianum aggrediemur, in qua Sanctiffimi Praefules, velut orthodoxae Fidei profeffiones, laudatas Ecclefiarum Encyclicas fufcipi oportere, decernunt, & in illis perfeverans Supremum Magifterium confitentur. Quod fane monumentum cum inter cetera, quae Religionis, Ecclefiaeque bono ad nos ufque pervenerunt, fit praeftantiffimum, tum mirari vehementer fubit, quemadmodum in tanta ftudiorum luce ignotum quafi hactenus relictum fit, ufque adeò ut ab eruditiffimis Viris alicubi vix memorari contingat.

In V. Differt. Ecclefiafticam eandem difciplinam à temporibus Chalcedonenfis Synodi ufque ad inte-

grum

grum IX. Christianum seculum, viguisse docebimus. Namque in contentione Acaciana, in caussa Origenis, & Trium Capitulorum, in Monothelismi, & Iconomachismi damnatione, in Schismate Photianorum, & similibus Ecclesiarum dissidiis, multa sunt prisci moris documenta, quae vim, praestantiamque magisterii, in Encyclicis usurpati, commonstrant.

Postremae, quae sequentur, duae Dissertationes eandem fere disciplinam in Ecclesia Judaïca obtinuisse olim demonstrabunt. Ac in VI. quidem vendicias Libri Esther complectimur, qui duabus velut partibus continetur, novem scilicet primis Capitibus, quae Scripturam Canonicam esse, non diffitentur Judaei, consentiunt etiam Heterodoxi; nisi quod istorum aliqui veriti non sunt, sacrum opus tragicomicum omne dijudicare: postremis verò VII. Capitibus, quae sunt pars altera, & à Judaeis simul atque Heterodoxis adscitia omnino, & à quopiam subleftae fidei Hellenista fuisse assuta, judicantur. Divinum dictamen in toto, atque integro illo Libro, ut à Catholica Ecclesia suscipitur, ita commonstrabimus, ut ostendamus, Mardochaeum partem primam conscripsisse Epistolari libello, ad Synagogam, ac ceteros ubique Judaeos directo, ut nossent, Divina Miseratione jam Fratres immunes factos esse ab ea caede, quam Assuerus, & Aman comminati fuerant, atque ideò festum Phurim celebrarent: alteram verò partem, postremis VII. Capp. comprehensam, quae in Hebraïcis Codd. desideratur, & habent Additamenti nomine, LXX. Graeci Interpretes, continere epistolam alteram, ab ipso Mardochaeo, atque Esther conscriptam, & ad Synagogam, Populosque directam, ut totius Judaïcae

Ecclesiae decreto sollennis, ac perpetua festi Phurim observatio stabiliretur. Quae omnia si ex sacrae, & profanae Antiquitatis consensu, accedente etiam priscae Christianae Ecclesiae persuasione, probè constituantur, Canonicus integer Liber ille nullo negotio monstrabitur, nec ullus erit locus aut suspicandae in primis Capitibus allegoriae, aut fraudis in posterioribus, & adulterinae adjectionis asserendae.

In VII., & ultima Differt. de Libro II. Machabaeorum disputabitur, quem Novatores omnes usque adeo à Divinarum Scripturarum censu alienum existimant, ut & multa ab eo peccari humanitùs in Historia, & Jasonis Cirenaei epitomen fusioris Operis esse, nil dubitent asseverare. Quod totum orationis genus, quàm à studiorum, & partium praejudicio profectum sit, deinceps fortasse erit in numerato, quum scilicet constiterit, nihil illum complecti praeter duas Epistolas, quas Hierosolymitana Ecclesia ad Judaeos Aegypti incolas, & addictos Templo, quod Onias Heliopoli adversùs Legem construxerat, providè, atque opportunè transmisit, ut Schismati erupturo consuleret, & indiceret sacram Scenopegiae sollennitatem. Multa in hanc rem congeremus ex Seleucidarum, Antiochidarum, & Syro-macedonum rebus, multa ex profanis illorum temporum institutis, multa denique ex ipsa penitiore Machabaeorum Historia, rerumque aliarum synchronismo disputabimus, ut has Judaïcae Ecclesiae Literas esse antiquas, ut feruntur, & Divino afflatu exaratas, demonstremus.

XI. Hoc interim opus, inter cetera, quae publicae utilitatis gratia in sacras, & profanas Antiquita-

tes commentati sumus, prodire primùm in lucem placuit hac potissimùm mente (nihil enim attinet caussas alias hoc loco enarrare) ut habeant juniores Theologi in Dogmaticis studiis certam, fixamque rationem explorandi, quemadmodum tradita Dogmata constanter, ubique, & semper Catholica Ecclesia custodierit, eademque ad nostra tempora certâ Ecclesiarum, Populorumque persuasione fuerint illibatè servata. Ceterum, quum in mores ferè transiërit, ut nulli promtius, & alacrius aliena vellicent, quam qui vel aliud agunt, vel nihil, futuros non dubitamus, quibus haec qualiacumque displiceant. Nihili scilicet est Homo ille, cui planè non invidetur, suique desunt obtrectatores. Sint igitur. Nostro nos pede metimur, & quae nostra sit suppellex, probè novimus, gratias ob eam rem habituri multas, siqui nos hoc onere relevent, nobisque hanc unam laudem permittant, viam iis, qui inire velint, monstrasse. Quod siquis etiam laciniosas utriusque Antiquitatis monumentorum, SS. Patrum, Conciliorum, priscorumque Pontificum, ac Theologorum Dissertationes nauseet, & prae iis aut rixosas Scholae tractationes, aut criticas qualeslibet observationes, aut etiam humanarum Facultatum delicias concupiscat, nae ille delicatissimi, & insolentis fastidii est, qui in Religionis sapientia aurum praeterit, ut legat quisquilias. Sua sunt Historicis, Chronologis, Geographis, Philosophis, & eruditis id genus Hominibus Regna latissima: Theologo verò in Scripturis, in Synodis, & Veterum scriptis versari, tam ferè est necessarium, ut qui aliter instituuntur, ab hac praeclarissima Facultate quamlongissimè abesse jure op-

timo

timo censeantur. Suppudet interdum, quod jam fateri, ingenuitas est, quae invidia vacat, Medicos alibi, Mathematicos, aliosque hujuscemodi Homines tam mirè profecisse in Ecclesiastica eruditione, quantum magno cum Ecclesiae probro, & detrimento Nostrates multi, in vanis plerumque contentionibus suaviter enutriti, eam & ignorant, & negligunt, & aspernantur. Quocirca quum ad totius Ecclesiae fundamentum ex prisca Traditione, & factis, dictisque Ecclesiarum, atque Episcoporum contra vicinos Haereticos tuendum venitur, tam frigidè caussa agitur, ut versutis, captiosisque Ministellis prodi videatur. *Ipsa Christi schola est* (inquit Tertullianus in Scorpiaco, de Patribus, & Episcopis, Apostolorum successoribus, differens) *quos & sibi Discipulos Dominus adoptavit, omnia utique edocendos, & nobis Magistros ordinavit, omnia utique edocturos*. Denique fortassis erunt qui limam desiderare videantur in stylo, quo nec rudi prorsùs, & inculto, nec solicito semper, & anxio usi sumus. Facultas haec nostra munditiem curat quidem, sed fucum negligit, & affectationem, sibique satis consuluit, si verba ad sententiam exprimendam aptiora adhibuerit, licet ea fortè non sint à Cicerone probata. *Quid enim* (aïebat non inconcinne Agobardus in opuscul. pag. 5.) *prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quaeritur, nisi patere quod clausum est?*

196

814

AD-

Ad. R. P. Sacarello Consult. S. Off. pro revisione.

F. Jo: Albertus Alferius Mag. Vic. Gen. S. Off.

REverendissimi Patris Johannis Alberti Alferii, Magistri, & Vicarii Generalis Sancti Officii jussis lubentissimè obsecutus, incredibili exultantis animi alacritate attentam diligentiam solicitante, inspiciendum, excutiendumque suscepi Librum, cui Titulus. *De Literis Encyclicis. Dissertatio Prima, Autore Abbate Francisco Dominico Bencini, in Regio Archigymnasio Primario Theologiae Professore*. In hoc quidpiam, quod Orthodoxis Sacrae Fidei Canonibus, Ecclesiasticae Disciplinae, bonisque Moribus adversetur, non modo non offendi, verùm integram tractationem alieno minimè elaboratam ingenio, analytica methodo explicatam, dictionis castitate, & elegantia excellentem, sacra eruditione cùm ex Veteribus Ecclesiae monumentis, tum ex Sanctis Patribus studiosè conquisita, & accuratè deducta, refertissimam, quàmmaximè suspexi. Purum ergo, perennemque fontem aquae salientis in vitam aeternam egregium hoc opus appellare non dubito, (*a*) ex quo non tyrones modò, sed Eruditi quique reconditiorem illius sapientiae aquam libare poterunt, qua fidem saluberrimam gigni, nutriri, roborari, defendi, ni cum D. Augustino malimus contendere ultrò fatendum est. (*b*) Quarè cum ex absolutissimo Opere Autori laudem, fidei decus, Ecclesiae non mediocrem utilitatem, meo quidem judicio, accedere intelligam, publica dignissimum luce illud excudendum oppidò censebam. Taurini in Aedibus nostris S. Joseph die 13. Aprilis anni 1728.

(a) *Jo: cap.* 4. *B.* 14. (b) *Lib.* 14. *de Trinit. Dei cap.* 1.

Carolus Antonius Saccarelli Clericorum Regularium Infirmis ministrantium, in Regio Archigymnasio Theol. Col., S. Off. Consult.

IMPRIMATUR.

F. Jo: Albertus Alferius Magist. Vic. Gen S. Off.

V. De Salutiis à Paesana Censor.

V. Caselette de Graveris pro Excell. D. Comite, & P.P. Ricardi, Magnae Cancellariae Custode.

CAPITA DISSERTATIONIS.

§. I.
De Encyclicis, variisque earum Appellationibus. pag. 2.
§. II.
De Epistolis Encyclicis, quae Salutatoriae dictae sunt, & Festivae. pag. 12.
§. III.
De Epistola Diaconica. pag. 24.
§. IV.
De Encyclicarum argumento, atque natura. pag. 41.
§. V.
De examine praemisso in Encyclicis sive condendis, sive recipiendis. pag 57.
§. VI.
De Encyclicarum Authoribus. pag. 74.
§. VII.
De Ecclesiarum Orientis, & Occidentis divisione. pag. 88.
§. VIII.
De Actis in Encyclicarum evulgatione post inductam Ecclesiae Orientalis, & Occidentalis divisionem, exemplo Sardicensis Encyclicae. pag. 97.
§. IX.
De Dominicis Cursoribus. pag. 110.
§. X.
De Presbyteris Doctoribus, Diacono, Dominico Cursori, adsociatis. pag. 134.
§. XI.
De Pontificis, Primatum, & Metropolitanorum officiis in Encyclica qualibet suscipiunda. pag. 142.
§. XII.
De Recitatione Encyclicarum. pag. 155.
§. XIII.
De Libellis, nonnunquam Encyclicae adnexis. pag. 167.
§. XIV.
De Votis subscribentium Episcoporum, Encyclicae additis. pag. 180.

§. XV.
De Encyclicarum ſubſcriptionibus. pag. 187.

§. XVI.
De Tomis Encyclicis. pag. 208.

§. XVII.
De Tomo Encyclico, exſtante Parte III. Concilii Calced. in quo reliquorum Exemplar numeris omnibus abſolutiſſimum proponitur. pag. 226.

§. XVIII.
De Epiſtolis Antencyclicis. pag. 242.

§. XIX.
De Teſtimoniis, quae à Pontificibus, Conciliis, & Patribus mutuari ex Encyclicis conſuevêre. pag. 267.

§. XX.
De primario Encyclicarum, & ſimilium Epiſtolarum Scopo, Fidei unitate, & Animorum concordia. pag. 287.

AD LECTOREM.

DUo ſunt, Amice Lector, quae admonuiſſe hoc loco non poenituerit. Primùm, in Chronologia Eccleſiaſtica Scriptorum, & Conciliorum, quam plerumque indicatam vides, eam rationem ſecuti ſumus, ut Scriptores quidem annis, quibus praeſertim claruerunt, aut clareſcere coeperunt, non quibus Opera ſua vulgarunt; Concilia verò iis, ad quos referuntur in Collectionibus Generalibus, alligaremus. Operarum deinde errata, quae in aliquibus Exemplaribus irrepſerunt, ut corrigas, monemus: velut ſunt pag. 3. Etimologico, pro, Etymologico. Pag. 19. ſcriptas, pro, ſcriptae. Pag. 28. preſeferre, pro, praeſeferre. Pag. 51. *Domino*, pro *Domno*. Pag. 133. ad marg. 535., pro, 553. Pag. 149. *Thophilum*, pro, *Theophilum*. Pag. 180. ſuſcribentium, pro, ſubſcribentium. Pag. 179. ἀὐτί, pro, αὐτί. Et ſiquae ſunt alia id genus leviſſima. Haec volebam, neſcius ne eſſes. Vale.

DISSERTATIO I.

DE

LITERIS ENCYCLICIS

IN COMMUNI.

UT nulla diſciplina eſt, nulla facultas, reconditiorum Studiorum Viris vel mediocriter profutura, quae ad faciliorem ſublimioremque veritatis indagationem, multa ex principiorum explanatione adjumenta ſibi non comparet: ita, ut quod pertractandum ſuſcipimus Epiſtolarum Encyclicarum argumentum pro ſui dignitate majeſtateque luceſcat, danda imprimis eſt opera, quatenus ea de ſingulis diſſeramus, quae in materia curſim ab aliis atque obiter tacta, veram ſuſcepti laboris ideam, juſtamque aeſtimationem ingenerent. Rem iccirco ab ovo, quod ajunt, aggredientes, earumdem Encyclicarum nomen, eſſentiam, diviſionem, latores, recitationis modum, atque alia huc pertinentia expendemus. Equidem in ſuſcepto labore veriſſimum illud eſſe comperi, quod fert vulgaris paraemia, diem ſcilicet à die doceri, & invenire hodiernum, quod heſternus praeteriit. Hinc enatae mihi paſſim novae per Veterum monumenta obſervationes, quibus, ut fieri potuit, completum benevolo atque erudito Lectori opus exhiberem. Ea itaque in priori hac Diſſertatione diſcuſſa exhibebimus omnia, ex quibus Encyclicarum materies, & forma verior exurgit; haec eadem illuſtrius preſſiuſque demonſtraturi, quum editas in primitiva Eccleſia Encyclicas in Secunda Diſſert. recenſebimus.

§. I.

DE ENCYCLICIS, VARIISQUE EARUM APPELLATIONIBUS.

Synopsis.

I. *Tractationis ordo.* II. *Encyclicae unde dictae, & ortae.* III. *Encyclicarum in regimine Ecclesiastico usus.* IV. *Cur Catholicae dictae sint.* V. *Cur Tractoriae.* VI. *Tractatoriae.* VII. *Denunciativae.* VIII. *Declarativae.* IX. *Indicativae.* X. *Enthronisticae.* XI. *Paschalium Epistolarum in Veteri Testamento origo, & usus.* XII. *Earumdem conscribendarum, & vulgandarum in Ecclesia Christiana ratio proponitur.*

Ante C. 285. I. PRaeclarè, sapienterque monuit Epicurus in Physicis ad Herodotum, nominum imprimis, & vocum habendam esse rationem. *Ante omnia* (inquit ille) *nosse oportet, quae sunt subjecta vocibus, ut habeamus ad quae referentes ea, quae ex opinione, vel in dubio posita sunt, dijudicemus, & ne temerè, & confusè nobis in infinitum officiant omnia, neve inanes sine re voces habeamus; necesse est enim primam in unaquaque voce notionem considerare.* Quamobrem, anteaquam ad pleniorem suscepti argumenti tractationem gradum faciamus, minimè supervacaneum duximus, varia hujusmodi Epistolarum nomina primùm exponere. Ijs quippe expeditis omnibus, quae ad ἐγκυκλίων originesque attinent, nihil erit, quod ad rem ipsam discutiendam accedere prohibeat: factoque per generalem expositionem Systematis universi compendio, quidquid deinceps prolixius differendum erit, minùs operosum scribenti, legentique continget.

II. Atque, ut à genere ordiamur, hae Epistolae Encyclicae communiùs indigetantur à Graeco ἐν & κύκλῳ quod est *in orbe*, seù *circulo*; ideò sic nuncupatae, quod ad plurimos, ceù per orbem, dirigerentur. Eae autem, vel à Principe mittebantur, qui hac ratione publica Provinciis mandata proponebat, quae subditos vellet exequi; vel à Magistratu, ad ea manifestanda, quorum omnes admoneri intere-

rat, ut unitas, atque concordia servaretur: unde & legum earumdem custodia, & regiminis subditorumque pax, & incolumitas emergunt. Id tamen Epistolarum genus peculiare Ecclesiae Christi fuisse videtur, quae, ut ambitiosa non secus, atque invidiosa nomina Praecepti, Edicti, Mandati & similia missa faceret, ea omnia, quae sive ad fidem, sive ad mores, disciplinamque spectantia, ab universis cognoscenda duxit, per hasce Epistolas significavit, quae ob id Graecis Encyclicae, Latinis Circulares sunt ap-
pellatae, unde in magno Etimologico ad vocem *Encyclicae* cir.
annotatum, *quod ubique est commune*. Et Hesychius, *quod* 290.
ubique circumit, *ubique permeat*.

III. Ecclesia, quae velut acies benè, sapienterque ordinata, ab ipsis initiis omnibus illis instructa fuit, quae ad perfectum regimen spectant, non eâdem semper ratione propriam jurisdictionem exercuit; sed variis temporum circumstantiis semet accommodans, varias regundorum fide-
lium vias inivit. Prisca enim illa aetate, qua, ut Optatus 368.
loquitur, in Republica Ecclesia erat, tametsi parùm exteriùs se proderet, eorum tamen omittebat nihil, quae ad sui Constitutionem, subjectorumque salutem pertinerent. Sive enim delinquentes coërcendi essent, poenisque multandi, sive edicta promulganda, sive aliud quidpiam agendum, quod ad Christiani populi, Ecclesiarumque emolumentum spectaret, atque conferret, id omne vel per Concilia, vel, quod frequentiùs fuit, per hasce Epistolas perficere consueverat. Hoc unum quippe medium iis temporibus, quibus persecutores in Ecclesias incrudescebant, accommodum expeditumque videbatur. Quoties itaque Controversiam fidei aliquam Ecclesiae totius consensu dirimi oportuit, quum in Coetum adunari Antistites, calamitas temporum prohiberet, ad errores, eorumdemque authores omnibus significandos, adhibitae sunt hae Epistolae, quas eadem prisca aetas *Clericas* nuncupavit, tùm ab iis, qui easdem perscribebant, tùm à ratione qua dirigebantur, nomenclatura de-
ducta. Eo sane titulo à S. Cypriano indigetantur: idem- 248.
que Epistola 4. librata ratione conscribendas edocet, quod in publicum Ecclesiarum bonum vulgarentur. *Perquam etenim grave est* (inquit S. Martyr) *si Epistolae Clericae veritas*

mendacio aliquo, & fraude corrupta est. Hinc in Encyclica à Confessoribus eidem Cypriano data, quae est num. 17., hanc legimus adjectam formulam: *Praesente de Clero, & Exorcista, & Lectore.* Ii quidem non nominantur: satis tamen Luciano fuit, qui omnium nomine Epistolam scripsit, ut authoritatem Encyclicae huic conciliaret, eos adhibere testes, qui ad Clerum pertinerent.

IV. Catholicae non eo quidem sensu dictae sunt Encyclicae, quod de rebus ad Catholicam Ecclesiam pertinentibus agerent, sed à voce καθόλος *Universus*, quòd scilicet ad universos Christi fideles dirigerentur. Hoc nomine saepiùs indigetantur à Patribus una & altera Petri, tres Johannis, Jacobi una, & Judae; ea sanè de causa, quod non ad specialem Ecclesiam aliquam, sed ad universam per Orbem
990 Ecclesiam fuerint missae. Animadvertit id Oecumenius in Comment. ad Epistolam Jacobi: *Catholicae dicuntur illae Epistolae, quasi Encyclicae: non enim separatim gentem unam, aut civitatem, quemadmodum D. Paulus Romanos, aut Corinthios, his Epistolis alloquitur Discipulorum Domini Chorus, nimirum Petrus, Johannes, & Judas; sed in universum fideles omnes.*

Hae aliaeque deinceps Epistolae, quae postmodum Encyclicae sunt appellatae, meritò Catholicae nuncupabantur, & Rationales, quod ad publicum Ecclesiae, Fidei, discipli-
254 naeque commodum ordinarentur. Hoc sensu Dionysius Alexandrinus in Paschali Epistola ad Hermammonem apud Eusebium l. 7. c. 10. loquens de Macriano, cujus impiis exemplis Valerianus Imperator factus est Christianorum persecutor, quique Rationalis officii munere tùm fungebatur, ad vocem alludens, scripsit. *Qui initio quidem, quum* καθολικὸς *id est, Rationalis Imperatoris diceretur, nihil rationi consonum, nihil Catholicum sensit, aut publicum. Sed imprecationi prophe-ticae subjacuit, quae sic habet, Veh iis: qui prophetant ex cor-*
368 *de suo, nec prae oculis habent bonum publicum.* Huc verba quoque Optati referas, Catholici vocabulum explicantis lib. 2. *Ubi ergò erit proprietas Catholici nominis, cum inde dicta sit Catholica, quod sit rationalis, & ubique diffusa?* Rectè ergò Catholicae, atque Rationales dicebantur Encyclicae, quum ad Ecclesiarum totius Orbis unitatem in fide, atque moribus sartam tectamque servandam ordinarentur. Hinc fa-

ctum,

ctum, ut particulares Ecclesiae, Encyclicas quaquaversum
dirigentes, Ecclesiae per universum Orbem dispersae titu-
lum adjungerent, quo à reliquis Ecclesiis, atque sectis se
se discriminarent. Quod perspicere pronum est in Smyrnen
sis Ecclesiae Encyclica, quae ad Catholicam Ecclesiam prae-
notata est, ut haec abs adulterinis Ecclesiae Coetibus se-
cerneretur. Iccircò in actis passionis Pionii Martyris, qui
passus est in Deciana persecutione, legitur. *Tum Polemo*: 250
*Christianus, inquit, es? Respondit Pionius: sum profecto. Cu-
jus, inquit Polemo, es Ecclesiae? Respondit Pionius, Catho-
licae; nulla est enim alia apud Christum*. Cum enim & Se-
ctae reliquae Ecclesias haberent suas, meritò Pionius dixit,
se in Catholica, proindeque vera in Ecclesia esse.
Eodem quoque sensu Christiano II. Seculo, quum
Dionysius Corinthiorum Episcopus, & suae Dioeceseos, & 170
reliquos per orbem fideles Epistolis instituere suscepisset,
dedisse Catholicas Epistolas ab Eusebio dicitur Hist. l. 4. c.
23. *Primum quidem de Dionysio dicendum est, qui Corinthio-
rum Ecclesiae Episcopatum gessit, nec solum populis sibi comm s-
sis, verum etiam aliarum regionum, & urbium incolis divinos
labores suos prolixè communicavit, omnium commodo utilitatique
inserviens in Catholicis illis, quas ad diversas Ecclesias scrip-
sit, Epistolis*. Id equidem sibi muneris officiique arrogans
Themision quidam, graviter ab Apollonio, strenuo ejus- 192
dem aevi exercitatore, est reprehensus, cujus fragmentum
reservavit Eusebius Hist. l. 5. c. 18. *Themision speciosa ava-* 3·5
*ritia obvelatus, qui Confessionis signum non pertulit, sed magna
pecuniae vi erogata, vincula abjecit, cum ob eam causam mo-
destiùs deinceps, ac submissiùs agere deberet, tanquam Martyr
se se efferens, ausus est exemplo Apostoli, conscripta Epistola Ca-
tholica, eos quidem, qui fideliores ipso exstiterant, instruere; no-
vae autem doctrinae patrocinari, ac postremò in Dominum, in
Apostolos, & in Sacrosanctam Ecclesiam impiè loqui*. Ordina-
batur itaque Catholica quaevis Epistola ad Magisterium ex-
ercendum, quod quidem ex recepta formulae intelligentia
ad Universos porrigeretur.
V. Encyclica à Latinis nuncupabatur Tractoria. Quem-
admodum enim à Circulo, seu quod undique circumiret,
Encyclica apud Graecos audiebat, ità apud Latinos à tra-

ctu, seu cursu publico, quem Ecclesiastici Cursores, ultrò citroque Epistolas ad Ecclesias deferentes, peragrabant, Tractoria dicta est. A Seculi usu Vocis haec significatio ad istiusmodi Epistolarum genus indigetandum translata est. Cursus publicus olim penès Imperatorem erat, ejusdemque facultas & usus, non nisi Imperiali diplomate, atque sigillo concedebatur, citra quam veniam eo uti licebat omnino nemini. Ità Constantino, qui obsidis loco à Maximiano Galerio detinebatur, ad Patrem abituro, Maximianus *dedit illi sigillum, inclinante jam die, praecepitque, ut postridie manè acceptis mandatis proficisceretur...... quae quum ille prospiceret, quiescente jam Imperatore post coenam, properavit exire, sublatisque per mansiones multas omnibus equis publicis, evolavit.*
304 Verba sunt Lactantii de mortibus Persecutorum c. 24. Rescriptum porrò illud, quo publici cursus copia fiebat, Tractoria nuncupabatur. Qua de re in l. 8. Cod. Theod., & in tit. Cod. de cursu publico, Schefferus de Vehiculari re cap. 18. p. 264. Lipsius ad Tacitum Annal. 13. c. 2. Casaubonus ad Aeneam Tacticum. Ab hoc itaque rescriptorum genere nomen derivarunt Ecclesiasticae Epistolae, quae, quòd tractum Christiani Orbis pervagarentur, meritò Tractoriae
417 sunt appellatae. Hinc celeberrima Pontificis Zosimi Epistola apud Marium Mercatorem in Commonitorio Tractoria dicitur. Similiter Episcopis, quum ad Concilia erant evocandi, Tractoria dabatur, ut in itinere publico cursu uti possent. Quod de se ipso testatur Augustinus Epistola
395 217. *Tractoria*, (inquit) *ad me V. idus Decembris venit, jam finito die, & me valdè indispositum invenit, ut occurrere omninò non possem.* Formulam publicae illius Tractoriae obviam
660 habes apud Marculphum lib. Form. 11 *Ille Rex omnibus agentibus. Dum & nos in Dei nomine Apostolicum virum illum, partibus illis legationis caussa direximus, ideò jubemus, ut locis convenientibus eisdem, evectio simul, & humanitas ministretur, hoc est veredes, aut paraveredes tantos &c.*

VI. Tractatoria etiam dicebatur, quod insuper tractatu, ut reor, habito, vel error denunciandus, vel personae vitandae summatim in Encyclica perstringerentur. S. enim Augustinus Epist. 167. disserens de contumacibus, & rebellibus, qui à falsae doctrinae pravitate non destiterant, eos

uni-

universo Orbi per Tractatoriam aït esse deferendos. *Quod si non fecerint, ibi etiam eorum pravitas & perversitas innotescet; missaque Tractatoria super eorum nomine per totum Orbem terrarum, quacumque jam Christi Ecclesia dilatata est, ab omnibus Ecclesiis eorum Communio praecidatur*. Iis gemina sunt, quae in Comment. in Psal. 36. Serm. 2. idem Augustinus habet. Agens enim de Primiano Donatiano, ejusdemque pravitate, devitandum illum esse aït, admonitis per Tractatoriam fidelibus omnibus; ad quod agendum Episcopos hinc cogi asserit, ut sarta tectaque persistat fidei puritas, Ecclesiaeque unitas. *Atque ideo*, [inquit] *non immemores puritatis Ecclesiae, conducibile existimavimus, omnes Sanctos con-Sacerdotes, & omnes Clericos, & omnes populos, qui se Christianos meminerunt, hac nostra Tractatoria admonere, ut omnes ejus* (Primiani scilicet) *Communionem, utpotè damnati, diligenti cura horreant*.

VII. Denuntiativae hinc auditae Epistolae. Sunt autem circulares Epistolae ad universas Ecclesias missae, in quibus nomina vel haereticorum, vel excommunicatorum denuntiabantur, nequis cum illis Communionis frequentaret commercia, sed cautè religiosèque refugeret. Eodem in censu illae fuère, in quibus populis denuntiabantur errores, ab uno quopiam contra communem fidei professionem, persuasionemque disseminati.

VIII. Iis Declarativae succedebant, eo quidem cum discrimine, quòd denunciativa circularis nudum errorem, nudaque Authorum nomina, ut ab utroque caverent fideles, proponebat: Declarativa verò, quae & Tractatoria, tribus plerumque partibus constaret. I., Rectae fidei professio exposita atque probata exhibebatur, erroribusque nascentibus opponebatur. II., Obortos errores. III., Haeresiarchae nomen, fautoresque praecipuos recensebat. Hinc plures ad modum tractatus exaratae occurrunt, quibus quandoque opusculum quodpiam addebatur, quo Presbyteri Doctores instructi, catholicum dogma explanare possent, atque tueri.

IX. Indicativae, quarum frequentior persecutionum tempore usus, ab Ecclesiis & Episcopis mittebantur reliquis per Orbem fidelibus, iisdemque nomina Martyrum, qui glorioso certamine Martyrium consummaverant, exponebant, ut

illorum diem anniverſaria ſolennitate impoſterum celebrarent. Plerumque Martyrii quoque acta continebant. Ex hiſce Epiſtolis memoriae Martyrum, glorioſi fidei Agones, & illuſtria Sanctiſſimorum Virorum certamina ad nos uſque pervenerunt, invidiâ temporum dubio procul obliteranda, niſi Epiſtolarum iſtiuſmodi ope in variis Eccleſiis fuiſſent reſervata. Hiſce monumentis ſuam Eccleſiae priorum tempo-
315 rum Hiſtoriam enucleavit Euſebius, atque in exſtantibus hodieque illuſtriores certioreſque antiquae diſciplinae rationes deprehendimus.

X. Sequitur earum Epiſtolarum expendendus uſus, quae Enthroniſticae ſunt appellatae, quaſque in Enthroniſmo, ideſt, in exordio Epiſcopatus ſui ad ſe mutuò miſſitabant Patriarchae, & Epiſcopi: quemadmodum & erant Enthroniſticae Homiliae, ſeu Conciones, quas Epiſcopi in auſpicio Epiſcopatus ſui primas habebant ad Populum. Exemplum
553 ſuggerit Liberatus cap. 19. Brev., agens de Severo Antiocheno Theopaſchitarum Duce. *Fertur autem expoſitio ejus, quae ab eo dicta eſt in Enthroniſmo, in qua & Unitivum ſuſcipit Zenonis, & anathematizat Chalcedonenſe Concilium, & communicare ſe confitetur Alexandrino, & CPno.* Enthroniſticis hiſce Epiſtolis fidei adjungebatur profeſſio, ſubſcribendaeque erant ab omnibus, & ad Authorem remittendae. Quem morem impròbè arripuiſſe praedictum Severum, prodit in
594 hunc modum Evagrius Hiſt. l. 4. c. 4. de Juſtini imperio agens. *Primo autem Imperii ſui anno Severum, qui Antiochiae Epiſcopus, ſicut ſupra dictum eſt, fuerat ordinatus, propterea quod Chalcedonenſem Synodum damnare quotidie non ceſſaret, praecipuè in Epiſtolis, quas* ἐνθρονιστικὰς *vocant, & in reſponſionibus ad eaſdem Epiſtolas, quas ad ſingulos Patriarchas mittebat: quae quidem ejus Epiſtolae ſuſceptae ſunt dumtaxat Alexandriae à Johanne, qui priori Johanni ſucceſſerat, & Dioſcoro ac Timotheo, & ad noſtram uſque aetatem ſervatae ſunt, &c.* Sed de his infra prolixius §. IV.

XI. Paſchales Epiſtolae non ultimum inter Encyclicas obtinuerunt locum. Edebantur iſtae, & ad univerſas Eccleſias, earumque Primates à Romano Epiſcopo dirigebantur: Illi verò ad ſubjacentes Epiſcopos, atque fideles dabant. In quo equidem pro majeſtate conſpicitur Hierarchicus Ordo,

uni-

unitas fidei, & disciplinae, atque in exteriori Ecclesiastica Politiâ servata à singulis, omnibusque concordia. Priscae, receptaeque consuetudinis origo, & earumdem evulgandarum ratio à Veteri etiam Testamento praeclarè repeti potest. A. C.
Atque, ut alia mittamus, sat id docemur Ezechiae exemplo, qui collapsam Mosaïcarum Legum observantiam instauravit. 726
Quum enim solennem Paschatis celebritatem multi negligerent, sive potius mense primo fieri non potuisset, ut eamdem peragerent, *inito Consilio Regis & Principum, & universi Coetus Jerusalem, decreverunt ut facerent phase mense secundo*. Decretum hoc Cursorum opera ad omnes, qui judaeo nomine censebantur, fuit perlatum. *Et decreverunt ut mitterent nuncios in universum Israël, de Bersabee usque Dan .... Perrexeruntque Cursores cum Epistolis ex Regio imperio, & Principum ejus in universum Israël & Judam, juxta id quod Rex jusserat, praedicantes: Filii Israël revertimini ad Dominum.... igitur Cursores pergebant velociter de Civitate in Civitatem per terram Ephraïm, & Manasse, usque ad Zabulon*. Usus ergo jam tùm invaluit, ut Paschalibus hisce Epistolis, praesentissimo Cursorum medio vulgatis, & Pascha denunciaretur, & omnes ad Religiosam Legis disciplinaeque custodiam impellerentur. Effectum sanè hunc, qui & in Ecclesia Christiana praecipuus fuit Paschalium, aliarumque Encyclicarum scopus, egregiè commonstrant quae subdit Sacer textus 2. Paralip. c. 30. v. 12. *In Juda verò facta est manus Domini, ut daret eis cor unum, ut facerent juxta praeceptum Regis, & Principum Verbum Domini*. Imo & hinc factum, ut idololatricus cultus in omni Judaea deleretur, subdente Scriptura ibidem v. 14. *Et surgentes destruxerunt Altaria, quae erant in Jerusalem, atque universa, in quibus Idolis adolebatur incensum, subvertentes projecerunt in Torrentem Cedron*.

XII. Hinc earumdem Paschalium in Ecclesia Christiana usus, quarum specimina exhibet Synodus Arelatensis I. sub 314
Sylvestro celebrata, in qua Canone I. haec ad Sylvestrum Ducenti qui convenerant ex toto Orbe Episcopi scribunt. *Primo loco de observatione Paschae Dominici, ut uno die, & uno tempore per omnem Orbem à nobis observetur, & juxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas*. In Orbem itaque universum ante Arelatense Concilium juxta receptam *Consuetudi-*

nem, Pontifex *ad omnes dirigebat* Epiſtolam, quam ab indicendo futuri Paſchatis die Paſchalem indigetabant. Inſcribebantur autem hae Epiſtolae ad Primates, quorum opera ad reliquas Provinciarum Eccleſias tranſmittebantur. Extat perſeverantis hujus conſuetudinis, & adhibitae formae ſpe-
40 cimen apud S. Leonem, qui denunciaturus Paſchatis diem Ravennio Arelatenſi Primati, utitur laudati Canonis verbis. Sic enim epiſt. 76. editionis Queſnellianae. *Ad praecipuum Religionis noſtrae pertinet Sacramentum, ut in Feſtivitate Paſchali nulla ſit toto Orbe diverſitas. Et quia hoc divina inſtitutio & paterna traditio voluit ad noſtram ſolicitudinem pertinere, Fraternitatem tuam ſolenniter admonemus, ut Paſcha Domini celebrandum nobis die X. Kal. April. recognoſcas, quod manifeſta ratio patefacit Sacrae Obſervantiae hunc diem eſſe legitimum. Cujus notitiam per dilectionem quoque tuam, Frater cariſſime, omnibus voluimus declarari, ut quorum in fide ſit una confeſſio, ſit etiam in hac feſtivitate una devotio*. Paſchales iſtiuſmodi Epiſtolae occurrunt multae ab Athanaſio, Theophilo Alexandrino, Cyrillo, aliiſque editae, in quibus Epiſcopus, ac praeſertim Diaeceſeon Primas feſtivitatis diem, ſimulque fidei profeſſionem dirigebat ad alios, qui mutuam viciſſim ſalutationem profeſſionemque emittebant. Unde hoc mutuarum epiſtolarum commercio unitas fidei, atque animorum concordia ſervabatur. De fidei profeſſione Paſchalibus hiſce epiſtolis inſerta, certiores nos reddit author imprimis Praedeſtinati, qui haereſi 89. haec literis mandavit. *Conſuetudo eſt namque, ut unum Tractatum ſuum Epiſcopus Alexandrinus mittat ad CPlim, qui recitetur in Paſcha, & Tractatum ſuum Conſtantinopolites, qui Alexandriae recitetur. In Tractatu ſuo Conſtantinopolites Neſtorius ſcripſit, Mariam non eſſe Theotocon, ſed Chriſtotocon.* Atque eo ex more Cyrillus occaſionem ſumſit conſcribendae adverſus Neſtorium Encyclicae. Cum enim probè noſſet profeſſionem illam ad reliquos etiam Epiſcopos ex recepta conſuetudine fuiſſe à Neſtorio miſſam, ipſe eoſdem omnes Epiſcopos erroris commonitos voluit. Idipſum ex Paſchalibus Theophili Epiſtolis liquet, quarum occaſione univerſi Orbis Eccleſiis Origeniſtas, eorumque errores denunciavit. Porrò, cum hae Paſchales Epiſtolae fidei profeſſionem, atque expoſitionem continerent,

quae cum scribentis Episcopi, tùm subscribentium circum-
quaque Episcoporum mutuo consensu, in communem uniùs
fidei, veraeque Confessionis tesseram evadebat; hinc magno
excipiebantur aestimio, ac potissimam in fidei rebus autho-
ritatem obtinebant. Quod animadvertens Hieronymus ad- 375
versus Origenistas depugnaturus, Paschales Theophili En-
cyclicas Latio donavit, atque in libris adversus Rufinum,
Origenistarum in Occidente Ducem, illarum saepius pon-
dus authoritatemque promovit. Imò etiam Leo Magnus in 440
Epistola Encyclica ad Leonem Imperatorem, inter alia,
prolixius, pressiusque testimonia laudat Paschalium Ency-
clicarum Theophili. Sanè Origeniana placita per Theophili
Encyclicam ab Orbis Episcopis, atque imprimis ab Anastasio
Pontifice probatam subscriptamque, apud Catholicos omnes
mansisse proscripta, certò discimus ex Theophili ipsius ser-
mone ad Monachos quosdam Origenistas, cujus fragmentum
reservavit Justinianus in Tractatu contra Origenem ad Men- 541
am Constantinopolitanum, qui E. Tom. III. Concil. Hard.
Sunt haec Theophili verba. *Quare anathematizantes Ori-
genem, ceterosque haereticos exemplo nostro, & Anastasii S. R.
E. Episcopi, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilis-
simi Populi Dux creatus est, quem & universa B. Occidentis
Episcoporum sequitur Synodus, quae accepit, ac probavit Ale-
xandrinae Ecclesiae sententiam in impium latam.* Post nobilis-
simum hoc Episcoporum Magisterium tanta fuit suscepti de-
creti persuasio, tantaque fides, ut siqui Haeretici semet pur-
gare vellent, unà cum aliis haereses pariter Origenis distin-
ctè ejurare deberent. Hinc Pelagius à Patribus Africanis,
atque ab Innocentio I. damnatus, libellum fidei ad Inno-
centium transmittens, ejuratis Sabellii, Arii, & Apollina-
ris blasphemiis, expresè Origenis errores de resurrectione
carnis, de praeexistentia Animarum, aliosque anathemati-
zat. Libellum vulgavit ex MS. Cod. Vaticano Baronius Tom.
V. ad ann. 417.

§. II.

DE EPISTOLIS ENCYCLICIS, QUAE SALUTATORIAE DICTAE SUNT, ET FESTIVAE.

Synopsis.

I. *Acta purgationis Felicis Aptungitani.* II. *Quid Salutatoriae in illis memoratae.* III. *Haesitarunt hactenus cum Baluzio Eruditi.* IV. *Earum Origo, ut animorum Concordia foveretur.* V. *Eòdem respiciebat mutuum Osculum.* VI. *Salutatoriae eaedem ferè quae Paschales.* VII. *Salutatoriae seu Paschales Dionysii Alexand. expenduntur.* VIII. *Salutatoriarum argumentum multiplex.* IX. *Quis illarum Scopus.* X. *Athanasii, Cyrilli, & Theophili Paschales expensae.* XI. *Cassiani de illis testimonium.* XII. *Cur sub clavi positae, & inter Deificos Codices.* XIII. *Salutem decreta omnia vocabant Afri.* XIV. *Salutatoriae à Martyribus datae.* XV. *Ab Afris praesertim usurpatae, & laudatae.* XVI. *Quae potissimum Epistolae in Cathedra Episcopali fuerint asservatae.*

314 I. PRopositae Disquisitioni locum ea tribuunt, quae leguntur in actis purgationis Felicis Aptungitani, Caeciliani Carthaginensis ordinatoris, quem Donatistarum factio per calumniam apud Constantinum Imperatorem traduxerat, ceu reum traditionis Deificorum Codicum, quo sanè admisso crimine, depositione summo Canonum jure mulctatus, illicitam fecisset ordinationem. Haec enim in actis
1650 apud Baluzium in Tom. 2. Miscellan. pag. 83. occurrunt. *Sic Galatius nobiscum perrexit ad locum, ubi orationes celebrare consueti fuerant. Inde Cathedram tulimus, & Epistolas Salutatorias, & ostia omnia combusta sunt secundum sacrum praeceptum.* Constat hinc Epistolas Salutatorias in Ecclesia fuisse, atque intra Cathedram sub clavi reconditas. Hasce Epistolas à libris Evangelii distinctas, qui super Altare retinebantur, hîc memorari, colligere pronum est ab aliis Actorum verbis. p.87. *Tolle clavem, & quos invenies in Cathedra libros, & super lapide Codices, tolle illos.* Et mox: *Omnia tulimus secundum*

placitum, & adussimus secundum sacrum praeceptum. Ac tandem in sententia, seù judicato, quo Proconsul Felicem absolvit ab imposito traditionis crimine, sub finem adjungitur. *Felicem autem Religiosum Episcopum liberum esse ab exustione instrumentorum Deificorum, manifestum est, cum nemo in eum aliquid probare potuerit, quod religiosissimas scripturas tradiderit, vel exusserit.*

II. Instituti nostri ratio diligentiorem horum omnium discussionem videtur postulare, atque imprimis, cujusmodi essent Salutatoriae Epistolae, quarum pondus & aestimium vel inde colligitur, quòd in Cathedra Episcopali, ad Altaris vicinia posita, custodirentur, & sub clavi quidem, atque religiosè. Illud insuper discutiendum est, quomodo eaedem Epistolae inter Deifica instrumenta recenseri potuerint, adeò ut Diocletianeo Edicto de sacris incendendis Codicibus subderentur. Tertiò tandem juvabit inquirere, quomodo Epistolae hujusmodi tanti sint habitae, ut per earum traditionem, si reipsa facta à Felice fuisset, jure Canonum ab Episcopali dignitate depositus foret existimandus.

III. Baluzius in notis ad laudata acta haec habet p. 418. *Epistolas Salutatorias.* & infra. *Epistolas Salutatorias de Basilica protulerit. Difficile est explanare, quid hic intelligatur per Epistolas Salutatorias: neque enim mihi hactenus probatur, quod quidam ex hoc loco colligant, Epistolas Salutatorias eas esse, quibus quis alicui salutem impertit. Manifestum quippe est, heic agi de Codice quodam Venerando, quem Alfius Caecilianus Duumvir ex Basilica Apiungitana sustulit; haud dubiè ut ureret. Nam post Cathedram Episcopalem, & Epistolas Salutatorias sublatas, etiam ostia omnia combusta sunt secundum sacrum praeceptum.* Difficilis quoque nobis visa olim est ea dictio. Sed postquam huic operi manum admovimus, suspicari coepimus, agi hoc loco de Encyclicis, & Tomo Encyclico*, in quo Epistolae authenticae reservabantur, praesertim quae conspirantem Ecclesiarum omnium in dogmatis consensionem testabantur, atque continebant. Quamobrem ob ingentem apud fideles, & Episcopos earum existimationem, in censu quasi Canonicorum Codicum, & velut Deifica Christianorum instrumenta, sunt habitae, earumque traditores Canonum

585 poenis mulctati. Eadem sanè dictio apud Fortunatum occurrit lib. 5. Poëmat. 18. Sed & quotquot opus illud illustrarunt, lucem verbo attulere nullam, quòd hanc primitivae Ecclesiae disciplinam minimè adverterint. Rem ergò, ut qua par est, accuratione persequamur, nonnulla praesupponenda sunt, ex quibus conjectura nostra solidior dignosci queat.

IV. Unio, & animorum concordia, quam & Apostolis commendavit Redemtor, & ut servaretur, in ultima post coenam oratione (Johan. 17.) Patrem rogavit, semper in primitiva Ecclesia variis exculta mediis, atque promota fuit. Apostoli imprimis non indiligentem navarunt operam, ut illam inter fideles ingenerarent, & qua in Epistolis, qua in propositis ritibus servandam commendarunt. Quoniam verò abs Episcopis, utpotè Pastoribus, atque exemplaribus, exordiendum fuit, sicuti Paulus in universis suis Epistolis frequens est in salutationibus, itá Apostolici viri similes hortatorias Epistolas ad Ecclesias conscribentes, salutare de Clero singulos persaepe consueverunt. Ab his edoctae posterioris aevi Ecclesiae, mutuarum Epistolarum usum secutae sunt, in quibus mutuae hae salutationes exhibentur. Invaluit ab eodem tempore consuetudo, ut Episcopi in praecipuis solennitatibus mutuas darent, reciperentque Epistolas, in quibus se in una fidei professione perseverare ostendebant; A praecipuo autem fine, quo salutem sibi invicem adprecabantur, Salutatoriae videntur appellatae.

V. Consalutatio equidem, & Confraternitas tessera olim erat verae Ecclesiae, ut non semel in libro Praescript. do-
196 cet Tertullianus. Hujus praesertim indicium erat, quod fideles se consalutantes, Osculo etiam, quod pacis dicebatur, plerumque obvios excipiebant: quemadmodum in Ecclesia, ante Eucharistiae sumtionem eodem signo probabant unius inter se vinculi, & Charitatis conjunctionem. Qua-
368 propter Optatus, inter alia Schismatici animi argumenta, illud Donatistis exprobat, quod Catholicis obvii pacis osculum denegarent. Itá enim lib. 4. scribit. *Nec vos negare poteritis, qui contra nos scandala ponitis, dum aliqui vestrum & non intellectas proferunt lectiones, & auferunt etiam illud, quod inter omnes homines solet esse commune, salutationis*

videlicet officium : nam & vos ipſi aliqui in perſunctoria ſalutatione oſcula ſolita denegatis.

VI. Quod à fidelibus paſſim factitatum erat, Epiſcopi, Populorum paſtores, per mutuas Epiſtolas longè perfectiùs praeſtitere, quae Paſchales, & Feſtivae apud Latinos, à Graecis verò Ε'ορταςικαὶ Ε'πιςολαὶ ſunt nuncupatae. Earum autem conſcribendarum potiſſima fuit ratio, ut mutuis hiſce ſalutationibus, fideique inſertis profeſſionibus, auguſtiùs oſtenderetur Religionis unitas, & animorum Concordia; atque in jugi inſuper mutuarum Epiſtolarum commercio, luculentiſſimam verae Eccleſiae teſſeram haberent. Unde longo licet terrarum tractu diſſiti Epiſcopi, iſtiuſmodi tamen anniverſaria Epiſtolarum frequentatione, quam tuerentur fidem certiſſimè dignoſcebant. Illae ſiquidem, ut in ſolennioribus feſtivitatibus, ità vel maximè in Paſchate quaquâverſum mittebantur; à quo frequentiori uſu Salutatoriae dictae ſunt, & Paſchales. Perſeverantem ad ſua uſque tempora priſcum hunc morem commendat Avitus Viennenſis epiſt. 490
65., & antea Theodoritus in ſuis epiſtolis, ut Dionyſium, Athanaſium, Theophilum, & Cyrillum Alexandrinos Epiſcopos, nec non alios mittam, quorum exempla congeſſit Bucherius in Victorii Canonem paſchalem pagg. 72. 78. 82., & 469. Formatam à Primatibus recipientes Epiſcopi, qua de die Paſchatis commonebantur, & ſuſceptae Epiſtolae ſubſcribere, & ad eoſdem reſcribere tenebantur. Quod erui poſſe videtur ex can. 7.
Carth. V. Concil. *Placuit ut dies Venerabilis Paſchae Formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur.* Ad Reges etiam in ſolennioribus feſtivitatibus Salutatorias haſce ab Epiſcopis fuiſſe 401
directas, docent formulae harum Epiſtolarum apud Marculphum n. 44. & ſeqq. 660

VII. Feſtalium, & Paſchalium Epiſtolarum cùm aeſtimium, tùm argumentum colligi ex eo etiam poteſt, quod quas Dionyſius Alexandrinus ſcripſit uno in codice ſuo aevo 254
conſervatas, Euſebius aſſeverat lib. 7. H. E. c. 20. *Praeter ſupradictas Epiſtolas, idem Dionyſius Paſchales illas, quas* 315
habemus Epiſtolas tunc temporis conſcripſit : Encomia in illis, & Panegyricos Sermones de Paſchali Feſto contexens. Harum unam Flavio nuncupavit, alteram Domitio, ac Didymo. In qua probans feſtum Paſchae diem non niſi poſt aequinoctium Vernum ce-

le-

lebrari oportere, octo annorum Canonem publicavit. Aliam quoque Epistolam ad Compresbyteros Alexandrinae Ecclesiae, itemque alias ad diversos scripsit Epistolas, easque grassante adhuc persecutionis furore. Has omnes Paschales fuisse, planissimum fit, si quae seq. cap. subjungit Eusebius, accuratè expendantur. *Post haec*, scribit ille, *pace vix dum restituta, Alexandriam regressus est. Verùm cum seditio, bellumque rursus illic exortum fuisset, adeò ut ipse Universos ejus Urbis fratres, utpote in alterutram seditionis partem distractos, alloqui non posset; iterum ipso Paschae die ex Urbe Alexandria, tanquam extorris, eos per literas alloquitur. Sanè in altera Paschali Epistola, quam paullo post ad Hieracem, unum ex Aegypti Episcopis exaravit, de seditione illa, quae tunc temporis Alexandriae commota est, mentionem fecit.* Pergit autem sub finem capitis 22. post varia Paschalium harum Epistolarum recitata fragmenta, in hunc modum. *Post hanc Epistolam, cum res in Urbe Alexandriae pacatae essent, ad Fratres per Aegyptum constitutos Paschalem rursus Epistolam Dionysius scripsit, aliasque post hanc deinceps exaravit. Exstat etiam Epistola de Sabbato, & alia de Exercitatione. Praeterea ad Hermammonem, fratresque in Aegypto degentes, Epistolam scribens, postquam de Imp. Decij & successorum illius improbitate disseruit, pacis, quae viguit Principatu Galliëni, mentionem facit.* Tandem & Epistolae hujus allato fragmento cap. 23. concludit. *Deinde tempus ipsum quo haec scribebat, designat his verbis: Ac mihi rursus Imperatoris nostri annos contemplari subit. Video enim impiissimos illos, qui adeo celebres olim exstiterunt, brevi postea obscurissimos evasisse: Religiosissimus vero, Deique amantissimus Imperator, septennalem circulum jam emensus, nonum Imperij annum degit, quo nos festa celebraturi sumus.* Ex his oppidò liquet, Epistolas omnes, quas in laudatis capp. recolit Eusebius, in uno eoque distincto codice comprehensas, Salutatorias fuisse, & Heortasticas.

VIII. Argumentum itaque Salutatoriarum istiusmodi Epistolarum multiplex erat. Primum quidem & praecipuum ad fovendam animorum, fideique unitatem, quam mutuis illis Epistolis atque salutationibus exprimebant. Id quod perspici ex eo praesertim potest, quod eas Epistolas non tantum subjacentibus Episcopis Primates darent, sed proprio

etiam

etiam Clero, ut Dionysii exempla commonstrant. II. Prae-
cipua Ecclesiasticae Historiae capita eaedem recensebant,
cujusmodi erant Tyrannorum invasiones, seditionesque in-
de, & persecutiones in Ecclesiam motae: quemadmodum
Alexandriae contigit, quum Aemilianus tyrannidem ibi ar-
ripuit. Qua de re Pollio in XXX. Tyrannis, & Eunomius 315
in Panegyrico ad Constantium, ubi de Galiëni temporibus 360
loquens, id memoriae prodidit, *tota Aegyptus, & Syriae defece-
runt*. Agit etiam Dionysius in sua Paschali de peste per Aegy-
ptum grassante, deque Presbyteris, & Diaconis, quorum opera
adjuti plurimi, Christo per Baptismum, Regnoque coelesti no-
men dederunt, multi quoque in pristinam valetudinem restitu-
ti sunt: Quin etiam explicat, quo essent in censu, qui peste labo-
rantibus naviter inservierant, apud Euseb. l. 7. c. 22. *Et hoc qui-
dem pacto optimi quidam ex Fratribus nostris, quorum nonnulli Pres-
byteri erant, ac Diaconi; & ex Populo laudatissimus quisque mortem
oppetierunt: adeo ut genus hoc mortis ob pietatem fideique constantiam
nequaquam inferius Martyrio censeatur.* Non secus & Eusebius ex
Epistola Paschali ad Hermammonem cap. 10. ejusdem libri, 315
integrum reservavit fragmentum de Valeriano Imperatore,
deque excitata ab eo persecutione, Macriano impellente, cu-
jus sceleſtissima acta recenset ibi Dionysius; illud insuper
annotans, quod ignominiosam apud Persas servitutem Deo
vindice sit expertus. III. Morum quoque emendatio Festa-
lium harum Epistolarum scopus fuit. Dissidia enim & si-
multates, vel ipsos inter privatos exortas, Paschali tempore
appropinquante, literis hisce componere allaborabant Epi-
scopi. Consuetudinis hujus nobile exemplum exstat in actis
Proconsularibus, in caussa Silvani Cirtensis Episcopi factis,
apud Baluzium tom. 2. Miscellan. Quum enim Silvanum 320
Episcopum inter, & Nundinarium Diaconum simultates
gravissimae intercederent, Paschatis festo instante, Episcopi
aliique Silvano scripserunt, ad pacem inter utrumque sarcien-
dam. Consule plurimas ibidem exstantes Epistolas, & cer-
tò certius constabit, Festales hasce literas mutuo fuisse da-
tas, ad contentiones simultatesque, vel ipsos inter Episco-
pos ortas, vel quae Episcopum, & Clerum, vel quae popu-
los in contrarias partes distrahebant, sopiendas.

IX. Præcipuus tamen Festalium scopus erat, fidei inco-

lumitati prospicere. Dionysii Paschales, ex Eusebio l. 7. c. 20. complectebantur *Encomia*, *& panegyricos sermones*. Panegyrici sermones festivitatis dignitatem respiciebant, Encomia vero dilucidam fidei expositionem. Unde & à quibusdam homiliae dicebantur. Equidem laborum enarratio, quos martyrio Dionysius comparat, à Presbyteris & Diaconis tempore pestis obitos, ostendit, quae in Paschalibus doctrina traderetur. Quamobrem & in aliis de Sabbato, deque Exercitatione dissertationes addidit, quae ob dubia recèns enata videntur editae. Cumque insuper hae non particularium Episcoporum cuipiam inscriberentur, sed censeantur Universis datae, colligendum nobis est, hasce Paschales reipsa fuisse encyclicas, declarativas, & instructivas. Paschales enim illas omnes, monente Eusebio in fine cap. 22., tùm scripsit, quùm res in Urbe Alexandriae *pacatae essent*, *ad Fratres per Aegyptum constitutos*. Eo proinde tempore, quo libera facultas erat instruendi, monendique.

X. Uberrima Paschalium, postremique hujus argumenti
385 exempla, & documenta suggerunt Theophili itidem Alexandrini Episcopi tres praecipue, inter alias, quae periere,
ab eo scriptas, Paschales Epistolae. Has, quod ad Origenistarum retardandos impetus, per Rufinum in Occidente
375 excitos, idoneae essent, latio donavit Hieronymus, & in
ejusdem Epistolarum Tomis leguntur. Alias à Theophilo
412 scriptas afferere haud dubitaverim, cum Cyrillus plures
326 quae exstant dederit, & plures ante ipsum Athanasius, cujus festales Epistolae, ob diuturnioris Episcopatus tempora multum perduxissent ad praesens argumentum illustrandum, si pacificè Sedem obtinuisset. In exstantibus porrò tribus Theophili Paschalibus ea omnia, quae istiusmodi Epistolarum generi materiam praebuisse dicebamus, descripta inveniuntur. Panegyricus de Solennitate praecedit sermo: errores deinde Origenistarum recenset, dilucideque convellit, ab illis recedere edocet, ac puram, quam proponit, fidei semitam amplecti suadet. Mox initium adamussim indicat, & finem Quadragesimae: tandem salutationibus consuetis Epistolam claudit, omnesque commonet de Episcopis recèns defunctis, aliisque in illorum vicem ordinatis, ut Pacificas, & has mutuas Salutatorias recipientes, nossent,

quibus rescribendum, communicandumve esset. *Salutate invicem in osculo Sancto: Salutant vos omnes, qui mecum sunt, Fratres. Et hoc necessariò scribimus, ut sciatis pro Sanctis, & Beatis Episcopis, qui in Domino dormierunt, ordinatos esse, in Lemnado pro Herone Naseam; in Erythro, pro Sabatio, Paulum; in Omboes, pro Silvano Verrem. His ergo scribite, & ab iis accipite Pacificas juxta Ecclesiasticum morem literas.* Vides hîc Paschalium formam; quarum usu Ecclesia fidei atque morum unitatem servare elaborabat, necnon Christianam inter Episcopos animorum unionem, qui Pacificis ultrò citròque datis Epistolis, cum mutua salutatione, conspirantem in unum professionem dogmatum testabantur. Has Theophili Epistolas fuisse Encyclicas, atque Orbi universo directas, simulque per eas anathema in Origenistas dictum, in seqq. Differt. commonstrabimus.

Quod exstat Paschalis Epistolae S. Athanasii fragmentum, in qua Librorum Sacrorum Canonem exhibebat, confirmat etiam receptam consuetudinem, ut in hisce Epistolis dogmata fidei, eorumdemque professiones adderentur, sive ad illa confirmanda, sive ad enatas haereses ac novitates Episcopis Ecclesiisque denunciandas. Nec minus id adstruunt Cyrilli XXX. Paschales homiliae, quae & ab aliis Episto- 412
lae nuncupantur. Propositas enim animadversiones mirum in modum illustrare possunt, & confirmare.

XI. Porrò de Paschalibus hisce Epistolis commemorasse sat erit, quae Cassianus in libro 2. Collationum edisserit. 425
Intra Aegypti Regionem mos iste antiqua traditione servatur, ut peracto Epiphaniarum die [quam Provinciae illius Sacerdotes vel Dominici Baptismi, vel secundum carnem nativitatis esse definiunt, & iccirco utriusque Sacramenti solennitatem non bifariè, ut in Occiduis partibus, sed sub uno die hujus festivitatem celebrant.] Epistolae Pontificis Alexandrini per universas Aegypti Ecclesias dirigantur, quibus initium Quadragesimae, & dies Paschae, non solum per Civitates omnes, sed etiam per universa Monasteria designantur. Secundum hunc igitur, post dies admodum paucos, quam superior cum Patre Isaac agitata fuerat collatio, Theophili praedictae Urbis Episcopi solennes Epistolae commearunt, quibus cum denunciatione Paschali, contra ineptam quoque Antropomorphitarum haeresim longa disputatione

differuit, eamque copioso sermone destruxit.

XII. Notione itaque, argumento, usu, atque aestimio Paschalium harum Epistolarum exposito, pronum erit colligere, qua de caussa Salutatoriae Epistolae sub clavi dicantur fuisse in Cathedra Episcopali; quomodo insuper Deificos inter Codices censerentur, atque edicto Diocletianeo suppositae referantur in laudatis Felicis Aptungitani purgationis actis. Etenim undenam Ecclesiarum in fide consensio, una professio dogmatum, atque in erroribus rejiciendis unanimis Episcoporum sententia illustrius elucesceret, quam ex hisce Encyclicis Epistolis, Paschalibus, & Heortasticis, in quibus Primatum & reliquorum Episcoporum subscriptiones conspiciebantur? Undenam Episcoporum quilibet suam cum Ecclesijs per Orbem terrarum diffusis communionem certius aptiusque probaret, quam ex Epistolis hisce, quae non alio fine perscribi consuevere, nisi ut vinculum pacis servaretur, unde Pacificae sunt appellatae, & jura hospitalitatis atque confraternitatis illibata ubique permanerent?

XIII. Sed quid in conquirenda appellationis notione detinemur, siquidem omnes has epistolas, fidelibus ad fidei disciplinaeque constitutionem quaquaversus datas, Salutatorias ex Africanorum phraseologia dictas esse, exploratum est: quippe qui & ipsum ad universos emissum decretum quodvis, *Salutem* nuncupabant. Exstant Saturnini, & Sociorum acta, qui passi sunt sub Anulino Proconsule, apud Baluzium ibid. Ii porrò, quum Diocletianea instaret persecutio, quae in Sacros etiam Codices debacchabatur, martyrium subituri, ad fideles omnes Epistolam dederunt, in qua traditionis crimen damnabant. Decretum hocce *Salutem* vocant acta. Sic enim num. 18. p. 72 habent. *Interea Martyres Christi non carceris squallor, non viscerum dolor, non denique ulla rerum penuria commovebat, sed meritis jam Domino & confessione vicini, direxerunt in posteros SALUTEM, qua communem Christiani nominis progeniem ab omni recidiva communione Traditorum secernerent, tali sub communione: Siquis Traditoribus communicaverit, nobiscum partem in Regnis coelestibus non habebit, & hanc sententiam suam Sancti Spiritus authoritate conscriptam, tali comparatione firmabant: Scriptum est, inquiunt, in Apocalypsi: quicumque adjecerit ad librum istum*

api-

apicem unum, aut literam unam, adjiciat illi Deus innumerabiles plagas, & quicumque deleverit, deleat partem ejus Dominus de libro vitae. Si ergo additus apex unus, aut litera una demta de libro sancto radicitus amputat, & Sacrilegum facit, & subvertit authorem, necesse est omnes eos, qui Testamenta divina, legesque Venerandas Omnipotentis Dei D. N J. C. profanis ignibus tradiderunt exurendas, aeternis ardoribus, atque inextinguibili igne torqueri: & ideo ut supra diximus, siquis Traditoribus communicaverit, nobiscum partem in Regnis coelestibus non habebit. Addunt subinde acta post hujusmodi indictum fidelibus monitum, omnes Traditorum, velut excommunicatorum, commercia vitasse. *Haec communicantes singuli ad passionis gloriam festinabant, supremâque testatione unusquisque Martyrum cruore proprio consignabat. Exinde Ecclesia sancta sequitur Martyres, & detestatur exsecratae perfidiae Traditores.*

XIV. Equidem ab eo tempore factum reor, ut in Africa omnes à Martyribus Epistolas extorquerent, quibus fideles à Traditoribus secernerentur, seque Martyribus communicare ostenderent. Quod quidem cum tempore incipientis Donatiani Schismatis turbas ciëret, iccirco Africani Episcopi Patribus Arelatensibus proposuisse videntur mala, quae exinde oriebantur. Quamobrem & Patres canonem IX. ediderint, quo id cautum est. *De his qui Confessorum literas afferunt, placuit, ut sublatis iis literis, accipiant communicatorias*, utique ab Episcopis dandas. Cum enim plerique omnes per Africam traditionis vitio vel laborarent, vel per Donatistarum calumniam dehonestarentur, atque imprimis Episcopi; quotquot à Martyribus acceperant Epistolas, temerè propriis Episcopis insultabant. Id quod apertè supponit Canon; atque adeo priorem disciplinam instaurans, nonnisi ab Episcopis communicatorias decernit suscipiendas. Enimvero Epistolas illas eo à Martyribus fine, eaque mente fuisse editas, commonstrant laudata Actorum verba. *Meritis jam Domino & Confessione vicini, direxerunt in posteros SALUTEM, qua communem Christiani nominis progeniem ab omni recidiva communione Traditorum secernerent.* Quanti autem hae Martyrum Epistolae essent aestimii, docet cùm fidelium usus, qui illis, velut certa communionis tessera, ute- 314

bantur; tùm Donatianorum, qui se Martyrum successores, communicatoresque esse passim gloriabantur, ut qui emissa adversus Traditores Martyrum mandata sequi se arbitrarentur: Unde & Catholicos, quos Caecilianistas vocabant, ceu Traditores, exsecrabantur. Quod passim Catholicis objectarunt, ut ex pluribus Augustini locis liquidum est. Id ipsum
396 Arelatensium Patrum Canon demonstrat, qui ut abusui occurrerent, quo intempestivam, minimeque regularem Communionem plurimi per hasce Epistolas à Martyribus obtinebant, pristinum servandae Communionis modum instaurarunt, proprio jure Episcopis restituto. Erat itaque in Africa Salutatoriarum Epistolarum usus & aestimium; erat & communis usurpatio vocabuli, ut Epistolas hasce, fidelibus Universis datas, in quibus praescribebatur quicpiam ad publicum pertinens Ecclesiae bonum, SALUTEM nuncuparent.

196 XV. Addere lubet Tertullianum, qui de Hierosolymitanae Synodi, Act. 15., Epistola agens, ex qua eruere conatur Moechiae peccatum esse ex irremissibilibus unum, ait: *Nos in Apostolis quoque Veteris Legis formam Salutamus, circa Moechiae, quanta sit, demonstrationem, ne fortè lenior existimetur in novitate disciplinarum, quàm in vetustate, quorum haec sane est sententia: Habemus in Epistola illa Hierosolymitani Concilii ad Ecclesias directa, Salutatoriam formam*. Ex quibus colligere in promtu est, Epistolas illas, quas Graeci Heortasticas, Latini Paschales, seu Festales & Encyclicas nuncupabant, quaeque ad Ecclesiae pacem, unitatem & commoda pertinebant, apud Africanam Ecclesiam Salutatorias fuisse appellatas: pro Africanorum videlicet more, qui peculiares notiones vocibus subjiciebant, vel voces etiam pro arbitratu effingebant, ut perspicere est in Apuleïo, Tertulliano, Cypriano, aliisque Scriptoribus Africae. Mirum itaque non est, si Epistolae Salutatoriae unà cum Deificis instrumentis comburendae traderentur; si has in Cathedra inventas Persecutores exussérint, atque ad easdem Diocletianeum mandatum extensum sit. Norant enim quantopere ad Religionem fovendam servandamque conducerent.

XVI. *Si* vero quis roget, quaenam potissimum Epistolae fuerint asservatae, id à nobis responsum feret, omnes sci-

licet

licet generatim Epistolas, quae superioribus temporibus vel
ad fidem, vel ad disciplinam spectantes, emissae fuerant,
quasque in II. Dissert. recensebimus [quòd ob Episcoporum Pastorumque consensum Ecclesiae Magisterium in illis
repraesentaretur] in Episcopali Cathedra fuisse servatas;
asservata etiam supra tabulam, sive Altare Evangelia. Imo
Epistolarum, Librorumque distincta erant loca pro diversitate argumenti; quae omnia laudata edocent Acta. Enimvero Episcopos hasce Epistolas conscripsisse, & diligenter
religioseque servasse, docet ipse Cyprianus, qui, ut infra an- 248
notabimus, cum Encyclicas in caussa schismatis Novatianorum, atque in controversia Lapsorum, & Libellaticorum
Epistolas dedisset, Clericum deputavit, qui ex authentico
traderet exscribendi copiam. Inter eas autem repositas &
Consalutatorias, praecipuoque studio Festales arbitramur asservatas, ut ex illis ostenderent totius Orbis in una communione societatem. Non spernendum enim argumentum
erat ex hisce Salutatoriis, quas Optatus *Formatas* vocat, de- 368
ductum. Probaturus quippe Africanam Ecclesiam cum totius Orbis Ecclesiis in una Communione sociari, id ex commercio Formatarum eruit, dum l. 2. Africanos asserit cum
Petri Cathedra sociatos esse per Siricium. *Hodie qui noster
est Socius, cum quo nobis totus Orbis commercio Formatarum in
una communionis Societate concordat*. Vocaverat ob id Episcopos omnes *Pacificos*, quòd ope istiusmodi Formatarum mutuae charitatis vinculum, fideique concordiam foverent. Eo-
dem sensu Theophilus monet in sua Paschali Episcopos, 385
se ob id Catholicorum Episcoporum exprimere nomina, ut
scirent quibus *pacificas Epistolas* dare deberent, & à quibus
recipere. Sanctus quoque Augustinus adversus eosdem Schis- 396
maticos idem urget, regeritque argumentum, atque ut se
se cum Ecclesia per Orbem diffusa communicare ostendat,
asseverat se ab omnibus, si ad omnes pergeret, ope harum
Epistolarum excipiendum, idemque Petiliano se concessurum promittit, si ad Catholicam venire statueret unitatem.

§. III.

DE EPISTOLA DIACONICA.

Synopsis.

I. *Praestantia, & difficultas tractationis.* II. *Qui apud Gentes Asiarchae.* III. *Qui Collegiarii pariter, & Scribae.* IV. *Apud Christianos Diaconi, Archivorum custodes.* V. *Locus Eusebii de Diaconicis Epistolis.* VI. *Valesius notatus.* VII. *Diaconica erat Diploma Cursori datum.* VIII. *Occasio id probat, qua Dionysius Diaconicam Hippolyto tradidit.* IX. *Probat Eusebianae narrationis ordo.* X. *Acta purgationis Felicis Aptungitani, & promotae per Ingentium Scribam fraudes expenduntur.* XI. *Ingentius Encyclicam Donatistarum cum falsata Felicis Epistola circumfert.* XII. *Habebat modum Cursoris, seu Diaconicam.* XIII. *Aproniani de illo verba.* XIV. *Quid inde Sectae accreverit.* XV. *Damnatur in actis Proconsularibus.* XVI. *Canon* 13. *Arelatensis illustratur.* XVII. *Diaconicarum usum promovet Basilius M.* XVIII. *Et Theodoritus.* XIX. *Diaconi nomine praenotabantur.* XX. *Ecclesiarum & fidelium de Diaconis etiam extorribus praejudicium.*

I. SAlutatoriarum Epistolarum appellationem, & usum, quave ratione Encyclicis accenseri debeant, & quod earumdem fuerit aestimium, hactenus exploravimus. Quae quidem disquisitio, quantum proposito expendendo argumento contulerit, nemo est qui non videat. Occurrit modo Diaconicarum species, quae cum maximè ad propositum nostrum conferunt, minimèque spernendam suscepto argumento praeferunt lucem, tùm ab iis, qui de Ecclesiasticis Epistolis sermonem habuerunt, vel jejunè atque obiter attinguntur, vel omninò etiam à plerisque praetermittuntur. Impellimur hinc ad nobilissimum hocce antiquitatis monumentum discutiendum, de solicita videlicet religiosaque primitivae Ecclesiae cura tàm in ministro deligendo, quàm in tradenda eidem tessera, Ecclesiastici hujus obeundi mi-

nisterii, adhibita, ne fraus dolusve in Encyclicis hisce ultrò citròque missitandis intercurreret.

Quod verò in rebus omnibus jam obsoletis, vetustatemque praeseferentibus usuvenit, ut monumentorum inopia difficillimae sint tractationis, id nobis, ut in Salutatoriarum, ità in Diaconicarum Epistolarum notione, legitimoque usu explorando contingit. Nomen quidem apud Scriptores deprehendimus, sed nudum illud, & vulgaribus notionibus destitutum. Tametsi enim obvia eo tempore, quo illarum vigebat usus, & pervia esset cognitio, cum nihilominus, ut assolet in rebus vulgari usu receptis, peculiaris, & accurata enarratio à Scriptoribus omittatur, factum est, ut ultimam rei ideam tradere, cordatioribus viris visum sit difficillimum. Hinc quemadmodum ex receptis consuetudinibus Salutatorias, earumdemque usum conjectaneis illustrare conati sumus, iisdem quoque mediis ad verosimiliorem Diaconicarum Epistolarum assequendam notionem est contendendum.

II. Rem ut ab ovo exordiamur, in primi Christiani aevi, & sequentium mores in publicis recensendis, servandisque Actis operae pretium erit inquirere, qui sanè non modicam Dissertationi nostrae lucem foenerabunt. Scripserat de sacris Seculi sui apud Ethnicos moribus in libro de spectaculis c. 11. Tertullianus. *Quid ergò mirum, si apparatus agonum Idololatria conspurcat de Coronis profanis, de Sacerdotalibus Praesidibus, de Collegiariis ministris, de ipso postremò Boum sanguine.* Erant itaque *Praesides Sacerdotales*, erant & *Collegiarii Ministri*. In Asia dicebantur ii Asiarchae, qui Sacris omnibus praeerant, quales liberae omnes Asiae civitates habebant. Hinc de Trallibus scribit Strabo. l. 14. *Civibus optimè frequentata est, ut ulla Asiaticarum Urbium alia opulentis: & semper aliqui eorum sunt principe in Provincia loco, quos Asiarchas appellant.* De horum Asiarcharum conventu, Ephesi habito, intelligendum est quod legitur Actorum 19. Sed de his non est hìc agendi locus. 196

III. Collegiarii erant Ministri, qui Asiarchis, & Sacerdotalibus Praesidibus servitio, officiisque praesto erant. Inter eos numerantur Γραμματεῖς qui apud Asiarchas, eosdemque Sacerdotales Praesides magnae dignitatis erant, & authori-

tatis.

190 tatis. De iis Pollux. l. 8. c. 9. p. 916. *Scriba qui juxtà Prytaneam à Senatu sorte eligitur, ad tabulas servandas & decreta. Secundus delectus ad Senatus leges. Sed qui propter aerarium eligitur Scriba, & populo, & Senatui praelegit.* Iis quibus praeerant Scribae, addebatur ἀντιγραφεὺς, ad quam vocem Glossa: *Dictator, Rescriptor; praesente Scriba publico, scribebant ambo ea, quae dicebantur.* Cujus perseverantis apud Christianos consuetudinis vestigium elucet in adducta §. I. Confessorum Epistola Clerica, in qua perscribenda Martyres adhibuerunt Scribam Lucianum, duobus praesentibus, Exorcista, & Lectore, qui utique & testes, & Scriptores esse debuere, ut quaquaversum Epistola dirigeretur.

ante Chr. 366 Publica scripta reservantes Scribae, sive Codices, sive acta vel ad fidem faciendam, vel ad populum edocendum, hi dubio procul Lectores erant. Hinc Aeschines contra Ctesiphontem quicpiam ex publicis actis comprobaturus apud eos, ad quos orationem dicebat, eorum recitationem Scribae imponit. *Sed ne vos ab instituto sermone longius abducam, epigramma, quod in eos qui populum à Phyla reduxerunt, scriptum est, Scriba vobis recitabit.* Frequens inde apud Oratores formula illa occurrit, ut Scriba legat: quoties videlicet Scribis hisce publicis, & Collegiariis ministris mandabant, ut decreta, Epistolas, aut publica quaevis acta perlegerent, sive etiam leges, quas in rem suam contra adversarios afferri volebant. Hac enim ratione majoris censebantur authoritatis, minimeque suspecta. Quamobrem idem Aeschines de falsa legatione: *Ut autem constet, me nihil falsi dixisse apud vos, capiat Scriba Decretum, & Collegarum testimonia recitet.* Scribae autem illa asservabant, ubi opus erat, depromebant, perlegebantque, & denuo in archivo, diligentiae suae concredito, recondebant.

Scribas etiam habuere Sacerdotales Praesides, & Asiarchae, quod erat maximae dignitatis ministerium. Liquet id ex 19. Actorum capite. Cum enim tota Ephesina Civitas in Paulum commota esset, adveniens Asiarcharum Scriba turbas sua praesentia sedavit, ut ibi versu 35. dicitur. Additur autem v. ultimo: *Et cum dixisset dimisit Ecclesiam.* Graecum autem verbum ἀπέλυσε dimissionem cum authoritate significat. Hinc in numismatibus saepius comparent inscrip-

ta

ta Scribarum nomina , quod non ſemel obſervatum deprehendes apud eruditiſſimum Morellium in Specimine pag. 235., apud Harduinum , Spanhemium alioſque. Apud Sponium quoque plures inter Graecas inſcriptiones exſtant , in quibus Scribarum occurrit mentio , qui publicorum Actorum cuſtodes eſſent , quique jurejurando ſeſe obſtringerent, tùm ad fidelem ſcriptorum , actorumque cuſtodiam , tùm ad eadem poſtulantibus pro neceſſitate exhibenda .

IV. Porro in qualibet Eccleſia Diaconi cuſtodes erant ſacri Archivi , actaque fidem publicam facientia , ſi proferenda eſſent , & ipſi proferebant , & recitabant . Id quod vel ex ſola Orientalium Conciliorum lectione unicuique fit teſtatiſſimum. Hos Encyclicarum latores , Curſoreſque Dominicos fuiſſe , innumeris ex ſacra antiquitate depromtis teſtimoniis infra demonſtrabitur. Suo interim Diplomate munitos fuiſſe , ſive quum officium cuſtodiendorum Archivorum ſuſcipiebant , ſive quum Encyclicas ad Primates & alias Eccleſias deferebant , tollit omnem ambigendi locum Apoſtolica ſolicitudo , quae in conſtituendis Eccleſiis id cautè monuerat ; 1. Corinth. c. 14. v. 40. *Omnia autem honeſtè, & ſecundum ordinem fiant* . Noſtri ergo penſi eſt , ut hanc ſuſcepti miniſterii teſſeram atque indicem , Diploma ſcilicet Diaconis , Dominiciſque Curſoribus conceſſum , exhibeamus. Hos autem peculiari delectu atque examine ad hoc obeundum munus aptatos fuiſſe , ac conſtitutos , ſupponimus ex infra dicendis. In praeſentiarum ſat erit circa praedictum obeundi muneris ſignum diſputare , & quàm ab aliis praeſtitum hactenus ſit , accuratius diſquirere .

V. Diu equidem cunctabundi (neque enim diffitemur) haeſimus animo circa modum probandi publicum , & authenticum iſtiuſmodi ſuſcepti miniſterii inſtrumentum. Tandem lux affulſit aliqua ex Euſebio , & laudatis purgationis Felicis Aptungitani Proconſularibus actis , ex quibus ſat , reor, argumentum hocce queat illuſtrari. Et quidem Euſebius l. 6. 315
H. E. c. 46. Codicem alium Epiſtolarum laudans , earumdemque cenſum in volumine recluſarum texens , ait : Ἑξῆς ταύτῃ καὶ ἑτέρα τις ἐπιστολὴ, τοῖς ἐν Ῥώμῃ τοῦ Διονυσίου φέρεται Διακονικὴ διὰ Ἱππολύτου. Haec , ut Interpretes alios nihil moremur , vertit in hunc modum Valeſius: *Sequitur deinde altera ejuſdem Dionyſii Epi-*

stola ad Fratres Romae constitutos per Hippolytum missa de officio Diaconi. In notis autem ad vocem *Diaconicam* haec subjungit: Sic habent nostri Codices, & Georgius Syncellus in Chronico. Rufinus vertit *de ministeriis*, quasi illa Epistola sic inscripta fuerit, eo quod de ministris Ecclesiae in ea tractaretur. Jacobus Goar, qui Georgium Syncellum in lucem edidit, notisque illustravit, genus quoddam Epistolarum Ecclesiasticarum esse putavit, quod Διακονικὴ diceretur, sicut fuere Synodicae, Pacificae, Dimissoriae & similes. Verum ego Rufino potius assentior qui, Epistolam Διακονικὴν dictam esse innuit, quod de officio Diaconi pertractaret. Haec Valesius. Vide Goarum ibid. pag. 375.

VI. Pace tamen viri doctissimi, Goaro assentior, qui Diaconicae vocem Epistolarum speciem quandam presferre merito augurabatur, tametsi quae illarum esset forma, quae occasio, quodve argumentum, vel ignoraverit, vel dicere praetermiserit. Valesium quidem movit Rufiniana interpretatio, & versio, quae habet, *de ministerio Diaconi*; cuique innixus & ipse vertit, *de officio Diaconi*. Perperam tamen, ut mea fert sententia. Quemadmodum enim ex eo
251 quod Cornelius ab Eusebio dicatur communicatoriam misisse ad Lapsos Carthagine degentes, male Valesius colligeret, scripsisse Cornelium de officio & natura communi-
248 catoriae Epistolae: insuper quum Cyprianus Epistolam Clericam laudat, insulse quis commentaretur, Epistolam ab eo laudari de officio Clerici scriptam: ità cum Dionysium Hippolyto Diacono Epistolam Diaconicam dedisse ad fratres Romae constitutos, apud Eusebium memoratur, id minimè intelligendum est de Epistola, Diaconorum officia expendente, sed cujusmodi sit Diaconica illa, Hippolyto Diacono data, ulterius remanet disquirendum.

VII. Diaconicam itaque Epistolam in altero Dionysii Epistolarum Codice exstantem, fuisse suspicor Diploma quoddam, quo universis innotescebat, illud proferentem esse Dominicum Cursorem, cujus erat Encyclicas epistolas quaqnaversum deferre, Ecclesiis intimare, iisdemq; exemplar propria subscriptione munitum relinquere. Erat autem necessarium Diploma istiusmodi, tùm ut pro dignitate officium in deferenda Episcopis, Ecclesiisque Encyclica Diaconus exe-

queretur, tùm ut fraudi cuilibet, & imposturae obviam irent. Enimverò si Episcopi, si Clerici, si fidelium itinerantium quilibet, ut aliorum ubique hospitalitate fruerentur, Formatam, aut Pacificam, aut Communicatoriam habere obstringebantur; jure potiori Ecclesiasticus Cursor Epistola quadam muniendus erat, cum maximi momenti relationes, & publica mandata deferret, in quibus priscis illis temporibùs vinculum fidei & unitatis persistebat. Nec exigua sane authoritate indigebat Diaconus, Dominici cursoris functurus officio: quippe praeter Encyclicas, Ecclesiis singulis relinquendas una cum subscriptione, qua se ex authentico exemplaria dedisse testabatur, plurima nonnunquam oretenus sibi contradita, nec chartis committenda, habebat, quae ut renunciata fidem facerent Ecclesiis, atque Episcopis, certissimum exigebant de Cursoris fide atque integritate testimonium. Quînam autem opportunius, certiusque id poterat innotescere, nisi ex Epistola de eo Diaconis data, quaeque ab officio merito Diaconica ab Eusebio sit nuncupata? Germanum hunc esse vocis Diaconicae sensum, nemo, ut opinor, inficias ibit, qui locum Eusebii controversum paullò attentius cum iis, quae praecedunt, & subsequuntur contulerit.

VIII. Dederat Dionysius Hippolyto Diacono plurimas Epistolas cùm aliò, tum maxime Romam deferendas, *ad Cornelium*, *ad Confessores* nonnullos in Schisma Novatiani prolapsos, insuper *ad integram Romae consistentem Fraternitatem*, atque ad alios. Earum argumentum est de poenitentia, deque Novatiani Schismate. Omnes erant Encyclicae, eaque de caussa datae & occasione, quòd Cornelius Romanus Pontifex suam dedisset Encyclicam, cujus exemplar ad Fabium Antiochenum refert Eusebius ibi cap. 43., ut commoneret omnes, cùm de Novatiani Schismate, tùm de illorum adversus Poenitentes deliriis In iis, praeter expositam sententiam adversus Schisma recèns exortum, explicitoque dogmate de peccatis universis per Ecclesiae potestatem condonandis, quod à Novatianis pernegatum est, pariter renunciant denatum esse Fabium Antiochenum, ejusque loco suffectum Demetrianum, nec non etiam Alexandrum Hierosolymitanum beato exitu in carcere defunctum; quae 254

om-

385 omnia, ut ex Theophili Paschali constat, Encyclicarum criteria erant, & characteres. Hae quidem deferendae erant tradendaeque pluribus Romae existentibus, Schismaticis, Libellaticis, Lapsis atque aliis, qui occasione Schismatis in varias partes abierant. In ea tamen turbulentissimi temporis circumstantia zelus Legati & industria exoptabatur, qui diffitis distractisque partibus Dionysii nomine, doctrina ac sanctitate celeberrimi, monita exhiberet, sensa Aegyptiacae totius Ecclesiae reseraret, omnesque nervos intenderet ad evocandos à Schismate viros, de universa ceteroquin Ecclesia optimè meritos, ut erant Confessores, quorum plurimi in Schismate & controversia Lapsorum Novatiano adhaerebant. Quid mirum igitur si Dionysius, ratus tot negotiis satisfieri minime posse nuda directarum Epistolarum recitatione, Hippolyto, per Epistolam Diaconicam, potestatem fecerit, quaecumque ad id pertinerent agendi, atque ut tutius ageret, in Diaconica id ipsum expresserit? Simi-
440 les alias Diaconicas variis à Leone Pontifice datas, quoties audiendum quempiam direxit, perspicere est in ejusdem Epistolis. Ex his constat fuisse quoddam Epistolarum genus, quibus universis innotescebat cùm legati officium, tum authoritas in dijudicandis controversiis nomine mittentis. Quamobrem ea turbarum, in Ecclesia Romana exortarum, occasione meritò Dionysius Diaconicam Hippolyto consignasse credetur, qua & exemplaribus Encyclicarum, quae Ecclesiae Romanae, & dissociatis Fratribus tradendae ab illo erant, sua constaret fides, atque illius in agendo authoritas esset explorata.

IX. Evincit ordo ipse, Epistolam Hippolyto datam esse Diaconicam, seu Diploma quoddam tum de Dominici cursoris munere & officio, tum de ejusdem authoritate, atque in agendo, proponendoque fide, cui proinde crederent omnes, siquae occurrerent terminanda, in responsivis Encyclicis non satis explanata. Etenim Epistolarum Catalogus, quarum ibi seriem texit Eusebius, Codicem unum Encyclicum implebat, in quo Dionysianae omnes reservabantur Encyclicae de controversiis tunc enatis circa Novatianum Schisma, peccata Lapsis remittenda, ac Libellaticos. Has verò per Clericum, aut fere semper per Diaconum dirigi

opor-

oportebat. Euſebius oſtenſurus quis fuerit harum omnium Encyclicarum Dominicus curſor & lator, Hippolytum Diaconum, habentem Diaconicam, aut ſuſcepti muneris quoddam Diploma, recolit, atque hanc Diaconicam in medio fere Catalogi collocat, ipſomet ordine haud dubie deſignans, eatenus Hippolyto datam, quatenus fidem faceret, omnes genuinas eſſe atque germanas. Congruit conſuetudo haec diligentiae & induſtriae, quae priſca illa aetate in tradendis Encyclicis adhiberi conſueverat, laudato apud omnes latore Diacono, ejuſque in agendo commendata fidelitate. 248
Unde dixerat Cyprianus ſupra laudatus, perquam grave eſſe, ſi Epiſtolae Clericae veritas mendacio aliquo aut fraude corrupta incederet. Vix ergo ambigendum eſt, controverſam Epiſtolam Diaconicam, Hippolyto datam, hujuſmodi fuiſſe, qua univerſis, quibus dabantur Encyclicae [variae enim erant perſonae, ad quas Dionyſius Epiſtolas direxerat, diverſi inſtituti, ingenii, & affectùs] certò innoteſceret officium, fidelitas, & Diaconi in agendo authoritas.

X. Sed non his ſolum momentis conjectura noſtra circa intelligentiam Euſebiani loci innititur; verum etiam ex laudatis Proconſularibus actis purgationis Felicis Aptungitani ea depromuntur argumenta ad confirmandam hanc de 314
Diaconico diplomate conſuetudinem, quae adinſtar demonſtrationis eſſe queant. Quoniam vero implexa ſunt acta, iiſdem diligenter inſpectis, narratio primum enucleanda eſt, foenerandaeque hinc conjecturae pro aſſertione noſtra confirmanda de diplomate, aliave teſſera Diaconis contradita, ut munere ſuo tutius fungerentur.

Omnis Donatiani Schiſmatis machinatio, per Botrum, & Coeleſium, Caeciliani Chartaginenſis Primatis competitores acta in Lucillae factioſiſſimae foeminae domo, cui ſuffragabantur Numidiae aliarumque regionum LXX. Epiſcopi, nec non Seniores aliquot Carthaginenſis Eccleſiae; in id intendebatur, ut probarent Caecilianum illegitimè ad Epiſcopatum fuiſſe promotum. Multis quidem de cauſſis factam ordinationem criminabantur, ſeu potius calumniàbantur; ſed ex eo potiſſimum, quòd Caecilianus ordinem Epiſcopatus per conſecrationem accepiſſet à Felice Aptungitano Epiſcopo; quem reum traditionis Sacrorum Codicum

autumabant : quod equidem ob crimen jure Canonum , & Martyrum denunciatione , poena depoſitionis atque excommunicationis obſtrictus detinebatur. Id ut probarent , Ingentium Scribam magna pecuniarum vi corruperunt , quatenus ſuam in ea effingenda calumnia operam locare non abnueret. Scribae enim , ut vidimus, cum geſtorum cuſtodes atque vindices eſſent , à quibus proinde expoſcenda erant acta , ut ex publicis Archivis extracta , indubiam obtinerent fidem , Scribae inquam erant ſeligendi. Quamobrem Donatianae factionis aſſeclae aptiſſimum judicarunt ad conflandam calumniam , Ingentium , munere publici Scribae functum apud Alfium Caecilianum , Magiſtratum in Diocletianea perſecutione gerentem. In actis Proconſularibus Epiſtola extabat Galatii , apud tribunal teſtantis , in Cathedra, & Eccleſia Felicis Aptungitani Epiſcopi Epiſtolas eſſe Salutatorias , & Deificos Codices. Hanc Epiſtolam leviter interpolatam peridoneam arbitratus eſt ad conflandam calumniam Ingentius , Lucillae aliorumque Schiſmatis ducum pecunia corruptus. Id enim Epiſtolae eſt ſuperadditum , Felicem nempe Epiſcopum Galatio ſcripſiſſe , ut traderet Magiſtratui Salutatorias Epiſtolas , & Deificos codices. Unde traditionis crimen Epiſcopo Felici impoſitum certò conſtabat.

XI. Epiſtolam , ejuſmodi fraude corruptam , ſe ab Aëtio accepiſſe commentus eſt Ingentius Scriba (Aëtium illum reor fuiſſe, qui officio publicorum Archivorum cuſtodis apud Magiſtratum fungebatur , Ingentium autem unum è ſubordinatis publicis exceptoribus) eandemque Lucillae , Donatique aſſeclis tradidit. Hanc peropportunam exiſtimarunt,
313 ut anteaquam Romana ſub Melchiade Synodus celebrata, definitivam Caecilianum inter & Majorinum ſententiam proferret , nova hac fraude omnium Provinciarum Africae animos praemunirent , injuſtamque Synodi ejuſdem ſententiam autumarent. Itaque Encyclicam ediderunt , in qua Caeciliani ordinatorem traditionis reum per calumniam diffamantes , interpolatae per Ingentium Epiſtolae exemplaria addiderunt ; unde certo conſtare videbatur , à Felice Epiſcopo , nemine compellente , ad Magiſtratum miſſum fuiſſe Galatium , ut Deifica traderet inſtrumenta : utque fraus ex voto tutius cederet , Ingentium ipſum direxerunt,

eidemque *Formam Curforis* confignarunt una cum commentitia iftiufmodi Epiftola, per Africam ultro citroque deferenda.

Ingentius itaque, à LXX. hauddubie Epifcopis partis Majorini accepta Encyclica denunciativa criminis Felicis Epifcopi, atque infuper Dominici curforis forma, nec non interpolata ab ipfo praedicta epiftola, fumma celeritate Numidiam, & Mauritaniam pervagatus, populos omnes commovit. Quem infauftum exitum portendebant cùm publicus ipfe directus Scriba, & quidem ab Epifcopis, quorum an improba effet factio, fub judice lis adhuc erat; tùm Epifcoporum Encyclica denunciativa, cujus è publicis proconfularibus actis erutae argumentum indubium proferebatur. Equidem nihil effingi, excogitarive poterat expeditius, atque fraudulentius ad factiones feditionefque ciëndas, quàm Scribam publicum ejufdem tribunalis feligere, & hunc ab Epifcopis delectum, qui, ceu dominicus curfor, Encyclicam Epifcoporum, atque authenticum Felicis exemplar deferret Ecclefiis, idemque voce etiam teftaretur, vera effe quae denunciabantur tum in Encyclica, tum in Epiftola ab ipfomet ex publicis Actis proconfularibus extracta. Sed de his prolixius, fubtiliufque ex actis ipfis in II. Differt. difquiremus.

XII. Illud modo videndum eft, an ex iftiufmodi Actorum narratione deduci queat, Curfores dominicos, Encyclicas hafce deferentes, ad fidem faciendam, diplomate aliquo fuiffe communitos, quo omnibus innotefceret, ab illis publica Ecclefiarum edicta deferri. Id quod abundè liquet, fi verba Aproniani perpendamus, qui advocatum Catholicae Ecclefiae adverfus confictas in Felicem Epifcopum calumnias gerebat. Cum enim lecta effet Epiftola per Ingentium adulterata, idemque miris thecnis refugeret veritatem fateri, fraudem in hunc modum referat Apronianus: *Semper fic falfum, per terrorem, per fcenam, per irreligiofam mentem actum eft ab his, qui Catholicae Ecclefiae confentire noluerunt. Nam Paulino hic adminiftrante vices Praefectorum, fubornatus eft quidam privatus homo, qui MODUM CURSORIS haberet, qui ad Catholicae unitatem veniret, atque eos induceret & terreret. Detecta itaque factio eft. Nam componebatur*

Felici religiosissimo Episcopo per mendacium, ut videretur scripturas prodidisse, & exussisse; Ingentius quidem, cum hoc totum quidquid agebat, obesset sanctitati, & religioni Caeciliani, subornatus est, ut veniret cum literis Felicis Episcopi ad Caecilianum Duumvirum, ut ei confingeret à Felice se esse mandatum.

XIII. In prioribus Aproniani verbis familiaris cùm eo, tum omni tempore Haereticorum ars, & impostura notatur, qui probe animadvertentes, quanto essent in pretio apud fideles publicae Episcoporum Epistolae, his corruptis, interpolatis, atque falsatis, Catholicae veritati fucum facere haud verebantur: quod de suismet Epistolis factum conqueritur Dionysius Alexandrinus, ut suo loco ex Eusebio
254 confirmabitur. Pergit II. Apronianus, delectum affirmans ad scenam, sive potius tragoediam conficiendam publicum Scribam, cui concredita exscribendorum saltem authenticorum actorum facultas fuit, ut falsatio majorem inveniret fidem. Addit III., ut improbus sceleris artifex propriâ contestatione & perjurio calumniam confirmaret, collatum ei fuisse publici Cursoris munus, quatenùs à se corruptas publicas tabulas hùc & illùc ad Africanas Ecclesias & Episcopos deferens, qui in unitate catholica adhuc perseverabant, omnes adversus Caecilianum excitaret, omniumque sibi conciliaret fidem. Vero non est absimile, Ingentium à LXX. Episcopis, qui contra Caecilianum dixerant Majorinum Carthaginensem Primatem, diploma officii cursoris exercendi accepisse. Quî enim homo privatae authoritatis corruptam affictamque Felici Epistolam, ceu indubiam, incorruptam, atque ex Archivo Proconsulari exscriptam, Episcopis, Ecclesiis, & Africanis populis denunciare potuisset, atque illegitimam Caeciliani ordinationem intimare; nisi subscriptum à cognito aliquo in Ecclesiis tribunali diploma protulisset? Imo cum asseveret Apronianus ex *modo Cursoris* missi detectam fuisse factionem, sat luculenter colligitur, calumniam à Maiorino & Asseclis profluxisse, qui primi Duces evaserant Donatianae tragoediae, quam in primo LXX. Episcoporum Concilio actitare coeperant, ut, velut illegitimam Caeciliani ordinationem, à traditore Felice Episcopo factam, exsufflarent, & Majorini consecrationem ritè

pe-

peractam populis Africanis ostenderent. IV. tandem, ubi asserit Ingentium, una cum falsata Epistola, Encyclicam deferentem, *modum Cursoris* habuisse, vox *modi* eandem sententiam exprimit, ipso in notis observante Baluzio, ac *forma*, seu symbola, quae cursoris authoritatem & officium manifestaret. Id autem aliud non esse existimarim, nisi formam è Diaconica Epistola exscriptam, quam supra Diaconis Encyclicas ad Ecclesias ferentibus traditam probavimus, quamque consignarunt Ingentio, qui primarius fraudis artifex, duo munera repraesentaret, & Scribae publici, de Epistolae è publicis actis exscriptione testantis, & dominici cursoris, delecti, recogniti, ac per diploma ad Diaconicae instar per Episcopos mandantes probati, ut propositum facilius ab Ecclesiis exciperetur, atque omnia absolverentur securius.

XIV. Id omne ex fraudulento Donatianae factionis voto contigit. Illico enim potior Africanarum Provinciarum pars Majorino adhaesit, novoque istiusmodi subsidio minime dubitarunt Donatistae, & Romanae sub Melchiade synodi judicium spernere, & novam abs Imperatore Constan- 313
tino sententiam efflagitare, ducto ex hac falsata Epistola fundamento. Quoniam vero falsitatem certò norant Catholici, petebantque, ut Proconsularia acta, in quibus controversa Epistola servabatur, una cum Ingentio examinarentur, continuò Constantinus Aeliano Proconsuli per speciale mandatum jussit, *Ut remotis necessitatibus publicis, de vita Felicis Aptungitani publicè quaereretur*. Quod immediate post Romanam Synodum, & ante Arelatensis Concilii celebrationem factum est. Id quidem necessarium erat, quum istiusmodi fraudis ope Schismaticorum multitudo, seditionesque excitarentur per Urbes in dies, & crescerent. Equidem si Ingentii fraus, eique tradita cursoris Forma penitus non intelligatur, vix ac ne vix quidem se quisque exstricabit in agnoscenda tum caussa tot judiciorum intra duos illos annos 313. &, 314. habitorum, tùm in assequendo, qua demum ratione tantopere, tamque repentè creverit Shismatica Donatiana factio. Econtra si Epistolae corruptae fraudem cognitam habeamus, si Encyclicam à Majorino & factiosis Episcopis enucleatam, publicique cursoris opera, cum diplomate electi, missam supponamus, rerum expeditam nan-

cifcimur feriem, & propagati Schifmatis occafionem folidè luculenterque inveftigamus.

XV. Jam vero quum Epiftolae per Ingentium depravatio, eidemque dolosè traditus curforis modus ex prolatis in judicio actis innotuiffet, fubjungunt Proconfularia acta. *Aelianus Proconful dixit: Conftantinus Maximus, femper Auguftus, & Licinius Caefares, ita pietatem Chriftianis exhibere dignantur, ut difciplinam corrumpi nolint, fed potius obfervari Religionem iftam, & coli velint*. Quibus verbis Judiciali fententia probatam retectamque fraudem afferuit. Judicium hoc, ut audivit Apronianus, voluit, executionem demandati Curforis muneris probari, quod, impellentibus Majorino & Schifmaticis Epifcopis, fufceperat Ingentius, atque in hunc modum Proconfulem interpellat: *Dignare de eo quaerere, qua authoritate, quo dolo, qua infania circuïverit Mauritanias omnes, Numidias etiam; qua ratione feditionem commoverit Catholicae Ecclefiae*. Et mox urgentius inftat: *Qua de re igitur de Ingentio quaerendum eft, quatenus haec machinata fint & fabricata, & quatenus voluerit circumfcribere Magiftrum ad mendacium, ut Felicem afpergeret infamia: dicat à quo miffus fit: utrum tamen machinationem iftam in confcientiam Felicis, quò Caeciliani pudori & initio derogaret. Eft enim quidam, qui per Mauritaniam & Numidiam miffus fit ex diverfa parte*. Apronianus ergo *authoritatem* quaerit ab Ingentio, feu Diploma, quo revera munitus circumïerit per Africanas Provincias. Quae fupponunt, tunc Curfores ab Ecclefia ad ferendas Encyclicas miffos, eâ authoritate munitos circuïviffe. Infuper cum addat, legatum aliquem per Provincias reliquiffe *diverfae partis* Encyclicas, ufum innuit tunc receptum, de quo poftea dicendum, ut Curfor apud quamlibet Ecclefiam Encyclicae exemplar à fe fubfcriptum relinqueret: quibus equidem exemplaribus apud omnes diffamatis Apronianus accufationem promovit. Reponente autem Ingentio, fe Mauritaniam vere peragraffe, Numidiam verò ne per fomnium quidem vidiffe, continuò excepit Apronianus. *In hoc mentitur, Domine; nam ad Mauritaniae fitum non nifi per Numidias pergitur, quatenus dicit fe in Mauritania fuiffe, & non fuiffe in Numidia*. Quod cum fatis probatum effet, fententia in Ingentium prolata eft, de qua & in Actis, & apud

Op-

Optatum, ut commodiore loco videbimus.

XVI. Lux inde affulget Arelatensi XIII. Canoni, quem ediderunt Patres, ut artibus hisce ac fraudibus Donatistarum occurrerent, cujusque germana intelligentia nusquam deprehendetur, nisi occasionem Canonis ex laudatis Actis purgationis Felicis Aptungitani mutuemus. Aiunt enim Patres. *De his, qui Scripturas Sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa Dominica, vel nomina Fratrum suorum, placuit nobis, ut quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus, non verbis nudis, ab ordine Cleri amoveatur. Nam si iidem aliquos ordinasse fuerint deprehensi, & de his quos ordinaverunt ratio subsistit, non illis obsit ordinatio.* (vel ut antiqua lectio habet: *non tamen illis subsistat ordinatio.*) *Et quoniam multi sunt, qui contra Ecclesiasticam regulam pugnare videntur, & per testes redemtos putant se ad accusationem admitti debere, omnino non admittantur, nisi, ut supradiximus, actis publicis docuerint, omni se suspicione carere.* Quis autem non videat Patres praesenti Canone Ingentium, factionemque Donatianam sugillare, quae nudis verbis per Ingentium, ad modum Cursoris missum, in Felicem Caeciliani Ordinatorem traditionis calumniam conflaverat? Fuit itaque haec calumnia in Ordinatorem & ordinatum eo tempore conflata, quo Caecilianus & Felix nudo traducebantur testimonio, non autem ex publicis actis legitimè productis. Quum vero tot turbas ac seditiones excitasset Ingentius, partique Donatianae vires auxisset, jure merito Concilium, ne fraus in innocentes impune grassaretur, modum statuit circa judicium in eos deinceps exercendum, quos alii traditionis reos accusarent. Gravitatem criminis, ab Ingentio Sociisque perpetrati, expressius Canon. XIV. aperit, in quo: *De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos usque ad exitum non communicare.* Gravitas poenae falsis illis accusatoribus positae, cujusmodi est excommunicatio usque ad mortem, satis evincit, eam de qua hactenus diximus, fraudem à Donatiana factione fuisse promotam. Unde & suscepti argumenti veritas illustrata manet, de Diplomate, seu Epistola Cursori Ecclesiastico data, quam prioribus seculis Diaconicam Patres indigetarunt. 314

XVII. Quum vero anxii hactenus ac dubitabundi differentverimus, ad nostrae animadversionis, factaeque interpreta-

370 tionis coronidem occurrit Epistola 52. S. Basilii ad S. Athanasium conscripta. Agit in ea de dirigendis ad Occidentales Epistolis, ut formulae perfidiae Ariminensis subscriptionem antiquarent. Basilio, Meletio, aliisque Episcopis praesto aderat Dorotheus Diaconus, & Dominicus Cursor ad Epistolas ferendas pro controversiis, quae Orientem post Ariminense conciliabulum turbulentissimis procellis agitabant. Eum & à Meletio juxta regulas delectum, & à se jure probatum, commendat Basilius, ita tamen, ut Epistolam ei Diaconicam tribuat, qua injunctum valeat exequi ministerium. Sed ipsum loquentem audiamus Basilium. *Hac de caussa & Fratrem nostrum Dorotheum, ejus Ecclesiae, quae sub colendissimo Episcopo Meletio est, Diaconum, bono circa rectam fidem zelo usum, cupientemque & ipsum Ecclesiarum videre pacem, ad pietatem tuam remisi, ut consiliis tuis obsequentem (quae in illo & tempore, & rerum experientia, & quod Spiritu consilii reliquos excellis, certiora reddere potes) ita rebus agendis, ac prosequendis admoveas: quem & absque dubio suscipies, oculisque pacificis aspicies, confortans ipsum precum tuarum auxilio, & literis ad iter hoc instructum, imo & quibusdam illic tuorum studiosis adjunctum ad propositum duces*. Requirebatur itaque Diaconica Epistola, qua ad iter instructus, demandatum sibi Cursoris officium probaret. Quae quidem potiori ratione exigebatur in Dorotheo, quia Diaconus erat & Cursor Antiochenus. Deputandus insuper ad novam omnium legationem, *Consultore Athanasio, & rerum gerendarum Duce & Principe*, ut loquitur ibi Basilius, novam Diaconicam habere debuit. Licet autem una cum Dorotheo Alexandrini Presbyteri mitterentur, qui petitioni reique gerendae vires adderent, nihilosecius distinctam Epistolam Basilius recolit, qua ad iter capessendum idoneus fieret Dorotheus, quaeque alia non est nisi Diaconica, necessaria ea quidem in alterius Ecclesiae Cursore, ad novam distinctae disceptationis legationem delecto.

XVIII. In Caussa etiam dissidiorum Cyrillum inter &
425 Orientales, scribens Theodoritus Himerio Nicomediensi Episcopo, ut in Codice Cassin. c. 71. legimus, non obscurè Dominici cursoris authoritatem fidelitatemque requisitam exponit. *Sanctitas tua & hac necessitate superior facta est, quae*

Domi-

Dominum meum honorandissimum, & Deo amicissimum Strategium direxit ad nos, quem omni festivitate conspeximus, ut Salvatoris nostri Christi Diaconum, & tuae sanctitatis dilectione ferventem, & omnia facere, & pati eligentem pro te. Hinc munus hocce non gregalium erat hominum, sed tum fidelitas, tum alia requirebantur animi virtutumque ornamenta, quibus haberi suo merito posset Salvatoris Christi Diaconus, & Dominicus Ecclesiarum Cursor.

XIX. Tantae vero existimationis, tantique ponderis erat Encyclica per delectos istiusmodi Cursores missa, ut ex Diaconi ipsius persona sub initium praenotaretur. Iccirco quum Anatolius Patritium Diaconum ad Leonem I. direxisset, ei respondit Leo Epistola, quae in edit. Quesnel. est 128., quaeque sic in Epigraphe praenotata est. *Epistola ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum per Patritium Diaconum.* Erat quippe nota haec in Apostolicae Sedis scrinio reposita, velut index, quo Epistolarum discrimen, & probatio argumentumque innotescebat. 449

XX. Scribit S Cyprianus Epist. 49. de Nicostrato Diacono, Novatianis fraudibus irretito, naufragium in fide fecisse: & mox subjungit. *Nicostratum vero, Diaconio Sanctae administrationis amisso, Ecclesiasticis pecuniis sacrilegâ fraude subtractis, & viduarum ac pupillorum depositis denegatis, non tantùm in Africam venire voluisse, quàm conscientia rapinarum, & criminum nefandorum illinc ab Urbe fugisse. Et nunc Ecclesiae desertor ac profugus, quasi mutasse sit hominem, mutare regionem, Confessorem se ultro jactat & praedicat.* Nicostratum hunc Diaconum, qui ex Urbe discesserat, ac per Regiones discurrebat, se Confessorem autumans, Novatianis partibus addictus, Dominicum antea Cursorem fuisse reor, qui fidei deinceps extorris, & Novatiani Schismatis fautor, Officium Sanctae administrationis amisit, ut loquitur Cyprianus, & voce Diaconii videtur etiam innuere. Neque enim ita facile per urbes discurrere pervagarique potuisset Novatianus factiosusque homo, nisi fuisset antea cognitus, utpote Diaconus ad Ecclesiasticas perferendas quaquaversum Epistolas destinatus. Divinando quidem haec dicimus, neque Rigaltii intelligentiam improbamus, qui de Officio administrandae Arcae Ecclesiasticae est interpretatus. Arbitramur ta- 248

men, expensa attentius Cypriani sententia, potius de Diaconio, seu officio Dominici Cursoris à Nicostrato amisso, eundem locutum, quàm de Arcae Ecclesiasticae administratione.

467 Confirmari potest conjectura nostra ex Opusculo in gestis de nomine Acacii, apud Labbeum tomo IV. exstante. *Scripsit ad Papam Simplicium Timotheus dicens: Petrum olim in Diaconio esse damnatum, nunc etiam Christiana societate semotum, mandans per Esaïam Episcopum, rogans ut scriberetur Imperatori de Petro, qui latebat in Alexandrina Civitate, & insidiabatur Ecclesiae, ut ad longinquum deportaretur exilium.* Petrus Mongus, de quo gesta, sub Timotheo Aeluro Diaconus erat, eoque is usus est ad Epistolas, quas contra Chalcedonense Concilium ediderat, dirigendas. Dum ergo Diaconium hocce exerceret, novimus à Catholicis Episcopis, post Encyclicas sub Leone emissas, ab administratione fuisse remotum, atque ob turbas, quas excitaverat, etiam
550 damnatum. Sanè celeberrimum primum Vigilii constitutum, quo Pontifex tria Capitula, salva Chalcedonensis Concilii authoritate, damnabat, non alia praecipuè de caussa Afros, Illyricos, Italos, Dalmatas, & universum Occidentem contra Vigilij οἰκονομίαν ita commovit, ut Afri quidem audaciores Pontificem excommunicarint, reservato illi tantum poenitentiae loco, nisi quia Rusticus, & Sebastianus, Pontificis Diaconi, qui & ipsi Judicato, seu Constituto subscripserant, idemque publicè in Ecclesia recitaverant, rebelles facti, illud invidiosè vulgare coeperunt, Africam aliasque regiones peragrantes; simulque proclamare Vigilium Chalcedonensis Synodi praevaricatorem. Qua de re loquitur ipse Vigilius in sententia damnationis eorumdem, Tom. III. Concil. Hard. pag. 175.

Accedit tandem, quod in Epistolis quas laudavimus, & infra adducentur, quaeque fermè omnes Encyclicae sunt, ubi de Diacono Dominico Cursore, per quem illae deferebantur, saepius occurrit haec formula: *Per N. Diaconum probatae fidei*, & similes, quibus equidem innuitur, recipientes, cognitâ Diaconica, atque ex ea latorum in agendis fidelitate, specialiter rei hujus mentionem in responsiva fecisse. Neque enim additas toties & repetitas in univer-

sis

fis Encyclicis, & refponfivis Epifcoporum Epiftolis formulas fruftraneas effe quis credet, fi antiquum ad fidem faciendam earumdem Epiftolarum ufum expendat, atque in controverfiis dirimendis pondus. Unde ne fraus interveniret ulla, neve ullus fupereffet ambigendi locus, profpicere debebant Epifcopi, atque examinare Curforis fidelitatem, eamque in refponfionibus commendare.

§. IV.

DE ENCYCLICARUM ARGUMENTO, ATQUE NATURA.

Synopfis.

I. *Encyclicarum natura abs Origine, & occafione earumdem eft repetenda*. II. *Primaria Ecclefiae dos eft fidei unitas*. III. *Irenaei hac de re teftimonium*. IV. *Indefectibilis depofiti cuftodia quomodo confiftat*. V. *Methodus Ecclefiaftici Magifterii dignofcendi ab Irenaeo propofita*. VI. *Praefcriptione à Tertulliano firmatur praefertim in Encyclicis*. VII. *Magifterii hujus fecuritas*. VIII. *Emanatus exinde illarum ufus*. IX. *Aeftimium & authoritas ex Caffiano*. X. *Hinc argumentum Encyclicarum eft una fidei profeffio fervanda*. XI. *Id monumentis iv. feculi adftruitur*. XII. *Denunciabantur in illis haereticorum nomina, artes, & mores*. XIII. *Electiones quoque Primatum, & aliorum Epifcoporum, five etiam obitus, annexâ fidei profeffione*. XIV *Nomina infuper & acta Martyrum*. XV. *Martyres quandoque Encyclicas ipfi dabant*. XVI. *Traditores, Martyrum Encyclica, primùm funt damnati*. XVII. *Illorum Sententia ab Arelatenfi Canone 13. fuit tantummodo confirmata*. XVIII. *Hinc in perfecutionibus hae quoque Epiftolae ad ignem erant petitae*.

I. Epiftolarum quidem Encyclicarum varia expendentes genera variofque ufus, prifci hujus faluberrimi moris aeftimium praeftantiamque exhibuimus, cum tutiffima

velut fidei tessera à fidelibus haberentur, atque in eas, ceu in Sacra Volumina debacchati sint Christiani nominis persecutores: unde & illarum argumentum naturamque adumbratam dedimus. Quoniam vero eas olim, ut dictum est, plurimi fecit Ecclesia, ad fidei unitatem inter proximos dissitosque quamtutissimè servandam, altius earumdem natura repetenda est, atque investiganda, ut de istiusmodi *re-*
313 *medio praecipuo*, quemadmodum Encyclicas vocat Alexander Alexandrinae Ecclesiae Antistes, in sua adversus Arium omnibus per Orbem data Epistola, certiora habeantur indicia, atque idea earum solidior comparetur.

II. Inter Ecclesiae dotes, & attributa, quae fideles in Symbolo semper professi sunt, primum est fidei unitas atque membrorum, quae ex Ecclesiae ipsius natura fluit. Cum enim illa sit Societas sancta, & Corpus mysticum, ejusdem Spiritùs, fidei, charitatisque vinculo membra omnia secum invicem, & cum Christo unita complectens, unitatis aliquam tesseram habeat necesse est, per quam membra eadem inter se connexa dignoscantur. Unitas autem haec in eo praecipuè sita est, ut Coetûs hujus membra, tametsi varia sint sive locorum, sive temporum conditione, nihilominus eodem semper fidei lacte roborata permaneant. Una quippe est fides quae creditur, & quâ creditur; Unaque est salutis doctrina abs revelatione emanata, quae Magistris contradita, eorumdem laboribus propagata, atque in Ecclesiis ubique adservata, mutuis professionibus & defensionibus incolumis atque intemerata perseverat. Quam ob rem pro istiusmodi unitate, velut certo Religionis indice, retinenda, monitum hoc ad Hebraeos reliquit Apostolus. c. 13. v. 7. *Mementote Praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt Verbum Dei, quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem. Jesus Christus heri & hodie, ipse & in secula*. Iccirco concludit, tutissimos omnes in suscepta doctrina permansuros, propositaeque inhaerentes regulae, facilè à reproba, damnataque recessuros. *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci*. Licet autem fides una & integra ab initio revelata sit, variis iisdemque peregrinis pullulantibus in dies doctrinis, necesse fuit, ut via & gradu aliquo manifestationis, declarationisque incederent Praepositi; quibus

di-

divina eloquia fuere concredita, in legitimo eorumdem proponendo sensu, sinceraque doctrina à peregrinis secernenda. Unde Apostolici prioris aevi Doctores, per quos Christiana Doctrina una & eadem ad nos pervenit, duo imprimis stabilienda sibi proposuere. I. quidem fundare Ecclesias, eisdemque Depositum custodiendum tradere cùm eorum quae revelata, tum quae sunt manifestata. II. Conducibiliora fidelibus media praemonstrare, quibus & dogmata à Praepositis explanata audirent, & à variis peregrinisque doctrinis aufugerent.

III. Methodum hanc & ejusdem partes eximie descripsit Irenaeus l. 1. adversus haereses c. 2. *Ecclesia per Universum Orbem usque ad fines terrae seminata, & ab Apostolis & discipulis eorum accepit fidem.* En revelationis doctrina, quam fideles ab Apostolis & Praepositis accipientes, Apostoli à Christo, fidei unius fundamenta jacuere. Pergit ad enumeranda principaliora dogmata Ecclesiis tradita, & cap. 3. ulterius in hunc modum differit. *Hanc praedicationem cum acceperit, & hanc fidem quemadmodum diximus, Ecclesia, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans, & similiter credit iis quasi unam animam habens & unum cor, & consonanter haec praedicat, & docet, & tradit, quasi unum possidens os: nam & si in mundo loquelae dissimiles sint, sed tamen virtus Traditionis una eademque est ..... Sicut Sol creatura Dei in universo mundo unus idemque est, sic & lumen praedicationis veritatis ubique lucet, & illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire.* 167

IV. Ut autem varia sint oportet ac peregrina haeresum dogmata, ità medium in Ecclesia aliquod necessarium est, quo Praepositi, conversationis, fideique exemplaria à Paulo proposita consectantes, idoneum aliquod atque indefectibile adipiscerentur munimen, quatenus in proponenda declarandaque fide, veras fidelibus Christi doctrinas quamtutissimè exhiberent; peregrinas illas & profanas esse, proindeque abjiciendas edocerent. Munimen illud ipsam esse divini Spiritûs assistentiam, asseverat Irenaeus, cujus opem perpetuo praesto esse, tam certum est, quam ipsam existere Ecclesiam. Quum enim prolixius veritates catholicas, & suscipienda dogmata exposuisset, enarrat libro 3. media

ad

ad agnoſcendum depoſitum idonea, & depoſiti cuſtodes, eorumdemque in ſervando indefectibilem ſolicitudinem. Quocirca cap. 40. haec ad rem habet: *Fidem perceptam ab Eccleſia cuſtodimus, & quae ſemper à ſpiritu Dei, quaſi in vaſe bono depoſitum quoddam eximium juveneſcens, & juveneſcere faciens ipſum vas, in quo eſt. Ubi Eccleſia, ibi eſt Spiritus Dei, & ubi Spiritus Dei, illic Eccleſia & omnis gratia: Spiritus autem veritas.* Praepoſitos, & exemplaria nobis ab Apoſtolo aſſignata in hunc modum deſcribit. *Traditionem itaque Apoſtolorum in toto mundo manifeſtatam, in Eccleſia adeſt perſpicere omnibus, qui vera velint audire; & habemus numerare eos, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, & ſucceſſores eorum uſque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur.* Atque haec quidem erat Eccleſiarum perſuaſio, & indefectibilitatis notio circa Depoſiti traditionem, cuſtodiam, & veritatem.

V. Quod vero ad Eccleſiae ejuſdem membra attinet, eiſque propoſita media, quibus ſolidiores facti, in conflictu verae & peregrinae diſcriminandae doctrinae, noſſent quid firmiter tenendum, quidve eſſet abjiciendum, Irenaeus idem ſectandam exhibet methodum, atque ex jactis fundamentis concludit ibidem. *Non oportet apud alios quaerere veritatem, quam facile eſt ab Eccleſia ſumere, cum Apoſtoli quaſi depoſitorium dives, pleniſſimè in eam contulerint omnia, quae ſunt veritatis, ut omnis quicumque velit, ſumat ex ea potum vitae.* Inter alia itaque tradendorum explanandorumque dogmatum media atque adjumenta, tutiſſimum erat Eccleſiae Magiſterium, vel in Capite repraeſentatae, vel in Conciliis collectae, vel in conſenſu Epiſcoporum Doctorumque per orbem diſperſae. Hocce erat dives depoſitorium dogmatum: hinc quicquid petebatur, locupletiſſimum praeſeferebat veritatis argumentum. Quam ob rem. c. 1. l. 5. praeſcriptionem hanc ità aggreditur. *Perfecit Chriſtus, Apoſtoli vero tradiderunt, à quibus Eccleſia accipiens, per univerſum mundum ſola bene cuſtodiens tradidit filiis ſuis.* Uno videlicet ex laudatis nuper modis & agendi rationibus.

Eandem pluribus argumentis, atque imprimis experimento pertractat methodum S. Martyr. l. 3. c. 4. ubi ferme laudatum Apoſtolicum ad Hebraeos monitum commentario il-

luſtrat

lustrat. *Quod enim*, inquit, *& si qua de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret ad antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum & re liquidum est? Quid? nobis nonne oportebat ordinem sequi traditionis, cui ordinationi assentiunt Gentes barbarorum eorum, qui in Christum credunt, sine charactere & atramento scriptam habentes in cordibus suis salutem, ac veterum traditionem diligenter custodientes.* Quodsi experimentum verae ac peregrinae doctrinae, in modica etiam quaestione, juxta Apostolicum praeceptum abs antiquissimarum Ecclesiarum conversatione repetit, methodum hanc tutissimam tunc fuisse ad discernendas doctrinarum veritates nemo non videt, cum Ecclesia esset dives depositorium fidei, ejusque capita summâ semper religione servarit.

VI. Praescriptionem istiusmodi proponit quoque Tertullianus, Ecclesiarum, Fideliumque conditionem expendens, 196
quorum praecipua sit oportet solicitudo, ut sacratissimi hujus aerarii sint participes. Sic enim de Praescriptionibus cap. 20. loquitur. *Dehinc in Orbem profecti Apostoli eandem doctrinam, ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamque Civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei, & semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, & quotidie mutuantur, ut Ecclesiae fiant: ac per hoc & ipsae Apostolicae deputantur, ut Sobolem Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus ad Originem suam censeatur necesse est: itaque tot & tantae Ecclesiae una est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primae & omnes Apostolicae, dum unam omnes probant unitatem. Communicatio pacis, & appellatio Fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quae jura non alia ratio regit, quam eiusdem Sacramenti una traditio.* Postremis hisce verbis designat Epistolarum Pacificarum, & Salutatoriarum, Communicatoriarum, & Formatarum communem receptumque usum, quo & manentes Episcopi atque fideles in suis Ecclesiis apud unamquamque Civitatem, aut cum una ex praedictis Epistolis itinerantes, dignoscebantur unius esse communionis, & fraternitatis, eâque hospitalitatis tesserâ commoda & necessaria obtinebant ubique terrarum.

Tutissimum hocce, & ab Apostolis adhibitum, Episto-

larum medium extollit Tertullianus, atque in difficultatibus vel confugere ad Apostolicas ecclesias, vel earumdem decretis obaudire hortatur. Rationem porro subjungit. *Quod praedicaverunt Apostoli, quid illis Christus revelaverit, & hic praescribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt tam vivâ voce, quam Epistolis postea. Si haec ità sint, constat perinde omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus, & Originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit: Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio praejudicandam, quae sapiat contra veritatem Ecclesiarum, Apostolorum, Christi, & Dei.*

VII. Ecclesiarum porro indefectibilitatem cùm in depositi custodia, tum in dogmatum manifestatione non secus ac Irenaeus, exposuit confirmavitque Tertullianus, tacitae insuper objectioni occurrens, qua regerere quis poterat, qua demum ratione dignosci posset depositorium, & manifestationem ex tuto principio provenire Sic enim ille cap. 28. *Age nunc, omnes erraverint, deceptus sit Apostolus, de testimonio reddendo quibusdam. Nullam respexerit Spiritus S., uti eam in veritatem deduceret, ad hoc missus à Christo, ad hoc postulatus à Patre, ut esset Doctor veritatis. Neglexit officium Dei villicus, Christi Vicarius, sinens Ecclesias interim aliter intelligere, aliter credere, quam quod ipse per Apostolos praedicabat. Ecquid verisimile est, ut tot ac tantae in unam fidem erraverint. Nullus inter multos eventus unus est exitus. Variare debuerat error doctrinae Ecclesiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum.* Tertullianus itaque, & ante ipsum Irenaeus, persuasi erant, Ecclesiam docentem jugi divini Spiritûs subsidio dirigi, & hoc ex promissionibus Christi perpetuum dari, & perseverare; proindeque merito nuncupandam dogmatum dives depositorium, ad quam securè recurrendum est, quoties manifestanda, vel vera à peregrinis doctrina est secernenda. Hujus perseverantiam ex una Communione colligit, ex appellatione fraternitatis, & hospitalitatis contesseratione, quoniam Epistolis hisce ad universas Orbis Ecclesias datis certo innotescebat prima perseverans traditio. Subjungit enim:

quae

Quae jura (communicationis ſcilicet , fraternitatis ; & hoſpitalitatis) *non alia ratio regit , quam ejuſdem Sacramenti una traditio* : Unde etiam merito concludit . *Communicamus cum Eccleſiis Apoſtolicis , quod nulla doctrina diverſa . Hoc eſt teſtimonium veritatis .*

VIII. Ex Apoſtolico itaque fundandi Eccleſias , tradendique Epiſtolas uſu factum eſt , ut novae quae fundabantur Eccleſiae , quaeque Apoſtolicis erant accenſendae , Communicatorias à Matricibus , & Originalibus exigentes Epiſtolas , jura communionis haberent ; in controverſiis ad illas recurrerent ; quae utpote Matrices & Originales pro re nata Encyclicas ad alias dirigerent , ſive ad receptorum dogmatum continuandam profeſſionem , ſive ad novos evitandos errores , ſive ad perſeverantem apud omnes manifeſtandum conſenſum , & unanimem in fide ſententiam .

IX. Quantae porro vis , quantive eſſet aeſtimii conſenſus ille in Epiſtolis editus , ac pro Majeſtate ab Epiſcopis ſedentibus in propriis cathedris circa unamquamque controverſiam propoſitus & manifeſtatus , oculari demonſtratione , in Encyclicis Differt. II. recenſendis , notum fiet : ſatiſque modo erit Caſſiani teſtimonium adferre , cujus verba , quo 420
in pretio fuerint dogmata per Encyclicas declarata , luculenter commonſtrant . Probaturus enim Trinitatis myſterium , quod poſt Epocham Aſſertorum conſubſtantialis Trinitatis maleferiati homines ac impoſtores profanis vocibus perturbare conabantur , ineluctabile profert argumentum , cui neminem refragari poſſe citra haereſis notam , audacter pronunciat , idque ex fidei expoſitione à Leporio edita , in qua 420
enucleatius myſterium hocce & planius proponebatur , quamque in variis Synodis probaverant Epiſcopi , & approbatione conſenſuque ſuam fecerant . Sed ipſum audiamus Caſſianum , hanc profeſſionem adducentem lib. de Incarnatione c. ultimo , velut totius Eccleſiae receptam probatamque fidem . *Hanc ejus confeſſionem , id eſt , catholicorum omnium fidem , & omnes Africani Epiſcopi , unde ſcribebat , & omnes Gallicani , ad quos ſcribebat , comprobarunt .* En Orbis conſenſus in Paſtoribus pro dignitate expoſitus . De argumento autem ex praeſtito conſenſu depromendo haec ſubjungit : *Sufficere ergo ſolus nunc ad confutandam haereſim deberet conſenſus omnium ;*

quia indubitatae veritatis manifestatio est autoritas universorum:
ità ut qui contra haec sentire nitatur, hujus prima statim fron-
te non tam sit audienda assertio, quam damnanda perversitas,
quia praejudicium secum damnationis exhibuit, qui judicium uni-
versitatis impugnat, & audientiae locum non habet, qui à cun-
ctis statuta convellit. Confirmata enim semel ab omnibus verita-
te, quicquid contra hoc venit, hoc ipso statim falsitas esse no-
scendum est, quod à veritate dissentit. Quo nihil luculentius,
nihilque illustrius, ut ostendatur, Encyclicas, communi
Episcoporum in suis cathedris sedentium consensu firmatas,
repraesentare Magisterium Ecclesiae, earumque osores nota
532 haeresis esse puniendos. Expositionem eandem confirmavit
& Apostolica Sedes; imo & Johannes II. ex ea ad dogmata
comprobanda eruit testimonium, ut suo loco dicemus. Quod
quidem indicat illam à Leporio ad Apostolicam sedem fuis-
se directam, suo consensu probandam, ut membrorum &
Capitis una ejusdem fidei confessio ostenderetur.

X. Ex his quae hactenus disputavimus cùm vera Encycli-
carum origo & essentia dignoscitur, tum cujusmodi prae-
cipuum illarum fuerit argumentum, facile dijudicare qui-
libet potest. Id quod aliud non est, nisi ut integra & illi-
bata persisteret una fides, una professio. Antistites enim,
ut obviam irent pervadentibus errorum contagio Ecclesias,
rati non aliud expeditius praesto esse remedium, praeser-
tim cum tempestatum persecutionumque turbines Ecclesiam
concuterent, hasce Encyclicas emittebant, ne latius serpe-
ret aut propagaretur malum: illis quippe, ut non proximae
tantum, sed remotissimae quaeque Ecclesiae exorti erroris
admonebantur; ità persacile erat, Orbem in universorum
consensu & confessione unanimem detinere. Errores autem
in brevi tractatu refellebantur, ut dum de illorum pravi-
tate apud omnes constabat, deque dolis haereticorum pra-
visque artibus, pariter illis opposita catholica veritas suis
numeris absolutissima omnibus intimaretur.

XI. Exempla quarto Christiano Seculo non aliqua, non
obscura, sed plurima eaque luculentissima occurrunt in Sy-
nodicis, Encyclicis, Festalibus, & id genus aliis Epistolis,
in quibus unà cum fidei formula annexi leguntur anathema-
tismi, Ecclesiis quae profitenda essent, quaeve ut falsa,

profana , ac novitia anathemate abjicienda , tradentes. Legatur formula Gangrensis Synodi , inter alias ejusdem aevi Synodos celeberrimae , in qua una cum fidei professione editi leguntur XX. Anathematismi : siquidem qui in Codice canonum Ecclesiae Orientalis appellatur canon XXI. revera est formula ab his suscipienda , qui Eustathianorum detenti erroribus , ad catholicam unitatem regrediebantur. 340
Percurrantur quoque Anathematismi Sirmiensis Synodi adversus Photinum , Gregorii Nazianzeni ad Cledonium, Damasi adversus Apollinarem , similesque epistolae , & mos ille receptus deprehendetur , ut cum Anathematismis fidei formula adjungeretur. Simul etiam patebit vulgatissima primitivae Ecclesiae consuetudo , quam ulterioribus monumentis expensam in secunda Differt. exhibebimus. Unum, atque illum illustrem sat erit adduxisse testem , Julium nempe Romanum Pontificem in epistola de Marcelli Ancyrani restitutione scripta , quem deposuerant Eusebiani , veluti Sabellianismi assertorem. Anteaquam enim absolveretur à Julio , fidei edidit professionem propria manu subscriptam, rogavitque Pontificem , ut hanc epistolae suae adjungeret. Extat apud Epiphanium haeresi 72. professio , & postulatum Marcelli. *Rogo te* , inquit ille , *ut exemplar* (professionis jam factae , & subscriptae) *ad Epistolam quam ad Episcopos missurus es , inscribas , ut ne aliqui ex his , qui non exactè noverunt nos & illos , scriptis illorum* (Eusebianorum nempe) *animum advertentes decipiantur*. Formula equidem fidei una cum anathematismis suscipienda dilucide probat , Encyclicarum argumentum in eo totum fuisse situm , ut cùm novi errores detegerentur , detectique Ecclesiis denunciarentur anathematizandi , tùm in fidei confessione scirent universi quid tutò esset retinendum.

357 370 368 — 337 — 368

XII. Secundò , denunciabantur in Encyclicis thecnae & fraudes , quibus impostores simplicioribus imponebant , atque incautorum hominum animis haereticalia conabantur instillare. Hinc similium pestium nominibus in epistola expositis, Episcopos, Ecclesiasque commonebant, ut mutuarum cum illis Epistolarum commercia evitarent : non secus ac quoties novi ordinabantur Episcopi , eorum nomina à Primate in Festalibus & subjectis , & reliquis Episcopis de-

nunciabantur, quatenùs nossent omnes, quorum Pacificae epistolae, Communicatoriae, & Formatae essent suscipiendae, & quorum comunionis participes haberentur.

Tertio, materia erat Encyclicarum, mores Haeresiarcharum, pravitatem, instituta aliaque huc spectantia denunciare. Quemadmodum enim in Politicis publicae tranquillitatis osores, reos, ac pacis Majestatisque perturbatores è Reipublicae bono est, sive punitos, sive puniendos publica authoritate denunciari: ità ad tuendum Ecclesiae regimen, ac puritatem fidei sartam tectamque servandam, saepius pravorum hominum instituta Ecclesiis legimus denunciata. Sequebantur enim Paulinam methodum: siquidem Apostolus frequenter impostorum nomina moresque descripsit, monuitque fideles, ut illorum conversationem, ceu exitiosam, evitarent. Qua de re commodior infra erit differendi occasio.

XIII. Quartò, cum Ecclesiae Apostolicae ab Apostolis ipsis fundatae splendentissima quaedam essent totius Christiani nominis lumina, atque in illarum concordia fidei unitas praesertim ostenderetur, factum est, ut Episcopus quilibet electus Synodicam, seu Enthronisticam ad principaliores sedes dirigeret, cui fidei professio inserta erat. Primates receptam epistolam subjacentibus Episcopis intimabant. Quod in ipsorum etiam Primatum electione fieri consuevit. Recèns itaque electus Pontifex ad alios Primates Synodicam suam cum fidei professione dirigebat: Idque praesertim obtinuit in summo Pontifice, & Patriarchis. De summis Pontificibus testes sunt Gelasius epist. 2., Liberatus Diaconus in Breviario c. 17., Gregorius M. L. 1. epist. 4. qui in epistola 24. universis Patriarchis & Primatibus data, consuetudinem hanc ejusque finem aperit, & cum fidei professione concludit. His adde Johannem Diaconum in ejusdem Gregorii vita l. 2. c. 3., & Anastasium Bibliothecarium in Zacharia Romano Pontifice. Hisce Synodicis res-
868 pondebant adinvicem. Unde idem Anastasius in Gregorio II. scribit. *Constantinopolitanus Antistes Synodicam ei misit, atque ad eum rescriptis idem usus est Pontifex.* Vide & Authorem Praedestinati l. 1. haer. 89., & Garnerium in notis ad caput 18. Liberati. Istiusmodi Synodicarum, quibus fidei

professio adnectebatur, finis erat, ut ejusdem confessionis, fidei, & dogmatum unitas servaretur. Quem finem praeclare expressit prior Synodica Eutychii Constantinopolitani Antistitis recèns electi, quam VIgilio direxit, & extat Collat. I. Synodi V. Hoc autem incipit modo. *Scientes quantorum bonorum caussa est pax Dei, custodiens corda & sensus Fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his, quae recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare ad Apostolicam Sedem vestrae Beatitudini manifestum facimus, quod nos semper & servavimus, & servamus fidem ab initio traditam à Magno Deo, & Salvatore nostro Jesu Christo Sanctis Apostolis, & ab illis in omni Mundo praedicatam, & à Sanctis Patribus explanatam, & maximè ab his, qui in Sanctis quatuor Synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus amplectimur, & suscipimus.* Subjungit explicitam horum omnium professionem, seque fatetur suscipere epistolas à Romanis Pontificibus de fide editas. Addunt deinde acta. *Idem libellus scriptus est & ab Apollinario Sanctissimo Archiepiscopo Magnae Civitatis Alexandriae, & à Domino Sanctissimo Archiepiscopo Theopoleos.* Vigilius suae, quam misit, responsivae integram Synodicam inseruit, & ità exorditur. *Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, quod discordiae confusione submota, pacem Deus suae reformavit Ecclesiae, ut impleretur quod dictum est: Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Valde enim nos in Domino exsultare convenit, quod caritatis vestrae scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ità se se habet: Scientes quantorum bonorum caussa est pax Dei..... His autem & subscripsimus, hujus professionis Orthodoxae claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia in omnibus approbantes, custodituros, atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profitemur auctore.* En mutua subscriptio; en confessio una, atque haec, ut in titulo Vigilius aït, dirigenda ab Eutychio *Episcopis sub se constitutis*. In his quoque Synodicis haeresum caussa vulgatis, consuevisse Patriarchas prolixiori fidei formulae anathematismos adjungere, docet Synodica epistola Sophronii Hierosolymitani Episcopi, quae legitur actione XI. Synodi VI. Eadem ratione si qui ex Primatibus

extremum diem obirent, Romano Pontifici denunciabantur: quemadmodum in Encyclicis suis in caussa Lapsorum,
254. & schismatis Novatiani Dionysium Alexandrinum egisse, §. 2. ex Eusebio l. 6. c. 46. dictum est.

XIV. Quintò, sedula quoque erat primis temporibus Ecclesiarum solicitudo dirigendi per Encyclicas in universum Orbem Martyrum nomina, eorumdemque acta & gloriosos agones, & quidquid ad fidei disciplinaeque integritatem ab illis fuisset praestitum, denunciandi: illa quidem, ut, diptychis Sacris inserta, perpetuâ atque anniversaria solennitate recolerentur; haec vero, ut fideles novam peregrinamque doctrinam abs exemplis & dictis Martyrum discerent evitare. Imo & ipsos Martyres non absimiles fidelibus
circa ann. 167. dedisse Encyclicas, certum est, & exstat antiquissimi moris documentum. Smyrnensis enim Ecclesia acta martyrii S. Polycarpi Ecclesiis denunciavit, simulque docuit quae probare, & imitari martyria debeant. Epistolam integram refert Eusebius l. 4. H. E. c. 15., & quoniam nobilissimum exemplar est Encyclicarum, cùm pro nominibus Sacris diptychis inserendis, tùm pro veri agnoscendi martyrii tessera, ejusdem argumentum peculiari disceptatione infra regerendum, ex quo discere erit, Martyrum acta prius fuisse discussa, quàm martyrii praerogativa iidem donarentur. Nec in veris tantum denunciandis Martyribus accurato examine incedebant Ecclesiae, gestorum relationem ex ipsis Proconsularibus actis desumentes; sed siqui alienae Sectae homines mortem oppetierant, cautè discernebantur: quemadmodum à Smyrnensi Ecclesia factum est, quae seriem Martyrum Christi recensens, subjungit: *In quibus & Metrodorus quidam, qui Marcionis Sectae Presbyter dicebatur, flammis consumtus, interiit*. Exstat & Lugdunensis Encyclica altera, plurimaeque exstabant in Eusebiana *de Priscis Martyribus* elucubratione.

XV. Martyres Encyclicas suas dabant, quoties ad fidem bonosque mores servandos conducerent. Quum enim martyrii aestimium summopere promoverent Antistites, ut ad fortiter agendum, atque moriendum fideles pellicerent; Martyrum epistolas ac monita plurimi ex aequo faciebant
248. omnes. Id quod testatissimum reliquit S. Cyprianus in suis

epi-

epistolis, in quibus nihil hisce libellis, scriptis, & epistolis frequentius atque commendatius. Legimus apud eundem n. 17. scriptam Confessorum omnium nomine epistolam, quam exaravit Lucianus, *Praesente Exorcista, & Lectore de Clero*, ut hoc charactere Encyclicam esse epistolam, qua universis Lapsis pacem indulgenter concesserunt, esset exploratum. *Scias nos universos, de quibus apud te ratio constiterit, quid post commissum egerint, dedisse pacem: & hanc Formam per te & alijs Episcopis innotescere voluimus*. Per Primatem enim, ut mox videbimus, ad suffraganeos deferebantur Encyclicae, ut vel exemplo est ipse Cyprianus, qui cum ob persecutionem secessisset, hanc & aliam ejusdem argumenti ad Presbyteros Carthaginenses dedit, qui eandem Episcopis sui Primatialis districtus intimarent, ut ex epist. 18. & seqq. liquet. Atque eodem de argumento idem Cyprianus Epist. 68., quae est ad Stephanum Romanum Pontificem, recolens B. Martyrum, & Pontificum Cornelii, & Lucii literas Encyclicas de pace Lapsis danda, in hunc modum scribit. *Servandus est enim Antecessorum nostrorum Beatorum Martyrum Cornelii, & Lucii* (Antecessores suos nuncupat propter unitatem Catholicae Ecclesiae, cujus Episcopatus unus est ab uno ad multos dimanans) *bonor gloriosus; quorum memoriam cum nos bonoremus, multò magis, Frater carissime, bonorificare, & servare gravitate, & authoritate tua debes, qui Vicarius, & Successor eorum factus es. Illi enim Spiritu Dei, & in glorioso Martyrio constituti, dandam esse Lapsis pacem censuerunt, & poenitentia acta fructum communicationis, & Pacis negandum non esse, literis suis signaverunt, quam rem omnes omnino ubique censuimus*. Consensus autem hujus rationem, vim, & Magisterium ita pergit exponere. *Neque enim poterat esse apud nos sensus diversus, in quibus unus esset Spiritus: & ideo manifestum est, cum Spiritus Sancti veritatem cum ceteris non tenere, quem videmus diversa sentire*. Ita de Martyrum, atque imprimis Pontificum Encyclicis praeclarè sentiebat Cyprianus.

XVI. De Traditoribus communione privandis, si Laïci fuerint, si verò Clerici, deponendis, ante annum 300. nullum exstat decretum scriptum, nisi quod *Salutem* vocantes, ediderunt universae Fraternitati Martyres, quodque Decre-

tum, sive Epistolam integram, supra, ubi de Salutatoriis, attulimus. Etenim Traditorum Epocham, & terminum statuit S. Augustinus unà cum Epocha persecutionis
396 Diocletianeae, lib. 7. de Baptismo contra Donatistas cap. 2. *Post Cypriani mortem quadraginta, & quod excurrit annis peractis, traditio Codicum facta est, unde coeperunt appellari Traditores*. Cum enim an. 258. supremum obierit diem B. Martyr Cyprianus, meritò 40. post annos Traditorum crevisse turbam annotat Augustinus. Hinc edictum in laudata Encyclica emanasse, commonstrant SS. Saturnini, & Sociorum citata in superioribus acta, in quibus n. 2. legitur. *Temporibus namque Diocletiani, & Maximiani bellum Diabolus Christianis indixit isto modo, ut Sacrosancta Domini Testamenta Scripturasque Divinas ad exurendum peteret ...... Sed non vult exercitus Domini Dei immane praeceptum, sacrilegamque jussionem perhorruit, & mox fidei arma corripuit, descenditque in proelium, non tam contra homines, quàm contra Diabolum pugnaturus*. Mox Traditorum crimen sugillatur, authoresque poenarum in Traditores editarum exponuntur: *Et quamvis tradendo Gentilibus Scripturas Dominicas, atque Testamenta Divina profanis ignibus comburenda, à fidei cardine cecidere nonnulli, conservando tamen eas, & pro ipsis libenter suum sanguinem effundendo fortiter fecere quamplurimi: quique pleni Deo, devicto atque prostrato Diabolo, victricem palmam in passione gestantes, sententiam in Traditores, atque in eorum consortes, qua illos à communione Ecclesiae rejecerant, cuncti Martyres proprio Sanguine consignabant. Fas enim non fuerat, ut in Ecclesia Dei simul essent Martyres, & Traditores*.

Consuevisse equidem Martyres sermonibus, & epistolis praesentes, atque absentes edocere, saepe memorat Euse-
315. bius, ubi illorum recenset epistolas. Et author Martyrum Numidarum, qui illorum martyrium in epistola perscripsit, & exstat apud Surium die 1. Maii, & apud Baronium ad ann. 262. pag. 552., haec memoriae prodidit. *Horum tanta charitas fuit, & tanta dilectio, ut licet taciti possent jam devotae, & obsignatae virtutis exemplis fidem Fraternitatis exstruere: tamen ad stabilitatem perseverantiae latius consulentes, pectoribus nostris rorem tractatus salutaris infunderent. Neque enim tacere poterant, qui Dei sermonem videbant. Nec*

mirum,

mirum, si paucis illis diebus tam largè nostrum omnium mentes eorum tractatus salubris animavit, in quibus jam Christus, micante gratia de proxima passione, fulgebat. Erat itaque Martyribus consuetudo, erat in fidelibus harum Epistolarum aestimium.

XVII. Sed diligentius animadvertenda est supradicta Martyrum Saturnini, & sociorum comminatio, ut quomodo scriptum à Martyribus decretum, in Ecclesiam ipso persecutionis tempore publicatum, Traditores coëgerit ad latas subeundas poenas, accuratius intelligamus, opinionique quorumdam occurramus, qui praedictum decretum ab Arelatensi I. can. 13. emanatum credunt. Supponit enim Concilium, jam firmatam, atque in Ecclesia receptam adversus 314
Traditores disciplinam; nec aliud agit quicpiam, nisi calumniatorum, cujusmodi Ingentius fuerat, refraenare audaciam, & constituere, nequis condemnetur, cujus reatus traditionis ex publicis actis non plane constiterit: Quos solos vult, *ab ordine Cleri amoveri*. Itaque non Arelatense Concilium Traditores primum scripto decreto publicavit, sed Martyres in sua Encyclica, quam Episcopi per Orbem probantes, consensu suam fecerant. Equidem ante Concilium Arelatense, in Cirta XI. Episcopi congregati 305
pro ordinatione Silvani, electi Cirtae, seu Constantinae in Numidia Episcopi, quòd traditionis rei essent, in subselliis velut Judices minimè sederunt, sed semet depositos confessi sunt. Et posteaquam Secundus Numidiae Primas, caussam Deo reservans, se & reliquos facinoris ejusdem consortes absolvisset, *Dixit Secundus: Sedete omnes. Tunc dictum ab omnibus, Deo gratias, & sederunt*. Ut refert Optatus lib. 1. Quod quidem idem erat, atque absolutos pro- 368
nunciare à depositionis poena, qua ob traditionis confessum crimen erant mulctati. Reos enim Episcopos extra subsellia, & stantes in Conciliis examen subituros adfuisse, legitur in Collat. Carthag. die 1. *Id autem nobis expedit, id* 411
necesse est, ut quum caussa peroratur, quum prius incipitur, ut etiam personae constent, stare singulos deceat, quibus subire contigit disputationis examen. Hinc in Chalcedonensi Synodo 451
Dioscoriani in medio stetere, & disceptatio acris in Theodoritum mota est, contra quem interpellarunt Dioscoriani,

449 utpote in Latrocinali Ephesino depositum, ne cum ceteris Catholicae partis Episcopis sederet, sed primùm quomodo, quave ratione sedens Concilio adesse posset, disceptaretur, ut Actione I. Concilii ejusdem legimus.

XVIII. Crimini autem dubio procul vertebatur ante Diocletianeam persecutionem tradere Sacros Codices, in quos sub initium quàmmaximè persecutores exarserant. Rei hujus
405 documentum exhibet Prudentius περὶ στεφάν, hymno 5., apud quem Datianus Praetor, cum Vincentium multis jam cruciatibus petiisset, ut fidem Christo datam exueret, hominis Deo pleni expugnaturus constantiam, postulat, ut libros sacros saltem exhibeat, Numinibus adeo invisos, atque in hunc modum Martyrem urget.

Si tanta callum pectoris
Praedurat obstinatio,
Pulvinar ut nostrum manu
Abomineris tangere:
Saltem latentes paginas
Librosque opertos detege,
Quo secta pravum seminans
Justis crematur ignibus

Annotanda verba illa, *Quo Secta pravum seminans*. Cum enim Vincentius Diaconus esset, cui sacra publica scripta tradebantur custodienda, asserere conjectando possumus, Judicem intellexisse, atque exurendas postulasse Epistolas hasce Encyclicas, seu Salutatorias, quibus per Orbem disseminatis, vera dogmata, fideique unitas custodiebantur. Sed & haec tentamenta aspernatus fortissimus pietatis athleta, secreti sacrique Arcani tenax ad vitam usque profundendam, reposuit.

Quem tu malignè mysticis
Minitaris ignem literis
Flagrabis ipse hoc justius.
Romphaea nam coelestium
Vindex erit voluminum,
Tanti veneni interpretem
Linguam perurens fulmine.

Quam-

Quamvis ergo grave esset traditionis crimen, nullam tamen hactenus constitutam illi poenam fuisse, deprehendimus, nec ea scripto primitùs evulgata reperitur, nisi sub initium Diocletianeae persecutionis à laudatis Martyribus 284
in sua illa Encyclica, quam exposita in superioribus ratione Episcopi adprobarunt. Martyres enim Encyclicas hasce emittentes, publico Ecclesiarum bono profuturas, ad Episcopos, atque imprimis ad Primates dirigebant, ut Synodici decreti vim authoritatemque deinceps obtinerent.

Quae hactenus pertractavimus, praecipua fuere Encyclicarum argumenta, atque usitatior materies. Haec enim omnia Ecclesiarum bonum, publicamque institutionem respicientia, publico etiam scripto omnibus intimari decebat, ut communi acceptatione, ac subscriptione firmatà, universis prodessent ad fidei, religionis, disciplinaeque unitatem.

§. V.

DE EXAMINE PRAEMISSO IN ENCYCLICIS SIVE CONDENDIS, SIVE RECIPIENDIS.

Synopsis.

I. *Ecclesia Divino Spiritu regitur*. II. *Quid apud Romanos jus primae relationis*. III. *Eo jure Petrus interlocutus est, & subinde Jacobus, quatenus Civitatis Episcopus, anteaquam Synodica in Concilio Hierosol. conderetur*. IV. *Presbyteri Doctores Antiochiae, & alibi electi, ad examen admissi*. V. *Presbyterium in Ignatii Epistolis commendatum*. VI. *Hosce Presbyteros nuncupat Apostolos*. VII *Eadem appellatio variis monumentis adstruitur*. VIII. *Episcoporum, & Presbyterorum consensio magni erat ponderis*. IX. *Presbyterorum DD. consecratio*. X. *Doctores antonomasticè dicti Presbyteri*. XI. *Insurgente haeresi, Episcopus loci contrahebat Presbyterium, & simul condebant Encyclicas*. XII. *Episcopi Presbyterio confidebant*. XIII. *Episcopi nihil sine illo decernebant, ex Cypriano*. XIV. *Rei hujus documentum in Ecclesia Romana sub Cornelio*. XV. *De condendis, aut*

ſuſcipiendis Encyclicis examen in Presbyterio inſtitutum. XVI. *DD. Presbyterorum vota, & ſententiae Encyclicis anncctebantur.* XVII. *Cauſſa Libellaticorum per Encyclicam terminata.* XVIII. *Similiter cauſſa Arii.* XIX. *Activum Eccleſiae in hiſce Epiſtolis Magiſterium vendicatur.* XX. *Partes examinis proponuntur.*

I. EA eſt ratio, qua dirigit & ducit Spiritus Sanctus Eccleſiam, cum ipſa uſque ad ſeculorum conſummationem ex Chriſti Domini promiſſione manſurus, ut humana media non auferat, nec eam Phanaticorum modo ejuſdem impulſum experiri velit, ſed illa quoties adhiberi convenit, expeditve, proponat ipſe, & ad finem ſuggerat opportuniora: ita ut quum ea alioquin per ſemet deſectibilia ſint, utpote ex hominum labore, atque induſtria comparata; peculiari virtute aſſiſtens Divinus Spiritus, in decernendis praeſertim controverſiis certiſſimus ductor ſit, & author. Encyclicarum prior, & auguſtior forma proponitur nobis in
47 Synodica Hieroſolymitani Concilii Actorum 15. Apoſtoli in ea condenda, cum Spiritum S. nedum adjuvantem, ſed etiam perfectiſſimè inhabitantem haberent, non ex privato cujuſdam judicio praepoſtero, & feſtinante decernere voluerunt, ſed diligens ac ſedulum praemiſére in controverſia dirimenda examen. Turbas commoverant uſquequaque Judaïzantes, ad quas compeſcendas conveniendum in coetum, duxerunt Apoſtoli, adſciſcendos ſocios Doctores, Seniores ſcilicet, quos Chorëpiſcopos vocat can. 13. Neöcae-
315 ſarienſis Synodus, audiendos diſceptantes, & adinſtar legitimi coetus, actis diſcuſſis expenſiſque, ultimam proferendam ſententiam.

II. Spectabilius apparebit inſtituti examinis ordo, ſi jura in dicendo Romani Senatus ſpectemus, eorumque documentum ex gravi illa concertatione Senatum inter & Exercitum de jure deligendi Principis repetamus. Utraque
274 pars, Aureliano Imperatore interfecto, eam ſibi praerogativam vendicabat, atque ita Senatus hinc, inde milites di-
310 ſceptarunt, ut, referente Flavio Vopiſco in Tacito, *dumque id ſaepius fit, ſextus peractus eſt menſis*. Conſul itaque in Senatu electionem propoſuit. *Poſt haec quum Tacitus,*

*qui erat primae ſententiae Conſularis, ſententiam incertum quam
vellet, dicere.* Sequitur ſecunda ſententia, de qua Vopiſcus
ibidem: ***Praeterea qui poſt Tacitum ſedebat Senatus Conſula-
ris, Metius Fulconius Nicomachus in haec verba diſſeruit.*** Or-
dinem eundem ſervatum in Probo notat. Hinc praerogati-
va audit primae relationis in judiciis ferendis, velut majo-
ris authoritatis ſpecimen. Tacitum vero renuentem in ea
animorum commotione, de jure ſummarum poteſtatum
contendentium, oblatam decretamque Imperatoris digni-
tatem capeſſere, Senatus & rationibus, & authoritate pel-
licere adgreſſus eſt; quae omnia prolixe Vopiſcus enarrat.

III. In illo itaque Apoſtolico coetu, quem futurum re-
liquorum exemplar Apoſtoli propoſuerunt, Petrus illorum
Coriphoeus & Princeps, & Jacobus Hieroſolymorum Epi-
ſcopus, velut Praeſides, ſederunt. Hinc factum, ut in Con-
ciliis ſive Oecumenicis, ſive Nationalibus poſt conſtitutum
Praeſidem ſederet Epiſcopus Civitatis, in quam coetus con-
venerat. Sic in Antiocheno Euſebius Nicomedienſis & Fla-
cillas Epiſcopus Antiochenus praeſederunt, ut Athanaſius 341
lib. de Synodis, & Socrates lib. 2. c. 10. prodidere. Simili- 326
ter in Epheſino generali Concilio unà cum Cyrillo primas 440
egit partes Memnon Epheſinus Epiſcopus, ut ipſa Conci- 431
lii acta teſtantur. Petrus ergo jure primae relationis ſer-
monem habuit, probavitque ex viſione, ſibi coelitus obla-
ta, gentes haud teneri ad legalia cum Evangelio jungenda.
*Viri Fratres, vos ſcitis, quoniam ab antiquis diebus in nobis ele-
git, per os meum audire gentes verbum Evangelii, & credere.*
Actorum 15. v. 7. Ad hanc Petri interlocutionem confir-
mandam acceſſere ſuo calculo Paulus, & Barnabas, *narran-
tes quanta Deus feciſſet ſigna, & prodigia per eos*, unde ſatis
comprobata erat viſio, & divina edita revelatio: quippe Deus
tot portenta apud gentes, quae legalia praetermiſerant, &
circumciſionis jugo ſubjici detrectabant, minimè perpetraſ-
ſet, ſi Evangelica fides ad perfectum religionis cultum ſuffi-
ciens non fuiſſet. Jacobus vero Hieroſolymitanus Epiſco-
pus congeſtis tandem Sacrorum Bibliorum teſtimoniis,
oſtendit veritatem hanc à Prophetis fuiſſe praenunciatam,
antiquanda videlicet eſſe legalia, cum novum tabernaculum
per Chriſtum induceretur. Iſtiuſmodi autem praemiſſo exa-

mine, magna illa, ut B. Lucas loquitur, finem accepit disceptatio, ac deinde Synodica ad Provincias directa est, simulque data forma, juxta quam ceterae quotquot emergere poterant disceptationes transigendae essent. Haec itaque prima est Synodica, & primum Encyclicarum deinceps emanatarum exemplar, quas omnes diligenti praehabito examine conditas, aggredimur ostendendum.

Verum quod contingit in condendis legibus, sive potius in conditarum expendenda dignitate, ac merito, ut, nisi prae oculis habeantur summarum potestatum jura, assessores, Consiliarii, reliquique Ministri, atque eorumdem in decernendo agendoque prudentia, & industria, vix illarum pondus & aestimium percipi queat: ita prorsus, nisi judiciorum primitivae Ecclesiae ordo, atque in decernendo adhibita cautio diligenti indagine perquiratur, conditarum Encyclicarum, & similium Ecclesiae decretorum naturam nusquam pro dignitate assequemur. Iccirco breviter indicandi sunt modi, quibus Episcopi judicium quodvis sive decretum, publico Ecclesiarum bono emanatum, evulgare consueverunt.

IV. Ab Apostolis ipsis, atque à prima Christianorum Ecclesia formam repetamus, ab ipsa scilicet primaeva origine nominis Christiani. Antiochena haec est, de qua Lucas in actis cap. 13. v. 1. *Erant autem in Ecclesia, quae erat Antiochiae, Prophetae, & Doctores*. Hos denique abs prudentia & rerum gerendarum consilio Paulus, Johannes, aliique in suis epistolis Presbyteros indigetarunt. Adfuere iidem Hierosolymitanae Synodo; & quemadmodum hìc adhibiti fuerunt consessores, assessores, in judicio Socij, atque ex aequo in Synodica cum Apostolis in judicantium, ac imponentium censu leguntur habiti, ita in Ecclesia qualibet erant Presbyteri Doctòres, quorum coetus Presbyterium appellabatur, & quos Episcopi dirigendorum, ac decernendorum Socios habentes, eorumdem consilio in Ecclesiis regundis utebantur.

V. Presbyterorum Doctorum institutionem, atque Apostolico seculo usum, & aestimium repraesentat Apostolorum
101 discipulus S. Ignatius in suis non interpolatis epistolis, in quibus plerisque omnibus unà cum Episcopo Presbyterium

salu-

salutat. In epistola enim ad Smyrnaeos monita fidelibus pro suscepta fide retinenda tradit, atque inter alia illud urget. *Omnes Episcopum sequimini, & Presbyterium, ut Apostolos*. Quae verba laudantur à Damasceno 2. Parall. 25. 740
Epistolam deinde claudit eorumdem salutatione. *Saluto Deo dignum Episcopum, & Deo decorum Presbyterium*. Ultima haec verba aliter alia legit translatio: *Presbyteros Doctores*. Consonantiam porrò ab Episcopo, & Presbyterio in dirigendo, & decernendo servandam, hunc in modum in epistola ad Ephesios data proponit: *Unde decet vos in Episcopi sententiam concurrere, quod & facitis: nam memorabile vestrum Presbyterium, Deo dignum, ita cooptatum est Episcopo, ut chordae Citharae*. Et mox ibid. §. 20. hortatur omnes, *ut obediatis Episcopo, & Presbyterio*. Universis quidem in epistolis eadem repetit, nec usquam Episcopum à Presbyterio divellit, sed perpetuo conspirantes ad servandam unitatem animos repraesentat. Unde Magnesianos his alloquitur. *Hortor, ut hoc sit vestrum studium, in Dei concordia omnia agere, Episcopo praesidente Dei loco, & Presbyteris loco Senatus Apostolici*. Ad utriusque consessus commendandam dignitatem subjungit: *Quemadmodum igitur Dominus sine Patre nihil facit ipsi unitus, neque per se ipsum, neque per Apostolos, ita neque vos sine Episcopo, & Presbyterio quidquam agite*. Pergit num. 13. eosdem hortari, ut in una fide, & unione perseveranter degant, *Cum dignissimo Episcopo vestro, & dignè contexta spirituali corona Presbyterii vestri*. Nec aliter concordiam hanc Episcopum inter, & Presbyterium urget in epistola ad Philadelphienses, de uno altari disserens. Illud enim, inquit S. Martyr, unum esse debet ob sacrificii, & hostiae unitatem, *Sicut unus est Episcopus cum Presbyterio*. Propositam utrique obedientiam, ejusque necessitatem pugnantissimis hisce verbis perurget. *Clamavi cum interiissem, locutus sum magna voce: Dei Episcopo, & Presbyterio attendite*. Noverat equidem vir ille Apostolicus, quam formam pro Ecclesiarum inducendo efformandoque regimine Apostoli Magistri commendassent, qui absque Presbyteris nihil agendum duxerant, & Episcopis à se constitutis solicitudinem demandabant efformandi Presbyterii. Quapropter ad Trallianos scribens, sedulo monet, revereri Episco-

pum

pum, *& Presbyteros, ut consessum Dei, & ut conjunctionem Apostolorum*. Addit ab exemplo Antiochenae primae Ecclesiae, in qua à Petro Episcopus substitutus ipse fuerat. *Sine his Ecclesia non vocatur*. Ecclesiae enim Antiochenae hanc Lucas ipse attribuit praerogativam, quod cum Episcopis Presbyteros Doctores haberet. Rationem autem sui dicti subjungit in eadem epistola num. 7. *Qui intra altare est, mundus est; qui vero extra est, non est mundus: hoc est, qui sine Episcopis, & Presbyteris quicquam agit, is non est mundus in conscientia*. Tandem concludit: *Valete in Jesu Christo subjecti Episcopo, ut Dei mandato, & similiter Presbyterio*.

VI. Praetereundum non arbitramur sine diligentiori commentario ejusdem epistolae locum, qui accuratè expensus hujus Presbyterii institutionem, & munera magis comprobabit, simulque hinc constabit cùm examen rerum omnium ab his susceptum, tùm quomodo acquieverint tutò fideles decretis, aut monitis abs illorum coetu emanatis. Scribit itaque Ignatius in ea epistola num. 71. de quibusdam à fidelibus refugiendis, & mox addit. *A talibus igitur vos custodite: quod fiet, si inflati non fueritis, & indivulsi manseritis à Deo Jesu Christo, & Episcopo, & praeceptis Apostolorum*. Quo loci voce Apostolorum non ipsos equidem à Christo delectos Apostolos intelligit, sed haud dubie Presbyteros. Apostolos enim ubicumque in epistolis suis memorat, praeponit Episcopis: In hac tantum postposuit; unde asseramus necesse est, Presbyteros ibi Apostolorum voce cohonestari ob Doctoratus munus, quo prae aliis fuerant insigniti.

65 VII. Hinc lucem foeneratur Hermetis locus l. 3. Similitud. 9. ita differentis. *Quadraginta vero Apostoli, & Doctores sunt praedicationis Filii Dei*. Undenam tot Apostolos in uno loco vocaret, nisi eo nomine Presbyteros Doctores intelligeret, qui Evangelio praedicando operam locarent suam, Urbes, regionesque animarum quaestu perlustrantes. Apostolico equidem & proximo seculo vocis hujus notio, & usus frequens audiebatur. Iccirco postquam Manes ab Archelaö in disputatione publica victus, aufugit apud Diodorum Presbyterum in Vico Charensi, hunc inter & Haeresiarcham nova indicta est disputatio coram illius Vici po-

pulo . Advenit inopinatò auxiliator Archelaüs , cujus ad- 278
ventum hac notione produnt acta , à Cl. Zachagna edita in
Monument. vet. *Multitudo vero auditorum adventum Arche-*
laï , veluti Apostoli praesentiam , opinata est pro eo , quod ad
Verbi defensionem tam paratus , & tam promtus existeret . Imo
& ipse Manes Apostoli sese titulo decorare non est veritus in
Epistola Encyclica , quam sequacibus direxit , & cujus pas-
sim meminit Augustinus , annotans *Christi Apostolum* se illum
inscripsisse . In disputatione quoque sua cum Archelaö idem 396
praeseferre ausus est . *Tu quoque* , inquit , *Archelaë , benè me*
de Deo sentientem , dignamque opinionem de Christo retinentem
verbis molestissimis obtundis , licet tale sit Apostolorum genus . Di-
xerat enim antea id ipsum in disceptatione , sic Auditores
compellans . *Ego , viri Fratres , Christi quidem sum discipu-*
lus , Apostolus vero Jesu ; pro nimia autem humanitate Marcelli
àdesse festinavi , ut qualiter oporteat observare modum Divinae
Religionis eum edoceam . Et mox . *Testimonium accipite , Apo-*
stolum me esse Christi electum . Hùc etiam referendum est ,
quod Dissertationis initio dicebamus ex Eusebio , Themi- 172
sionem usurpasse Apostoli nomen , & Epistolam catholicam
conscripsisse ad Christianos omnes dirigendam . Atque hoc
sensu libellus Synodicus Apostoli vocem usurpat , quam Con-
stantino M. tuenti , atque promoventi Christianam Religio-
nem tribuit , recolens Nicaena acta . *Constantinus inter Chri-*
stianos Imperatores Apostolus . Hinc etiam fit , ut Cyprianus 248
Novatianorum artes depingens , dicat , *Novatianum per plu-*
rimas Civitates novos Apostolos suos mittere . Quando videli-
cet Urbis Episcopatum usurpans cum adversus Cornelium ,
tùm etiam adversus Encyclicam ab Orbis Episcopis scriptam
pro Lapsis venia donandis , circumquaque cum Antencycli-
ca Presbyteros suos direxit . Qua de re alibi commodius dis-
seretur . Presbyteri itaque Doctores , istiusmodi officio at-
que exercitatione ad fidei disciplinaeque custodiam ordina-
ti , Apostolorum nomine indigetantur , eorumque sequenda
praecepta dixit Ignatius . Non absimili phraseologia usus
est Irenaeus l. 4. c. 20. scribens : *Sacerdotes sunt omnes Domi-*
ni Apostoli , qui neque agros , neque domos haereditant hic , sed 167
semper Altari , ac Deo serviunt . Equidem Presbyteris Docto-
ribus id etiam muneris injunctum erat , ut vexatas erro-

rum contagio regiones peragrantes, infectos expurgarent, atque peregrinarum doctrinarum satoribus occurrerent. Ut propterea mirum non sit, eos Apostolorum nomine dignos fuisse habitos.

VIII. Institutum hocce Presbyterii, & Episcopi, eorumdemque in examine, & doctrina concordiam commonstra-
65. vit Angelus Hermae l. 1. visione 3. *Lapides quem illi quadrati, & albi convenientes in commissuris, ii sunt Apostoli, & Episcopi, & Doctores, & Ministri, qui ingressi sunt in clementia Dei, & Episcopatum gesserunt, & docuerunt, & ministraverunt sanctè, & modestè electis Dei, qui dormierunt, quique adhuc sunt, & semper cum illo convenerunt, & in se pacem habuerunt, & à se invicem audierunt.* Quibus equidem illorum officia, diligens adhibitum examen, doctrinaeque concordia ad regimen ordinata, atque ad fidelium bonum, graphicè describuntur.

IX. Horum autem Presbyterorum Doctorum dignitas ex eo etiam elucet, quod nonnisi cautissimo delectu, & exteriore quadam sacra caeremonia ad munus hocce deputarentur. Per manus enim impositionem, per certos ritus, & deprecationes ab Episcopo deputari debuisse, docet etiam apud Armenios Vertabieti, ut vocant, seu Ecclesiae Doctoris consecratio, quam cum natio illa, tum antiquiores Orientales in hunc usque diem adhibent, qui nec ad Episcopatum quemquam assumunt, nisi sacra illa deputatione praemissa. Rei hujus vestigia reperire licet in Cypriano epist. 24. scribente. *Ut quando cum Presbyteris Doctoribus Lectores diligenter probaremus, Optatum inter Lectores Doctorem Audientium constituimus, examinantes an congruerent illis testimonia, quae esse debent in iis, qui ad Clerum probantur.*

X. In prisca equidem potissimum Ecclesia Presbyteri Doctores fuerunt dignitate quadam praeter Sacerdotalem insigniti. Unde qui antonomasticè Presbyteri vocabantur, iidem celeberrimi erant Doctores: proindeque nil mirum, si Clemens Presbyter Alexandrinus, Tertullianus Presbyter Carthaginensis, Rufinus Presbyter Aquileïensis, aliique doctrina scriptisque celebriores indigetantur, eo mehercle titulo cohonestati, non quod simplici Sacerdotali consecratione munerati essent (erant enim complures alii Sacerdo-

tes

tes, qui tamen Presbyteri nequaquam vocabantur) sed quod praeter Sacerdotii ordinationem praerogativa gauderent Ecclesiastici Doctoratus, quo à ceteris in gradu, ac regimine secernebantur. Hinc in Canonibus Ancyranis, & Neöcaesariensibus, ann. 314. & 315. editis, discrimen ponitur in poenis Sacerdotum lapsorum, per quas vel auferebatur illis oblatio, vel sessio concessa Presbyterorum gradui: adeo ut quibusdam, interdicta oblatione, sessio concederetur Presbyteratus. Quod equidem praerogativam designat aliquam, qua supra reliquos simplices Sacerdotes, Presbyteri Doctores praeeminebant.

XI. His ita de Presbyterorum Doctorum in primitiva Ecclesia institutione, scopo, atque aestimio disputatis, pronum erit deprehendere rationem, qua Encyclicae condebantur, conditaeque, & Ecclesiis intimatae ad consensum, & subscriptionem recipiebantur. Enata haeresi quapiam, & nova peregrinaque doctrina per Impostores inducta, Primas, vel Episcopus Presbyteros ad Concilium vocabat, vel si per tempus liceret, Episcopos: reque maturè in Presbyterio discussa, quod communi consilio decretum erat, id deinde ad proximae regionis Ecclesias dirigebatur, quae, advocato pariter Presbyterio, ac recitata primùm Encyclica epistola, si receptae in ea doctrinae concors deprehendebatur, subjectis populis intimabant. Atque hac ratione ultrò citròque transmissâ Encyclicâ, Episcoporum consensum & subscriptionem praestolari consuetum erat. In singulis Dissertatione II. censendis Encyclicis, cautelam hanc religiosè fuisse adhibitam, quamcertissimè ostendemus. Satis modo sit notiones institutionis hujus generaliores tradidisse, quibus de diligenti praemisso, concomitante, aut subsecuto examine in condendis recipiendisque Encyclicis sufficienter constet.

XII. Episcopi itaque ad Apostolicae Antiochenae Ecclesiae exemplum, Presbyterio inconsulto, de caussis Ecclesiasticis decernere consueverunt omnino nihil. Sic quum Carthagine suscepta est cognitio caussae Gemnitii Presbyteri, qui tutorem gesserat, Cyprianus, anteaquam quidquam pronunciaret, Presbyteros, quos in caussae cognitionem socios admiserat, sententiae quoque ferendae socios habere voluit. 248

Quod testatur epist. 66. *Graviter commoti sumus Ego, & Collegae mei, qui praesentes aderant, & compresbyteri mei, qui nobis assidebant*. Cypriano itaque Primati assidebant Collegae Episcopi, nec non compresbyteri. Sessio equidem haec, ut ex laudatis Conciliis vidimus, grandis erat praerogativa;
196 quam illis etiam verbis expressit Tertullianus de Pudicit. c. 7. *Differentiam inter ordinem, & plebem constituit Ecclesiae autoritas, & honor per ordinis consessum sanctificatus*. Istiusmodi autem exterior honoris ordo abs antiquissima Ecclesiae insti-
167 tutione manavit, referente Irenaeo l. 4. c. 44. de quibusdam intrusis Presbyteris, *qui Principalis consessionis bonore elati sunt*. Apparet idem ex Cypriano, qui quum ad Presbyteri Doctoris gradum quempiam provexisset, scribit ad Clerum epist. 34. *Presbyteri bonorem nos illi jam designasse sciatis, & sessuri nobiscum*. Ubi pro insigni quapiam praerogativa consessum hunc specialiter annotat. Hinc etiam honor
314 Sedis in Ancyrano can. 1. vocatur. *Hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere*. Et can. 17. agens de Episcopis ordinatis, sed quos non recipit populus, iis tantum *Presbyterii primum ordinem concedit, & ut Presbyteri residere*. Itaque Presbyteri Doctores Episcopo in Ecclesia assidebant, quorum
398 convictus domi quoque eidem necessarius erat, ex Carthag. Conc. can. 35. *Episcopus in Ecclesia, & in consessu Presbyterorum sublimior sedeat, intra domum vero Collegam se Presbyterorum esse cognoscat*. Consessum, ejusque situm graphicè
370 pingit Nazianzenus in carmine de Basilica S. Anastasiae.

Sede alta, aut alta considere mente videbar:
Nam neque per somnum mente superbus eram.
Presbyterique graves sellis utrique sedebant
Demissis, aetasque lecta ducesque gregis
Vestibus in niveis adstabat turba ministrans.

354 Et Hilarus Diaconus in Comment. ad 1. Corinth. c. 14. consessum Presbyterorum ex Seniorum Synagogae forma in hunc modum describit. *Haec traditio Synagogae est, quam nos vult sectari Apostolus, quia Christianis quidem scribit, sed factis ex gentibus, & non ex Judaeis, ut sedentes disputent Seniores dignitate in Cathedris, sequentes in subselliis, novissimi in*

pa-

pavimento. Confessus itaque praerogativa honoris erat argumentum.

XIII. Sed ad Cyprianum regredientes, ulterius nonnulla ab ipso discimus, ex quibus Presbyterii dignitas, & illius in caussis atque sententiis dicundis necessitas plane constat. Inter ceteras ad Carthaginenses Presbyteros Doctores scriptas, duas seligimus epistolas, in quibus, quum semet persecutioni subduxisset, è secessu plura ad pastoralem Ecclesiae solicitudinem spectantia scripsit, illud tamen sancte religioseque testatus, fixum sibi esse atque constitutum, absque illorum consilio nihil omnino decernere. Qua de re in epist. 6. *Ad id verò quod scripserunt compresbyteri nostri Donatus, & Fortunatus, Novatus, & Gordius; solus rescribere nihil potui, quando à primordio Episcopatus mei statuerim, nihil sine consilio vestro, & sine consensu plebis meae privatim sententiâ gerere. Sed cum ad vos per Dei gratiam venero, tunc de iis, quae vel gesta sunt, vel gerenda, sicut mutuus honor poscit, tractabimus*. Et in epist. 13. ad eosdem data, iterum illis inconsultis nihil se ultima sententia deliberaturum repetit. *Cum Fraternitatis nostrae vel utilitas, vel necessitas sic utique gubernetur, si à vobis instructi rerum gerendarum, consilium limare possimus*.

XIV. Eadem Romanorum fuit consuetudo; unde & ab ipso Petro, & deinceps ab aliis suscepta est, atque usu firmata in assignandis Pontifici Presbyteris, ceu Assessoribus, ac Consiliariis, ut vetera monumenta testantur. Hac de re Cornelius Pontifex in epistola Cypriano data edisserit, occasione, qua Antistitem Carthaginensem, & per ipsum Africanarum Provinciarum Episcopos certiores facit, Novatianorum complures à Schismate regressos, atque ad meliorem frugem esse conversos. De ratione enim suscipiendi ad poenitentiam Schismaticos se cum Presbyterio deliberasse testatur his verbis. *Qui cum venissent, & à Presbyteris, quae gesserant exigerentur, novissime quod per omnes Ecclesias literae calumniis, & maledictis plenae, eorum nomine frequentes missae fuissent, & pene omnes Ecclesias perturbassent, circumventos se affirmaverunt...... Omni igitur actu ad me perlato, contraxi Presbyterium*. Videat B. L. ordinem servatum: Poenitentiarii Doctores Presbyteri acta regressorum à Schismate, &

251

poenitentiam trutinabant. Encyclicas calumniis oppletas contra Cornelii Encyclicas emiserant Novatiani; has imprimis ad examen adducunt Doctores. Quoniam vero ex illorum confessione deprehensum est, deceptos eosdem fuisse & seductos, rem ad Cornelium Doctores referunt, & Pontifex, contracto Presbyterio, deliberaturus sedit. Adjicit quinque cum Presbyterio adfuisse Episcopos, gesta ad examen revocaturos, ut condigna poenitentia Antencyclicarum facinus puniretur: atque insuper Episcopos, ac Presbyteros vota sua scripto exarasse, quae ut Cyprianus dignosceret, ad Epistolae calcem adjunxerint, *& ut motum omnium, & consilium singulorum dignosceret, & sententias nostras, placuit in notitiam vestri perferre, quas & subjectas leges*. Amanuensium incuria excidêre vota compresbyterorum, & Episcoporum sententiae, quae si superessent, dilucidiùs praemissum examen in id genus epistolis emittendis commonstrarent.

XV. Cum itaque haec contrahendi Presbyterii consuetudo accuratissimè observaretur, qualibet urgente publica Ecclesiarum necessitate, arduum non erit rationem deprehendere, qua conderentur Encyclicae, conditaeque ab Ecclesiis susciperentur. Ut enim in reliquis ad Ecclesiae doctrinam atque regimen spectantibus, ita in controversiis, Encyclicarum medio finiendis, ut illibata servaretur fides, potissima Episcoporum solicitudo erat, Presbyterium contrahere, atque Ecclesiarum professionibus, & Salutatoriis epistolis accuratè expensis, quae in earumdem Archivis quam diligentissimè servabantur, rem disceptatam trutinare, & decernere quid unamini Ecclesiarum professioni, & communi traditioni adversaretur, & quid concordi omnium sententia esset receptum, ut idipsum Ecclesiis singulis intimatum, atque ab eisdem non absimili examine susceptum, confirmaretur, & quidquid alienum contrariumque erat, respueretur. Plerumque in abstrusioribus rebus Encyclicae Epistolae vota Episcopi, & Presbyterii annectebantur. Innumera exstant receptae consuetudinis documenta, quae, quoniam singula persequi est alterius instituendae Dissertationis argumentum, expendenda ibidem reservamus. Unum vel alterum adduxisse sat erit, ex quibus facti hujus exami-

nis praeclara vestigia quaedam deprehendantur.

XVI. Ac primum quidem proferimus monumentum ex epistola Cleri Romani, Sede vacante, Cypriano data, in qua & Presbyteria coacta, & celebratas Episcoporum Synodos laudat, ut Libellaticorum terminaretur controversia, qui post admissum Idololatriae crimen, Martyrum precibus fulti, nullisque praemissis verae poenitentiae indiciis, praepropera festinatione reconciliationem sibi ultrò dandam queruli atque importuni clamitabant, nimiaeque crudelitatis incusabant Episcopos, qui cum eis cautè decreverant esse agendum. Inter accusatos erat Cyprianus, erat & Romanus Clerus, qui probè gnarus, Episcopos in Encyclica, de qua in secunda Differt., statuisse, Libellaticis poenitentia functis, in exitu tantum vitae reconciliationem esse dandam, istiusmodi audiens querelas, haec eidem Cypriano scripsit. I. Tametsi post tot habitas disceptationes haec in Libellaticos publicata sententia è Coelesti velut decreto profecta censeretur, fatetur nihilominus se lubenter Fratrum comprobationem auditurum circa propositam praescriptamque disciplinam: *Quamquam bene sibi conscius animus* (inquit laudatus Clerus) *& Evangelicae disciplinae vigore subnixus, & verus sibi in decretis coelestibus testis effectus, soleat solo Deo Judice esse contentus, nec alterius laudes petere, aut accusationes pertimescere: tamen geminata sunt laude condigni, qui cum conscientiam sciant Deo soli se debere Judici, actus tamen suos desiderant etiam ab ipsis suis Fratribus comprobari*. Laudant Romani Doctores in eo Cyprianum, quod cùm in tractatu de Lapsis, tum etiam in epistolis classicum primus cecinisset adversus Libertinos illos, & post Orbis communem acceptationem velut *Coeleste decretum* recepisset, quod Episcopi in Encyclica decreverant; imo & ad ipsos iterum scripserit, ut quod jamdudum decretum receptumque fuerat, comprobaretur.

XVII. Fatentur II. istiusmodi Encyclicas relationes, pro controversiis terminandis ultro, citroque-missas, certam fuisse unitatis fidei, disciplinaeque tesseram: proindeque earumdem statuta minimè dissolvi posse, gravibus hisce verbis exponere pergunt. *Quod tu, Frater Cypriane, facere non mirum est, qui pro tua verecundia, & ingenita industria consilio-*

rum tuorum nos non tam Judices voluisti, quàm participes inveniri; ut in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inveniremus, & tuorum consiliorum bonorum cohaeredes, qui affirmatores esse possimus. Idem enim omnes credimur operati, in quo deprehendimur eadem omnes censere, & disciplinae consensione sociari. Cohaeredes semet appellant, videlicet in iisdem suscipiundis decretis authores. Subdunt autem rationes, ob quas edito in Encyclicis decreto sit obtemperandum; aïuntque etiam ante Encyclicam fuisse eandem in Ecclesia Romana servatam doctrinam. *Nec hoc nobis nunc nuper consilium cogitatum est, nec haec apud nos adversus improbos modo supervenerunt repentina subsidia, sed antiqua haec apud nos severitas, antiqua fides, disciplina legitur antiqua*. Non alia
197 equidem antiqua legebatur disciplina, nisi sub Zephirino constituta, quando Montanistarum occasione circa gravissimorum omnium delictorum remissionem mota contentio est; & Episcopi literis adversus Montanistas editis, Zephirino quid sentiendum esset, exposuere. Discimus hinc, in hisce controversiis priores professiones, & Encyclica decreta diligenter fuisse expensa. Tandem concludunt, rem hanc, inita constitutaque pace, per omnes Episcopos esse examinandam. *Quoniam nec firmum decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur habuisse consensum*. Epistolam hanc totius Presbyterii nomine scripsit Novatianus, unus de Clero, atque ex ea, praeter argumentorum rationumque pondus, innotescit sedula in hisce Encyclicis edendis animadversio, subactumque examen. Eidem annexuit Martyrum Epistolas, de quibus haec ille. *Quamquam Confessorum quoque, quos hic adhuc in carcerem dignitas suae confessionis inclusit, & ad certamen Evangelicum sua fide in confessione jam gloriosa semel coronavit, literas habeas conspirantes cum literis nostris, quibus severitatem Evangelicae disciplinae protulerunt, & illicitas petitiones ab Ecclesiae pudore revocarunt*. Novatiani, ac per eum Romani Presbyterii nobilissima dissertissimaque haec epistola priscum morem in examinandis accuratissimè Encyclicis sive conditis, sive ad illarum responsionem condendis, egregiè commonstrat. Quae enim Cyprianus egerit, & quanta cautione in Encyclica perscribenda incesserit, graphicè pingit, & nos ex illa, ubi de Libellatico-

rum caussa, demonstrabimus: & quomodo insuper concordes fuerint in eadem sententia Martyres, qui ambiguum difficileque certamen gloriosi & victores evaserant. Nobilis quoque est assertio illa, quae & Encyclicarum epistolarum est fundamentum, tunc demum videlicet firmum evasurum decretum, quum accesserit consensus plurimorum.

XVIII. Monumentum alterum ex caussa Ariana petimus, in qua, quum Alexander Alexandrinus Episcopus haereticum hominem, priori licet Encyclicâ damnatum, Antencyclicis tamen Orbis Episcopos commovere, turbasque excitare videret, pesti longè lateque jam se proferenti, novis remediis occurrendum esse constituit. Id autem ita imprimis praestitit, ut proprium Presbyterium Alexandrinum, & Mareoticum, apud quem grassabatur lues, acciret; unde universorum consilio urgentissima media adhiberentur. Momenta instituti examinis reservata nobis sunt in fragmento à Cotelerio edito, & Tomo I. Conciliorum ab Harduino inserto, in quo sic interlocutum Alexandrum Episcopum legimus. *Alexander Presbyteris, & Diaconis Alexandriae, & Mareotae praesens praesentibus, dilectis Fratribus in Domino salutem. Tametsi jam subscripsistis his, quae misi ad Arium, adhortans eum ad abnegandam impietatem, & ad assentiendum sanae & Catholicae Fidei, rectumque ostenderitis propositum vestrum, & in dogmatibus consensum Ecclesiae Catholicae; tamen quoniam & ad omnes ubique Comministros literas misi de Ario, necessarium duxi vos quidem Civitatis Clericos congregare, vos autem qui de Mareote estis accersere: praesertim cum ex vobis Chares, & Pistus Presbyteri, & Serapion, & Parammon, & Zosimus, & Irenaeus Diaconi secuti sint Arium, & voluerint ab eo deponi, ut & ea, quae nunc scribuntur, noveritis, vestrumque in his consensum ostendatis, & depositioni Arii, & Pisti adstipulatores sitis. Decet enimverò nunc vos ea, quae à me praescribuntur, & unumquemque eadem tanquam à se praescripta corde retinere.* Haec erat in Encyclicis tradendis, recipiendisque cautio, hoc praemissum examen: imo & universis perspectum exploratumque erat, decreta fidelibus vulganda, ab Episcopis, & Presbyteris, quorum erat illa suomet consensu roborare ac confirmare, nonnisi summo adhibito moderamine perscribi, aut recipi consuevisse.

313

324

XIX. Hinc spontè sua ruit mota à Thrasone quodam difficultas, qui, ut Ecclesiasticae Historiae, disciplinaeque reconditioris penetralia primis vix labiis attigit; ita Encyclicarum usum, à nobis primitùs in Academia nostra scripto traditum, studiosaeque juventuti propositum audiens, rem haud planè assecutus, asseverare palam non erubuit, Ecclesiam quidem per Orbem dispersam, eandem dogmatum professionem custodientem, passivo suo consensu idoneum esse veritatis testimonium: Secus, eandem non nisi in Concilio adunatam, activum Magisterium exercere posse. Ut propterea doctrinale examen in pleno tantum coetu institui possit; Pastores autem in suis Cathedris considentes jus activum minimè habeant, etiam ubi in profitendo quopiam, aut proponendo fidelibus dogmate concordes unanimesque deprehendantur. Adeo in avia homines abripit insanabile illud, ac praeceps judicandi de incompertis cachoëtes. Verumtamen idipsum sibi olim objectum, refert
396 Augustinus lib. 2. operis, quod ultimum adversus Julianum exaravit. Cum enim ille Encyclicae adversus Pelagium, & Coelestium editae, eodem astu illuderet, inquiens activum Ecclesiae judicium in ea minimè repraesentari potuisse. *Quia rerum est maxima confusio, & stolidorum maxima multitudo. Eripiuntur Ecclesiae gubernacula rationis, & erecto cornu velificatur dogma.* Quòd per eam videlicet doctrinale examen minimè posset institui. Juliano responsurus Augustinus, strenuè rem omnem explicat: quod & agit lib. 4. ad Bonifacium c. 18., ubi non absimilem objectionem sic refellit. *Sed quoniam dicunt inimicos suos dicta nostra in odium veritatis suscepisse, & toto penitus Occidente non minus stultum, quàm impium dogma esse susceptum, & simplicibus Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus, ad hoc confirmandum subscriptionem queruntur extortam; cum potius earum profanas vocum novitates Ecclesia Christi & Occidentalis, & Orientalis horruerit.* Pergit ostendere, quo examine, quantaque cautione promulgata adversus Pelagianos fuerit per Encyclicam damnatio, & quomodo Episcoporum in suis Cathedris sedentium consensus, & subscriptio Magisterii vicem in Oriente, atque Occidente obtinuerit. Insulsa itaque haec dicteria convellit, concluditque cap. ult. *Quid ergo*

eſt quod dicunt de ſimplicibus Epiſcopis ſine congregatione Synodi, in ſuis locis ſedentibus, extorta ſubſcriptio eſt? Sed de praemiſſo examine, ſecutique judicii fide, ac pondere apud primitivam Eccleſiam aliqua modo tantum delibamus, pleniore tractatu idipſum in ſequentibus ita commonſtraturi, ut facile ſimilia quaevis offendicula exſufflari valeant, quae cordatis doctiſque viris ludibrium debent; & inania ſunt noſtris hiſce temporibus perfugia quorumdam, qui vim Eccleſiaſtici magiſterii, obtentu Concilii, declinant.

XX. Ut autem probationum ſummam attingamus, unde unuſquiſque activum Encyclicarum in decernendo judicium recognoſcat, haec cuilibet Encyclicae annecti conſuevere. I. Erat ac praecipuum curſoris Dominici fidelitatem & munus ex Diaconica diligenti criterio exſpiſcari. II. Ex notis, Encyclicae nunquam non annexis, explorare quaenam Eccleſia encyclicam mitteret. Quod diligenti examine factum, adducenda monumenta certum facient. III. Epiſcopi munus erat Encyclicam poſtea una cum Presbyterio ad traditam normam exigere. IV. Eadem ſic recognita, diligentique collatione cum prioribus profeſſionibus, tum in Preſbyterio, tum frequentius in Provincialibus, ac Localibus Synodis lectitata & probata, tunc demum, publicè recitabatur, fidelibus ſequenda proponendo, quae in Encyclica legebantur definita. V. Vota & ſubſcriptiones ſubjiciebantur Encyclicae, unde in ſubſcribentium dignitate, & votis, examinis pondus appareret. VI. Haec ad vicinas Eccleſias mutuis epiſtolis dirigebantur, ut omnium conſenſus, & fidei unitas dignoſceretur. Quae omnia ſigillatim explananda, adſtruendaque ſunt, quò facilè occurratur dubiis, eorum plerumque mentes occupantibus, qui ſacra Eccleſiae monumenta in compendiis lectitare conſueverunt,

§. VI.

DE ENCYCLICARUM AUTHORIBUS.

Synopsis.

I. *Encyclicarum Authores proponuntur*. II. *Praecipui supremique Encyclicarum conditores sunt Romani Pontifices*. III. *Ceterorum Episcoporum Encyclicae ab illis erant confirmandae*. IV. *Adstruitur id ex Epistola Cleri Romani ad Cyprianum*, & *Synodica Maximiniani Constantinopolitani ad Coelestinum*. V. *Ex Liberii Encyclica*, & *epistolis*, *quas dum rescipiscerent*, *PP. Ariminenses ediderunt*. VI. *Synodica Episcoporum Italiae ad Illyricianos expenditur*. VII. *Liberii Encyclica ubique per Orientem fuit subscripta*. VIII. *Legatorum ab Oriente ad Liberium missorum professio*. IX. *Ab iisdem in Ariminensem Pseudo-Synodum anathema dictum*. X. *Assensi sunt Occidentales Liberio*. XI. *Illorum literas recitarunt in Synodo Sicula Legati Orientalium*. XII. *Synodo quoque Tyanensi proposuerunt*. XIII. *Synodus quaevis*, *aut Primas Encyclicam emittebat*. XIV. *Particularium Episcoporum Encyclicae quo fuerint in aestimio*. XV. *Martyres quoque Encyclicas conscribebant*, *quas Episcopi illorum evulgabant*. XVI. *Imperatores etiam easdem aliquando conscripserunt*.

I. POst varias expositas Encyclicarum appellationes, discussum illarum argumentum, & enarratas praecipuas conditiones praemissi examinis, propius ad judicium activum in eis dignoscendum accedimus, ac primo quidem de illarum authoribus disserendum, quaerendaque ratio est, qua ex priori instituto fuerint ad Ecclesias directae, atque ab eisdem susceptae.

Generali itaque assertione dicimus, Romanos Pontifices, praeter Decretales, alias quoque epistolas Encyclicas dedisse. Synodi etiam sive Patriarchales, sive Nationales, sive Provinciales, & Locales, imo & Episcopus quilibet in sua Cathedra sedens, & unaquaeque particula-

ris

ris Ecclesia, pro ut ferebat occasio, ejusmodi epistolas exarabant, quum videlicet controversiae gravitas, & fidei disciplinaeque constituendae necessitas, praesertim persecutionum temporibus, Ecclesiarum Antistites permovebat, ut unanime per Encyclicam judicium ederent, omniumque consensu reprimeretur error, aut nata disceptatio dirimeretur; atque adeo in mutuis datis epistolis, in concordi subscriptione & voto, Ecclesiae totius in fide, ac disciplina unitas dignosceretur.

II. Ad Romanum imprimis Pontificem, cui Ecclesiarum solicitudo speciatim fuit contradita, spectabat munus invigilandi pro earumdem pace, & unitate; quippe qui in altissima velut specula constitutus, pro fidei unitate sarta tectaque custodienda, sedulo excubare debebat, atque ubi nova emergerent, Ecclesiis quid recipiendum, quidve respuendum foret, per Encyclicas etiam proponere. Insignia occurrunt consuetudinis hujus testimonia, praecipue cum vulgatior Encyclicarum usus evasit. Decretalium censum, earumdemque authoritatem hîc minimè solicitamus: Sat nobis fuerit, generaliora quaedam Patrum effata ob oculos ponere, unde exploratum sit, quam olim vulgata fuerit & communis hac de re persuasio. Equidem Tertullianus, tametsi Montani partibus jam addictus, recolens Zephirini 196
Pontificis Encyclicam in omnium Provinciarum Ecclesiis pervulgatam, qua Montanistae, docentes inter alia, Moechiae & fornicationis peccatum ex irremissibilibus esse, damnabantur, haec lib. de Pudicitia scribit. *Audio etiam Edictum esse propositum, & quidem peremtorium, Pontifex scilicet Maximus, quod est, Episcopus Episcoporum, edicit: Ego & Moechiae, & fornicationis delicta poenitentia functis dimitto.* Cum vero Encyclicum hujusmodi edictum invidiosè perstrinxisset, quòd ubique & in omnibus Ecclesiis fuisset pervulgatum, subjungit. *Sed hoc in Ecclesia legitur, & in Ecclesia pronunciatur, & virgo est.* Ex quibus planum est, fuisse imprimis Pontificum, hujusmodi circularia decreta ab omnibus subscribenda, & suscipienda emittere ad fidem disciplinamque farciendam. Divus quoque Augustinus de Innocentii rescripto, quod omnium Episcoporum manus roborarunt, lib. 2. c. 3. contra duas Pelagianorum Anten- 396

cycli-

cyclicas epiſtolas ſcribit : *Per Papae reſcriptum cauſſa Pelagianorum finita eſt, totoque Orbe poſt ejus damnationem damnati ſunt, ac literis Innocentii tota hac de re dubitatio ſublata eſt.* Poſt hoc Apoſtolicae Sedis latum judicium, poſt Epiſcoporum mutuas concordeſque Epiſtolas, id ipſum docentium, ulteriori examini minime locum ſupereſſe, ſcripſit Capreo-
431 lus Carthaginenſis primas ad Synodum Epheſinam, in qua ejuſdem epiſtola probata eſt, quando ſcilicet Pelagiani, Neſtorio patrocinante, novum promovebant examen. *Tanta conſtantia, & virtute quibuſcumque novis erroribus reſiſtatis, ne hos quos pridem impugnavit Eccleſia, hiſque temporibus repullulantes, Apoſtolicae Sedis authoritas, Sacerdotumque in unum conſonans ſententia oppreſſit, ſecundae diſputationis praetextu vox jamdudum ablata revocare videatur ..... Si quis ea, quae jam olim dijudicata ſunt, denuo in diſputationem vocare ſinat, is ſane nihil aliud facere cenſebitur, quàm de fide, quae hactenus valuit, ipſemet dubitare.* Pelagiani enim ſpe Oecumenicae Synodi caput erigebant, jamque auxilio freti Neſtorii, ſperabant in proxima Epheſina Synodo id ſe obtenturos, ut diſputationem cauſſaeque propriae examen inſtaurarent. Nulla interim Oecumenica Synodo damnati illi fuerant, ſed duplici tantummodo Innocentii I., & Zoſimi Tractoria, quae in particularibus Synodis propoſita, atque ſubſcripta, Apoſtolicae primùm, aliarum deinde Sedium authoritate eorumdem errores praefocaverat. Negat autem Capreolus in Oecumenica Synodo locum illis inſtaurandae diſputationis debere concedi, cujus rei ineluctabilem continuò rationem ſuggerit, qua praecedens Pelagiana objectio funditùs convellitur. Nam error, Apoſtolicae Sedis authoritate, atque unanimi Eccleſiarum calculo per duplicem illam Tractoriam proſcriptus, tractatum alium ſuſcipere haud poterat, niſi ad majorem extenſioremque probationem. Pergit enim Capreolus: *Deinde ad poſteritatis exemplum, ut ea quae nunc pro Catholica fide definita ſunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant, oportet ea omnia inconcuſſa, immotaque conſervare, quae ſuperioribus temporibus à Sanctis Patribus conſtituta ſunt. Nam qui illa perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quae de Catholicae Fidei ratione ſtatuerit, is non propria authoritate, ſed antiquorum Patrum judicio ſententiam ſuam corro-*

bora-

borare debet: ita ut ea ratione, partim veterum, partim recentiorum decretis, & sententiis placita sua comprobans, unicam Ecclesiae veritatem jam inde ab initio ad praesens usque tempus, simplici puritate, invictâque constantia, & authoritate decurrentem se asserere, docere, & tenere ostendat. Ergo profitetur totius Africae nomine Capreolus, integrum jam non esse, post prolatum tanta solennitate judicium, ceu in re dubia, animo hinc & inde pendere, aut recidivae disputationis campum fidei adversariis aperire, cum Pelagianorum deliramenta jam protrivisset *Apostolicae Sedis authoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententia.*

III. Atque hinc quaelibet à reliquis Episcopis perscriptae Encyclicae robur tunc demum obtinebant invictum, quum Apostolicae Sedis, & Ecclesiae Capitis suffragium confirmationemque haberent. Quoties enim de orta quapiam controversia Ecclesiae judicium erat exspectandum, ut omnibus prodesset, atque ex eo fidei, & animorum consensio demonstraretur, necessaria erat Capitis adprobatio. Id quod docuit Innocentius I. in responsione ad Patres Afri- 402
canae Synodi, qui, ut editum à se decretum reliquas per Orbem Ecclesias tutò pervagaretur, ejusdem praestolabantur confirmatorium calculum. *Patres olim* (inquit Pontifex) *non humana, sed divina decrevere sententia, ut quidquid in disjunctis remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent definiendum, quam ad illius Sedis notitiam perveniret, ubi tota ejus authoritate, juxta quae fuerit, pronuntiando firmaretur; Scientes quod per omnes Provincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent, praesertim quoties fidei ratio ventilatur. Quod arbitror omnes Fratres, & Episcopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis, & honoris authorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.* Unde vero Encyclicis pondus accederet, doceat nos Rusticus Diaco- 550
nus in disput. adversus Acephalos. Recolit ille Cyrillianas adversus Nestorium Encyclicas, inter quas celeberrima illa fuit, de Pace ad Orientales edita. Hasce omnes ad plures direxerat, easdemque ab omnibus subscriptas receperat: & tamen voluit Cyrillus, easmet ab Apostolica Sede confirmari. Sic enim Rusticus. *Epistolae Cyrilli ad Nestorium,*

quas & Sanctissimus Coelestinus Papa Magnae Romae ut proprias suscepit. Et infra: *Istas Epistolas, id est, suas, & Orientalium de Pace transmittens Cyrillus Romanae Ecclesiae Sedi, à Sanctissimo Xisto confirmari sategit*.

250 IV. Novatianus propterea in Epistola apud Cyprianum num. 31. quam Presbyterii nomine scripsit, S. Antistitem laudat, quod in caussa Lapsorum, quam, salubri adhibito temperamento, Episcopis per Encyclicam, & Apostolicae Sedi significaverat, ejusdem Sedis suffragium praestolari voluerit, & concordem eandem invenerit, in qua idem disciplinae vigor perdurabat. Hujus consensionis rationem mox subjungit. *Quoniam nec tantas de nobis laudes protulisset dicendo: quia fides vestra praedicatur in toto Mundo, nisi jam exinde vigor iste radices fidei de temporibus illis mutuatus fuisset, quarum laudum, & gloriae degenerem fuisse, maximum crimen est*. Hanc persuasionem in sua prima ad Coelestinum
431 Synodica fassus est Maximinianus, in depositi Nestorii locum electus Constantinopolitanus Episcopus, in qua haec inter alia ad rem. *Omnes fines terrae, quae Dominum sincerè receperunt, & ubique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in potestatem Romanorum Pontificum, tanquam in Solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicae, & Apostolicae fidei recipiunt. Nec immeritò, quia Petrus legitur primò perfectam fidem esse confessus...... Decebat tantae dignitatis, & sapientiae virum non ab alio coelestis mysterii arcana requirere, nisi ab eo potissimum, quem non potuit caro & sanguis instruere, sed cui Dominus ipse sua secreta dignatus est aperire. Hunc enim de ceteris mortalibus ex toto terrarum Orbe Conditor Orbis elegit, cui cathedram Magisterii principaliter possidendam tenere perpetuo privilegii jure censuit, ut quisquis divinum aliquid, aut profundum nosse desiderat, ad hujus perceptionis Oraculum, doctrinamque recurrat, ne illi humiliter referre, quod solvendum est, erubescat, etiamsi ipse quod quaeritur non ignorat*. Postrema haec verba confer cum laudata Romani Presbyterii ad Cyprianum epistola, & in simili expressione priscam intellige, ac perseverantem persuasionem.

Sed quoniam fundamentalis est animadversio istiusmodi ad capitis, & membrorum unitatem in fide servandam, aut constituendam, insigni exemplo aliquo in celebri quapiam

En-

Encyclica comprobandum est studium illud ingens, quo Episcopi suffragia haec promovebant, & suffragiorum cum Apostolica Sede consensionem. Sic enim plenius quoque dubiis occurritur, quae excitari possent ad Encyclicarum identitatem, atque authoritatem subdole infringendam. Persistimus in Ariminensi conciliabulo, ejusdemque decretis, 359
& conversionem lapsorum Episcoporum consideramus, qui tandem Semiarianorum fraude detecta, qua unius literae adjectione protriverant Nicaenam formulam, contra eandem adjectionem scriptis insurrexerunt. Primi qui haereticale Ariminense decretum improbandum esse censuerunt, fuere Macedoniani, infensiores tunc Semiarianorum hostes, qui anathemate superadditam formulam proscripserunt, ex Socrate l. 4. c. 4. *Illam quae Arimini fuerat ab Episcopis,* 440
quibuscum ipsi prius consenserant, anathemate damnarunt. Occidentis vero Episcopi, quorum plurimi lapsi fuerant, epistolas Liberio dederunt, proprium lapsum manifestantes, ac secum agi remisso canonum jure supplici libello postularunt. Liberius Encyclicam Orbi direxit, de qua Siricius 385
in epist. ad Himerium n. 1. *Et post cassatum Ariminense Concilium, missa ad Provincias à venerandae memoriae Praedecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant.* In Encyclico istiusmodi *Tomo Occidentalium*, eorumdem epistolae continebantur, ejurantium quod fraude decepti conscripserant, impiae Ariminensi formulae, subdolè abs Semiarianis exaratae, subscribentes: Continebantur & reliquorum epistolae, qui iterum unam solummodo formulam, & hanc Nicaenam, juxta Liberii epistolam, decernebant sequendam. Tomum eundem Synodus Italica dirigendum putavit Illy- 366
ricianis, qui per Ursacium, ac Valentem decepti, atque eadem fraude irretiti, Semiariani evaserant; & tunc tandem Liberii decreta agnoscentes, Catholicae Ecclesiae associari cupiebant. Itaque praedicta Synodus epistolam cum Tomo direxit, ut ex recepta à reliquis Episcopis, qui Liberii Encyclicae subscripserant, formula, & ipsi catholicae unitati restituerentur; eosdemque Illyricianos Antistites in hunc modum alloquitur: *Et quantum ad Italiam quidem pertinet, cum fidei paternae, hoc est, apud Nicaeam scriptae, se reddidit, fraudem quam passa est apud Ariminum recognoscens, Illy-*

ricum etiam Deum clementi nutu respexisse gaudemus : & consortio infidelitatis , quo gravabatur abjecto , ea quae sunt rectae sententiae,probare coepisse gratulamur. Quod ut plenius dignoscerent , exemplaria adjunxerunt cum lapsorum , tum innocentium reliquorum Episcoporum , qui vel formulae fidei subscripserant , vel epistolas ediderant ; simulque formulae summam exponunt . *Nostram igitur , dilectissimi Fratres, unam eandemque accipite firmam subscriptione sententiam . Nicaeni tractatus adversus Arium , Sabelliumque , cujus Photinus partiaria haereditate damnatur , decreta servamus . Ariminensis Concilii statuta , quorumdam tergiversatione corrupta , consensu omnium Provinciarum jure rescindimus , quorum etiam exemplaria transmittenda censuimus , ut nec in fide retinenda , nec in confutando Ariminensi Concilio aliqua videretur condescensio* . Formam itaque , & ordinem Encyclicarum vides . Liberius generalia decreta edidit , edita subscribuntur vel ejuratione lapsus , vel confutatione erroris ab Episcopis in integra fide persistentibus . Ad fidem imo faciendam , exemplaria Illyricianis diriguntur omnia , ut *consensum omnium Provinciarum* Occidentalium conspicientes , ipsi quoque à devio tramite ad rectam Catholicae Fidei semitam regrederentur . Epistolam hanc , propositi argumenti nobilissimum monumentum,
354 reservavit in Operis Historici fragmentis Hilarius .

VI. Sed subactius trutinanda est cautio, ab Italica Synodo exigita . Praeter enim formulam eo tenore subscribendam, cujus exemplaria in suscepto Occidentalium Tomo legebantur , proponunt ut ipsi quoque subscribentes , epistolas dirigant , ex quibus unanimitas in fide , & erroris rescissio innotescat . *Quicumque igitur nostrae unanimitatis optat habere consortium , quicumque individuam pacem nobiscum habere desiderat, quae sunt nostrae sententiae comprobare festinet , & fidei nobis memoratae subscriptionem , & rescissionem Ariminensis Concilii sine ambiguitate mittendo* . Atque ut ad id eosdem pelliciat , quorumdam Illyricianorum exempla laudat , de quibus : *Id certe petimus , quod complures harum Provinciarum porrigimus ipsi consensum* . Postulat insuper (ut perfectae Encyclicae normam exhibeat) eos profiteri , authores defectionis Provinciarum Illyrici Ursacium esse atque Valentem , formulaeque subscribendae anathematismos addere in eosdem .

Autho-

Anthores autem haeresis Arianae, vel Aëtianae Valentem, & Ursacium, ceterosque eorumdem consortes, non nunc esse, quod manifestari apud Illyricum coeperunt, sed olim condemnasse manifestum est. Equidem siquando, tum maxime necessaria fuit haec Episcoporum omnium subscriptio. Namque ingens illorum numerus, qui Arimini in Oecumenico velut Concilio sedentes, unanimi primùm calculo unicam proposuerant suscipiendam Nicaenam formulam; Principis dein violentia territi, laqueisque Semiarianorum irretiti, perfidiam receperant, atque subscripserant, non levem ingerebat indefectibilitati Ecclesiae fucum, eò periculosiorem, quod conciliari decreto recens illa perfidiae formula muniebatur: ut propterea nisi plausibiliori augustiorique medio fuisset rescissum, facillimè in errorem fideles adducere potuisset.

VII. Anteaquam vero abs Encyclica Liberii recedamus, qua rescissum est Ariminense Concilium, Orbis utriusque, ut Occidentalis, ita Orientalis subscriptio est inquirenda; unde innotescat tandem consuetudo in subscribendis Encyclicis observata, juxta quam Urbis Pontifices periclitanti fidei suppetias ferre consuevere, & inflicta vulnera resarcire. De Orientalium itaque subscriptionibus, origine à Macedonianis ducta, agit Socrates l. 4. c. 12., ubi quum de terrae motu & ruina verba fecisset, quibus rerum maximam 440
mutationem portendi, omnibus, excepto Eudoxio Arianorum duce, persuasum erat, mox de Macedonianis subjungit. *Qui metu magis quam violentia constricti, per singulas Civitates ultro citroque Legatos inter se miserunt: Significantes necessario confugiendum esse tum ad Fratrem Imperatoris, tum ad Liberium Romanae Urbis Episcopum, eorumque fidem amplexandam potius, quam ut cum Eudoxio communicarent.* Addit concilia plurima fuisse hac de re habita, *Et epistolas quidem scriptas tum ab Urbe Smyrna in Asia, tum ex Pamphylia, Isauria, & Lycia, ubi Concilia celebraverant.* Quae omnia eodem sensu rescripserant, fassi Liberii fidem esse suscipiendam. Epistolas illas suo aevo extitisse omnes, fatetur Socrates, quas *apponere brevitatis studio praetermisisse* se asserit. Ad has autem quaquaversum perferendas, *mittunt Eustathium Sebastiae Episcopum...... Silvanum Tarsi Ciliciae, & Theophilum Castabalorum, quae etiam Ciliciae Urbs est:*

mandantque ne in fide dissentiant à Liberio, sed cum Ecclesia Romana communionem ineant, fidemque Consubstantialis consensu suo confirment.

VIII. In Epistola autem, de qua Socrates, quaeque praedictarum omnium Synodorum nomine ad Liberium scripta est, continebantur quae legati egerant, anteaquam ad audientiam admitterentur. In libello enim Pontifici oblato haec sunt annotanda, ut praecipuus harum Encyclicarum scopus appareat in servanda fidei inter Pastores unitate, quae in mutuis hisce subscriptisque de fide Epistolis pro majestate elucescit. Rem ita aggrediuntur: *Propter insanas Haereticorum opiniones, qui Ecclesiae Catholicae offensionis caussam praebere non cessant, nos omnem illis occasionem adimere cupientes, profitemur & adseveramus, Synodum orthodoxorum Episcoporum, quae Lampsaci, & Smyrnae, aliisque in locis habita est, cujus Synodi legationem obeuntes, tum ad tuam benignitatem, tum ad universos Italiae, & Occidentis Episcopos literas adferimus. Catholicam fidem tenere, & custodire, quae in sacrosancta Synodo Nicaena..... hactenus integra, & inconcussa perpetuò permansit: in qua Consubstantialis vocabulum adversus pravam Arii doctrinam, piè sanctèque positum est.* Subjungunt deinde integram Nicaenam formulam, quam omnes se profiteri, & professos asseverant.

IX. Altera Liberii cautio fuit, ut iidem qui Catholici esse volebant, distinctè anathema dicerent Ariminensi Conciliabulo. Unde in laudata Synodica sic loquuntur Asiae Concilia: *Sed praecipue anathemate damnantes fidem illam, quae in Ariminensi Synodo recitata est, utpote contrariam supradictae fidei Sancti Concilii in Urbe Nicaea celebrati: cui ex oppido Thraciae Nice allatae, dolo ac perjurio circumventi Episcopi Constantinopoli subscripsere.* Pontifex imo, anteaquam legatos reciperet atque audiret, exegit, ut scripto libello eandem faterentur Nicaenam fidem, subdente Socrate: *Hoc libello eum Legatos, quasi cautione quadam, Liberio obligavisset, eos in communionem suscepit.* Exstat responsiva Liberii Epistola, qua fidem eorumdem laudat, *idque eò maximè quod sententiam vestram, atque doctrinam cum tenuitate nostra, cumque omnibus Italis, & Occidentalibus consentire prorsus, & consonare affirmarunt simul ac demonstrarunt.* Vides qua tandem

ratione

ratione mutuae hae epiſtolae dirigerentur ad unionem membrorum cum capite, ut una fides, perfecta animorum concordia, & unanimitas in Paſtoribus primum, deinde in fidelibus ſtabiliretur. Unde libenter ſe epiſtolas haſce dediſſe repetit, *praeſertim cum ex profeſſione Legatorum veſtrorum cognoverimus, Orientales ad ſanam mentem reverſos, cum orthodoxis Occidentis Epiſcopis conſentire*.

X. Monet quoque Occidentales omnes, ut, ejuratis Ariminenſis Conciliabuli blaſphemiis, utique poſtquam Liberius ipſe Encyclicam dederat, Nicaenae fidei adhaereſcant. *Significamus autem vobis, ne ſitis neſcii, omnes Ariminenſis Concilii blaſphemias ab illis ipſis, qui tunc per fraudem decepti fuiſſe videntur, anathemate damnatas eſſe, & univerſos in Nicaenam fidem conſpirantibus animis conſenſiſſe. Sed & vos id omnibus indicare debetis, ut qui per vim ac fraudem detrimentum aliquod fidei ſuae paſſi ſunt, nunc tandem ex haeretica caligine ad divinam catholicae libertatis lucem poſſint emergere*. Ex quo & illud eruimus, edentes, aut ſuſcipientes Encyclicam, conſueviſſe & alios certiores reddere communis acceptationis, itemque alios aliis idipſum intimaſſe: Quia videlicet, ſi univerſis de communi Eccleſiarum, capitis, & membrorum conſenſione conſtaret, auguſtiſſimo hoc Magiſterio omnis facile errorum caligo diſſipabatur. Patet inſuper medium hoc ab ipſo Liberio ea mente fuiſſe laudatum, ut quum id adhibitum Eccleſiae cernerent, *ad divinam catholicae libertatis lucem poſſent emergere*.

Imo, ut noſſent quam emittere profeſſionem tenerentur qui Liberii & Occidentalium participes eſſe volebant, libelli ipſius exemplar reſponſivae epiſtolae adjunxit. *Cujus etiam exemplum his literis ſubjiciendum eſſe exiſtimavimus, ne quam haereticis occaſionem ad ſtruendas iterum inſidias relinquamus*. Cautiones haſce, & media in aliis plerumque fuiſſe adhibita, ſatis ſuperque oſtendent Encyclicae in particulari expendendae.

XI. Exitum porrò mutuarum iſtiuſmodi epiſtolarum deſcribit idem Socrates. Quum enim Liberii epiſtolam recitaſſet, illas addit Legatos ex Urbe regreſſos in Synodo Sicula retuliſſe. *His literis acceptis, qui cum Euſtathio erant, in Siciliam proficiſcuntur. Cumque illic Synodum Epiſcoporum* 366

Siciliae fieri curassent, & Consubstantialis fidem coram ipsis confessi essent, fidemque Concilii Nicaeni comprobassent, acceptis illorum quoque literis in eandem sententiam scriptis, ad eos, à quibus missi fuerant, reverterunt, qui, susceptâ Liberii epistola, legatos per singulas Civitates miserunt ad eos, qui Consubstantialis fidem propugnabant; hortantes ut Tharsum Ciliciae pariter omnes convenirent, quo & Nicaenam confirmarent fidem, & omnes, quae postea exortae fuerunt, contentiones penitus abolerent. Liberii itaque epistola per Asiam ubique & regionis illius Provincias circumferebatur, ut unius omnes esse fidei, & cum Occidentalibus commercia eos instaurasse ostenderetur.
425 Exstabat tunc Sabini Episcopi conciliorum & epistolarum omnium collectio, quae, enatis concertationibus illis, ultro citròque datae fuerant: unde & omnia ferme illorum tem-
440 porum monumenta eruit Socrates, qui sub capitis finem addit. *Porro Macedonianos, missis ad Liberium legatis, cum eo communicasse, & Nicaenam fidem comprobasse, ipse etiam Sabinus fatetur in collectione gestorum Synodalium.*

XII. Eosdem Occidentalium omnium literas, qui Liberii communionem obtinuerant, detulisse secum in Orien-
366 tem reduces, atque has omnes in Tyanensi Synodo pro-
440 posuisse, testatur Sozomenus l. 6. c. 12. ubi iis enarratis, quae Socrati prodita vidimus, descriptoque Siculae Synodi coetu, Legatos aït in patriam esse reversos. *Eodem tempore cum Synodus Episcoporum congregata esset Tyanis, cui intererant Eusebius Caesareae Cappadociae Episcopus, Athanasius Ancyrae, Pelagius Laodiceae, Zeno Tyri, Paulus Emesae, Otrejus Meletinae, Gregorius Nazianzi, & alii complures, qui, regnante Joviano Antiochiae collecti, Consubstantialis doctrinam retinendam esse decreverunt: Liberii & Occidentalium literae recitatae sunt. Qua ex re ingenti gaudio affecti, scripserunt ad omnes Ecclesias, ut Occidentalium Episcoporum decreta perlegerent, & Epistolam tum Liberii, tum Episcoporum Italiae, Africae, Galliae, & Siciliae: nam & istorum literas attulerunt Legati à Synodo Lampsacena missi; utque omnium illorum numerum considerarent. Multo enim plures erant iis, qui in Ariminensi Concilio sederant. Praeterea ut consentire cum illis & communicare vellent, seque ejusdem esse sententiae, per literas indicarent.*

Pontificis itaque Encyclica, quaedam velut praelucens

ſax aderat, & verae communionis teſſera habebatur. Eccleſiis inſuper communicabantur mutuo commercio literae Epiſcoporum omnium, eidem Pontificiae Encyclicae conſentientium. Quamobrem tametſi CCCC. Ariminenſes defeciſſent, nihilominus plurimi alii Occidentalium gloriabantur, ſe per epiſtolas Encyclicae Liberii ſubſcripſiſſe, & hinc urgebant, unam hanc fidem eſſe ab univerſis ſuſcipiendam. Quis autem in hac & epiſtolarum, & Synodorum ſerie non videat ideam certam judicii, & Encyclicae epiſtolae argumentum? quis non plane perſpiciat, qua cautela, quove pondere incederent authores Encyclicarum, ut dum Eccleſiis judicii veritas intimabatur, ſplenderet unanimitas, conſenſus, judicium, proindeque definitionis certitudo.

XIII. Synodus quaevis, ſeu Primas, ſeu Epiſcopus Encyclicam condens, eadem elaborabat forma, ut viciniori-bus Eccleſiis mitteretur, examinaretur, recitaretur, eaedemque de ſubſcriptione & acceptatione certiores redderent authores, & alios, ad quos ſubinde erat mittenda. In Encyclica Alexandri Alexandrini Epiſcopi ad omnes Epiſco- 319
pos Orbis directa, certiſſima deprehenduntur veritatis hujus indicia, quod in altera Diſſertatione dicetur. Sat modo erit laudaſſe Synodum Iconienſem, indictam, ut Encyclicae, quam 377
de Spiritu S. ediderat Baſilius M., & quam inter alias quas recenſet Encyclicas, Patrum Chalcedonenſium Adlocutio me- 451
morat, Epiſcopi ſubſcriberent. Sic autem in epiſtola Synodica Patres. *Et optabamus quidem maximè admirandum, omnique cum reverentia nominandum Epiſcopum Baſilium praeſentem excipere in noſtra Synodo, & ſocium ſeu potius principem habere in dandis ad vos literis*. Directa enim fuerat epiſtola haec, ut Epiſcopi reliqui editum à S. Baſilio Encyclicum de Spiritu S. tractatum ſubſcriberent, eo ad Eccleſias fine directum.

XIV. Encyclica autem Epiſcopi cujuſvis, doctrina & ſanctitate ſpectabilis, quantum priſcis temporibus haberet aeſtimii, colligere pronum eſt ex Baſilii M. epiſtola 51., 370
quae eſt ad S. Athanaſium, eo tempore data, quo Oriens & Occidens poſt ann. 362. graviſſimis diſputationibus conflictabantur, cum ob quaeſtionem de vocibus Hypoſtaſis, & Uſiae in expoſitione conſubſtantialis Trinitatis uſurpandis;

tum ob Schisma Antiochenae Ecclesiae, quam tres simul Episcopi, Meletius, Vitalis, & Paulinus occupabant. Basilius quidem epist. 50. ad eundem data, allatas per Silvanum asserit Occidentalium epistolas pro Meletio, in cujus partes ipsemet propendebat. Sed ad has terminandas disceptationes Athanasium hortatur, ut Encyclicam scribat, vehementi fiducia detentus, quod si ab illo ineundae concordiae exordium duceretur, facile adstipulatores futuri essent Episcopi reliqui. Quum enim Ecclesiae statum breviter Athanasio exposuisset, ita circa remedium affatur. *Et ad ista quis sufficiens gubernator? quis tantae fidei, ut credatur excitaturus Dominum, qui & ventum increpet & mare? quis alius, quam qui à puero in pietatis agonibus decertavit? quoniam igitur jam quicumque inter nos sani sunt circa fidem, ad eorum, qui ejusdem doctrinae sunt, concordiam & unitatem jam dextre accedunt: bona fiducia ad consolationem tuae clementiae venimus, ut omnibus nobis unica scribas epistola, quae, quid agendum sit, admoneat. Nam ita volunt, ut abs te initium ipsis fiat, quid communiter dicendum, tenendumque sit. Quoniam vero tibi propter memoriam praeteritorum suspecti forsan & inimici videntur, hoc facito, pientissime Pater: Epistolas ad Episcopos factas mihi transmitte, sive per aliquem illorum, quos illic habes Fideles, sive etiam per Fratrem nostrum, & Syndiaconum Dorotheum: quas acceptas non prius ad eos dabo, nisi responsa ab ipsis accepero. Quod si ita non fecero, peccator ero in te omnibus diebus vitae meae.* Ex quibus luculenter ostenditur, quomodo in primitiva Ecclesia Encyclicae, tametsi à particulari, sed gravitate doctrinae sanctitatisque conspicua persona missae, praestolari potuerint Episcoporum omnium subscriptionem, atque consensum, & inculpatam in toto Orbe fidem testari.

XV. Martyres quoque scripsisse Encyclicas, supra vidimus, quas tamen non ipsi, sed Episcopi intimabant. Ii enim epistolas Martyrum recipientes, eorumque monitis Ecclesiae ac fidelium bonum promoveri juvarique posse videntes, suis epistolis sociabant, & ad Ecclesias dirigebant.
250 Id quod cum Presbyterio Romano fecisse Novatianum vidimus, qui Martyrum epistolas cum sua ad Cyprianum dedit. Vicissim & alias in eadem caussa Lapsorum suis inseruit

Cyprianus. Unde Africani illi Martyres, decreto edito, 248
poenam adversus Traditores statuerunt: idemque per Ecclesias ab Episcopis vulgatum, norma fuit poenitentialis, juxta quam hujus criminis rei multabantur.

XVI. Imo nec Imperatoribus haec conscribendarum in gravioribus diluendis controversiis Encyclicarum facultas denegata est, quas Regiae Urbis Episcopus ad Ecclesias
mittebat. Ita Leo Imperator, ut Timotheo Aeluro & Aegy- 457
ptiis, Chalcedonensis Concilii hostibus, occurreret, Encyclicam exaravit Epistolam, mandavitque Anatolio, ut ad Episcopos dirigeret; qui eam suscipientes, singuli in Synodis propriam sententiam exposuere. Leguntur omnia in III. Parte Chalced. Conc. Similiter quum Justinianus Tractatum adversus Origenem & Origenistas edidisset, curavit, ut
à Menna in Constantinopolitana Synodo expensus, uni- 541
versis Episcopis dirigeretur. Moris ejusdem vestigium in Constantio etiam habemus, qui cum Nicomediae Concilium indixisset, quae terrae motu corruit, curam alterius
loci deligendi injunxit Ancyrano Basilio. Is autem jussa Im- 347
perialia impleturus id egit, quod refert Sozomenus l. 4. c. 440
16. *Scribit interim ad Basilium, ut ex omnibus Orientis Episcopis sciscitetur per literas, quo in loco Synodum celebrare oporteret ...... Basilius itaque praefixis epistolae suae Imperialibus literis, mandavit Episcopis per singulas Provincias constitutis, ut quamprimum apud se deliberarent, & locum, qui ipsis videretur aptissimus, indicarent.*

§. VII.

DE ECCLESIARUM ORIENTIS, ET OCCIDENTIS DIVISIONE.

Synopsis.

I. *Quando in Ecclesiam invecta sit haec divisio.* II. *Quando in Imperio.* III. *Orientis & Occidentis in Imperio limites.* IV. *Iidem in Ecclesiasticis limites.* V. *Divisio ab Eusebianis potissimum est profecta.* VI. *Quae illorum suasu praesumserit in Ecclesiasticis Imp. Constantius.* VII. *Ab iisdem Eusebianis nuncupari coepti sunt Orientales, & Occidentales Episcopi.* VIII. *Iidem ab eo tempore ab Occidentalibus dissociati.* IX. *Mortuo Constante Imp., apud Constantium egerunt, ut Occidentales Arimini in Occidente, in Oriente Seleuciae congregarentur Orientales.* X. *Constantii caussa, & Eusebianorum fraude lapsi sunt Ariminenses.* XI. *Grave Schisma Orientem ab Occidente distraxit.*

I. PRoposita ex Lampsaceno Concilio animadversio, atque ex subscriptione Encyclicae Liberii, per Occidentales primùm, deinde per Orientales facta, cogit in vocis hujus & divisionis rationes inquirere, quò facilius innotescat Encyclicarum scopus, ut scilicet Episcoporum in dogmatis consensus & unanimitas, doctrinaeque concordia manifestaretur, imo etiam decretum communi utriusque partis voto subscriptum, velut irreformabile ubique susciperetur. Vocum ergo illarum notitia audiri in Ecclesia coepit sub seculi IV. initium. Prioribus enim tribus seculis Encyclicae quotquot leguntur editae, mittebantur *ad Ecclesiam toto Orbe diffusam*, vel *ad Ecclesiam Catholicam*. Nec ulla Ecclesiarum in Orientem, & Occidentem memoratur divisio, nec epistolae vel ad Orientales, vel ad Occidentales datae. Occasio itaque invectae usurpationis accurate indaganda est, ut, gradu facto, authoritatem libremus petiti argumenti ex utraque parte Episcoporum in unum per vota & subscriptiones conspirantium; atque illustrius hinc emi-

neat

neat pondus & aestimium consensus universalis Ecclesiae ,
qui tunc veritatis receptissimum erat argumentum.

II. In Imperio primitùs divisio Orbis in Orientalem &
Occidentalem, vocumque istiusmodi usus coepit innotesce-
re , quando scilicet Imperatores Romam Imperii caput re-
linquentes, varias sibi delegerunt Sedes. Hinc apud Stra- 15
bonem nulla Orientalis aut Occidentalis partis , aut simi-
lis divisionis mentio . Tunc primum quum XXX. Tyran- 261
ni Romanum Imperium sciderunt, & in occupatis perstite-
re regionibus, Orientis pars fuit audita . Legimus enim
apud Pollionem . *Quum Odonatus in Orientis partibus cepis-* 310
set Imperium. Et alibi. *Ergo Macrianus, undique collectis exer-*
citibus , Orientis partes petiit. His enim in locis Orientalis
Imperii pars, Oriens dicta, intelligi debet , quippe quem ,
seu illius saltem partem in potestatem suam redegerat Odo-
natus . Divisio re & nomine facta est, quum imperarunt
Probus & Florianus, sed plenius Constantio, atque Gale- 277
rio dominantibus, quando Occidens Constantio cessit, Ma- 304
ximiano Galerio Oriens. Qua de re Eutropius lib. 10., ubi 345
abdicatione Maximiani Herculei, & Diocletiani narrata ,
subjungit. *His absentibus ab administratione Reipublicae, Con-*
stantius & Galerius Augusti creati sunt , divisusque inter eos
Romanus Orbis . Eadem Imperii divisio Eusebio etiam ob- 315
servata est l. 8. c. 13. ubi , praedicta abdicatione prodita ,
aït : *Vix haec gesta fuerunt , cum Imperium Romanum totum*
in duas partes divisum est, quod quidem nunquam ante factum
esse memoratur . Fuerant equidem antea duo Augusti, sed
pari potestate, absque ulla imperii scissione concorditer im-
perantes . Scissio sub initium IV. Christiani seculi semel
introducta, perseveravit inter Constantini M., & Theodosii
M. filios, quorum uni Oriens, Occidens alteri tradebatur
cum absoluto , nec invicem dependente regimine . Juxta
priorem formam, qua duo dicebantur Augusti, & duo Cae-
sares, ut in Diocletianea persecutione contigit, pari hono-
ris & potestatis consortio praediti erant Augusti; Caesares
autem, velut adjutores, adsciscebantur. Quod discimus ex
oratione Maximiani Galerii , Diocletianum impellentis
ad abdicandum Imperium. Illo enim dicente, posse simul
omnes declarari Augustos, Galerius, ex Lactantio de mor- 304

tibus Persecut. c. 18. *Respondit, debere ipsis dispositionem in perpetuum conservari, ut duo sint in Republica majores, qui summam rerum teneant; item duo minores, qui sint adjumento: Inter duos facile posse concordiam servari, inter quatuor pares, nullo modo*. Illos autem quatuor distinctas habuisse, quas gubernarent, ditiones, mox subjicit, illud etiam urgens inter alia motiva, quibus Diocletianum ad Imperium dimittendum inducere nitebatur: *Jam fluxisse annos quindecim in Illyrico, vel ad Ripam Danuvii relegatus cum gentibus barbaris luctaret, cum alii intra laxiores, & quietiores terras delicate imperarent*.

III. Eodem tempore Orientis nomine Provinciae intelli-
375 gebantur, quas describunt illius aevi scriptores. Ammianus etenim l. 14. c. 8. in hunc modum limites describit. *Orientis vero limes in longum porrectus, & rectum ab Euphratis fluminis ripis ad usque supercilia porrigitur Nili: Laeva Saracenis conterminatus gentibus, dextera pelagi fragoribus patens: Quam plagam Nicanor Seleucus occupatam auxit mirum in modum, cum post Alexandri Macedonis obitum successorio jure teneret regna Persidis*. De his eruditè differit Pancirolus in Notit. Dignit. Imper. Orient. c. 105. Videatur idem Marcellinus l. 26. c. 4., ubi prodit, Valentinianum cum Fratre Valente Orientem, atque Occidentem esse partitum: hunc sibi retinuisse, Orientem vero Fratri, quem Imperii socium declarabat, concessisse: exercitum quoque cum eodem divisis-
440 se. Hinc apud Socratem, Sozomenum, Theodoritum aliosque crebra nuncupatio Imperatoris Occidentalium, & Orientalium itidem Imperatoris.

IV. In Ecclesia quoque non una & eadem fuit vocum Occidentalis, Orientalisque usurpatio, non idem limes, nec eadem Provinciarum designatio. Quando divisio vindicari coepta est, sequebantur Imperii divisionem. Hinc
337 cum inter Constantini M. filios, in tres scilicet partes, Imperium divisum esset, Constantino deinde mortuo, duo re-
340 licti sint, Constans, & Constantius, totius Imperii summam obtinentes, Occidentis limes protendebatur ad Thraciae montes, & cum Sardica Urbe terminabatur: quae erat Constantis ditio. A Montibus, ubi Philippopolitana Urbs, Orientalis, quod tenebat Constantius, Imperii li-

mes incipiebat, ut ex duplici Concilio Occidentalium Sardicae habito, & Euſebianorum Philippopolitano anni 347. conſtat, & advertunt laudati Eccleſiaſticae Hiſtoriae Scriptores. Tunc ergo qui Conſtantis Imperio ſubdebantur Epiſcopi, Occidentales dicti, reliqui Orientales. Numerum Provinciarum Orientalium ſigillatim exhibent in ſua epiſtola Euſebiani, quam Sardicenſem vocarunt. V. Tom. 1. 347
Concil. edit. Harduini p. 671. Notio tamen haec in Eccleſiaſticis videtur immutata: quippe Orientales illi deinceps propriè dicti ſunt, qui Antiocheno Patriarchatui ſubdebantur, ut ex actis Conciliorum Epheſini, & Chalcedonenſis facilè poſſet demonſtrari.

V. Receptior itaque vocum uſus in Eccleſiaſticis coepit temporibus Julii Romani Pontificis, qui ad Orientales epiſtolam dedit, quam integram Apologiae ſuae ſecundae in- 342
ſeruit S. Athanaſius, & dein Labbeus in collectione Concil. Cum enim Euſebiana factio increbuiſſet, atque Imperatorem perfidiae authorem, promotoremque delegiſſet; ut ille Orientis Imperator, & Orientalium Provinciarum dominus apud omnes celebrabatur; ita Euſebiani vocari maluerunt Orientales Epiſcopi, perinde ac ſi non Chriſtum, ſed Orientis Principem, ac Dominum ſequerentur. Conſtantius inſolentiſſimae ſuperbiae vir, hiſce Epiſcoporum aſſentationibus inflatus, eò devenerat, ut ſcripſerit de illo Marcellinus l. 15. c. 2. *Qui ſummam Aulam tenebant, omni* 375
placendi ſtudio in adulationem ex more collato, virtutem felicitatemque Imperatoris extollebant in Coelum...... quo ille ſtudio blanditiarum exquiſito ſublatus, immunemque ſe deinde fore ab omni immortalitatis incommodo fidenter exiſtimans, confeſtim à juſtitia declinavit, ita intemperanter, ut aeternitatem eam aliquoties aſſereret: ipſe dictando ſcribendoque propria manu, Orbis totius ſe Dominum appellaret. Quapropter Athanaſius de Synodis, ubi de Euſebianis, ſcripſit. *Omnia reſpectu ſuae baereſis ſcripſerunt: deinde cum ſimularent ſe de Domino ſcribere, alium ſibi Dominum, Conſtantium ſcilicet creaverunt......ſuumque Caeſarem ſcilicet appellaverunt.*

Illuſtria alia idem Athanaſius reliquit monumenta hujus aſſentationis Euſebianorum, praecipue poſt Sardicenſem Synodum, quando ejuſdem innocentia ubique proclamata 347

erat

erat, suaeque Sedi fuerat restitutus. Solicitare tum coeperunt Ursacium, & Valentem, ut pro Athanasii deiectione Constantium interpellarent; iidemque in habita ad Constantium allocutione, quum Episcoporum conspirantium pro Athanasii innocentia consensum, in Encyclicae Sardicensis subscriptione expressum, Imperatori enarrassent, subjungunt. *Nos interim deserti, destitutique relinquimur, neque leve periculum est, ne haeresis nostra palam innotescat, ac deinde tu nobiscum haereticus judiceris: quod si sit, vide ne cum Manichaeis in eandem classem computemur. Age igitur, incipe eos persequi, & suscipe patrocinium tuae sectae; siquidem illa te suum Imperatorem agnoscit.* Novum itaque erigitur in Ecclesia abominationis idolum, sedetque decretorum author, & Conciliorum Imperator, omnesque cogit Episcopos ad subscribendum placitis suis. Quam ob rem ipse, quum Paulinum Episcopum Trevirorum, Luciferum Calaritanorum, Eusebium Vercellensem, Dionysium Mediolanensem refragatores audiret, dicentesque *id non esse Ecclesiastici Canonis*, *statim subjecit. At quod ego volo pro Canone sit: ita enim me loquentem, qui vocantur Syriae Episcopi, sustinent. Aut igitur obtemperate, aut vos quoque exules estote.* Ex eodem Athan. p. 831., qui p. 861. addit. *Siquidem jam denuo in locum Ecclesiasticae cognitionis suum Palatium tribunal earum caussarum constituit, seque earum litium summum Principem & Authorem facit.* Et mox. *Quis enim videns eum in decernendo Principem se facere Episcoporum, & praesidere judiciis Ecclesiasticis, non merito dicat, illum eam ipsam abominationem desolationis esse, quae à Danièle praedicta est? Nam cum circumamictus sit Christianismo, & in loca sancta penetret, & inibi consistens devastet Ecclesias, abrogans Canones, vi cogens, ut sua obtineant, quis unquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & non potius persecutionis esse?* Alia plurima ibid. adducit, ut probet tum praesumtiones Constantii in Ecclesiasticis judiciis, tum foedas Orientalium Episcoporum assentationes; meritoque de eodem Imperatore concludit pag. 831. *Iste vero nulla ratione instructus, vi & potentia omnes cogit: adeo ut statim nulli non appareat, ipsorum sententiam non secundum Deum, sed humanam esse, & Arianos revera nullum habere Regem, nisi Caesarem: per eum enim omnia, quae*

volunt, perpetrant iſti Chriſti perduelles. De eadem Orientalium fraude, qua Conſtantium faſcinaverant, Sulpicius 401
l. 2. c. 54. agens, aït, Euſebianis *quodlibet audere atque agere facile erat, Regis amicitia ſubnixis, quem ſibi pravis adulationibus devinxerant*. Haec itaque vera origo eſt ſciſſionis Eccleſiarum in Orientalem atque Occidentalem.

VII. Adde apud eundem Athanaſium, referentem Epiſcoporum dicta, Conſtantio adulantium, ſeque ipſius ſtatuta ut Canonicas ſanctiones venerari profitentium, vocari ab Imperatore authores ſuae ſententiae Syriae Epiſcopos: quo nomine Orientales hauddubie indigetat. Oriens enim, Plinio l. 5. c. 12. teſte, fuit plaga Veteribus, ubi ſol oritur, à 75
Tigri fluvio uſque ad Cyprum, & Thraciam verſus Occidentem, & à Ponto Septentrionali uſque ad Arabiam verſus Meridiem: Quae tota regio Syria dicta eſt, & terrarum maxima: proindeque idem erat Syriae dici Epiſcopos, atque Orientales. Itaque ab Euſebianis Orientalium nuncupatio manavit, qua, ut ſe Conſtantii mancipia oſtenderent, maluerunt ab Orientis domino, Orientales dici, quam Catholicae Eccleſiae Epiſcopi. Unde diro poſtmodum Schiſmate abs Occidentalibus divulſi, ſectam fecere propriam, fide, moribus, atque Eccleſiaſtico regimine planè diverſam.

VIII. Quam autem ſciſſionem conſtituerant, opere compleverunt. Etenim quum Conſtans fratrem Conſtantium hortari coepit, ut totius Orbis Epiſcopi Sardicae ad motas concertationes terminandas convenirent, plurimique jam ibi adeſſent, Euſebiani Orientales probe gnari, minimè ſibi liberum futurum, vi ac potentia Domini ſui, & Imperatoris abuti in decernendo, Sardica digreſſi, Philippopolim in 347
Thraciam commigrarunt, coetum habituri ſuum; & tunc primum duo haec promoverunt, ut ſcilicet utraque pars Concilia in ſuo tractu ageret, & quod uni foret placitum, ab altera minimè reſcindi poſſet. Pravi hujus inſtituti rationes adducunt in epiſtola exarata in Philippopolitano conciliabulo, quam tamen ſub Sardicenſis conventus nomine evulgarunt. Haec autem habent. *Propterea hanc novitatem moliebantur inducere, quam horret vetus conſuetudo Eccleſiae, ut in Concilio Orientales Epiſcopi quidquid fortè ſtatuiſſent, ab Epiſcopis Occidentalibus refricaretur: ſimiliter quicquid*

Occi-

Occidentalium partium Episcopi, ab Orientalibus solveretur. Sed hoc ex illo suo pravissimo sensu tractabant. Verum omnium Conciliorum justè legitimèque actorum decreta firmanda, Majorum nostrorum gesta consignant. Nam in Urbe Roma sub Novato, & Sabellio, & Valentino haereticis factum Concilium, ab Orientalibus confirmatum est: & iterum in Oriente sub Paulo à Somatis, quod statutum est, ab omnibus est signatum. Iis ge-
440 mina habet Sozomenus l. 3. c. 8. Subdolè autem abs Encyclicarum usu Ecclesiarum scissionem in Orientalem, & Occidentalem emanasse hariolantur. Ab hoc quidem tempore Orientales ab Occidentalibus dissociari coepti sunt, cum hùc usque in apertum desciscere veriti, Occidentalium semper communionem affectarint. Nunc demum, disrupto communionis commercio, erectoque Constantii vexillo, non sub Christo, ut antea, sed sub Principe militare coepere Orientales. Hinc Sozomenus, enarratis ibid. c. 13 Conciliorum Sardicensis, & Philippopolitani actis, concludit. *Post hanc Synodum Orientales, & Occidentales non amplius inter se commisti sunt, tanquam idem sentientes de fide, neque invicem communicarunt. Sed Orientales quidem in Thracia tenus, Occidentales vero usque ad Illyricum sese mutuò diremerunt. Ecclesiarum vero status dissensionibus perturbatus, & calumniis*
440 *obnoxius fuit.* Et Socrates l. 2. c. 20. de utriusque Synodi Episcopis. *Porro utrique rectè se, atque ordine fecisse existimabant: Orientales quidem, eo quòd Occidentis Episcopi eos, qui à se depositi fuerant, recepissent: Occidentales vero, propterea quod hi, qui istos deposuerant, ante caussae cognitionem aufugissent: & eò quod ipsi quidem Nicaenam fidem custodirent, illi vero eam adulterare ausi fuissent.*

IX. Haec quidem Eusebianorum machinatio fuit, quam, vivo Constante, ad effectum perducere prorsus non valuerunt, cujus timore perciti intra vallum constitere quotquot irruptionem moliebantur. Irruperunt autem, Constante interfecto, & rerum summam obtinente Constantio, impietatis duces, atque eò ferocius, quo diutius conceptam in Orthodoxos iram corde foverant. Quare subscriptionem primò Episcoporum, Encyclicae Sardicensi factam, irritam reddere sunt conati, Synodo deinde Ariminensi collecta, perfidiam approbari curarunt. Oecumenicam ergo Sy-

nodum à Constantio Eusebiani ipsi postularunt; sed ut meditatam scissionem inducerent, ipsi pariter authores fuere, ut Orientales in Oriente, in Occidente Occidentales Episcopi sejunctim cogerentur. Praecipuus divisionis hujuscemodi author fuit, & apud Imperatorem suasor Basilius Ancyranus; quod Sozomenus l. 4. c. 16. in hunc modum memoriae prodidit: *Dum Synodus ingenti studio acceleratur, Eudoxius, Acacius, Ursacius, ac Valens, & qui cum illis erant, cum apud se reputassent, ex omnibus ubique Episcopis, alios quidem Nicaenam fidem constanter retinere; alios vero eam praeferre, quae in dedicatione Antiochenae Basilicae edita esset: quarum utraque substantiae nomen haberet, & Filium Patri undequaque similem assereret, ac si fortè omnes in unum convenirent, opinionem Aëtii, quam ipsi probabant, eos procul dubio condemnaturos, utpote à duabus illis fidei formulis dissentientem; id evicerunt, ut Occidentales quidem Arimini, Orientales vero Seleuciae in Isauria congregarentur. Eo scilicet consilio, ut quoniam facilius est paucis, quam omnibus persuadere, ipsi bifariam divisi, utramque Synodum, si fieri posset, in suam sententiam pertraberent: sin minus, alteram saltem, ne communi omnium suffragio haeresis ipsorum damnaretur. Ad has autem res perficiendas subsidio illis fuere tum Eusebius Eunuchus, Praepositus Cubiculi, qui & necessarius Eudoxii, & ejusdem cum illo sententiae erat; tum alii primores viri, qui Eusebio gratificari studebant.* Scissio itaque, ac prophanus hic agendi modus, receptae consuetudini contrarius, non aliis quam Eunuchis patrocinantibus, similium plerumque fraudum architectis, introduci oportebat. Praeposteram agendi rationem ipsa adhibita vis satis commonstrat. Quare Eunuchorum potentia factum est, ut Arimini Occidentales, Orientales Seleuciae in coetum cogerentur, ut prolixe ibid. Sozomenus cap. 17.

347

X. Quod promovêre Eunuchi, id in ipsa Ariminensi Synodo per Ursacium, & Valentem egit Imperator, quibus ducibus Ariminenses Episcopi lapsi sunt. Ex Severo Sulpitio enim lib. 2. n. 59. haec discimus. 359 *Valens & Ursacius affirmantes*, 401 *praesentem fidem* (Ariminensis nempe perfidiae) *catholicâ ratione conceptam ab Orientalibus, Imperatore authore, prolatam, cum piaculo repudiari, ut quis discordiarum finis foret, si quae Orientalibus placuissent, Occidentalibus displice-*

rent

rent. Fraudem adhibitam aperit Sozomenus l. 4. c. 19. Tunc ergo conclamata perversitatis formula; actumque, ut quae Orientalibus ab Imperatore, perfidiae Patrono, edita placerent, eadem & Occidentales cum obsequio susciperent. Quod apostatici etiam Ariminenses Episcopi in sua Pseudo-Synodica ad Imperatorem directa, & exstante in fragmentis apud Hilarium, verbis hisce haud veriti sunt comprobare. *Quia & nos in praedicatione nominis Dei Orientalibus, & tuae dispositioni plenum reddidimus obsequium.* Quare germana scissionis Orientalem inter, & Occidentalem Ecclesiam origo, & perversa invecta methodus, ut ad placitum alterutrius partis, magis autem Imperatoris, fidei terminarentur controversiae, ex praedictis est repetenda. Formulam enim Ariminensem, sibi jam à Valente, & Ursacio oblatam, probaverat antea Imperator Constantius.

XI. Atque hinc quoque ortum est dissidium, quod fere duravit deinceps inter Ecclesias Orientis, & Occidentis. Divisio enim ex linguae primùm diversitate orta, per Ursacium, Valentem, perfidiaeque socios aucta, in sequentibus Ecclesiasticis conventibus vindicata legitur, usque quo
379 Oriens fere omnis ad Theodosii senioris Imperium gravissimis lacessitus haeresibus, à communione & fide divortium fecit, qualibet parte res suas agere, & in suos coetus concedere assueta.
381 Quapropter in Concilio Aquileïensi, quum Palladius, Arianorum signifer, disceptationem detrectaret, quod soli ibi considerent Occidentales, caussam S. Ambrosius protulit: *Quia scirent consuetudinem hujusmodi, ut in Oriente Orientale esset Concilium, intra Occidentem Occidentalium; inde non putaverunt esse veniendum*. Quum deinde, quod Ambrosius hîc asserit, apud omnes fere receptum id esset, post instaurata unitatis, & communionis commercia, quadam adhibita moderatione, constitutum est, ut ante Synodum in Oriente indictam, Romae fieret Episcoporum Occidentalium Concilium, quod controversiam suo calculo terminatam, Orientalibus per legatos referaret. Hanc consuetudi-
381 nem in reliquis, post II. Oecumenicum, Orientis Conciliis accuratissimè servatam legimus. Ut vero simul omnes in unam fidem temporibus B. Damasi coïverint, in Comment. ad Patrum Chalced. Adlocut., ubi de Tomo Occidentalium, enarrabimus.

§. VIII.

§. VIII.

DE ACTIS IN ENCYCLICARUM EVULGATIONE POST INDUCTAM ECCLESIAE ORIENTALIS, ET OCCIDENTALIS DIVISIONEM, EXEMPLO SARDICENSIS ENCYCLICAE.

Synopsis.

I. *Encyclica Sardicensis proponitur.* II. *Narratur caussa Athanasiana.* III. *Post Sardicensem Encyclicam jussu Constantis Imp. Paulus Constantinopolitanus restituitur.* IV. *Athanasius à Constantio revocatur.* V. *Sardicensis Encyclica à Julio Pontifice confirmata.* VI. *Episcopi ubique omnes Encyclicae subscribunt, & Athanasio communicant.* VII. *Illorum epistolae in Tomum Encyclicum sunt redactae.* VIII. *Ipse Constantius Encyclicam Sardicensem Dei Decretum appellat, & Athanasium suscipit.* IX. *Athanasius Alexandriam pergens, in variis Episcoporum Synodis, & in Hierosolymitana praesertim sub Maximo suscipitur.* X. *Quo jure Maximus Hierosolymitanam Synodum congregaverit.* XI. *Sardicensis Encyclica in Concilio Carthaginensi sub Grato subscribitur.* XII. *Valens, & Ursacius Nicaenam fidem, & Athanasium suscipiunt.* XIII. *Universalem Ecclesiae consensum, & secutam deinde pacem describit Athanasius.* XIV. *Arianorum duces turbantur, & ad Constantium confugiunt.* XV. *Antencyclica ab Imperatore vulgatur.* XVI. *Hanc à Liberio Pontifice confirmari elaborant.* XVII. *Liberii responsum expenditur.* XVIII. *Colligitur ex tota disputatione Encyclicarum authoritas.*

I. QUae hactenus de Orientalis, & Occidentalis Ecclesiae divisione, deque nova celebrandorum Conciliorum forma per Eusebianos inducta, differuimus, difficilem habent intelligentiam, nisi Encyclicae Sardicensis Concilii subscriptio tum in Concilio, tum extra ab Episcopis in Cathedris suis sedentibus facta, penitus introspi-

ciatur. Equidem vel ex hac unica deprehendi authoritas poterit, quae accedit controversiarum definitionibus, per Encyclicas ubique subscriptas, propositis. Hanc per partes juvabit descripsisse, ut ex ea reliquarum normam habeamus, simulque constet, quanti ponderis, & aestimii illa fuerit, cum ad ejus irritandas subscriptiones, machinas omnes promoverint Orientales, & dira saevâque persecutione Constantius grassatus sit in eos, quotquot datum consensum revocare detrectarunt.

II. Constantis itaque Imperatoris voto, Juliique Pontificis, & Maximini Trevirorum Episcopi zelo non interrupto,
335 Athanasius, Eusebianorum factione in Synodo Tyria depositus, intruso in ejus vicem Georgio Alexandrino, lupo verius quam Pastore, ad necem non semel quaesitus, Ro-
342 mamque velut ad aras profugus, & Romanae Synodi de-
347 creto innocens declaratus, tandem in Sardicensi Concilio caussâ ejusdem retractata, Sedi restituitur. In epistola enim à Synodo enucleata, & ad Orbis Episcopos data, Athanasiana caussa penitus fuit definita, idemque innocens communi Antistitum praesentium voto declaratur, necnon depositi Arianismi duces, Acacius Caesariensis, Theodorus Heracleensis, Narcissus Neroniadis, Valens, & Ursacius judicantur. Modus quo Encyclica Episcopis, & Ecclesiis Orbis denunciata fuit, à S. Athanasio, aliisque coaevis, & proximis Scriptoribus accuratè descriptus fuit, & nos eorum legentes vestigia descriptum exhibebimus, animadversiones identidem annectentes, quibus dati consensus authoritas dignoscatur.

III. Ut itaque Constans audivit Sardicensis Concilii unanimitatem in declarandis insontibus Athanasio praesertim Alexandrino, & Paulo Constantinopolitano, hunc Con-
440 stantinopolim, referente Socrate l. 2. c. 23. *cum duobus Episcopis, & reliquo honorifico apparatu mittit, tum suis, tum Synodi literis communitum*. Epistola ergo Sardicensis non poterat non publicari per Constantinopolitanum Tractum, & apud finitimarum Provinciarum Episcopos, qui, Macedonio, intruso Episcopo, tunc abdicato, novum restitutum Pontificem velut legitimum suscipere tenebantur, ac decreto, seu Encyclicae Sardicensi, ea quae supra diximus decernenti, subscribere.

IV. Duos alios Legatos una cum Synodica direxit ad Conſtantium Synodus, quorum acta deſcribit Theodoritus 423
l. 2. c. 9., ubi calumnia per ſummum nefas à Stephano Antiocheno excogitata detegitur, ob quam depoſitus, ſucceſſorem habuerat Leontium Caſtratum, quemadmodum à Sozomeno quoque, & Socrate proditum eſt. Conſtantius, ſuſceptis honorificè legatis, triplici epiſtola Athanaſium accerſivit, ſpondens effecturum ſe, ut ſummo cum honore Alexandrinae Sedi reſtitueretur. Illas ut accepit Athanaſius, Aquileïae tunc moras trahens, primò Presbyteros duos ad Eccleſias uſquequaque omnes cum Encyclica Sardicenſi miſit, ut Epiſcopi ſubſcriberent, atque in ſignum conſenſus Pacificas Presbyteris traderent; Romam deinde perrexit, ut Apoſtolicâ confirmatione obtenta, Encyclicae pondus ſuum, & aeſtimium accederet.

V. Dicebamus, Encyclicam quamlibet Pontificio calculo eſſe confirmandam, quatenus inter membra, & caput ſumma ſervaretur unitas, atque inſuper Encyclica, ceu irreformabile decretum, ſuſciperetur. Athanaſius priſcae conſuetudinis gnarus, illicò ac Sardicenſem Synodicam accepit, priores de Pontificia confirmatione curas ſuſcepit, quam & obtinuit. Audiendus Socrates, qui adductis ibid. tribus 440
Conſtantii epiſtolis, quibus Athanaſium Aquileïae commorantem, ad Alexandrinam Sedem vocabat, ſubjungit: *Oſtenſiſque literis Julio Epiſcopo, Eccleſiam quidem Romanam maximo gaudio affecit. Jam enim credebant Orientalium quoque partium Imperatorem ipſorum fidei conſentire, quippe qui Athanaſium ad ſe evocaret*. Recitat deinde Julii epiſtolam, quâ commendat Concilii decretum de Athanaſii reſtitutione, Alexandrinam Eccleſiam hortatur, ut Antiſtitem ſuum, tot pro fide exantlatis laboribus clarum, ſuſcipiat, profuſiſque laudibus eundem afficit Athanaſium. Neceſſum ergo erat ad totius Orbis conſenſum exprimendum, ut epiſtolae Encyclicae Pontificius calculus adderetur. Unde Socrates, cum Julii, tum Imperatoris enarratis epiſtolis, ſubdit: *His literis fretus Athanaſius, in Orientem perrexit*. Ex quo & illud diſcimus, Epiſcopos aut ſubſcriptione, aut altera epiſtola conſenſum teſtari ſuum conſueviſſe.

VI. De Presbyterorum delectu, qui Sardicenſis Concilii

Encyclicam, & acta subscribenda deferebant, verba facit Athanasius ipse in epistola ad Solitarios. Hujusmodi autem fuit Episcoporum subscribentium unanimitas, ut scribat ibid. p. 826., quod post omnium subscriptionem, *erat in Ecclesia profunda, & admirabilis pax, invicem undecumque Athanasio Episcopo subscribentibus, iisdemque ab Athanasio consuetas Pacis & tranquillitatis literas accipientibus*. Addit imo Georgium, Acacium, Theodorum, & Narcissum, Eusebianorum primipilos, quos Sardicensis Synodus in eadem Encyclica deposuerat, videntes post omnium subscriptiones, & Athanasii restitutionem, & propriam depositionem ratas ubique haberi, seriò cogitare coepisse, ac vereri, ne praeterquamquod depositi fuerant, velut Haeretici etiam traducerentur. *Cum viderent tantum cum Athanasio animorum consensum, & pacem agitari: erant enim plures in hoc numero, quam quandringenti, tum è Magna Roma, atque universa Italia, Calabria, Apulia, Campania, Brutia, Sicilia, Sardinia, Corsica; tum ex universa Africa, Galliis, Britannia, Hispaniis, una cum magno illo Confessore Hosio, è Pannoniis, item è Norico, Siscia, Dalmatia, Dardania, Dacia, Misia, Macedonia, Thessalia, & universa Achaïa, Creta, Cypro item, & Lycia, plurimique ex Palaestina, Isauria, Aegypto, Thebaïde, & universa Lybia, & Pentapole*. Prodit deinde prava illorum consilia superius relata, quibus Constantio suaserunt, ut Orientalis Ecclesiae abs Occidentali scissionem permitteret, ipseque pro arbitrio Ecclesiis decreta figeret.

VII. Episcopi quoque sive epistolis, sive scriptis votis, quod egit Julius, Athanasianam innocentiam sunt testati. Epistolas hasce in Tomo Encyclico, ut moris erat, comprehensas, laudat idem Athanasius in Apologia 2., in qua propria absolutione in duplici Synodo, Romana scilicet sub Julio, & Sardicensi commemorata, haec ad rem habet. *Eorum autem, qui Synodo subscripserunt nomina, ceterorumque aliorum ista sunt: Osius ab Hispania &c.* Et reliquis subinde recensitis, aït. *Qui igitur decretis Synodi subscripserunt, sunt isti, plurimique item alii, qui ante hanc Synodum pro nobis scripserunt, tum ex Asia, tum ex Phrygia, tum ex Isauria, quorum singulorum nomina cum suis epistolis circumferuntur prope*

sexa-

sexaginta: in universum vero trecenti quadraginta quatuor: Ex quo & illud est animadvertendum, epistolas in codicem contractas, obvias fuisse, atque ad authoritatem faciendam ubique circumlatas. Unde argumentum innocentiae propriae promovit Athanasius. De epistolis, hîc ab Athanasio commemoratis, mentio occurrit in excerptis Athanasianis,
apud Photium cod. 258. pag. 1442. *Imperator Constans, ad-* 858
junctis multis satellitibus, dimittit Magnum Athanasium, & Julius Pontifex multis eum literis munivit: quas ab Occidentalibus Episcopis habere potuit, cum Episcopi omnes subscriptae Encyclicae exemplaria ad Primatem dirigerent, ut mox videbimus. Has ergo à Pontifice ultrò accepit Athanasius, ut conspirantem Occidentalium consensum apud Orientales demonstraret.

VIII. Constantius ipse in epistolis, Catholicae Ecclesiae inscriptis, agens de Athanasii innocentia, Encyclicam Sardicensem, sibi à Concilii legatis oblatam, divinum decretum vocat. In tertia quoque ex tribus, quas Imperator ad Athanasium scripsit, Evocatoriis epistolis aït, se Alexandrinum Presbyterum una cum epistola direxisse, qui idipsum voce testaretur, quod scriptis asseveraverat. Imo addit. *Ad pleniorem autem notitiam, Achetam Diaconum misimus; ex quo discere poteris, & quodnam sit mentis nostrae propositum, & quod ea quae cupis, facile consecuturus sis*. Postremis hisce verbis praecedentes nostrae conjecturae de Diaconica epistola, Diaconis data, munus aliquod publicum suscepturis, egregiè confirmantur. Quorsum enim omnis illa adhibita ab Imperatore cautio, nisi ut Diaconus publico diplomate, seu Diaconica munitus, Athanasium de Imperatoris mente, ac sententia quamcertissimum faceret? In quinta quoque, quam Alexandrinis scripsit epistola, haec duo recolit: I. jam Athanasium insontem esse probatum, utique Episcoporum subscriptionibus, & epistolis. *Cum ante oculos semper habeamus vestram in omnibus disciplinam, nec ignari simus, jam pridem vos Episcopali providentia destitutos esse, aequum censuimus, Athanasium Episcopum, virum ob vitae sanctimoniam morumque probitatem omnibus cognitum, ad vos remittere*. II. Decretum Sardicense, ab omnibus jam tum subscriptum, Dei decretum appellat. *Episcopum autem vestrum Dei decreto, no-*

straque sententia ad vos directum, libenter excipite. Et mox. *Haec igitur duo contemplantes, tum nostram, Deique sententiam.* Imo etiam in quarta *Ecclesiae Catholicae* inscripta, ut diximus, epistola, eodem modo loquitur. *Non est derelictus à Dei gratia reus Episcopus Athanasius, sed quamquam brevi temporis spatio humanae probationi subjacuit, divina tamen suffragante Providentia, justam meruit referre sententiam, restitutus tum Dei voluntate, tum nostro judicio, in Patriam simul & Ecclesiam, cui divino nutu praesidebat*. Refert deinde Socrates, apud quem laudatae quinque Imperatoris epistolae exstant, quomodo susceptus ab Imperatore fuerit, & quàm honorificè dimissus, iter Alexandriam versus susceperit.

IX. Praetermittendae minimè sunt circumstantiae Athanasiani itineris, in quo Episcopi omnes ejusdem adventum praestolantes, oblata Sardicensis Synodi acta turmatim subscribebant, & lubentissimè acquiescebant omnes, ut Episcopus, ac Christi athleta Sedi suae restitueretur. Noluit autem cum Leontio Antiocheno, quem agnoscebat Arianismi fautorem, congredi, nec etiam cum Acacio Caesariensi deposito, & quidem in eadem Encyclica Sardicensi;
440 sed Hierosolymam divertit, ut Socrati proditum ibid. c. 24. *Athanasius Episcopus, arrepto per Syriam itinere, in Palaestinam pervenit; ingressusque Hierosolymam, Maximo ejus Civitatis Episcopo, cuncta, quae in Sardicensi Concilio gesta fuerant, exposuit, ac qualiter Imperator Constantius decretis Synodi consensisset: deditque operam, ut Episcoporum illius Provinciae Synodus congregaretur. Maximus verò nihil cunctatus, quosdam ex Episcopis Syriae, ac Palaestinae accersit, celebratoque ex more Concilio, ipse quoque communionem, & pristinam dignitatem Athanasio restituit. Sed & Synodus Alexandrinis, & universis per Syriam, & Aegyptum Episcopis, ea quae de Athanasio statuta, judicataque erant, per literas significavit*. Exstat Syno-
350 dalis epistola Episcoporum Syrorum, atque Palaestinorum de judicio Sardicensi, à se confirmato, & Alexandrinae Ecclesiae intimato. Eadem de re ipse Athanasius in Apologia ad Constantium pag. 774. *Deductus igitur cum suis ad istum modum Athanasius, in peragranda Syria, Syros, & Palaestinos Episcopos convenit, qui Synodo Hierosolymis coacta, sinceriter eum cum suis exceperunt, & cum pace deduxerunt: simul has*

literas ad Ecclesiam, & Episcopos scripserunt.

X. Syriae dicuntur, atque Palaestinae Episcopi Hierosolymam convenisse; ac jure quidem Canonum. Leontius enim Antiochenus, qui Syriae praeerat, jam cum Eusebianis depositis societatem inierat, & ipse castratus, jure Canonum, praesertim Nicaenorum depositus, cum reliquis Eunuchis, qui à partibus Arianorum stabant, machinabatur novam Athanasii dejectionem. Acacius quoque Caesariensis, cui Hierosolymitana Ecclesia subjecta erat, depositus in Sardicensi Encyclica, primatialia jura amiserat: Spectabat proinde ad Episcopum viciniorem congregare Synodum Syrorum imprimis, atque Palaestinorum, qui in Tyria Synodo sententiam depositionis in Athanasium dixerant. Jure autem in 335
Nicaeno Concilio can. VII. constituto, prima Sedes in Pa- 325
laestinae tractu erat Hierosolymitana, cui, ut Protothrono, in absentia, aut alio canonico Caesariensis Primatis impedimento, facultas data erat, publico Ecclesiae, totiusque Dioeceseos bono invigilandi. Haec, reor, vera occasio fuit, cur *Concilio de more celebrato* per Maximum, quotquot olim Eusebianorum fraude decepti, sententiam dixerunt in Athanasium, in praesenti Hierosolymitana Synodo palinodiam recantaverint, & iniquam de sanctissimo Praesule sententiam Synodica emendarint. Veram hanc fuisse cogendae Synodi occasionem, prodit ipse Athanasius in epist. ad Solitarios pag. 823. *Omnes Palaestinae Episcopi, exceptis duobus, aut ad summum tribus, iisque suspectis, ita Athanasium exceperunt, & communionem ejus amplexi sunt, ut & scriptis, & verbis pro satisfactione protestarentur, omnia quae prius scripserant, ea se non voluntate, sed vi coactos fecisse.* Imo ut haec audivit factiosa Arianorum cohors, Maximo haud vitio vertit, quod inconsultis vel Antiocheno, vel Caesariensi Episcopis, Synodum hanc celebrasset, sed tantummodo, quòd à priori sententia cum suis recessisset, ex Socrate c. 24., ubi 440
relata Hierosolymitana Synodo, scribit: *Qua de caussa inimici Athanasii Maximum non mediocriter irriserunt, quod cum antea deposuisset Athanasium, tunc repente mutato consilio, perinde quasi nihil prius gestum esset, sententiam pro eodem tulerat, qua communio illi ac dignitas reddebatur.* Sed quantum ponderis accesserit interim ex ea Synodica Athanasianae caus-

sae, infra c. 26. docet Socrates. *In hoc rerum statu ingressus Alexandriam Athanasius, Episcoporum Aegypti Concilia congregavit, qui quidem convenientem prorsus cum Sardicensi Synodo, & cum ea, quam Hierosolymis Maximus convocaverat, tulere sententiam.*

XI. Sed ad Sardicensem Encyclicam regrediamur. Afri-
348 cae sex Provinciae in Carthaginensi Synodo sub Grato, una cum actis Concilii, eandem susceperunt Encyclicam. Gratus enim in prima interlocutione in hunc modum Episcopos tum Africae, tum ubique reliquos est allocutus. *Gratias Deo Omnipotenti, & Christo Jesu, qui dedit mali Schismatis finem, & respexit Ecclesiam suam, ut in ejus gremium erigeret universa membra dispersa.* Adfuerat enim ille Sardicensi Concilio, nec dubitandum, quin acta suarum Provinciarum Episcopis renunciaverit, quum Canones aliquot juxta Sardicensia decreta in praesenti, quam agebat, Synodo confirmaverit. Quin etiam S. Athanasius in Apologia ad Constantium, Encyclicam Sardicensis Concilii recolens, hoc praemittit scholion. *Haec epistola ad Aegyptios, & Africanos Episcopos per omnia sine ulla mutatione descripta est.* pag. 760.

XII. Tandem quod luculentissime exhibet pondus, & vim praestiti hujus universalis consensus Encyclicae Sardicensis Concilii, illud est, quod Valens & Ursacius, ejura-
348 to Philippopolitano conventiculo, in primo habito Mediolani Concilio, suamet professione, & poenitentiae libello fassi sunt, quae injustè contra Athanasium egerant. Deinde quum Athanasii legatis occurrerent, epistolam Pacificam tum suam, tum reliquorum Episcoporum, illis etiam non postulantibus, adjunxerunt libello. Libelli illi duo legun-
354 tur in fragmentis apud Hilarium, annotantem, Romae idip-
349 sum apud Julium in altera coacta Synodo ab iisdem factum. Quod Athanasius quoque advertit in epistola ad Solitarios, ubi praedictos libellos refert, & pag. 826. subjungit. *Has literas cum dedissent, ultro scripserunt epistolis Pacificis, quas Athanasii presbyteri Petrus, & Irenaeus, & Ammonius Laïcus ad id circumëuntes colligebant, cum tamen Athanasius nihil tale ab Ursacio & Valente postulasset.* Ubi vero meminit Athanasius Ammonii laïci, intelligendus dubio

procul

procul is eſt, qui Magiſtriani officio fungebatur, quo comite curſus publicus legatis Presbyteris patebat. Quemadmodum quum Leo ſuam, & Anatolii Encyclicam per Clericos Legatos direxit, ſocii aderant Magiſtriani, quorum in epiſtolis, 457
in Tomo Encyclico III. Parte Concil. Chalced. comprehenſis, mentio ſaepius occurrit. De epiſtolis illis vide & Sozomenum l. 3. c. 23.

XIII. Haec itaque, curſim deſcripta, facile demonſtrant, 440
cujus authoritatis, ponderis, atque aeſtimii haberetur conſenſus Encyclicae datus; adeo quidem, ut Athanaſius, iis omnibus enarratis, argumenti vim hiſce verbis expreſſerit: *Quis igitur iſta, & tantam Eccleſiae pacem non admiratus eſt? Quis non gaviſus de tanta & tot Epiſcoporum inter ſe concordia? Quis Deum non glorificavit, conſpecta in Synaxibus tanta populi laetitia? Quot igitur inimici ſimultatem depoſuerunt? Quot prius calumniati, calumnias ſuas damnaverunt? Quot prius odio infeſti, Athanaſium poſtea dilexerunt? Quot palinodiam ſuorum in eum ſcriptorum cecinerunt? Multi, qui vi, non voluntate apud Arianos agebant, noctu ad Athanaſium venientes, ſeſe & purgabant, haereſimque ſimul anathemate exſecrabantur, & veniam de inſidiis ac calumniis ſuis poſtulabant, corporibus quidem ſe apud illos apparere, animo tamen cum Athanaſio Synaxim facere, ac ſemper cum eo eſſe, poſtulantes hac in re ſibi fidem haberi.* Equidem ſi argumenti vis in conſenſu Encyclicae praeſtito hîc non emicat, nihil aïo illuſtri quavis enarratione certo poſſe demonſtrari.

XIV. Quamquam verò haec librata ratione expenſa ſatis ſuperque ſint, ut tamen ſaluberrimum remedium hocce, per quod olim ſtetit animorum fideique concordia, magis eluceſcat, adſtruere illud ex adverſariorum perſuaſione conabimur. Contrariorum enim confeſſio exactior plerumque eſt veritatis oſtenſio. Inter haec itaque depoſiti in Synodica Sardicenſi Epiſcopi, Arianorum duces, Leontius videlicet, Georgius, Acacius, Theodorus, & Narciſſus, animadvertentes ex communi illo Orbis conſenſu, ultimum imminere Arianae cauſſae exitium, ſedulo meditari coeperunt, quid conſilii foret capiendum. Quod Athanaſius, novam expoſiturus tragoediam cum ſciſſionis Eccleſiarum, tum perſecutionis, quae mox ſecuta eſt, ita enarrat ibid. *Haec quum*

audi-

audirent, & conspicerent sententiae Eusebianae, haereseosque successores, inter quos Leontius ille castratus, quem ut sub Laici quidem specie ad communionem admitti oportuit, eo quod seipsum abscidit, ut libere cum Eustobio dormiret, revera quidem ejus muliere, ut ipse praetendit, sed quae Virgo praedicatur. Atque id Canonibus Nicaenis de Eunuchis, deque interdicto Clericis cum mulieribus contubernio, occasionem dedisse, probant illorum canonum commentatores; de quo etiam Theodoritus l. 2. c. 24. Prosequitur autem Athanasius. *Georgius item, & Acacius, Theodorus, Narcissus, qui in Synodo depositi exautboratique erant, magno pudore suffundebantur. Deinde quum viderent tantum cum Athanasio animorum consensum, & pacem agitari,* (Et hîc provincias omnes enumerat, quae, ut supra expositum est, Encyclicae Sardicensi subscripserant) *metu invidiaque anxii fuere, & quod tot Episcopi cum Athanasio communionem foverent, & quod formidarent, ut quos ipsi deceperant, à se deficerent, & huic unanimitati, communionique sese adjungerent, neve quod futurum videbatur, de eorum haeresi jam ubique famosa, triumphus ageretur.* Agnoverunt ergo adversarii ipsi, certum sibi ex *tanto consensu* imminere exitium: proindeque consensus, & Encyclicae subscriptio habebatur veritatis argumentum. Sed quoniam tunc imperabat Constans, opportunius inchoandae tragoediae tempus praestolabantur.

Constante autem Maxentii Tyranni proditione ann. 351. interfecto, ac pace fruentibus in toto catholico Orbe post Sardicensem Synodum Ecclesiis ad eundem usque annum, Constantio cessit Constantis universa ditio. Quare impostores rati opportunum advenisse tempus ad impia, quae animo fovebant, perficienda consilia, Ursacium, atque Valentem delegerunt, qui Imperatori suaderent, tum propria revocari oportere edicta, tum Antencyclicis Episcopos cogi ad damnandum iterato Athanasium. Abs consensu Encyclicae praestito, suasoriam aggrediuntur perjuri Episcopi, apud Athanas. ibid. pag. 828. *Quicquid terrarum est scriptis tuis, quibus nos impetit, adimplevit: & fere omnes cum eo communione sociantur,* cum reliquis, quae supra cum de prima occasione scissionis Ecclesiarum Orientalis, & Occidentalis actum est, prolixius referavimus. Eadem attingunt

Socra-

Socrates l. 2. c. 25. & seqq., Sozomenus l. 4. c. 8., Theodoritus 440
l. 2. c. 13.

XV. Impii itaque tragoediae actores, videntes Sardicensem Encyclicam ab Orbis totius Episcopis subscriptam, in argumentum veritatis transiisse, nova condita Antencyclica, damnationi Athanasii subscribere sunt aggressi: secuti in eo quidem Arii perfidiam, qui post Alexandri Encycli- 320
cam, cui potior Orbis pars subscripserat, egit apud Eusebium Nicomediensem, ut in Nicomediensi Synodo Antencyclicas per Orbem dirigeret, quibus pientissimi Alexandri conatus fuere retardati, & non parum infracti, ut ex Socrate alio loco dicemus. Id quod ut facilius obtinerent his temporibus Eusebiani, mentionem quidem in Antencyclica Athanasianae ob nova crimina damnationis fecere, sed nuspiam Sardicensis Synodi, aut formulae cujuspiam subscribendae, ne videlicet fraus detegeretur. Antencyclica itaque per Ursacii, atque Valentis Clericos in Orbem mittitur, ipso referente in epist. ad Solitarios p. 829. Athanasio, qui & illud annotat, Episcopis, Clericis, aliisque ad Judices per vim adductis, fuisse saepius dictum. *Aut subscribite, aut ab Ecclesia recedite. Nam* [subjungit de sententiae illius executione] *& Magistratibus scriptum est, & multa pecuniaria denunciata, nisi quisque suae Civitatis Episcopum subscribere coëgisset*. Et mox pag. 830. *Existimans quod quemadmodum hominum sententias, ita quoque veritatem immutare posset*. Pergit enarrare tragoediae hujus acta, quaeve mala perpetraverint Judices, ut aut verbis blanditiisque, aut vi Episcopos Clericosque pertraherent in Athanasii damnationem.

XVI. Interim ad confirmationem principalioris conditionis, quam supra asseruimus requisitam ad statuendam Encyclicae cujusvis authoritatem, petitam scilicet ex necessaria Romani Pontificis confirmatione, ut in capite, atque membris totius Ecclesiae consensus ostenderetur, minimè praetermittimus annotare, quanto elaboraverint studio Eusebiani, ut ducem, aut consentientem in Athanasii damnatione haberent Romanum Pontificem. Noverant enim Ursacius, & Valens, struendi ac destruendi versipelles artifices, extortas licet omnium subscriptiones minimè oblitterare posse priorem consensum, nisi praesto esset Romani

Pontificis confirmatio. Quam ob rem ita apud se constitue-
runt: *Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes bre-
vi superabimus*. Ex Athan. ibid. p. 832. Ea de caussa per
Eunuchos primum, per se deinde Liberium aggressus est
Constantius. Sed, re infecta, minis etiam atque exilio fran-
gere voluit Pontificis solidum firmumque Orthodoxiae de-
fendendae propositum. Quod docet ibi Athanasius, & pro-
423 lixius Theodoritus l. 2. c. 16. Quae similiter cum Osio ege-
rint pro eadem extorquenda subscriptione, enarrant Atha-
nasius ibi, & reliqui Ecclesiastici Scriptores.

XVII. Ex iis autem, quae innuimus de Antencyclica,
per Valentis, Ursaciique Clericos in Orbem delata, solam-
que Athanasii damnationem promovente, absque alterius
suscipiundae conditionis interpositione, quamluculentissi-
mè ostenditur Encyclicarum authoritas, si ad Liberii col-
loquium cum Eunuchis habitum paulisper attendamus. In-
ter alia enim argumenta, quibus imperialia jussa rejicit, il-
lud praecipuum erat, quod jam probatus à Romana Eccle-
sia fuisset Athanasius, nec absens condemnari posset. Sub-
jungit autem, ex eodem Athan. p. 833. *Quod si omnino Im-
perator curam suam pro Ecclesiastica pace interponere quaerit,
aut si scripta à nobis pro Athanasio deleri jubet, deleantur quo-
que ea, quae contra illum scripta sunt: fiatque deinde Ecclesia-
stica Synodus longè à Palatio, ubi nec Imperator praesto est, nec
Comes se ingerit, nec Judex minatur, & ubi solus timor Dei ad
omnia sufficit, & Apostolorum institutio, ut eo in loco ante omnia
Ecclesiastica fides asseratur; quemadmodum à Patribus defini-
tum est in Nicaeno Concilio ...... Neque fas est, prius quae-
stionem de factis alicujus, quam de fide Religionis haberi. Pri-
mum enim omnis fidei discordia rescindenda est, & tum quae-
stionem de negotiis fieri oportet*. Tanti faciebat Pontifex sub-
scriptiones Encyclicae, pro Athanasii absolutione editae, ut
omnino arbitraretur in eo facto necessarium, vel utramque
partem à priori sententia recedere, atque in Concilio con-
venire, in quo Nicaenae fidei decretum confirmaretur, un-
de abs ejusdem professione agnoscerentur tandem qui puri,
& qui noxii; vel omnino stare subscriptioni universi Orbis,
qui in Episcopis consentientibus Sardicensis Concilii decre-
tum roboraverat.

Antencyclicae vero subscriptionem eo scopo fuisse promotam, ut deinde Athanasium, velut Episcoporum omnium subscriptione damnatum, apud ignaros reum, ac depositum traducerent, ipsemet advertit Athanasius, qui in eadem ad Solitar. epistola p. 842., ubi de Constantio, in hunc modum concludit: *Ceterum cum ille quicquid libuit in Ecclesias tam Italicas, tum alibi sitas designasset, aliis in exilium ejectis, aliis vi in suam sententiam pertractis, ubique per omnia ipsius terrore diffuso, in Alexandriam furorem suum, veluti pestem, convertit, & in ea re non levi calliditate usi sunt Christi perduelles, nimirum ut speciem multorum Episcoporum subscriptionis praeseferrent, & ut Athanasius nullum haberet in persecutione sua Episcopum, apud quem conqueri posset: ideo praeoccupantes omnia terrore impleverunt, terroremque quasi subsessorem suis dolis associaverunt. Ignari vecordes, se in iis subscriptionibus non voluntates Episcoporum, sed vim, quam passi essent, ostentare.*

XVIII. Ex actis hisce, atque Encyclicae Sardicensis subscriptione facile modus colligitur, in aliis subscribendis Encyclicis observatus: Colligitur quoque authoritas, quae ex Episcoporum consensu, & Pontificia confirmatione eisdem accedebat. Ex saevissima deinde persecutione, in Episcopos mota, ut recederent à dato consensu, novâque subscriptione priorem abolerent; ex minis, exiliis, aliisque adhibitis conatibus adversus eos, qui subscribere detrectabant, magis emicat communis persuasio, Encyclicam nempe subscriptam veritatis esse argumentum. Enimvero Lucifer, Eusebius, Dionysius, aliique subscribere renuentes, exilio quidem multati sunt, sed condignas quoque constantiae laudes sunt promeriti. Quod si pro unius hominis innocentia per Encyclicam confirmata, & declarata, gravissimas passi sunt persecutiones sanctissimi doctissimique Episcopi, & piaculum existimarunt à praestito consensu recedere, quanti ponderis, & authoritatis fuisse arbitrabimur Encyclicas, dogma quodpiam ex Episcoporum consensu definientes? Qua fide, quove obsequio susceptas? Quanta constantia propugnatas? Atque haec dicta sint ad ostendendam veram originem scissionis Orientalem inter, & Occidentalem Ecclesiam, utque constaret, quanto consensus Episco-

rum, in subscribenda Encyclica datus, esset in aestimio apud Primitivam Ecclesiam.

§. IX.

DE DOMINICIS CURSORIBUS.

Synopsis.

I. *Usus Dominicorum Cursorum*. II. *Cursus publicus à Cyro Persarum Rege inductus, eidemque addicti homines* Angari *dicti*. III. *Eorumdem pariter in Romano Imperio constitutio*. IV. *Privati Cursores*. V. *Cursores Ecclesiastici*. VI. *Ab Apostolis pro Synodica Hierosol. Concilii sunt adhibiti*. VII. *Paulus Tychico Dominico Cursore usus est*. VIII. *Dominicorum Cursorum in Ecclesiis electio, ex Ignatio, & Augustino expensa*. IX. *Illorum dotes atque praestantia*. X. *Eligendorum examen in Presbyterio instituendum*. XI. *Quomodo Cyprianus Saturum, & Optatum delegerit*. XII. *Eisdem Cursoribus Encyclicarum custodia tradebatur*. XIII. *Diaconi plerumque fuerunt Dominici Cursores*. XIV. *Id ex usu Eunomianorum confirmatur*. XV. *Cur exigita in Cursoribus doctrina, & cur iidem Presbyterii disputationibus interessent*. XVI. *Illustratur id exemplo Possidonii, Ecclesiae Alexandrinae sub Cyrillo Cursoris*. XVII. *Dominici Diaconico, ut Civiles Imperiali diplomate muniendi erant*. XVIII. *Horum celeritas*. XIX. *Ad Ecclesiasticas dignitates saepe assumti*. XX. *SS. Codices custodiebant, & Encyclicis subscribebant*. XXI. *Autographa Primicerio tradenda*. XXII. *Qui apud Impp. Magistriani*. XXIII. *Iis testimonium reddebant Episcopi*. XXIV. *Ad Clericatum assumti*. XXV. *Qui Subadjuva*. XXVI. *Subadjuvae Clerici Cursoribus cooptati*.

I. ENcyclicarum nomine, argumento, atque authoritate, ex Ecclesiarum consensu emanante, expensis, quae velut interiora Encyclicae epistolae sunt existimanda,

ad exteriora modo describenda progredimur. Atque rem omnem à suis principiis repetentes & originibus, Cursorum conditiones primùm investigabimus: quasdam enim in illis fuisse exigitas, ipsa Encyclicarum dignitas facile suadet; quippe quae essent velut Ecclesiarum quaedam munitiones, pro unitate fidei, atque animorum sarta tectaque custodienda, destruendisque pravis consiliis. Quare ut haec illico, & tuto denunciarentur, latores erant instituendi, quorum operâ, egregia illa quidem & spectatissima, res definita innotesceret, quosque in Veteri Testamento fuisse institutos, §. I. n. X. est annotatum.

II. Qui vel primis labiis Populorum, & Rerumpublicarum priscos mores receptasque consuetudines delibarunt, optimè norunt, cursum publicum, & Cursores ad publica denuncianda decreta, Provinciarumque acta, semper fuisse in usu. Quotquot autem Orbis Monarchiam vel habuerunt, vel affectavere, sive etiam pacificum Regnorum dominium
quaesiverunt, ii quoque cultiore methodo officia Cursorum, Ante
& publici cursus dispositionem introduxerunt. Ad haec pri- Chr.
mus intendisse videtur Rex Persarum Cyrus. Is enim cer- 537
tas mansiones in via publica, dimensis itineribus, & miliaribus assignatis, constituit, in quibus homines, & equos collocavit, qui unius diei iter celerrimè possent conficere. Ii, ut ad proximam stationem pervenerant, sive epistolas, sive quid aliud sibi contraditum aliis ibi manentibus nun-
tiabant, tradebantque, atque illi statim aliis sequentibus, Ante
donec gestorum ordo & relationes ad Regem quantocyus Chr.
pervenirent. Qua de re Herodotus l. 5. & l. 8., & Xeno- 444
phon in Cyropaedia l. 8. Qui ministerio huic primitus de- 397
putati sunt, iidem dicti *Angari*, voce nec Latina, nec Grae-
ca, sed origine Persica. Hesychius, & Svidas ita eandem 290
explicant: *Angari, Tabularii, qui alii aliis succedentes, ali-* 980
quò mittebantur. Per hos publica decreta fuisse delata, prodit Josephus l. 11. c. 6. *Misit Angaros dictos ad omnes gen-*
tes. De eisdem Gruterus de Off. Dom. Aug. 3. 14., Brisso- 67
nius de Regno Persarum 1. p. 147., Rhodiginus Antiq. Lect. 18. 8. Pancirolus in notitia dignit. Imper. Orient. c. 5. Gothofredus in Codicem Theodosianum, & alii qui de viis publicis tractatus ediderunt, in Tomo X. Thesauri Antiq.

Rom Graevii. Inde nata vox *Angariare*, pro compellere, vi cogere nolentem. Hoc ſenſu uſurpatur L. Viae 4. §. 1. D. de Veteran. L. Ab his 10. §. Angariorum 2. D. de Vacat. & excuſat. mun. L. neminem 11. C. de Sacroſanctis Ec-
396 cleſiis, & apud S. Auguſtinum l. 3. de conſenſu Evange-
240 liſt. c. 10. Ad legem dictam de privilegiis Veteran. Ulpianus. *Viae ſternendae immunitatem Veteranos non habere, Julio Suſſiano reſcriptum eſt. Nam nec ab intributionibus, quae poſſeſſionibus fiunt, Veteranos eſſe excuſatos, palam eſt. Sed & naves eorum Angariari poſſe, Aelio Firmo, & Antonio Claro Veteranis reſcriptum.* Ubi interpretes explicant vocem *Anga-*
Ante *riari*, aliquid ad uſum Reipublicae capi & compelli.
Chr. III. Morem eundem, Romana aſſumta Monarchia, ſer-
40 vavit Auguſtus, de quo Svetonius in Auguſto c. 49. *Quo ce-*
112 *lerius, ac ſub manum annuntiari, cognoſcique poſſet, quid in quaque Provincia gereretur, juvenes primò modicis intervallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit. Commodius id viſum eſt, ut qui à loco iidem perferrent literas, interrogari quoque, ſi quid res exigerent, poſſent.* Similiter de Trajano Aure-
345 lius Victor de Caeſaribus c. 13. *Simul noſcendis ocyus, quae ubique è Republica gerebantur, admota media publici curſus.* Hinc ratio conſtat, qua Principes tanta celeritate ad fines uſque Imperii miſerint literas, eaſdemque receperint. Etenim per militares vias ordine, debitaque diſtantia ſtationes erant diſpoſitae; ut propterea Imperatori minimè opus fuerit, quaquaverſum per Imperii partes literas dirigere, edicta, reſcripta, aut mandata, quum haec, ut tradebantur, celerrimè per Curſores publicos eſſent delata. Hinc etiam
150 Ariſtides Orat. ult. Tom. 3. ſcripſit. *Quocirca nihil Imperatorem opus eſt Imperium totum miſerè pervagari, nec variis commeatibus ſingula ſtabilire, terram calcando, cum poſſet Orbem totum commodiſſimè per epiſtolas regere; quae mox ut ſcriptae ſunt, velociſſimè, tanquam ab avibus, deferuntur.* Eadem de
527 re audiendus Procopius, ſub finem Arcanae Hiſtoriae ex verſione Johannis Vincentii Pinelli. *Romani Imperatores, qui antea fuerunt, modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quamcelerrimè poſſent nunciare, &, ut ſcirent quae ubique inter hoſtes agerentur, & ſiqua in Civitatibus ſeditio, vel quid aliud improviſum è praeſidibus, vel aliud quodcumque oriretur, & ut*

annua tributa velociter & tutò transmitterentur. Publicum ergò, & celerem quemdam ubique cursum hoc modo instituerunt: Viro expedito ad iter diei stationes constituerant quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod primum eveniebat: quadraginta verò equi in singula mansione stabulabantur, & ibidem Hippocomi ad curandos quos poterant equos, erant destinati: succedentibus verò sibi ad stationes probatissimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter vicissim conficiebant, agentes quo modo significavimus. De publici cursûs introductione, usu, & desuetudine videndus Spanhemius Differt. 9. de praestantia, & usu Numismat.

IV. Nec publici tantùmmodo Cursores, ad Reipublicae
mandata deferenda electi, sed privati quoque erant, quos
longè commendatiores habebant, ad epistolas ultro citroque
mittendas. Tacitus enim in Agricola cap. 43. *Supremo qui-* 100
dem die momenta deficientis per dispositos Cursores nunciata con-
stabat. Et Svetonius in Tito c. 9. *Confestim ad alterius Ma-* 112
trem, quae procul aberat, Cursores suos misit, qui anxiae fi-
lium salvum nuntiarent. Et in Nerone c. 49. *Inter moras per-*
latos à Cursore Phaontis codicillos praeripuit. Eorumdem fre- A. C.
quens quoque mentio est apud Ciceronem in epistolis. 70

V. Adinstar publici hujusce cursus, Ecclesiae primitùs suos disposuere Cursores, non quidem mansionibus, stationibusque distributis, cum Ecclesia tunc non Respublica, sed in Republica esset: freti autem hospitalitate fidelium, quae tessera verae Ecclesiae erat, uberem habebant Cursores proventum, quo & itinera perficerent, & officiis omnibus exciperentur. Horum itaque in sacris originem, & antiquitatem juvabit exponere, unde & requisitae conditiones constabunt.

VI. Ut Encyclicarum exemplar quoddam in Hierosoly-
mitana Synodo Act. 15., ita Ecclesiasticorum etiam Curso- 47
rum dederunt Apostoli, quos quidem Dominicos Cursores
prisca illa aetas indigetabat. Directuri enim per tres Palaestinas, & confinitimas Provincias Synodicam, in qualibet Ecclesia recitandam, duos Presbyteros Paulum, & Barnabam, duosque velut Cursores, Judam, & Silam delegerunt. Sic enim ibi v. 22. *Tunc placuit Apostolis, & Senioribus cum omni Ecclesia eligere viros ex eis, & mittere Antio-*

chiam cum Paulo, & Barnaba Judam, qui cognominabatur Barsabas, & Silam, viros primos in fratribus. Hinc crescente deinceps fidelium, ministrorumque numero, factum est, ut, quoniam praeter epistolae denunciationem, plerumque instruendae erant Ecclesiae, Diacono Dominico cursori Presbyteri Doctores associarentur, qui praedicationis, aut disputationis munus, ut in §. sequenti dicemus, exercerent. In deligendis autem Cursoribus Sila, & Juda, qui Synodicam epistolam deferrent, adhibita sunt Judicum in eo coetu considentium vota, v. 25. *Placuit nobis in unum collectis eligere viros, & mittere ad vos, cum carissimis nostris Barnaba, & Paulo .... Misimus ergo Judam, & Silam*. Neque perperam diligentem rei hujus memoriam ab eo coetu factam existimandum. Quum enim dirigendarum Encyclicarum formam Ecclesiis traderent, instruere easdem voluere, quo modo Dominici cursores essent deligendi, ut videlicet illi tantùm assumantur, qui industria, diligentiaque *viri primi inter fratres* habebuntur. Et sanè propriam in officio diligentiam, initoque delectui respondentem, apud Ecclesias factis testati sunt Silas, & Judas: quippe Cursorum more Synodicam apud easdem recitantes, atque hortántes fideles, ut Apostolica, ac Conciliaria *praecepta*, atque *dogmata*, summo obsequio susciperent, ostenderunt reipsa primos se inter fratres esse, subdente Sacro textu: *Judas autem, & Silas, & ipsi cum essent Prophetae, verbo plurimo consolati sunt fratres, & confirmaverunt*. Donum illud Propheticum, quo dicuntur praediti, nemo non videt intelligendum esse de Prophetia illa secundi gradus, quam extraordinaria ratione collatam, *ad exhortationem, & consolationem fidelium*, Apostolus docet 1. Corinth. c. 13., & de qua abundè disseruimus in Tractatu de Prophetia, quem typis, si vita viresque suppetant, mandare consilium est.

398 Chrysostomus autem hom. 33. in Acta Apostol. rationem quaerit, cujus gratia, Synodicam emissuri, tanta circumspectione, & sollertia Apostoli versati sint cum in delectu Cursorum, tum in eorumdem trutinandis, morum, doctrinae, industriae, sanctitatisque dotibus; & concludit id merito factum, ut videlicet ex hisce personis, à quibus omnis suspicio vel minimae pravitatis aberat, universi fideles mit-

ten-

tentium Magisterium, authoritatemque colligerent, fideique propositis definitionibus facilius assentirentur. *Oportebat enim* (inquit S. Doctor) *epistolam adesse solum, ne dicant quod dolo extorserint, quod alia pro aliis dixerint ...... Propter hoc enim neque Paulus venit solus, neque Barnabas, sed etiam alii ab Ecclesia, ne suspectus sit ..... Ostendit quomodo fide digni sint.... Post epistolam etiam ipsi sermonibus exhortantur. Nam & hac re opus erat, ut & ita omni suspicione liberarentur; & ipsi, inquit, cum essent Prophetae, sermonibus multis exhortabantur fratres. Ostendit hic fidelitatem illorum.* Haec Chrysostomus. Quibus illud addimus, diligenter proinde annotata haec fuisse, Spiritu Sancto dictante, ut officium hocce, Ecclesiis usque adeò profuturum, instituerent, rationemque examinis atque delectus edocerent.

VII. Apostolicam eandem diligentiam, & sedulitatem in eo, quod praeïverunt Dominicorum duorum Cursorum exemplari, habitoque tam anxie soliciteque delectu, ut nonnisi viris spectatissimorum in Ecclesia morum officium illud traderetur, exercuit deinde Paulus in suis emittendis Encyclicis. Epistolae enim ad Ephesios, & ad Collossenses, ut in Differt. II. dicemus, expressam habent Encyclicarum formam. Ambas ut in Orbem dirigeret, Tychicum Diaconum delegit, cujus dotes enumerans, spectatissimae fidelitatis esse asseverat. Ita ad Ephes. 6. v. 21. *Omnia vobis nota faciet Tychicus, frater charissimus, & fidelis minister in Domino.* Et in altera ad Collossenses 4. v. 7. *Omnia vobis nota faciet Tychicus, frater charissimus, & fidelis minister, & conservus in Domino.* Ut enim Apostoli, scripserint licet Synodicam, praecepta atque dogmata in coetu stabilita minimè scripserunt, sed, oretenùs denuncianda, missis Presbyteris, & Cursoribus consignarunt; ita Paulus, multis praeter epistolam oretenùs Tychico traditis, probatam ejusdem fidelitatem meritò commendat. In ceteris verò Pauli epistolis omissum ideò latoris nomen reor, quod ex primario earum instituto non ad universas Ecclesias essent dirigendae, sed quarumdam tunc Ecclesiarum institutionem spectarent. Id quod apud Patres posterioris aevi licet animadvertere, qui ubi in epistolis de communi Ecclesiarum utilitate agunt, Cursoris nomen, dignitatemque annotant; quod omittunt

privati negotii epiftolam dirigentes.

VIII. Ex Ecclefiis deinde, Apoftolico exemplo inftitutis, ut quaelibet, atque imprimis fpectabilior, fuum habuit Dominicum curforem, ita nonnifi praemiffo per Epifcopum, aut Presbyterium examine, ad ejufdem delectum veniebat. Illuftre perfeverantis hujus folicitudinis exemplum habemus
101 in epiftolis S. Ignatii Martyris. Ad Smyrnaeos enim, quum eorum zelum erga Antiochenos, Syriaeque Ecclefias diffufum commendaffet, ut profequantur, hortatur, & fufpicionibus confulant, impoftorumque fraudibus; atque ob id rationem Dominici Curforis deligendi in hunc modum proponit n. 11. *Quò itaque opus veftrum abfolutum fit tum fuper terram, tum in Coelo, decet ad Dei honorem, ut Ecclefia veftra eligat Sacrum Legatum, ut cum ad Syriam ufque venerit, congratuletur illis, quod pacem confecuti fint, & fuam receperint magnitudinem, & reftitutum fit illis fuum corpus. Digna igitur mibi res vifa, ut aliquem veftrum mittatis cum epiftola, quò unà cum illis glorificet Deum.* Quem hic *Sacrum Legatum* appellat, in epiftola ad Polycarpum nuncupat *Divinum Curforem*, fuadetque ad Encyclicas, mutuafque Epiftolas ultro citroque perferendas, virum eligi conteftatae fidei, & pietatis. Speciatim quoque admonet, id, adhibito in confilium Presbyterio, fieri oportere. Sed ipfum Sanctum Martyrem audiamus. *Decet in Deo, Beatiffime Polycarpe, Concilium cogere Deo decentiffimum, & eligere aliquem, quem valde charum habeatis, & impigrum, qui poterit Divinus Curfor appellari, illumque eo dignari bonore, ut profectus in Syriam, glorificet veftram impigram charitatem in gloriam Chrifti.* Quotquot hìc
396 in Curfore dotes requirit Ignatius, poftulat & Auguftinus epift. 10. ad S. Hieronymum. In ea enim Cyprianum Diaconum epiftolae latorem ita collaudat, ut fimul brevi oratione praecipuas in quolibet Dominico Curfore dotes accuratè defcribat. *Gratia in promendis epiftolis, diligentia in cuftodiendis, alacritas in perferendis, & fides in reddendis.* Ex quibus liquet, quanti officium iftud Ecclefiae penderent, & exiftimarent.

IX. Fidelitatem ceterafque in Curforibus dotes, atque virtutes merito Apoftoli, Paulus, Ignatius, & Auguftinus commendarunt. Etenim in Ecclefia cum pace, fideique

unitate nihil sit praestantius, tum ad utramque fovendam dissitas inter, ingenioque, & moribus diversas nationes, nihil Encyclicis est accommodatius;ut propterea necesse fuerit, media praesto esse ad utrumque finem assequendum aptiora, cujusmodi dubio procul est, viros tanto muneri exequendo pares adfuisse. Quam ob rem ad pacem atque Ecclesiarum commoda plurimum conferebat, ut principaliores Ecclesiae Cursorem Dominicum haberent, fidelem eum quidem, moribusque probatissimum, qui epistolas circumquaque deferens, Ecclesiarumque inserviens necessitatibus, sibi & officio commendationem adsciseeret. Grande sanè officium, in quo quicumque ultimum claudebant diem, insigni velut honoris monimento, singulari ejus muneris commemoratione in sepulcrali lapide incisa cohonestabantur. Unde inter Christianorum priscas inscriptiones Christophorus Breuverius, & Mansenius in Antiquitat. Treviren. hanc adducunt: *Ursacius Cursor Dominicus*. Eundem titulum & nos plerumque usurpabimus, ut nostrum Encyclicarum latorem à publico Imperiali discriminemus.

Tandem, quoniam Dominicus Cursor subscriptum Encyclicae exemplar apud Ecclesias relinquere tenebatur, imo & vota Episcoporum suscipere, respondentem professionem trutinare, consensum verum à ficto dignoscere, profitentium fidem expendere, atque iis, quorum haec nosse intererat renuntiare; vir equidem minimè illiteratus, ac indoctus esse debuit, qui haec exequi munera pro dignitate posset. Quamobrem mirum non est, si Ecclesiae, Apostolis praeeuntibus, in deligendo cursore examen praemiserint, atque ad personae industriam,diligentiam, fidelitatemque attenderint, omniaque Candidatorum merita ad sollertem severamque crisin adduxerint.

X. Frequens apud Cyprianum occurrit mentio Cursoris cujusdam Dominici, cognomento Saturi, de quo nos breviter, quoniam S. Antistes copiosius de eo differit, illiusque ministerio ad deferendas epistolas plerumque usus est; 48
nobisque insuper momenta suggerit, quibus, quae hactenus disputavimus, firmius adstruantur, nec modica afferatur lux institutioni, exigitisque in Dominico Cursore conditionibus. Cernens diligentissimus Praesul in suo secessu, ob sae-

vissimam vigentem persecutionem, & ob Cursorum inopiam, gravia incommoda, quae Ecclesiis imminebant tum ob Libellaticorum audaciam, tum ob ferendas necessariò Confessoribus suppetias, nec tamen praesentia sua collabenti Ecclesiae prospicere valens, saltem epistolis subvenire constituit. Gnarus autem, Cursorum delectum, inscio Presbyterio, legitimè fieri haud posse, gravi urgente necessitate, aliquos ipse delegit, atque Saturum inter alios Cursorem declaravit. Ne autem in spretum Presbyterii elegisse Saturum videretur, extemplo Presbyteros Carthaginenses Doctores habiti delectus certiores fecit, scribens epist. 24. *Sed & illud ad vos literis meis perferre debui, urgente caussa, Clero in Urbe consistenti, literas me misisse. Et quoniam oportuit me per Clericos scribere; scio autem nostros plurimos absentes esse, paucos verò, qui illic sunt, vix ad ministerium quotidiani operis sufficere; necesse fuit novos aliquos constituere, qui mitterentur.* Publica itaque negotia non nisi per Clericos intimabantur Ecclesiis, eaque potissimùm, quae fidei, ac disciplinae custodiam, pacisque vinculum respiciebant. Unde optimè censuerunt primi Religionis satores, ex Ecclesiae gremio Cursores esse deligendos. *Oportuit*, ait Cyprianus, *me per Clericos scribere*. Horum enim fides, atque integritas cum longè mittentibus Episcopis exploratior erat, qui non nisi probatissimos quosque ad Clerum assumebant; tum minùs dubia iis erat, ad quos mittebantur. Quod equidem facilè conjiciet, quicumque animo repetierit, quaenam esset primaevae Ecclesiae in examine assumendorum ad Clericalem gradum sollicitudo, quantumque fideles ejusdem aevi Clericis deferrent venerationis, atque obsequii.

XI. Saturi verò, atque Optati electionem, in turbulentissimorum illorum temporum necessitate factam, describere pergit Cyprianus. *Fecisse me sciatis Lectorem Saturum, & Hypodiaconum Optatum confessorem, quos jam pridem communi consilio Clero proximos feceramus: Quando aut Saturo die Paschae semel atque iterum lectionem dedimus, aut cum Presbyteris Doctoribus Lectores diligenter probarentur, Optatum inter Lectores Doctorem Audientium constituimus: examinantes, an congruerent illis testimonia, quae esse debent in his, qui ad Clerum parabantur*. Clericatus ergo candidati ante ordinis cle-

ricalis

ricalis susceptionem in aliquo gradu erant, probandi quidem, priusquam eorumdem petitiones admitti possent. Quanta porrò hinc ad ulteriorem systematis nostri ostensionem eruantur, nemo non videt. Edocemur etenim, publicas hasce Epistolas à Clericis tantummodo potuisse deferri: Delectum autem illorum ab Episcopis quidem habitum, ita tamen ut praesentes Presbyteros consulerent; absentes, quorum interesat, facerent certiores: imo nec alios in quavis necessitate fuisse electos, nisi quos praecedens coram Presbyterio examen dignos ostendisset, & jam proximè ad Clericatum probasset idoneos: atque haec omnia Presbyterii illius fuisse munera, quod *Doctores* Presbyteri constituebant. Videmus insuper Episcopi solicitudinem, semet purgantis, quod haec solus in ea circumstantia praestitisset. *Nihil ergo* (subjungit Cyprianus) *à me absentibus vobis factum est, sed quod jam pridem communi consilio omnium nostrum coeperat, necessitate urgente, promotum est*.

Promotio autem isthaec Saturi ad deferendas Encyclicas passim apud eundem Antistitem occurrit; eâque mente imprimis facta deprehenditur, ut vel quae spectabant Lapsorum caussam, eo aevo vexatissimam, vel quae Novatianum Schisma, denuntiarent. Quod idem planè est, ac delectum eundem Dominicum Cursorem Encyclicarum, quae ad controversias illas eliminandas à Cypriano, aliisque Episcopis mutuo fuerant editae, ut in sequenti Dissertatione expendendum. Legantur interim Epistolae S. Cypriani 32. 35., & 55. in quibus Saturi, latoris Encyclicarum, fidelitas, atque industria commendata pressius deprehenditur.

XII. Dominico eidem Cursori concredebatur Encyclicarum custodia, ut Episcopis, Clericisque eas exhiberet, unde Ecclesiarum consensum possent dignoscere. Nec immeritò Clericis cursoribus provincia haec demandabatur, qui subscriptas epistolas exhibentes, simul etiam testari poterant Ecclesiarum, quibus tradiderant, & à quibus mutuas subscriptas Encyclicas receperant, sententiam consensumque. Tanta porrò erat muneris hujus dignitas, ut qui ex Cursoribus solicitudinem hanc susceperant, iidem ab Episcopis facultatem obtinerent, qua exscribere volentibus copiam facerent exscribendi, quatenus hac ratione unanimitatem Ecclesia-

rum omnes agnoscerent. Icciro Cyprianus epist. 32. de epistolis emanatis in praefatis controversiis verba faciens, hortatur omnes, ut exemplaria, per Provincias disseminata, legant, relegantque, & commodioris lectionis gratia, addit. *Quamvis & Saturo Lectori Fratri nostro mandaverim; ut singulis desiderantibus describendi faciat potestatem, ut in Ecclesiarum statu quoquo modo interim componendo, servetur ab omnibus una, & fida consensio*. Rectè profectò. Quod enim omnium maximè innotescere oportuit, occultari non debuit: Imò cum Encyclicae eo scopo emitterentur, ut omnes *unam, & fidam consensionem* agnoscerent, meritò è Clero constituti sunt, qui easdem servarent, cupientibus ostenderent, darentque exscribendi facultatem. Similiter quum idem Cyprianus tunc Cleri Romani responsa circa Lapsorum caussam accepisset, monet respondentem iis, quae & ipse facienda decreverat, aliaque publicae utilitatis tractantem Carthaginensem Clerum, apud quem epistola illa servabatur, hoc modo: *Et si exempla epistolarum transcribere, & ad suos perferre voluerint, facultatem transcriptionis accipiant*. Ex quibus omnibus non parum lucis adfertur iis, quae in superioribus de Diaconica, ejusque necessitate disputavimus. Quum enim tanti interesset, ad fidei integritatem, animorumque concordiam servandam, agnoscere, quid in Encyclicis fuisset constitutum, cumque illas Cursores plerumque ipsi custodirent in authentico, plurimum quoque interarat, ut Cursores diplomate sacro muniti, Provincias pervagarentur, certique universi essent tum de fidelitate, tum de munere, ad quod obtinendum tanti examinis praeparamenta Episcopi eligentes censuerant praemittenda.

XIII. Vulgaris tamen obtinebat consuetudo, ut Diaconi ipsi Dominici Cursores essent, eisdemque ex officio solicitudo haec committeretur. Cujus rei innumera praesto esse documenta, nemo ibit inficias, qui ad Encyclicarum latores animum adverterit. Quemadmodum autem Encyclicarum forma, ita quoque Dominicorum Cursorum ratio ab eodem fonte manavit. Idem enim D. Paulus & Encyclicas scripsit, & per Tychicum Diaconum apud Ecclesias recitandas transmisit. Scio equidem in vulgata Scriptura legi, Ministrum Tychicum; sed in Graecis Codd. vox Διάκονος

legitur,

legitur, quae tametsi & Ministrum, & sacro Diaconatus Ordine insignitum significet ex aequo, & generatim; nihilominus apud S. Paulum de Diacono ordinato id esse intelligendum, probat ad eum locum S. Johan. Chrysostomus. In quam sententiam eò lubentius adducor, quod eam abs assidua Ecclesiae praxi videam confirmari, juxta quam, ubi licuit, Diaconi ad id muneris nunquam non sunt adhibiti. S. Ignatius etiam, ut in reliquis, ita in hoc quoque Magistros suos est aemulatus. In epistola enim ad Philadelphios, hortatus, ut Dominicum Cursorem eligant, Diaconum eligi jubet, scribens num. 10. *Quoniam secundum orationem vestram, & secundum viscera, quae habetis in Christo Jesu, nuntiatum est mihi, pacem habere Ecclesiam Antiochenam, quae in Syria est: Decet vos, ut Dei Ecclesiam, eligere Diaconum, qui obeat ibi legationem Dei, & cum illis in unum congregatis simul gaudeat, & glorificet nomen*. Mox autem seligendi Cursoris officium, dignitatemque subjungit. *Beatus ille in Jesu Christo, qui dignus habitus fuerit ejusmodi ministerio*. Burrhum quoque Diaconum suum, & Cursorem eadem emphasi ex tanto ministerio commendat in epist. ad Smyrnaeos. *Salutat vos Charitas Fratrum, qui sunt in Troade, unde & scribo vobis per Burrhum, quem misistis mecum una cum Ephesiis Fratribus vestris, qui omni modo me refocillavit. Atque utinam omnes illum imitentur, qui est exemplar Divini ministerii*. Dixerat supra, epistolarum latorem esse, dicique Dominicum Cursorem; hìc ejusdem officium, Divinum ministerium vocat, atque in Burrho exemplar reliquis Dominicis Cursoribus imitandum proponit. De eodem in epistola ad Ephesios n. 2. scribit. *De Burrho autem conservo meo secundum Deum, Diacono vestro in omnibus benedicto, oro ut permaneat ad honorem vestri, & Episcopi*. Quo loci S. Martyr Burrhum, Cursoris munere defungentem, non ideo tantum felicem, beatumque asserit, quod Diaconus esset (erant enim & alii multi in eodem gradu constituti) sed quòd in hocce ministerio, quod Angelorum est, supremarumque Virtutum, paci in Ecclesia fovendae, ineundaeque etiam concordiae operam locaret suam. Atque ab his temporibus Encyclicae epistolae, paucas si demas, à Diaconis Cursoribus ad Ecclesias fuere perlatae, ut vel earum praenotationes inspiciendo, prorsus est in numerato.

XIV. Enimverò doctrinae examen, & Diaconatus susceptionem praemitti necessariò debuisse, anteaquam Cursoris
425 Dominici munera quis obiret, liquet ex Philostorgio in Ecclesiastica Historia, quo referente, Haeretici ipsi haud aliter Cursores suos ad haec officia assumsere, quàm delectu primum & examine habito, per Diaconatus susceptionem probatos vidissent. Eunomiani enim, tametsi Arianorum successores, qui purum putumque Arianismum propugnabant, hostesque Homousianorum erant infensissimi, videntes nihilominus mittendos à se Cursores, ex communi receptaque Ecclesiarum consuetudine, non nisi praedictis conditionibus munitos fore recipiendos, disciplinam eandem minimè praetermisserunt. Philostorgius itaque, Eunomii indole, studiisque relatis, enarrat Eudoxum, Arianorum tunc primipilum, Sedisque Antiochenae invasorem, meditantem novas adversus Catholicos, & Semiarianos fidei formulas ad Ecclesias emittere, Eunomioque ministro, atque Cursore uti, eundem ad Diaconatus Ordinem promovere decrevisse. Notat autem Eunomium, non nisi emenso doctrinarum curriculo, Diaconatum suscepisse. Scribit enim l. 4. c. 5. *Eudoxum Eunomium ad Diaconatum promovisse; ipsum verò, priusquam accuratè ad doctrinam pervenisset, ministerium non suscepisse*. Quum autem Ba-
347 silius Ancyranus, Semiarianorum dux, Ecclesiis ubique dispersis perfidiae Ariminensis formulam, Imperatoris Constantii potentiâ fretus, imponeret suscipiendam, Eunomius tunc jam idoneus factus, atque Antencyclicam Eudoxi ad Constantium, & ad Ecclesias perlaturus, Ordinationis munus accepit, ex Philostorgio ibid. c. 8. *Non multò post verò, quum Eunomius fama accepisset ea, quae à Basilio facta fuerant, Antiochiam profectus, Ordinationem Diaconi suscepit, Legatusque ad Constantium missus est, qui decretum solveret*. Itaque in Dominico quovis Cursore praerequisita sunt examen, doctrina, studium, & consecratio Diaconatus. Unde manet illustratum, quod ex Paulo, & Ignatio asseveravimus, qui Divini Cursoris delectum, summa adhibita sedulitate, ac peculiari electionis forma, ubi consiliarii adessent doctores Presbyteri, fieri oportere decernunt.

XV. Neque perperam, sed jure optimo Doctrinae studium in deligendo Cursore attendi voluere Sanctissimi Episcopi.

Ut enim assolet ubi partium studia, ac praejudicia vigent, intimata Ecclesiis per Cursorem Encyclica, qua motae quaevis controversiae definirentur, pronum erat oriri, aut à malefeFeriatis hominibus dubia excogitari. Quî autem amovere illa, ut par erat, Diaconus Cursor potuisset, subsidiis, adjumentisque doctrinae non praehabitis, atque antea comparatis? Hac sane de caussa factum est, ut istiusmodi Cursores Presbyterio adessent, quoties cum Episcopo urgentiores fidei, aut morum controversiae ad examen revocabantur. Atque de his intelligenda est Caldonii Episcopi, qui Decimo successerat, phraseologia de Diacono subministrante Presbyterium, apud S. Cyprianum epistola 19., in qua Caldonius 248
acta Martyrum Cypriano, & Carthaginensi Clero renuncians, inter reliqua scribit. *Ergo Felix, qui Presbyterium subministrabat sub Decimo, proximus mihi vicinus (pleniùs cognovit eundem Felicem) & victoria cognita ejus, & Lucius fideles extorres facti, reliquerunt possessiones, quas nunc Fiscus tenet*. Felix, cum sub Decimo, Caldonii in Episcopatu praedecessore, tum ipsi Caldonio vicinus, eidemque cognitus, subministrans Presbyterium dicitur, quòd velut Scriba adesset, ad Presbyterii acta excipienda, & conservanda. Nostram hanc expositionem confirmat id, quod legimus in epist. 109. S. Leonis, 440
ad quem Ravennius Arelatensis Primas pro controversia limitum Primatialium direxerat Petronium Presbyterum, & Regulum Diaconum. Quum enim ann. 450. ob motas ab Eutychete turbas, Presbyterium cogeret Pontifex, voluit, ut disceptationi interessent, adstarentque praedicti à Ravennio missi. Ita quippe epist. 110. *Diù filios nostros Petronium Presbyterum, & Regulum Diaconum in Urbe tenuimus, quoniam & de nostra hac gratia merebantur, & fidei, quae nunc quorumdam errore incessitur, ratio postulat. Volumus enim eos nostro interesse tractatui, & universa cognoscere, quae per te cupimus ad omnium Fratrum, & Consacerdotum nostrorum notitiam pervenire. Hoc dilectioni tuae specialiter delegantes, ut solicitudine vigilantiae tuae, Epistola nostra, quam ad Orientem pro fidei defensione direximus, vel sanctae memoriae Cyrilli, quae vestris sensibus tota concordat, universis Fratribus innotescat, ut certiores effecti contra eos, qui Incarnationem Domini pravis persuasionibus aestimant temerandam, spirituali se virtute praemuniant*. Optimo sanè consilio

id

id factum nemo non perspicit. Quam enim sinceram de mysterio illo, ab Eutychete impetito, fidem in Presbyterio explanatam audierant Dominici laudati Cursores, eandem in regressu, varias Galliarum circumeuntes Provincias testari poterant, receptique dogmatis unanimem professionem commodiùs denuntiare.

XVI. Receptissimam eandem consuetudinem testatam facit laudatus Pontifex in epistola 81. ann. 450. Dioscoro data.
430 Possidonius Diaconus Alexandrinus sub S. Cyrillo, & Dioscoro, simulque Divinus Cursor, saepius Romam directus fuerat ad Encyclicas Cyrilli, sive quam adversùs Nestorium
434 emiserat, sive alteram celeberrimam Pacis, deferendas, nec non alias fortasse in caussa Theodoriana editas, quae eodem tempore coepit agitari. Ad negotia expedienda, Coelestinus, Sixtus, ac deinde Leo, praesente ipso Possidonio, saepius Presbyterium contrahere voluerunt, quum in hisce Legationibus Presbyter jam esset Possidonius. Iccirco scribit Pontifex: *Remeanti filio nostro Possidonio Presbytero hanc ad Fraternitatem tuam epistolam dedimus, qui nostris Processionibus, & Ordinationibus frequenter interfuit, & toties ad nos missus, quid in omnibus Apostolicae autoritatis teneremus, agnovit.* Unde in Oecumenicis, aliisque Conciliis, ubi gravis aliqua controversia finienda erat, Episcopus quilibet Diaconum suum exceptorem ducere consueverat, qui ipsi in Concilio adesset, imo & actis una cum ipso subscriberet, ut redux, quae audierat, & subscripserat, certiùs posset attestari. Quapropter in Concilio Are-
314 latensi I., Constantini jussu in caussa Donatistarum celebrato, per singulas fermè subscriptiones Diaconi occurrunt subnotati. Atque hinc Apostolica Sedes, quoties in Oriente celebrabantur Concilia, quibus juxta morem receptum, de quo supra, Occidentalium duo, aut tres tantùm intererant, Diaconum inter illos mittere consuevit, qui actis subscriberet, atque in regressu Occidentalibus Episcopis eadem renuntiaret, quorum ipse testis adfuit, adjutor, atque subscriptor. Diacono tandem Ecclesiasticae quoque tradebantur Chartae, quo tutiùs nemo de earumdem authenticitate testari poterat, quippe qui & in Encyclicis condendis auditor, & in denuntiandis Cursor, & in asserendo Ecclesiarum consensu securissimus testis adesset. Quotiescumque itaque Episcopi fidei ex-

posi-

positionem aliquam suscipiebant, quam profiteri tenerentur, id ferè moribus receptum erat, ut Diaconus proprium nomen adscriberet. Exemplo est professio fidei, quam Paulinus Antiochenus, postquam suscepisset Synodicam Concilii Alexandrini, magno consensu emisit, atque E. in Tomo I. Concil. 362
pag. 783. Ad calcem verò habet: *Ego Carterius*. Haud dubiè Antiochensis Diaconus, qui chartam à Paulino susceptam esse, subscriptamque attestabatur. Eòdem respexit Eusebius Vercellensis, quum in epist. ad Gregorium Boeticum, apud 354
Hilarium in fragm. pag. 1356. sub finem scripsit. *Salutant te omnes, qui mecum sunt, maximè Diaconus*. Ille utique, cui custodia chartarum Ecclesiasticarum erat contradita. Occurrit in aliis infra censendis epistolis inter salutationes plerumque simplex Diaconi nomen, ut intelligeretur, hujusmodi scripta à Diacono vel exarata primum, vel postmodum ad Ecclesias delata, vel etiam in Ecclesiasticis Archivis custodita.

XVII. Atque ob id etiam Diaconica in Cursore Divino, ut supra diximus, requirebatur, qua officium obiturus, & tutò recipi, & parata Christianis omnibus, eòque magis Diaconis Cursoribus, hospitalitatis officia posset experiri. Non secus enim ac in Imperio cursus erat publicus, nec illo Cursores ad itinera uti poterant, nisi diplomate, quod Tractorium vocabant, unde Tractoria epistola dicta est, muniti incederent: Ita qui ad tantum ministerium eligebantur, idonei aptique per Diaconicam erant reddendi, ut Ecclesiae illorum munus, dignitatemque in Diaconica agnoscentes, Encyclicam reciperent, & Cursorem consuetis officiis prosequerentur. Equidem in Politicis tanti fiebat cursus publicus, ut hunc solus ipse Imperator concederet, ac ne Proconsules quidem hanc sibi facultatem arrogarent. Exstat Plinii ad Trajanum epist. 22. l. 10., in qua vir Trajano summa necessitudine, familiaritateque conjunctus, maximaeque Provinciae Praefectura ornatus, veniam submissè, & anxiè petit, quòd Uxori suae, quae mortuo avo ad amitam se se quàmcitissimè conferre debuerat, ejusmodi cursus fecisset copiam. Unde subdit: *Usque in hoc tempus, Domine mi, neque cuiquam diplomata commodavi, neque in rem ullam, nisi tuam misi, quam perpetuam servationem meam quaedam necessitas rupit*. Nec omittendum hîc ejusdem rei alterum docu- 100

mentum

298 mentum, quod exhibet Aelius Capitolinus in Aelio Pertinace, qui electus Praefectus Cohortis Praetoriae, proindeque alterum ab Imperatore locum adeptus, diplomate tamen destitutus, pedibus iter facere, atque aliò commigrare coactus est. *Dein Praefectus Cohortis in Syriam profectus, L. Aurelio Imperatore, ac Praeside Syriae, quod sine diplomate cursum usurpaverat, pedibus ab Antiochia ad legationem suam iter facere coactus est*. Quo, similive modo Diaconica, ut reor, conficta, Diaconum illum Gallias circumëuntem, & ubique exce-
440 ptum, Leo Magnus gravi comprimendum animadversione decrevit in epistola 107. ad Ravennium data. *Circumspectum te volumus esse, atque solicitum, nequid sibi plectenda possit vindicare praesumtio, quae cum aditum falsa subreptione reperit, ad majorem se temeritatem nomine usurpatae dignitatis extendit. Petronianum quendam vagum, & erroneum certa nos Clericorum tuorum suggestione didicimus per Gallias se nostrum esse Diaconum jactasse, & sub hujus honoris obtentu, diversas hujus Provinciae Ecclesias circuire. Cujus audaciae tam nefandae Dilectionem tuam, Frater charissime, ita volumus obviare, ut eum, admonitis etiam totius Provinciae Episcopis, in sua falsitate detectum, ab omnium Ecclesiarum communione, ne ulterius hoc usurpet, expellas*. Petronianus itaque *falsa subreptione aditum reperit*, utique ficta Diaconica, & velut honoris, dignitatisque obtentae tessera, diversas Galliarum Ecclesias circuïbat. Diaconicam ergo, quotquot obtinebant Cursores, iidem & summo honore, & omnibus hospitalitatis officiis ubique cumulabantur.

XVIII. Erat autem & altera Cursorum Dominicorum praerogativa, ut non minus ac Civiles, Encyclicas, mutuasque epistolas quàmcelerrimè deferrent. Iccirco Sardicensis
447 Synodus ad praepedienda frequentia Episcoporum ad Imperatorem itinera, quae cum Ecclesiarum jactura fiebant, quandoque etiam non sine praesentis Episcopi dedecore, sanxit. can. 8., ut si negotia in comitatu expedienda habuerint, *per Diaconum suum mittant, quia persona Ministri invidiosa non est, & quae impetrarit, celeriùs poterit referre*. Diaconi ergo proprium erat deferre epistolas, *& celeriùs referre*. Canon quoque IX. legatur, ubi de epistolis Diacono misso datis [quas & commendatitias vocat] ut ab Episcopis exciperetur.

XIX. Quae porrò dignitas, qui honor Dominicorum Cursorum ab Ignatio passim, & laudatis Patribus annotatur, & commendatur, quantus posterioribus etiam esset temporibus, colligi facilè vel inde potest, quod ex iis plurimi, qui officium hocce gesserant, ad maximas Ecclesiae dignitates sint evecti. Hilarus, qui Romanae Ecclesiae Diaconus, & Cursor, Dogmaticam S. Leonis primus in Orientem detulerat, Pontifex 449
deinde electus est. Hermes delectus à Narbonensi Archie- 461
piscopo Archidiaconus, ut ad Leonem Magnum varias ortas controversias deferret, primo Bituricensis, Narbonensis deinde Episcopus fuit electus, de quo Martyrolog. Gallican. 7. Kalendas Novembris. Ita Eusebius Diaconus ad Laodicenam 259
Ecclesiam tandem assumtus fuit, qui pridem missus à Dionysio Alexandrino legitur cum sua adversus Paulum Samosatenum Encyclica. Ut propterea de Cursoribus hisce illud Ci- An. C
ceronis l. 3. de Leg. 5. non incommodè dici possit. *Qui benè* 70
imperat, paruerit aliquando necesse est, & qui modestè paret, videtur qui aliquando imperet, dignus esse. Hinc Paulus actione II. Synodi VIII., Hard. Tom. V. pag. 782., memoratus, qui Ar- 869
chiepiscopatu exciderat, ad quem illegitimè à Photio fuerat evectus, ob praeclara tamen merita, & Nicolaï Pontificis commendationem, Codicum hujuscemodi custos ab Ignatio Patriarcha creatus est. Praestat id Anastasii verbis audire in an- 870
notationibus ad eandem Synodum, ibid. p. 942.. *Paulus iste Archiepiscopus quondam fuit à Photio consecratus; sed quia cum ceteris, qui à Photio manus impositionem suscepere, secundum sententiam Papae Nicolaï condemnatus est; & quoniam is erat utilis, pro consolatione damnationis, ab Ignatio Patriarcha Cartophylax effectus est: Scripserat enim & Papa Romanus, ut alia illum, excepto Sacerdotio, quantacumque vellet, dignitate ditaret.* Quanta porrò esset ea dignitas, paucis complexus est ibid. Anastas. *Cartophylax interpretatur chartarum custos. Fungitur autem officio Cartophylax apud Ecclesiam Constantinopolitanam, quo Bibliothecarius apud Romanos. Indutus videlicet infulis Ecclesiasticorum Ministrorum, & agens Ecclesiastica cuncta prorsus obsequia, exceptis illis solis, quae ad Sacerdotale specialiter, ac propriè pertinere probantur officium. Sine illo praeterea nullus Praesulum, aut Clericorum aforis veniens, in conspectum intromittitur, nullus Ecclesiastico Conventui praesentatur, nullius epistola Patriarchae*

missa

missa recipitur, nisi fortè à ceteris Patriarchis mittatur, nullus ad Praesulatum, vel alterius Ordinis Clericatum, sive ad Praepositurani Monasteriorum provehitur, nisi iste hunc approbet, & commendet, atque de illo ipsi Patriarchae suggerat, & ipse praesentet. Hactenus Anastasius.

XX. Priscum quoque fuit eorumdem Cursorum munus, publicos Sacros Codices reservare, pro occasione exscribendos tradere, aut ob enatas Ecclesiasticas controversias, ad Ecclesias deferre. Curam conficiendorum quamemendatissimè Sacrorum Codicum Caesariensi Eusebio demandaverat
316 Constantinus. Illos ad Comitatum per Caesariensis Ecclesiae Diaconos, quibus duo concessit ex publico cursu vehicula, voluit deferri. Qua de re exstat Imperatoris ad Eusebium
440 epistola, apud Socratem lib. 1. c. 9., ubi pag. 35. inter alia scribit. *Ceterum duorum publicorum vehiculorum usum autoritate hujus epistolae accipias. Sic enim quae eleganter descripta sunt, ad conspectum nostrum commodissimè perferentur: Uno scilicet ex Ecclesiae tuae Diaconis id ministerium obeunte. Qui quidem ubi ad nos pervenerit, humanitatis nostrae experimentum capiet.* Et
629 Sophronius Synodicam suam directurus, Diaconum elegit, ex eo praesertim munere commendatum, ut legimus act. II.
680 Concil. VI. pag. 1294. *Jure proinde supplico vestrae Fraternae dilectioni, Leontium Deo amabilem Diaconum Sanctae Christi Dei nostri Resurrectionis, & nostri venerabilis Secretarii Cancellarium, primumque Notariorum, & Religiosum Fratrem nostrum Polyeuctum, qui hujus nostrae Synodicae Scripturae Ministri sunt, placito vultu, & condecenti condescensione suscipere.*

Ita verò Ministri Scrinii Episcopalis Cancellarii erant, ut etiam aut Synodicae, aut Encyclicae, siqua ad Ecclesias mit-
540 tebatur, subscribere tenerentur. Vigilius enim, quum in controversia trium Capitulorum primum edidisset scriptum, quod vulgò Judicatum dicitur, illud à Primicerio Scrinii Apostolici, atque à Diacono Cursore subscriptum fuisse, docet in damnatione Rustici, & Sebastiani, qui ejusdem fuerant Diaconi, & quibus Judicatum tradiderat. Exstat sententia
553 Tomo III. Concil. in Synodo V. collat. 7. pag. 177.. *Nam cum occasionem euntis ad Siciliam reperisses, & Judicatum nostrum, laudesque ejus, ubi etiam filii nostri Diaconus, Primiceriusque tecum manifestum est subscripsisse, filiis nostris Pelagio*

Diacono, aliiſque dirigere voluiſſes. Percurratur eadem ſententia ad majorem rei hujus illuſtrationem.

XXI Autographum Encyclici cujuſvis ſcripti ab eodem Primicerio in Eccleſiae ſcriniis erat reſervandum, ejuſdemque exemplaria Epiſcopi voluntate, & aſſenſu mittenda. Quapropter Vigilius ibid. Ruſtico vitio vertit, quod Judicatum Primicerio tradere diſtuliſſet. *Quomodo etiam in Palatio, ut fratri noſtro Menae, ad quem ſcripſeramus, celeriter traderetur, inſtiteris, nulli habetur incertum: ita ut filio noſtro Surgentio Primicerio petenti ſchedam ipſam Judicati noſtri, ut apud ſe pro loco ſuo ſecundum conſuetudinem retineret, per multos dies dare penitùs noluiſſes, donec exemplaria per plurimos Sacerdotes, & Laïcos, ſed & per glorioſum Virum Tyrannum, Magiſtrum Militum, alioſque Laïcos in Africam Provinciam deſtinares, quod in Eccleſia noſtra à Diacono nunquam factum eſt; ac nobis neſcientibus ejus exempla deſtinares*. Id autem antiquiſſimi moris eſt. Namque mittebantur etiam Presbyteri, quum Epiſcopi alicujus apoſtaſia erat ceteris manifeſtanda. Uſurparunt id Urſacius, & Valens, quum occaſione Lampſaceni 365
Concilii, de quo nos in coment. ad Patrum Chalcedonenſium Adlocutionem, intellexerunt, Germinium Sirmienſem Epiſcopum, ejurato Ariminenſi conciliabulo, ad Orthodoxos commigraſſe. Agebant illi Singedunenſe Concilium, 366
nullo fermè collabentis cauſſae praeſidio, ſi reapſe Germinius ad aliena caſtra tranſiiſſet. Id ergo ſive ut certius dignoſcerent, ſive ut jacturae aliquatenus conſultum irent, Sirmium miſerunt *Secundianum Presbyterum, Pullentium Lectorem, & Candidianum Exorciſtam*. Quod legimus in fragmentis Hilarii pag. 1361. Reſcripſit ad haec tentamenta Germinius, & à ſuſcepta ſemel Orthodoxorum profeſſione ne 354
hilum quidem deinceps receſſurum ſe fore teſtatus eſt in Epiſt. ſua ibid. exſtante pag. 1364., cujus poſtrema verba ſunt annotanda. *Sanè intimo Caritati veſtrae, me huic Epiſtolæ propterea quod manus dolorem, ſubſcribere non potuiſſe: Subſcribendum autem mandaſſe Fratribus, & Compresbyteris noſtris Innocentio, Octavio, & Catullo*. Id moris etiam Romae ſervatum legimus ad tempora Nicolai I. qui in epiſtolis ad Michaëlem Imperatorem, exſtantibus in actis Synodi VIII., aſſerit harum pu- 858
blicarum epiſtolarum exemplaria duo fieri conſueviſſe: Ita ut 869

Authographum in scrinio Apostolicae Sedis reservaretur, al-
te rum Provinciis, aliisque dirigetur.

Diaconorum proinde id erat officium, qui, utpote Curso-
res, subscribebant; tum Primicerii scriptum publicum ad
commune Ecclesiae bonum spectans, religiosè servantes, in
enatis de eodem concertationibus ipsi testes adhibebantur
indubii. Hinc quum Theognis Nicaenus cum Eusebio Ni-
comediensi (qui primi vexillum pro Ario erexerunt) ju-
335 dicium adversùs S. Athanasium vulgassent in caussa Mareoti-
dis paludis pro Ischira impostore, idemque Ecclesiis inti-
massent, unde prima S. Athanasii depositio conclamata
347 est, Patres Sardicenses, excogitatam fraudem detecturi, &
improbitatem judicii, Diaconos Theognitis vocarunt, eo-
rumque testimonia exceperunt. Atque iccirco in Encyclica
pro Athanasio, Tom. I. Concil. p. 665., promotae calum-
niae testes, Diaconos proponunt, eorumdemque testimo-
nia. *Et haec convincebant ii, qui tunc Theogniti Diacones
fuerant*.

XXII. Sed quae hactenus de Diacono, Cursore Dominico,
disputavimus, qui vel epistolam responsivam ad eum, qui En-
cyclicam direxit, vel saltem delationis testimonium exigebat,
vix intelligi pro merito possunt, nisi publicorum Cursorum,
atque eorum praesertim, qui Magistriani dicti sunt, noti-
tiam, atque munera exposita habeamus, & reserata. Magistria-
ni itaque Ministri erant, qui Imperatorum magni ponderis
edicta deferebant. Hinc in actis S. Abercii, exstantibus
apud Baronium, legimus: *Valerianum, & Basianum Magi-*
402 *strianos divinorum nostrorum officiorum misimus*. Et Marcus Ga-
zensis in vita Porphyrii Gazensis Episcopi. *Venit Magistria-
nus, epistolas afferens Imperatorum*. Eorumdem operâ Constan-
tinus Nicaeni Concilii epistolas, quas ipse enucleaverat,
476 quaquaversum direxit, Gelasio Cyziceno teste lib. 3. Et
431 Johannes Antiochenus suum ad Urbem, & Ephesinum
Concilium adventum Patribus significaturus, in contesta-
tione ad S. Cyrillum, Parte I. Conc. Ephes. pag. 1349. re-
lata, scribit: *Deest autem praesentiae Sanctae Synodi .....
Johannes Antiochenus Episcopus, qui & ipse jam in januis est,
juxta quae nuper suis literis intimavit, & per eos, quos prae-
misit Praefectianos, atque Magistrianos nunciata sunt*. Unde

quum

quum Leo Imperator ad omnes Orbis Episcopos Encyclicam direxit, ut Episcoporum judicium, & unanimem de 457
Chalcedonensi Concilio professionem eliceret, opera Magistrianorum est usus, ut testantur epistolae Episcoporum responsivae. De hoc autem officio prolixe Pancirolus in notitia Imperii cap. 16.

XXIII. Episcopi autem continuò tenebantur respondere, ut demonstrant epistolae in Tomo illo Encyclico, ubi & acceptam à Magistriano fatentur epistolam, & simul datum eidem responsum: quod quidem si differri oportuisset, Magistriano tenebantur oblatae epistolae testimonium reddere, seque eandem tradidisse proprio Notario, testari. Rei hujus documentum exstat in Synodico Cassinensi c. 127., ubi Johannes Antiochenus per Magistrianum Alexandro 435
Hieropolitano intimavit, ut vel Pacificae epistolae, cui subscripserant Orientales, ipse quoque subscriberet, vel sedem relinqueret. Porrò in ejus capitis epigraphe legitur. *Epistola Alexandri Episcopi in personam Magistriani, qui praefatas attulerat literas.* Redditum autem testimonium hocce subjicitur. *Epistolam mihi reddebat admirabilitas tua Antiocheni. Quam non suscepi propter aliquas Ecclesiasticas quaestiones. Lecta verò mihi est à bonitate tua. Et ut hoc possis ostendere, hanc epistolam feci ad tuam nobilitatem, declarans, quod in his, quae praecepta sunt à piissimo, & amico Christi Imperatore nostro, permaneo: ut nec fatiger nunc ad ejus pium comitatum, & in mea Ecclesia persistam, orationes faciens pro ejus Imperio. Notarius verò qui mecum est, accepit ejus exemplar.* Ubi vides, Cursorem publicum delatam epistolam legere consuevisse, ejusdemque exemplar relinquere, quod Ecclesiae Notarius custodiendum accipiebat. Unde quae hactenus probata sunt, certiùs innotescunt.

XXIV. Quoniam verò istiusmodi homines quamaptissimi erant Dominici Ecclesiarum cursores, eosdem quandoque ad Clericatum eligere Episcopi consueverunt. Ita Alexandriae Diaconus à Cyrillo electus est Theodorus, qui Laïcus eodem officio defunctus fuerat, quod pariter, Clericus subinde electus atque ordinatus, egregiè Ephesini Concilii tempore obivit. Id ipsemet Theodorus testatur in libello Patribus Chalced. oblato Act. III. pag. 323. *Viginti &* 451

duos plus minus annos in schola devotissimorum Magistrianorum Subadjuva [ita ex Graecis codicibus legendum] *conversatus sum: nullam adversus memetipsum dans aliquando reprehensionem, aut querelam, sperans magnae illius scholae mereri privilegia. Sed & Sanctae, & Beatae memoriae Cyrillus .... deputatum me habuit, & maximè in tempore, quo facta est sub eo in Ephéso Synodus; & sine ulla querela ministrans sancto illi, & per Deum facto Concilio, itaut pro sinceritate, & studio meo, magnae Alexandrinae Civitatis ab ipso mererer.*

XXV. Subadjuva is erat, qui in eodem Magistrianorum officio velut adjutor aderat, quò perspecta sedulitate ejus fidelitateque in his praestandis muneribus, privilegia, ut aïebat Theodorus Diaconus, Magistrianorum obtineret. Vocis ejusdem mentio, atque usus occurrit in altero libello, eadem Act. III. Chalced. relato. Accusatur ibi Dioscorus, quod Ecclesiae pecunias distraxerit, & Eunucho Chrysa-
449 phio dederit, per quem Ephesinae Latrocinalis Synodi tragoedia peracta est. Chrysaphius ergò Magistrianos misit. Sic enim in Actis pag. 334., ubi de pecuniis Ecclesiae à Dioscoro usurpatis. *Quas à nobis magnificentissimus, & gloriosissimus Nomus per virum devotum, Severum Magistrianum, & quondam Subadjuvam ejusdem devotissimae Magistrianorum scholae, accepit.* Subadjuvae itaque, velut Magistrianorum adjutores, exercebantur, ut & ipsi Magistriani fierent.

XXVI. Ecclesiastici tandem Magistriani officium Diaconus is exercebat, qui Diaconicam promerebatur, qua hujus fiebat muneris obeundi facultas. Magistrianus hic Ecclesiasticus, seculi more, suos habebat Subadjuvas, seu coadjutores, qui sua in deferendis Ecclesiasticis epistolis fide probata, viam sibi ad Dominici cursoris gradum, & Diaconatus ordinem sternerent: quos quidem inferiorum ordinum, ut Subdiaconi sunt, & reliqui, Clericos fuisse reor. Ut propterea, quoties per Subdiaconum, Acolytum, Lectorem, aut Exorcistam Encyclicas latas legimus, id de hisce adjutoribus, quos Subadjuvas ea aetas vocabat, sit intelligendum. Nostrae conjecturae argumentum est Libellus ci-
483 tationis missae à Felice Papa ad Acacium, & exstantis Tom. II. Concil. pag. 829., ubi Uranii Subdiaconi, & Subadjuvae mentio fit. *Episcopali diligentia commonente* (inquit Pon-

tifex

tifex) *debuerat dilectio tua Ecclesiasticum morem secuta, quid responsio sanctae memoriae Praedecessoris mei per virum devotum Uranium Subadjuvam Subdiaconum apud clementissimum Principem, quid apud te quoque literae ipsius in caussa Alexandrinae Ecclesiae profecerint, indicare*. Tametsi ergò nuperus Conciliorum collector Harduinus τὸ Subadjuvam à textu submoveri debere conjecerit; quum nihilominus, & in antiquis Codd. exstet, & res ipsa in Ecclesia olim viguerit, qua de caussa ille à textu ad notas vocem rejecerit, minimè assequor. Quum autem Felix vitio vertat Acacio, quod Uranio Subadjuvae responsum tradere noluerit, magis adstruitur, quod ex Codicis Cassin. exemplo animadvertebamus, Episcopos videlicet obstrictos fuisse, publicis hisce Cursoribus testificari, & respondere. De Uranii missione loquitur quoque Eutychianistarum Breviculus, annotans haec fuisse gesta, *superveniente Uranio Subadjuva*.

In Synodo V. etiam Collat. 7. adducta est Vigilli Chartula, Tom. III. Concil. pag. 186., qui quaedam nosse cupiens ex Antiochenis Archivis, se illuc Thomam, ut perquireret atque deferret, misisse testatur, inquiens sub finem. *Pro hac etenim caussa destinavimus Thomam devotissimum, agentem in rebus, & Subadjuvam*. Exigebantur enim rei confectae testimonia in Archivis Antiochenae Ecclesiae adservata: unde Subadjuvarum requirebatur officium, & opera, qua proinde voluit uti Vigilius. Notum quippe quod in Historia Miscella Edit. Canisii l. 17. pag. 528. legitur: *Qui Subadjuvae dignitate habebatur insignis*. Adde quod Olympius, & Gerontius, qui epistolas ad Leonem Magnum in caussa Timothei Aeluri, & Encyclicas pro Chalcedonensi Concilio detulerant, dignitate Subadjuvae legantur insigniti in epistola Leonis, edit. Quesnel. 27., ad Episcopos Aegypti. *Querelas tamen dilectionis vestrae praeveniens, Clementissimo, & Christianissimo Principi de tantorum malorum remediis supplicavi, & per filios nostros Gerontium, & Olympium Subadjuvas diverso tempore depoposci*. Et in epist. 98. ad Julianum Coënsem. *Et cum omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis, id est, per filium nostrum Subadjuvam Rodanum, Domesticum filii nostri, viri illustrissimi Asparacii datis, nullum responsum tuae fraternitatis accepi*. De

535

457

410 eodem officio Synesius epist. 144. *Harpocratio quidam est Heracliani Satellitum ex eorum ordine, qui adjutores adjuvant; vox enim Subadjuva id significare creditur.*

§. X.

DE PRESBYTERIS DOCTORIBUS, DIACONO, DOMINICO CURSORI, ADSOCIATIS.

Synopsis.

I. *Cur Diacono Cursori adsociarentur Presbyteri.* II. *Morem praeformarunt Apostoli.* III. *Susceperunt Apostolicae Ecclesiae.* IV. *Exemplo Alexandri I. Pont., & Synodi Siculae illustratur.* V. *Ex S. Athanasii epistolis.* VI. *Ex Concilio Antiocheno II. contra Paulum Samosatenum.* VII. *Ex caussa Athanasiana apud Julium Pontificem agitata.* VIII. *Ex epistola Synodi Singedunensis.* IX. *Ex damnatione Joviniani à Siricio evulgata.* X. *Expenditur Ambrosii responsum.* XI. *Morem eundem Athanasio proponebat Basilius M.* XII. *Et accuratè observavit Apostolica Sedes.*

I. Diacono equidem, Dominico cursori, Encyclicas ad Ecclesias Orbis laturo, unum alterumve Presbyterum socium fuisse datum, cum in sequenti Dissertatione demonstrabitur, tum apud Ecclesiasticos Scriptores tam certum est, ut quod certissimum. Illud tantummodo disquirendum est, quo fine scilicet Diacono Presbyter comes sit datus. Presbyteri, qui cum Diacono mittebantur, delecti fere erant ex Presbyterio, quod, ut dictum est, Doctoribus Presbyteris constabat. Quoniam verò ii ob doctrinae excellentiam, morumque gravitatem consiliarii Episcopo aderant, intantum ut absque illorum votis nunquam ad deliberationem veniret, è re publica Ecclesiarum erat, ut graviori urgente controversia, aut regione aliqua infecta haeresibus, non scriptis tantum consulerent, sed unus insuper aliquis ex illis eligeretur, qui viva voce, & quae conscripta fuerant explanaret, & sensa tueretur, atque insanos graf-

ſantis haereſis impetus opportunè infringeret. Nemo enim melior, atque aptior ſeligi ad id poterat Doctore Presbytero, qui, ut nonniſi exercitatiſſimus ſcientiſſimuſque tractator deligebatur, ita in condenda Encyclica adſeſſor fuerat, & in Presbyterio approbator, non iners iccirco futurus, nec ignarus decretorum eorumdem aſſertor apud Eccleſias.

II. Si rei hujuſce inquiramus originem, Apoſtolica haec eſt, & in Encyclica Hieroſolymitana luculenter expreſſa, in qua deferenda Dominicis curſoribus ſocii dati ſunt Paulus, & Barnabas. Sic enim Actor. 15. v. 25. legimus. *Placuit nobis collectis in unum, eligere viros* (Curſores nempe Silam, & Judam) *& mittere ad vos cum chariſſimis noſtris Barnaba, & Paulo hominibus, qui tradiderunt animas ſuas pro nomine Domini Jeſu Chriſti*. Ad haec obſervat in Comment. Chryſoſtomus, merito praeter latores, miſſos quoque fuiſſe Doctores, cujuſmodi erant Paulus, & Barnabas, cum perbrevis eſſet epiſtola, & ad eos, qui Judaïzantium haereſi tenebantur, directa. Illos autem jam Presbyterii Antiocheni declaratos fuiſſe Doctores, notum oppidò erat, & cap. 13. Actorum v. 1. proditum, ubi, non ſecus ac in Encyclica Synodica, Barnabas, & Paulus hoc ordine recenſentur, ut Paulo Barnabas praeponatur. 398

III. Apoſtolicum inſtitutum primitivae Eccleſiae Patres ſunt ſecuti. Etenim in Paſchatis concertatione, Victorem inter, & Polycratem Aſianum Exarcham habita, Pontifice in jus ſummum propendente, Lugdunenſis Eccleſia Encyclicam adverſus quoſdam emiſit, qui tunc ad Fratrum perturbationem ultro vitam perſecutoribus offerendam aſſeverabant: unde plurimi lapſi ſunt. Irenaeum proinde Preſbyterum Eccleſia eadem dirigere voluit, ut motae controverſiae modum faceret. Irenaeus autem is eſt, qui antea epiſtolis ad humanius cum Aſianis agendum, Victorem adhortatus fuerat, teſte Hieronymo in libro de Viris Illuſtribus in Irenaeo. *Feruntur ejus & aliae ad Victorem Epiſcopum Romanum de quaeſtione Paſchatis epiſtolae, in quibus commonet eum, non facilè debere unitatem Collegii ſcindere*. Non abſimiliter quum Alexander Hieroſolymitanus Antiſtes electus eſt, Clementem Alexandrinum Presbyterum, Hieroſolymis tunc commorantem, cum epiſtola ad Antiochenſem 186 378 212

Ecclesiam direxit, in qua de sua agit ordinatione. In ea autem sic de latore. *Porro has literas, Domini fratres, per Beatum Presbyterum Clementem ad vos misi, virum virtute praeditum, & probatum; quem vos & nostis jam, & amplius cognoscetis. Qui quidem Dei nutu, ac Providentia, dum hic apud nos praesens esset, Ecclesiam Christi & confirmavit, & magnopere auxit.* Adversus Judaeos, nisi me fallit conjectura, de-
315 certans. Nam Eusebius qui lib. 6. c. 11. haec fragmenta epistolae refert, cap. 13. addit, Clementem librum edidisse *de Ecclesiastica Regula, seu adversus Judaeos.*

IV. Illustre exemplum cum Encyclicae, tum Diacono so-
125 ciati Presbyteri Doctoris, exstat in Synodo Sicula, cujus acta Authori Praedestinati debemus. Ille enim de haeresibus l. 1. c. 16. haec habet ad rem. *Sextadecima haeresis Heracleonitarum, ab Heracleone adinventa est, quae Baptizatum hominem, sive justum, sive peccatorem, loco Sancti computari docebat, nihilque obesse Baptizatis peccata memorabat, dicens: sicut non in se recipit natura ignis gelu, ita Baptizatus non in se recipit peccatum....... Hic in partibus Siciliae incboavit docere. Contra hunc susceperunt Episcopi Siculorum Eustachius Lilybaeorum, & Panormenorum Theodorus: Quique omnium, qui per Siciliam erant Episcoporum Synodum exorantes, gestis eum audire decreverunt: Et universas adsertiones ejus dirigentes ad S. Alexandrum Urbis Episcopum, rogaverunt, ut ad eum confutandum aliquid ordinaret. Tunc S. Alexander ad singula quaeque capita hydri singulos gladios Dei Verbi de vagina Divinae Legis ejiciens, librum contra Heracleonem ordinans, ferventissimum in ingenio Sabinianum Presbyterum destinavit, qui & scriptis Episcopi, & adsertione sua ita eum confutaret, ut nocte media navis praesidio fugeret.* In quo facto ordo gestorum attendendus est. Mutuae primò Lilybaetanum inter & Panormitanum Episcopos scriptae sunt epistolae: Synodus deinde habita est, & Synodi Encyclica ad Pontificem delata: ac tandem Pontificis refutatio emanavit, missusque ab eo Sabinianus, Presbyter Doctor, qui etiam oretenùs frangeret haeresiarchae audaciam proterviamque.

V. Hinc moribus receptum fuit, ut Presbyteros quosdam mitterent in regiones, aliqua praesertim erroris labe infectas, qui zelo & doctrina fidelium, fideique caussam susci-

perent defendendam. Athanasium disciplinae hujus perquam 326
solicitum fuisse, ejus passim testantur epistolae. Exstat inter alias illa, quam ad Johannem, & Antiochum Compresbyteros suos dedit, Tom. 1. pag. 951., & in qua eos laudat ob missas ad se relationes circa Hierosolymitanae Ecclesiae statum, & ut idem prosequantur, hortatur. In alia similiter, quam ad Palladium Presbyterum dedit, memorat quae sibi de Cappadociae in S. Basilium motibus denuntiaverat. Et, ut alia plura mittamus, quum Dracontius fuga sese proripuisset, ne Episcopus fieret, hortatoriam ad eundem epistolam scripsit S. Doctor, ostensurus debitum suscipiundi in iis circumstantiis Episcopatus: atque insuper praeter epistolam Presbyterum dirigit, de quo sic pag. 959. *Hac de caussa dilectos nostros Hieracem Presbyterum nostrum, & Maximum Lectorem adhortatus sum istuc ire, ut etiam verbis te incitarent, & ex illis cognoscere possis, quo cum affectu ista scripserim, & periculum simul, quod tibi imminet ex ista detrectatione ordinis sacri.*

VI. Quum caussa Pauli Samosateni Antiochiae agitare- 270
tur, duo Alexandrini Presbyteri, ambo doctissimi, Eusebius, & Anatolius in Syriam profecti (fortasse quando Dionysius Encyclicae à Synodo missae respondens, eosdem Dominico cursori sociavit: Eusebii enim Presbyteri in exstantibus apud Euseb. in Hist. epistolarum fragmentis cum laude meminit Dionysius) tanto zelo, ac doctrina splenduerunt, ut Laodiceni utrumque successive in Episcopos
suos elegerint. De his praecitatus Eusebius l. 7. c. 32., ubi 315
Laodicenorum Episcoporum seriem referens, haec scribit. *Apud Laodiceam verò post Socratem Episcopus fuit Eusebius, domo Alexandrinus. Caussam ex Patria migrandi ei praebuit negotium Pauli Samosateni. Cujus gratia cum in Syriam venisset, ab iis qui coelestium rerum amore illic flagrabant detentus, domum redire prohibitus est. Qui quidem nostra memoria amabilis quidam Religionis thesaurus fuit, quemadmodum ex verbis etiam Dionysii supra allatis facilè cognosci potest. Huic deinde substitutus est Anatolius, bonus quod aiunt boni viri successor, ipse quoque domo Alexandrinus.* Pergit deinde eorumdem gesta referre. Plures enim Doctores Presbyteros cum Paulo Samosateno disputationes iniisse, idem advertit Eusebius.

Illi ergò cum responsiva ad Synodi Antiochenae Encyclicam mitti à Dionysio potuere, ut voce, & paraenesibus catholicum dogma propugnarent.

335 VII. Post Synodum Tyriam, in qua à factiosis Eusebianis bellum adversus S. Athanasium est conclamatum, complures hinc & inde epistolae missae sunt. Scribebant Eusebiani, ut Athanasium legitimè ob crimina depositum ostenderent, conflatasque in illum calumnias comprobarent: Catholici verò, ut illius, & simul fidei quam susceperant caussam propugnarent. Julius cum Occidentalibus utriusque

337

342 que partis scripta ad trutinam revocans, Athanasium in Synodo Romana innocentem declaravit. Eusebiani hinc delegerunt Macarium Presbyterum, Martyrium, & Hesychium Diaconos, qui epistolas deferentes, & quaerimonias, Pontificem, atque Occidentales Antistites adversus Athanasium excitarent. Adfuere quoque S. Athanasii Presbyteri, & instituta concertatio est. Summam illius hoc modo repraesentat Julius, ibi p. 741. in Apolog. ad Constant. *Vestri legati, Macarius nimirum Presbyter, & Martyrius Hesychiusque Diaconi nullo modo cum huc venissent, pares Presbyteris ab Athanasio missis, ac semper ab illis convicti refutatique, Concilium indici à nobis postularunt, literasque & ad Eusebianos, & Athanasium Alexandriam, quibus convocarentur, mitti, ut coram omnibus justo judicio de caussa cognosci posset: tum enim se de Athanasio probaturos, quod jam nequirent. Publicè enim coram nobis Martyrius, & Hesychius refellebantur, Athanasii Presbyteris bona cum fiducia alacriter resistentibus. Martyrius verò cum suis, si vera dicenda sunt, ubique profligabatur, ac proinde Concilium generale postulavit.*

359 VIII. Eadem ratione post Synodum Ariminensem Valens, & Ursacius, qui Occidentales coëgerant, suscipere perfidiae formulam, epistolas ad alios quoque, qui nòn interfuerant, direxerunt, ut subscriberent. Exstat Synodi

366 Singedunensis (est Civitas in Hungaria inferiori, hodie Sigedin) epistola, quam reservarunt fragmenta operis Historici Hilariani pag. 1360. In ea primo asserunt, omnes Occidentis Episcopos assensum praestitisse, *cui etiam universi Orientis Episcopi consenserunt*. Sed Patribus, hasce omnes epistolas in ea Urbe, & conciliabulo discutientibus, Jovinia-

nus

nus Diaconus, & Martyrius Subdiaconus retulerunt Germinii confeſſionem, de qua ſubdubitabant (illi autem Curſores fuiſſe videntur,ab impoſtoribus delecti ad hanc formulam intimandam, & ſubſcriptiones extorquendas) Poſtulant proinde Patres ab eodem Germinio, ut diſtinctè propriam opinionem ſcripto prodat; & ita epiſtolam claudunt. *Haec per Secundianum Presbyterum, Pullentium Lectorem, & Candidianum Exorciſtam tranſmiſimus charitati tuae.* Presbyterum quidem dirigunt, ut reluctantem Germinium diſputatione convincat; reliquos duos velut teſtes, ut reor, novae emittendae profeſſionis, ſi fortè ad hanc induci Germinius potuiſſet. Grande enim Arianis erat perfidiae emolumentum, ſi Germinium, quem, ut Hilarius differit in 354
lib. adv. Auxentium, ſocium impietatis habuerant, quemque catholica profeſſione apud eundem Hilarium ibid. pag. 1359. exſtante, reſcipiſcentem viderant, denuo ad propria caſtra reducerent.

IX. Joviniani Haereſiarchae damnatio, & damnationis facta per epiſtolam intimatio, quam ad Italiae Epiſcopos Doctores Presbyteri Romanae Urbis detulerunt, luculentiſſimum ſuppeditat documentum priſci ejuſdem moris, quo cum Encyclicis mitti Presbyteri conſueverunt. Quis fuerit Jovinianus, quive ejus errores, prodit Hieronymus in duo- 378
bus libris adverſus ipſum editis, & S. Auguſtinus de hae- 396
reſ. c. 82. Errores ab ipſo Hieronymo fortaſſe Siricio denunciati, Pontificem compulerunt, ut ad examen revocatos damnaret. Exſtat epiſtola, quae tametſi in vulgatis Conciliorum collectionibus ex Iſidori editione legatur cum epigraphe *ad diverſos Epiſcopos*: In collectione nihilominus Iſidori ejuſdem MS., qua etiam uſus eſt Baronius, & exſtat hodieque in Vallicellana Bibliotheca, legitur: *Siricius univerſis Epiſcopis*. Rem itaque aggreditur Pontifex ab uſu 385
epiſtolarum Pacificarum, quas ab Apoſtolica Sede recipiebant Epiſcopi. *Optarem ſemper, Fratres chariſſimi, dilectionis & pacis veſtrae ſinceritati gaudia nunciari, itaut viciſſim diſcurrentibus literis, ſoſpitatis veſtrae juvaremur indicio.* Ex quo diſcimus, quod quemadmodum in Paſchalibus Encyclicis quandoque denunciabantur, & oppugnabantur errores, ita in Pacificis quoque id fuerit obſervatum, de quibus ma-

nifestè loquitur Siricius. Joviniani deinde recensitis erroribus, addit. *Facto ergo Presbyterio, constitit doctrinae nostrae, id est, Christianae Legi esse contraria. Unde Apostolicum secuti praeceptum, quia aliter quam quod accepimus, annuntiabant, omnium nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quàm etiam totius Cleri una suscitata fuit sententia*. Vel ut alii Codices legunt. *Unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martianus, Januarius, & Ingeniosus, qui incentores novae haeresis, & blasphemiae inventi sunt, Divina Sententia, & nostro judicio in perpetuum damnati, extra Ecclesiam remanerent*. Ad Encyclicum hocce decretum Provinciis intimandum, Romanae Ecclesiae Presbyteri delecti sunt, cujus delectus motiva in hunc modum proponuntur. *Quod custodituram sanctitatem vestram non ambigens, haec scripta direxi per Fratres, & Compresbyteros meos, Crescentem, Leopardum, & Alexandrum, qui religiosum officium fidei possint spiritu adimplere ferventes*. Postrema haec verba, quibus illorum fidei zelus commendatur, id quod dicebamus certo confirmant, eos videlicet directos fuisse ad defensionem decretorum, atque ad errorum refutationem, suscepta etiam disputatione, faciendam.

374 X. Ex epistola, quae unica exstat, responsiva S. Ambrosii, quaeque luculenter ostendit, septemdecim amplissimas Provincias tunc Episcopo Mediolanensi subjectas, Encyclicum Siricii decretum subscriptione firmasse, colligitur imprimis harum mutuarum epistolarum usus, dum omnium nomine ita aggreditur. *Recognovimus literis sanctitatis tuae boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi januam serves, & pia solicitudine Christi ovile custodias, dignus quem Oves Domini audiant & sequantur, & ideo quia nosti Oviculas Christi, lupos facilè deprehendis, & occurris quasi providus Pastor, ne isti morsibus perfidiae suae, feralique ullulatu Dominicum Ovile dispergant. Laudamus hoc, Domine Frater dilectissime, & toto celebramus affectu*. Errores deinde recensent, & urgentissima brevi animadversione rationes addunt, quibus prava singula Joviniani dogmata perstringuntur: denuntiant ipsum quoque Imperatorem exsecratum fuisse errorum authores, concluduntque missos Presbyteros id egisse demum, ut pravitatis sequaces damnarentur. *Quam & clementissimus*

exsecratus est Imperator, & omnes qui illos viderunt, quasi quaedam contagia refugerunt: sicut testes sunt Fratres, & Compresbyteri nostri Crescens, Leopardus, & Alexander, sancto ferventes spiritu, qui eos omnium exsecratione damnatos Mediolanensi ex Urbe quasi profugos repulerunt. Sequebantur Episcoporum subscriptiones, quorum tamen nomina exscriptorum negligentia nobis invidit.

XI. Hos, ut reor, mittere suadebat Basilius in epist. 48. ad S. Athanasium. Quum enim in aliis epistolis Orientis statum exposuisset, hortatur ut Legatos dirigat ad Occidentis Episcopos, qui literis suis Orientales excitent ad discordiarum occasiones relinquendas tum circa dogmata, tum circa disciplinam. Asserit quoque aptiorem ipso esse neminem, & subjungit. *Innumeros illos, quos pro pietate tulisti labores, uno isto opere confirma. Viros aliquos Ecclesiae tuae potentes in doctrina sana ad Occidentales Episcopos mitte, qui quibus calamitatibus occupemur, ac premamur, illis exponant. Instrue illos forma narrandi qua utantur. Esto Samuël Ecclesiis. Pete gratiam à Domino. Mnemosynon aliquod pacis infer, & relinque Ecclesiis. Scio quam langueant epistolae ad conferendam operam tanto negotio. Verum neque ipse aliorum solatio, & adjumento opus habes, non magis quam Athletarum dexterrimi puerorum acclamatione: neque nos ignorantem docemus, sed sedulo ac satagenti impetum conandi intendimus. Ad reliquas quidem Orientis res opus forsan habebis & plurium cooperatione, & necessarium fuerit exspectare eos, qui ex Occidente venturi sunt.* Tanti faciebat Basilius harum epistolarum concordiam, qua feliciter cedente, post Athanasii classicum, victoriam certo sperabat, si *Presbyteri potentes*, & edocti *formam* Athanasianam, Occidentalibus proximas Orientis jacturas aperirent. In epistola quoque 52. ad eundem data, quum commendasset Athanasii zelum in edendis hisce mittendisque Encyclicis, subjungit Basilius. *Et jam quoque è Sacro Cleri tui coetu missum venerandissimum Fratrem Petrum multo cum gaudio excepimus, bonumque peregrinationis ipsius laborem probavimus, quem juxta dignitatis tuae mandata exequtum esse se, conciliatis quae erant contraria, & conjunctis, quae erant divulsa.* Haud aliter Damasus celebrem Tomum, qui dicitur Occidentalium, transmisit ad Illyricianos per Elpi-

370 (margin, beside "XI. Hos, ut reor")

378 (margin, beside "erant divulsa")

dium

dium Presbyterum, aut Episcopum, ut aliis placet; qua de re accuratius in Commentariis ad Patrum Chalcedon. Adlocutionem tractabimus. Id autem agebat Pontifex, ut illi Episcopi, qui cum aliis XXXIV. Asianis Episcopis adsociati, Encyclicam Lampsaceni Concilii suscipere detrectabant, ad meliorem frugem, si fieri aliquomodo posset, traduce-
372 rentur. Synodum icciro celebrarunt Illyriciani, & ad Asianos Synodicam scripserunt, in qua de Elpidio. *Pluribus ad vos scribere noluimus, quia missus est unus ex omnibus Dominus noster & Comminister Elpidius, accuratè exploraturus praedicationem vestram .... docebit vos veram fidem praedicare.*

XII. Ad Concilia proinde Presbyterum semper dirigebat Apostolica Sedes, qui praeter legati munera, doctrinâ & industria fidei, disciplinaeque caussam tueretur. Equidem Presbyteros ad id missos eo munere pro dignitate functos, testantur acta Ephesina praesertim, atque Chalcedonensia.

§. XI.

DE PONTIFICIS, PRIMATUM, ET METROPOLITANORUM OFFICIIS IN ENCYCLICA QUALIBET SUSCIPIUNDA.

Synopsis.

I. *Ratio disquisitionis proponitur.* II. *Encyclicae ad Apostolicas Ecclesias dirigendae.* III. *Apostolicae Romanae Sedis sententia praesertim expetita.* IV. *Id in caussa Eutychetis ex Petro Chrysologo expenditur.* V. *Hinc acta Arelatensia, & Sardicensia diriguntur ad Pontifices confirmanda.* VI. *Basili testimonium in caussa Schismatis Antiocheni expensum.* VII. *Item Athanasii ad Basilii literas responsum.* VIII. *Encyclicas à Romana Sede seu conditas, seu probatas Suffraganeis intimabant Metropolitani.* IX. *Id ex Victore Pont. in Paschatis controversia expensum.* X. *Et ex epistola Coelestini ad Nestorium data.* XI. *Cujus ponderis esset apud Suf-*

fraga-

fraganeos Metropolitanorum consensus. XII. *Expenditur formula, qua Arsenius, & Schismatici Meletiani ad unitatem sunt recepti.* XIII. *Deponitur in VII. Synodo Nacholiensis Episcopus, quod susceptam S. Germani Encyclicam Metropolitae suo non intimasset.* XIV. *Encyclicae in Metropoliticis Archivis servatae.*

I. IIs non indiligenter disputatis, quae ad Diaconos, Cursores Dominicos, spectabant, & ad Doctores Presbyteros, illis quandoque sociatos tum ad Encyclicam deferendam, tum ad id propugnandum, quod communi sanciebatur consensu, methodica ratio postulat, ut de personis inquiramus, quibus tradebantur Encyclicae, ut propria subscriptione roboraretur, quod erat definitum, idemque peculiari quadam ratione ab Ecclesiarum Pastoribus subjectis fidelibus promulgaretur, fide obsequioque suscipiendum. Cum enim Encyclicae ex scopo suo, & fine respicerent unionem animorum, fidei unitatem, unam dogmatum retinendam professionem, & impostorum commercia evitanda, nisi ordo interveniret ac servaretur aliquis, difficulter ea omnia obtineri potuissent; ac proinde activum in docendo Ecclesiae Magisterium innotescere in tanta Episcoporum multitudine, atque inter Ecclesias tanta terrarum mariumque latitudine dissitas, vix ac ne vix quidem potuisset. Quamobrem diligentiori criterio inquirenda sunt vetustatis monumenta, explorandaque prisca in iisdem recipiendis consuetudo: unde promulgationis modus eruatur.

II. Certum est, quoties ab Episcopo aliquo, aut quapiam Synodo emittebantur Encyclicae, deferri hasce ad Apostolicas Ecclesias, ac Primarias Sedes consuevisse. Non secus enim ac Irenaeus, Tertullianus aliique Apostolici, & vicinioris seculi Scriptores, quum agunt de fidei controversiis solvendis dirimendisque, consulunt, quinimo & jubent ad Apostolicas Sedes confugere: ita minimè ambigendum est, quin recepta eadem servaretur in Encyclicis consuetudo, per quas decreta Ecclesiis intimabantur, ut ipsae quoque proprio calculo suffragioque docerent, aut confirmarent, quod erat decretum, & fidelibus intimatum. Consuetudo ori-

ginem

47 ginem suam habet in Apostolica, & priori Encyclica Hiero-
solymitani Concilii, quae tametsi ad Palaestinae Syriaeque
Ecclesias directa, primùm nihilominus in Hierosolymitana
Ecclesia fuit promulgata. Morem hunc observans Antio-
270 chena Synodus, quae Paulum Samosatenum damnavit, ejus-
demque proscripsit haeresim, epistolam ad Romanum Pon-
251 tificem, & ad Alexandrinum Antistitem direxit. Cornelius
quoque Encyclicam adversus Novatianum à se editam, Fa-
bio Antiocheno, & Cypriano Carthaginensi inscripsit: Si-
319 militer Alexander Alexandrinus Alexandro Constantinopo-
litano, ceterisque Patriarchis suam. Quod testatum reliquere
368 re Epiphanius haer. 69. n. 1. Sozomenus l. 1. c. 15. Theo-
dorit. l. 1. c. 4., qui & illud annotat, missam eandem ab
Alexandro fuisse ad Philogonium Antiochenum, Eusta-
thium Berroënsem, doctrina inter alios spectatissimum, &
352 ad Maximum Hierosolymitanum. Liberius autem in epi-
stola ad Constantium asseverat, eandem ab Alexandro olim
ad Silvestrum directam, suo adhuc tempore in Apostolicae
Sedis scriniis conservari. Id ipsum de aliis quamcertissimè
constabit ex his, quae & sparsim dicta sunt, & in seqq. Dis-
sert. erunt disputanda. Rationem certè evulgandorum
Scriptorum, quae ad publicum Ecclesiae bonum pertinerent,
527 non ineptè proposuit Justinianus Imp. in Epilogo ad No-
vellam VI. his verbis. *Sanctissimi Patriarchae uniuscujusque
Dioecesis haec proponant in Ecclesiis sub se constitutis, & mani-
festa faciant Deo amabilibus Metropolitis, quae à nobis consti-
tuta sunt. Illi quoque rursus etiam proponant ipsi ea in Metro-
politana Sanctissima Ecclesia, & constitutis sub se Episcopis haec
manifesta faciant: Illorum verò singuli in propria Ecclesia haec
proponant, ut nullus nostrae Reipublicae ignoret, quae à nobis ad
honorem, & ad augumentum magni Dei, & Salvatoris Nostri
Jesu Christi disposita sunt.* Iis gemina sunt, quae habet No-
vell. 42. ad Menam Patriarcham Constantinopolitanum.
*Custodiat itaque Beatitudo tua, quae rectè adnotata sunt, &
mittat ipsa per suas Deo dilectas literas omnibus Sanctissimis
Metropolitis sub ipsa existentibus, quorum cuilibet cura erit, ipsa
manifestata facere Sanctissimis Ecclesiis sub ipsis ordinatis, ut
neminem ex omnibus lateant quae Sacerdotio visa sunt, & ab
Imperio confirmata.*

III. Romani autem Pontificis confirmatio requirebatur,
atque consensus; proindeque ad eum primò Encyclicae erant
dirigendae. Si enim Pacificae, atque Formatae tanta reli-
gione à Romana Cathedra postulari consuevêre, quanto ma-
gis Encyclicae, doctrinale decretum proponentes, atque Ec-
clesiam docentem repraesentantes, debuere saltem ab ea-
dem confirmari. Erat enim inter Apostolicas prima, pri-
mam habebat Ecclesiae dotem, Cathedram unam, ut Opta- 368
tus l. 2. aït, ac primum fuerat constituta doctrinalis aedi-
ficii fundamentum, utque cum Synodo Aquileïensi loqui- 381
tur S. Ambrosius in Epist. ad Imperatorem: *Inde in omnes
venerandae communionis jura dimanant*. Qua de caussa in ce-
lebri illa disceptatione de vocum Usiae, & Hypostasis usu,
ob quam totus Oriens circa ann. 362. contentionum procel-
lis vexabatur, tametsi Athanasius in Synodo Alexandrina, 362
Basilius epist. 43. ad Gregorium fratrem, Nyssae Episco-
pum, aliique exercitatissimi Tractatores per mutuas hasce
epistolas, rem difficultatesque unanimi consensu evacuassent,
statuissentque, Meletium legitimum esse Antiochenum Epi-
scopum, cum nihilominus Apostolica Sedes ad Damasum
usque pro neutra parte sententiam tulisset suam, S. Hie-
ronymus ad eundem Damasum scribens epist. 56. 57. & 58. 378
testatur, haesisse se hactenus, atque haerere dubium, cui se
parti addiceret, donec Cathedra Petri judicium suffragium-
que tulisset. Eadem de caussa Cyprianus omnes quotquot 248
edidit Encyclicas ad Romanum direxit Episcopum. Unde
quum in caussa Marciani Arelatensis literas à Gallicanis Epi-
scopis accepisset, sententiam suam postulantibus, ille con-
troversiam omnem ad Stephanum terminandam misit, in- 253
quiens in epist. ad eundem, quae est 67. *Quapropter facere
oportet plenissimas literas ad Coëpiscopos nostros in Gallia consti-
tutos, ne ultra Marcianum pervicacem & superbum, & divinae
pietatis, ac fraternae salutis inimicum, Collegio nostro insultare
patiantur*. Et ad calcem epistolae: *Significa plane nobis, quis
in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus ad quem
Fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus*.

Ex quo praeclare quod supra ex Paschalibus Theophili 385
Alexandrini differebamus, confirmatur, Patriarchas vide-
licet atque Primates, Encyclicas hasce ultro citroque mit-

tentes, admonitos ſimul etiam feciſſe Epiſcopos omnes defunctorum ſiqui erant Coëpiſcoporum; atque inſuper recèns electorum nomina indicaſſe, ut per Pacificas communionis commercia proſequerentur. Non ſecùs Apoſtolica Sedes electorum noviter in Occidente Epiſcoporum nomina Orientalibus aliiſque intimare conſuevit: Cujus conſuetudinis luculenter meminit laudato loco Cyprianus.

448 IV. Eutyches à Flaviano in Synodo Conſtantinopolitana damnatus, ſcripſit ad Dioſcorum, ad Theſſalonicenſem Antiſtitem, ad Petrum Chryſologum Ravennatenſem, alioſque; appellationem quoque apud Leonem M. interpoſuit, cujus exſtat epiſtola, à Lupo ſub finem Synodici Caſſin. vulgata. Quemadmodum Flavianus quoque Pontificem factae damnationis reddidit certiorem. Petrus autem Ravennatenſis judicium minime protulit: Quinimo epiſtolam, ad Eutychem ſcriptam, in hunc modum claudit. *In omnibus autem hortamur te, Frater honorabilis, ut his, quae à Beatiſſimo Papa Romanae Civitatis ſcripta ſunt, obedienter attendas, quoniam Beatus Petrus, qui in propria Sede vivit, & praeſidet, praeſtat quaerentibus fidei veritatem. Nos autem pro ſtudio pacis, & fidei, extra conſenſum Romanae Civitatis Epiſcopi cauſſas fidei audire non poſſumus.* Patet hinc, eos omnes, qui pacem fidemque conſectabantur, Petri Cathedram, in eminentiſſimo inter Apoſtolicas faſtigio collocatam, nunquam non reſpexiſſe: Non ſecus ac Iſraëlitae iter per Arabiae deſerta facientes, ne aberrarent, prae oculis Tabernaculum habebant, quod ut pergere, aut conſiſtere cernerent, conſiſtendo ipſi, aut pergendo imitarentur.

V. Ex recepta hac conſuetudine, Acta Synodorum Arelatenſis, & Sardicenſis, quae jure merito Oecumenicis Conciliis comparantur, communi Epiſcoporum Orbis ſubſcriptione firmata, ſupremam in Eccleſia authoritatem obtinue-
314 runt. Arelatenſis enim nonniſi per Pontificem propria conſtituta denunciari voluit: In epiſtola quippe ad Silveſtrum, ad quem Concilii acta mittunt, haec inter alia habent Patres: *Placuit etiam à te, qui majores Dioeceſes tenes, per te*
347 *potiſſimum inſinuari.* Synodus verò Sardicenſis in epiſtola, cum univerſis Concilii actis ad Julium miſſa, haec ſuggerit. *Tua autem excellens prudentia diſponere debet, ut per tua*

scripta qui in Sicilia, qui in Sardinia, & in Italia sunt Fratres nostri, quae dicta sunt, & quae definita, cognoscant: & ne ignorantes eorum accipiant literas Communicatorias, quos extra Episcopatum justa sententia declaravit. Perdurantem eundem morem, minimeq; omittendum, ad Leonem scripsit Flavianus Constantinopolitanus, Eutychetis recolens damnationem. Exstat inter epistolas S. Leonis, & haec suppeditat annotanda. *De iis, quae de eo dudum egimus, misimus ad Beatitudinem vestram literas, quibus docuimus, & Presbyterio illum esse nudatum ...... ut Sanctitas vestra hoc cognoscens, quod circa illum actum est, omnibus Episcopis sub Beatitudine vestra degentibus, manifestare dignetur illius impietatem, ut nescientes aliqui, quid ille senserit, quasi ad Orthodoxum vel per literas, vel per aliquam conjunctionem loquantur.* 448

VI. Sed quid vetustatis documenta congerimus in argumento demonstrando, quod per semet evidentissimum est? Ut enim Encyclicarum scopus est animorum concordia, Ecclesiarum pax, & unica fidei statuenda professio; unde Ecclesia ipsa consurgit, acies quamrectissimè disposita, atque in membrorum Capitisque conjunctione persistens; ita Pontificia praesto fuerit confirmatio necesse est. Agnovit id cum in caussa dissidioque Meletii, Vitalis, & Paulini, Antiochenorum eodem tempore Episcoporum, tum in aliis Orientis controversiis, Basilius M. Priorem enim, quod attinet, 370 ut finem aliquando acciperet, Romani Pontificis confirmationem imprimis praestolari oportere, suadet in epistola 52. ad Athanasium, qua apud illum instat, ut Dorotheo Meletii Diacono & ipse Diaconicam tribuat, ad Cursoris munus obeundum. *Visum est autem mihi consentaneum, ut scribatur Episcopo Romae, ut quae hic geruntur consideret, detque consilium: & quoniam difficile est, ut communi ac Synodico decreto aliqui illinc mittantur, ipse sua authoritate in ista caussa usus, viros eligat ad ferendas quidem itineris molestias idoneos, verum juxta ad hoc accommodos: ut mansuetudine, & facilitate ingenii, eos qui distorti, & obliqui apud nos sunt, corrigant, aptè, ac dispensatoriè sermonem attemperantes.*

Illustre hoc testimonium nos primò edocet necessitatem, ut in Encyclicis, ad Episcoporum ostendendum consensum, atque ad docendum ordinatis, Pontificia confirmatio obti-

 neretur.

neretur. II. Pontifices in iis diſponendis moderandiſque, vel per Occidentalium Synodum, vel ipſos authoritate ſua uſos, curſores Dominicos, vel Doctores Presbyteros cum Encyclica direxiſſe. III. Quum Schiſmata, & frequentiores eſſent Epiſcoporum lapſus, Athanaſium monet, ut ex Occidentalium, aut Romani Pontificis Encyclicis diſcat, qua ratione incedendum ſit, ſummo ne, an remiſſo jure: propendet autem ipſe, ut diſpenſatorie, atque ex Eccleſiaſtica Oeconomia potius, quam ſummo jure cum Schiſmaticis, Lapſiſque agatur.

VII. Athanaſius, acceptis hiſce Baſilii monitis, conſenſiſſe ſe Meletio Antiocheno epiſt. 57. ſcribit, hortaturque, ut ipſe quoque epiſtolas Dorotheo tribuat, eique conſentientes adjungat Epiſcopos, ſi non ſubſcriptos, quod in promtu non erat, nominibus ſaltem compellatos. *Decretum eſt, ut hic ipſe Frater Dorotheus Romam uſque proficiſcatur, & permoveat quoſdam ex Italia, ut nos inviſant, idque per mare, quò eos effugiant, à quibus poterunt impediri.* Valentem ſcilicet, Urſacium, Baſilium Ancyranum alioſque, qui plurimum in aula poterant. Qua autem de cauſſa Eccleſiaſticam Oeconomiam adhibendam in ſuperiori epiſtola ſcripſerit, hîc idem aperit. *Intellexi enim eos, qui apud rerum Dominos potentes ſunt, nihil neque velle illis, neque poſſe de cauſſa ejectorum ſuggerere, ſed hoc lucro deputare, ſi nihil in Eccleſiis pejus geri videatur.* De adjungenda autem Meletli epiſtola in hunc modum pergit. *Igitur ſi & prudentiae tuae conſilium noſtrum utile viſum fuerit, dignabere, & epiſtolas formare, & monita dare, de quibus oporteat ipſum narrare, & ad quos & quando.* Videſis ea de re ſequentem epiſtolam.

VIII. Quamlibet ergò Encyclicam epiſtolam, à Romano Pontifice in Provincias, ut ſubſcriberetur, evulgatam, Metropolitanorum erat Suffraganeis, ſive in ſua omnibus Sede manentibus, ſive in Coetum apud ſe collectis, ſubſcribendam proponere, & communi ſuffragio ſuſcipiendam. Hinc de Dogmatica S. Leonis epiſtola, per Orientem evulgata, le-
451 gimus Act. 4. Chalced. pag. 439. *Miſſa eſt epiſtola almi Archiepiſcopi Leonis iis, qui ubique eſſent Metropolitis, & ſubſcripta eſt.* Quod non abſimiliter in Occidente factum. Eu-
451 ſebius enim Mediolanenſis eandem in Synodo propoſuit,

reſcri-

rescripsitque Leoni. *Admonitis ergo Fratribus, & Coëpiscopis meis, habitoque conventu, vestram Formam tenuimus literarum.* Eadem pariter ad Ravennium Arelatensem perlata, in Synodo subscripta est. Responsiva utraque exstat inter Leonis epistolas. Quin etiam Leo ipse in epistola ad Thessalonicensem Primatem audacter asserit, id genus epistolarum subjectis Episcopis à Primatibus esse proponendum. Scribit enim pag. 225. *Plenius verò observari debent quae caveri ad ipsum Fratrem, & Coëpiscopum nostrum Anastasium scripsimus, eaque in vestram notitiam literis ipsius volumus pervenire, à quibus Fraternitatem vestram nolumus deviare.* Meritò quidem. Cum enim hae epistolae sartam tectamque intenderent fidei unitatem, animorumque concordiam, necesse erat, ut à Capite in membra communionis, atque pacis consortium diffunderetur. Quae equidem disciplina antiquissima est, & Apostolica, eâque imbuti gloriosissimi Martyres, quum in caussa Lapsorum sententiam suam proferrent, Episcopis per Cyprianum intimandam esse arbitrati sunt; qui proinde scribit epist. 18. ad Presbyt. Carthag. *Legi autem & universorum Confessorum literas, quas voluerunt per me Collegis omnibus innotescere.* Rescribere interim tenebantur Metropolitae ipsi. Quod idem Leo in epist. ad Metropolitas per Illyricum constitutos docet. Quum enim quarumdam rerum observantiam illis injunxisset, monet insuper. *Haec verò, quae per filium meum Nicolaüm Presbyterum rescripta direximus, recurrentibus literis, ut vos eadem sciamus accepisse, rescribite.*

452

248

IX. In gravissima de die celebrandi Paschatis concertatione, quae ex recepta, atque universaliori Ecclesiarum consuetudine agitabatur, Victor, ut communem ab Apostolica institutione ad illa usque tempora usum, disciplinamque perseverantem commonstraret, non ad Episcopum Hierosolymitanum, omnium licet augustissimâ Episcopatus fundatione spectabilem, sed ad Theophilum Caesareensem Palaestinae Primatem, scripsit. Testantur id apertè Actorum Synodi Caesareensis fragmenta, apud Baluzium in nova Conciliorum collectione. *Tunc Papa Victor, Romanae Urbis Episcopus, direxit, ut daret authoritatem ad Thophilum Caesariensium Palaestinae Provinciae Episcopum, quia tunc non Hiero-* 196

solyma Metropolis videbatur, ut inde Paschalis ordinatio proveniret, ubi Christus fuerat in corpore conversatus.

X. Instituti rationem reddiderat Leo in epist. cit. ad Illyrici Metropolitas, quòd videlicet per hoc *Charitas Dominica* custodiretur, quae in unione membrorum cum Capi-
430 te suo persistebat. Et ante ipsum S. Coelestinus in epist. ad Nestorium, Tom. 1. Conc. edit. Hard. pag. 1307., trutinatis Nestorii scriptis, & definitivam in Haeresiarcham sententiam dicens, sub finem haec addidit verba. *Quam Formam ad te nostri judicii per Possidonium Diaconum cum omnibus chartis ad Sanctum Consacerdotem meum, memoratae Alexandrinae Urbis Antistitem, qui ad nos super hoc ipso plenius retulit, destinavimus, ut agat vice nostra, quatenus statutum nostrum, & tibi, & universis Fratribus innotescat: quia omnes debent nosse quod agitur, quoties omnium caussa tractatur.* Equidem ubi haec servabatur forma, facillimè & illicò definita controversia poterat innotescere. Similiter eisdem de rebus Cyrillo scripsit, & epistolam claudit. *Eadem autem scripsimus & ad Sanctos Fratres, & Coëpiscopos nostros, Johannem, Rufum, Juvenalem, & Flavianum, ut nota sit de eo nostra, imo Christi nostri divina sententia.* Haec quidem sedulo diligenterque expendenti continuò subit Apostolica commendanda institutio, saepissimè commonens, ut idipsum sapiamus, ut ordinatè omnia fiant, per unanimem scilicet in una fide professioneque concordiam, quae istiusmodi Encyclicarum ope & medio quamaugustissimè servabatur. Per Capitis enim, & principalium membrorum influxum ad reliqua derivatum, & fidei manebat incolumitas, & erroribus quamcelerrimè adhibebatur modus.

XI. Quanti porrò facerent subjacentes Provinciarum Episcopi Encyclicas, sibi à Metropolitanis propositas, quantive apud eosdem ponderis esset praestitus à Metropolitanis consensus, propriaque subscriptione firmatus, docent Ephesi-
431 ni, & Chalcedonensis Concilii acta. In Ephesinis quidem legimus, Episcopos aliquos, fidei decreto subscribentes, inter urgentiora motiva adducere Metropolitanorum subscrip-
430 tionem, consensionemque. Miserat Cyrillus, ante Synodum Ephesinam, Encyclicam, in Alexandrina Synodo conditam, ad Metropolitas, qui jam subscripserant, editam. Assensum

illum, grande velut argumentum, urget Eutychius Erthororum Episcopus, quum iterum Act. 1. Ephesi habita, eadem subscribenda recitarentur, inquiens in sua interlocutione. *Sanctorum Patrum oraculis persuasus, diversarum Provinciarum Metropolitanorum, qui & fidei à Trecentis decem & octo Sanctis Patribus Nicaenis expositae, & epistolae nihilominus, quam Sanctissimus Episcopus Cyrillus ad ...... Nestorium dedit, assenserunt, demonstrationibus inductus, & ego quoque eadem confiteor, & credo*. Eodem modo Dynatus, in Epiro veteri Episcopus, quum sciret Donatum Metropolitanum in Illyrico eidem epistolae subscripsisse, in plena Synodo Ephesina ipse quoque subscripsit, inquiens. *Quare quae Donatus Metropolis meae Episcopus sentit, affirmavitque, ego quoque sentio, & affirmo*. In Concilio pariter Chalcedonensi Act. 1. Illyriciani, & Palaestini Episcopi, qui primùm à partibus stabant Dioscori, paullatim rescipiscentes, non singuli, sed Juvenalis primùm Palaestinorum Metropolita, & Nicopolitanus Illyricorum; ceteri autem illorum vota sequentes, ad Catholicos accesserunt. Et Act. IV., ubi iterum subscripta est S. Leonis Dogmatica, plures Episcopi testantur, se confirmare quod antea in proprii Metropolitae persona egerant. 451

XII. Sed receptissimae hujus, necessariaeque consuetudinis alia plurima documenta proferri possunt, quibus praestantissima haec Metropolitanos inter, & subscribentes subjectos Episcopos harmonia emineat. Mittimus, Petrum Chrysologum Eutycheti reposuisse, se, inconsulto Italiae Primate R. P., in caussis fidei nihil posse proferre. Ineluctabile nobis exhibet argumentum formula, qua Meletiani schismatici rescipiscentes ad Catholicam suscipiebantur unitatem. Ii, excuso Alexandrini Episcopi, cui parebant, jugo, proprias Ecclesias Acephalorum instar regebant, & in antiquis Metropolitanorum turbandis juribus errabant. Compressi deinde per Nicaenum Concilium, quod antiqua Alexandrinae Sedis jura confirmavit, hac formula rescipiscentes suscipiebantur, quam in Arsenio, antea Meletiano, deinde Catholico, videre licet apud Athanasium in Apolog. 2., ubi Arsenii conversionem, & Schismatis ejurationem ex ejus epistola sibi inscripta, ita prodit. *Athanasio Beatissimo Pa-*

pae Arſenius Epiſcopus Civitatis Hypſelitarum, cui aliquando praefuit Meletius, unà cum Presbyteris, & Diaconis, in Domino. Et nos quoque diligentes pacem, & unanimitatem cum Eccleſia Catholica, cui tu per Dei gratiam praefectus es; volenteſque Eccleſiaſtico Canoni pro veteri inſtituto ſubjici, ſcribimus tibi, Pape dilecte, promittimuſque in Nomine Domini, nos deinceps non communicaturos cum Schiſmaticis, aut cum iis, quibus nondum pax eſt cum Eccleſia Catholica, ſive Epiſcopi ſint, ſive Presbyteri, ſive Diaconi, neque cum illis in Concilio coïturos, neque literas Pacificas ad illos daturos, neque invicem ab illis accepturos, neque citra tuam ſententiam, utpote Metropolitani Epiſcopi, ullum de Epiſcopis, aut alio dogmate communi, & Eccleſiaſtico decretum edituros, ſed ceſſuros Canonibus ante ſuſceptis. Erat ergo Metropoliticum jus *ex Eccleſiaſtico Canone*, & *pro veteri inſtituto*, ut *decretum nec ſuſciperetur, nec ederetur* ullum *pro dogmate, aut communi Eccleſiaſtico* negotio citra ſententiam Metropolitani. Quis hîc non videat & Canonis VI. Nicaeni ſenſum, & germanam ejuſdem explanationem, quippe quem ex Meletiano Schiſmate occaſionem habuiſſe, nulli non ſit exploratum? Quis non planè perſpiciat & Eccleſiaſticum Canonem vetuſque inſtitutum, quod tot monumentis, atque exemplis commonſtravimus; & quem tuemur Encyclicarum ſcopum, quo cum fidei animorumque concordia, tum modus & ordinata in publicatione, & ſubſcriptionibus diſpoſitio intendebatur? Hac equidem de cauſ-
645 ſa S. Maximus Martyr in diſputatione cum Pyrrho Patriarcha Conſtantinopolitano, & Monothelita, qui ad confirmandam Ecthesim in Synodo ſub ipſo editam, Encyclicam vulgaverat, atque adeo Monothelitica dogmata anathematizari amplius non poſſe colligebat, quae in Synodo, & in Ecthesi, atque in Encyclica à plurimis fuiſſent ſubſcripta; Maximus, inquam, modum ſtatuit, unde Encyclica irretractabile magiſterium ex Eccleſiarum conſenſu evadat. Aït enim. *Subit me admiratio, quomodo Synodum voces, quae non eſt habita, ut leges, & Canones Synodici, & jura Eccleſiaſtica jubent. Nec enim epiſtola Encyclica ex conſenſu Patriarcharum edita eſt, neque locus, neque dies conveniendi decretus: non fuit aliquis actor, aut accuſator: Qui convenerunt, epiſtolas Commendatitias non habuerunt nec Epiſcopi à Metropolitanis, nec Metropolitani à Patriar-*

chis

chis: non epistolae, neque Vicarii ab aliis Patriarchis missi sunt. Quis igitur particeps rationis Synodum sustineat appellare, quae scandalis, ac discordia cunctum Orbem implevit. Legatur tota disputatio, quae E. in Tom. VIII. Annal. Baronii. Liquet interim, quanta cautione in condendis Encyclicis Ecclesia incederet, quatenus qui subscribebant, Primatibus censerentur conjuncti, atque adeo in mutua unione, ordine, doctrina, & professione Capitis, atque Episcoporum, subscriptio Ecclesiarum consensum, & irretractabile magisterium repraesentaret.

XIII. Eximius itaque laudatus ordo non prioribus tantum seculis Ecclesiastico Canone, & veteri instituto roboratus, exemplisque firmatus obtinuit, sed seculis etiam sequentibus, quibus retentae usque ad Nicaenam II. Synodum 787
consuetudinis illustre monumentum habemus in Nacholio Episcopo, ob posthabitam consuetudinem non leviter incusato. Ediderat Germanus Patriarcha Constantinopolitanus 715
Encyclicam pro cultu Imaginum, adversus quas tunc Manichaeorum instinctu bellum gerebatur. Nacholiensis Antistes, Iconomachis adsociatus, à S. Germano per Encyclicam & ipse fuit commonitus. Sed quam jure canonum Metropolitano suo insinuare debebat, ut cum Ipso reliquisque assensum praeberet suum, vir improbus abscondit. Actio hinc instituitur in eadem Synodo VII., quae fuit II., & Tarasius advertit. *Has literas suscipiens Nacholiensis, abscondit, & non dedit eas Metropolitano suo.* Atque iccirco prolata est altera S. Germani epistola, in qua refractarium Nacholiensem objurgat, quod, posthabitis Metropoliticis juribus, Encyclicam epistolam absconderit. Addit autem ibi Germanus. *Hoc autem sciat, quod donec epistolam nostram tribuerit Deo amabilissimo Metropolitano suo* (erat is Synadensis Metropolita) *ex authoritate Sanctae, & Consubstantialis Trinitatis non habeat potestatem qualemcumque, contingere Sacerdotale officium.* Atque hinc Concilii Patres in suis interlocutionibus justam legitimamque Nacholiensis depositionem appellant, quod jura haec Metropolitica pessum fecisset.

XIV. Metropolitae autem erat, Encyclicas hasce, & autographa scripta in Ecclesiae suae Archivis religiosè diligenterque custodire. Id supra vidimus observatum à Cy-

248 priano, qui Saturo Diacono, cursori Dominico jussit, ut
Encyclicas, emissasque ab Episcopis mutuas subscriptiones
custodiret, & cupientibus exscribendi copiam faceret. Eo-
365 dem modo Encylica Concilii Lampsaceni, per Eustathium
Sebastenum Romam allata, & à 500. Episcopis subscripta,
368 lecta quoque est in Tyanensi Synodo, & quemadmodum Ro-
370 mae, ita & Tyani fuit adservata. Quod testatur S. Basilius
epist. 82. Patrophilo Episcopo data, ubi Eustathii Sebaste-
ni apostasiam objurgans, eundem unà cum sociis convincit
criminis ex subscripta Encyclica, quam in Romano, ac Tya-
nensi archivo reservari asseverat. *Non cogitant quod Romae
scriptum ipsorum, quo Nicaenam fidem confessi sunt, reconditum
habetur: nec quod è Roma acceptum libellum Tyanensi Synodo
obtulerunt; quin & apud nos eandem hanc fidem habens, repo-
situs est*. In Caesareensi nempe Ecclesia, quae, utpote Ec-
clesiastico Ponticae Dioecesis Exarchatu praefulgens, cui
Tyanensis Metropolitica Urbs subdebatur, illius exemplar
custodiendum acceperat. Passim occurrunt prisci hujus mo-
ris vestigia, de quo in seqq. Differt. sermo redibit. Quo-
niam ergo tanta fuit Primitivae Ecclesiae cautio, ut Ency-
clicas Metropolitae susciperent, subjectisque intimarent,
unde ex unanimi omnium consensu, & subscriptione su-
premum Ecclesiae judicium eminebat; mirum hinc non vi-
debitur, si, quum eadem Encyclica scripta in spectatissi-
marum Ecclesiarum archivis religiosa custodia servarentur,
laudata in controversiis, atque adducta indubiam facerent
fidem: quod infra singulari disputatione complectemur.

§. XII.

DE RECITATIONE ENCYCLICARUM.

Synopſis.

I. *Apoſtolico exemplo inductum, ut ſuſceptae Encyclicae populis recitarentur.* II. *Inde etiam manavit, ut in Eccleſiis primùm, haereſi aliqua infectis, recitarentur, dein apud Metropolitam, qui ſubſcribere tenebatur.* III. *Ubi Curſor repulſam pateretur, ſuo jure poterat recitare.* IV. *Statis anni diebus relegi conſuevêre.* V. *Quam arcte ad Encyclicarum publicam lectionem obſtringerentur, in S. Leonis Dogmatica expenditur.* VI. *Eorumdem erat Encyclicas criterio expendere.* VII. *Acta recitationis Encyclicarum proponuntur in Unione Cyrillum inter, & Orientales Schiſmaticos ſub Johanne.* VIII. *Refractarii poſt recitationem, aut haereſim ejurabant, aut Canonicis poenis ſubjiciebantur.* IX. *Recitationis, & Haereticorum palinodiae documenta proferuntur ex cauſſa Neſtoriana.* X. *Siquid in factis errarent Encyclicae, denunciabat Metropolitanus.* XI. *Curſor recitatae Encyclicae exemplar ſubſcriptum apud Eccleſias relinquebat.* XII. *Qui contrarias Encyclicas acciperet, Tractatoria reſpondere conſuevit.*

I. QUum Curſor Dominicus, Diaconica munitus, ad Metropoliticam Sedem perveniſſet, Metropolita epiſtolam illicò ſuſcipiebat, quae in Presbyterio primùm lecta, & communi ejuſdem voto probata, Populis tandem in Eccleſia recitabatur. Conſuetudinis hujus primordia ſplendent in ſaepius laudata Apoſtolica Hieroſolymitanae Synodi Encyclica, quae primùm delata eſt ad Antiochenam Eccleſiam, omnium tunc ſpectatiſſimam, Syriaeque Metropolim. De eadem Actor. 15. v. 3. *Illi ergo* (curſores videlicet Dominici) *dimiſſi, deſcenderunt Antiochiam, & congregata multitudine, tradiderunt epiſtolam, quam cum legiſſent, gaviſi ſunt ſuper conſolatione.* Eccleſiae ergo Antiochenae tradiderunt, ut cuſtodiretur: Curſores autem, ejuſdem acceptis 47

exemplaribus, civitates alias peragrabant, illam promulgantes, v. 40. *Paulus verò, electo Sila, profectus est ..... Perambulabat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans Ecclesias: praecipiens custodire praecepta Apostolorum, & Seniorum*. Recitatam ergo fuisse perspicuum est.

II. Quod si regio quaepiam, haeretica labe infecta, per Encyclicam esset expurganda, in illam primùm recitanda dirigebatur epistola; ita tamen, ut ad viciniorem Metropoliticam Ecclesiam mitteretur, quae tenebatur, mutuo rescripto suam in profitendo definito dogmate unanimitatem testari. Quod apostolica quoque institutio edocuit. Quum Simoniani Collossenses, atque Laodicenses pravis doctrinis infectos, à recepta fide avertissent, Paulus confestim Tychico Diacono in Dominicum Cursorem electo, epistolam in eisdem Ecclesiis recitandam dedit. Ac proponit quidem in illa, primò se Christi esse Ministrum, & cum Collossensium, tum Laodicenorum curam se gerere. Instruit subinde illos de suscipiendis dogmatis, atque erroribus rejiciendis, concluditque tandem cap. ult. v. 16. *Et cum lecta fuerit apud vos haec, facite ut in Laodicensium Ecclesia legatur, & eam, quae Laodicensium est, vos legatis*. Tenebantur enim Laodicenses receptae hujus per Tychicum epistolae, una cum testificatione, quod Collossensis Ecclesia dogmata in ea definita recepisset, exemplar apud se retinere, ac simul etiam rescribere, se in eadem fide perseverare; quatenus mutua hac contesseratione ejusdem in fide, & doctrina sententiae censerentur qui fuerant per Simonianos circumventi.

III. Si verò Diaconus, Dominicus Cursor, Diaconica munitus, & cum Encyclica missus, apud Metropolitam quempiam repulsam pateretur, usque adeo, ut sibi recitandae epistolae locus minimè tribueretur, poterat ille suo jure Ecclesiis eandem legere, populisque denunciare. Quum proin-
48 de schisma ab aliquibus contra S. Cyprianum conflatum esset, iidemque Encyclicam ad Cornelium per Felicissimum direxissent, Pontifex quidem à Cypriano epist. 55. commonitus de rebelli ausu, recitationi obstitit: sed illi *Comminantes, si literas, quas attulerant, non accepisset, publicè eas recitarent*. Id, ut alibi annotabimus, à Novatianis factum est. Quod equidem tametsi, ceù à Schismaticis factum, violentiae potiùs sit

index,

index, cum nihilominus addubitaverit Cornelius, an id prorſus eſſet impediendum, oſtendit in Curſoribus Dominicis hanc fuiſſe ex receptis moribus poteſtatem. Enimvero niſi perſecutionum temporibus, quibus Eccleſia propriae poteſtatis exercitium liberum non habebat, id Curſoribus Eccleſiarum fuiſſet conceſſum, quotquot oves aliquo errorum contagio infectum habebant Paſtorem, prorſus fuiſſent inſanabiles: quippe eorumdem Paſtorum artibus ſalubris porrecta medicina pro libito poterat impediri. Certè Romanum Epiſcopum, ſummum viſibilis Eccleſiae Hierarcham, epiſtolas omnes Encyclicas ad ſe miſſas, Presbyterio primùm, deinde Plebi recitare conſueviſſe, indubia fide teſtatur in eadem ad Cornelium epiſtola Cyprianus. *Et quamquam ſciam, Frater chariſſime, pro mutua dilectione, quam debemus, & exbibemus invicem nobis, florentiſſimo illic Clero, tecum praeſidenti, & ſanctiſſimae, atque ampliſſimae Plebi legere te ſemper literas noſtras*. Praeſidenti itaque Clero, ſeu Presbyterio, deinde Eccleſiae collectae Encyclicas recitare tenebatur Pontifex, ut eae per Preſbyterium una cum ipſo examinatae, & probatae, velut totidem fidei profeſſiones, ſive etiam expoſitiones, Fidelibus proponerentur.

IV. Eccleſiaſticae iſtiuſmodi ſervatae conſuetudinis mentio occurrit in II., & praecedenti Seculo apud Dionyſium 170
Corinthiorum Epiſcopum, qui ſimili ſuſcepta à Romano
Pontifice Encyclicâ, reſcribit, apud Euſebium l. 4. c. 23., 315
& docet quemadmodum eam receperit, & publicè recitarit. *Hodie ſacrum diem Dominicum tranſegimus. In quo epiſtolam veſtram legimus, quam quidem perpetuò deinde legentes, perinde ac priorem illam nobis à Clemente ſcriptam epiſtolam, optimis praeceptis, ac documentis babebimus*. Ex quo diſcimus, priorem Clementis Encyclicam diligenter ad annum uſque 180. fuiſſe cuſtoditam. Quum autem haec Soteris Pontificis epiſtola ejuſdem eſſet conditionis, ſe illam in Eccleſia recitaſſe, ſcribit Dionyſius, ac cum altera Clementis ſpondet ſervandam, ut in poſterum utraque legentibus prodeſſe queat. Utramque verò ampliſſimis Corinthiacae tunc ſpectatiſſimae Metropoliticae Sedis provinciis, ſubjectiſque Eccleſiis fuiſſe intimatam, ambigendum non eſt. Sanè Cyprianus epiſt. 42. infra laudanda, teſtatur, Encyclicas cum de Cornelii electione,

tum de ſchiſmate Novatiani,ad ſe per diverſos Dominicos Curſores allatas, in *Presbyterorum* conventu recitatas fuiſſe, & in *Altari poſitas*.

V. Enimvero obſtrictos fuiſſe Primates, Encyclicae promovere recitationem, nec ullo modo intercedere, docent acta
451 Chalcedonenſia Actione I., ubi judiciale examen inſtitutum eſt adverſus Dioſcorum, qui ſubdola arte impediverat, ne Dogmatica S. Leonis ad Flavianum, ab Hilaro Diacono cur-
449 ſore delata, in pleno coetu Epheſini Conciliabuli recitaretur. Examen ibid. legitur pag. 87. Tom. II. Concil. edit. Hard. atque in eo per multiplices teſtes probatum eſt, quod *ſepties juravit coram omnibus facere eam recitari, & non eſt lecta*. Quo de jurejurando teſtatus eſt Theodorus Claudiopolitanus Epiſcopus. *Quia juravit omnes ſcimus: & quia non eſt lecta, confitemur*. Hinc etiam Actione III., ubi iterum in eandem Dioſcori perſonam examen inſtitutum eſt, iſtud inter alia graviſſimorum criminum capita recenſetur: proindeque Paſchaſinus, Apoſtolicae Sedis Legatus, à Patribus, ut pro ſententia damnationis ferenda primam haberet interlocutionem, rogatus inquit, ibi pag. 346. *Super hoc verò, neque epiſtolam legi permiſit Beatiſſimi Papae Leonis, ſcriptam ad S. Memoriae Flavianum, & hoc frequens rogatus à Portitoribus recitari eam, & cum juramento fieri lectionem promittens: qua non lecta, ſcandalum, & laeſionem S. Dei Eccleſiae per totum Orbem terrae pertulerunt*. Portitores, ſeu Dominici Curſores tenebantur quidem recitationem efflagitare. Sed ſi Metropolitanus cauſſaretur, ante recitationem ſe aliqua in Eccleſia expedire velle, id à Curſoribus concedebatur, dummodo idem Metropolitanus jurejurando affirmaret, ſe ad recitationem ſubinde deventurum. Iccirco in ſententia damnationis Dioſcori, quam unanimis Chalcedon. Synodus tulit, ibid. pag. 379. haec leguntur praemiſſa. *Primum quidem, quia epiſtolam à Sanctiſſimo Archiepiſcopo ſenioris Romae Leone directam...... recitari probibuit reverentiſſimis Epiſcopis Epheſi congregatis, & hoc poſt promiſſiones ſuas, & juramenta plurima; ſicut nos praeſentes novimus*. Gravis equidem fuit haec depoſitionis, damnationiſque poena, ſed jure meritoque ei illata, cui nefas haudquaquam fuerat, Encyclicae recitationem inhibere. Cum enim id omne epiſtolarum genus pacem, concordiam, fi-

deique unitatem intendat, reus gravissimi criminis jure de-
clarandus, qui, praepedita earumdem evulgatione, resecat ea
omnia, atque solvit. Idem crimen Liberio Pontifici à Con- 352.
stantio fuit objectum, cui ille respondens (Constantio in-
quam, non Lucifero, ut festinanti calamo scripsit Du-Pin
Novae Biblioth. p. 75.) aït : *Multi Ecclesiae membra lacerare
festinant, qui confinxerunt me literas suppressisse, ne crimina ejus*
(Athanasii) *quem dicebant condemnasse, ad omnes paterent.
At satis omnibus clarum est, nec quisquam negat, nos Orientalium
literas intimasse, legisse Ecclesiae, legisse Concilio, atque ad haec
etiam Orientalibus respondisse*.

VI. Metropolitae deinde erat, quum Encyclicam episto-
lam suscepisset, stylum, dicta, sententias, aliosque chara-
cteres, priusquam illam recitaret, sedulo accuratèque truti-
nare. Quapropter Julius Pontifex, quum post Synodum Ty- 337
riam Eusebianorum epistolas recepisset, ab Encyclicarum sty-
lo, genioque quammaximè discrepantes, censuit esse suppri-
mendas. Testatur id in epistola ad eosdem data, quae ex-
stat in Apolog. Athanasij ad Constant. pag. 740. *Ego certè
cum literas vestras evolverem, post varias ultro citroque cogitationes,
eas supprimendas putavi, ea spe, quod crederem, saltem aliquos
ex vestris adventuros, nec fore opus istiusmodi epistolis, ne si illae
in publicum promerentur, multos hìc dolore afficerent. Ceterùm ubi
nullus vestrum supervenerat, necessum fuit, ut eas proferrem*. En
quanta Metropolitanos, atque Primates publicandarum En-
cyclicarum urgeret necessitas! Nomine enim Concilii Tyrii, 335
& omnium asseclarum eas Pontifici dederant Eusebiani. Sed
institutum nihilominus examen, & quae in illis indigna de-
prehensa sint, pergit referare Julius. *Credite mihi, omnes ad-
miratione pleni vix induci poterant, ut crederent, istiusmodi lite-
ras à vobis profectas esse, in quibus rixandi potius, quàm chari-
tatis affectus eminebat. Quod si ambitione eloquentiae ostendendae,
conscriptae sunt ab eo, qui dictavit, id certè studium ad alios
spectat. In rebus enim Ecclesiasticis non specimen eloquentiae, sed
Canones Apostolici requiruntur, operaque dari solet, ne quis ex par-
vis in Ecclesia scandalizetur*. Eundem morem, disciplinam-
que eandem secutus est Cyrillus Alexandrinus, qui dum
unio cum Schismaticis Orientalibus per Paulum Emessenum
tractabatur, similes à Johanne, & Synodo Antiochena dire- 433

ctas

ctas epistolas omninò rejecit, nec audire quicpiam passus est, nisi Johannes debita, ac peculiari Encyclicarum forma rescriberet: quod in epistolis ad Acacium Melitinensem Episcopum testatum reliquit ipse Cyrillus, & exstant in III. parte Conc. Ephesini.

VII. Verum anteaquam ad ulteriora gradum faciamus, animum intendamus oportet ad ea, quae in Encyclicarum recitatione praemitti consueverant, & quorum uberem exhibent censum acta promulgationis Encyclicae de Pace, quae primùm à Synodo Antiochena sub Johanne, Alexandriae deinde terminata est, atque completa. Paulus Emessenus primum pro ineunda pace apud Cyrillum legatione functus est, re tamen infecta, reversus. Quare in Synodo Antiochena iterum discussa controversiâ, alteram à Johanne Antiocheno Patriarcha, nomine omnium exaratam, & ab omnibus quotquot ex Orientalibus Schismati adhaeserant, subscriptam epistolam obtulit in secunda legatione Cyrillo, qui quum eam adprobasset, eodem Paulo Emesseno praesente, & Johannis epistolam, Orientalium omnium nomine conscriptam proferente, coetum indixit, cui adfuere Tractus Alexandrini Episcopi, & tota Plebis frequentia. Haec ex Tom. I. Concil. p. 1689.

434 Encyclicae evulgationi exordium in Synodo fecit Cyrillus, idibus Maii hisce verbis. *Eos qui pietate firmi sunt, & sacrorum dogmatum certissimam, atque ornatam habent fidem, terram uberem nominat Dominus, dicens: Et eritis vos terra pinguis, dicit Dominus Omnipotens, & benedicent vos omnes gentes. Terram verò uberem esse dicit foecundissimam, & fructiferam, & fructuum domesticorum matrem, atque nutricem. Hujusmodi autem est omnis Deo amabilis, & sancta anima, cultorem veluti quendam & seminatorem totius boni omnium sortita Christum, qui etiam sacrorum nobis dogmatum coruscat scientiâ. Sed omnium inimicus, hoc est, Satanas, excitat per tempora superseminantes tritico maligna zizania. Verumtamen licet floreant, reciduntur: eritque sic ager purissimus. Expulsus igitur est ab omni Ecclesia Nestorius impius, amara Diaboli vera zizania: & concordant de cetero per omnem consistentes Orbem terrarum Dei cultores Episcopi, rectam, & unam confitentes fidem. Copulati siquidem sunt nostris Ecclesiis, magis autem totius Orbis terrarum, etiam apud Orientem constitu-*

tae.

tae. Confessi etenim sunt Deo amantissimi Episcopi ibi constituti rectam & sine profanatione fidem; Quae autem scripsit ad me Deo amantissimus, & reverentissimus Episcopus Antiochiae Johannes, quaeve ego ad eum scripserim, Deo favente, audietis.

Istiusmodi exordium consecuta est recitatio epistolae Johannis Antiocheni, in qua haec tria aperit. I. suscipiendam velut Oecumenicam, Ephesinam Synodum. II. Fidei formulam interserit, qua omnes profitebantur, cum Virginem Dei Genitricem esse dicendam, tum idiomatum communicationem, quae ex admirabili afferta illa hypostatica unione consequebatur. III. tunc primùm anathema in Nestorium ab Orientalibus omnibus prolatum est, suscipientibus, velut legitimam, Maximiniani in locum dejecti Nestorii in Sede Constantinopolitana electionem: testantur insuper, se cum universis catholicis Ecclesiis communicare. Epistolam illam Orientalium excepit recitatio Encyclicae Unitivae, seu de Pace S. Cyrilli. Quibus perlectis, Paulus Emessenus legatus pro coronide dixit. *Benedictus sit Deus, quod ego nunc primùm ad vos loquens, per pacis appellationem pietatem vestram salutare dignus habitus sum: qui pacem partim dederim, & pacem vicissim acceperim, pacem omnium bonorum caussam, pacem amabilem, & Deo charam, quam Orbi terrarum per Spiritum Sanctum largitus est Dominus Jesus Christus. Ipsi gloria, una & Patri, cum Sancto Spiritu, in secula. Amen.* More consueto eaedem epistolae directae sunt ad Coelestinum, ejusque successorem Sixtum, qui eisdem, ut ibid. legitur, suum addidere calculum, & adprobationem. Quae omnia prolixè explanabuntur in Dissertatione de Adlocutione Patrum Chalcedonensium, in qua istiusmodi Encyclicae cum reliquis, à tempore Nicaenae Synodi usque ad Chalcedonensem publicatis, indubiae velut fidei formulae, commendantur.

VIII. Quotquot autem haeresiarchae, aut haeretici per recitatam Encyclicam impetebantur, iidem aut errorem deponere, aut subjici poenis in Encyclica latis coäcti erant. Unde quum in Synodo Mediolanensi Synodica & Encyclica 348
Sardicensis legeretur, qua Valens, & Ursacius declarabantur haeretici, nullum illis effugium patuit, nisi poenitentiae libellum offerre, teste Socrate l. 2. c. 16., qui, lauda- 440
ta Sardicensi Encyclica, subjungit: *His compertis, Ursacius,*

*& Valens, qui prius Arianorum dogmati mordicùs adhaeserant,
damnato priori studio, Romam se conferunt. Et libellum poeniten-
tiae Julio Episcopo porrigentes, vocem, ac fidem Consubstantialis
amplexi sunt; scriptisque ad Athanasium literis, affirmarunt se
cum illo communionem in posterum servaturos. In hunc igitur mo-
dum Ursacius, & Valens, prospero rerum Athanasii successu pro-
strati devictique, tunc temporis in fidem Consubstantialis consense-
re*. Mediolani quidem id primum se fecisse, testantur ipsi in
354 libello, apud Hilarium in fragmentis pag. 1297. exstante,
cujus epigraphen hac formulâ expressa est. *Exemplum episto-
lae, quam post renunciationem Orientalium, Athanasium reum non
esse, in Urbe Roma holographa manu Valens perscripsit, & Ur-
sacius subscipsit*. Ex quibus patet cautio, adhibita in reorum
contumacia revincenda. Videantur quae antecedenter Hi-
larius ipse annotaverat.

IX. Hanc Haeresiarcharum post Encyclicas palinodiam
nobile testatur monumentum in caussa Nestoriana. Quum
post priorem Encyclicam, Nestorii scripta à Cyrillo exami-
ni iterum subjecta, atque ad Coelestinum per Possidonium
Diaconum fuissent transmissa, Pontifex una cum Occidentis
Episcopis, rescripsit, ut Nestorius aut errata abjuraret sua,
aut depositionis sententiam experiretur. Cyrillus, hisce ac-
430 ceptis epistolis, iterum coëgit Synodum, & cum Coelestini,
tum reliquorum Episcoporum denunciationes per quatuor
Episcopos Constantinopolim missos, Nestorio intimavit. De
448 praedictis utriusque Encyclicis loquitur Basilius Seleuciensis
Metropolita in Isauria, cujus Synodica exstat in Tomo En-
cyclico, post Synodum Chalcedonensem edito; atque inter alia
sic. *Beatus Cyrillus, dum apertè contra Nestorii vesaniam dimi-
caret, & Beato Coelestino, Ecclesiae Romanorum Pastori, parti-
ceps esset .... pro veritatis defensione maximus propugnator
emicuit, quando uno fonte, & iisdem syllabis à se conscriptis, im-
pietatem Nestorii perculit*. Episcopi die 7. Decembris ann.
430. epistolas attulerunt, quarum recitationem, responsio-
nemque per sex dies tergiversando, more Haeresiarchis sol-
lenni distulit Nestorius. Dies autem 7. Decembris anni 430.,
quo erat litera Dominicalis E, dies erat Dominicus; unde eo
die oblationem, ac recitationem Encyclicarum legimus fa-
ctam. Ex quo etiam roboratur proposita à nobis in superiori-

bus ex Dionysio Corinthiaco conjectura, istiusmodi scilicet epistolarum recitationes apud Populum diebus festivis fuisse institutas. Coäctus ergò Nestorius respondere, Legatis in Ecclesia considentibus, sermonem antea ad Populum habere voluit. De quo Marius Mercator, adducens Nestorii sermones, scribit. *Sermo duodecimus in Ecclesia habitus, in qua literas Coelestini Episcopi, & Cyrilli Alexandrini denunciationes accepit, septimo Idus Decembris, Consulatu Theodosii XIII., & Valentiniani III. Augustorum, post sextum diem, quam easdem literas sumsit.* Pars hujus sermonis ex alterius translatione legitur in Synodico Cassinensi, ubi antiquus Scholiographus cap. 3. pag. 17. annotavit. *Sermo Nestorii Constantinopolitani Episcopi, quem dixit, dum tardius intrasset ad mensas, eo quod necessitates poposcissent in secretario.* Secretarium erat Aula, in qua Episcopi cum Presbyterio Ecclesiastica negotia discussuri, solebant convenire. Scholion quidem non annotat (ex ignorantia ne, an data opera, non disputo; censetur enim illud esse Irenaei, atque ex Tragoediae libro, quem adversus Ephesinum Concilium edidit) non annotat, inquam, diuturnioris morae hujus legitimam caussam. Quae sanè non alia esse potuit, nisi quae fuerat à quatuor legatis Episcopis allata, qui, quum ante sex dies Coelestini, & Cyrilli Encyclicas Haeresiarchae intimassent, & quotidie, ut, remotis tergiversationibus, sibi quicpiam reponeretur, instassent, post altercationes tandem die sexto improbum, ac versipellem hominem Encyclicae respondere coëgerunt: quod ille ne per epistolam quidem, sed per concionem fecit. 428

Sed quoniam harum Encyclicarum recitatio argumentum, quod regerimus, mirum in modum illustrat, accuratiore indagine rem omnem excusisse juvabit. In Synodo itaque Ephesina recitatae sunt duae illae epistolae Coelestini, & Cyrilli, quae per praedictos Legatos fuerant ad Nestorium delatae. Noverat Synodus quale obsequium Encyclicis deberetur: Proindeque examen Actione I. instituit, inquirens, quomodo & Nestorio illae sint traditae, & quid Haeresiarcha respondisset. Actio data est Petro Alexandrino, Primicerio Notariorum, cui ob id concredita erat Encyclicarum custodia, & apud quem delatio illa, seu intimatio fuerat pro ratione muneris annotata. Is autem in plena Synodo 431

dixit, ibid. pag. 1505. . *Non ea solum, quae Coelestinus ...... ad Nestorium scripserat, missa, & reddita sunt eidem, verum etiam quae ..... Episcopus Cyrillus, & universa Aegypti Synodus per Theopemptum, & Danielem, & Potamonem, & Comarium.... Episcopos destinaverant*. Hi, jubente Synodo, rem in hunc modum attestati sunt. *Die Dominico quum Synaxis ageretur, ad Episcopale Palatium ascendimus, ibidemque toto praesente Clero, cunctisque ferè Illustribus adstantibus, literas, de quibus hìc sermo est, Nestorio tradidimus*. Synodus ad haec, probe conscia Episcopos, quibus Encyclicae dirigebantur, respondere omnino debuisse, interrogavit: *Fuitne ergo literis ab eo satisfactum?* Reposuit Daniël Episcopus. *Tunc nobis respondit, ut postero die veniremus, & privatim illum conveniremus. Porrò nobis redeuntibus aditum interclusit, & responsum nobis dare non est dignatus*. Daniëlis interlocutionem excepit Theopemptus. *Literis, de quibus proximè dictum est, acceptis, constituit nobis, sequenti die sermonem cum eo haberemus. Abivimus ergo: ac postero die reversos non admisit, neque etiam satisfecit literis; sed publicè pro concione eadem, quae ante, & bis quoque deteriora dogmata proposuit*. Hactenus acta de recitatione Encyclicarum Coelestini, atque Cyrilli.

Ex his I. discimus, Encyclicam die Dominico, & coram Clero tradi, ac legi consuevisse. II. Nestorium tergiversando per sex dies responsionem protraxisse. III. culpae à Patribus Ephesinis eidem adscriptum, quod literis satisfacere detrectasset. IV. constat Nestorium in ea concione impietati modum aliquem adhibere voluisse; siquidem in illius fragmento, quod exstat, subdolè eum docuisse legimus, Virginem dicendam esse Deiparam, & Christiparam, quae utraque appellatio quò sit accipienda sensu, ibidem edisserit. Partem hanc sermonis una cum epistola Nestorius ad Johannem Antiochenum direxit, qui Rufo Thessalonicensi scribens, credidit Nestorium resipuisse. Verumtamen haec vaferrimum hominem subdola arte protrudisse, vel ex ipsa ejus contumacia planum est, qua in aliis sermonibus, apud Ma-
428 rium Mercatorem exstantibus, perfidiam apertè propugnat. Interim, quod ad institutum nostrum attinet, sat fuerit hinc ostendisse, Episcopum quemlibet, Encyclicam suscipientem, Pontificia, & aliorum Episcoporum subscriptione con-

fenfuque roboratam, omnino refpondere debuiffe. Neftorio enim meritò Ephefini Patres vitio vertunt, quod Encyclicae refpondere noluerit; quippe noffent fubdolam Haerefiarchae artem, hanc modo, modo illam dogmatis expofitionem proferentis, ut fucum veritati faceret. Quod Haereticis follenne effe, advertit Bafilius M. epift. 73. fuis Monachis 370
data.

X. Siquem autem in Encyclicarum recitatione facti errorem Metropolitanus adverteret, mittenti denunciare tenebatur. Cujus rei nobile monumentum exhibet idem Bafilius M. epift. 52. Cum enim apud fe haberet librum Marcelli Ancyrani, in quo haereticalis error certò luculenterque dignofcebatur, id Athanafio denuntians, fpondet fe Dominicis Curforibus, quos in Orientem adventuros praeftolabatur, oftenfurum librum, ut qui in facto ignoranter decepti fuerant, Marcelli agnofcentes errorem, illius relinquerent defenfionem. Sic enim ille. *Quoniam ad hunc ufque diem in omnibus, quas fcribunt, literis exfecrabilem quidem Arium furfum, ac deorfum verfantes, anathematizare, atque ab Ecclefiis eliminare non ceffant: Marcellum verò, qui ex diametro refpondentem Ario impietatem attulit ..... & hujus experimentum, & demonftrationem reconditum apud me iniquae illius fyngraphae libri continent. Attamen iftum nequaquam accufare vifi funt ...... Igitur & illius decenter fieri mentionem, praefentia negotia expofcunt. Itaque ne occafionem habeant, qui occafionem quaerunt ex eo, quod Sanctitati tuae conjunguntur qui fide fani funt, manifeftandi funt omnibus qui ad veram fidem claudicant: & ut poftbac agnofcamus confentientes, & non perinde, atque in nocturna pugna inter amicos, & inimicos fine difcrimine verfemur.*

XI. Recitatione peracta, Diaconus, Dominicus Curfor, Encyclicae exemplaria tradebat. Quod difcimus ex Tomo Damafi, Orientalibus per Sabinum directo, ubi legimus: 366
Sabinus ex authentico dedit. Ita in Collectione Holfteniana. Ille enim authenticum, five Archetypum retinens, apud Ecclefias, quas perluftrabat, exemplaria à fe fubfcripta, ut illis adhiberetur fides, relinquebat. Hac ratione quando Proclus Tomum ad Armenios direxit, Theodofius Diaconus, 434
Dominicus Curfor ab ipfo Patriarcha Conftantinopolitano Proclo electus, ut Tomum in Armeniam deferret, atque in

itinere apud principaliores Ecclesias recitaret, Antiochiae illum in Orientalium Synodo legi curavit, rogatusque fuit ab Episcopis, ut exemplar relinqueret. Docet id ejusdem Concilii Antiocheni Synodica ad Proclum, exstans apud Facun-
540 dum Hermian. l. 1. c. 1. *Tomum qui ad Armenios factus est à reverentissimo nostro filio Diacono Theodosio, qui dignus est tuis dispositionibus ministrare, ob eam, quae inest ei super aetatem, diligentiam, petivimus*, [utique ad exscribendum, quem ille in Synodo recitaverat, Tomum] *& cum omni delectatione ejus fecimus mentionem. Faciebat autem nobis delectationem non pulchritudo compositionis sola, neque argumentationum multitudo contra utramque partem adversantium pertractata, quantum ipsa sacrorum dogmatum cautela simul, & pietas. Pietas quidem, quia regalem Divinarum Scripturarum in his, quae dicebantur, verbum veritatis rectè confitens, pergebas, non sine testimoniis Scripturarum praesumens aliquid ex potestate propria praedicare; cautela verò, quia cum divinis Scripturis etiam Patrum dicta ad probandum quae dicebantur, proponebas*. Quo ex loco elucet ordo in Encyclicarum susceptione observatus, ut examen primo, atque argumenti expensio institueretur: Diaconi deinde officium, & an debitis cautelis munitus incederet, disquirebatur: ac tandem Encyclicae exhibitio, lectio, & exemplaris postulatio sequebantur.

XII. Si denique abs utraque contendentium parte adessent Encyclicae, examini omnes suo cum Presbyterio Metropolita subjiciebat, & post examen Encyclicam dabat non simplici, & epistolari methodo, sed, ut prisca illa aetas loquebatur,
251 per modum Tractatoris perscriptam. Hinc quum Cornelius ex una parte, atque ex altera Novatianus Cursores ad Africanos direxissent, amborum quidem lectae sunt epistolae; sed Cyprianus doctrinali Encyclica subinde aperuit, quid esset sentiendum, ut infra dicemus. Hinc etiam quum Sabellius sui dogmatis virus in Lybia effudisset, divisaque in duas partes
254 Provincia, epistolas Dionysio Primati Alexandrino direxisset, utriusque partis epistolas recitari voluit, advocato Presbyterio, Dionysius, & Encyclicam *Tractatoris more* conscrip-
315 sit, quam ad Sixtum Pontificem dedit, teste Eusebio l. 7. c. 6. Ita factum, quum post istiusmodi Encyclicam, Antencyclicam, de qua suo loco, maleferiati homines evulgassent.

§. XIII.

§. XIII.

DE LIBELLIS, NONNUNQUAM ADNEXIS ENCYCLICAE.

Synopsis.

I. *Episcopi, ab Apostolis edocti, Cursoribus Doctores Presbyteros associare consueverunt.* II. *In ipsis Encyclicis Catholicae veritatis documenta congesta.* III. *Patrum testimonia, Encyclicis annexa, in duplici S. Leonis dogmatica expenduntur.* IV. *Facti pondus, & aestimium.* V. *Encyclicae Pacis S. Cyrilli annexa fuit Athanasii ad Epictetum epistola.* VI. *Libellus de Unitate Cypriani Encyclicae adversus Novatianos annexus.* VII. *Ejusdem Libellus de Lapsis in Orbem directus est, & ut Encyclicus habitus.* VIII. *Hinc Encyclicae & Tractatus dictae sunt, & Tractatoriae.* IX. *Encyclicus Turribii adversus Priscillianistas Tractatus.* X. *A S. Leone M. approbatur.* XI. *Idem mos à Novatianis contra Cornelium praesumtus.* XII. *Encyclicus Justiniani Tractatus contra Origenistas expenditur.* XIII. *Ejus approbatione damnantur in universali Ecclesia Origenistae.*

I. PRisci Ecclesiarum Antistites, Apostolorum in edendis Encyclicis vestigia secuti, qui una cum Encyclica Hierosolymitani Concilii Barnabam, & Paulum, Divino Spiritu plenos miserunt, ut non scriptis tantùm, sed etiam verbis dogmata, & praecepta Apostolica promoverent; Encyclicas in gravioribus quibuscumque controversiis ad Ecclesias missuri, quoties sacri deerant Tractatores, & Presbyteri Doctores, qui epistolam comitantes, controversiae per eam definitae momenta urgerent, dubia diluerent, & adversariorum plerumque fundamenta convellerent, horum velut Vicarium mittebant opusculum, seu libellum (sic enim generali nomine hasce lucubrationes prior aetas vocabat) quo dilucidius, atque prolixius controversia omnis definiebatur. Hujus sanè moris exemplum praebuit Apostolus in epistola ad Galatas, quae est instar dilucidationis ad Hiero-

solymitanae Synodi Encyclicam factae, & majoris propositae confirmationis, ad Judaïzantium haeresim penitus convellendam, quam in Synodo, & in Encyclica Apostoli, & Seniores brevius attigerant. In ea enim per modum tractatus rem omnem exponit, argumenta diluit, rationes cumulatissimè congerit, ut Judaïzantibus cum definitionis in Apostolica Encyclica propositae rectitudinem, tum ex propheticis locutionibus, & similitudinibus legalia per Christum antiquata esse commonstret.

Patres itaque, & Pastores Ecclesiarum, quoties controversia aliqua jurgantium pertinacia celebris facta esset, adeo ut tenderet ad fidei, aut dogmatis alicujus identitatem, veritatemque evertendam, Encyclicam Sacrorum Bibliorum testimoniis, aliisque gravissimis momentis prolixo tractatu fulcientes, haereticorum referatis insidiis, & definitionem tuebantur, & arma Ecclesiis, atque fidelibus praebebant, quibus in fide constantes, firmioresque effecti, insanos adversariorum impetus per semet contererent.

II. Rem methodo nostra monumentis adstruamus. Quum
319 Ariana haeresis grassari coepit, Alexander Alexandrinus Patriarcha celebrem emisit Encyclicam, quam ad primarias Se-
423 des direxit, & exstat apud Theodoritum. In ea autem plenissimo tractatu singula Arii argumenta, petitis ex Sacrorum Bibliorum fonte solutionibus, diluit: adeo quidem, ut illa sacris reliquis Tractatoribus velut promtuarium subinde fuerit ad Arianam perfidiam conterendam. Id quod etiam in
270 Synodis Antiochenis adversus Paulum Samosatenum coäctis, ex fragmentis Encyclicarum exstantibus, factum esse, colligere pronum est: nec ab eodem more aberrabit, qui tres epi-
385 stolas Paschales Theophili Alexandrini sedulò expenderit. Ita in aliis sigillatim in proxima Dissertatione censendis Encyclicis factum esse perspiciemus.

III. Posteaquam verò pleniore dogmatico tractatu veritas profitenda explanata erat, ad calcem Encyclicae Patrum testimonia longo contextu in propositae veritatis confirmationem addebantur. Plura rei hujus exempla in epistolari Ecclesiastica historia occurrunt. Insignes sunt argumento, &
440 ad Orbis Ecclesias propagatione duae S. Leonis dogmaticae epistolae, ambae adversus Eutychianam perfidiam, sed diver-

ſo motivo enucleatae. In priori probaturus, inter duas Chriſti naturas ineffabilem unionem abſque permixtione eſſe, totus eſt in illius ratione explananda. Atque ad calcem epiſtolae SS. Patrum teſtimonia ſubjungit, qui unionem adſtruunt ſine ulla naturarum confuſione. Haec primùm Metropolitanorum operâ per Provincias ab Epiſcopis ubique ſubſcripta, ſollenni tandem ritu in Concilio Chalced. Actionibus II., & 451
IV. omnium voto, & ſubſcriptione roborata eſt. Patrum dicta, quae Dogmaticae annexa erant, legi poſſunt poſt Sermonem, ſeu Adlocutionem Patrum ad Marcianum in III. parte Concil. Chalced. cap. 1.

Altera S. Leonis dogmatica exſtat ex editione Queſnellii n. 134., & data eſt occaſione vehementiorum tumultuum, quos in Aegypto Eutychiani excitaverant ad Chalcedonenſis Concilii authoritatem labefactandam. Ut enim illius geſta in novo Oecumenico Concilio examini ſubjicerentur, preces obtulerant Leoni Imperatori, qui epiſtolam vulgavit, di- 457
rexitque per Magiſtrianos ad omnes Chriſtiani Orbis Eccleſias, ut in mota controverſia, Epiſcoporum in propriis Cathedris ſedentium judicia, ſententiaſque audiret. Scripſit ad Leonem etiam Pontificem, qui reſpondit, primò quidem haud eſſe retractandum quod communi Eccleſiarum autoritate firmatum, judicium irreformabile evaſerat; promittit deinde, ſe novis ſubſidiis Chalcedonenſem fidei definitionem confirmaturum, atque inſuper ſollenni Encyclicarum more epiſtolam per Legatos quantocyus directurum. Legantur hac de re epiſtolae 130., & ſeqq. ibid. In hac autem dogmatica epiſtola, factam in priori ſupponens expoſitionem unionis hypoſtaticae inter duas naturas diſtinctas, nec confuſas, aut commixtas, ulterius diſtinctionem hanc citra omnem confuſionem probat admittendam, quòd, quum Incarnatio eò tota collinearit, ut hominum cum Deo obtineretur reconciliatio, pro qua Deus-Homo datus eſt, Mediatoris, ac Redemtoris officium impleri minimè potuiſſet, niſi ſtante unionis hypoſtaticae veritate, & omni naturarum confuſione ſublata. Infert quoque, ipſum Mediatoris officium ac munus eſſe luculentiſſimum factae Incarnationis documentum. Hac occaſione munera Mediatoris, partes ſatisfactionis, ſolvendi debiti neceſſitatem, & utriuſque in

Chriſto

Christo naturae proprietates grandi, ac Thelogico planè eloquio exponit, ut meritò norma censeri queat, ad quam Catholicum hocce dogma exigatur. Sub finem autem epistolae respondentia dictis SS. Patrum testimonia adjungit.

IV. Morem hunc, quem S. Leo est secutus, laudant anti-
484 qui Patres. Vigilius enim Tapsensis l. 5. contra Eutychem c. 32. haec habet. *Cunctos Ecclesiae Tractatores in medium adducamus, ex quorum multiplicibus dictis, pauca, & brevia excerpentes, huic operi subnectimus, ad latiores eorum, & diffusiores de hac confusione tractatus, quos Beatissimus Leo in unum testimoniorum cumulum provida diligentia congessit, studiosos quosque*
845 *mittentes*. Unde Hincmarus etiam in Tractatu de non Trina Deitate inquit. *Nam & Leo Sanctae Catholicae, & Apostolicae Sedis Pontifex, istorum dumtaxat, qui eum tempore, etsi non loco praecesserunt vel merito, pauca numero, sed magnae authoritatis, & rectae fidei genio testimonia Leoni Augusto ad confirmandam fidem Catholicam, credidit mittenda sufficere*. Ipse imò S. Leo epist. 104. ubi de nova prioris Dogmaticae epistolae Graeca interpretatione adornanda, Marcianum precatus, ut querelis Eutychianorum, qui illam falsaverant, occurreret, aït, simul etiam haec testimonia graecè adjungenda. *Obsecro venerabilem Clementiam vestram* (inquit Pontifex) *ut eandem epistolam per Fratrem meum Julianum Episcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas vestra delegerit, in graecum sermonem jubeatis integrè, diligenterque translatam, per idoneum perlatorem sub vestri signaculi impressione deferri tradendam Judicibus Alexandrinis, qui eam Clero, & Plebi ipsius Civitatis cum praedictorum Episcoporum praedicationibus, quibus mea scripta consentiunt, faciant recitari*. Et in epostola 68. ad Paschasinum, quam primus vulgavit Quesnellius, illum sic monet. *Ut autem in omnibus plenius tua sit instructa dilectio, SS. Patrum nostrorum de Sacramento Incarnationis Domini quid senserint, & quid Ecclesiis praedicaverint, ut evidenter agnosceres, aliqua ad dilectionem tuam scripta transmisi, quae Nostri quoque apud Constantinopolim cum ea epistola allegarunt*. Quando scilicet S. Abundius, & socii, ante Chalcedonense Concilium S. Leonis apud Constantinopolim Legati, Dogmaticam Anatolio obtulerunt, cui ille primùm subscripsit. Subscribendam deinde cum ad alios, tum ad Metropolitas Tractus Constantinopolitani dire-

xit,

xit, unde omnium ſubſcriptionibus fuit confirmata, ut dicitur in fragmento vitae S. Abundii apud Baronium ad ann. 450., idemque legitur Actione IV. Concilii Chalcedonenſis.

V. Encyclicae Pacis, cui omnes ſubſcripſerunt Orientis Epiſcopi (quotquot enim ſubſcribere detrectarunt, depoſitione, exſilioque ſunt multati) adjuncta fuit S. Athanaſii ad Epictetum epiſtola, ut certa velut Catholicae profeſſionis teſſera eſſet. Qua de re in hunc modum Cyrillus ſub finem laudatae Pacificae, Tom. I. Concil. p. 1706. *Quia verò didicimus, quoſdam Orthodoxam praeclariſſimi Patris noſtri Athanaſii epiſtolam, quam ad Beatum Epictetum ſcripſit, adulteratam depravatamque edidiſſe, multoſque graviter hinc laedi; rati hoc utile, & neceſſarium Fratribus fore, ex vetuſtis exemplaribus, quae ſincera, incorruptaque apud nos exſtant, exempla ad Sanctitatem tuam tranſmiſimus*. Et in literis ad Melitinenſem Acacium, in quibus Pacis conditiones prolixè referat, haec inter alia habet. *Venit ad me Paulus Epiſcopus Emeſſenus, qui rogavit ex me, & quidem inſtanter, eiſne aſſentirer, quae celebris memoriae Beatiſſimus Pater noſter Athanaſius ad Epictetum Corinthiorum Epiſcopum quondam ſcripſerat? Ego verò reſpondi, me prorſus, & per omnia eis adſentiri, modo tamen ſcriptum illud apud vos exſtet incorruptum: Multa enim ab inimicis veritatis in eo depravata eſſe. Tunc ille ſe quoque epiſtolam illam apud ſe habere aïebat, velle autem ex eis, quae apud nos erant, exemplaribus cognoſcere, an ipſorum libri corrupti ſint, an ſecus. Porrò autem cum vetuſta ea exemplaria accepiſſet, eaque cum illis, quae ſecum attulerat, contuliſſet, invenit illa eſſe adulterata, petitque ex libris qui apud nos erant, exempla deſcribere, ut ad Antiochenam Eccleſiam tranſmitteret. Quod & factum eſt.* Eadem repetit ubi factae corruptionis referat modum, in epiſtola ad Succeſſum Diocaeſareenſem in Iſauria Epiſcopum. Illius autem epiſtolae ad Epictetum mentio occurrit in Adlocutione Patrum Chalcedonenſium, in cujus commentatione non pauca id genus alia ad incudem revocabimus. 434

VI. Quodſi vetuſtiora propoſiti argumenti monumenta inquiramus, ipſas videbimus adverſus Haereticos diſputationes integras una cum Encyclica ad Eccleſias fuiſſe directas: quas nos quidem congeſſimus in Tractatu de Eccleſiaſticis Diſputationibus, quem Typis paratum habemus. Sed lucu-

lentiſſimè

lentissimè conjecturas nostras, atque disquisitiones illustra-
248 bit Cyprianus, ex quo quamplurima ad hujusce argumenti dilucidationem depromsimus, & alia atque alia è tanto rerum Ecclesiasticarum fonte nos depromturos fore, securi gloriamur. Tempore Novatiani schismatis, in quo comprimendo dux merito laudatur & princeps Cyprianus, quum Encyclicae ubique per Ecclesias circumferrentur subscribendae, tum ad Schisma, tum ad Lapsorum excitas ea occasione controversias penitus sedandas, S. Doctor, ut Schisma, prosterni jam & confodi coeptum, funditus deleretur, & ad radicem controversia omnis exigeretur, quae sanè erat, ut omnes nossent, primam verae Ecclesiae dotem esse Cathedram unam, cui universi communione jungerentur, atque ab ea dissociatos, rebelles velut ac Schismaticos, fugerent; aureum de Unitate libellum edidit, & Encyclicis, quas adversus Novatianum emisit, annectere voluit, ut per Ecclesias vulgatus, Tractatoribus Sacris argumenta suggereret, quibus Novatianorum pertinax Schisma refelleretur. Cypriano res ipsa ex voto cessit: quippe rationum pondere persuasi, in dies magis ad Ecclesiam regrediebantur. Testatur id in epistola 51., in qua conversos ex illius lectione in hunc modum alloquitur: *Sed & Catholicae Ecclesiae unitatem, quantum potuit, expressit nostra mediocritas, quem libellum magis ac magis nunc vobis placere confido, quando eum jam sic legitis, ut & probetis, & ametis. Siquidem quod nos verbis conscripsimus, vos factis impletis, quando ad Ecclesiam charitatis, & pacis unitate remeatis*. Addit, eundem Romam missum, plurimùm profuisse, ut dissidia, seditionesque per Novatianos motae, prorsus compescerentur. Ex eo Cypriani scopo, ut videlicet tanquam Encyclicus tractatus, libellus ille haberetur, *episto-*
396 *la Encyclica* à S. Augustino nuncupatur, & Ecclesiarum votis approbatus asseritur. Quum enim Cresconius nonnulla Augustino objecisset ex Cypriano ad Jubaïanum desumta, quibus Cyprianum ipsum Repabtizantium vitio laborasse urgebat; ille, ut Cypriani caussam vendicaret, eundemque ab haeresis macula eximeret, multa operosè congessit, atque imprimis ex libello de Unitate, inquiens. *Haec simplicitas magis, quàm duplicitas, Ecclesiae placuit universae, toto terrarum Orbe diffusae. Cui Cyprianus ipse quale testimonium perbibeat*, audi ex

epistola, quam de Unitate conscripsit. Libellum hunc de Unitate epistolam vocat, itidemque placuisse asserit Ecclesiae universae, toto terrarum Orbe diffusae, quod reipsa ad singulas principaliores Ecclesias illius exemplaria direxisset, quibusomnium calculo probatis, & subscriptis, Schismatici ab errore paullatim regredi coeperunt ad Catholicum, quod unum esse debet, ovile.

VII. Aderat eodem tempore in Ecclesiis omnibus multitudo Lapsorum, querulaeque passim audiebantur voces expostulantium praeproperam restitutionem communionis in Orationibus, ac Sacramentis; quam ceteroquin distinctè, varioque gradatim tempore ad propositi in agenda poenitentia mensuram concedi oportere, Ecclesiae sanxerat disciplina. Illi tamen variis usi praetextibus, & quolibet postposito ordine, plenae communioni omnes cujuscumque criminis reos restitui debere contendebant. Cyprianus, ut malo occurreret, alterum de Lapsis libellum edidit, in quo rationem suscipiendorum Lapsorum exhibet, & praeproperam restitutionem multis rationibus, Scripturarum testimoniis, atque exemplis damnat, confutatque. Eadem formâ hic quoque libellus ad Ecclesias directus est. De ambobus hisce libellis Romam missis, ita epist. 51. scribit. *Propter quod & nos temperamentum tenentes, & librum Domini contemplantes, & Dei Patris pietatem, & misericordiam cogitantes, diu multùmque, tractatu inter nos habito, justa moderatione agenda libravimus. Quae omnia penitùs potestis inspicere, lectis libellis, quos hic nuper legeram, & ad vos quoque legendos pro communi dilectione transmiseram, ubi Lapsis nec censura deest, quae increpet, nec medicina, quae sanet.* Tractatus ergo illi non sine multorum consilio asseruntur editi: proindeque Presbyteriis communicati. II. lecti primum per Africanas provincias sunt, & probati. III. iidem Romam, ut confirmarentur, directi, utque subinde in Lapsorum medelam disseminarentur. Ubi autem editos asserit *pro communi dilectione*, satis innuit, tractatus fuisse Encyclicos, ac propterea lectos in Africa, & ubique legendos. Equidem norma velut, & exemplar libris Poenitentialibus & Canonibus aurea haec opuscula postmodum in Ecclesiis praefulserunt. Tractatum autem hunc, seu libellum Pacianus, licet in scriptis 370
Cypriani versatissimus, epistolam nominat, *lege* [inquiens]

totam de Lapsis epistolam. Et mox. *Nam quod Cyprianum beatissimum mihi pro contrario testem proponit, quia in epistola, quae de Lapsis est, Moysem, & Danielem, & Job orasse pro peccatoribus, dicat*. Ita ille in epist. 3. ad Sempronianum.

VIII. Haeresum itaque, & graviorum concertationum tempore id moris atque instituti servatum deprehendimus, ut istiusmodi Tractatus Encyclicis adsociarentur; unde tractatus quandoque appellatae sunt Encyclicae ipsae epistolae, necnon Synodicae, & quae data opera fidei professionem explicabant. Quo sensu legi apud Scriptorem Praedestinati l. 1. haer. 89. jam supra annotavimus. *Consuetudo est namque, ut unum tractatum suum Episcopus Alexandrinus mittat ad Constantinopolim, qui recitatur in Pascha, & tractatum suum Constantinopolites, qui Alexandriae recitetur. In tractatu suo Constantinopolites Nestorius scripsit Mariam non esse Theoto-
511 con, sed Christotocon*. Et Concilium Aurelianense I. ad mores,
ritus, & Ecclesiae utiles sanciendas constitutiones coäctum, ita loquitur in Synodica. *Quia tanta ad Religionis Catholicae cultum gloriosae fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus necessariis tractaturos in unum colligi jusseritis*. Hinc Tractatorum manavit vocabulum, quorum officium ita ad rem sub initium libri de Doct.
396 Christ. describit S. Augustinus. *Debet Divinarum Scripturarum Tractator, & Doctor, Defensor rectae fidei, & Debellator errorum, & bona docere, & mala dedocere*. Hi itaque, aliqua urgente haeresi, tractatum conscribebant, quem, si Episcopi ad terminandam controversiam, pro qua Encyclica erat edenda, idoneum existimarent, epistolae adsocia-
254 bant. Hinc Dionysius Alexandrinus Patriarcha epistolas
adversus Sabellium à se editas, omnes more recepto ad Xistum Romae Episcopum direxit: & quoniam Sabellianorum refellebant argumenta, atque Encyclicae erant, nuncupavit Tractatorias. *Cum ab utraque parte & literae ad me allatae essent, & Fratres meeum differturi venissent, epistolas quasdam, quantum Deo juvante potui, Tractatoris more fu-
315 sius scripsi. Quarum exempla ad te misi*. Ita apud Eusebium
l. 7. c. 6.

IX. Priscillianistarum grassante per Hispanias lue, Tur-
446 ribius tractatum edidit, quem in Concilio publicatum, ad-

junxit

junxit Encyclicae epiſtolae, ad Hiſpanicas Eccleſias directae. Hanc autem unà cum libello ad Leonem Magnum tranſmiſit. Reſcripſit autem Pontifex epiſt. 93. *Nam & epiſtolae ſermo, & commonitorii ſeries, & libelli tui textus eloquitur Priſcillianiſtarum foetidiſſimam apud vos recaluiſſe ſententiam*. Tripliciter itaque occurrerat Turribius, epiſtolâ primum, deinde commonitorio, ac tandem libello addito, ſeu tractatu, quo ſingula peſtiferi dogmatis capita recenſebat, convellebatque. Libellus fortaſſe ille erat, de quo Turribius loquitur in epiſtola ad Idacium, & Ceponium Epiſcopos, quae in Queſnelliana S. Leonis editione legitur pag. 232. In ea de Apocryphis libris agens, quos Priſcillianiſtae temerario auſu, & adultero ſtylo Sacris Bibliis inſerere tentaverant, haec ad rem habet. *Ex quibus Scripturis diverſa teſtimonia blaſphemiis omnibus plena, ſub titulis ſuis adſcripta digeſſi, quibus etiam, ut potui, pro ſenſus mei qualitate reſpondi. Quod ideò neceſſe habui paullo latius auribus veſtris intimare, ut vel poſthac nemo, quaſi neſcius rerum, dicat ſe ſimpliciter hujuſmodi libros vel habere, vel legere*. Qua admonitione ſatis indicat libelli ſcopum, quem adinſtar tractatus exaravit, ut Epiſcopi, ad quos erat deferendus, labem omnem agnoſcerent, ſibique & ſuis conſulerent. Subjungit enim. *Veſtrae autem exiſtimationis, & cenſurae merito fuerit, univerſa perpendere; & ea quae ſine ambiguitate veritati, ac fidei contraria videritis, cum aliis Fratribus veſtris, quoſcumque vobis zelus Catholicae Religionis, vel pium ſtudium ſociaverit, illam excuſationem ſpirituali gladio, & ignita Divini Verbi virtute compeſcere*. De eodem opere Montanus Toletanus in epiſtola ad Valentinos, Concilio Toletano II. annexa, ita loquitur. *Hunc Priſcillianum talem fuiſſe, plenius diſcet, qui Beatiſſimi, ac Religioſiſſimi Viri Thcoribii Epiſcopi ad S. Papam Urbis Romae Leonem libros editos legit. In quibus hanc ſordidam haereſim explanavit, aperuit, & occultam tenebris ſuis, perfidiaeque nube velatam, in propatulo miſit. Ex ipſis enim libris qualiter cavere, quid reſpondere contra ſacrilegos poſſit, pius lector inveniet*. 531

X. Ad Leonem verò Pontificem direxit, ut illius confirmatio, & concors in eodem dogmate ſententia Encyclicam, & tractatum refutatorium errorum ſolidaret, quatenus tu-

tò

tò per Ecclesias posset pervagari. Unde Leo in eadem epistola ad hasce Turribii petitiones respondet. *Quia ergo dilectio tua, fideli quantum potuit diligentia damnatas olim opiniones sexdecim Capitulis comprehendit, nos quoque strictim omnia retractamus, ne aliquid harum blasphemiarum aut tolerabile videatur, aut dubium*. Pontificia itaque confirmatione adjecta, haec omnia per Hispanias evulgari jussit, atque in Conciliis pro more in hisce edendis Encyclicis recepto, publicari, & subscribi, inquiens: *Dedimus itaque literas ad Fratres, & Coëpiscopos nostros Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisque Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuae dilectionis solicitudinem pertinebit, ut nostrae ordinationis authoritas ad praedictarum Provinciarum Episcopos deferatur. Si autem aliquid, quod absit, obstiterit, quo minus possit celebrari generale Concilium, Galliciae saltem in unum conveniant Sacerdotes, quibus congregandis Fratres nostri Idacius, & Ceponius imminebunt, conjuncta cum eis instantia tua, quo citius vel Provinciali conventu remedium tantis vulneribus afferatur*. Turribii *instantia* illa erat, ut Encyclica, ac libellus refutationis per Hispanias ubique vulgaretur. Quod S. Pontifex *remedium tantis vulneribus* idoneum existimat. Quapropter Pa-
561 tres Concilii Braccarensis I., quod ad ejusdem haereseos reliquias exscindendas celebratum est, Pontificiam Encyclicae confirmationem mirum in modum commendant. Ac primò quidem interlocutus haec est Lucretius. *Prius ergò de statutis fidei, sicut superius dictum est, conferamus. Nam licet jam olim Priscillianae haeresis contagio in Hispaniarum Provinciis detecta sit, & damnata; ne quis tamen aut per ignorantiam, aut aliquibus, ut assolet, scripturis deceptus apocryphis, aliqua adhuc ipsius erroris pestilentia sit infectus; manifestius ignaris hominibus declaretur .... Credo autem vestrae Beatitudinis Fraternitatem nosse, quia eo tempore, quo in his regionibus nefandissima Priscillianae sectae venena serpebant, Beatissimus Papa Urbis Romae Leo, qui quadragesimus fere extitit Apostoli Petri successor, per Turribium Notarium Sedis suae ad Synodum Galliciae contra impiam Priscilliani sectam scripta sua direxit. Cujus etiam praecepto Tarraconenses, & Carthaginenses Episcopi, Lusitani quoque, & Boetici, facto inter se Concilio regulam fidei contra Priscillianam haeresim cum aliquibus Capitulis*

con-

conscribentes, ad Balconium, tunc hujus Braccarensis Ecclesiae praesulem, direxerunt. Instat mox Synodus, ut Capitula legantur, quibus omnes *abominata jam olim à Sede Beatissimi Petri Apostoli, & damnata Priscilliani haeresis figmenta cognoscant*. Vide sis Tom. III. Concil. Hard. p. 347.

XI. Illud autem praetereundum non est, Novatianos, quum Dominicorum Cursorum ope, variisque missis Encyclicis ad plerasque Orbis Ecclesias contra Cornelium, pertrahere omnes in Novatiani, legitimi velut Pontificis, partes curassent, librum etiam edidisse, quem per eosdem legatos direxerunt. De quo Cyprianus epist 42. ad Cornelium. 248
Quamquam mens nostra, & propositum jam tunc Fratribus, & plebi isthic universae manifestatum fuisset, quando literis nuper ab utraque parte susceptis, tuas literas legimus, & Episcopatus tui Ordinationem singulorum auribus intimavimus. Honoris etiam communis memores, & gravitatis Sacerdotalis, ac Sanctitatis respectum tenentes, ea quae ex adverso in librum ad nos transmissum congesta fuerant, acerbationibus criminosis respuimus: considerantes pariter, & ponderantes, quod in tanto Fratrum religiosoque Conventu, considentibus Dei Sacerdotibus, & Altari posito, nec legi debeant, nec audiri. Neque enim facilè promenda sunt, & incautè, ac temerè publicanda, quae discordioso stylo audientibus scandalum moveant, & Fratres longè positos, ac transmare constitutos incerta opinione confundant. Unde discimus, criminationes in Clericos factas & instituta judicia, praesente plebe, minimè legi consuevisse. Quod observatum fuit tum in Synodo Romana sub Melchiade, quando objectorum Ecclesiasticis viris criminum examen, absentibus Ju- 313
dicibus, est peractum; tum in Chalcedonensi, ubi, absen- 451
tibus quoque Judicibus, coram Episcopis tantùm Dioscori facinora sunt relecta, ut dicitur Actione III., ubi & antiqua haec laudatur consuetudo. Ad eandem illustrandam facit quod paullò post idem Cyprianus subjungit. *Et iccircò, Frater charissime, quum ad me talia de te, & Compresbyteris tecum considentibus scripta venissent, quae religiosam simplicitatem sonabant, nec ullis maledictorum, & convitiorum latratibus perstrepebant, Clero, & Plebi legi praecepi*.

XII. Eadem posteriori aevo Encyclicarum ratio fuit: Quo quidem exscribentium Monachorum operâ illarum plura

conficiebantur exemplaria, commodiùsque abs Ecclesiarum Antistitibus ultro citroque mitti, ac recipi poterant. Hinc quum Justinianus, excitantibus primum Palaestinae Monachis, deinde suadentibus Pelagio Diacono, Apostolicae Sedis Apocrisario, & Menna Constantinopolitano Episcopo, adversus Origenistarum errores Encyclicum Tractatum edidisset, qui Tomo III. Concil. edit. Hard. legitur, in Synodo
541 Constantinopolitana probandum subscribendumque protulit, & ab Episcopis Tractus Constantinopolitani subscriptum, ad Vigilium Rom. Pont. direxit, ad Patriarchas, & reliquos Primates. Quamobrem communi voto, & subscriptione anathema in Origenem, & in ejusdem scripta conclamatum est.
553 Liberatus in Brev. c. 23. enarratis Nonni Monachi, Theodori Caesareensis Metropolitae, & Domitiani Ancyrae Episcopi improbis pro Origenismo conatibus; & libellis accusatoriis, quos adversus illos Catholici obtulerant Imperatori, commemoratis, de Concilii Encyclica, & Justiniani Tractatu haec habet. *Annuit Imperator facillimè, gaudens se de talibus caussis judicium ferre: jubente eo dicta est in Origenem, & in illa Capitula anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Menna Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti Episcopi, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoïlo Alexandrino, Euphremio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano; quibus eam accipientibus, & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens fuerat ante damnatus.* Itaque laudatus Justiniani tractatus una cum Encyclica Synodi ad universalem Ecclesiam directus est, utpote in eadem probatus, & ad profana illa dogmata refellenda idoneus. Frag-
549 menta quaedam Synodi illius refert Evagrius H. E. l. 4. c. 38.

XIII. Enimverò cum per Encyclicam, tum per Justinia-
399 neum annexum tractatum iterum post Synodum Alexandrinam sub Theophilo, conditamque ibi eadem de caussa Encyclicam, damnata mansisse Origeniana placita, inter
540 multos testatur Facundus l. 1. c. 2. *Invenit autem desideratam occasionem* (Justinianum alloquitur) *ex furore quorumdam, qui sub nomine Christiano latenter in Ecclesia genitale Origenis dogma scrutantur. Et quia per instantiam tuae Religionis ejusdem profani dogmatis iterata damnatio est.* Et cap. 6 pro-

pugnat,

pugnat, damnationem hanc ritè legitimeque factam, cum Vigilius & tractatum confirmarit, & ad Reparatum Carthaginensem direxerit, cujus solicitudine per Africanas Provincias vulgatus est, atque susceptus. Unde ante Facundum scripserat Cassiodorus Divin. Lect. c. 1. de Origene. *Hunc licet tot Patrum impugnet authoritas, praesenti tamen tempore* 514
& à Vigilio Beatissimo Papa denuò constat esse damnatum. Et Victor Tunnensis in Chronico Macarium notat fuisse 555
depositum, subjungens: *Dicebant enim eum Origenis amplecti dogmata.* Hosce institutae in hunc modum Origenistarum damnationis effectus repraesentat egregiè laudatus Facundus cap. 2. cit. inquiens. *Hinc ejus Sectatores exarserunt adversus Ecclesiam, quaerentes eam quacumque possent immissione turbare: & hoc totum publicam notitiam non effugit, praesertim cum haec Domitianus Ancyrensis Civitatis Episcopus primae Galatiae, qui fuit ipsius Origenianae haeresis manifestus assertor, per libellum, quem ad Beatissimum Papam Vigilium scripsit, Deo extorquente, confessus est, quod ejus complices Origeniani, quum viderent se non posse proprium dogma defendere, nec sibi quicpiam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum, quae circa Origenem gesta sunt, haec Ecclesiae scandala commoverunt.* Ob Tractatus ergò istiusmodi, Encyclicae annexos, reliquum nihil erat Haereticis, quam vel obsequi, vel abs Ecclesiae communione abscindi.

§. XIV.

DE VOTIS SUSCRIBENTIUM EPISCOPORUM. ENCYCLICAE ADDITIS.

Synopsis.

I. *Disquisitionis ordo*. II. *Praecipuae partes in suscipiendis, aut condendis Encyclicis Primatum erant*. III. *Quid vota Encyclicis, aut Conciliis addita*. IV. *Horum votorum pondus*. V. *Eorumdem usus*. VI. *Ordo in iis emittendis servatus*. VII. *Primatum ultima erat sententia*. VIII. *Collectae Episcoporum sententiae, & subscriptiones*. IX. *Sententiae etiam reciprocis literis exponebantur*. X. *Omnium consensus secure hac ratione manifestatus*.

I. QUoniam Episcoporum consensus universalis sit oportet, ut definitio in Encyclica subscripta fidem faciat indubiam, instituti nostri ratio postulat, ut praestiti consensus formam & modum pensitemus, ex quo & Encyclica certo ab Episcopis approbata dignosci posset, & hoc Ecclesiae Magisterium fidei certitudinem apud omnes obtinere. Post recitationem itaque in Ecclesiis peractam, vel à Metropolita subscribebantur Encyclicae, cui subjacentes omnes Episcopi assensum censebantur praestitisse, vel illis literae Episcoporum, aut vota subjungebantur. Duo hinc subactiore disquirenda veniunt indagine, quorum alterum votorum adjungendorum rationem, alterum subscriptionis respicit formam: quibus sedulo diligenterque discussis, cum ipsa Encyclicarum natura, tum authoritas aestimatioque in aprico erit, atque explorata.

II. Ac primo quidem jure optimo id moris in primitiva Ecclesia obtinuit, ut subjacentium Episcoporum nullus, nisi per suummet Primatem in gravioribus controversiis publico scripto judicia auderet exercere. Hac enim ratione fortiore vinculo unitas inter partes persistebat, nec ullus erat aut dissensioni, aut partium praejudiciis locus, quoties

judicia haec publica, quae fidem obtinerent indubiam, Primate tantum connivente, ab Episcopis emitterentur. Quae cum ita sint, pronum est intelligere, quemadmodum evulgatae Encyclicae brevi temporis spatio Ecclesiis circumquaque innotescerent. Quaelibet Princeps Cathedra, aliquam suscipiens Encyclicam, recitari eam quidem sinebat, tum probabat, ejusdemque subscriptum exemplar per quos habebat Dominicos cursores ad subjacentes transmittebat: atque adeo brevi facilique modo illius notitia Ecclesias toto Orbe dispersas poterat pervagari. Hinc in singulis plausibilioribus infra censendis Encyclicis animadvertere erit, quemadmodum, vel in ipso persecutionum fervore, per easdem ultro citroque datas controversiae ab Episcopis feliciter fuerint terminatae. Moris specimen exhibet Galliënus 262
Augustus, qui, ut motam à Valeriano parente suo persecutionem in Christianos sedaret, edictum ad praecipuas Sedes transmisit, ceteris intimandum. *Imperator Caesar P. Licinius Galliënus, Pius, Felix, Augustus, Dionysio, Pinnae, Demetrio, & reliquis Episcopis &c.* apud Euseb. l. 7. cap. 13. Noverat enim à praecipuarum Sedium nutu reliquos Episcopos 315
pendere, atque ab eisdem jura ad ceteros emanare. Quanti verò ponderis esset praestitus à Primate consensus, vel inde elucet, quod subjacentium reliquorum Episcoporum consensus praestitus hoc ipso censeretur. Id quod cum satis commonstrant quae supra de Encyclicis epistolis ad Primatem missis, disputavimus; tum interlocutio Flaviani Philippensium Episcopi Actione I. Concilii Ephesini luculenter evincit. Directus ille fuerat à Rufo Primate Thessalo- 431
nicensi, & quum relectam ibi Encyclicam S. Cyrilli epistolam, quam ex prima Alexandrina Synodo ad Nestorium dedit, suo calculo comprobasset, subjungit p. 1366. *His quoque Sanctissimum Patrem nostrum Rufum Thessalonicensium Metropolitanum subscribere affirmo. Nam cum propter aegritudinem huc venire non possit, mihi ad Sanctam, & Magnam hanc Synodum proficiscenti haec mandata dedit: Quin omnes quoque Illyrici Episcopi in meam sententiam concedere, nihilque de jam lectis haesitare, certò persuasum habeo.* Hanc quippe Encyclicam Cyrillus jam ad illos direxerat, ut ex epistolis constat, exstantibus prima Parte Conc. Ephesini. Porrò qui vel primis la-

biis Ecclesiasticam Geographiam attigerunt, norunt quibus amplissimis Provinciis, velut Primas, jura diceret Thessalonicensis Antistes, proindeque quot Episcopi in ea interlocutione laudentur, Cyrillianae Encyclicae consentientes, quos in eadem sententia persistere, persuasissimum habet Flavianus. Quum verò nullus ex Patribus dubium moverit de prolata tot Episcoporum nomine sententia, ore Thessalonicensis Primatis, perspicuum satis est, quammaximi fuisse ponderis Primatialium Sedium consensum. Non aliter Gregorius Cerasuntis Episcopus pag. 1370. *pro Neocaesariensi Metropolitano* spondet, proindeque nomine amplissimae totius Provinciae Ponticae.

III. Sed ad Episcoporum vota, Encyclicis addita, praefari nonnulla juvabit, ut prisca consuetudo receptusque usus intelligatur. Ac modum quidem facile dignoscemus, per-
258 lustrando Concilium à S. Cypriano in caussa Rebaptizationis celebratum. In eo, quod exstat inter ejusdem Cypriani opera, 87. Episcoporum vota legimus, quorum plerique rationibus, testimoniisque innixum consensum suum proponunt. Mos idem in Generalibus plerumque Conciliis fuit observatus. Post lectionem enim sive Encyclicae epistolae, sive etiam Conciliaris decreti, singuli Episcopi sua emittebant vota, sive, ut dicunt, interlocutiones, quarum plurimae in singulorum Conciliorum Actionibus prostant lectitandae, plurimae autem invidia temporum, & exscriptorum incuria, non sine gravi Ecclesiasticarum rerum detrimento, intercciderunt.

IV. Quanti verò ponderis istiusmodi essent interlocutiones, seu vota, in publico Conciliari coetu ab Episcopis emissa, ut alia omittamus, quae in disceptationem venêre occa-
553 sione trium Capitulorum ante, & in ipsa Synodi V. celebratione, adeo ut ob hasce subscriptiones, & vota in caussa Ibae prolata, detrectaverint aliqui trium Capitulorum exa-
451 men suscipere, rati hinc Chalcedonensis Concilii indefectibilitati derogatum iri; ex eo potest commonstrari, quod in Actione I. Chalcedonensi, in qua ad examen revocata sunt
449 acta Synodi Latrocinalis Ephesinae, plures interlocutiones, & vota Episcoporum, qui Dioscoro improbas dederant manus, severo examine sint discussa. Quod sane istiusmodi pu-

blico-

blicorum votorum pondus demonſtrat cuilibet, accuratiſſimum inſtitutum ibi examen perpendenti.

V. Haec itaque vota olim epiſtolis Encyclicis fuiſſe appoſita, nihil eſt ambigendum. Sed, ut, ſi exſtarent hodie, certiori gradu liceret progredi ad hanc ipſam conſuetudinem illuſtrandam, ita iiſdem, ut diximus, temporum invidia, atque Amanuenſium oſcitantia aut obliteratis, aut omiſſis, conjectaneis plerumque, & teſtimoniis agendum eſt, ut dignoſcamus, Encyclicam recitatam modo ſuperius expoſito, excepiſſe plerumque Epiſcoporum adſtantium vota, quae collecta ad eum remittebantur, cujus ſolicitudine, controverſiaeque definiendae gratiâ, Encyclica miſſa fuerat. Vota autem ejus erant conditionis, ſeu formulis illis concepta, quarum exemplaria leguntur in Carthaginenſi S. Cypriani Concilio. Non enim nuda veritas authoritate ſubſcriptioneque Paſtorum confirmabatur, ſed Scripturarum, Patrum, rationumque momentis roborari conſuevit. Generalem illorum ideam quandam habemus apud S. Cyprianum epiſt. 42., ubi Feliciſſimi temerariam, & ſchiſmaticam audaciam ſugillans, ſocios habuit in damnatione ferenda Africanos Antiſtites, qui ſcriptis votis propriam ſententiam expreſſerant. Unde inquit. *Quantum verò hic ad Presbyterium quorumdam, & Feliciſſimi cauſſam pertinet, quid hic actum ſit, ut ſcire poſſes, literas ad te Collegae noſtri manu ſua ſubſcriptas miſerunt. Qui auditis eis, quid ſenſerint, & quid pronunciaverint, ex eorum literis diſces*. Et in epiſtola 46. ad eundem Cornelium data, Africanorum Antiſtitum ſenſa recolens circa Novatianum, atque aſſeclarum ſchiſma, & facinora, ſubdit, ſe ad epiſtolae calcem ſingulorum vota adnexuiſſe. *Et ut motum omnium, & conſilium ſingulorum dignoſceres, etiam ſententias noſtras placuit in notitiam veſtri proferri, quas & ſubjectas leges*. Haec ſanè, perierint licet, vota erant, ſententiae, & doctrinalia judicia, quae & facinus juſto calculo damnabant, & Eccleſiaſtica adhibenda remedia ſuppeditabant.

VI. Sed recolendus eſt ſervatus in hiſce ferendis ſententiis ordo. Cum, ut dictum eſt, Primatis, ſeniorifve Epiſcopi dignitas atque authoritas ſuo haberetur loco, ſi vota praemitterent ſubjacentes Epiſcopi; hinc factum eſt, ut illi primùm ſubſcriberent, votumque emitterent, Prima-

tis autem ultima esset sententia, qua, velut sigillo, publici habiti judicii gesta firmarentur. Iccirco in eo, quod laudavimus, Africano Cypriani Concilio votorum ultimum est quod ab eodem Cypriano fuit emissum, quodque ipse sententiam nuncupat. *Meam sententiam*, inquit, *plenissimè exprimit epistola, quae ad Jubaïanum Collegam nostrum scripta est: Haereticos secundum Evangelicam, & Apostolicam contestationem adversarios Christi, & Antichristos appellatos, quando ad Ecclesiam venerint, unico Ecclesiae Baptismo baptizandos esse, ut possint fieri de adversariis amici, & de Antichristis Christiani*. Ubi ita recolit epistolam ad Jubaïanum, quae est n. 73., ut illa, solius licet Jubaïani nomine inscripta, velut Encyclica, ad Africanos omnes Episcopos oporteat directa fuerit. In ea enim memorat alterius Carthaginensis Concilii acta, in quo idem fuit decretum: Atque ea sanè argumentis occurrit omnibus, imo rebaptizationem Haereticorum vocat, estque tractatus, & opusculi retinet
378 formam. Unde à S. Hieronymo *libellus* indigetatur in Dialogo adversus Luciferianos. *Ad Jubaïanum quoque* (de Cypriano loquitur) *de Haereticis rebaptizandis scribens, in fine libelli sic locutus est*. Eandem, opinor, direxit quum postre-
258 mum Concilium 87. Episcoporum indixit, & quidem una cum evocatoria ad Concilium epistola. Imo cum sub epistolae finem addat: *Servetur à nobis patienter, & firmiter Charitas animi, Collegii honor, vinculum fidei, & concordia Sacerdotii. Propter hoc etiam libellum de bono patientiae, quantum valuit nostra mediocritas, permittente Deo & inspirante, conscripsimus, quem ad te pro mutua dilectione transmisimus*. Id argumento est, non epistolam tantum ad Jubaïanum, sed insuper libellum de bono patientiae ad Africae Episcopos Cyprianum direxisse. Voluit scilicet S. Antistes eosdem pro instituenda iterum disceptatione praemunire, ne in celebrando Concilio limitem praetergredientes, vinculum fidei, & unitatis disrumperent cum Romano Pontifice Stephano, qui, ut nimium Africani ingenii ardorem atque aestum compesceret, acerbiores ad eosdem literas dederat.

VII Monumentum alterum, quo edocemur, Primates ultimum votum in hisce Conciliaribus, & publicis instituen-
313 dis judiciis emisisse, suppeditat Synodus sub Melchiade ce-

lebrata, in qua Caeciliano, & Majorino de Carthaginensi Episcopatu contendentibus, Optato teste, de judicii forma 368
lib. 1. p. 27. differente, *Caecilianus omnium supra memoratorum sententiis innocens est pronunciatus; etiam Militiadis sententia, qua judicium clausum est*. Itaque post prolatam ab unoquoque Episcoporum sententiam, suam eamque peremtoriam Melchiades protulit.

VIII. Inter multas Encyclicas in caussa Novatiani editas, quas Eusebius H. E. l. 6. c. 43. recenset, notatu digna illa 315
est, de qua in hunc modum differit. *Exstant adhuc epistolae Cornelii ..... in quibus & Romanae Synodi gesta, & omnia per Italiam, & Africam, aliasque locorum illorum Provincias sententiae declarantur*. Et ad calcem capitis addit. *Sub finem autem epistolae numerum recenset Episcoporum, qui in Urbem Romam convenientes, amentiam Novati condemnaverant, nomina quoque illorum, & quam quisque regebat Ecclesiam adscribens. Eorum item, qui Romae quidem minimè adfuerant, superiorum tamen Episcoporum sententiam literis suis approbaverant, vocabula simul, & Civitates, unde singuli literas dederant, accuratè commemorat*.

IX. Enimverò mutuas hasce sententias, votaque haec reciproca ex observatis hactenùs unusquisque ea mente fatebitur edita, ut conspirantibus animis dogmatum veritas, & unius disciplinae consensio dignosceretur. Hinc distracta in tot capita Orientali Ecclesia, quot fermè erant principaliores Orientis sedes, quarum unaquaeque propriam fidei formulam protrudebat summa in unitatis fideique exitium dissensione, Damasus, annitentibus Imperatoribus, Tomum 367
Encyclicum edidit, atque ad Orientales Ecclesias direxit adversus Auxentium praesertim, qui eo tempore Arianorum agmen ducebat. Illum per Occidentem jam evulgaverat, eidemque subscripserant Occidentales. Praescribit autem Orientalibus, ut, datis literis, mutuum hunc consensum declarent. In collectione enim Holsteniana p. 169. hanc ejus ad Episcopos monitionem legimus. *Concinat ergò cum omnibus Dei Sacerdotibus & vestrae sententia charitatis, in qua vos fixos, atque firmatos, ut benè credimus, ita etiam nos vobiscum rectè sentire debemus reciprocis Sanctitatis vestrae literis approbare*. Mendum in ultimis Damasi verbis cubare,

rectè advertit Valesius in not. ad Sozomen. l. *6.* c. 23. & paucis immutatis, sensum ita restituit. *Hoc etiam vos nobiscum rectè sentire debetis, reciprocis Sanctitatis vestrae literis approbare.*

X. Neque verò sedulitas haec in votis, sententiis, ac reciprocis literis conquirendis, exigendis, & absentibus, aut
longè positis Fratribus denunciandis, frustra erat. Unitas
fidei, animorumque concordia praecipuus erat harum Encyclicarum scopus. Quid autem est, quod unitati & concordiae magis obsit, & adversetur, sive in fidei exponendis
dogmatis, sive in exortis sedandis concertationibus, quam
partium praejudicia, animositates, fraudes, ac similes pestes, & dissensionum origines? Fraudibus equidem, ac dolis facile plerumque hisce in rebus obrepentibus, quam
appositè, providè, opportunèque consultum ibant hac ratione Antistites? Sic cautum satis erat nequis falsa Episcoporum nomina excogitando, atque ementito subscribentium
numero, adulterinae Encyclicae authoritatem aucuparetur,
unde pravae sectae, dogmatum veritate depressa, authoritas
aestimiumque accresceret. Quod olim à Donatianae factio-
411 nis hominibus fuisse tentatum, acta Carthaginensis Collationis testantur. Sic quoque quid singulae eaedemque dissitae
Ecclesiae communiter certòque profiterentur, ii, quorum
id nosse intererat, facillimè in votis, sententiis, ac doctrinalibus interlocutionibus poterant dignoscere: eò vel maximè, quod vota plerumque à Primate essent emissa, in
cujus sententia unanimis subjacentium Episcoporum reliquorum consensus elucescebat.

ſ. XV.

DE ENCYCLICARUM SUBSCRIPTIONIBUS.

Synopſis.

I. *Subſcriptionum uſus, & utilitas.* II. *Accuratus Catholicorum Epiſcoporum cenſus apud Primates.* III. *Subſcriptiones ſolicitè exigebantur, & factae ſervabantur, ex Gelaſio Cyziceno.* IV. *Acta Nicaeni Concilii ad Romanum Pontificem, & ad omnes Orbis Epiſcopos diriguntur ſubſcribenda.* V. *Exigendarum ſubſcriptionum ſolicitudo Primatibus demandata.* VI. *Subſcriptionum numerus, quem memorant Scriptores, à Sciolorum cavillationibus vendicatur.* VII. *Dalmatii dictum de ſubſcriptionibus Cyrillianae Encyclicae expenditur.* VIII. *Item Cecropii de Dogmatica S. Leonis dictum.* IX. *Ordo in ſubſcriptionibus Hormiſdae aevo ſervatus.* X. *Epiſcoporum ſubſcriptiones conquiſivit Arius.* XI. *Similiter Euſebiani.* XII. *Cum iis Conſtantius Epiſcoporum, & imprimis Liberii Pontificis in damnatione Athanaſii ſolicitat ſubſcriptionem.* XIII. *Quomodo Pontifex, quomodo Epiſcopi ſubſcripſerint.* XIV. *Subſcriptiones accuratè cautèque examinatae.* XV. *Authenticae ſubſcriptiones in Eccleſiarum Archivis cuſtoditae.* XVI. *Pertinax earumdem cuſtodia.* XVII. *Qui Encyclicae ſubſcribere renuerent, Haeretici habiti.* XVIII. *Id expenditur ex Concil. Chalcedonenſi.*

I. HActenus de votis, ſententiis, ac reſponſivis epiſtolis Encyclicae adjunctis, pro unanimitate in dogmatis, atque conſenſione oſtendenda diſputavimus; ſequitur jam, ut de ſubſcriptionibus differamus, in quibus Capitis, & Coëpiſcoporum, Eccleſiaeque Paſtorum doctrina, ac magiſterium auguſtiſſimè pro ſua majeſtate ſplendebat, omnibus ſuo calculo conclamantibus, rem in Encyclica determinatam, doctrinam eſſe Chriſti, & Dei: Unde declaratio propoſita fidelibus, erat fide obſequioque ſuſcipienda. Quoniam verò noſtrae huic lucubrationi non parum lucis allatum iri videmus, ſi modum, formam, adhibitaſque in tru-

tinandis subscriptionibus cautelas accuratè expenderimus, id imprimis praestare conabimur, ut illis probe discussis, atque ex venerandae antiquitatis monumentis in apricum deductis, praestitus ab Episcopis consensus, ex quo omnis emanat Encyclicarum vis & authoritas, facilius deprehendatur.

Meritò sanè, ut in eligendo ad Encyclicas perferendas cursore Dominico maxima adhiberetur industria, praeceperat Ignatius; quippe cum ex illius opera, ut Augustini verba usurpem, in promendis epistolis, diligentia in custodiendis, alacritate in perferendis, fide denique in reddendis, grave hoc fidei unitatisque negotium penderet integrum.
101
396
540
Quod eleganter expressit Vigilius in damnatione Rustici, & Sebastiani Diaconorum Pontificiorum, sed ab ipso subinde rebellantium, dum de Judicato suo verba faciens, Rusticum his alloquitur. *Tu autem publica voce depôsceres, dicens Dominum Leonem ita de epistola sua* (Dogmaticam ad Flavianum intelligit) *diversis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter asserendo: quia metueres, nisi universitas Judicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret, qualibet ratione forsitan celaretur*. De recitatione autem Judicati, ita Sebastianum alloquitur. *Relegens tamen Constituti nostri seriem, quam de praefatis Capitulis ad Mennam hujus Civitatis Antistitem dedisse relegimus, in conspectu Diaconorum, Subdiaconorum, vel universorum Clericorum publica voce laudabas, ut de Coelo Judicatum nostrum ordinatum, atque prolatum omnibus, sicut praefati sumus, Clericis loquereris. Dicta verò Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma Urbe inter aliquos Codices invenisse, quae confirmabas omni exsecratione, & blasphemiis esse completa. Haec dicendo in nostro obsequio, & in Ecclesia publicè, & in Placidias officium Diaconatus implebas.* Haec munia, haec Diaconorum in recitatione cujusvis Encyclici scripti officia. Quod si tanta circumspectio, tantumque in deligendo ministro moderamen fuit exigitum, quantò id magis par fuit exigi in custodiendis epistolis, & Episcoporum subscriptionibus, quae Ecclesiae sensum, & controversi articuli veritatem demonstrabant?

II. Hinc subscriptiones à Primate plerumque sunt receptae, & siquando ab Episcopo, haec fuit adhibita cautio, ut de illius catholica communione certus esset qui subscriptiones postulabat. Neque verò id arduum in Primiti-

va Eccleſia fuit, quando Primates quotannis Paſcha univerſis Epiſcopis ſuis denunciantes, ſalutem & pacem, nomina etiam defunctorum Epiſcoporum, & recèns electorum ſignificabant, illorum etiam denunciaturi nomina, quibus à communione exciſis, Pacificarum commercia interdicebantur. Hinc quoties nova quaepiam diſſidia, pacem ac unitatem diſſociantia, per Provinciam emergerent, Primas illicò novum evulgabat Epiſcoporum catalogum tum, catholicis communicantium, tum ab eiſdem recedentium.
Quamobrem Cyprianus epiſt. 55. ſimilem catalogum ad Cor- 248
nelium emiſit, ut noſſet, cum quibus frequentanda eſſent epiſtolarum commercia. *Miſerim tibi proximè nomina Epiſcoporum iſthic conſtitutorum, qui integri & ſani in Eccleſia Catholica Fratribus praeſunt. Quod utique ideo de omnium noſtrorum conſilio placuit ſcribere, ut erroris diluendi, ac perſpiciendae veritatis compendium fieret; & ſcires tu, & Collegae noſtri, quibus ſcribere, & literas mutuò à quibus vos accipere oporteret. Siquis autem praeter hos, quos epiſtola noſtra complexi ſumus, ſcribere vobis auderet, ſciretis eum vel in ſacrificio, vel libello eſſe maculatum, vel unum de Haereticis, perverſum ſcilicet & profanum. Nactus tamen occaſionem familiariſſimi hominis, & Clerici, per Felicianum Acoluthum, quem cum Perſeo collega noſtro miſeras, ita cetera, quae in notitiam tuam perferenda hinc fuerant, etiam de Fortunato iſto tibi ſcripſi.*
Hinc Cornelius quoque in ſua Encyclica, Italorum vota de- 251
nuntians, qui ſteterant adverſus Novatianum Schiſma, Epiſcopalium pariter Urbium nomina percenſuit, ut gnari in qua degerent Civitate Catholicae communionis Epiſcopi, literas poſſent ad eoſdem, urgente neceſſitate, tranſmittere. Haec equidem rectiſſima, atque ad fidem, unitatemque ſervandam comparatiſſima methodus, dolis omnibus occurrebat, quibus vitiatae ſubſcriptiones fucum ſuſcipientibus facerent. Imo tanta haec diligentia grande eſt argumentum ad earumdem veritatem comprobandam. Solicita ſane & anxia illa cautio à Primatibus adhibita in denunciandis catholicae communionis Epiſcopis, ut univerſi noſſent, cui tradendae, aut à quo ſuſcipiendae forent Encyclicae Pacificae; Formatae, aliaeque id genus epiſtolae, ſubſcriptionum pondus, & authoritatem egregiè commendat.

III. Supersedemus hîc singularum Encyclicarum subscriptiones regerere, quarum prolixiùs redibit in seqq. Differt. mentio. Sat pro praesenti instituto erit, si in receptam primis temporibus exigendi subscriptiones, & factas custodiendi consuetudinem inquiramus. Quam quidem luculenter
325 exhibent Acta Concilii Nicaeni apud Gelasium Cyzicenum, quae breviter expensa, ideam certam ingenerabunt modi in Encyclicis subscribendis recepti. Edita à Constantino Encyclica in eodem Concilio probata est, & constitutum, ut ad universas Orbis Ecclesias mitteretur, quatenus qui Concilio non adfuerant, subscriberent definitis. Modum sanè hunc in promovendis subscriptionibus minimè à Concilio introductum, sed servatam ab eo veterem consuetudinem, nihil est ambigendum, & à priorum temporum monumentis exploratum est.

476 Gelasius itaque, ut Tom. 1. Concil. p. 451. legimus, necessarium ad Nicaenorum Actorum identitatem agnoscendam est arbitratus, subscriptiones, & consentientium Episcoporum numerum referre. Notitiae pondus ita exprimit. *Illud solum hîc addere existimavi [non extra rem esse arbitratus, sed valde accommodatum] eorum scilicet Episcoporum nomina, qui ex communi omnium Episcoporum consensu in Provincias ubique terrarum missi sunt, per quos quae à Synodo fuerant judicata, per Synodicas epistolas, & laudatissimas Regis literas ad omnes Sanctas sub Coelo Dei Ecclesias sunt transmissa.* Ergo Synodus accommodum Encyclicas mittere ad Episcopos, qui Nicaeae non convenerant, ut suomet assensu judicata firmarent; Gelasius necessarium, consentientium & subscribentium censum exhibere, judicarunt. Quorsum haec? hauddubie ut Ecclesiae totius Magisterium reluceret, & pleniore tractatu institueretur. Encyclicae porrò, praeter eam quae à Constantino ad omnes Ecclesias perscripta est, & cujus exemplaria iis fuisse tradita, qui in singulas regiones missi sunt, non est dubitandum, hoc ordine numerantur apud Gelasium.

IV. Primi delecti Episcopi, ut ad Occidentales absentes Encyclicam deferrent, ii sunt. *Osius Episcopus Cordubae, Sanctis Dei Ecclesiis, quae Romae sunt, & in Italia, & Hispania tota, & in reliquis ulterius nationibus usque ad Oceanum*

9

com-

commorantibus Sanctis Dei Eccleſiis per eos, qui cum ipſo erant, Romanos Presbyteros, Vitonem, & Vincentium. Vides hîc Oſium cum Vitone, & Vincentio conjungi, ſimulque omnes ad Romanum Epiſcopum directos, & per ipſum ad reliquos Occidentales. Equidem ex hoc uno teſtimonio ſatis luculenter probatur, quo titulo & gradu Oſius adfuerit Synodo, & quamobrem Romam, atque ad omnes Occidentales plagas directus, ut actorum Synodi ſubſcriptionem curaret.

Circa Diaeceſim Aegyptiam delecti ſunt *Alexander Alexandriae cum Athanaſio tunc Archidiacono, Eccleſiis per totam Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim, & Regiones finitimas uſque ad Indiae Provincias.* Abyſſinas videlicet, quae jam tum coeperant Dei verbum ſuſcipere, atque ad Chriſtum converti. Pro Diaeceſi Palaeſtinarum. *Macarius Hieroſolymorum cum Euſebio Pamphili Epiſcopo Caeſareae Palaeſtinae, Eccleſiis in Palaeſtina, Arabia, & Phoenicia.* Etiamnum extat Euſebii ad ſuam Diaeceſim Encyclica, à ſe ea occaſione directa, in qua manifeſtè teſtatur diligentiſſimum à Nicaenis Patribus examen de voce ὁμοουσίου fuiſſe inſtitutum. Quae quidem Euſebii commonitio perneceſſaria erat, quum priores qui ex Epiſcopis Ario adhaeſerant, fuerint Palaeſtinae Epiſcopi. Pro ampliſſimis autem Sedis Antiochenae Provinciis curam ſuſcepit *Euſtathius Epiſcopus Antiochiae magnae, omnibus in Coeleſyria, in Meſopotamia, & Cilicia utraque.* Pro Regionibus ultra Euphratem. *Johannes Perſa, Eccleſiis in tota Perſia, & Magna India.* Pro Exarchatu Pontico. *Leontius Caeſareae Cappadociae, magnum Eccleſiae Domini ornamentum, Eccleſiis in eadem Cappadocia, Galatia, Ponto Dioſponti, Paphlagonia, in Ponto Polemaïco, Armenia parva, & magna*: plaga terrarum maxima, quam Exarcha Ponticus tunc regebat. Pro Exarchatu Aſiatico. *Theonas Cyzici, Eccleſiis in Aſia, & Helleſponto, Lydia, & Caria, per Epiſcopos, qui ſub ipſo erant, Eutychium Smyrnae, & Marinum Troadis.* Ex quo illud diſcimus, laudatos pleroſque omnes Primates curam & executionem Epiſcopis duobus demandaſſe, ut ſingulas perluſtrantes Urbes, ſubſcriptiones promoverent. Pro ampliſſimo tractu, qui tunc Theſſalonicenſi ſuberat, Encyclicas ſubſcribendas dedit

Ale-

Alexander Thessalonicae per eos, qui sub ipso censentur, Ecclesiis in Macedonia prima, & secunda, cum iis quae in Graecia, & Europa tota, in utraque Scythia, & omnibus denique in Illyrico, Thessalia, & Achaïa. Sequuntur deinde. *Numechius Laodiceae Episcopus, Ecclesiis quae in Phrygia prima, & secunda. Protogenes ille admirabilis Sardicae Civitatis Episcopus, in Dacia, Calabria, Dardania, & Provinciis finitimis. Caecilianus Carthaginensis Episcopus, Sanctis Dei Ecclesiis in omnibus Provinciis Africae, Numidiae, & Mauritaniae utriusque. Pistus Marcianopolis Episcopus, Ecclesiis in Mysia, Athenarum, & Gallorum Gentibus & Civitatibus, quae his vicinae sunt. Alexander Constantinopolis tunc solum Presbyter, postea verò Ecclesiae illius Episcopatum sortitus, cum Paulo tunc lectore, atque ipsius notario, Ecclesiis omnium Cycladum Insularum. Hi omnes Sancti, atque Apostolici Viri omnibus sub Coelo Sanctis Dei Ecclesiis, quae in Sancta, Magna, & Generali Synodo acta sunt, omnibus ubique terrarum tradiderunt*. Hactenus Gelasius.

V. Exemplum hocce, quo nihil optari potest illustrius, graphicè repraesentat ordinem in his subscriptionibus observatum, ut emissae Encyclicae cura Primati demandaretur, qui ab Episcopis subscriptiones postularet. Ut autem haec in decretis conciliaribus, apud absentes evulgandis, servata consuetudo est, ita nihil est ambigendum, eandem in Primitiva Ecclesia formam pro reliquis Encyclicis fuisse receptam: quippe cum non aliter inter sese differrent, quam quod illa à convenientibus in unum Episcopis, invicem ore alloquentibus; Encyclicae verò à sedente in sua unoquoque Diaecesi, & alloquente non ore quidem, sed literis, quod eòdem redit, emitterentur. Utraque autem collineant ad unum exprimendum consensum, atque ad unam fidei statuendam firmandamque professionem. Illud etiam in tam ordinato subscriptionum modo planum est, quomodo quamcitissimè ope Encyclicarum nosset universus Orbis, quae profitenda, quaeve ut noxia essent refugienda. Gelasius sanè testatur suo adhuc aevo se Tomum harum subscriptionum Nicaenae Synodo factarum vidisse; & S. Athanasius
326 eo potissimum utitur adversus Arianos argumento, ex facta scilicet universi Orbis subscriptione, laudans ultra 1000.

suffra-

suffragatores Episcopos. Hinc Concilium Alexandrinum 363
sub eodem S. Athanasio celebratum, jubente Joviano Imperatore, ut inter tot jactatas fidei formulas, quae vera, quaeque esset orthodoxa, addisceret, in Synodica, quae E. Tom. 1. Concil. pag. 739., luculenter hanc veritatem confirmat. Proponunt itaque Patres Nicaenam fidem, de qua, ubique statim post Nicaenum Concilium suscepta, inquiunt. *Haec itaque fides per omnem Ecclesiam legebatur, & praedicabatur.* Et infra quae prolixè Gelasius, paucis ipsi expendunt. *Cum hac consentiunt omnes ubique Gentium Ecclesiae, quae sunt in Hispania, & Britannia, & Gallia, & quae in Italia tota, & Dalmatia, Dacia, & Mysia, Macedonia, & tota Graecia, quaeque in Africa cunctae, & Sardinia, & Cypro, & Creta, Pamphylia, & Lycia, & Isauria, & quae in tota Aegypto, & Lybia, & Ponto, & Cappadocia, & quae sunt vicinae nobis, & Orientales Ecclesiae praeter paucos, qui cum Ario sentiunt. Praedictorum enim omnium sententiam experientia novimus, & literas habemus.* Quibus sane postremis verbis testatissimum faciunt pondus subscriptionum ad dispersae Ecclesiae Magisterium repraesentandum.

VI. Descripti porrò in his & similibus subscriptionibus modi notitia, atque ordinis, quem accuratius ex Gelasio dedimus, haud frustranea est censenda. Facit enim primo, ut universis sit persuasum, in hisce Encyclicis Ecclesiae magisterium fuisse repraesentatum: Siquidem docentibus per epistolas, vota, & subscriptiones Episcopis, propositum dogma esse Ecclesiae, cujus est propria indefectibilitatis praerogativa, fideles tuto sciebant credenda, & pravas impostorum doctrinas refugiebant. Facit insuper, ut non aequè feramus, & citra reprehensionem quosdam non ignotae alioquin literaturae viros, quos aliquoties in congressibus literariis audivimus pronunciantes audacter, Scriptores exorbitasse in numero annotando subscriptionum, sive Encyclicis, sive Conciliis factarum; aut ad minimum exceptorum oscitantiâ menda plurima, eaque praeter modum irrepsisse. Hi sane quod scribit Athanasius, in Synodo Sardicensi modo 300., modo 400., & ubi de Nicaena formula, 347
1200. subscripsisse Episcopos; quod alii de similibus numerosioribus subscriptionibus referunt, inter quisquilias ha-

bent. Ita iis fere contingit, qui addiscendis sacrosanctis Ecclesiae monumentis incumbentes, excerptores tantummodo legunt, ipsisque (quod summum est Christiano, eique literato homini nefas) fontibus relictis, consuetudinum atque morum collationem, & ipsorummet monumentorum examen seponunt, aut parvi pendunt. Ea itaque in hisce studiis fixa sit regula, ut ipsos imprimis fontes inquirant horum studiorum Candidati, rerum origines perpetua collatione assequantur, modos pensitent, & excerptores deinde atque abbreviatores, quos velint, percurrant. Interim enucleatius de subscriptionibus hisce disseruimus, ut & antiquorum dicta tueremur, & simul indubia veritas exemplo quopiam illustri comprobaretur, numerum scilicet ab iisdem laudatum minime Historiae fidem excedere. Ut propterea si asseveretur, 1200. Episcopos Nicaenae formulae subscripsisse, sciolis quidem id creditu arduum difficileque videatur, ex iis verò qui modum tum Encyclicarum, tum gestorum post Nicaenum Concilium perspectum habent, quique norint descriptam solicitudinem Primatibus fuisse impositam, nullus ambigat, quin non 1200. solum, sed plurimi etiam potuerint Nicaenae fidei subscribere, & assensum praebere. Eadem ratione nil mirum est, referri ab Athanasio vel 300., vel 400., vel si omnes simul sumantur, 700. Episcopos Sardicensi Synodo subscripsisse, cum illius Encyclica per Orbem à
347 Primatibus, deinde ab Athanasio suorum Presbyterorum operâ fuerit Ecclesiis intimata: atque adeo nedum 700. sed 1000., & 2000., & ultra dici potuerit subscribentium Episcoporum numerus.

VII. Non secùs verum censebitur Dalmatii, Sanctissimi Monachi dictum, qui agnoscens excitas ab Orientalibus Schis-
431 maticis in S. Cyrillum, & Synodum Ephesinam turbas, Imperatorem primùm admonuit de vi suorum Comitum contra legitimi Concilii libertatem, mox suggestum conscendens, Populum pro concione advocavit, & ut legimus in Actis Ephesini Concilii, inter alia dixit. *Ceterum pro altera parte Cyrilliana coram omnibus dixi: Sex millia Episcoporum audire mavis, aut unum tantum hominem, eumque impium. Sex millia autem eos aiebam, qui sub Metropolitanorum Sanctissimorum Episcoporum potestate degebant.* Idipsum anteaquam

populo denunciaret, asseveranter dixerat, & coram Imperatore probaverat. Respicit autem ad Cyrillianam Encyclicam, quam ante Ephesinam Synodum ad Rufum Thessalonicensem subscribendam direxerat, à quo innumeri pendebant Episcopi: direxerat & ad Caesareensem Exarcham, atque ad Occidentales omnes, praeter amplissimam Aegypti Diaecesim, & Africanas omnes Provincias. Quoniam vero, Primatibus ac Metropolitanis subscribentibus, de reliquorum subjacentium Episcoporum assensu nihil erat dubitandum, minime videri debet incredibilis numerus ille, praesertim si advertamus, universam Asiam, Africam, & Europam Catholicae tunc fuisse Fidei, & innumerabiles partium illarum Civitates suos Episcopos habuisse.

VIII. Id quod etiam circa Dogmaticam S. Leonis epistolam contigisse reor, quam à 1200. Episcopis subscriptam, asserere in plena Chalcedonensi Synodo non dubitavit Cecropius. Quum enim Actione IV. Chalced. Aegyptii XIV. 451
Episcopi tergiversarentur subscribere detrectantes, ceù rebelles, non alio illos argumento proscribendos aït Cecropius, nisi quod jam 1200. Episcopi Dogmaticae subscripsissent. *Epistolae Leonis subscribant, anathematizantes Eutychem, & Dogma ejus; consentiant epistolae Leonis: qui non subscribit haereticus est. Universalis haec Synodus Aegyptiaca major est, & fide dignior. Non est justum, decem haereticos audire, & praetermitti mille ducentos Episcopos.* Porrò cum Synodo Chalcedonensi sexcentos tantum atque triginta Episcopos interfuisse certum sit, nec in tanto consensu MSS. Codd. Graecorum, & Latinorum probabilis Cl. Baluzii conjectura, qui Notariorum, atque exscriptorum mendum suspicatur, reliquum est, ut potior ille numerus de iis intelligatur, qui per Orbem dispersi, praecedenti anno tam per Orientis Provincias, quàm Occidentis Dogmaticae Leonis subscripserant.

IX. Modus autem hic subscriptionum, ut Encyclica ad Primatem deferretur, qui eam sive in Presbyterio, sive in Synodo probatam, ad Provinciae suae Episcopos subscribendam dirigeret; subscriptiones autem ad eum remitterentur, à quo Encyclica primùm prodierat; perseveravit ad Hormisdae usque tempora. Quod pariter ex actis in caus- 514

ſa Acaciana conſtat, quando Schiſmatici reſcipiſcere ſub Hormiſda coeperunt. Miſerat Pontifex per Dominicos curſores Encyclicam una cum Formulario ſubſcribendam; atque hanc curſoribus inſtructionem dedit, quae inter Hormiſdae epiſtolas Tom. II. Concil. pag. 1031. legitur. *Cum Dei adjutorio, & orationibus SS. Petri, & Pauli veniens Nicopolim, ſic debes agere, ut poſtquam Epiſcopus Nicopolitanus acceperit literas noſtras, Epiſcopos quos in ſua parochia habet, colligat, & faciat ſubſcribere libellum, quem in epiſtolis ſuis habet annexum. Si tamen dixerit praedictus Epiſcopus, eſſe laborioſum Epiſcopos colligere, dirigat tecum perſonas per ſingulos Epiſcopos, ut te praeſente ſubſcribant praedictum libellum. Sic tamen cum Dei miſericordia facere debes, ut epiſtolae, quae à nobis miſſae ſunt, publicè legantur, aut ſi videris prae timore hoc Epiſcopos facere nolle, ſaltem Clericis ſuis haec relegant; quae tamen in ipſorum dimitte poteſtatem. Et ſcripta Epiſcoporum, & illius Epiſcopi, hoc eſt, Johannis Metropolitani ad nos cum Dei miſericordia reporta.* Percurrantur & reliqua in eadem cauſſa edita, ſive commonitoria, ſive relationes, & abunde confirmata deprehendentur quae hactenùs diſſeruimus de jure Metropolitico, de ſubjacentium Epiſcoporum conſenſu, ad Metropolitani approbationem ſecuto, de publica Encyclicae recitatione in Presbyterio primùm, aut Synodo, deinde coram Populo, deque ſubſcriptionibus & ſubſcriptis chirographis ad eum miſſis, qui Encyclicam primus direxerat. Haec omnia loco laudato habes apud Conciliorum collectores.

X. Earumdem ſubſcriptionum ad fidem adſtruendam pondus ex ipſo Haereticorum ſtudio in eiſdem colligendis de-
320 ducitur. Poſteaquam Alexander una cum Alexandrina Synodo Encyclicam decrevit ad Orbis Epiſcopos dirigere, Arius Euſebii Nicomedienſis patrocinium expertus, cujus obſequiis ſe totum dederat, eidem author fuit, ut in Synodo Nicomedienſi Antencyclicam ſcriberet, cum pro impia doctrina fuco aliquo obtegenda, tum ut praecipitem atque injuſtam oſtenderet Alexandri ſententiam, ceterorumque Epiſcoporum animos à ſubſcribenda Encyclica averteret. Nicomedienſis itaque Euſebius, data ad Paulinum Tyrium Metropolitam, ad Caeſareenſem Euſebium aliosque

Palaestinae Episcopos Antencyclica, id egit, ut iidem Ario rescribentes, communicatorias epistolas traderent. Arii & affeclarum audaciam perstringit in eadem epistola Alexander. *Istos verò à Fratribus anathemati addictos, nemo vestrum excipiat, neque eorum verba, vel scripta audire sustineat: omnia enim praestigiatores ementiuntur, veritatem loqui nesciunt. Nam per Urbes circumcursant, non alio quidem studio adducti, quam ut amicitia obtenta, & pacis nomine literas per simulationem assentationemque dent, accipiantque, quò per illas in errorem mulierculas paucas, peccatis oneratas, quas dolo deceperint, facilius inducant*. Omnibus itaque erat exploratum, Encyclicas ultro citroque missas, veritatis praebere argumentum, quum illarum ope fidem apud incautos aucuparint praestigiatores. Equidem Eusebii Antencyclica, à Paulino Tyrio, & Eusebio Caesareensi aliisque subscripta, in caussa fuit, quo minus ab universo Orbe continuò anathema adversus Arium diceretur. Quin etiam, ut videbimus, Arii sequaces epistolas hasce Antencyclicas in Tomum redactas, diligenter religioseque servabant, & grande velut pro Arii defensione argumentum, protrudebant.

XI. Ariomanitae deinde, hujusmodi inhaerentes pravitatis vestigiis in caussa Athanasii, quum Sanctissimum Antistitem in Synodo Tyria per summum nefas nec auditum, nec praesentem confictis calumniis damnassent, Encyclicas illicò ad Julium Romanum Pontificem, ceterosque 335
per Orbem Episcopos dederunt, ut, si unanimiter subscriberent, toto terrarum Orbe triumphum ageret Arianismus. Haec audiens Aegyptia Diaecesis, gnara suarum esse partium, proprii absentis Antistitis innocentiam tueri, congregati Alexandriae Episcopi Encyclicam ad omnes ubique Ecclesias emiserunt, quae exstat tum apud Athanas. in epist. ad Solitar., tum etiam Tom. 1. Concil. p. 587. *Nam & Diaconos* [scribunt Aegyptiaci tractus Episcopi] *ad Ariomanitas mittunt, qui palam cum ipsis conveniunt, literisque ultrò citròque missitatis, Ecclesiam in Schisma conjiciunt, & cum illis communicant, eaque passim scribunt, quae & haeresim commendant, & Ecclesias conviciis lacerant, ut ex literis eorum ad Romanum Episcopum, & fortasse ad vos ipsos scriptis, deprehendere potestis*. Annotentur verba illa, quibus aiunt,

Diaconos Curſores cum *Arianis convenirè*, ſive in Sacrorum
uſu communicare Arianis. Id enim ea mente faciebant, ut
Epiſcopi ſubjectis populis oſtendere poſſent, ſe cum alia-
rum Eccleſiarum legatis communicantes, plures habere con-
ſentientes. Tanti habebatur Dominici curſoris ad publicam
fidem faciendam communio.

XII. Subſcriptio verò & Pontificia confirmatio ad ſupre-
mam authentitiam omnino exigebatur. Hinc in praecitato
476 catalogo ſubſcriptionum apud Gelaſium Cyzicenum anno-
tatur primo loco, Acta Nicaeni Concilii à Patribus in Ur-
bem Romam fuiſſe tranſmiſſa, utique ſubſcribenda. Non
335 aliter Conciliabulum Tyrium prolatam in Athanaſium dam-
nationem per duos Presbyteros Julio retuliſſe, Synodus Ale-
xandrina teſtatur. Sed receptiſſimi moris documentum, ac
Pontificiae ſubſcriptionis pondus, etiamſi deeſſent alia, ex
attentata Liberii in Athanaſium ſententia ſat luculenter
eruitur. Mortuo Conſtante Imperatore, rerum potitus eſt
Conſtantius, qui à Valente, Urſacioque, ducibus tunc Ario-
manitarum circumventus, decretum de Athanaſiana dam-
natione vulgavit. Norant Ariani, univerſi Orbis Epiſcopos
Encyclicae Sardicenſi ſubſcripſiſſe, in qua innocens Atha-
naſius fuerat declaratus. Certe 700. Epiſcopos id propria
ſubſcriptione egiſſe, indubium eſt. Nova itaque, eâque An-
tencyclica ſubſcriptione opus erat, ut factum criminale ju-
dicium obliteraretur. Quare acrius bellum adverſus Atha-
353 naſium in Arelatenſi Concilio eſt proclamatum, agente ibi-
dem Conſtantio. Convenêre plures tum ex Oriente, tum
ex Occidente Epiſcopi, & quod magis eſt, ipſe adſuit Vin-
centius Capuanus, primarius Liberii legatus. Dicta ergo
ibi fuit in Athanaſium damnationis ſententia, cui licet re-
fragarentur plurimi, minis tamen & terroribus victi ſub-
ſcripſerunt, ipſo etiam manus dante Vincentio, atque uno
ferè totis viribus repugnante Paulino Trevirorum Epiſco-
po, qui ob id exſilio fuit multatus. Ita Hilarius lib. ad Con-
354 ſtantium, & in Fragmentis, ac Sulpitius Severus lib. 2. Poſt
401 extortas haſce, improbaſque ſubſcriptiones, Concilium aliud
eodem anno celebrari juſſit ferocienti animo Imperator, ubi
quidem pauci Orientales, ſed ex Occidentalibus (teſtes ſunt
440. Socrates l. 2. c. 36., & Sozomen. l. 4. c. 9.) pluſquam tre-

centi

centi Episcopi intersuerunt. Omnes Athanasianae damnationi subscripserunt, demtis Eusebio Vercellensi, Lucifero Calaritano, & Dionysio Mediolanensi, qui exsilio quoque sunt multati. Qua de re Hilarius ibi, Athanasius ipse in epist. ad Solitarios, & acta Eusebii Vercellensis apud Baluzium in nova Conciliorum collectione pag. 29. Anno 356. alia duo Concilia eadem de caussa celebrata sunt: primum quidem Biturris, ubi Galli, Hilario duce, vehementer refragati sunt; proindeque in Phrygiam relegati, ipso teste Hilario in lib. de Synodis, ac Hieronymo de Scriptoribus, & Severo ibidem suffragantibus. Alterum eodem anno Concilium Antiochiae est habitum, ducibus Narciso Ciliciae Metropolita, Theodoro Exarcha Thracico, Menophanto Exarcha Ephesino, cum Eugenio Nicaeae, & Patrophilo Scythopolis Palaestinae Episcopo. Ii aliique omnes factas Occidentalium, & Orientalium subscriptiones expendentes, perinde ac si ritè depositus fuisset Athanasius, Georgium Alexandriae Episcopum ordinarunt, atque hac de re ad omnes ubique constitutos Episcopos literas dederunt, ut Sozomenus l. 4. c. 8. testatur.

Tantus subscribentium Episcoporum consensus Imperatori Constantio, & asseclis sufficiens minime visus est, nisi Liberii Romani Episcopi confirmatio accederet. Omnes itaque artis potentiaeque nervos intendit Imperator, ut Liberium pelliceret ad subscribendum, cogeretve. Noverat, Orbem quidem ferme universum subscriptione firmasse, quam in Encyclica Ariani proposuerant, Athanasii damnationem, sed cassum esse frustraneumque laborem omnem, nisi Pontificem haberet consentientem. Id quod ita describit Athanasius in epist. ad Solitar. p. 832. *Quum Liberium vidissent Orthodoxum, & osorem quidem Arianicae sectae, studiosum vero in hoc ut cunctos ab ea haeresi retraheret, mittit Eunuchum quendam Eusebium cum literis, & donis*. Referre pergit, quomodo Eunuchi verba spreverit, abjeceritque dona Liberius. Id ipsum Marcellino proditum, qui lib. 15. c. 7. ad haec 380
subjungit. *Id enim ille Athanasio semper infestus, licet sciret impletum* [prodiderat antea quae nos de totius Orbis Episcoporum subscriptione disseruimus] *tamen authoritate quoque, qua potiuntur aeternae Urbis Episcopi, firmari desiderio ni-*

tebatur ardenti. Imo cum ad comitatum Liberium adduci juberet Imperator, ibidemque esset *Epictetus*, *atrox & dirus de centum cellis Episcopus*, ut aïunt in libello precum Faustinus & Marcellinus; Pontifex in Consistorio coram Imperatore, velut reus, constitutus, imperturbato constantique resistit animo, & quum Epictetus diceret. *Quota pars es Orbis terrarum, ut tu solus homini impio* (Athanasium ita vera impietatis sentina vocabat) *suffragari velis*? Optimè excepit. *Etiamsi solus sim, fidei tamen caussa non iccirco minuitur*. Exsilio itaque & ipse multatus est, & quam pro itinere pecuniarum summam sibi obtulerant Imperator, Imperatrix & alii, constantissimè respuit. Vide
423 sis hac de re Theodoritum l. 2. c. 16. Ex his perspicere est, quanto in pretio etiam apud Arianos fuerit aeternae Urbis Episcopi subscriptio, atque Encyclicae, ut haec fidem faceret indubiam, confirmatio.

XIII. Dictum est in superioribus, & ad praesens illustrandum argumentum quammaximè ducit, post divisionem Ecclesiarum in Orientalem, & Occidentalem, inductam fuisse consuetudinem, ut, si in Oriente Concilium celebraretur, Pontifex, adhibito Occidentalium Concilio, in Occidente rem controversam finiret; subindeque Latini Episcopi in altera Encyclica epistola, omnium votis sententiisque subscripta, propriam sententiam exponerent, & Legatos dirigerent, duos quidem Apostolicae Sedis personam repraesentantes, alterum Concilii Occidentalium. Id
680 expressius videre licet executioni mandatum in Synodo VI., ubi Actione IV. ambarum partium epistolae leguntur. Illi autem, quae est Occidentalium, adjunctae leguntur Episcoporum Occidentis subscriptiones. Eidem igitur Pontifex simul & Episcopi subscribebant. Haec erat subscriptionum forma, Pontificis quidem. *Agatho Episcopus S. Dei Catholicae, atque Apostolicae Ecclesiae, Urbis Romae, huic suggestioni cum generalitate totius Apostolicae Sedis Concilii, pro rectitudine Apostolicae confessionis factae, sicut superius continetur, consensi, & subscripsi*. Mox Episcoporum reliquorum subscriptiones in hunc modum leguntur factae. *Andreas gratia Dei Episcopus Sanctae Ostiensis Ecclesiae, in hanc suggestionem, quam pro Apostolica nostra fide unanimiter construximus*,

simili-

similiter subscripsi. Eadem forma reliqui leguntur subscripsisse in Actione IV., Tom. III. Concil. edit. Hard. p. 1126.

XIV. In subscriptionibus porrò ii, quorum intererat, animadvertebant imprimis, an characteres adessent & signa, unde facilè dignosci poterat, ullum ne esset falsationis periculum. Inde est quod Cyprianus, accepta à Clero Ro- 248
mano epistola Encyclica (cujusmodi eam fuisse, prodit facta ab Authoribus ad calcem annotatio, ut videlicet ad omnes perferretur Ecclesias) eam absque ulla inscriptione exaratam videns, tametsi Dominicus adesset Cursor, id egit, quod scribit ad eundem Clerum epist. 4. *Legi etiam literas, in quibus nec qui scripserint, nec ad quos scriptum sit, significanter expressum est. Et quoniam me in iisdem literis, & scriptura, & sensus, & chartae quoque moverunt, nequid ex vero vel subtractum sit, vel immutatum, eandem ad vos epistolam authenticam remisi, ut recognoscatis an ipsa sit, quam Clementio Hypodiacono perferendam dedistis*. Tanti erat de Encyclica decipi, ut ne viro quidem Ecclesiastico, vi ceteroquin officii & muneris commendatissimo, fides adhiberetur, si Encyclicam notis propriis atque signis destitutam prae se tulisset. Subjungit autem monitum dignissimum annotatu, quo religiosissima in suscipiundis Encyclicis cautio commendatur. *Per quam enim grave est, si epistolae Clericae veritas mendacio aliquo & fraude corrupta est. Hoc igitur ut scire possimus, & scriptura, & subscriptio an vera sit, recognoscite, & nobis quid sit in vero, rescribite*. Quam ob caussam commiserit Romanus Clerus, ut adeo vulgatam, tantique momenti consuetudinem praeteriret, incautè ne, an data opera, prorsus compertum non habeo. Illud tamen certissimum est, & Romae, & per totum Ecclesiasticum Orbem hunc viguisse morem, ut Encyclicae forma communis vulgarisque esset, atque ex usitatis signis dignosceretur. Quapropter quum post habitam Chalcedonensem Synodum, discissâ in duas partes Aegypto sub Timotheo Aeluro, Alexandrinae Sedis invasore, & S. Proterii Alexandrini Episcopi interfectore, Synodus seditiosorum coacta, epistolam ad Leo- 456
nem Imperatorem direxisset, ut ad examen Chalcedonensis Concilii acta revocarentur, quae & in Aegypto, & in aliis regionibus jam reprobata jactabat; Episcopi Catholi-

ci libellum alterum ad Imperatorem direxerunt, in quo impostoris Timothei, & sociorum facinora referabant. Utramque epistolam ad Leonem Pontificem direxit Imperator. Pontifex autem illico in seditiosorum epistola fraudem detexit, de qua in epistola 75.: *Oblatae sunt pietati vestrae preces, quarum exemplaria literis vestris subdidistis. Sed in his quae Catholicorum sunt deplorantium subscriptio continetur; & quia caussa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas Orthodoxo Principi haeretica porrigere non formidavit obreptio, sub incerto confusae universitatis vocabulo, ideo certum nomen retrahitur, ne non solum paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. Latere enim sibi utile existimat eorum quantitas, quorum est qualitas judicata; nec incongruè cujus loci homines sint profiteri metuunt, qui meruerunt damnari. In una ergo Catholicorum supplicatio continetur, in alia Haereticorum commenta panduntur.* Unde constat hasce Encyclicas ex subscriptionibus etiam fuisse cognitas, atque ipsasmet subscriptiones diligenti criterio fuisse expensas. Hinc etiam factum reor, ut per Metropolitanum consensus Suffraganeorum denunciaretur, quòd Episcoporum characterem dignosceret primae Sedis Antistes, cujus itidem character apud Ecclesias erat notior ob frequenter datas ultro citroque Pacificas.

XV. Subscriptiones verò authenticae summa fide ac religione in archivis primae Sedis servabantur. Damasus ad
372 petitionem S. Basilii & reliquorum egregiam navaverat operam per Dorotheum Diaconum ad Orientales directum (de quo crebra in epistolis S. Basilii, Meletio Antiocheno datis, mentio fit) ut tandem Antiochenum Schisma, ob controversiam de vocibus excitum consopiret. Direxerat etiam,
381 ut Synodus Oecumenica II. loquitur, *Tomum Occidentalium*, cui Meletius, aliique 150. Episcopi subscripserunt, quique in authentico reservabatur in archivis Apostolicae
378 Sedis subscriptus. Ejus extat memoria in Synodo Romana sub Damaso, in qua idem Tomus cum suis subscriptionibus est expensus. Synodi autem acta primus vulgavit in collectione Romana Holstenius, apud quem pag. 175. legimus. *Explicit haec epistola, vel expositio Synodi Romanae habitae sub Damaso Papa, & transmissa ad Orientem, in qua*

omnis

omnis Orientalis Ecclesia , facta Synodo apud Antiochiam , consona fide credentes , & omnes ita consentientes eidem super expositae fidei , singuli sua subscriptione confirmant . Subjiciuntur septem Episcoporum nomina , qui praeter subscriptiones , vota quoque addiderunt . Ex mox . *Similiter & alii* 146. *Orientales Episcopi subscripserunt , quorum subscriptio in authenticum hodie in archivo Romanae Ecclesiae tenetur* , seu custoditur . Haud aliter Encyclicum Tomum ad Armenios à Pro- 435
clo Constantinopolitano missum , in quo Theodori Mopsuesteni blasphemiae denunciabantur , ac damnabantur , Vigilii Pontificis temporibus in archivis Romanae Ecclesiae
fuisse adservatum , testis ipse Vigilius in sententia dam- 552
nationis contra Rusticum , & Sebastianum Diaconos lata , quae E. in Actis Concilii V. Collat. VII. Tom. III. Concil. Hard. p. 175 & seqq. Sic enim Sebastianum alloquitur. *Dicta verò Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma Urbe inter aliquos Codices invenisse , quae confirmabas omni exsecratione & blasphemiis esse completa . Haec dicendo in nostro obsequio , & in Ecclesia publicè , & in Placidias officium Diaconatus implebas* . Ut ergo Romana Ecclesia suas cum subscriptionibus Encyclicas , atque imprimis autographas & authenticas accuratissima custodiebat solicitudine ; ita reliquas praesertim spectatissimas Sedes Encyclicas tum suas , tum aliarum in suis archivis ad indubium veritatis argumentum reservasse , nihil est dubitandum . Hinc quum
Zosimus Tractoriam , seu Encyclicam adversus Pelagianos 417
& asseclas ad Orbis totius Episcopos subscribendam direxit, qua , ut aït S. Prosper contra Collatorem c. 2. *Africa-* 444
norum Conciliorum decretis sententiae suae robur adnexuit , & ad impiorum detruncationem gladio Petri dextras omnium armavit Antistitum : & quâ ubique suscepta & subscripta , Pelagiani in haereticorum censum sunt relati ; id etiam obtinuit , ut eadem in Ecclesiarum omnium scriniis adservaretur , teste Mario Mercatore in commonitorio , ubi sic : 428
Atque ob hoc à Beatae Memoriae praedicto Zosimo Episcopo scriptis amplissimis , vel longissimis damnatus est . In quibus & ipsa capitula , de quibus accusatus fuerat , continentur , & omnis caussa tam de Coelestio suprascripto , quam de Pelagio, magistro ejus praviore , videtur esse narrata : Quorum scriptorum &

nos

nos hic habemus exemplaria, & Orientalis Ecclesia, Aegypti Dioecesim, & Constantinopolim, & Hierosolyma similia, eademque scripta ad Episcopos transmissa esse suggerimus : Aït autem Mercator : *Similia, eademque scripta ad Episcopos transmissa* : quibus significare videtur, omnia, sive primam Africani Concilii denunciationem, sive *additum* per Zosimi Tractoriam *robur*, sive denique ipsa Episcoporum vota per Orbem fuisse directa, ut omnes conspirantem agnoscerent Episcoporum consensum. Non secus factas in caussa Acaciana subscriptiones ad Apostolicam Se-
514 dem destinari, Dominicis Cursoribus mandavit Hormisdas, earumque occurrit in exstantibus relationibus mentio : &
649 Martinus I. jubet Thessalonicensi Primati, ut subscriptiones Encyclicae, ab ipso contra Monothelitas evulgatae, undequaque corrogatas dirigat Romam.

XVI. Quanti porro istiusmodi Encyclicarum subscriptiones ponderis aestimiique essent, sat luculenter colligitur ex insanis Acacianorum artibus, qui quas ad Hormisdam reportabant Cursores, auferre ac supprimere omni conatu tentarunt, ut scribunt tum ipse Hormisdas, tum in ejus
870 vita Anastasius. Id ipsum à Photianis tentatum, VIII. Sy-
869 nodi acta testantur. Sed id prae reliquis egregiè confirmat Concilium Antiochenum. Agebat anno 360. Antiochiae Constantius, Synodumque coëgerat, in qua Meletius dictus est ejusdem Urbis Episcopus, & Ariani Filium Patri omnino dissimilem pronunciarunt, unde Anomoei dicti sunt & Exucontii; quod scilicet Filium Πάντα ἀνόμοιον τῷ πατρί per omnia dissimilem Patri, & ἐξ οὐκ ὄντων ex non entibus factum arbitrarentur : imo & formulam, communi omnium subscriptione firmatam, Eusebio Samosateno dederunt custodiendam. Formulae subscripserant Ariani, Se-
423 miariani, & Homoousiani, ex Theodorito l. 2. c. 3. subjungente. *Atque id decretum cum hi, tum illi, tanquam commune pactum Eusebio Samosatensi Episcopo servandum tradiderunt, generoso veritatis propugnatori*. Sed poenitentia ex utraque parte ducti subinde Episcopi, ne per istiusmodi subscriptiones exsecrabilis illius blasphemiae convincerentur, authenticum subscriptionum exemplar repetere voluerunt; sed restitit Eusebius, ac ne ad ipsius quidem repetitas Constantii jussiones cessit, eodem Theodorito teste, qui enar-

ratis

ratis subscribentium precibus, Constantio ob eam rem porrectis, subjungit *Quibus obsecutus Imperator, unum ex iis misit, qui permutatis equis publicis itinera conficere, & quam celerrimè responsa perferre solent. Is cum ad Eusebium venisset, & Imperatoris ei mandata exposuisset, tunc admirandus Eusebius, non possum, inquit, commune depositum restituere, nisi congregatis prius universis Episcopis, qui mihi illud commendaverunt. Et nuntius quidem haec ad Imperatorem retulit. Hic verò ira succensus, denuo scripsit, decretum reddi jubens: Adjecitque, mandasse se, ut dextra illi manus abscinderetur, nisi decretum reddidisset. Verum haec terroris tantum incutiendi caussa scripserat. Perlatori enim epistolae mandavit, ne id quod ipse minatus fuerat, exequeretur. At divinus ille vir, perlectis Imperatoris literis, cum supplicium quod ipsi intentabatur, didicisset, una cum dextra sinistram quoque manum protendit, ambas abscindi jubens. Nam decretum, inquit, non reddam, quo Arianorum improbitas apertissimè convincatur. Hanc ejus fortitudinem cum Constantius cognovisset, & tunc laudans plurimum, & postea mirari non desiit.* Historia quidem haec sat evidenter commonstrat, quo in pretio ad fidem faciendam haberentur subscriptiones, quarum authenticum tradebatur custodiendum, tantaque religione & constantia servabatur.

XVII. Si verò Encyclicae fieret universalis toto Orbe subscriptio, aut potior saltem Episcoporum subscriberet numerus, tum qui subscribere detrectabant, Haereticis accensebantur. Georgius injustus Alexandrinae Sedis, dejecto Athanasio, invasor, Arianismum cum Sede mordicus tuebatur: imo quum eodem tempore Aëtiana doctrina purum putum Arianismum proponens, adversus Semiarianos aeque ac Homoousianos decertaret, illam tunc profitebatur Georgius, quando lapsi Ariminenses Episcopi Semiarianorum formulam probaverant, & quod egerant Occi- 359
dentales Arimini, id ipsum Seleuciae praestiterant Orientales; qui eandem formulam Constantinopoli cum Marci 359
Arethusii additionibus edentes, & imperiali decreto, propriaque subscriptione firmantes, ubique per Orientem vulgarunt. De qua Socrates l. 2. capp. 42. 43. Degebat tunc 440
Alexandriae Aëtius, & Georgii patrocinio fultus, Aria-

norum tuebatur caussam, & propagabat perfidiam. Syno-
360 dus interim Constantinopolitana Encyclicam cum formula direxit, jubens, ut exsilio multaretur Aëtius, & Aëtiani speciatim omnes subscriberent. Epistolam ut accepit Georgius, veritus, ne tanquam Haereticus traductus, è propria Sede disjiceretur, Presbyterio advocato, ut alios, ita imprimis Aëtianos coëgit subscribere. Ita Philostor-
425 gius l. 7. n. 2. *Cum Georgius Alexandriae Episcopus Concilio praesideret, & eos qui idem cum Aëtio sentiebant, epistolae adversus Aëtium, subscribere cogeret*. In Graeco Philostorgiano textu est, τόμον τὸν κατὰ Ἀετίου: ita vocat praedictam Encyclicam Synodi Constantinopolitanae, quam & refert
423 Theodoritus l. 2. H. E. c. 28. Pro Concilio autem est συνέδριν. Ad ea verba Holstenius: *De Presbyterorum Alexandrinorum Collegio, & prima inter ipsos Episcopi Cathedra, ex S. Hieronymo, & Hilari Diaconi sententia colligitur*. Quamquam rectius hoc loco Valesius συνέδριον non Collegium Presbyterorum, sed Synodum Episcoporum Aegypti interpretetur, quos Georgius Alexandriae collegerat. Interim en quanta persuasione, dum vigebat ut plurimum Encyclicarum medium & usus, refragatores post communem Episcoporum subscriptionem, Encyclicae factam, abs Ecclesiae communione putarentur resciſſi. Quod adeo certum est, ut qui ausi quandoque sunt refragari, Canonicis illicò poenis subderentur. Hinc Pelagiani ab Africanorum Synodis (quarum decretis annexum erat Zosimi *Tractatoriae robur*) damnati, accedente Episcoporum subscriptio-
428 ne, Haeretici apud omnes sunt habiti. Iccirco Marius Mercator in laudato commonitorio scripsit. *Quae omnia suprascripta capitula .... continet illa beatae memoriae Episcopi Zosimi epistola, quae Tractatoria dicitur, qua Coelestius, Pelagiusque damnati sunt, quae & per totum Orbem missa, subscriptionibus SS. Patrum est roborata, cui Julianus, & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes eisdem Patribus facere, non solum Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi atque exauthorati, ex omni Italia deturbati sunt*. Legantur S. Augustini libri adversus eundem Julianum exarati, ubi ex hisce Orbis subscriptionibus deducit, meritò Julianum, sociosque refragato-

res

res Episcopos, ceu Haereticos, atque depositos fuisse habitos apud omnes ubique terrarum Ecclesias.

XVIII. Exstat in Synodo Chalcedon. Act. IV. illustre ejusdem persuasionis documentum. Suscepta fuerat cum antea, tum in ipsa Actione IV. sollenni voto & subscriptione S. Leonis Dogmatica; adeo quidem ut in Tomo Encyclico 1200. Episcopi numerarentur subscripti. Quatuordecim Aegyptii Episcopi, Dioscori asseclae, & jam suis è Sedibus dejecti, subscribere detrectabant. Hos, quibuscum humanius agendum decreverat Synodus, hortationibus pellicere ad subscribendum aggreditur. Caussabantur illi tamen Aegypti consuetudinem, ut praeter Patriarchae consensum nemini liceret publicè edictis subscribere. Patres exceptionem hanc primò rejecerunt, communi voto obtestantes. *Qui non subscribunt haeretici sunt*. Sed post varias hinc & inde interlocutiones, tandem Apostolicae Sedis Legati hocce ex humanitate, & condescensione temperamentum proposuerunt, pag. 518. *Episcopi Aegyptiorum non ut repugnantes Catholicae fidei, subscribere in praesenti distulerunt epistolae Sanctissimi Leonis, sed dicentes consuetudinem esse in Aegyptiaca regione, extra sententiam, & jussionem Archiepiscopi nihil tale esse posse: poscunt autem sustineri se, donec consecretur qui ordinandus est magnae Civitatis Alexandriae, rationabile nobis, & clemens esse apparuit, ut in eodem habitu expectent in regia Civitate, & dilationem habeant usque ad ordinationem Archiepiscopi*.. Ex quibus primò quidem firmata manet, quam toties refricuimus, consuetudo, ut à Primate subscriberentur Encyclicae, cujus exemplo subjacentes Episcopos subscribere consuevisse, docet haec Legatorum interlocutio. Patet deinde, Aegyptiis concessam quidem ex clementia talem dilationem, ita tamen ut in Regia Civitate *in eodem habitu*, ut depositi videlicet, permanerent.. Alia hîc supersedemus congerere, quòd haec subscriptionum materies, cum fusiori minimè videatur indigere explanatione, tum alibi in particularibus Encyclicis sit pertractanda. 451

§. XVI.

§. XVI.

DE TOMIS ENCYCLICIS.

Synopsis.

I. *Universalis Ecclesiarum consensus quomodo exploretur.* II. *Ecclesiastici Scriptores multa ex Encyclicis epistolis Historiae capita collegerunt.* III. *Primorum fidelium votum, ut hae epistolae simul colligerentur.* IV. *Encyclicarum volumina, seu Codices apud Eusebium recensiti.* V. *Horum Codicum & Collectionum usus.* VI. *Et autoritas in rebus Dogmaticis, ex Eusebio.* VII. *Eas interpolare sategerunt Haeretici.* VIII. *Tomus Encyclicarum in controversia Paschatis editus.* IX. *Alter Encyclicus Tomus sub Cornelio Pontifice.* X. *Harum collectionum diligens custodia ex Athanasio expenditur.* XI. *Et in Ariminensium lapsorum palinodia.* XII. *Duplex fieri consuevit Encyclicarum exemplar, quorum in Archivis servabatur alterum, alterum ad Ecclesias transmittebatur.* XIII. *In difficultatibus ad archiva recurrebatur.* XIV. *Haeretici horum Codicum autoritate usi sunt.* XV. *Imprimis Eusebiani tempore Concilii Sardicensis.* XVI. *Iidem Encyclicam suam ad omnes Ecclesias miserunt.* XVII. *Orientales Schismatici tempore Concilii Ephesini hisce Tomis innitebantur.* XVIII. *Acephali improbant Tomos Encyclicos Catholicorum.*

434 I. QUoniam, ut Vincentius Lirinensis aït, Catholicorum proprium est depositum custodire, Patrum scita scrutari, & tradita velut per manus dogmata custodire, sollenne ex adverso apud omnes ferè haereses, antiquitatis semitas praeterire, ac per devia aberrantes, inter perniciosissimos omnium generum errores sordescere, mirum nemini videri debet, si in iis omnibus custodiendis, quibus Apostolica stat traditio, tanta sedulitate prisca Christi Ecclesia sit versata, pluraque ob id adinvenerit media, quae in mores inventa transierint. Cum enim inter tot tantasque imperiorum confusiones, Ecclesiarum singularium

tumultus, omniumque rerum humanarum perturbationes, divinis eloquiis sententiisque ad coelestem veritatem ex hominum animis evellendam, eorumque mentes seducendas abusus semper sit communis hostis, mendaciique parens; quid verae Ecclesiae filiis reliquum erat, nisi ut divinum Canonem juxta priscas traditiones interpretantes, universitatem, antiquitatem, consensionem sectarentur, & corruptioni partis, integritatem universitatis praeferentes, simul etiam anteponerent profanitati novitatis, religionem antiquitatis, & paucorum temeritati, Ecclesiarum Apostolicarum professiones, & reliquarum consentientes doctrinas? Equidem, ut in omnibus societatibus, ita in Ecclesia, quae omnium augustissima societas est, pars major & antiquior minori praejudicat, & jus integri obtinere solet. *Quod major pars Curiae* (inquit Jus civile L. 19. ff. ad Municip. *) efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint*. Imo quidem haec inter communes juris illius regulas habetur. *Refertur ad Universos, quod publicè fit per majorem partem.* L. 160. ff. de regulis juris. Quod itaque vel à majori parte statuitur, aut affirmatur, jure illud Ecclesiae universali adscribendum est, multò magis quod conjunctis omnium, vel pene omnium testimoniis munitur. Hunc autem Magistrorum, & Ecclesiarum consensum undenam certius atque commodius eruere poterant fideles, quam ex Encyclicis, in quibus pro re nata editis, & à Capite, ac Pastoribus omnibus subscriptis, pro majestate elucescebat depositum dogmatum, eorumdemque recta intelligentia? Apud illos ab initio & perseveranter incredibili diligentia religioneque eadem sunt adservata; ut propterea tutiore nullo augustioreque medio dignoscere possent antiquitatem, universitatem, consensionem, cum quod est apud omnes, praescribente Tertullia- 196
no, non sit erratum, sed traditum. Has ergo Encyclicas Literas ad firmandam illustrandamque fidem, & disciplinam editas, moris erat conquirere, sedulo conquisitas in unum volumen digerere, & diligenti religiosaque custodia servare.

II. Istiusmodi voluminum Codicumque aestimium deprehendet facile quisquis Eusebianam Historiam percurrat, 315
quam ex epistolis hisce potissimum fuisse enucleatam, qua-

rum fides, & veritas erat tunc apud Eccleſias indubitata,
exploratiſſimum eſt. Neque enim clariſſimus vir, Eccleſia-
ſticarum rerum primi aevi ſcriptor, fidem monumentorum
ex hiſce epiſtolis erueret, atque Orbi Chriſtiano propone-
ret, niſi pervia, & authentica earum fuiſſent apud omnes
425 Eccleſias exemplaria. Sabinus pariter, qui primus Conci-
liorum acta conlegit, integras id genus epiſtolas Conciliis
440 annexas, copioſiſſimo tractatu adduxit, ex quo Socrates, &
Sozomenus, quas Hiſtoriae inſeruerunt, haud diffitentur
exſcripſiſſe. Quodſi haec fuere Scriptoribus Eccleſiaſtico-
rum Annalium certa priſcarum rerum monumenta, has ſub-
limioris ſaltem argumenti Encyclicas religioſe fuiſſe cuſto-
ditas, quis ambigat? Salutatoriarum certè epiſtolarum apud
particulares Eccleſias cuſtodia edocet, quid de reliquis ſit ju-
dicandum. Quae cum ita ſint, illud probandum aggredimur,
eaſdem in diſtinctos Encyclicos Tomos, juxta varia contro-
verſiarum genera, fuiſſe compactas, atque in Eccleſiis ſal-
tem Apoſtolicis, & Matricibus adſervatas. Hinc & earum
conſtabit aeſtimium ac dignitas, ſimulque in aprico erit,
qua potiſſimum via Apoſtolica Traditio in annexis inſertiſ-
que profeſſionibus potuerit ſarta tectaque permanere.

III. Ab ipſo autem Apoſtolico tempore vehemens propa-
gatum eſt inter fideles deſiderium colligendi virorum de
Eccleſia optime meritorum epiſtolas, atque has & audien-
di, & apud ſe, ſuarumque Eccleſiarum Archiva cuſtodien-
di. Commune hoc fidelium votum repraeſentatur in Philip-
penſium precibus ad Polycarpum deſtinatis, quibus hunc
Deo plenum Antiſtitem ſolicitabant, ut cum ab ipſo, tum
ab Ignatio ſcriptas epiſtolas poſſent obtinere. Ita enim ad
108 illos reſcribit Polycarpus. *Scripſiſtis mihi & vos, & Igna-
tius, ut ſiquis vadit ad Syriam, deferat literas meas, quas
fecero ad vos; ſi habuerimus tempus opportunum, ſive ego, ſive
legatus, quem miſero pro vobis. Epiſtolas ſane Ignatii, quae
tranſmiſſae ſunt vobis ab eo, & alias quantaſcumque apud nos
habuimus, tranſmiſimus vobis (ſecundum quod mandaſtis) quae
ſunt ſubjectae huic epiſtolae; ex quibus magnus vobis erit profe-
ctus. Continent enim fidem, patientiam, & omnem aedificatio-
nem ad Dominum noſtrum pertinentem.* Verba haec, ut confoe-
derationem demonſtret, & Eccleſiarum conteſſerationem,

lau-

laudat Eusebius l. 3. c. 36. Mutuae enim erant, & Encyclicae hae epistolae; & tametsi uni inscriberentur Ecclesiae, ubique tamen deferri legique consueverunt. Unde Ignatianas omnes epistolas, superstite adhuc Ignatio, habebat Polycarpus, earumdemque exemplaria in unum collecta ad Philippenses transmisit. Easdem haberi, recitarique in Ecclesiis, arbitrabatur conducentissimum, quod *fidem continentes,* indubitata esse possent germanorum dogmatum monumenta, ac *patientiam* quidem, & *aedificationem ad Dominum* proponerent, utpote ab iis perscriptae, quos Dominus ipse Pastores, Doctoresque constituerat. 315

IV. Forma haec ab Apostolicis Viris invecta, successu temporum crevit, auctaque in dies, locum tribuit mutuis epistolis, Encyclicis, Formatis, Pacificis, atque Communicatoriis. Similibus enim iis, quas Polycarpus, Ignatiusque ediderant, epistolis, Antistites Apostolicarum Ecclesiarum tum proprias, tum ceteras dissitas Ecclesias informabant, atque hortabantur ad dogmata constanter profitenda, Religionemque Christianam defendendam. Hinc de Dionysio Corinthiorum Episcopo prodit l. 4. c. 23. Eusebius. *Non solum populis sibi commissis, verum etiam aliarum Religionum, & Urbium incolis divinos labores suos prolixè communicavit, omnium commodis utilitatique inserviens in Catholicis illis, quas ad diversas Ecclesias scripsit, epistolis.* Catholicas, sive universales appellat, quas posterior aetas Encyclicas nuncupare consuevit. Illarum porrò argumentum erat, fidei disciplinaeque tesseram apud omnes promovere, & Ecclesias mutuis epistolis, concordiaeque vinculo fortius colligare. 170

Pergit subinde Eusebius epistolas recensere, quas ad suum usque tempus tot inter aetatum vicissitudines servatas, atque in unum Volumen compactas fuisse testatur. Identidem earumdem argumenta prodit, unde capita eruit Ecclesiasticae Historiae spectabilissima. Sanè ex illarum censu, & compilationis ratione suscepto argumento gravis accedit comprobatio. Itaque nonnullas recensens, hanc exhibet seriem. *Ex quibus una quidem est ad Lacedaemonios, rectae fidei instructionem continens, pacemque & unitatem insinuans.* Haec aevo Apostolis proximo exarrata, si hodieque exstaret, Encyclicarum formam certius & accuratius ostenderet, quippe

quae unitatem in fide, atque inter fideles concordiam promoveret: quae est potissima, ac fundamentalis Encyclicarum materies. Sequitur Eusebius. *Altera verò ad Athenienses scripta, excitans ad fidem, & ad vitam ex praecepto Evangelii traducendam: qua in re negligentiam arguit Atheniensium, quippe qui à fide propemodum desciviſſent, ex quo Publius ipsorum Episcopus in persecutionibus tunc temporis excitatis, martyrium subierat*. Hae quidem epistolae ad proximas Ecclesias sunt destinatae; ad remotiores tamen directas, inter plurimas, quae in eo Encyclico Tomo reservabantur, has recolit noster. *Ecclesiae praeterea Gortynensium, & reliquis simul Ecclesiis Cretae literas scribens, Episcopum ipsorum Philippum magnopere praedicat, quippe cujus Ecclesia egregiam laudem fortitudinis, & generosi animi omnium consensu retulisset, monetque, ut ab Haereticorum fraude, & versutia sibi caveant. In epistola verò, quam scribit ad Ecclesiam Amastrianorum, & ceteras simul Ecclesias Ponti, se quidem à Bacchylide, & Elpisto ad scribendum impulsum esse commemorat. Episcopum autem ipsorum Palmam nominatim appellans, Sacrarum Scripturarum expositionem affert. Multa quoque de nuptiis, & de castitate eis praecipit: & cunctos qui à quovis lapsu, sive delicto, sive etiam ab haeretica pravitate resiliunt, benigne suscipi jubet*. Jam enim caussa coeperat in graviorum criminum reos ventilari; coeperat & severior antiqua disciplina in controversiam vocari. Bacchylides fortasse, & Elpistus cupientes Dionysii mentem ea de re pernoscere, locum edendae huic Encyclicae praebuerunt. Quamobrem quum sub initium sequentis Seculi tertii, ut suo loco videbimus, agitari ea controversia coeperit, antiquiores hasce epistolas Patres adduxerunt, inter quas Dionysianam fuisse, nihil est dubitandum.

Hasce porro omnes epistolas non Dionysii tantum, sed quas etiam ab Ecclesiis mutuas acceperat, in uno quopiam Volumine sive Tomo fuisse conclusas, innuit disertis verbis Eusebius. *In eodem Volumine continetur etiam epistola ad Gnossios, in qua Pinytum Ecclesiae illius Episcopum monet, ne grave onus castitatis fratrum cervicibus tanquam necessarium imponat, sed ejus, quae in plerisque hominibus inest, infirmitatis rationem habeat. Cui epistolae respondens postea Pinytus, admiratione quidem & laudibus effert imprimis Dionysium; sed tamen hortatur,*

tatur, ut solidiorem cibum tandem impertiat, & transmissis iterum perfectioris doctrinae literis, plebem sibi commissam alere velit: ne forte lacteis sermonibus perpetuo innutriti homines, in infantili quadam disciplina paullatim consenescant. Quae quidem epistola & rectam Pinyti fidem, & solicitudinem de profectu plebis ipsi commissae, eloquentiam quoque, & peritiam rerum divinarum, velut tabella quaedam picta, egregie commonstrat. Exstabant etiam mutuo datae, acceptaeque Romanorum atque aliorum epistolae. Interim constat Pinyti fuisse duas, easque instructivas; fuisse & alias Romanae Ecclesiae pariter instructivas, omnesque simul in uno Codice Eusebii aevo fuisse conclusas, 180. scilicet supra annos, à quo fuerant emissae. Quamobrem receptum erat, istinsmodi Encyclicas epistolas una cum responsionibus in uno quopiam Codice reservari, cum ad fidem faciendam, tum ut inde nossent Ecclesiae antiquam dogmatum professionem, atque ad instituendam probè disciplinam indubia haec exemplaria proferrent.

V. Anteaquam ad reliquos Encyclicos Codices gradum faciamus, recolere praestat Ecclesiarum propositum in Encyclicis, mutuisque clarissimorum virorum, & Episcoporum reservandis epistolis, unumque in codicem redigendis. Id enim cordatus nemo factum ambiget tum ut fidei, Ecclesiarum, Pastorumque unitas sarta tectaque custodiretur, tum imprimis, ut fideles ex usu tunc recepto, ad Apostolicas, & majores Ecclesias in dubiis recurrentes, illico haberent in sacris hisce codicibus antiquae perseverantis dogmatum professionis formam, & documenta tutissima. Hinc ortum, ut Patres Christiani quarti Seculi, dogmata comprobaturi, has saepius memorent, & magnopere commendent epistolarum collectiones. Enimvero Hilarius oppugnans Arianos, Se- 354
miarianos, Aëtianos, Eunomianosque, qui omnes agmine facto, bellum voci ὁμοούσιον indixerant, qua Orthodoxi unam eandemque Verbi cum Patre essentiam profitebantur, vocem, ejusque sensum ex communi primitivae Ecclesiae confessione adstruit, invictissimeque ex hisce Encyclicis eruit, atq; à novitate vindicat, qua per illos traducebatur vox, & vocis significatio. Haec enim in relicto ejus fragmento pag. 1301. ad amplissimam solidissimamque argumenti nostri illustrationem deprehendimus. *Cum & negotium Apostolicis Viris semper fuit,*

constanti, & publica perfectae fidei praedicatione conatus omnes oblatrantis haeresis comprimere, & exposita Evangeliorum veritate, perversitatem doctrinae errantis extinguere, ut audientium mentes quadam labe contaminans contagium vitii adhaerentis infigeret. Itaque diligenter epistolis variis, quae de Deo Patre opinio, quae de Dei Filio cognitio, quae in Spiritu Sancto sanctificatio oporteret esse, perfectè copiosèque complexi sunt. Apostolici itaque Viri, quorum erat *constanti & publica perfectae fidei praedicatione* religionem declarare, ac tueri, amplissima reliquêre argumenta in epistolis ea mente editis, *ut comprimerent omnes oblatrantis haeresis conatus, & extinguerent doctrinae errantis perversitatem*. Haec Hilarius Arianis, tum sub finem imperii Constantii ferocientibus, audacter opponit, certissimumque proinde facit, hosce Encyclicos codices extitisse, adservantes Apostolicorum Virorum literas, in quorum professionibus catholica veritas propugnabatur. Quidni enim potuissent illi regerere, vel confictas esse istiusmodi epistolas, vel temere, atque ex jactantia, nullaque bona fruge proferri. Ceterum cum inde Apostolicae & universalis fidei argumentum deducat, evidens est, codices hosce vulgatos fuisse, atque à Sacris Tractatoribus controversiarum occasione vindicatos. Eoque magis ad id asseverandum adducor, quod affirmet, *varias* esse *epistolas*, in quibus controversa veritas legebatur. Has sane in Codicem fuisse relatas, cujus plura fuerant exemplaria, videtur certum: alioquin illarum lectio omnem superasset particularium industriam, atque adversarios sagacissimus Trinitatis assertor ad difficillimam inquisitionem provocasset.

VI. Eusebius, ut potiora Ecclesiasticae Historiae monumenta ex illis derivavit, ita eas in dogmaticis scriptis adhibuit. In libris enim adversus Marcellum Ancyranum editis, lib. 4. opuscula censens, unde argumenta desumserit, ita habet: *Ego autem scriptionibus Ecclesiasticis quamplurimis perlectis, ab Origene antiquioribus olim elaboratis, & epistolis diversis Synodorum, & Episcoporum nomine scriptis, in illis singulis eundem fidei characterem per omnia deprehendi. Ut necesse sit, non parum secundum veritatem hanc accusationem instituisse nuperrime istam haeresim adinventam.* Praeter opuscula, & & Synodalia de fide decreta, aderant Episcoporum episto-

lae,

lae, in quibus totius Ecclesiae fides tutissimè dignoscebatur. Quamobrem Episcoporum epistolae, inter quas primum obtinebant locum Encyclicae, obviae fuerint oportet, ac pervulgatae, unde argumenta, ejusdemque fidei characterem eruebat Eusebius.

VII. Vim autem & auctoritatem argumenti ex hisce Encyclicis desumendi, probè agnoscentes Haeretici, siquas magno pretio atque existimatione ad fidem faciendam circumferri viderent, corrumpere satagebant. Quum enim eas de medio tollere ob diligentem Ecclesiarum solicitudinem perarduum difficileque videretur, corrumpere autem atque interpolare, pronum, corruptas in suae pravitatis patrocinium advocabant. Ita cùm Encyclico Tomo Dionysii factum, qui ob id communi bono consulturus, epistolam edidit, in eundem Tomum subinde relatam, in qua legentes sedulò commonet, ut sincerum ceterarum Codicem perquirant. Eusebius enim l. 4. c. 23. ubi supradictarum epistolarum censum instituit, ita ad rem. *Idem praeterea Scriptor epistolas suas à falsariis corruptas esse admonet, ita scribens. Epistolas, inquit, scripsi rogatus à fratribus: sed illas ministri quidam Diaboli zizaniis compleverunt, quaedam ex illis expungentes, quaedam adjicientes; Quos certè manet feralis illa sententia: Vae Vobis. Non mirum igitur videri debet, si Sacrosancta Domini scripta quidam adulterare aggressi sunt, quandoquidem in longè inferioribus scriptis idem ausi fuisse deprehenduntur.* Huic malo ut occurreret Ecclesia, nova subinde adjecit adminicula, quibus corruptionem caveret, praescripsitque conditiones, certosque characteres, unde illae ab omni fraude atque interpolatione quamtutissimè servarentur.

VII. Sed ad caput disceptationis hujus regredientes, eandemque Eusebianam Historiam perlustrantes, alios istiusmodi Encyclicos Tomos deprehendimus, qui ad illius usque tempora servabantur, & ex quibus, ut ille varia historiae capita conlegit, ita nos gravioris materiae documenta, & spectatissima monumentorum collectanea deprehendemus. Eodem Seculo, quo Dionysius Corinthi Episcopus florebat, gravissima mota est de die celebrandi Paschatis controversia, ob quam & Synodi coactae, & epistolae ultrò citròque missae sunt plurimae. Omnia in unum simul Ecclesiae col-

legerant, omniumque censum reservavit Eusebius l. 5. c. 23. *Exstat etiamnum epistola Sacerdotum, qui tunc in Palaesti-*
197 *na congregati sunt, quibus praesidebat Theophilus Caesareae, & Narcisus Hierosolymorum Episcopus. Alia etiam exstat epi-*
197 *stola Synodi Romanae, cui Victoris Episcopi nomen praefixum est. Habentur praeterea literae Episcoporum Ponti, quibus Palma, utpote antiquissimus, praefuit. Epistola quoque Ecclesiarum Galliae exstat, quibus praeerat Irenaeus. Ecclesiarum quoque in Osdroëna Provincia, & in Urbibus regionis illius constitutarum literae visuntur.* Hae Synodales erant, & responsivae videntur fuisse ad Synodi Palaestinae Encyclicam antecedenter editam. Annotandus autem, qui observatus est in illis, ordo, ut praesidentis nomine dicantur emissae, simulque Episcopi omnes censeantur voto, & subscriptione in eandem sententiam concurrisse. Sed praeter laudatas Synodicas, legebantur & aliae particularium Episcoporum, qui consensum suum Encyclicis fuerant testati. *Seorsim verò Baccylli Corinthiorum Episcopi, aliorumque complurium epistolae exstant; qui omnes eandem fidem, eandemque doctrinam profitentes, unam edidere sententiam.* Sequebatur tandem Victoris Encyclica, qua Polycratem etiam, & aliter sentientes Asianos durius perstrinxerat. Erat ergo distinctus aliquis Tomus, epistolas hasce omnes complectens, quas Synodi, & Ecclesiarum Antistites ea occasione emiserant.

IX. Sub Seculi III. initium, occasione tum Montanistarum, qui peccata aliquot irremissibilia esse dogmatizabant, tum Libellaticorum, & Lapsorum, qui è contrario disciplinae vigorem licentiùs enervare studebant; mota contentio est, quae & primùm Ecclesias in varias sententias distraxerat, & erumpente Novatianorum Schismate, iterum exsuscitata, dubios & ancipites non fideles tantum, sed &
251 Pastores agebat. Jacturae huic obviam iturus Cornelius Pontifex, Encyclicam edidit, cujus prolatum judicium probantibus mutuarum epistolarum ope undequaque Episcopis, Encyclicus alter Tomus confectus est. De quo Eu-
315 sebius l. 6. c. 43. *Ob quam rem, quum Romae congregata esset Synodus, in qua sexaginta quidem Episcopi, Presbyteri vero & Diaconi multo plures convenerunt, cumque in Provinciis Antistites quid agendum esset, seorsim consultassent, bujusmodi de-*

cretum cunctis promulgatum est . Novatum quidem , & eos qui una cum ipso se se insolentius extulerant , & quicumque inhumanissimae , & à fraterna caritate alienae ejus opinioni consentire praesumserant , alienos ab Ecclesia habendos esse : Fratres verò, qui in calamitatem inciderunt, poenitentiae remedio curandos esse & consovendos . Exstant adhuc epistolae Cornelii Romani Episcopi ad Fabium Antiochensis Ecclesiae missae , in quibus & Romanae Synodi gesta , & omnium per Italiam, & Africam, aliasque locorum Provincias declarantur . Reliquos Encyclicos Tomos commodiùs censebimus , ubi de Encyclicis ad Nicaenum usque Concilium evulgatis . 325

X. Tametsi verò in superioribus abundè commonstratum sit , publica haec scripta, & Synodicas imprimis atque Encyclicas , sive quae ad rem primitùs denunciandam scriptae fuerant, sive quae unanimem Ecclesiarum omnium professionem communionemque testabantur ; authentica omnia apud primariam Sedem fuisse reposita , derivataque hinc exemplaria sedulò in ceterarum Sedium archivis adservata fuisse ; pleniori nihilominus discussione diligentia haec examinanda est , ut quod aestiminm , quam in gravioribus terminandis disceptationibus authoritatem obtinerent istiusmodi Tomi Encyclici , sit deinceps exploratum .

Jovianus , post caedem Juliani , Imperator electus, universum Orientem miserè in varias sectas distractum invenit, 363
cum in una eademque Civitate multi plerumque sederent diversarum partium Episcopi , & Secta ferè quaelibet suum haberet . Formulas alii Antiochenam , alii Constantinopolitanam , hi Semiarianam , illi Eunomianam, aut etiam Macedonianam apud Imperatores promovebant . Senio quidem confectus , sed zelo ferventissimus aderat Athanasius, Dei providentia eousque servatus , ut turbulentissimae Orientalis Ecclesiae conditioni medelam adhiberet , cui tametsi pauci , strenuissimi ii tamen adstabant in Oriente Nicaenae fidei assertores . Athanasio imprimis provinciam eam demandaverat Imperator , ut veram fidei formulam praemonstraret , quam suo quidem edicto Ecclesiis suscipiendam imponere constituerat . Illo itaque praeeunte , ac Praeside in Synodo Alexandrina , omnium votis, sententiisque 363
decretum editum est , ut, reliquis obliteratis , sola Nicae-

na formula evulgaretur profitenda. Decretum nomine Synodi conſcripſit Athanaſius, atque inter alia, haec adducit motiva. *Cognoſce igitur, Religioſiſſime Auguſte, hanc eſſe quae à condito aevo praedicata fuit, & quam Nicaenae Patres congregati agnoverunt, ejuſque ſuffragatrices eſſe omnibus in locis Eccleſias*. Innuit per haec ultima verba, Eccleſias omnes direćtis poſt Nicaenam Synodum Encyclicis per ſuos Metropolitanos ſubſcripſiſſe. Quid ita? Nonne formulae fidei conſenſum praebuerant ſuum ex omnibus propemodum tunc dierum cognitis terrae Provinciis in hanc Synodum congregati Epiſcopi? Venerunt ex Aegypto, Thebaïde, Lybia, Palaeſtina, Syria, Arabia, Meſopotamia, Perſide, Cilicia, Cappadocia, Armènia minori, majorique, Ponto Polemoniaco, Paphlagonia, Galatia, Aſia proconſulari, Lydia, Phrygia, Piſidia, Lycia, Pamphylia, Inſulari, Caria, Iſauria, Cypro, Bithynia, Europa, Dacia, Myſia, Macedonia, Achaïa, Theſſalia, Calabria, Africa, Dardania, Dalmatia, Pannonia, Galliis, Gothia, & Boſphoro, ut ex Aćtis perſpicuum eſt. Et tamen cùm horum omnium, tum illorum qui non adfuerant Epiſcoporum ſuffragatrices literas, eaſque dubio procul Encyclicas, emiſſas ſubinde ad univerſitatem conſenſionemque demonſtrandam regerit Athanaſius. Imo & has eo adhuc, quo haec ſcribebat, tempore exſtitiſſe in Eccleſiarum archivis aſſeverat, audaćter ſubdens. *Omnium enim iſtorum, & adhuc longinquiorum animos cognovimus, & ſcripta habemus*. Omnium ſcilicet Orbis Epiſcoporum animos non in Nicaena tantum, cui interfuerat, & quibuſcum diſſeruerat, Synodo agnoviſſe ſe aït Athanaſius, ſed etiam tum in illorum, tum aliorum omnium ſcriptis & epiſtolis, quarum ſubſcriptarum vel autographa, vel publica exemplaria in Alexandrina Eccleſia ſervari adhuc, gloriatur, & legendarum copiam nullo negotio facere potuiſſet, ſi Imperator poſtulaſſet. Quamobrem poſt 37. annos à Nicaena Synodo in Tomo adhuc ſervabantur ſuffragatrices Epiſcoporum epiſtolae, ſuſceptis Encyclicis reſpondentium.

359 XI. Non ſecus contigit, quum poſt Ariminenſium lapſum generalia Liberii ſcripta per Orbem ſunt evulgata. Subſcripſerunt primi Occidentales, qui faćtam per vim Arimi-

ni

ni subscriptionem antiquantes, & lapsum falsi sunt, & secunda professione firmarunt, quam semper retinuerant, Nicaenam fidem. Opera deinde Eustathii & sociorum, qui ex Oriente ad Occidentales missi fuerant, eandem adversus Ariminense conciliabulum Consubstantialis Trinitatis fidem & assertionem amplexi sunt Orientales. Hae porro retractationes omnes, & subscriptiones in Ecclesiarum archivis adservabantur. Quod testatur S. Hieronymus in Dia- 378
logo adversus Luciferianos, ubi lapsum Ariminensium, & scripto factam errorum ejurationem enarrans, subjungit. *Quod siquis à nobis fictum putat, scrinia publica scrutetur: plenae sunt certè Ecclesiarum arcae, & nunc adhuc rei memoria est*. Equidem Orientalium subscriptiones in Synodo Tya- 366
nensi examinatas, servatasque suo adhuc tempore authenticas in Caesareensi Ecclesia, testatur supra laudatus Basilius. 370

XII. Commendanda in hanc quoque rem venit diligentia à Metropolitanis adhibita pro hisce Encyclicis, earumdemq; Tomis ab omni erroris labe vindicandis, quâ exemplariorum, quae mittebantur authentica, duo plerumque erant, unum quod in Ecclesiarum archivis servabatur, alterum quod Dominico Cursori tradi consueverat. Tradiderant Romani Pontifices Thessalonicensi Primati à tempore praesertim, quo primae & spectatissimae Orientis Sedes, Alexandrina à Georgio, Antiochena, & Constantinopolitana ab Arianis tyrannicè occupabantur, Vicariam potestatem non tantum supra Provincias, quarum antea curam jure Canonum, & juxta receptam Ecclesiarum divisionem, gerebat, sed etiam supra alias, quas recenset Innocentius I. 412
in epistola ad Rufum Thessalonicensem, quae pag. 1120. Tom. II. Concil. exstat: adeo quidem, ut in propriis jure ordinario Primatiali, in reliquis juxta Sardicensis Concilii defi- 347
nitionem, Intercessoris jure ageret. Modum hunc regiminis stabilitum, concessumque Thessalonicensi Primati, inquisivisse se aït Innocentius ex Apostolicae Sedis archivis, eundemque cum epistola direxisse. *Omnem sanè instructionem chartarum in causa archivorum cum Presbytero Senecione, viro admodum maturo, fieri jussimus. Itaque ex priore nostra epistola, & ex his cartbulis benè recensens quid agere debeas, recognosce. Nam voluntatem hanc nostram per unamquamque Pro-*

vinciam satis, ut decebat, literis manifestavimus. Corrigenda sunt priora verba, legendumque: *Omnem sane instructionem in capsa archivorum*. Qua phrasi usus quoque est loco citato Hieronymus, & qua admissa, germanus sensus facile ac per semet constat. Senecion à Thessalonicensi Primate Romam fuerat missus, quem proinde, velut Cursorem, adesse inquisitioni voluit Pontifex, quam in scriniis Apostolicis instituerat. Omnes subinde instructiones ex authentico requisitas, atque in eisdem archivis adservatas per eundem Senecionem ad Thessalonicensem Primatem direxit, inter quas pronum est suspicari, ipsos fuisse Sardicensis Concilii Canones, quorum sensum, & germanam interpretationem quoad concedendos Intercessores pro Ecclesiasticis alterius Provinciae terminandis controversiis, sat luculenter prolixèque exponit.

XIII. Quod siquae orirentur de epistolarum veritate contentiones, Apostolicae Sedis scrinia continuò inquirebantur.
531 Quemadmodum in Synodo Romana sub Bonifacio II. celebrata, quum Constantinopolitanorum Antistitum invasione, temporibus praesertim Acaciani schismatis, imminuta fuisset Ecclesiastica Thessalonicensis Primatis ditio, missi sunt qui pristinorum jurium restitutionem procurarent, juxta Praedecessorum Pontificum epistolas, & Imperatorum rescripta. Anteaquam vero prisca, quae adduxerant Thessalonicensium Legati, monumenta recitarentur, petierunt. *Et nota sunt vobis omnium praecedentium scripta Pontificum: Verumtamen quarumdam epistolarum exemplaria profero, quarum fidem fieri ex vestro nunc scrinio postulo. Bonifacius Episcopus dixit: Prolatae epistolae recitentur, & scriptorum fides in Sedis Apostolicae requiratur scrinio*. Ita in Actis Synodi hujus ab Holstenio primùm editis in collectione Romana pag. 26. Ex quo perspicuum est, Archetypa epistolarum in scriniis principalium Ecclesiarum fuisse adservata, dataque occasione, conferri cum exemplaribus consuevisse. Hinc in exstantibus, eademque in Synodo recitatis hujusmodi epistolis, saepius occurrit haec formula. *Sicut fides adserit scriniorum*. Appositè equidem, & consentaneè ad scopum hujus consuetudinis, quae iccirco obtinuerat, ut quaecumque ad publicum Ecclesiae bonum attinebant scripta, di-

ligenter in Ecclesiarum scriniis, & capsis reservarentur, quatenus siqua dubietas insurgeret, extra omnem suspicionis aleam collatione Codicum veritas poneretur, & publica fides praestaret quod fieri privata autoritate non poterat. Unde Nicolaüs I. Tom. V. Concil. Hard. pag. 168. 858
ad Michaëlem Imperatorem scribit, Apostolicam Sedem duo authentica exemplaria conficere consuevisse, *Uno tenore exposita, & eisdem syllabis contexta per omnia*. Quorum videlicet alterum servabatur in scrinio Apostolicae ejusdem Sedis, alterum Ecclesiis intimabatur.

XIV. Ut autem in superioribus disceptationibus magni ponderis documenta ex ipso adversariorum usu collegimus, ita multa quoque in hanc rem ex recepto apud Haereticos usu differere possumus, qui mutuas hasce epistolas in Tomum Encyclicum pariter conferebant; hinc & veritati fucum facturi, & perfidiam non infelici successu promoturi. Quid enim praeclarius, magisque providentiae illius consentaneum, qui incontinenter Ecclesiam regit, quique mala sineret esse omnino nulla, nisi de malis bona posset eruere, quàm ut adversantium arma in ipsosmet convertantur, iisdemque illi confodiantur telis, quae in dilectam Christi Sponsam Ecclesiam stultè perinde atque impiè paraverunt? Haeretici atque impostores, praesertim Eusebiani, quos & usurpasse Encyclicas, earumdemque subscriptiones, & quod Ecclesiastica libertate non poterant, per publicos ac civiles Magistratus extorquere assuetos fuisse, alibi dictum est, Eusebiani, inquam, quò facilius incautiores circumvenirent, tantum absuit ut Tomis hisce Encyclicis publicam autoritatem abjudicarent, quin potius & ipsi ejusmodi collectaneorum vim aestimiumque promoventes, id fere unum sibi proposuerunt, ut ex aucupatis undecumque Encyclicis libellum conflarent, eundemque imperitis, deceptisque populis ostentantes, invidiam crearent viris gravissimis, ac de religione meritissimis, ut adversus Athanasium factum est: vel eundem etiam ad fidei perniciem proponerent, ut factum vidimus de libello reservante tùm Eusebii Nicomediensis, & Paulini Tyrii, tum reliquorum Episcoporum Ario adstipulantium epistolas: quam quidem collectionem ad Socratis usque aetatem, per- 440

viam apud Arianos omnes mansisse, infra annotabitur.

XV. Sed nihil in hanc rem afferri potest luculentius Antencyclica, quam iidem Eusebiani Sardicensem, emen-
tito nomine, inscripserunt, quum Sardicâ aufugientes,
347 eam in Pseudo-Synodo, Philippis in Thracia sub idem
tempus habita, quo vera Synodus Sardicensis celebrata est,
evulgaverunt. Gnari equidem, orthodoxos Sardicenses Patres Encyclicam pro Athanasio ad omnes Orbis Ecclesias direxisse, ipsi quoque Philippopoli, ut dictum est, adunati, rebelles ac contumaces Encyclicam emiserunt suam, ut Catholici Conventus aut opprimerent authoritatem, aut eidem consensuras Orbis Ecclesias retardarent. Recolunt imprimis sententiam damnationis, in Marcellum dictam
336 à Concilio Constantinopolitano, & ab adstantibus universis
Episcopis, quorum subscriptiones, vota, longioresque sententias in unum volumen redegerant. In eodem collecta fuerant haereticalia è Marcelli libris excerpta capita, quorum sequebatur censura. Haec omnia referunt in supradicta Philippopoli edita Antencyclica, quam reservavit in fragm.
354 III. operis Historici p. 1309. Hilarius. *Condicitur namque in Constantinopolim Civitatem* [ann. scilicet 336.] *sub praesentia Beatissimae Memoriae Constantini Imperatoris Concilium Episcoporum, qui ex multis Orientalium provinciis advenerunt, ut hominem malis rebus imbutum salubri consilio reformarent ...... & videntes quoniam subversus est à peccato, & est à semetipso damnatus, actis eum Ecclesiasticis damnaverunt, ne ulterius oves Christi pestiferis contactibus magis macularet. Tunc namque etiam ejus aliquos pravissimos sensus contra fidem rectam, Ecclesiamque Sanctissimam propter memoriam posterorum, cautelamque, suis Sanctissimis Scripturis in archivo Ecclesiae condiderunt*. Haec illi de votorum, subscriptionumque in archivis custodia. Ut autem subinde probent, meritò in eo Concilio Marcellum, ejusque scripta fuisse anathematizata, subjungunt. *Namque liber sententiarum exstat in ipsum ab Episcopis conscriptus, in quo libro etiam isti, qui nunc cum ipso sunt Marcello, atque illi favent, id est Protogenes Serdicae Civitatis Episcopus, & Siracusanus*, (seu ut alii habent MSS. Codd. *Siriacusanais*, pro quo lege, *Cyriacus Ariminensis*) *in ipsum sententiam* (sic enim le-

gendum

gendum videtur, non, *in ipsa sententia*) *manu propria conscripserunt*. Vaferrime quidem Eusebiani agunt, dum in Encyclico eo volumine non Episcopales tantum subscriptiones reservari urgent, sed etiam vota, sententiasque, ex quo subscriptionum genere judicantium, & consentientium Episcoporum sensa solidiùs certiùsque deprehenduntur, ut in superioribus explicatum est.

XVI. Hanc porrò Conciliabuli epistolam ad universas Ecclesias fuisse directam, vel ex ipso constat initio. Incipit enim. *Gregorio Alexandriae Episcopo, Nicomediae Episcopo, Carthaginis Episcopo, Campaniae Episcopo, Neapolis Campaniae Episcopo, Salonarum Dalmatiae Episcopo, Ansioni, Donato, Desiderio, Fortunato, Euthicio, Maximo, Sinferunti, & omnibus per Orbem consacerdotibus nostris, Presbyteris, & Diaconibus, & omnibus, qui sub Coelo sunt in Ecclesia Sancta Catholica*. Ibid. pag. 1307. Imo quum eodem anno 347. Constans Paulum & Macarium direxisset in Africam, ut dissociatas Donatiano schismate Ecclesias ad unitatem reduceret, qua de missione loquitur Optatus l. 1., 368
ad eos specialiter epistolam hanc transmiserunt, Donatum Carthaginensem in epistola compellantes, quatenus obfirmatos in schismate, socios sibi pestiferae labis, errorisque adjungerent. Quod est Augustino l. 3. contra Cresconium 396
c. 34. animadversum. *Africanam haeresim Orientalis haeresis sibi tentavit adjungere*. Et in epistola hodie 44. n. 6. aït: *Quoniam nescio quando audieramus, Arianos, cum à communione Catholica discrepassent, Donatistas in Africa sibi sociare tentasse; ad aurem mihi hoc ipsum Frater Alipius suggessit*. Et sanè Africani Schismatici hisce Encyclicis subscripserunt, quarum in Encyclico Tomo collectarum exemplaria retinentes, gloriabantur se Orbis Ecclesias habere socias, ejusdemque Tomi autoritate non semel usi sunt, ut incautioribus persuaderent, se cum Ecclesia Catholica communicare, fucum facientes tum subscriptorum Episcoporum numero, qui perfidiae denunciativam Encyclicam firmaverant, tum ementita Sardicensium Patrum autoritate, à quibus improbam suam Philippopolitanam factionem minimè secernebant. Quin etiam eò audaciae devenerat Fortunius Tabursicensis, inter Donatistas praecipuus,

ut, quum ab Augustino schismatis postulari se, agnovit, propter quod Catholica per Orbem dispersa Ecclesia Donatistarum commercia detestabatur, ad Tomum hunc Encyclicum Philippopolitani conventus recurreret, atque illius autoritate, mutuisque epistolis ab eo acceptis, qui in praedicto Tomo Synodus Sardicensis dicebatur, eisdemque ad Donatum, & Donati asseclas datis, deduceret, Ecclesias omnes, quae per epistolas pravitati subscripserant, Donato, praecipuo Sectae duci, communicasse. Fraudem tamen reseravit Augustinus, ostendens, Tomum, seu collectionem epistolarum illarum Arianis autoribus prodiisse, ut alibi disseremus prolixius. Sit in praesentiarum erit, Schismaticos etiam, atque Heterodoxos ex istiusmodi Encyclicis scriptis argumenta mutuasse.

431 XVII. Dum tempore Ephesini Concilii Orientalium exardesceret Schisma, ob Cyrillianam praecipuè epistolam excitatum, in qua XII. Anathematismos adversus Nestorium ediderat, pertinacior illorum insectator perstitit Theodoritus. Synodicum proinde edidit, eique 50. diversorum Episcoporum, anathematismos proscribentium, adjunxit epistolas. Unde scribit se habere *Synodica plusquam quinquaginta, quae duodecim Capitum accusationem continent*. Et in altera aït. *Nam & priusquam Ephesum iremus, Beatus Johannes ad Deo charissimos Episcopos scripsit, Eutherium Tyanorum, Firmum Caesareae, & Theodorum Ancyrae, Apollinaris doctrinam appellans haec capita. Et apud Ephesum Alexandrini* (Cyrilli) *& Ephesini* (Memnonis) *depositionis quam fecimus, caussa fuit istorum capitum expositio, & confirmatio. Synodica porrò Ephesi multa tum ad Victorem Imperatorem, tum ad summos Magistratus de eisdem scripta sunt. De his etiam ad Dei amantissimos Episcopos Occidentis, Mediolani, Aquileïae, & Ravennae scripsimus, Apollinarisque novitatis plena esse diximus*. Hae autem omnes epistolae ea
434 occasione datae, locum Irenaeo Comiti dederunt pestiferi evulgandi libri, quem Tragoediam inscripsit, & in quo, ut illarum patrocinio Nestorii caussam tueretur, epistolas easdem omnes collegerat. Theodoritus autem, qui post initam pacem minimè seposuerat conceptum in XII. Cyrillianos anathematismos odium, inter alia, quae saepius

refricat argumenta, illud palmare erat, ex Synodicis Episcoporum epistolis in Tomo quopiam collectis, petitum, in quibus anathematismi impugnabantur. Tomum equidem saepiuscule appellat. Quod & facit Alexander Hierapolitanus Episcopus, Cyrillianis Capitulis, quam Theodoritus, infensior, quippe qui Sedem amittere, exsilioque multari maluerit, quam Cyrillo quoquo modo reconciliari. In epistolis enim diversorum Episcoporum, in Synodico Cassinensi exstantibus, quas illi in Schismate ediderant, locat perversitatis suae pertinaciaeque pondus; illud saepe regerens, ducentos & amplius Episcopos, plurimosque ex iis Metropolitanos, Synodicis aliisque epistolis in id consensisse, ut nusquam Cyrillo communicarent. Tanti olim erat, Encyclicis hisce Tomis inniti.

XVIII. Atque hinc, quòd pro repraesentato in eisdem supremo Ecclesiae Magisterio, totidem velut Orthodoxae fidei symbola apud Ecclesias haberentur, calumniis etiam & cavillationibus hosce Tomos insectabantur Haeretici. Quod à Severianis Acephalis factum, prodit Ephraemius 526
Patriarcha Antiochenus in libro 4. ad Orientis Monachos, Theopaschitarum haeresi infectos, cuius, ut aliorum ejus operum, insigne fragmentum reservavit Photius in Biblioth. 858
Cod. 219. p. 818. & seqq. Pertinaciter illi quidem tuebantur haereticale Eutychianistarum principium, in Latrocinali Ephesino Concilio stabilitum, ut omnes fidei formulae, 449
una demta Nicaena, abolerentur; proindeque conditas cum in Encyclicis Athanasii, Cyrilli aliorumque, tum in Chalcedonensi Synodo formulas vehementer detestabantur; atque 451
imprimis earumdem Encyclicarum collectiones, & Tomos, in quibus Orthodoxia, fideique integritas elucebat, aggressi sunt calumniari. Illarum pondus proponit in hunc modum Ephraemius ibid. pag. 823. *Et non solum Cyrillus, sed & alii SS. Patres, ut consentientes in fide, ita & unius sententiae cognoscuntur*. Mox Theopaschitarum calumniam referat, qui Encyclicarum Tomos, velut formulas Nicaenae dissonas, traducebant. *Sed adbuc vide haereseos impudentiam: reprehendit enim eum, qui epistolam suam Tomum vocaverat, nescientes rudes, quomodo idem Cyrillus, & strenuus Athanasius, aliorumque Patrum coetus pios labores, Tomos*

vocent. Tomi itaque erant collectae SS. Patrum epistolae, quas pio labore conscribebant, & in Orbem evulgabant subscribendas, ut simul omnes consentientes dignoscerentur, & unius in fide sententiae.

§. XVII.

DE TOMO ENCYCLICO EXSTANTE PARTE III. CONCILII CHALCED., IN QUO RELIQUORUM EXEMPLAR NUMERIS OMNIBUS ABSOLUTISSIMUM PROPONITUR.

Synopsis.

I. *Proponitur Tomus Encyclicus, ejusque occasio*. II. *Tumultus Alexandrinae Ecclesiae per Encyclicam terminari, postulat Synodus Alexandrina*. III. *Leo Imp. Encyclicam ad Leonem Pont., & ad omnes Orbis Metropolitas dirigit*. IV. *Illius summa enarratur*. V. *Quo jure ab Imperatore fuerit scripta*. VI. *Sollenne per Tomum Encyclicum de irretractabili Concilii Chalced. authoritate judicium*. VII. *Hinc Encyclicarum usus à novitatis invidia, & quorumdam criminatione vendicatur*. VIII. *Facillimum fuit, citissimumque hocce remedium*. IX. *Vendicatur pariter Ecclesiae magisterium, quod Tomus ille repraesentabat*. X. *Encyclicam confirmat & probat Leo Pont., datis ad Imperatorem, & Anatolium epistolis*. XI. *Scribit eadem de re tum ad Julianum Coënsem, & Aëtium Presbyterum, tum ad Patriarchas, ac Primates*. XII. *Eandem Occidentalibus intimat, eorumque exigit vota*. XIII. *Rescribit Imperatori Leoni*. XIV. *Novam ad eum cum Dogmatica epistola mittit legationem*. XV. *Duae Leonis epistolae, vid. CXXXIII. & CXXXIV. fuère Encyclicae* XVI. *Multae hujus Tomi epistolae interciderunt*. XVII. *Magna ejusdem apud sequentes Pontifices autoritas*. XVIII. *In Synodo V. laudatur*. XIX. *A Patribus quoque, & Scriptoribus commendatur*.

I. Ta-

I. TAmetsi quae hactenus de Tomis Encyclicis differuimus cum per semet luculentissima sunt, tum receptam priscis illis aureisque Ecclesiae temporibus consuetudinem abundè commonstrant; ut nihilominus vel ex uno exstante, & omnibus obvio, dignoscatur harum collectionum usus & aestimium, illum lubet proferre, qui in Parte III. Concilii Chalcedonensis exstat, in quo decurrendo uno velut intuitu plenissimè solidissimèque B. Lector confirmata deprehendet, quae nos conquisitis laboriosè hinc & inde monumentis adstruere conati sumus. Prodromus certè quidam est eorum, quae subinde latiùs erunt disputanda. Atque ut rem omnem abs origine sua, & ab edendi hujusmodi Encyclici Tomi occasione exordiamur, controversiae initium exponendum est, quod & fusè facit Liberatus, & paucis Breviculi Eutychianistarum Scriptor, 553
quem in Tomo IV. Conciliorum inseruit Labbeus pag. 1079. *Mortuo Principe Marciano, collectis turbis Episcoporum, Timotheus* [Aelurus] *& Petrus* (Moggus) *veniunt Alexandriam, ut ordinetur ab Haereticis Timotheus Episcopus in Dioscori, quem haeresi, variisque sceleribus convictum dejecerat Sede Concilium Chalcedonense. Duo igitur apud Alexandriam Episcopi esse coeperunt* [Timotheus nempe Aelurus, ab Haereticorum, & Proterius à Catholicorum partibus stantes]. *Ante triduum Paschae, quo Coena Domini celebratur, collecta multitudine Proditorum, occupatur Ecclesia, ad quam se Sanctae memoriae Proterius de more contulerat. Ubi supradicto die in Baptisterio occiditur, laniatur, ejicitur, & funus ejus incenditur, cineresque ipsius sparguntur in ventos. Leo sumit Imperium, ad quem tanti facinoris Catholicorum querela pervenit. Contra quos Haeretici supplicarunt, ut Chalcedonensis aboleretur. Illi autem vindictam tanti sceleris spectabant. Considerans Imperator nimis esse grave, vexari tantos iterum Sacerdotes, quorum plurimos aut aetas, & infirmitas, aut etiam paupertas hunc laborem subire prohibebat, dirigit Magistrianos per totum Orientem. Dirigit etiam Anatolius Episcopus Constantinopolitanus Asclepiadem Diaconum suum: Per quos & omnes illi Episcopi, qui Chalcedona fuerant congregati, quid Alexandriae factum fuisset, agnoscunt; interrogatique cum suis Provincialibus Episcopis, rescribunt, Chalcedonensem Synodum*

usque ad sanguinem esse defendendam, quia non alteram fidem statuit, quam Synodus Nicaena. Timotheum non solum Episcopum non haberi, sed Christiani appellatione privari. Quo deposito, fit alter Timotheus Catholicus Episcopus Alexandriae. Haec occasio est Tomi Encyclici, brevi quidem, germana tamen fideliqne enarratione proposita, quae monumentis aliis confirmata, eandem, qua de agimus, consuetudinem enucleatius patefaciet.

II. Dioscori asseclae, probè gnari, salva permanente Concilii Chalcedonensis autoritate, quae Dioscorum, ejusque factionem damnaverat, ejusdem caussam vendicari nullatenus posse, nihilque ad eam instaurandam spei superesse, nervos omnes in id intendendos sibi esse existimarunt, ut ipsius Synodi decreta rescinderentur. Catholici ex adverso, apud quos nefas erat, quod optimè Oecumenica Synodus definierat, ad examen revocare, operam dederunt, ut citra omnem examinis dubietatisque aleam Concilii autoritas locaretur. Appellavit iccirco ad omnes Ca-
457 tholici Orbis Episcopos Synodus Alexandrina, ut videre est in III. Parte ejusdem Concil. p. 699., haec per Synodicam Anatolio insinuans. *Quatenus Sancta & intemerata fides posset ab omni haeretica sapientia custodiri, nostrosque gemitus Synodicis literis Sanctissimo Ecclesiae Romanae Pontifici Leoni, nec non & Antiocheno, & Hierosolymitano, atque Thessalonicensi, & Ephesino Dei amantissimis Episcopis, aut aliis, quibus fuerit visum Ecclesiis ind catis (quoniam hoc delictum est laesio communis) ut omnes totius Orbis Episcopi cognoscentes ea, quae praesumta sunt à Timotheo, & quia novitatem exercuit contra Sacras regulas, & religionem Orthodoxam literis Synodicis, Piissimo, & Christianissimo Principi nostro, vestraeque Sanctitati, Sanctorum Venerabiles Patrum regulas rescribentes dignam Formam, quae in hoc placuerit, praebere non differant.*

Ex hac Alexandrinae Synodi epistola constat, secundum regulas Sanctorum Patrum formam esse stabilitam, ut Romano Pontifici, Patriarchis reliquis, & Episcopis Metropolitanis enatae denunciarentur controversiae, qui *rescribentes, dignam Formam illis constituant*. Ut propterea Encyclicarum institutio, & scopus eò collinearit, quatenus communi consensu rescribentes Episcopi gravioribus contro-

versiis

versiis finem facerent, nossentque omnes quid agendum, sentiendumve esset, atque obsequerentur fideles.

III. Ad singulos equidem totius Orbis Metropolitas epistolam fuisse directam, atque imprimis, ac peculiari quadam ratione Leonis Pontificis fuisse requisitam in mota controversia sententiam, acta ipsa loquuntur. Exstant non aliquot, sed multiplices Leonis Pontificis ad Leonem Imperatorem datae epistolae, in quibus quid agendum, quidve consilii capiendum sit, praescribit, ut videre est in Quesnelliana Operum S. Leonis editione. Sane id de Metropolitis differtissimè annotavit Epiphanius Scholasticus, 510
qui primus Tomum hunc Encyclicum latio donavit. In nota enim Encyclicae huic praefixa, ubi eam à Leone ad Metropolitas directam aït, sic praefatur pag. 701. *Quibuscumque scriptum est à Leone piissimo Principe; simul cum ejus literis sunt adnexae duae petitiones Episcoporum Aegypti, & Clericorum Alexandrinae Civitatis, & eorum, qui ex persona Timothei Aeluri preces similiter obtulerunt, nec non & literae Anatolii Constantinopolitanae Civitatis Archiepiscopi. Et sic utique directae sunt Metropolitanis totius Orbis Episcopis. Quorum etiam omnium epistolae, sive relationes per ordinem sunt conscriptae, condemnantium quidem Timotheum Aelurum, tanquam adulterum, & homicidam pariter, & haereticum; approbantium verò, & concordiam consitentium Chalcedonensis Sancti Concilii cum Trecentorum XVIII., & Centum quinquaginta Sanctorum judicio Patrum.* In Codice Bellovacensi, in quo Encyclicus idem Tomus exstat, & cum quo editionem suam contulit Baluzius, subjungitur Sacrae Imperatoris. *Hoc modo scriptum est & aliis Metropolitanis Episcopis.* Nomina, eorumdemque Sedes recensentur ibid., & Tom. II. p. 690. Edit. Concil. Hard.

IV. *Formam* verò certam praestolabatur Imperator, per quam terminatâ controversiâ, suo ipse Edicto executionem, & obsequia debita promoveret. Haec enim erat Imperatoriae epistolae summa, ut Episcopi rescriberent. *Aut de praedicto Timotheo, aut de Chalcedonensi Concilio quid in commune sapitis, sine quolibet humano terrore, & absque gratia cujuscumque, vel odio, solummodo Omnipotentis Dei timorem vestris oculis proponentes (quoniam sicut nostis, de tali caussa*

intemeratae Divinitati rationem eritis sine dubio reddituri) cum omni celeritate meam facite cognoscere pietatem: ut ex omnibus vestris literis haec integrè cognoscentes, Formam congruam dare possimus, quatenus Aegyptiaca Diaecesis, & Alexandrinorum Civitas, pro cujus quiete nos prae omnibus convenit cogitare, tranquillitate Sanctarum Ecclesiarum, & disciplina, & inconcussa pace potiatur.

V. Quod si roges, quo demum jure Imperator Ecclesiasticae huic finiendae controversiae semet ingesserit, id à nobis responsum habeto. Eâdem scilicet ratione, qua
325 Constantinus se se gessit in ipsa Nicaena Synodo cum Episcopis quibusdam, acriter inter se disceptantibus. De quo Eusebius in Vita Constantini l. 3. c. 13. *Multis igitur hunc in modum ex utraque parte propositis, magnaque controversia in ipso principio excitata, Imperator cuncta patientissimè auscultans, intento animo propositas quaestiones excepit, & quae ab utraque parte dicebantur, vicissim astruens, atque adjuvans, pertinaciùs certantes paullatim conciliavit. Cumque omnes placidè alloqueretur, & graeca uteretur lingua, quippe qui ne hujus quidem linguae ignarus esset, suavissimus, ac jucundissimus fuit, dum alios vi rationum adductos, in suam sententiam trahit; alios orat, & flectit; eosque qui recta dixissent, laudibus affecit; & universos ad concordiam incitat. Donec tandem eos concordes in omnibus, de quibus antea certabatur, & consentientes effecit*. II. eâdem, qua illemet Constantinus, ratione, judicium in Galliis postulantibus Donatistis, Mel-
313 chiadi Romano Pontifici, aliisque Episcopis controversiae judicandae solicitudinem demandavit. III. tandem, ut alia Theodosii, Marciani, ac plurimorum Orthodoxorum Principum exempla mittamus, quemadmodum Justinianus Tractatum Encyclicum, quem adversus Origenem conscripse-
541 rat, probari primùm in Synodo Constantinopolitana voluit, ac per illam subinde ad Vigilium, ad Patriarchas, & reliquos Metropolitas direxit: non secus Leo Imperator En-
458 cyclicam Anatolio dedit, qui in Synodo probatam, Provinciis per Asclepiadem Diaconum intimari curavit. Suo quodam videlicet ministerii jure, & protectionis id fuit ab Imperatoribus usurpatum.

594 VI. Sed ad Encyclicas regrediamur, de quibus Evagrius

l. 2. cap. 9. *Scripsit etiam Circulares literas ad omnes Orbis Romani Episcopos, & ad eos, qui in vita excellebant, interrogans eos tum de Chalcedonensi Synodo., tum de ordinatione Timothei Aeluri. Simul etiam misit ad eos exemplaria libellorum precum, qui & ipsi oblati fuerant tam ex parte Proterii, quam ex parte Timothei Aeluri*. Quis autem in illis dirigendis servatus fuerit modus, quemadmodum Metropolitani, iisdemque subjecti Episcopi examen instituerint, quam rescribentes Formam ediderint, & quanti ponderis ab universali Ecclesia habita eadem fuerit, disertissimis hisce verbis prodit Facundus Hermianensis lib. 12. c. 3. *Per Metropolitanos* 540 *Episcopos literas generales misit, consulens de ,Chalcedonensi Synodo, ut convenientibus secum Coëpiscopis suis, & Clericis, sua responsione signarent, quid eis videretur. His acceptis, iidem Metropolitani cum suis Collegis, sicut erant commoniti, de sua quisque Provincia responderunt tam concordi, atque constanti sententia, quàm solet multos unire Spiritus veritatis. Nam licet è diversis, longèque distantibus locis data, nibil tamen habuerunt omnium responsa diversum, quibus decreverunt, irretractabiliter esse custodienda decreta Concilii*.

VII. Commendatissima sanè haec Encyclicarum consuetudo, & ὁμονομία, quam tot monumentis, & animadversionibus illustravimus hactenus, & operosiùs deinceps illustrare conabimur, poterat ne aut à nobis evidentius pressiùsque proponi, aut ab ipso Facundo, aliove ex priscis Scriptore solidiùs confirmari? Et tamen eò temeritatis delira hac aetate deventum est, ut quod per multa retrò Secula, & ab ipsis Ecclesiae primordiis ubique receptum fuerat, hisce demum nostris diebus in discrimen veniat, & perinde oppugnetur, ac si nos primi essemus Christiani, omnesque Majores nostri nudum Christi nomen prae se tulissent, & praeterea nihil; aut saltem in gravissimis perpetuò erroribus fuissent versati quotquot fidem defenderunt, propagaruntque Sapientissimi, Sanctissimique religionis Athletae. Ad hoc unum exemplar intendant scioli, planique Homines, ac celebratissimum debellandis haeresibus remedium ex omni sua parte expressum hìc animadvertant, desinantque desipere, qui, ut ipsi nihil habent novitate antiquiùs, ita ejus labis incusare haud veriti sunt

priscam hanc Ecclesiae disciplinam, quam Romae quidem in celebri Conciliorum Academia, quae ex Literatorum Urbis coetu in Collegio de propaganda fide, me diu praeeunte, haberi consuevit, non sine humaniori eorumdem judicio extemporanea Dissertatione olim exposui; & in hac Taurinensi Academia, quam incredibilis Magni VICTORII AMEDEI Regis munificentia instauravit, lectissimis Candidatis Theologiae secundis curis expolitam edocui, velut medium, quo dogmatum, disciplinaeque traditiones potuerint quamtutissimè asservari. En B. Lector quaecumque de illa protulimus, in hac una Encyclica adamussim ostensa, & comprobata: Encyclicae enucleatio, Asclepiadis Diaconi, Dominici Cursoris, ad eandem perferendam delectus: ad Leonem primò Romanum Pontificem, atque ad reliquos Patriarchas, & Metropolitas delatio; institutum apud singulos examen Synodicum; relatio per eosdem Dominicos Cursores ad autorem transmissa; decreti *Forma*, quo sancivêre, irretractabiliter custodienda Chalcedonensia decreta; ac tandem praestita universitati Catholicorum Episcoporum in decernendo Spiritus Sancti assistentia, qua eò securiùs & constantiùs Leo Imperator, omnesque fideles exceperunt judicium, quod *à Spiritu veritatis, qui multos solet unire*, profectum est. Nisi, quantum res patitur, demonstrata hinc est, nihil aïo prorsus in rebus historicis posse qualicumque criterio demonstrari.

VIII. Atenim quod alicubi asseruimus, per hasce Encyclicas, citissimo velut expeditissimoque medio, aliquoties imo & plerumque controversias fuisse sopitas, & Episcopos longè plurimos, quam si Generale Concilium fuisset congregatum, in iisdem definiendis consensisse, id in praesenti Encyclica luculentissimè est comprobatum. Uno eodemque anno & Encyclica emissa est, & epistolae omnes responsivae Constantinopolim delatae, ac 1600. Episcopi subscripsisse deprehenduntur. Rei hujus testem adducimus
581 omni exceptione majorem, Eulogium Patriarcham Alexan-
590 drinum, cujus doctrinam praeclarè commendavit Grego-
858 rius Magnus. Ille autem in excerptis Photianis Cod. 230.
pag. 874. de Eutychianis differens, qui Aegyptum infecerant, haec habet. *Quorum insanum furorem reprimens Leo*,

Con-

Concilii Chalcedonensis, actaque cum Encyclicis, seu Circularibus mandatis per totum Orbem misit, singulisque Episcopis....... praecepit, ut sententiam suam scripto profiterentur. Quod Episcopi numero mille sexcenti promtè sanè executi sunt, nemine qui aliter sentiret, deprehenso. Enimverò si Concilia omnia Orientis, & considentium Episcoporum numerum scrutemur, nusquam in uno ex iis quopiam tantam Episcoporum multitudinem deprehendemus collectam. Ut proinde perspicuum sit, quanta facilitate potuerint deferri Encyclicae, quàm subacto examine discuti controversiae; quantoque Ecclesiastico vigore Ecclesiae, tametsi dissitae, pro ejusdem fidei unitate decertaverint.

IX. Hinc quoque & augustius, & supra reliquas huc usque evulgatas Encyclicas evidentius splendet cum repraesentatum in iisdem Ecclesiae magisterium, tum requisita ob id Romani Pontificis confirmatio, ut in eodem profitendo, docendoque dogmate, quod ab Imperatore postulabatur, membrorum cum suo Capite unio in aprico sit, atque consensus. Quam quidem conditionem in laudata Encyclica enarrare diligentius, scrutarique juvat, non tam ut quorumdam amoveamus scrupulum, quàm ut praejudicatarum mentium animositatem sugillemus, qui Ecclesiasticae Historiae capita in compendiis aliorumque abbreviationibus percurrere assueti, fontibus valedicunt, atque adeo & ipsi a recta rerum intelligentia longè absunt, & alios ad calumniandum pelliciunt, gravatè ferentes eos, qui in rerum origines, & doctae vetustatis rudera pro suo more studiorum, atque instituto inquirentes, nihil quidem novum, sed siquid est obsoletum, aliisque non animadversum, in Studiosorum notitiam, Religionisque defensionem novè proferre elaborant. Tametsi ergo in hujus Dissertationis decursu plurima jam protulerimus documenta, necessariam istiusmodi supremi Hierarchae confirmationem demonstrantia, pro coronide nihilominus totius tractationis parumper & hìc liceat, re ipsa exigente, detineri.

X. Quum Anatolius Imperatoris Encyclicam in Synodo Constantinopolitana ob eam rem convocata, probasset, ut Principi morem gereret, ejusque commendatissimo zelo, Asclepiadem Diaconum elegit ad eam Patriarchis, & Me-

tropo-

tropolitis deferendam; alium verò cum ejusdem exemplari ad Leonem Pontificem direxit. Leo ut epistolam legit, illicò respondit epistola 115. Edit. Quesnel., in qua solius Anatolii relationem se accepisse memorat; de epistolae autem argumento sic alloquitur Imperatorem. *Nam talia in Alexandrina Ecclesia perpetrata, Fratris, & Coëpiscopi mei relatione cognovi, ut omnis Christiana religio sentiat se impeti, atque violari, nisi in universa fidei vestrae devotione prospiciatur, & memoratae Ecclesiae, quae antea Catholicis fuit clara Rectoribus, reddatur Christiana libertas, & cessantibus Haereticorum impugnationibus, Evangelica doctrina, quae illic ante Dioscorum viguit, unita cum totius Ecclesiae pace reparetur. Quod opus virtutibus vestris, gloriaeque conveniens, celerem & Deo placitum habebit effectum, si Sanctam Chalcedonensem Synodum, de Domini Christi Incarnatione firmatam, nulla permiseritis retractatione pulsari: quia in illo Concilio per Spiritum Sanctum congregato tam plenis, ac perfectis definitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei Regulae, quae ex divina inspiratione prolata est, addi possit, aut minui, gloriosissime Imperator.* Postulare pergit, ut electioni alterius, ejusdemque probi viri, in Alexandrinae Ecclesiae Episcopum consulat.

Eadem occasione rescribit Anatolio, memorans & susceptam Encyclicam, & oblatas Leoni Imperatori preces, ejusque laudat hac in re propositum atque consilium. *Satis claret Fraternitatis tuae sermone, quem sumsimus, quàm piam, & probabilem curam dolori Ecclesiarum omnium nuper impenderis, manifestando nobis quae apud Alexandriam in Christianae Religionis opprobrium gesta didicisti, ut Gloriosus, & Clementissimus Imperator de prospiciendis remediis etiam meis precibus posceretur.* Ex mox. *Secutus ergo tuae dilectionis hortatum, in quantum de his Glorioso Principi supplicavi.* Repetit argumenti, quod erat illius epistolae, summam, & subdit. *In quem autem provectum hujus pietatis cura procedat, frequentibus tuae dilectionis literis me debebis instruere.* Quatenus scilicet finem nosse posset transmissarum Encyclicarum, & exitum.

XI. Scripsit quoque ad Julianum Coënsem Episcopum, atque ad Aëtium Presbyterum. Ille quidem Apostolicae Sedis vices in Oriente cum ante Chalcedonensis Concilii ce-

lebrationem gesserat, tum hoc tempore idem vicarium munus obibat. De quo haec, ad eundem data epist. 98., scribit: *Cum enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant portionem, dignum est...... pro totius Ecclesiae dilectione incessabili te vigore prospicere, nequid possit de statu fidei latere.* Aëtius autem tunc inter Presbyteros Ecclesiae Constantinopolitanae Doctores adlectus, ille est, qui Archidiaconus in Chalcedonensi Concilio sese adeò strenuè adversus Dioscorum, & Eutychianos gesserat. Hos itaque adhortatur Pontifex, ut apud Imperatorem fidei caussam promoveant, novique Alexandrini Episcopi electionem, quatenus illicò Haereticorum machinae abrumpantur; jubet insuper, ut secutam ejusdem Alexandrini Orthodoxi Antistitis electionem sibi denuncient, *cui cum securitate concordiae communio Sedis Apostolicae praebeatur.*

Neque verò praetereunda hîc sunt ulteriora, eaque amplissima solicitudinis Ecclesiarum omnium ab Apostolica Sede susceptae specimina. Tametsi enim nosset Leo, Encyclicam per Asclepiadem ad Patriarchas, & ad Metropolitas fuisse directam, se nihilominus socium praestare voluit in communi promovendo decreto. Quamobrem scripsit primum epist. 118. ad Basilium Antiochenum Episcopum, eumque imprimis redarguit, quod ordinationis suae nuntium ad Apostolicam Sedem transmittere neglexisset; commonet deinde, ut zelo, & Literis armetur adversus nova Haereticorum molimina; tum subjungit: *Ut autem haec adhortatio ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum possit notitiam pervenire, diligentiae vestrae cura prospiciat.* Aliam, quae est n 119., ad Euxitheum Thessalonicensem dedit, & ad Juvenalem Hierosolymitanum Episcopum, mandans similiter, ut eadem monita subjacentibus Episcopis intiment.

Quin etiam, ut ad Patriarchas, & ad Primates directae epistolae securiùs pervenirent, unde universi ad Encyclicam subscribendam impellerentur Episcopi, certiorem hac de re fecit laudatum Julianum Coënsem epist. 120. his verbis. *Sciat autem dilectio tua, ad aliquantos Fratres, & Coëpiscopos nostros Metropolitanos literas nos dedisse, quae ut confestim ad unumquemque perveniant, tuae, vel Filii nostri Aëtii Pres-*

byteri debet diligentia providere. Si enim Episcopalis constantia à Sanctae Synodi Chalcedonensis definitionibus non recedit, certus sum, quod Clementissimus, & Christianissimus Imperator libenter tuebitur sententiam suam, & quod sponte jam praestitit, multò magis rogatus efficiet, ne benè definita, atque composita aliqua possint novitate violari. Leo itaque Pontifex suscipiendae Encyclicae non socius tantum, sed & promotor accessit, judiciumque universalis Ecclesiae, cui suomet ipse praeïverat, per Episcopos in Cathedris propriis sedentes, evulgandum certò sperat, sibique spondet optatissimum apud Imperatorem finem, atque exitum controversiae.

XII. Hinc ultro sese altera offert animadversio circa vehementem illam solicitudinem, qua Pontifices in id incubuerunt, ut susceptas Encyclicas Occidentalibus Episcopis subscribendas proponerent, quatenus universalis Ecclesiarum consensus eluceret. Unde Eulogii roboratur dictum, asserentis, in hujusmodi Encyclicarum subscriptione concordes 1600. Episcopos fuisse deprehensos. Enimverò Leo Pontifex, ut evulgatae per Orientem Encyclicae nuncia accepit, Occidentalibus & ipse Episcopis generalia, & Encyclica scripta direxit, ut universi testatum in epistolis facerent proprium circa Chalcedonensis Concilii decreta, eorumdemque irretractabilem firmitatem judicium. Illi verò morem Pontificiis jussibus gerentes, illicò scripta dederunt consonantia, quorum exemplaria ad Aëtium Constantinopolitanum Presbyterum Leo direxit. Sed ipsum audiamus Pontificem in epist. 121. *Placuit etiam nobis, ut ad Metropolitanos Episcopos generales literas mitteremus, quae animum eorum firment, atque corroborent: ut sciant ad defendendam Chalcedonensem Synodum aequali studio, & concordi unitate nitendum.* Mox addit. *Nos autem ad Illyrios Episcopos similia jam scripta transmisimus.* Et paullò post. *Exemplaria quoque literarum, quas Galli ad nos, atque Itali Episcopi concordi credulitate miserunt, pariter direximus, ut quam etiam illorum nobiscum sit fides una, non lateat.* Equidem ut hinc universalis Ecclesiarum solicitudo, quae Caput decet, augustissimè splendet, ita quoque apparet, quemadmodum tum hae, tum aliae in primitiva Ecclesia evulgatae Encyclicae confirmatione Apostolicae Sedis fuerint roboratae: Siquidem &

universalem Occidentalium partium consensum promovebat Pontifex, & subscriptarum concorditer epistolarum exemplaria ipse Orientalibus dirigebat, ut hoc pacto unanimitas fidei pro dignitate emineret, & concorde in dogmatis, atque universale Ecclesiae judicium certiùs deprehenderetur. Hac porrò occasione iterum Imperatorem ad fidei excitat defensionem, Anatolium ut benè coeptis insistat, ac denique sequentibus tribus epistolis Aegyptios Episcopos ob fidei caussam extorres, ad patientiam, atque ad constantiam impellit.

XIII. Leo tandem, acceptis ab Imperatore Aegyptiorum utriusque partis precibus, omniumque ab eodem certior factus per epistolam ab Olympio delatam, rescribit, nihil esse de Chalcedonensis Synodi decretis retractandum, decretorum eorumdem osores Antichristo accenset, Eutychianorum Aegyptiorum in precibus fraudes detegit, promittitque, se ampliorem fidei expositionem pro eisdem confirmandis decretis editurum, epist. 125. *Ac ne hujus epistolae pagina in nimiam longitudinem tenderetur, aliis literis, quae assertioni Catholicae fidei congruunt, comprehendi.* Quaenam autem illae sint, mox dicemus.

XIV. Quum ergo hisce epistolis, periclitanti Orientali Ecclesiae consulturus, ea omnia ostendisset Leo, quae ad patefaciendum universalis Ecclesiae consensum exigebantur, ut novis armis subsidiisque omnium Episcoporum manus roboraret, novam destinavit legationem, de qua Imperatorem in epist. 132. commonuit, sic tamen excipiens. *Praenoscat igitur Pietas tua, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra ullos à Sede Apostolica profecturos..... Instructioni autem parvulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiori satiari, ministerii nostri praesidium non negamus.* Domitianum itaque, & Geminianum Episcopos delegit, de quibus scribit epist. 133 ad Imperatorem data. Hos una cum ea, quam promiserat, quaeque legitur n. 134. epistola misit in Orientem, & ut spoponderat se solidiorem fidelibus cibum allaturum, mirabili planè facundia graphicè Mediatoris describit officium, necessitatemque Hypostaticae duas inter naturas Unionis tuetur, ut plena perfectaque esset Christi sa-

tisfactio: quibus omnibus ad majorem illustrationem confirmationemque, SS. Patrum testimonia subjungit. Epistolam sanè hanc, per legatos transmissam, ubique ab Orientis Episcopis fuisse subscriptam, nihil est ambigendum. Enimverò, edicto paullò post evulgato de irretractabiliter retinendis Chalcedonensis Concilii decretis, Timotheus Aelurus exsilio multatur. Unde Imperatorem, ob restitutam Ecclesiis pacem, laudibus hisce in epist. 137. cumulat. *Si gloriosum pietatis vestrae in fidei defensione propositum tanta prosequi laude cupiamus, quanta rerum ipsarum magnitudo deposcit, inveniemur impares in actione gratiarum, si nostri tantum oris angustiis universalis Ecclesiae gaudia celebremus. Sed dignior illis remuneratio vestris actibus meritisque servatur, in cujus caussa, & speciali excellitis animo, & optato triumphatis eventu gloriae. Sciat igitur Clementia vestra, omnes Ecclesias Dei cum laude vestra exsultare, & laetari, quod ab Alexandrinae Ecclesiae jugo improbus parricida depulsus est. Et Populus Dei, cui praedo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, potest jam in salutis viam fidelium Sacerdotum praedicatione revocari, cum videat omne seminarium venenorum in ipso auctore projectum.* Vide seqq.

XV. Epistolas autem duas, scilicet CXXXIII., & CXXXIV. simul per Julianum Coënsem, & Aëtium Presbyterum ad reliquos Patriarchas, atque ad ipsum Timotheum fuisse directas, plura videntur comprobare. Ac primo quidem, quum istiusmodi Dogmaticae epistolae ad illustrandam fidem emitterentur, Legatorum partes erant, easdem Episcopis denunciare. II. Quòd ex CXXXIV. praesertim, ceu ex Dogmatica, seqq. temporibus testimonia
540 fuisse depromta animadvertamus. Id quod factum est à Vi-
579 gilio in suo Constituto, à Pelagio II. in epistola ad Eliam
846 Aquileiensem, & à Prudentio Episcopo Tricassino, qui catholicam de Praedestinatione, & Gratia Christi doctrinam adversus illius aevi Novatores propugnaturus, in libro de Praedestinatione, edito contra Johan. Scotum Erigenam cap. 1. amplissimum ex ea fragmentum adducit, ut videre
540 est apud Gilbertum Mavguinum. Imò Facundus Hermianensis l. 2. c. 6. non modicam ejusdem epistolae partem inseruit. III. Idem Pelagius II. ex cap. 3. hujus epistolae S.

Leonis

Leonis testimonium desumit, eam laudans, velut ad Basilium datam. Basilius tunc erat Antiochenus Episcopus. Credibile admodum reor, Sanctum Pontificem quo tempore hasce epistolas ad Leonem Imperatorem exarabat, Basilii, respondentis priori Leonis epistolae, votum, sententiamque accepisse, & more apud Pontificem recepto, simul omnia Encyclicae huic inseruisse, ex qua testimonia desumit Pelagius; quamque, utpote ad Patriarchas transmissam, epistolam ad Basilium datam appellat. Saepius enim istiusmodi Encyclicae, quòd ad omnes directae sint, sub aliis, atque aliis nominibus, titulisque laudantur. IV. Tandem, quia Evagrius l. 2. c. 9. hasce omnes epistolas censens, 594
quum primo loco Leonis hanc laudasset epistolam, subjungit: *Primum igitur Leo Episcopus senioris Romae scripsit pro defensione Synodi Chalcedonensis, & ordinationem Timothei, utpotè illegitimè factam, improbavit. Quam Leonis epistolam Imperator Leo ad Timotheum Alexandrinum Episcopum mittit per Diomedem Silentiarium, Regalium bajulûm praeceptorem. Cui rescripsit Timotheus, Chalcedonensem Synodum, & Leonis epistolam reprehendens.* Quae autem alia epistola, Chalcedonensis Concilii de fide decretum doctrinali, & Theologica confirmatione illustrans, objectum esse poterat haereticae reprehensionis, nisi haec CXXXIV., quae tanto argumentorum pondere Catholicam veritatem de officio Mediatoris, & Christi satisfactione probabat, Synodique Chalcedonensis definitioni lucem, ac robur addebat? Iccircò cum ambae supradictae Leonis epistolae Incarnationis Mysterium dogmaticè explicarent, Synodus IV. Act. IV. inter laudata 680
SS. Patrum testimonia pro dogmate duarum voluntatum, & operationum in Christo, utramque commendavit, & relegi decrevit, ut videre est pag. 1099. Tom. III. Concil. edit. Harduini; & ex secunda ad Imperatorem Dogmatica denuò Act. X. pag. 1202., & pag. 1226. allata sunt testimonia.

XVI. Omnes itaque hujusmodi epistolae in Tomum Encyclicum compactae, unum efformabant volumen, quod maximi fuisse in Ecclesia aestimii, sat luculenter quae mox adducentur, commonstrant. Interim vehementer dolendum est, plures ex eisdem epistolis temporum invidia periis-

ſe. Deſiderantur enim cum ex Orientalibus Baſilii Antiocheni, Juvenalis Hieroſolymitani aliorumque complurium, tum Occidentalium exemplaria, Gallorum, Italorum, & Illyricorum, quae extitiſſe ſuadent & ſuſcepta à Leone ſolicitudo, & facta ab eodem mentio tranſmiſſorum exemplarium in Orientem, quae Illyrici, Galli, atque Itali exaraverant. Tametſi vero ea fere exciderint omnia, quae ſi exſtarent, magnum nobis facerent laboris, & inquiſitionis compendium, ut nihilominus aureum hoc Antiquitatis monumentum, quod ſicco hactenùs pede praeteriêre Scriptores, accuratè, ut par eſt, poſt ſolicitos, ac diuturnos hac in re diſcutienda labores, illuſtremus, hùc nonnulla revocabimus, quae extra omnem dubitationis aleam ſuſceptum argumentum locent, ceteraque hactenùs diſputata evidentius confirment.

XVII. Hujus equidem Tomi aeſtimium, & in eo repraeſentatum univerſalis Eccleſiae judicium, cum multa Eccleſiaſtica monumenta evincunt, tum imprimis Romanorum Pontificum teſtimonia, qui eo ad fidem confirmandam uſi
deprehenduntur. Ac primò quidem trutinanda venit Aca-
483 cii Conſtantinopolitani Epiſcopi citatio, jubente Felice Rom.
Pontifice facta. Inter alia objecta crimina, illud imprimis diluendum erat, quòd ſibi demandatam ab Apoſtolica Sede tuendorum Chalcedonenſis Synodi decretorum provinciam poſthabuiſſet. *Ut Catholica Fides apud Chalcedonenſem Synodum roborata, & iterum Formata reſponſis omnium, qui in eadem reſederant, Domini Sacerdotum, quam inopinatò rurſus Haereticorum pravitas inquietat, communi opere inimicis propriis ſubjacere non permitteretur, oppreſſa. Quod cum diù omittitur &c.* Acacio crimini vertit Pontifex, quod fidem Chalcedonenſem, *iterum Formatam reſponſis omnium Sacerdotum*, tueri neglexiſſet. Unde perſpicuum eſt, quo in pretio fuerit apud Apoſtolicam Sedem iſtiuſmodi Encyclicus Tomus, in quo
iteratam velut fidei formationem Pontifex agnoſcebat. Imo
579 Pelagius II. in epiſt. 3. ad Epiſcopos Hiſtriae, teſtimonia
ex eodem Encyclico Tomo mutuantes, ſcribit. *Cui ſuſpicioni in ſcriptis veſtris ex Sancti Praedeceſſoris noſtri Leonis epiſtolis, & Encycliis teſtimonia adjungitis, ut Sanctam Chalcedonenſem Synodum illibatam debere obſervari monſtretur.* Tan-

tum

tum verò abest, ut laudatum magisterium improbet Pontifex, quin potius & probat, & extollit, subdens. *Cum constet, quod de Sanctae Chalcedonensis Synodi illibata veneratione, & Praedecessorum nostrorum assertio innumera, & multorum Patrum consensus in Encycliis, quasi quaedam lux mundo, se nobis infudit.* Quas verò laudet Encyclicas, declarat in altera ad eosdem epistola. *In Encycliis verò, quod est Episcopalium collectio literarum.* Et eadem phrasi Liberatus cap. 16. 553
Breviarii. *Et hae epistolae, vel relationes Episcoporum omnium in uno Codicis corpore vocantur Encyclia.*

XVIII. Synodus V. pariter ex eodem Encyclico Tomo 553
mutuat argumentum. Haec enim Collatione V. Tom. III. Concil. p. 145. legimus. *Nonnus in Sancta Synodo consedit, ut Edessenae Ecclesiae Episcopus: qui etiam postea cum sua Osroëna Synodo ad Leonem piae recordationis, interrogantem de Chalcedonensi Concilio, & aliis quibusdam rescribens, pars fuit eorum, qui in Concilio epistolas Encyclicas scripserunt.* Unde quemadmodum ex Conciliorum Actis, decretisque fidem rebus adstruere, sequiora Concilia consuevere, ita Synodus V. in suae sententiae confirmationem Encyclicum istiusmodi Tomum adscivit, & Orthodoxae Chalcedonensis Synodi defensionem in eundem rejecit.

XIX. Tandem Cassiodorus, ut totius Orbis consensum 514
in suscipienda Oecumenica Chalcedonensi Synodo demonstraret, ex Codice istiusmodi, atque Encyclico Tomo argumentatur l. 1. Instit. cap. 2. *Chalcedonensis Synodi testis est Codex Encyclicus, qui ejus reverentiam tanta laude concelebrat, ut sanctae auctoritati merito judicet comparandam. Quem Codicem Encyclion, id est, totius Orbis epistolarum, à viro doctissimo Epiphanio fecimus in latinum de Graeco sermone converti.* Eundem in modum loquitur Rusticus in Dialogo adversus Acephalos, ubi annotat, Synodum Chalcedonensem primò Episcoporum considentium assensu, dein per Encyclicas hujus nostri Tomi, & tandem sub Hormisda fuisse susceptam, quando formulae, à Pontifice transmissae, innumeri subscripsêre Episcopi. *Licet sufficeret tibi* (inquit Rusticus) *unica Synodus Universalis, quae numero superat universas, Chalcedonensis Synodus, totius cunctarum Ecclesiarum consona sententia confirmata est, tam per Encyclicas, regnante Leone, quàm per*

Libellos Sacerdotum forsan duorum millium, & quingentorum, imperante Justiniano, post Schisma Petri Alexandrini, & Acacii Constantinopolitani. Hoc uno ergo Enyclicarum exemplo, atque insigni exstante Episcopalium Literarum Tomo, ut ea, quae hactenùs à nobis sunt disputata, luculenter confirmantur; ita jure merito argumentari possumus, reliquas spectabiliores Encyclicas priscis temporibus evulgatas, ad communem ostendendum consensum, receptamque de dogmatis doctrinam, praefetulisse eandem formam, idemque magisterium repraesentasse.

§. XVIII.

DE EPISTOLIS ANTENCYCLICIS.

Synopsis.

I. *Quid Antencyclicae.* II. *Antencyclica à Novatiano contra Cornelium edita, expenditur.* III. *Expenditur & Donatistarum contra Melchiadem, & Caecilianum Antencyclica.* IV. *Eodem medio usus est Arius, ab Alexandro damnatus.* V. *Usi eo deinde sunt Ariani, & Eusebiani.* VI. *Basiliscus contra Tomum Leonis Imp., & Concilium Chalced. Antencyclicam edidit.* VII. *Innovat Eutychianum principium, quo statuebant, nullam, praeter Nicaenam, fidei formulam esse suscipiendam.* VIII. *Publicatâ Constantinopoli Antencyclica, triumphat Timotheus Aelurus.* IX. *Resistit cum Populo Constantinopolitano Acacius, & ad Simplicium scribit.* X. *Pontifex ad Basiliscum mittit Tomum Leonis, & Acacio rescribit.* XI. *Volumen Actorum mittit ad Simplicium Acacius.* XII. *Synodum Constantinopolitanam ab Acacio congregatam fuisse, ostenditur.* XIII. *Commendatur Monachorum zelus.* XIV. *Romana Synodus congregatur.* XV. *Orientales Basilisco suffragantur.* XVI. *Eidem suffragatur una cum Timotheo Pseudo-Synodus Ephesina.* XVII. *Subscribit & Fullo cum tractu Antiocheno.* XVIII. *Resistit vehementius Simplicius.* XIX. *Basiliscus retractare cogitur Antencyclicam.*

XX. *Alterius Antencyclicae summa.* XXI. *Sub Zenone pax redditur Alexandrinis.* XXII. *Et Antiochenis.* XXIII. *Resipiscunt Asiani Episcopi.* XXIV. *Concinunt Palaestini.* XXV. *Eundem morem arripiunt Monothelitae.*

I. COmmemoravimus saepius Antencyclicas Literas, quarum nomine eas intelligimus, quas maleferiati homines, ut subscribentium pro fidei veritate Orthodoxorum Episcoporum numero parem, aut majorem numerum opponerent, propositumque antiquarent Ecclesiae in Encyclicis Magisterium, edi, vulgarique adlaborabant. Quoniam verò accurata illarum disquisitio susceptum argumentum quammaximè illustrat, authoritatemque spectatissimi hujus Encyclicarum adversus haereses remedii in aprico locat, exigit institutum nostrum, ut ad Dissertationis complementum earumdem rationes brevi disputatione complectamur. Sanè si constabit Haereticos Encyclica quapiam fractos, medelam Antencyclicis jacturae suae adhibere conatos fuisse, id non aliam ob rem factum jure existimabimus, nisi quòd argumenti praestantiam agnoscerent, & vim Ecclesiastici judicii experirentur.

II. In Antencyclicarum exemplar proferimus Novatiani Synodicam. Quum enim adversus ipsum Cornelius fuisset electus, Novatianus, conflato Schismate, propriam propugnaturus electionem, insurrexit, ac probè gnarus, quantum sibi patrocinii posset accedere, si primus factae electionis nuncia transmitteret, direxit unâ cum Synodica Maximum Presbyterum, & Augendum Diaconum, aliosque, ut reor, insuper duos, velut testes, Machaeum, & Longinum, qui illicò, quantum scimus, Synodicam dederunt Cypriano, Dionysio Alexandrino, aliisque. Moribus enim receptum erat, ut electus majoris Sedis Episcopus, ejusdem honoris consortibus, spectatissimis Sedibus, factam denunciaret electionem, quatenus ii Pacificas, & Paschales reciperent, darentque epistolas. Quam consuetudinem, ut multa in superioribus adducta commonstrant, ita egregiè attestatur Leo M. in epistola ad Basilium Antiochenum inter Quesnellianas 118. *Ordinationem equidem dilectionis tuae, secundum Ecclesiasticum morem, tuo, vel Fratrum nostrorum Provincialium Episco-*

251

440

porum debueramus sermone cognoscere : sed quia non defuerunt caussae, quae possent banc diligentiam praepedire, & Sanctae memoriae Marcianus Princeps suis scriptis consecrationem nobis cognitam fecit, nec de tuo possumus merito dubitare, quem novimus. Ex quo & illud claret, Synodicas id genus epistolas receptae fidei professionem completi debuisse, quippe quae ad propriam uniuscujusque Episcopi fidem edocendam transmitterentur, ut nimirum, probatâ fidei unanimitate, Pacificas reciperent, darentque epistolas. Hinc illas, quod ad fidem faciendam in Ecclesiarum archivis reservarentur, saepius in testimonium adductas legimus. Quod de praedicta
579 Leonis epistola factum, perspicere est ex Pelagio II. ad Eliam Aquileïensem scribente.

Sed ad rem nostram. Cyprianus, qui Novatiani epistolam primus recepit, quum peculiares istiusmodi Synodicarum characteres minimè deprehendisset, assensum suspendit suum, nec Pacificis ad mittentem rescripsit, quemadmodum diximus ex ejus epist. 41. Cornelio data. *Venerunt ad nos, Frater charissime, missi à Novatiano Maximus Presbyter, & Augendus Diaconus, & Machaeus quidam, & Longinus. Sed enim cum ex literis, quas secum ferebant, & ex eorum sermone, atque asseveratione Novatianum Episcopum factum comperissemus, illicitae & contra Ecclesiam Catholicam factae ordinationis pravitate commoti, à communicatione eos nostra statim cobibendos esse censuimus, refutatis interim, ac retusis, quae obstinatè, & pertinaciter asserere tentabant*. Isthaec ergò Synodicae literae etiam falsitatis, quum recitarentur in Carthaginensi coetu redargutae sunt; ut proinde characteres fuisse adhibitos necesse sit, unde dijudicari illae possent. Quae autem Dio-
254 nysius scripserit, habes apud Eusebium l. 6. c. 46. Unde & illud ediscere est, quemadmodum spectatissimarum Ecclesiarum, & Sedium Antistites Synodicas ab Episcopis noviter electis reciperent, & post diligens cum literarum, tum Dominicorum Cursorum examen, Pacificis rescriberent, easdem vel probando, vel improbando Synodicas.

Cornelio sedente, & in legitimum Pontificem ab Ecclesiis ubique suscepto, controversia Libellaticorum, Cornelio eodem & Cypriano praeeuntibus, decreto Encyclico terminabatur, & ad consensum omnium demonstrandum

ubique circumferebantur epistolae, quando Novatianus Antencyclicam edidit, cujus suffragatores plurimos habuit tum ex Episcopis, tum ex Confessoribus. Unde in Ecclesia, ipsosque inter Confessores gravis contentio orta est, quae Cypriani, & plurium Africae Synodorum zelum excitavit ad insanos Novatiani impetus retundendos. Hoc ergo primum Antencyclicarum exemplar est, cujus memoria ad nos pervenerit. Turbas sanè maximas, quas isthaec Novatiani Encyclica excitavit, tum suo loco enarrabimus, tum brevi in Schismaticorum ad Catholicam reditu accuratissimè describit Cyprianus epist. 46.; in qua & missarum per Novatianum, atque asseclas epistolarum numerum recolit, & emissas simul à Novatianorum plurimis fidei professiones adducit, & solerter expendit.

III. Donatistae, Romanae Synodi sub Melchiade senten- 313
tiâ damnati, quum Concilii Synodica, ut moris erat, per Universam Africam deferretur una cum integris Episcoporum votis, & ultima Melchiadis, qua judicium clausum est, sententia; ut fucum facerent, subscriptionemque, & obsequia Catholicorum praepedirent, hanc inivere viam. Majorinus cum Lucilla Ingentium publicum scribam (pecuniis jam pridem corruptum, ut falsaret Proconsularia acta, quatenus infamaretur Felix Aptungitanus, Caeciliani ordinator, Sacros Codices tradidisse) habitu Dominici Cursoris induentes, cum Antencyclica per Provincias direxerunt, ut idem delator simul & testis, perfidiam populis tutiùs propinaret. Mira etenim celeritate Donatistae antevertentes Caeciliani adventum, & Romanae Synodicae promulgationem, id effecerunt, ut, animis per hujusmodi calumniam praeoccupatis, pravissimâque hac arte fascinatis, potior populorum, Africanarumque Ecclesiarum numerus ad Schisma pertraheretur. Unde Veteratores illi, compositis per Romanam Synodum rebus, nedum Encyclicae refragari sunt ausi, sed magis magisque furere, turbas ciëre, totumque Africanae Ecclesiae statum susdeque vertere. Quod & in superioribus jam innuimus, & in Dissertatione II. prolixius disputabitur.

IV. Novatianorum, & Donatistarum exempla secutus
Arius, ob haeresim ab Alexandro Episcopo damnatus, de- 320

que Alexandrina Ecclesia ejectus, eodem ipso tempore, quo Alexandri Encyclicae Literae ad omnes Orbis Episcopos directae circumferebantur, per Antencyclicam id egit, quod in altera enarrat Alexander, Tom. 1. Conc. p. 295., atque imprimis. *Circumcurrere hâc illâc, quò nobis obtrectent, deflectere ad Collegas nobiscum in eadem fide consentientes, specie quidem pacem, & concordiam simulatè petere, sed revera moliri, ut per sermonis lenocinia nonnullos eorum in sui morbi contagionem pertrahant: literas quoque ab illis blandiores petere, ut coram iis, quos errore implicarint, eas legentes, sine suae prolapsionis poenitentia maneant, atque ad impietatem assuefiant, quasi Episcopos suae sententiae, & opinionis consentientes haberent. Unde fit, ut nonnulli, qui eorum literis subscribunt, in Ecclesia eos recipiant*. Quod etiam sub finem repetit. Nicomediensi enim Eusebio praeeunte, in varias partes Episcopi divisi sunt, & per hasce Encyclicas, atque Antencyclicas gravissimum fidei vulnus inflictum est, quippe Alexandri Encyclica felicem resecandae omnis controversiae exitum ex more usuque re-
440 cepto minimè obtinuit, ut susiùs Socrati proditum, & nos in II. Differt., ubi, accuratius veteratoriam Eusebii Nicomediensis, & Arii artem aperiemus, qui per Licinium, Eusebio affinem, seditionem in Constantinum hac via machinabatur. Sed haec cursim attigisse sufficiat, quae ibi latius Ecclesiasticis monumentis expendemus.

V. Usus & numerus istiusmodi Antencyclicarum magis apparuit Arianorum, & Semiarianorum occasione. Hi etenim Imperatoris potentia freti, quas Catholici pro fide Nicaena defensanda Encyclicas dabant, eas illico perversi homines Antencyclicis enervare satagebant. Hinc primùm orta est Ecclesiarum Orientalis, atque Occidentalis nuncupatio, & divisio, eo quidem invecta scopo, ut si pars una Catholicam tueretur veritatem, altera editis continuò Antencyclicis contrarium decerneret, ne videlicet demonstratus in Encyclicis Ecclesiarum consensus jugulum errori inferret, quemadmodum hactenus in primitiva Ecclesia fuerat observatum, ipsique magna caussae jactura probaverant.
335 Vidimus enim, quomodo post Tyriam Synodum, in qua damnatio Athanasii conclamata est, epistolas ad Julium, ceterosque Orbis Episcopos ediderint, quibus tamen mi-

nimè

nimè suffragium dedere suum Ecclesiae per Orbem dispersae. Illud quoque vidimus, quemadmodum in Roma- 342
na licet, & Sardicensi Synodo per Encyclicam epistolam 347
Athanasii innocentia fuisset declarata, Ariani nihilominus, Semiariani, iisque adsociati Aëtiani multis in Synodis, adhibita etiam Judicum secularium potentia, verberibus, & exsiliis Episcopos coëgerint subscribere prolatam in Antencyclica contra Athanasium, damnationis sententiam.

Et fuit equidem solers usque adeo & frequens hujuscemodi Arianorum ausus, quo Encyclicis Catholicorum suas passim Antencyclicas, symbola symbolis, & professiones professionibus opponere consueverunt, ut cum fideles, quorum in partes concederent, aegrè admodum dijudicare jam possent; tum sub Virorum sanctissimorum nominibus ipsamet Orthodoxa fides per summam Novatorum vafritiem in discrimen adduceretur. De ea temporum iniquitate agit Basilius Magnus in epistolis ad Meletium, in qui- 370
bus de adversariorum Antencyclicis accuratè, & luculenter edisserit. Proposuerat in epist. 59., ut Meletius ipse ob eam, qua inter ceteros pollebat, autoritatem & sanctimoniam, transmitteret in Occidentem literas suas, easque ab Orientalibus primùm subscriptas. *Itaque, si videtur, epistola ad Occidentales necessarium quid complecti, postquam eam fide dignam scripsisti, ad nos transmitte, ut curemus ab omnibus consentientibus subscribi, & parata habeatur subscriptio, chartae impressa, quam conjungere possumus ei, quae à Fratre Sympresbytero circumfertur*. Consilium hoc sane à veteribus Ecclesiasticis institutis, & quotidiano usu erat comparatum. At quid si pars adversa illud ipsum arripuisset? aut quae tandem ratio suppetebat, cur Episcopi longius dissiti has susciperent Meletii Encyclicas, & aliorum Antencyclicas detestarentur? *Illud verò* (pergit ibid. solertissimus Doctor) *mihi argumentum velut intactum adhuc esse, locùmque dare scribendi visum est, admonere illos, ne sine discrimine quorumvis communionem ex Oriente venientium accipiant: sed una semel electa parte, reliquos ex consentientium testimonio admittant, & non cuivis sub praetextu Orthodoxae doctrinae fidei formulam scribenti adstipulentur. Nam isto pacto deprehendentur cum adversariis facientes: qui eadem saepenumero*

verba praetexunt quidem , inter se verò pugnant , ut qui plurimum divisi , diffidentesque fuère . Scilicet optimum factu judicabat Basilius, si ad vim Antencyclicarum infringendam, Occidentales susciperent eas dumtaxat Encyclicas , quas nossent ab iis subscriptas , quorum oppido cognita erat explorataque communio , & consensio . Inter eos nimirum arcana quaedam scribendi forma velut ex condicto servari poterat , quae adversariorum fraudes , & corruptelas evaderet , atque insuper Episcopos, secreti consortes , tutò securèque Ecclesiasticorum tractatuum commonefaceret . Quod in hunc modum idem Basilius suggerit . *Ne igitur amplius haeresis eorum , qui inter se mutuo diffident , per ipsorum scripta , quae praetexere , & objicere solent , incautos seducat , admonendi sunt , ut arcanas accedentium communiones , & scriptis juxta formam Ecclesiasticam comprehensas faciant* . Cujusmodi autem esset arcana ea forma Ecclesiasticarum literarum , nescio , an eruditorum cuipiam sit hactenus exploratum . Quid nobis hac in re nequaquam absonum , & verosimilius videatur , in §. XX. num. XV. divinando conjectandoque dicemus . Id modo unum in numerato haberi volumus , maximum scilicet caussae praesidium , non sine Catholicae communionis detrimento , & Ecclesiarum jactura , Meletii , & rectae fidei adversarios in usu Antencyclicarum posuisse , eòque Catholicos Episcopos adegisse , ut si Encyclicarum vim & dignitatem suo haberi loco vellent, ad arcanas scriptionum formas debuerint aliquando confugere , perinde atque Ethnicarum persecutionum temporibus egerant Sanctissimi religionis Antistites . Multa id genus documenta ad usum Antencyclicarum haereticalium patefaciendum , congerere in promtu esset : Sed quoniam in amplissimum tractatum abiret haec disquisitio , si singulas tunc temporis editas Antencyclicas recensere hìc constitutum haberemus , ab iis ulteriùs discutiendis supersedemus , tum quod quae diximus , rem satis pro praesenti instituto illustrent , tum quod multa eadem de re in Commentariis ad Adlocutionem Patrum Chalcedonensium simus differturi .

VI. Unum idemque sat illustre Encyclicae , atque Antencyclicae exemplum minimè praetereundum est , in quo

confue-

consuetudinis hujus ratio argumentumque proponitur, atque Encyclicarum apud fideles, haereticosque pondus, & aestimium constat luculentius. Atque ut rem ab ovo
exordiamur, quum Leo Junior ob turpem, quam agebat, 473
vitam, sub ipsa imperii primordia Zenone Patre suo Imperatore dicto, post decem imperii menses ultimum diem
obiisset, atque adeo imperium solus regeret Zeno, Veri- 474
na Leonis uxor, quòd ipsa insciâ, huic, illive traderetur Imperium, ad vindictam excitata, in Thracia, ubi commorabatur Heracleae, adversus Zenonem conspiravit, fratremque
Basiliscum Imperatorem dixit, tanto quidem appara- 476
tu, ut Zenonem, ejusque uxorem Ariadnam in Isauriam loco refugii recipere sese, coëgerit. Erat Basilisco conjux Zenonides, Chalcedonensi Concilio infensa, utpote Eutychiana labe infecta, quae proinde duo imprimis fieri suasit, ut videlicet Timotheum Aelurum ab exsilio revocaret, & proposito deinde imperiali edicto, anathema Chalcedonensi Concilio diceret. Noverat impostor Timotheus haud facilè executioni mandari haec posse, nisi Encyclicae sub Leone Imperatore editae, & Episcoporum totius Orbis manu roboratae, publico edicto obliterarentur, & contraria Episcoporum omnium subscriptione priores antiquarentur sententiae. Primò itaque Constantinopolim accersivit Timotheum Basiliscus, eodemque suadente, Encyclicum
edictum ipsimet Timotheo inscriptum, vulgavit. Haec Theo- 518
dorus Lector compendio prodit, & fusiùs Evagrius lib. 3. 594
c. 4., ubi subjungit. *Igitur Timotheus cum in Urbem Regiam venisset, persuasit Basilisco, ut Encyclicas literas ad omnes ubique Episcopos mitteret, & ea, quae Chalcedone gesta fuerant, & Leonis librum anathemati subjiceret. Literae autem sic habent. Encyclica epistola Basilisci. Imperator Caesar Basiliscus, Pius, Victor, Triumphator, Maximus, semper Augustus, & Marcus nobilissimus Caesar, Timotheo Reverendissimo, & Dei amantissimo Archiepiscopo magnae Urbis Alexandrinorum.* Marcus Basilisci filius erat, atque ut ex Nobilissimi titulo eruitur, dictus tunc solum Caesar. De quo tamen haec habet Chronicon Alexandrinum. *Extemplo Domina Verina Imperatorem creavit Basiliscum fratrem suum ...... Porrò Basiliscus simul ac coepit imperare, coronavit filium suum Marcum, & Impe-*

ratorem renunciavit. De imperiali porrò Antencyclica haec ibi n. 31. Theodorus. *Basiliscus Chalcedonensem Synodum damnans, eique apertè repugnans, cum imperiali diplomate Timotheum Alexandriam dimittit, & Petrum Fullonem Antiochiam.*

VII. In ea porrò Basiliscus damnationis Encyclici Tomi autoramentum ex fundamentali Eutychianistarum principio petit, quod nos in Epistola nostra II., pro irretractabili Dogmaticae S. Leonis judicio adversus Galli scriptoris cavillationes defendendo, Italico idiomate exarata, & jampridem Neapoli typis edita, exposuimus, quodque statuebat; Ephesino Canone interdictum esse, aliam fidei expositionem condere; contra quem abiisse Patres Chalcedonenses cum Eutyches & asseclae perperam hariolabantur, tum perurget in praesenti Antencyclica Imperator, subjungens. *Quoniam verò Imperialis providentiae proprium est, non praesenti solum, sed futuro etiam tempore securitatem subditis suis provida mente largiri, decernimus, ut omnes ubique locorum sanctissimi Episcopi Encyclicae epistolae nostrae ipsis exhibitae, subscribant, perspicuè declarantes, se soli Trecentorum, & octodecim Sanctorum Patrum divino Symbolo inhaerere........ Quemadmodum Sanctissimi Patres, qui in Ephesiorum Metropoli postea convenerunt, decreto suo definierunt, solum videlicet sacrum Symbolum Trecentorum & octodecim Sanctorum Patrum, tanquam regulam fidei, sequi oportere, anathematizantes, ac penitus rejicientes à sanctis Ecclesiis quicquid apud Chalcedonem factum est offendiculum Orthodoxae Plebi, quippe quod totius Orbis, Nostraeque privatim felicitati fuerit impedimento. Qui verò post hosce nostros divinos apices, quos ex Dei sententia promulgatos à nobis esse confidimus; quippe qui optatam ab omnibus unitatem sanctissimis Dei Ecclesiis conciliant; novitatem, quae adversus fidem Chalcedone facta est, aut inter disputandum, aut inter docendum, aut in scriptis suis quocumque demum tempore, & modo, ac loco proferre unquam, aut omnino nominare tentaverint, eos tanquam tumultus, ac seditionum sanctis Dei Ecclesiis, & universis, qui nostro imperio parent, auctores, Deique, ac nostrae salutis hostes, juxta leges, quae jampridem de ejusmodi improbitate latae sunt à Beatae, ac Divae memoriae Imperatore Theodosio, quas etiam & huic nostrae sacrae epistolae Encyclicae subjicimus.* Hactenus Imperialis Encyclica,

qua non Concilium tantum Chalcedonense obliterari, antiquarique jubet, sed etiam innovat jampridem à Marciano abolita Theodosii junioris edicta, quibus Chrysaphii, & Dioscori suasione, fundamentale Eutychianistarum principium, in Latrocinali Ephesino publicatum, de universis fidei formulis, demta Nicaena, inhibendis, fuerat confirmatum. Quae omnia leguntur in III. Parte Concilii Chalcedonensis. Illud hinc quoque discimus, Encyclicis inserta annexaque fuisse quaecumque ad conciliandam illis fidem opportuna censerentur. 449

VIII. Encyclica publicatur Constantinopoli, ac Timotheus triumphantis in morem satellitio Eutychianistarum stipatus, ac legitimus velut Episcopus, ingenti fastu ad Ecclesiam processit. Rerum ordinem, ubi de imperii invasione per Basiliscum facta, hisce verbis describit Theophanes. *Ac statim Zenodiae maximè verbis ad id impulsus, rectae fidei bellum indicit. Quare Timotheum Aelurum, promulgato edicto, revocavit exsilio, Petrumque Fullonem in Insomnium monasterio latitantem, Sedi restituit: quotquot autem sanctam Synodum Chalcedonensem adversarii respuebant, ii liberrimè impugnabant veritatem. Aelurus ad haec perditis ac sceleratis Alexandrinis, qui forte Constantinopoli hospitabantur, collectis, è Palatio supplicatione ducta, Asino vectus, ad Ecclesiam profectus est: cumque ad aedem, Octagonum dictam advenisset, Asino lapsus, attrito pede, cum ignominia retromeare coactus est.* Octagonus locus fuit octo constans concameratis porticibus, ubi ingens aderat Bibliotheca, & cum aliis XII. commorabatur Doctor, Oecumenicus nuncupatus; quos simul omnes, teste Theophane, quum adversarios expertus esset edicto suo adversus Imagines evulgato, una cum Bibliotheca incendit Isauricus Leo. Aeluri tyrannidem breviùs perstringit Theodorus Lector. *Porro Aelurus cum seditiosam ac incompositam Alexandrinorum turbam collegisset, una cum illis ex aedibus Basilisci supplicans ad Ecclesiam processit, ipse Asino vectus. Cumque ad locum, qui Octagonus dicitur, pervenisset, graviter prolapsus est; & fracto pede, cum ingenti ignominia recessit.* Supplicationem hanc indictam à Timotheo reor, ut ipse Basilisci Encyclicam in Ecclesia publicaret. Moribus enim receptum erat, ut si quae

792 (margin, beside "phanes")
716
518

de Ecclesia edicta conscriberent Imperatores, ea non Magistratus, sed in Ecclesiis Episcopi promulgarent; ut de
457 Leonis Encyclica factum, cujus evulgationem Anatolium promovisse, supra monuimus, & alia Principum exempla commonstrant.

IX. Sed modum jam inquiramus, quo Encyclica Ecclesiis fuerit intimata, & quae ob plurium acceptationem mala sint consecuta, perspiciamus. Acacio primùm subscribendam, & subjacentibus Episcopis intimandam, direxit Imperator, qua suscepta, id ille egit, quod ibid. num. 32. refert Theodorus. *Basiliscus generali sanctione Chalcedonensem Synodum rejici jussit. Operam autem dabat, ut idem quoque faceret Acacius. Verùm id perficere nullo modo potuit, cum universa Civitas una cum mulieribus, & parvulis in Ecclesiam conveniens, Basilisco obstitisset. Quin etiam Acacius semetipsum, & Cathedram, & Altare nigris vestibus obtexit ..... Basiliscus furorem populi metuens, ex Urbe regia discessit, cum interdixisset Senatoribus, ne cum Acacio colloquerentur. Minabatur autem populus, se Urbem incensurum.* Haec priora sunt adversus Basilisci Encyclicam gesta, in quibus populi zelus commendandus est, qui probè conscius fidei confirmationem per Encyclicum Tomum sub Leone fuisse factam, in quo & roborata Chalcedonensis Concilii professio fuerat, & anathema Timotheo Aeluro dictum, arbitrabatur haec omnia non sine gravi fidei discrimine tentari, ac promoveri.

X. Acacius autem de improbo Imperatoris, Timothei, & Eutychianistarum ausu Simplicium Romanum Pontificem certiorem fecit: Qui continuò epistolas ad Basiliscum dedit. Perperam enim Zenoni inscriptas circumferri, sed ad Basiliscum fuisse directas, pluribus probant Pagius, & Coustantius in novissima epistolarum Romanorum Pontificum collectione. In ea itaque epistola, quam refert Baronius ad ann. 476., asserit Simplicius, se Leonis Magni epistolas, quas supra recensuimus, dirigere, Dogmaticam scilicet ad Anatolium, atque aliam ad Imperatorem Leonem de officio Mediatoris datam. Remittit autem ad archiva, in quibus Tomus ille Encyclicus Episcoporum totius Orbis exstabat. *Suppetunt affatim clementiae tuae [si in Palatii sui requiri mandet archivis] cum nostrorum coëun-*

tium definitione Majorum documenta copiosa. Neque enim conscientiam vestram latere credendum est, quae per cunctas Provincias Orientis ex Imperii vestri arce diffusa sunt; illa scilicet, quae vel ad Augustae memoriae Marciani, nihilominus & Leonis, vel ad Chalcedonensis Concilii Beatae recordationis Praedecessor meus Leo consulta direxit: quibus ita planè ac dilucidè Sacramentum Dominicae Incarnationis exposuit, ut non modo Catholicus, sed ne Christianus quidem valeat nuncupari, quisquis illic Redemtionis suae caussas non evidenter agnoscat. Certè ut facilis vobis non desit instructio, earumdem exemplaria literarum ad Fratrem, & Coëpiscopum nostrum Acacium misi, vestris sensibus offerenda. Duae itaque illae Leonis epistolae, prima ad Flavianum, ad Leonem Imp. altera, in qua de Mediatoris officio tractabatur, circumferebantur, velut communis ac certissimus index, in quo Redemtionis caussae luculenter possent dignosci. Pergit deinde. *Haec igitur pietas tua recensere dignetur, vel quae totius Orientis Episcopi de hujus praedicationis confessione rescripserint: aspiciet profectò examinata diligenter, & veraciter promulgata, atque ideo pestiferae falsitatis ambagibus nequaquam debere pulsari.* Quibus equidem laudatum Encyclicum Tomum ejusque irretractabilem autoritatem proponit. Quo autem in censu cum Encyclicus ipse Tomus, tum Dogmaticae S. Leonis epistolae haberi debeant, in hunc modum ostendit. *Quapropter clementiam vestram ..... precor atque obsecro, ut imitatores facti tantorum ac talium Praedecessorum, nefandae praesumtionis operarios Catholico pectore respuentes, regia censeatis potestate cohiberi. Quisquis, sicut praedixit Apostolus, praeterquam accepimus, seminare molitur, anathema sit. Nullus ad aures vestras perniciosis mentibus surrependi pandatur accessus: nulla retractandi quicpiam de veteribus constitutis fiducia concedatur. Quia, sicut saepius iterandum est, quod Apostolicis manibus cum Ecclesiae universalis assensu acie meruit Evangelicae falcis abscindi, vigorem sumere non potest renascendi, nec in Dominicae Vitis fructiferam valet redire propaginem, quod igni deputatum constat aeterno.* De epistolis autem à Leone Magno aut editis, aut susceptis, quas Basilisco legendas transmisit Simplicius, ita in epist. ad Acacium, apud Baronium p. 371. scribit. *Nota namque, & omnibus*

illic poteſtatibus celebrata , quae ſanctae memoriae Praedeceſſor meus Leo ad conſultationem Auguſtae recordationis Leonis ſcripſerit , & quam veneranter accepta ſint , recognoſcat . Unde lucem foeneratur quod ſupra aïebamus , epiſtolam per duos legatos à Pontifice ad Imperatorem tranſmiſſam , deque Chriſti Mediatoris officio tractantem , velut Encyclicam fuiſſe ſusceptam , atque omnium ſubſcriptione munitam , fidei decretum evaſiſſe .

XI. Quid ad haec egerit Acacius , quidve Simplicio Romano Pontifici reſcripſerit , ignorabatur Patrum noſtrorum aetate : ſed poſteaquam à Cl. Holſtenio inventa eſt epiſtola , Acacio ſubinde data , in qua Pontifex ad ea reſpondit, quae ſibi per Legatos , & per epiſtolam de Baſiliſci , Timotheique Aeluri nefandiſſimis auſibus ab illo fuerant renunciata , apparuit cum Acacii zelus , tum antiqua illa , & peroptima conſuetudo , ut praepoſtera iſtiuſmodi adversùs fidem acta ad Eccleſiae Caput referrentur . Sic autem Simplicius in ea epiſtola , quae hodie legitur in Collectione Romana Holſtenii pag. 194. reſcribit Acacio . *Literis tuae dilectionis , quas per filium noſtrum Epiphanium Diaconum probatae fidei direxiſti , ea, quae ſtrictim religioſiſſimi filii noſtri Preſbyteri , Archimandritae cum Monachis , vel ante ſcripſerant , latiùs indicaſti , & prolixo quidem volumine , ſed ſermone neceſſario retuliſti ; ut quid vel Conſtantinopoli , vel in aliis regionibus ab Haereticis geſtum eſt , diſceremus ; ac ſingula quae contra Eccleſiaſticas regulas , & contra ipſam Catholicam fidem ubicumque commiſſa ſunt , ante noſtros oculos collocaſti , quatenus videatur , quo etiam remedio ſubveniretur Eccleſiis , quibus vim ſub occaſione Tyrannicae dominationis per abſentiam Chriſtianiſſimi Principis pernicioſus latro , & recidivus invaſor Alexandrinae Eccleſiae , lapſus exſiliis , irrogavit* . Directum ad ſe aït Simplicius Actorum volumen . Ex quo conjicimus , una cum Baſiliſci Encyclica , eadem perſecutione ſaeviente , geſta omnia direxiſſe Acacium , quatenus pleniſſimè de rebus Orientalibus Pontifex inſtrueretur : quod ipſamet epiſtolae verba commonſtrant .

XII. In Synodo Conſtantinopolitana Acacii zelo ea
518 omnia fuiſſe peracta , quae Theodorus Lector , atque iiſdem,
792 quibus ille , verbis regerit Theophanes ; adeo ut populus om-

nis adversus Basiliscum sit commotus, testantur Acta Daniëlis Stylites cap. 40. & seqq., quae apud Surium die II. 470
Decembris leguntur. Ac propterea Synodus haec Constantinopolitana, quae communiter à Collectoribus omittitur, huic anno 476. restituenda est, & prior censenda, quae statim ab evulgatione Encyclicae, perfidiam decernentis, & haereticum edictum rescidit, & populum, ne assentiretur, universum commovit. Enimverò Synodum hanc cum Episcoporum multitudine, tum fidei defensandae ardore celebrem fuisse, sat innuunt verba Pontificis, eidem Acacio scribentis, ibid. pag. 196. *In quo nec nostrae preces apud Religiosissimum Principem, nec dilectionis tuae suggestio, aut tantorum Fratrum nostrorum, quos advenisse Constantinopolim reperimus, imploratio Sacerdotum, aut supplicatio Monachorum, laborare poterit. Quin quicquid ad integritatem Catholicae fidei pertinet, in qua Ecclesiarum est constituta securitas, regressu pietatis suae, Domino se ubique prosequente, omnium praeveniens vota restituit. Et apud mentem Christianissimam facilis est impetrandi gratia, ubi Religionis est caussa. Sicut ergo literis nostris, ita tuae dilectionis, vel omnium Fratrum, qui se ad documenta fidei suae Christianissimi Principis praesentavere conspectui, suggestione repetendum est, ut Timotheus cum sequacibus suis ad irremeabile dirigatur exsilium*. Et mox: *Diu autem Fratres, & Coëpiscopos nostros apud Constantinopolim non convenit demorari; nunc praecipuè, cum propter concussionem persecutionis, quae mota fuerat, solicitae, atque attonitae sunt in suprascriptis Ecclesiis Civitates*. Subjungit deinde irretractabilia esse Chalcedonensis Concilii acta, eâque inter alias de caussa, quod Encyclico edito Tomo sint firmata. Unde pro ejus fidei custodia postulat, ut Episcopi, in Concilio adunati, ad Ecclesias proprias regrediantur. *Ne aliquis dubius rationis, ac trepidus mentis exspectet novi aliquid post Chalcedonense Concilium contra definitiones ipsius retractari: quia per universum Mundum insolubili observatione retinetur, quod à Sacerdotum universitate est constitutum, & sicut apparuit, Coelestis totiens ultionis assertione firmatum. Unde divino judicio reluctatur quisquis ejusdem venerabilis definita Concilii post tot divinae indignationis exempla non sequitur*. Et in Actis Daniëlis Stylites, ubi de Acacio. *Pontifex autem quum omnes*

ferè

ferè eximios congregasset Episcopos . Horum autem aliqui cum Acacio degentes Constantinopoli, Populum suis decretis instruxerunt ad Encyclicum spernendum edictum, alii ad Daniëlem excitandum perrexêre, ut fidei patrocinium susciperet. Quae autem egerit Daniël, & qua Apostolica in objurgando Basilisco libertate, quibusve etiam praedictionibus sit usus, prolixè enarrant Acta.

Mirum sanè est celeberrimi hujus Constantinopolitani Concilii Acta à Scriptoribus fuisse penitùs omissa, quorum ideo plerique omnes harum rerum seriem, historiamque nec perspicuè, nec accuratè satis proposuerunt hactenus, discusseruntque. Operae autem pretium Concilii hujus explanatione fieri patet, tum quòd ejusdem Acta ex Simplicii epistola, & Vita Daniëlis sat superque constent, tum quòd illius solicitudine in Tractu Constantinopolitano farta tectaque perseveraverit Chalcedonensis Concilii autoritas; factumque, ne totus Oriens in haeresim prolaberetur. Nos interim Concilii hujus Acta eò libentiùs in Eruditorum conspectum protulimus, quòd subinde Tomi Encyclici, de quo superiori §. disputatum est, ex iis autoritas aestimiumque eruatur, quippe cum à Romano Pontifice, tum ab universis Tractus Constantinopolitani Episcopis, in praesenti coetu collectis, argumentum ex eo desumtum sit ad irretractabile Chalcedonensis Concilii judicium demonstrandum.

XIII. Monachorum Constantinopolitanorum zelus, eodem Concilio praeeunte, enituit in Chalcedonensi defendendo Concilio, & Encyclio, ut Evagrius loquitur, oppugnando. Praeter Daniëlem Stylitem, Olympius pariter Monachus, non impari Sanctitatis fama, fideique zelo nobilis, summa libertate Basiliscum objurgavit. Utriusque hac in
518 re labores paucis complexus est Theodorus Lector. *Magnus autem Daniël, zelo fidei succensus, è columna descendit, & una cum plebe, atque Acacio conventus Ecclesiasticos frequentavit ..... Daniël verò, Monachis, & quibusdam ex Populo secum assumtis, perrexit ad locum, in quo erat Basiliscus. Et Olympius Monachus magna cum libertate Basiliscum*
792 *alloeutus est*. Eadem repetit illius fere èxscriptor Theophanes in Chronico.

XIV.

XIV. Romanam autem Synodum à Simplicio fuisse indictam ad Basilisci, Timothei Aeluri, atque Eutychianorum nefarios infringendos conatus, suadent illae, quas emisit, epistolae. Hae quippe recepto more in Romana Synodo condebantur, quibus & Orientalium ausibus modum faciebat Pontifex, & Occidentales solicitè commonebat, ut à perditissimorum hominum nequitia caverent, atque in avita fidei professione persisterent. De Synodo equidem sub Simplicio habita, haec Synodicus libellus Pappi n. 94. *Similiter Simplicius, qui Leoni Romae successerat, Divina, & Sancta constituta Synodo, Dioscorum, & Timotheum anathemate notavit, & Sanctam Chalcedonensem Synodum confirmavit*. Cum universo itaque Constantinopolitano Tractu Occidentales Episcopi, Romano Pontifice praeeunte, in retinenda irretractabiliter Chalcedonensis Synodi autoritate perstiterunt.

XV. Publicato interim Encyclio, improbas manus dederunt reliquae Orientis Provinciae, quarum elenchum prodit Evagrius l. 3. c. 5. *His Encyclicis literis, ut scribit Zacharias* 594 *Rhethor, Timotheus, qui paullò ante reversus ab exsilio fuerat, consensit. Petrus quoque, cognomento Fullo, Episcopus Antiochiae, qui una cum Timotheo erat Constantinopoli. His ad hunc modum gestis, ut Paulus quoque Archiepiscopalem Ephesi Sedem susciperet, decreverunt. Porrò idem Zacharias refert, Anastasium etiam Hierosolymorum Episcopum, qui Juvenali successerat, iisdem Encyclicis subscripsisse, aliosque item complures: adeo ut circiter quingenti numero fuerint, qui Leonis epistolam, & Chalcedonense Concilium damnaverunt*.

XVI. Timotheus itaque Aelurus, cui istiusmodi Basilisci Encyclicae inscriptae fuerant, earum praecipuus factus executor, Ephesinum Concilium indixit, in quo improbi Episcopi vulgatae Encyclicae subscripserunt. De Ephesino hoc conciliabulo ita ibid. Evagrius. *Idem Zacharias aït, Timotheum Constantinopoli digressum, in Ephesiorum Urbem venisse, atque illic Paulum in Archiepiscopali Sede collocasse. Qui, cum jam priùs ab Episcopis illius Provinciae juxta antiquiorem consuetudinem ordinatus fuisset, Sede exciderat*. In eo itaque malignantium Concilio sub haeretico, & infensissimo Chalcedonensis fidei hoste Timotheo, post

Pauli restitutionem, omnes subscripserunt. Imo decretum, seu potius libellum ad Imperatorem direxerunt, in quo se liberrimè subscripsisse attestantur. Fragmenta libelli hujus reservavit ibid. Evagrius; atque ex iis dignoscimus, postulasse eos Imperiale patrocinium adversus Acacium, & Episcopos Constantinopoli consistentes, quos haud obscurè sugillant. *Sed calumniis* (inquiunt) *ac mendaciis nos insectantur, quasi vi quadam, ac necessitate compulsi, Sacris vestris, & Apostolicis Encyclicis literis subscripserimus.* Haec illi, Acacii, & Constantinopolitani Concilii comminationes veriti, quum Exarchatus Asianus tunc Patriarchali Constantinopolitanae Sedi subderetur. Pergunt deinde pro editae Encyclicae defensione. *Nihil igitur aliud praeter Sacras vestras Encyclicas literas proponi sinatis: pro certò habentes id, quod jam dixi, universum Orbem rursum eversum iri, & quod mala, quae à Chalcedonensi Synodo importata sunt, levia esse videbuntur....... Protestamur coram Servatore N. J. C. liberam esse pietatem vestram, rogamus, ab ea, quae illis irrogata est, justa, & Canonica, & Ecclesiastica condemnatione, ac depositione: praesertim verò ab ea, quae irrogata est ei, qui per multa facinora deprehensus est Regiae Urbis Episcopatum non ritè administrare.* Quibus satis indicant, ab Acacio, & Synodo Constantinopolitana decreta fuisse directa, nequis haeretical Basilisci Encyclicae subscribere auderet; ut propterea Ephesini praevaricatores patrocinium Imperatoris postularint, ne Acacio succumberent.

XVII. Haud aliter Antiochenus Tractus, Fullone classicum praecinente, & subscripsit Encyclicae, & anathema in Chalcedonense Concilium, ejusque asseclas dixit. Qua
792 de re Theophanes in Chronico. *Ceterum Julianus Antiochiae Praesul, ex rebus gestis dolore concepto, vitam amisit. Petrus autem Fullo Thronum invadens, se ad anathemata, & tumultus excitandos convertit.* Eadem de Fullone habet Eutychianistarum Breviculus. Quod autem ad Hierosolymitanum Antistitem attinet, praeter Zachariam, & Evagrium, narrantes, Anastasium Hierosolymorum Episcopum Basilisci En-
555 cyclicae subscripsisse, Cyrillum etiam habemus testem in Vita S. Euthymii, quam & pridem Surius ad diem Ja-

nuarii XX., & deinde Bollandiani edidêre. Ibi enim prolixiùs narrat excitas ab Eutychianis Monachis seditiones, haudquaquam iis inferiores, quas nefarius ille Theodosius ipso Chalcedonensis Concili tempore contra edita decreta commoverat: quaeque descriptae sunt in III. Parte Conc. 451
Chalced. Haec autem ad rem nostram Cyrillus. *Cum verò Basiliscus occupasset Imperium, fecit Conciliabulum adversùs S. Synodum Chalcedonensem; quo quidem nitens pars eorum, qui erant Schismatici in Sancta Civitate, cum sibi Gerontium quendam praefecisset Archimandritam, multa innovat adververfiis Ecclesiam, nec minora iis, quae priùs ausus fuerat Theodosius*. Quid autem pro hac haereticali Encyclica egerit Alexandriae Aelurus, in Synodico num. 97. legimus. *Quum autem Zeno Leoni utrique, & magno, & parvo in Imperio successisset, Basiliscus, & Harmatius id invadentes, eum expulerant: & cum proposuissent, Synodum Chalcedonensem planè evertere, generali decreto Timotheum, cui Aeluro cognomen erat, ex Chersone evocarunt; qui quum Alexandriam venisset ..... impia congregata Synodo, multis anathematismis Sanctam Chalcedonensem Synodum subjecit*. Eadem refert Evagrius l. 2. c. 594
6. Atque haec priora fuêre Tragoediae hujus acta, quibus adversùs Chalcedonensem Synodum conclamatum est, praecinente Zenodia, Eutychianistarum laqueis irretita, improbitatem juvante per Encyclicam Basilisco, & Timotheo Aeluro, omnium pridem Episcoporum decretis per Encyclicum Tomum damnato, impietatis exsecutore, & promotore delecto.

XVIII. Hactenus de Basilisci Encyclica: de Antencyclica Catholicorum sequitur differendum. Simplicius, ut ab Acacio de Basilisci conatibus adversùs fidem fuit commonitus, non desiit epistolis, atque insuper comminationibus Tyrannum solicitare ad haereticalia revocanda edicta. Equidem, quod mox videbimus, Simplicii hortatu permotum fuisse Imperatorem ad Encyclii vim omnem infringendam, manifestè innuit in epistolis ad Episcopos Dardaniae Gelasius Pontifex. *Nam si Basiliscus, ut dictum* 492
est, Tyrannus, & Haereticus, scriptis Apostolicae Sedis vehementer infractus est, & à plurimis revocatus excessibus. Et mox. *Sanctae memoriae Papa Simplicius non solùm Basiliscum*

Tyrannum .... pro iisdem ipsis excessibus auctoritate libera saepius increpasse noscitur. Periêre quidem istiusmodi, quae magno rei huic illustrandae adjumento esse poterant, Simplicii epistolae: nihilominus merita laude minimè defraudandus est, qui, emissis duabus laudatis epistolis, & commemorata Encyclici Tomi autoritate, competenti zelo elaboravit, ut per Acacium, & Synodum Constantinopolitanam Episcopi Tractus illius non ab haeretica tantùm communione abstinerent, sed insuper adeo strenuè Basilisco obsisterent, ut Encyclicam novo Encyclio antiquare cogeretur.

XIX. Itaque Basiliscus, qui à Synodo Constantinopolitana, à Monachis, & Populo, minarum seditionisque metu, ex Urbe Constantinopolitana recedere coactus fuerat, de
792 evulganda Antencyclica coepit cogitare. Theophanes quidem scribit, ipsum etiam Acacium, Populi tumultus veritum, dissimulanter in Basiliscum invehisse. Sic enim ille ad ann. 477. *Acacium territum Cleri, & Monachorum Constantinopolitanorum agmine, pro Chalcedonensi Synodo decertante, & in unam cum eis ire sententiam dissimulantem, ea de caussa adversùs Basiliscum, & Zenonem ex Ecclesiae suggestu perorasse. Quo comperto, Populi furorem Basiliscus metuens, excessit Civitate*. Sed quum Acacius solicitè Constantinopolitanam Synodum coëgerit, adjutores adhibuerit sanctissimos Monachos, volumen ad Simplicium miserit, atque ab eodem commendationis literas acceperit, aegrè admodum assentimur Theophani, praesertim cum Acacius idem in Synodi Chalcedonensis defensione ad obitum usque permanserit. Audiendus itaque Zacharias potius, & ex eo Evagrius ibid. cap. 7. *Scribit etiam idem Zacharias, Acacium Constantinopolitanum Episcopum, ob eas res dolore perculsum, Monachos, & Populum Urbis Regiae adversùs Basiliscum, ut qui Haereticus esset, concitasse: Basiliscum verò literas suas Encyclicas tandem abnegasse, & lege lata constituisse, ut ea, quae per subreptionem facta fuerant, irrita essent: literas denique prioribus Encyclicis contrarias misisse, quibus Chalcedonensis Synodus confirmabatur*. Hasce quidem Antencyclicas omisit Zacharias, reservavit autem Evagrius.

XX. Porrò Antencyclicarum tenor istiusmodi erat, apud

eun-

eundem Evagrium ibid. . Ἀντεγκύκλιον Βασιλίσκου . *Antencyclicae literae Basilisci . Imperatores Caesares, Basiliscus , & Marcus . Apostolicam , & Orthodoxam fidem , quae ab initio in Catholicis Ecclesiis viguit , & quae ad nostrum usque Imperium obtinuit , quae & nunc sub Imperio nostro obtinet , & in perpetuum deinceps praevalitura est ...... solam , illaesam , & inconcussam praevalere , & in omnibus Catholicis , atque Apostolicis Orthodoxorum Ecclesiis perpetuò manere decernimus , nec quicquam aliud praeterea requiri . Hanc igitur ob caussam cuncta , quae fidei , vel disciplinae Ecclesiasticae caussa sub Principatu nostro facta sunt , sive Encyclicas , sive alias epistolas , sive aliud quodlibet , irrita & cassa esse praecipimus : Nestorio simul , & Eutyche , & cunctis aliis haeresibus , nec non & iis , qui idem cum illis sentiunt , anathemate damnatis . Ac de hoc argumento nec Synodum fieri , nec amplius quaestionem ullam moveri volumus , sed ea firma , atque inconcussa remanere .*
Theodorus autem Lector Antencyclicam in Ecclesia Constan- 518
tinopolitana primùm innuit lectam & publicatam, n. 34. *Assumta Uxore Zenonide , in Ecclesiam profectus , excusavit se Acacio , & Clero , ac Monachis ...... alio Edicto abrogans ea , quae priùs constituerat .* Illud praeterea hinc docemur , alias huc & illuc missas epistolas , Encyclioque priori decreto annexas, per hoc Antencyclion irritari , nec non damnatos declarari consentientes Eutycheti , ubi Timotheum ipsum apertè sugillat , quem Haeresiarchae perditissimè adhaerere , noverant omnes . Zeno deinde , recuperato Imperio , eadem haereticalia omnia acta novo edicto obliteravit cassavitque , referente Chronico Alexandrino, quod , post illius enarratam restitutionem , subjungit . *Mox legem sancivit , qua decreta Basilisci Tyranni , in literis generatim ad omnes praescriptis, comprehensa , abrogata fuêre .* Quod equidem fieri in epistolis ad Zenonem datis, postulaverat Simplicius.

XXI. Ecclesiam autem Alexandrinam , ejusque invasorem Timotheum quod attinet , praestat audire Breviculum Eutychianistarum . *Quum Basiliscus occupasset Imperium, damnare coepit Chalcedonensem Synodum , & Catholicos persequi . Tunc denique Timotheus ille damnatus , accepta libertate, venit Constantinopolim , & damnatos Haereticos locis suis reddit . Vadit Alexandriam ; fugit Timotheus Catholicus , & in*

Monasterio latet .... Redit Zeno Imperator ad Regnum; Basiliscus opprimitur. Mittitur Alexandriam, ut pulso pervasore, Timotheus Catholicus redderetur Ecclesiae. Sed Timotheo damnato morte praevento, Petrus (Moggus scilicet, Diaconus Aeluri, quo in facinoribus, & haereticalibus Encycliciis utebatur) *consors ipsius, ab uno Haeretico Alexandrinis Episcopus ordinatur. Quem nihilominus dejici jussit Christianissimus Imperator* [Zeno] *& reduci Timotheum Catholicum*. Quo autem tempore, quave ratione Sedem occupa-
792 verit Moggus, in hunc modum prodit Theophanes. *In his Timotheus Aelurus moritur, & in ejus locum Petrus Mongus inducitur, Vir nequam, & veritatis adversarius, olim depositionis poena multatus. Hic ab uno Episcopo, eoque pariter deposito, consecratur. Hunc Dei zelo moti Monachi quidam aderti, sex tantùm & triginta dies Pontificatus honorem assecutum deturbant: & iterum Timotheum Salophaciolum, Virum Throno di-*
553 *gnum restituunt*. Paullò aliter Liberatus in Breviario c. 16. ubi de Zenone. *Scripsit Anthemio Augustali, ut Petrum quidem Sacerdotio privaret, Timotheum verò in Episcopatum reduceret, & Autores inthronizati Petri puniret. Anthemius verò, accepta Imperiali jussione, expulsit Sacerdotio Petrum, tanquam adulterum, & contra leges Ecclesiae Catholicae factum, & in Episcopalem Sedem Timotheum Salophaciolum revocavit. Qui Episcopatu recepto, misit quosdam Clericos, gratias agens Imperatori*. Nobilis enimverò fuit veritatis Chalcedonensis Synodi triumphus iste, adeo quidem, ut, eodem testante Liberato, Timotheus Aelurus prae Zenonis metu sibi mortem veneno consciverit.

XXII. Antiochenae Ecclesiae status, atque in evertendis Encyclicis resipiscentis Tyranni, zelus est aperiendus. Persistebant Antiochiae adhuc Eustathiani, acerrimi Nicaenae fidei defensores, qui electos Constantii potentia Patriarchas nusquam passi sunt. Illi itaque effecêre, ut Fullo ejiceretur. Asseclae equidem Eutychianorum Johannem Apamenum elegerunt: sed, eo post tres menses pulso, substitutus est Stephanus, quemadmodum referunt Theophanes, Gelasius in gestis de nomine Acacii, & Liberatus in Breviario. Illi autem successit Calendio, quo Patriarcha, *Hi, qui Eustathii caussa ad id usque temporis se-*

paratim

paratim collectas egerant, Ecclesiae adunati sunt, post annos centum ab obitu Eustathii. Quod Theodorus Lector l. 2. n. 1. testatur. Grande ergo hocce commodum Antiochenis accessit ex restituta Chalcedonensis Concilii professione, & haereticalibus Basilisci cassatis Encyclicis. Unde Evagrius l. 3. c. 10. *Ejecto autem Petro, Stephanus Antiochensis Ecclesiae Episcopatum sortitus est...... Post Stephanum verò, ejusdem Sedis administratio Calendioni commissa est. Hic omnibus, qui ipsum adibant, persuasit, ut Timotheum una cum Encyclicis Basilisci literis sub anathemate damnarent*.

XXIII. Restat ad spectabiliorem triumphi hujus exitum commonstrandum, ut Asianorum conversionem recolamus. Cum enim iidem prae reliquis decretum in Synodo edidissent, ad haereticalem defendendam Encyclicam, aequum erat, ut resipiscentes, perfidiam clariùs ejurarent. Quod sanè praestitêre, ut author est ibid. c. 9. Evagrius. *Interim verò Episcopi Asiae, ut Acacium placarent, excusatione apud eum usi sunt, veniamque petierunt, missis ad illum Poenitentiae libellis: quibus asseverabant, se necessitate adactos, non autem sua sponte Encyclicis literis subscripsisse: jurabantque non ita se habere, nec se aliter, quam juxta Chalcedonensis Synodi formulam credere nunc, & ante credidisse*. Adjecerunt autem & hanc in praedictis libellis professionem. *Adjuvantibus enim precationibus vestris, Deo acceptis, & Divino Numine, ita credimus, sicut à Luminaribus Orbis terrarum Trecentis illis & octodecim, & à Centum & quinquaginta Sanctis Patribus accepimus. Credimus praeterea quae Chalcedone piè ac rectè definita sunt à Sanctis Patribus illic congregatis*.

XXIV. Sub idem tempus, Anastasio Hierosolymitano vita functo, Martyrius successor electus, fidei, atque imprimis Chalcedonensis Concilii professionem illico edidit, quod fusè refert Cyrillus in Vita S. Euthymii. Annotat 555
autem, eundem epistolas Zenoni, & Acacio per Phidum Diaconum dedisse, ut Gerontium, ceterosque Eutychianos, qui subscripserant haereticali Encyclicae, comprimerent: Novisse eum in itinere ex S. Euthymii visione, brevi futurum, ut Haeretici expellerentur: ac denique Episcopos omnes, Gerontio, & Romano exceptis, Catholicis professionibus unitos, anathematizatis iis, quae con-

tra Chalcedonensem Synodum acta fuerant, sollennem egisse festivitatem.

Atque hic exitus fuit Encyclicae, atque Antencyclicae Basilisci. Ex hac interim gestorum serie luculentissimè dignoscitur, quanta persuasione, quantoque molimine Romani Pontifices, Catholicique Episcopi, Encyclicum Tomum sub Leone editum, promoverint: constat insuper, quomodo Episcoporum consensus, & in ipsa Synodo datus, idemque per Encyclicas confirmatus, pari jure, aestimio, & pondere fuerit exceptus, atque ex utroque perinde capite adversùs haereticalem Basilisci Encyclicam promotus. Haec verò Imperatorum Leonis, & Basilisci gesta prolixiùs, & accuratiùs expendimus, tum ut quae hactenus de evulgatione, autoritateque Encyclicarum, de Tomis Encyclicis, deque Antencyclicis asseruimus, diluciùs hinc confirmentur; tum quòd hoc pacto commodiorem viam sternamus Historicis, quas huic subjiciemus, Dissertationibus.

XXV. Perseverantem Seculo VII. Encyclicarum morem, usumque Antencyclicarum haud minus solicitè arripuerunt pravi Homines, protrudendarum Ecclesiae novitatum cupidi. Unum producimus hoc loco Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum, perfidum Monothelismi antesignanum.
639 Is publicatam in Synodo Constantinopolitana Imperialem Ecthesim Heraclii, nec tamen omnium eousque subscriptione firmatam, in alia Synodo confirmari voluit, deditque hac de re ad Episcopos Orbis Encyclicam. Utriusque Synodi Constantinopolitanae fragmenta leguntur Secret.
649 III. Lateran., Tom. III. Concil. pag. 798., & in fragmento Synodi II. sub Pyrrho pag. 802. haec leguntur. *Decernimus itaque, cum gratia in praesenti quidem convenientes nobiscum sanctissimos Episcopos, qui necdum Imperialis praedicationis insinuationi subscripsisse probantur in tempore praecedenti, ut proprias subscriptiones post nostram subscriptionem actibus subjungere debeant: nec non & eos, qui in hac Regia, & à Deo conservanda Urbe postmodum conjunxerunt, & minimè subscripserunt per solicitudinem, quorum interest subscribere, Praesules. Curavimus autem nihilominus, Deo donare, & ad eos, qui absentes sunt, apud nos gesta cum Encyclia nostra sine dubio destinare epistola, quatenus & eorum unusquisque per suam simili-*

ter

ter subscriptionem eidem Orthodoxae praedicationi consentiat, & suam per subscriptionem praecedentibus conjungant mentem: ut nobis inturbulentus fons, & suavissimus salutiferorum permaneat Dogmatum: Ex quo haurientes rationales oves Domini solitae sunt bibere, & abundantia Divini laticis incrassantes, atque sitis penitus sine experimento permanentes. Qui hoc facere paratus minimè fuerit, sed permanens in inobedientia, condemnationi separantium se de integritate Corporis Christi semetipsum miserrimè submissurus est, & judicium contra se irrecusabile ex authoritate Apostolicarum Sedium sibimet provocans, donec per subtiliorem intentum semetipsum ad viam salutiferam revocarit. Hactenus Haeresiarcha, pietatis, religionisque personam gerens, ut receptissimo in Ecclesia medio Ecthesim, & Monothelismum universo Orbi propinaret, subindeque in fidei regulam cruda ejus insomnia transirent. Ex his interim multa colliguntur, quae susceptum argumentum extra omnem ambiguitatis aleam locant. Patet scilicet primò, Encyclicam à Patriarcha, ejusque Synodo subscriptam, dirigi consuevisse, ut absentes ceteri omnes subscriberent. II. post universalem subscriptionem, magisterium Ecclesiae fuisse in illis repraesentatum. III. consensum hunc secutum, indicem fuisse veritatis, unde Populi, & Pastores certò cognoscerent puritatem, veritatemque Dogmatum. IV. tandem liquet, decreti Encyclici refragatores *judicium irrecusabile* Apostolicarum Sedium sibi provocasse, deque integritate Corporis Christi fuisse sejunctos.

Haec ex effectu lucidiùs etiam apparent. Direxerat Pyrrhus Encyclicam suam, Ecthesis confirmatricem, non ad Johannem IV. tantummodo, sed etiam ad Occidentales Episcopos. Ii verò, qui pacta sancita inter Honorium, Sophronium, Sergium, & Cyrum ignorabant, ut Honorii nomen, & quod gravius erat, decretum velut ab ipso editum de una in Christo voluntate, prout Pyrrhus in sua Encyclica asseverabat, viderunt; dubii, & anxii consuluerunt Johannem Pontificem. Unde is ad amovendam calumniam Typum rectae fidei edidit, ut aït Libellus Synodicus, ad Heraclium, Davidem, & Constantinum, Heraclii filios, una cum Apologia, in qua Honorium à calumnia vendicat. Excitatorum per Orientem tumultuum

memi-

meminit in Apologiae initio, ita ſcribens, apud Sirmondum Tom. III. Opp. pag. 474. *Quantum enim ex diverſis ſuggeſtionibus, quae ad nos catervatim venerunt, quinimo & ex ipſo quoque auditu didicimus, omnes Occidentales partes ſcandalizatae, Fratre noſtro Pyrrho Patriarcha per literas ſuas huc atque illuc tranſmiſſas, nova quaedam, & praeter regulam fidei praedicante, & ad proprium ſenſum, quaſi ſanctae memoriae Honorium Papam Deceſſorem noſtrum attrahere feſtinante, quod à mente Catholici Patris penitus alienum erat*. Hanc epiſtolam ſuam plurimorum ſubſcriptionibus roboratam, in Orientis Eccleſiis appendi juſſit Pyrrhus, ut refert Theodorus
641 Pontifex in epiſt. ad Paulum Conſtantinopolitanum, qui à Conſtante, ejecto Pyrrho, ad Sedem Conſtantinopolitanam fuerat evectus. Pontifex enim recenſens motiva damnationis Pyrrhi, hoc praeſertim elevat, quod Encyclicam, ita ſubſcriptam, ad populos decipiendos appendi in Eccleſiis curaſſet, atque in erroris ſubſidium nominaſſet Honorium. Eodem de argumento agitur in diſputatione Pyrrhi cum Maximo Martyre habita, ut ſupra nobis eſt annotatum.

§. XIX.

DE TESTIMONIIS, QUAE A PONTIFICIBUS, CONCILIIS, ET PATRIBUS MUTUARI EX ENCYCLICIS CONSUEVERE.

Synopsis.

I. *Disquisitionis usus, atque praestantia.* II. *Encyclicum de Lapsis decretum laudat Romanus Clerus, ad Cyprianum scribens.* III. *Laudatur à Julio Pontifice Synodi Alexand. pro Athanasio Encyclica.* IV. *Encyclicus Leporii libellus à Pontificibus, Conciliis, & Patribus laudatus.* V. *Zosimi Tractoriam commendat Coelestinus.* VI. *Encyclicarum authoritatem commendant Generalia Concilia.* VII. *Imprimis Ephesinum.* VIII. *Athanasius contra Georgium se tuetur authoritate Encyclicae.* IX. *Theophili Alex., & Justiniani Imp. adversus Origenistas Encyclicae, suprema velut decreta habentur.* X. *Id multis comprobat Basilius M. in epistolis, in caussa Eustathii Sebasteni editis.* XI. *Quid vox* [illegible] *apud eundem in epistola ad Damasum.* XII. *Damaso praebuit occasionem celebris Tomi evulgandi.* XIII. *Expenditur ejusdem Basilii epistola ad Patrophilum.* XIV. *Encyclicarum remedium commendat Alexander Alex.* XV. *Ad Eustathium frangendum, unum Basilio opportunum erat Encyclicarum remedium.* XVI. *Eusebius Dorylaeensis ex Encyclica Concilii Antioch. contra Paulum Samosat. Nestorium coärguit.* XVII. *Marius Mercator ex Zosimi Tractoria Pelagianos praejudicat.* XVIII. *Arius caussam suam fidit Encyclicis.*

I. ARgumenta, quae ex Tomo Encyclico, sub Leone Imperatore edito, repetit Simplicius ad obliterandam Basilisci Encyclicam, adversus Chalcedonensis Concilii authoritatem publicatam, praebuere nobis institutae disquisitionis locum, quam eò accuratiùs persequi decet, quum hoc sacrum quoddam velut signaculum, cui non prorsus 467

fidere, Christiano homini nefas, Encyclicarum pondus, & praestantiam firmet, roboretque. Enimverò argumenta, rationesque ad terminandas controversias propositae, si irrefragabilis judicentur autoramenti cum ab iis, qui proponunt, tum quibus proponuntur, rem simul etiam conficere omnem judicantur. Hinc quum Simplicius Pontifex autoritate Encyclii sub Leone Imperatore conditi, in quo omnium Episcoporum Orbis consensu Chalcedonensis Synodus fuerat confirmata, Basilisci Antencyclion contenderit antiquandum, planè consequitur, adductum ex Encyclica quavis argumentum testatissimae veritatis criterium apud omnes praeseferre. Quod autem de Tomo illo Simplicius, & post ipsum Eulogius, Cassiodorus, Facundus, aliique supra laudati fecère, id aliis à Pontificibus, Generalibus Conciliis, gravissimisque Patribus eadem persuasione factum, multis monumentis est nobis exploratum: ut propterea operae pretium facturi simus, si quotquot Ecclesiasticis decretis statutisque autoramentum ex aliis Encyclicis repetière, quatenus multa lectione deprehendere valuimus, in eruditi Lectoris conspectum proferamus.

250 II. Ac primò quidem occurrit Cleri Romani epistola ad Cyprianum, in qua, quid in Libellaticorum caussa sit agendum, exponunt. Exstat inter Cyprianicas n. 31., & in hunc modum incipit. *Quamquam bene sibi conscius animus, & Evangelicae disciplinae vigore subnixus, & verus sibi in Decretis Coelestibus testis effectus soleat solo Deo Judice esse contentus, nec alterius aut laudes petere, aut accusationes pertimescere: tamen geminata sunt laude condigni, qui cum conscientiam sciant Deo soli debere se judici, actus tamen suos desiderant etiam ab ipsis suis Fratribus comprobari. Quod te, Frater Cypriane, facere non mirum est, qui pro tua verecundia, & ingenita industria, consiliorum tuorum nos non tam judices voluisti, quàm participes inveniri: ut in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inveniremus, & tuorum consiliorum honorum cohaeredes, quia & affirmatores esse possimus.* Edita superioribus temporibus pro Lapsis jam fuerant *Encyclica* decreta, eaque tanti autoramenti, ut eorum vigore subnixis nihil esset pertimescendum. Id quod luculentius seqq. verbis declarant. *Nec hoc nobis nunc nuper consilium co-*

gitatum est, nec haec apud nos adversus improbos modo supervenerunt repentina subsidia, sed antiqua haec apud nos severitas, antiqua fides, disciplina legitur antiqua: Quam videlicet Catholicus Orbis in Encyclicis scriptis constituerat, ut prolixius, ubi de Encyclica adversus Libellaticos edita, disputabimus. Quamobrem antiqua haec disciplina, per Encyclicas constituta, tantae erat securitatis, ut & Coelestium Decretorum nomen obtineret, atque in ea asserenda nullas pertimesceret accusationes Romanus Clerus. Tametsi verò epistola haec à Novatiano perscripta fuerit, stylo & elegantia Cyprianicis hauddubie aequanda; quoniam nihilominus apud eundem Clerum recitata fuit, & suscepta, omnium quoque nomine ad Cyprianum directa est: quod ipsemet Cyprianus in epist. ad Antonianum, illius verba commemorans, apertè testatur. *Additum est etiam, Novatiano tunc scribente, & quod scripserat, sua voce recitante, & Presbytero Moyse tunc adhuc Confessore, nunc etiam Martyre, subscribente, ut Lapsis infirmis, & in exitu constitutis pax daretur.* Deque ejusdem epistolae cum argumento, tum authore verba facit Pacianus ad Sempronianum Novatianum epist. 3. 370
Novatianus vester cum adhuc in Ecclesia degeret, & scripsit, & suasit, & legit. Eandem, quam ipsi sequebantur disciplinam, observandam proposuerunt Siciliae Episcopis per epistolam, quae huic erat subjecta, quaeque intercidit. Romani etiam Confessores literas suas ad Cyprianum adjecerunt, quae pariter desiderantur, nisi quod earum memoriam reservavit ille in epist. 32. Hi omnes antiquam disciplinam, in Encyclicis exstantem, legi in Ecclesiis consuetam, suo calculo, & usu confirmarunt. Atque hoc primum est exemplum, exstans illud quidem, & sat commonstrans receptas in prioribus Encyclicis consuetudines, quae velut Coelestia decreta suscipiebantur. Eas quidem ad Africanos omnes Episcopos fuisse à Cypriano subinde directas, ipsum habemus testem in epist. 32. laudata.

III. Haud aliter Encyclicam epistolam, quam pro tuenda Athanasii innocentia ediderunt Alexandrinae Synodi Patres, laudat Julius Pont. in epistola ad eosdem data, quam 339
recitat Socrates l. 2. c. 23. p. 111. *Nam & vestra, & illius fides ea ratione ab universis cognita, & comprobata est. Nisi* 440

enim tot, ac tantae contigissent vexationes, quis unquam crederet, aut vos de tanto Episcopo tale tulisse judicium, tantoque charitatis ardore eum complexos esse: aut illum tot, ac tantis virtutibus ornatum fuisse: propter quas Coelestium etiam praemiorum spe minime fraudandus est. Sanctissimus idem Pontifex, quantopere in fidei tractatibus vim Encyclicarum consecutus fuerit, quove in pretio easdem haberet, sat luculenter demonstravit in epist. ad Orientales, quam recitat Athanasius in Apolog. ad Constant. Imp. pag. 744. Scribit enim. *Quod si igitur (quemadmodum scribitis) pro exemplis in Novatum, & Paulum Samosatensem editis, decreta Synodorum observari oportet, certè minimè oportuit, calculos Trecentorum Episcoporum irritos haberi. Aequè enim illi Ariani haeretici sunt, & calculi contra istos dati paris sunt momenti cum calculis, quibus illi damnati sunt*. Pergit ostendere, Encyclicas à Cornelio contra Novatum, & à Synodo Antiochena contra Paulum Samosatenum editas, idem planè robur, eandemque vim in illorum Haereticorum damnatione habuisse, quam habuerint adversus Arium, & asseclas Nicaenorum Patrum Conciliaria decreta. Quid luculentius, & evidentius optes?

IV. Sed id omne, quod contendimus, in uno Leporii li-
532 bello factum à Pontificibus deprehendemus. Johannes equidem II. in epistola ad Eviēnum Senatorem, ad Liberium aliosque Encyclicum hunc Leporii libellum commendat. *Leporius in epistola, quam Aurelius Episcopus Carthaginensis, & B. Augustinus, & Synodus Africana firmavit*. Ejus subin-
540 de recitat testimonium. Quod & fecerat Facundus Hermianensis Episcopus l. 1. c. 4. *Scripsit libellum satisfactionis Leporius ad Galliae Episcopos, quem Venerabiles Patres Aurelius, & Augustinus, & ceteri sic probaverunt, ut ad faciendam veritatis fidem etiam suas ei subscriptiones adjicerent*. Ejus & ipse prolixum excerpit testimonium. Quapropter in suppli-
431 catione à Basilio, & à reliquis Monachis Theodosio oblata, quae in Synodo Ephesina Parte I. c. 17. p. 1335. legitur, inter celebriora Patrum opuscula, qui duarum in Christo naturarum, & unionis hypostaticae dogmata orthodo-
420 xè luculenterque explanarunt, Leporius recensetur, idemque in Libello emendationis hauddubiè, in quo ante hanc

Syno-

Synodum, Catholicam de Verbi Oeconomia ſententiam fue-
rat profeſſus. Imo in ipſa Chalcedonenſi Synodo Act. II., 451
ubi Dogmatica S. Leonis ad Flavianum lecta eſt, inter ea
quae ab eodem adjecta ſunt Veterum Patrum teſtimonia,
legimus. *Item ejuſdem Auguſtini in ſermone de expoſitione fi-
dei*. Ubi ampliſſimum ex Leporii libello fragmentum ad-
ducit Leo, ſub Auguſtini nomine quidem, quod ab Augu-
ſtino imprimis fuiſſet ſubſcriptus, & adprobatus, ſeu, quod
vult Queſnellius in notis ad epiſt. 134. S. Leonis, quoniam
author ejus fuerit Auguſtinus, quem ſubinde Leporius eſt
profeſſus, ceterique Epiſcopi ſubſcripſerunt. Non ſecus
quippe in altera ad Leonem Imperatorem Dogmatica de
Mediatoris officio, ampliora adjiciens Leo Pontifex SS. Pa-
trum teſtimonia, & illud pariter Auguſtini nomine laudat.
Item ejuſdem ex libro aſſertionis fidei: *Noſtrum namque eſt cre-
dere*. Et reliqua, quae in eodem Libello ſatisfactionis, ſeu
emendationis Leporii leguntur Tom. II. Conc. p. 306.
Ex quo habes, Leonem Pontificem in ſua utraque epiſto-
la ex eo libro teſtimonium adduxiſſe, qui in Archivis Apo-
ſtolicae Sedis ſub Auguſtini nomine ſervabatur, fortaſſe
quòd Auguſtinus ad Apoſtolicam Sedem, ut confirmaretur,
ipſe direxerit. Interim fatetur S. Leo, ſe teſtimonia illa ad-
ducere, quibus Patres in opuſculis ad Eccleſias directis,
doctrinam Catholicam expoſuerunt. Ac de hoc quidem te-
ſtimoniorum delectu intelligenda ſunt quae habet in epi-
ſtolis 53. 54. 55. 56. Edit Queſnel., ubi aſſeverat, directam
à ſe Paternarum authoritatum ſufficientem inſtructionem.
Quemadmodum & in epiſt. 68. ad Paſchaſinum c. 3. ſcribit.
*Ut autem in omnibus plenius tua ſit inſtructa dilectio, SS. Pa-
trum noſtrorum de Sacramento Incarnationis Domini quid ſenſe-
rint, & quid Eccleſiis praedicaverint, ut evidenter agnoſceres,
aliqua ad dilectionem tuam ſcripta tranſmiſi, quae noſtri quoque
apud Conſtantinopolim cum mea epiſtola allegarunt*. Quum vi-
delicet Dogmatica per Anatolium quaquaverſum tranſmiſ-
ſa, ante Synodi congregationem à Metropolitanis fuit ſub-
ſcripta, ut dicitur Act. IV. Chalced. Concilii; quod teſti-
moniis ſimilibus ex aliorum Patrum Encyclicis utitur in au-
rea ad Marcianum Adlocutione, ut in Differt. III. mon-
ſtrabimus.

V.

430 V. Coelestinus etiam in epist. ad Nestorium, Parte I.
Concilii Ephesini c. 7., Encyclicam laudat adversus Pela-
gium editam. Sic enim eam orditur. *Aliquantis diebus vi-
tae nostrae, post nefandum, & saepe damnatum dogma Pelagii,
atque Coelestii, Catholica Fides quietem habuit, quando eos cum
sanae opinionis sequacibus, telis unitae sententiae Oriens, Occi-
densque percussit.* Atque hinc quidem pessimè Nestorium ip-
sum egisse colligit, qui Julianum susceperat, ejusque socios,
Pelagianae consortes haeresis, à quibus hactenus Zosimi
Tractoria minimè fuerat subscripta, Tractoria inquam, ab
Attico, Sisinnioque, Nestorii in Constantinopolitana Sede
praedecessoribus, veneranter suscepta, atque ab Universi
Orbis Episcopis adprobata. Unde Oriens, & Occidens uni-
tis sententiis Pelagianae pravitatis asseclas omninò pro-
straverant.

VI. Concilia Generalia depromtis ex Encyclicis docu-
mentis usa plerumque fuisse, exploratum est. Synodus
451 equidem Chalcedonensis Pacificam Cyrilli epistolam, cui
434 Pacis tempore Orbis Episcopi subscripserant, ceu Canoni-
cam recepit, eandemque, peremtorium velut decretum,
regerit, infringendae Eutychianorum perfidiae opportu-
325 num. Et multò pridem Nicaena Synodus non aliis verbis
sententiisque Samosatenianos improbavit, quàm quibus An-
270 tiochena Synodus in Encyclica ad universas Ecclesias dire-
431 cta, usa est. Id produnt Basilius, ceterique Monachi in lau-
dato libello, ubi Catholicum Unionis, & distinctionis na-
turarum in Christo dogma asseverant definitum *A Sancta
Synodo Antiochiae contra Paulum Samosatenum congregata,
quae centum octoginta numero Patres complexa, illum propter
suam impietatem (negabat enim Christum natura esse Deum,
& Dei Patris filium) exauctoravit, à Magna, & Sancta Tre-
centorum decem, & octo Episcoporum Synodo apud Nicaeam
habita, quae sententiam eorum, qui Antiochiae contra Paulum
Samosatenum convenerunt, confirmavit, & approbavit.* Hinc
fragmentum illud, quod sub nomine Concilii Nicaeni con-
tra Paulum Samosatenum in Synodo Ephesina adductum
est, demonstrabimus ex Encyclica Concilii Antiocheni reip-
sa fuisse desumtum, quum de eadem opportuniùs sermo
redibit.

VII. In Synodo verò Epheſina Actione I. Patres, exa- 431
men de Cyrilliana ad Neſtorium Encyclica inſtituentes,
teſtimonia imprimis adduxere ex Encyclicis Athanaſii ad 326
Epictetum, duabus Theophili Alexandrini Paſchalibus, 385
Gregorii Nazianzeni ad Cledonium, & Baſilii de Spiritu 370
Sancto, quae quidem ſcripta, Encyclicos libellos Chalcedo-
nenſium Patrum Adlocutio indigetat. Pauca enimverò vi-
deri haec poterant teſtimonia, ex duodecim tantummodo
Patribus prolata, ut Vincentius Lirinenſis in II. Commo- 434
nitorio adverterat: Sed quoniam deſumta illorum quatuor
praeſertim ex Encyclicis deprehendebantur, in quibus uni-
verſitas, atque omnium Epiſcoporum in eadem doctrina
conſenſio ſat poterat commonſtrari, Patribus peridonea vi-
ſa ſunt ad univerſalis Eccleſiae ſenſum repraeſentandum,
Neſtoriique perfidiam refellendam. Id quod ut oſtenderent,
continuò Neſtorii aſſerta ſubjecerunt, ut Haereſiarchae per-
verſitas, lydio velut lapide, cum Encyclicis Athanaſii,
Theophili, Gregorii Nazianzeni, & Baſilii collata, certius
innoteſceret. His adjecta eſt Capreoli Carthaginenſis Pri- 431
matis epiſtola, in qua edita illa ſuperioribus temporibus En-
cyclica decreta proponit Patribus Epheſ., iiſque urget ſedulò
accuratèque inhaerendum, cujuſmodi fuerant ſive Concilii
Antiocheni adverſus Paulum Samoſatenum Encyclica, ſi-
ve adverſus Pelagianos Innocentii I., Zoſimique Tracto- 402
riae, quarum ſubſcriptione univerſi Orbis Epiſcopi ortho- 417
doxam doctrinam ſatis ſuperque expreſſerant. Synodum au-
tem his commonet. *Novas doctrinas priſcae auctoritatis robo-
re inſtructi, è medio profligetis, atque ita quibuſcumque novis er-
roribus reſiſtatis, ne hos, quos pridem impugnavit Eccleſia, hiſ-
ce temporibus repullulantes, Apoſtolicae Sedis auctoritas, Sa-
cerdotumque in unum conſona ſententia repreſſit, ſecundae diſ-
putationis praetextu vox jam dudum ablata renovare videatur.*
Recolit priſcam autoritatem Capreolus, quâ conſona in
unum Sacerdotum ſententia, nova haec Pelagianorum, at-
que Neſtorianorum deliria repreſſit. In quibus equidem
graphicè proponit cum Encyclicarum pondus autoritatem-
que, tum dogmata per eaſdem ſemel conſtituta, praetextu
ſecundae diſputationis nullatenus ad examen eſſe revocan-
da. Atque hac eadem de cauſſa Capreolus ipſe dogmaticam

ad Vitalem, & Torantium in Hiſpania Epiſcopos ſcripſit epiſtolam, in qua catholicum adverſus Neſtorianos dogma pluribus adſtruit, atque hanc Epheſinae Synodo datam epiſtolam laudat, ut videre eſt Tom. I. Opp. Sirmondi pag. 362., qui hanc Capreoli adverſus Neſtorianos dogmaticam primus vulgavit. Cyrilli autem Encyclicas, alteram ſcilicet ad Neſtorium, ad Orientales de Pace alteram, & utramque concordi Epiſcoporum Orbis ſubſcriptione firmatam, fidei regulam evaſiſſe deinceps in Eccleſia, luculenter de-
533 monſtrat Hypatius Epheſinus Archiepiſcopus in Collatione Conſtantinopolitana, juſſu Imp. Juſtiniani cum Severianis habita. Illis enim proferentibus Cyrilli epiſtolas, in quibus duas in Chriſto ſubſiſtentes naturas poſt unitionem abdicat; quaſque nec Encyclicas, nec ab Epiſcopis fuiſſe ſubſcriptas conſtabat; repoſuit Hypatius, Tom. II. Concil. Hard. p. 1165. *Nos ea, quae Epiſtolis ejus Synodicis conſentiunt, ſuſcepimus: quae autem non conſentiunt, neque damnamus, neque velut legem Eccleſiaſticam ſequimur. Synodicas autem ejus dico...... Epiſtolas, quae à Sanctis Conciliis & ſuſceptae, & confirmatae ſunt: ideſt, tam eam, quae ad Neſtorium, quam eam, quae ad Orientales ſcriptae ſunt. Nam contraria his neque damnamus, neque ſicut illius ſuſcipimus.* Quumque id explicuiſſet Apoſtolorum exemplo, qui ante decretum Synodi Hieroſolymitanae multa oeconomicè egerant, quae ad exemplum, & regulam trahenda minimè ſunt, velut eſt ipſum decretum, huic comparat Encyclicas Cyrilli, earumdemque evehit teſtimonia, & inconcuſſam autoritatem affirmat.

VIII. Sed & apud ſacrorum Tractatorum celeberrimos ea viguit conſuetudo, ut ad dogmata confirmanda, & ſtatuenda Eccleſiaſticae diſciplinae capita, ſi quae occurrerent ejuſdem argumenti, Encyclicas adhiberent. Ita S. Athanaſius, quum potentia Conſtantii, & Arianorum perſecutione, Alexandrinam Sedem relinquere coactus fuiſſet, ſub-
356 ſtituto illi abs Arianis eiſdem Georgio, epiſtolam *ad Orthodoxos Epiſcopos, quum per Arianos perſecutio fieret*, direxit, in qua alteram ad eoſdem datam laudat Encyclicam, occaſione qua in priori alia perſecutione Romam aufugerat, ut
341 Conciliabuli Antiocheni ſententiam revocaret, cujus vi &

ipſe

ipſe fuerat damnatus, & Gregorius Alexandrinus creatus Epiſcopus. Per quam ergo priorem Encyclicam, omnium Orbis Epiſcoporum ſubſcriptione firmatam, ejus innocentia conſtiterat, fueratque Alexandriae intruſus Georgius anathemati ſubjectus, eam in praeſenti laudat Encyclica. *Nam quoniam Gregorium, quem antea Euſebiani Arianis Epiſcopum conſtituerant, poſtquam de illo ſcripſiſſem, omnes vos Eccleſiae Catholicae Epiſcopi jure merito ob impietatem anathemate percuſſiſtis, & abdicaſtis, quemadmodum probe ſcitis: ob eam cauſſam Georgium nunc iiſdem Arianis miſerunt Epiſcopum*. Ex ea itaque nervosè coärguit, non ſecus ac Gregorium, Georgium ſimiliter intruſum, eſſe anathematiſmis plectendum. Huic autem ſecundae adverſus Georgium Encyclicae addidit epiſtolam, quae quidem in vulgata Athanaſii Opp. editione inſcribitur, Oratio I. adverſus Arianos, reipſa Apologia eſt, & cauſſae communis adverſus Georgium, & Arianos defenſio, ad Epiſcopos omnes Alexandrinae Diaeceſeos tranſmiſſa. Quod animadvertit Cl. Valeſius in obſervationibus ad Socratem cap. 7. p. 388. *Quare ſupradicta Athanaſii epiſtola Circularis ad omnes Orthodoxos, non adverſus Gregorium ſcripta eſt, qui jam pridem obierat, ſed adverſus Georgium recèns intruſum in Sedem Alexandrinam. Contra quem etiam ſcripta eſt ab eodem Athanaſio altera Circularis epiſtola ad Epiſcopos Aegypti, & Lybiae, quae in vulgatis editionibus perperam inſcribitur, Oratio prima adverſus Arianos, cum tamen ſit epiſtola Encyclica, ſicut dixi, ad omnes per Aegyptum, & Lybiam Epiſcopos, quae jungi omnino debeat epiſtolae Circulari ejuſdem Athanaſii ad omnes Orthodoxos. Eſt enim ejuſdem utraque argumenti*. Hactenus ille. Epiſtola porrò haec ad Orthodoxos ſequioribus temporibus aeſtimii tantum obtinuit, ut die 2. Maii feſtiva S. Athanaſii publicè in Sacris conventibus legeretur; quod in Codd. ejuſdem Mſſ. antiquum Scholion annotavit.

IX. Anteaquam de Aegypto egrediamur, illud quoque annotare praeſtat, à Theophilo primùm per Encyclicas in 385
Origeniſtarum errores anathema fuiſſe dictum, unde haeretici habiti deinceps ſunt aſſeclae eorumdem. Atque ex
communi hac perſuaſione Theodorus Alexandrinae Eccleſiae Diaconus, Actione III. Concilii Chalced., inter alia ac- 451

cusationum capita, in libello contra Dioscorum comprehen-
sa, probaturum se jurejurando spondet, quod ille, *exercens
inimicitias adversus ejus rectam fidem, haereticus constitutus,
& semper quae Origenis sunt sapiens: & haec homo neque San-
ctae Trinitatis blasphemiis abstinens*. Quînam sanè probare id
poterat Theodorus, unde pravitatis, & haeresis postulat
Dioscorum, nisi ex Theophili Encyclica, quam totius Or-
bis consensu probatam diximus, & qua haeretici declarati
sunt asseclae? Haud aliter reviviscentis Origenianae haere-
sis occasione, Justinianus evulgatam Theophili definitionem
confirmaturus, edidit tum celebrem Encyclicam à Menna
541 in Concilio Constantinopolitano primùm adprobatam; at-
que ad reliquos subinde Patriarchas directam, quam illi
suo pariter calculo probatam, subscribendam per Provin-
cias direxere; tum dogmaticam distinctim alteram ad Zoï-
lum Alexandrinum Antistitem, ex qua testimonium sumsit
680 Synodus VI. Act. X., ubi inter alia Patrum testimonia, pag.
1231. legimus: *Item relectum est ex eodem Codicillo testimo-
nium ejusdem Sanctae memoriae Justiniani, ex Dogmatica epi-
stola ad Zoïlum Sanctissimum Patriarcham Alexandriae, cujus
initium*: *Literas relegentes*; *continens ita*. Haec quidem epi-
stola ab illis, qui scriptorum Justiniani seriem, & catalo-
gum contexuerunt, plerumque fuit omissa. Perperam sanè.
Et illam enim distinctim ab Imperatore scribi, exigebant
imprimis Aegyptii Monachi; & tanto subinde in pretio fuit
habita, ut Synodus VI. gravissimum ex ea testimonium de-
sumserit. Atque ut ad Theophili Encyclicas redeat sermo,
ipse Justinianus in Tractatu Encyclico adversus Origenem,
eas generatim laudat, atque illam praesertim, quam, Pa-
399 triarchali probante Alexandrina Synodo, in Origenismi
damnationem evulgavit. Id legere est in eo Tractatu Tom.
III. Concil. p. 362. ipso in lemmate. *Ex expositione Synodi-
cae epistolae Episcoporum Aegypti, atque Alexandriae adversus
Origenis doctrinam*. Vides ergò, quantum obtinerent aesti-
mationis istiusmodi Encyclicae, ex quibus à Pontificibus,
Conciliis, atque etiam ab aliis Encyclicarum autoribus va-
lidissima depromta sunt argumenta.

X. Sed ne in amplissima per semet materia, de qua & nonnulla jam in iis, quae Typis Vaticanis prodierunt, Ob-

serva-

ſervationibus ad Anaſtaſium Bibliothecarium diximus, & ſparſim deinceps dicturi ſumus in ſeqq. Differt., temerè vagetur oratio, ſeligere lubet ex Patribus Baſilium M. qui 370
editarum Encyclicarum autoritate plerumque diſputavit. Inter multas ejus epiſtolas, praeſertim eas laudabimus, quas edidit in cauſſa Euſtathii Sebaſteni Epiſcopi. Innuimus in ſuperioribus, quid ille egerit, legatione pro Synodo 365
Lampſacena functus, & quemadmodum Epiſcoporum Occidentis, Orientiſque ſubſcriptiones corrogaverit, quibus in Synodo Tyanenſi relectis, Baſilio duce proclamata 368
fuit Nicaena fides, & confirmata. Euſtathius deinde per extortas Epiſcoporum omnium ſubſcriptiones ea ſimulatione uſus, Epiſcopatui quidem, à quo ob crimina exciderat, eſt reſtitutus: ſed ad vomitum reverſus, atque Arianis, & Macedonianis adſociatus, fidei puritatem, Eccleſiarumque unitatem divexare ſatagebat. Mala haec Damaſo, & Occidentalibus Epiſcopis, quorum praecipuè ſubſcriptionibus fultus Euſtathius, adverſus Nicaenam fidem graſſabatur, denunciare conſtituit Baſilius; quod egit in epiſt., quae E. n. 74. In ea porrò cauſſam dicit, cur antea iis de rebus nihil conſcripſiſſet, tum quod videlicet, velut Ponticae Diaeceſis Exarcha, zelo fidei, & miniſterii officio, confinitimae primùm Armeniae ſuccurrere teneretur; tum quod malae ſuſpectaeque fidei ab Haereticis fuiſſet poſtulatus: Ceteroquin quantum ſecuritatis Encyclica, ab illis emittenda, periclitanti Orientali Eccleſiae ſit allatura, in hunc modum aperit. *Vos vero quanto ab illis habitatione remotiores eſtis, tantò plùs apud Plebem habetis fidei: ad quod & hoc accidit, quod ad curandos oppreſſos, adjumento vobis eſt gratia Dei. Quodſi plures quoque unanimes eadem decreveritis, manifeſtum eſt, quod multitudo eadem decernentium indubitatam omnibus efficiet Dogmatis ſuſceptionem.* Qua Magni Baſilii teſtificatione nihil equidem ſplendidius afferri potuit ad Encyclicarum pondus aeſtimiumque commendandum.

Retecturus itaque priores Euſtathii ſimulationes, dolos, & perjuria, quibus propria ſubſcriptione, & libello Romae apud Liberium fidem ſuam teſtatus fuerat; atque in aprico locaturus, quemadmodum ad veteres blaſphemias

regressus, Provinciarum illarum pacem turbare, & incautiores pertrahere ad exitium elaboraret, rem omnem ab ovo, quod aïunt, aggreditur, & nervoso quo solet dicendi genere, ita pergit. *Est itaque unus ex illis, qui plurimùm excitant turbarum, Eustathius è Sebasta minoris Armeniae. Hic olim institutus ab Ario, cum is Alexandriae florens, impias adversùs Unigenitum Dei blasphemias strueret, sectator illius & inter selectissimos discipulos connumeratus fuit. Postquam verò ad suos reversus, à beatissimo Hermogene Caesareae Episcopo, propter impiam opinionem condemnaretur, confessionem illi obtulit sanae fidei, atque ita manus impositionem ab ipso obtinuit. Ubi verò dormitionem accepit Hermogenes, mox ad Eusebium Constantinopolitanum sese contulit: qui & ipse nibilo minus atque quisquam alius, impium Arii dogma tuetur. Inde post quibusdam de caussis pulsus, ad patriam sese recepit: illique denuo erroris purgationem obtulit: sed ita celata & obtecta mentis impietate, ut quandam exhiberet verborum rectitudinem. Mox verò ubi utcumque adeptus esset Episcopatum, anathematismum contra* ὁμοούσιον *in Synodo Ancyrae habita, scripsisse deprehenditur. Ex illa ad Seleuciam profectus, cum illis, quos ejusdem habet opinionis, ea gessit, quae omnes norunt. Constantinopoli verò iterum ad ea, quae ab Haereticis proposita sunt, consensit. Atque ita Episcopatu ejectus, propterea quod jam in Meletina Synodo depositus esset, viam sibi ipsi, per quam restitueretur, excogitavit; eam videlicet, ut ad vos proficisceretur. Quae verò sint illi à Beatissimo Liberio proposita, & ad quae consenserit, nobis clam est: nisi quod epistolam attulit, per quam restitueretur: eam ubi Tyanae Synodo exhibuit, in suum locum restitutus est. Iste itaque jam fidem eam, in quam receptus est, depopulatur, cum illis facit, qui* ὁμοούσιον *condemnant. Deinde & Pneumatomachorum quoque haeresi patrocinatur. Quoniam igitur isthinc vires accepit laedendi Ecclesias, ac* Παῤῥησία, *quam vos dedistis, ad subversionem multorum usus est, necesse est, ut isthinc quoque veniat malorum istorum correctio, scribaturque Ecclesiis, quibus quidem conditionibus ad communionem susceptus sit: semel verò adjiciatur, quomodo jam immutata sententia, gratiam à Patribus, qui tum erant, acceptam, irritam reddat.*

XI. Basilius oratoriè utitur voce Παῤῥησία. Nam ut aït

Suidas noviſſimae editionis Tom. III. p. 50. Παῤῥησία. *Fiducia, Poteſtas, Libertas .... Oratores vocem Παῤῥησία abuſivè dicunt de illis, qui in auditores invehuntur, ſive iiſdem aliquid exprobant, dum eorum, quae perperam facta ſunt, mentionem faciunt. Sic Aeſchines in Oratione contra Timarchum: Nicodemus autem ab Ariſtagora violenta morte necatus eſt, ambobus oculis miſero erutis, & lingua, qua, legibus fretus, liberiùs locutus fuerat* (graecè eſt ᾗ ἐπαῤῥησιάζετο) *exſecta. Et in oratione de falſa legatione. Decrevi intrepidè & palam, quae dicenda ſunt* (graecè Παῤῥησιάσαι) *dicere, liberèque vera loquens, vitam ſervare*. Haec cum Aeſchine Suidas, utut Iſocrates, & Harpocratio dixerint. Παῤῥησίας ἀντὶ τῆς βλασφημίας καὶ λοιδορίας. Illud autem ad rem noſtram quammaximè facit, Baſilium Occidentalium Encyclicam, Euſtathio, ceteriſque Lampſaceni Concilii legatis datam, nuncupaſſe Παῤῥησία, innuens ex Plebis, Eccleſiarumque perſuaſione, indubitatam Dogmatis ſuſceptionem. Qua phraſi apud Plutarchum Apophtegm. Imperat. p. 324. Paryſatis Darii Nothi uxor jubebat: τὸν Βασιλεῖ μέλλοντα μετὰ Παῤῥησίας διαλέγεσθαι βυσσίναις χρῆσθαι ῥήμασι. *Eum, qui Regem admoniturus eſset, byſſinis uti verbis.* Et Epiſcopi Orientales in libello, quem Agapito Romano Pontifici obtulerunt adversùs Severum, & Anthimum Acephalos, poſt ejuſdem Pontificis Encyclicam, quae E. in actis Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna Act. I. Hard. Tom. 2. p. 1226., ita loquuntur ibid. pag. 1218. *Ex quo Chriſtus Deus noſter pro debitis vobis praemiis propter ipſius in omni tempore cum vera fiducia* (graecè eſt Παῤῥησίας) *ſua inviſibili, ac terribili virtute divulgatam confeſſionem, &c.*

980

90

536

XII. Tomus interim Occidentalium, in Oecumenica II. Synodo laudatus, nec non ejuſdem evulgandi occaſio (qua de re in III. Diſſertatione diligentiore criterio, quàm hactenus ab aliis factum ſit, Deo dante, diſſeremus) vix ac ne vix quidem intelligi poteſt, niſi cauſſa illa Euſtathiana in ſua hac origine introſpiciatur. Enimvero quanti faceret nova haec, quae poſtulat Baſilius, Encyclica ſubſidia, ſat hiſce commonſtrat verbis, quibus claudit epiſtolam. *Horum curam à vobis requirimus. Eam adhibebitis, ſi univerſis Orientis Eccleſiis ſcribere dignabimini, ut eos, qui veritatis doctrinam ad hunc modum adulterarunt, tum demum*

ad communionem admittant, si quando errata correxerint. Si verò contentiosè rerum novationi immorari voluerint, ab illis secedant. Ceterum haud ignoramus & ipsi, quod oportuerat nos vestrae prudentiae assessores, communi de his rebus consideratione tractare: verum quoniam nec temporis id ratio permittit, & dilatio perniciosa est, propterea quod Hominum istorum pestis radices agit, necessitate adacti, Fratres hosce misimus, ut simul quaecumque literas fugiunt, de suo vos perdocentes, pietatem vestram eò pelliceant, ut quaesitum Ecclesiae Dei auxilium exhibeatis. Vides ergo Basilium arbitrari, ex aequo auxilium pestiferis Haereticorum ausibus infringendis afferri posse per Concilia, ac per Encyclicas, atque postremum hocce remedium tunc praesertim esse adhibendum, quum mala celerrimam, expeditissimamque opem videntur exigere.

XIII. Alterum porrò se se offert non minoris efficaciae ex eodem Basilio argumentum, quod pondus, autoritatemque Encyclicarum luculenter commonstrat. Scripserat pressus Eustathianorum calumniis atque criminationibus, epistolam ad Patrophilum Episcopum, quae est n. 82. In ea autem enarrata Eustathii, sociorumque apostasia, nec non rejectis, quibus per illos traducebatur, calumniis, refert quae adhibuerit media, ut Apostatas, ac perjuros ad bonam frugem reduceret, eosque ex Encyclicis epistolis, quas illi ipsi detulerant, redarguere se voluisse testatur, quarum vim minimè valentes evertere, falsaque veris commiscentes, judicium declinarunt. *Hoc in ipsis admiratus sum. An propterea quod exhibito à nobis Libello subscripserunt, tanto diffidendi studio usi, ut exsistentia, & non exsistentia commiscuerint, quo delatoribus fidem facerent, non cogitant, quod Romae scriptum ipsorum, quo Nicaenam fidem confessi sunt, reconditum habetur: nec quod e Roma acceptum Libellum Tyanensi Synodo obtulerunt. Quin & apud nos, eandem hanc fidem habens, repositus est*. Pronum est ex hoc loco colligere, quum in laudata superius ad Occidentales epistola dixerit Basilius, ignorare se, quam confessionem Eustathius Romae edidisset, Occidentales dum rescriberent, ad eum transmisisse exemplar Libelli, quem versipellis Homo, sociique Lampsaceni Concilii Legati ediderant, propriaque manu subscripserant, quodque in archivis Caesareensis Ecclesiae repositum, exscriptumque ad

Patro-

Patrophilum ipse transmittit.

Caussam mox aperit simulati illorum ab Arianis recessus, quo ementitis legationibus, imo & Nicaenam fidem professi, Liberium, atque Occidentales appellaverant: repetitque rem omnem ab Eudoxii Constantinopolitani Episcopi, & sociorum persecutione, patrocinante Imperatore Valente, apud quos, ut latam in se eluderent depositionis sententiam, à Synodo Constantinopolitana confirmatam, simulaverant poenitentiam. *Quin* [pergit Basilius] *& propriae orationis obliti sunt: qua cum in medium tum constituti essent, de seductione conquerebantur, quâ illecti, consensissent Volumini, quod ab Eudoxii congregatione compositum fuerat. Quocirca & erroris illius istam excogitaverunt apologiam, ut Romam abeuntes, Patrum inde fidem acciperent: atque ita noxam, qua Ecclesias ex mali consortio laeserant, per melioris inductionem corrigerent. Sed qui tam longinquarum profectionum laborem sustinuerunt, tamque sapienter tum ista concinnati sunt, nunc conviciantur, quasi dolosè ambulemus, & sub praetextu Charitatis, insidiantium fraudem occultemus. Et quae jam circumferuntur, manifestum faciunt, quod Nicaenam fidem condemnaverint. Viderunt enim Cyzicum, & mox, mutata fide, reversi sunt. At quid de verborum immutatione dico, cum ex ipsis rebus factam esse ad contraria inversionem, multis potioribus demonstrare queam argumentis? Qui enim quingentorum Episcoporum contra se promulgato decreto non obedierunt, nec ab Ecclesiarum administratione amoveri sustinuerunt, cum tot consentientium Episcoporum sententia ab officio depositi essent: propterea quod illi, ut aïebant, Spiritus S. non erant participes, nec per gratiam Dei Ecclesias gubernabant, sed per humanam potentiam, ex inanis gloriae desiderio, Ecclesiarum gubernationem rapuerunt: hi nunc eos, qui ab illis ordinati sunt, pro Episcopis agnoscunt.* Colligit ergo ex Encyclica epistola ut Eustathii improbitatem, qua perjurus, & ab Ecclesia extorris factus, sententia depositionis fuerat multandus; ita calumniatori hujusmodi ac perjuro Homini fidem minimè esse adhibendam. Sed quae hic cursim tetigimus, ubi de Tomo Damasi, librata lance expendentur. 360

XIV. Quod autem auxilium in Encyclicis praestolari se aïebat Basilius, idipsum pridem gravissimum, aptissimum-

320 que remedium judicaverat Alexander Alexandriae Episcopus ad contumaces, rebellesque motus comprimendos, quos Arius excitaverat. Quum Haeresiarcha cum asseclis, parvi pendens latam à proprio Antistite excommunicationis sen-
324 tentiam, in Palaestinam aufugisset, in secunda Encyclica errorem denuncians Alexander, contumacemque ejus mentem, innuit quas mutuas ab Orbis Episcopis suscepisset epistolas, & post brevem quidem, sed doctrinalem errorum oppugnationem, concludit, inter cetera remedia peropportunum esse Encyclicarum usum. Ita enim legimus in ea epistola, quae exstat ante Concilium Nicaenum, Tom. I. p. 307. *Et cum multae aliae curationes ad hos sanandos, qui hoc errore vulnerati sunt; tum istud etiam remedium ad medicinam populo ab istis decepto faciendam, inventum est obtemperanti, & cum consensum Collegarum nostrorum intelligant, eorum autoritate ad poenitentiam se seriò recipient.* Quapropter non secus ac Populis, ut Oecumenici Concilii autoritas nota, manifestaque facta est, praestanda injunguntur obsequia; ita Alexander, & post eum Basilius asseverant, declaratum per Encyclicas epistolas consensum, unamque doctrinae professionem efficax esse remedium, quo & Populi consonam Episcoporum in suis Cathedris sedentium definitionem audientes, obtemperarent, & ad poenitentiam adducerentur rebelles.

XV. Sed ad Basilium regrediamur, qui in eadem epistola ad Patrophilum data, quum de Eustathii, sociorumque apostasia fuisset locutus, in hunc modum pergit. *Parem circa fidem inconstantiam, quam in illis video, haud scio, an in aliis ipse viderim hactenus, aut ex aliis audiverim. Arium primum secuti, postea ad Hermogenem sunt mutata sententia conversi, qui ex diametro hostis erat Arii Cacodoxiae: quemadmodum manifestum est ex fide, quae ab illo Viro Nicaeae pronunciata est. Post dormitionem Hermogenis, iterum immutati ad Eusebium defecerunt, Virum, qui omnium eorum, qui Arium sectantur, Coriphaeus est, sicut asserunt qui experti sunt. Inde elapsi, incertum quibus de caussis, iterum ad patriam reversi, denuo Arianam sententiam celarunt. Ubi* Episcopatum *nacti sunt [ut quae interea temporis gesta sunt ab illis, omittam] quoties fidem exponendo novarunt? Ancyrae dede-*

runt

runt aliam , Seleuciae aliam , aliam Constantinopoli , divulgatam illam , & aliam in Lampsaco : postea & quam dederunt in Nicaea Thraciae , & jam aliam in Cyzico : de qua etsi reliqua ignoro , hoc tamen audio , quod pressa Ὁμοουσίου *confessione ,* τὸ κατὰ οὐσίαν ὅμοιον, *jam circumferunt . Et praeterea blasphemias contra Spiritum Sanctum cum Eunomio conscribunt . Istae autem fidei formulae , quas recensui , etiamsi non omnes , sibi ipsis inter se contrariae sunt , nihilominus sententiae produnt inconstantiam ; propterea quod nunquam iisdem verbis contenti , stabiles persistunt* . In hoc ergo Orientis statu , & qui recèns contigerat Ariminensium lapsu , non opportunius aliud remedium Basilio suppetit , nisi Occidentalium excitare zelum, 359
ut , factâ ab Episcopis lapsis Ariminensis formulae per Encyclicas ejuratione , scriberent unanimes , Legatosque in Orientem dirigerent , editas omnes formulas , una demta Nicaena , antiquaturos. Iccirco scripsit & ad S. Athanasium epist. 52. , in qua cum ejus pro Nicaena fide zelum extollit , tum imprimis hortatur , ut Dominicum Cursorem ad Occidentales dirigat , apud quos in summa erat nominis gloria , quatenus ejusdem hortatu compulsi , Encyclicas vicissim ipsi in Orientem dirigerent , atque legatos , *omnia secum habentes , quae in Arimino ad necessariam gestorum, quae illic facta sunt , evacuationem*. Quoniam verò sat noverat , Valentem Imperatorem, tunc ab Arianis partibus stantem , legationem , & epistolas impediturum , haec more consulentis subjungit . *Et hoc nemine sciente , absque strepitu , tacitè , per mare ad eos , qui hic sunt , veniant ; ne qui pacis sunt inimici , adventum eorum praesentiscant* . Imperator quippe dubio procul remedium auxiliumque hoc Encyclicarum , Arianorum suasionibus, praepedivisset.

XVI. Dixerat Alexander , & Magnus Basilius firmaverat , Populorum animis facilè revincendis aptissimum per Encyclicas *remedium auxiliumque* afferri , quatenus *indubitatam Dogmatis susceptionem admittant* . Alio id exemplo , eoque sat insigni , venit demonstrandum . Quum Nestorius suamet 428
improba scita, fretus Chrysaphii, imo & Theodosii Imperatoris potentia , apud quem strenuus erat fidei Athleta , liberè in Urbe Constantinopolitana disseminaret , nemo unus audebat improbum Haeresiarcham , grandia loquentem , fascinan-

temque

temque Plebem, impetere. Euſebius tunc laïcus, Dorylcenſis ſubinde creatus Epiſcopus, tacito libello Populum peſtiferae haereſis commonendum duxit, in quo quidem non alio documentorum genere uſus eſt, quam collatione facta inter errores Pauli Samoſateni, & Neſtorii, aſſumens in ampliſſimum documentum veritatis, Encyclicam
270 à Synodo Antiochena evulgatam. Haec itaque Conteſtatio, tacito autoris nomine; totam brevi Conſtantinopolitanam Urbem pervagata eſt. Legitur in Parte I. Concilii Epheſini p. 1271., atque hanc praeſefert epigraphen. *Conteſtatio propoſita in publico contra Clericos Conſtantinopolitanos, & in Eccleſia inſinuata, quia ſectator eſſet Neſtorius Pauli Samoſateni, anathematizati ante annos CLX. ab Orthodoxis Epiſcopis*. Brevis illa quidem, ſed vehemens, & ſucci plena in hunc modum orditur. *Conjuro accipientem hanc chartam, per Sanctam Trinitatem, ut eam palam faciat Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus, Lectoribus, Laïcis habitantibus Conſtantinopolim, inſuper etiam exemplar eis praebeat ad increpationem haeretici Neſtorii, qui ſimilia ſapit anathematizato Paulo Samoſateno*. Pergit deinde Neſtorii verba cum erroribus in Encyclica Antiochena deſcriptis, conferre, atque alia aliis velut è regione locare, concludens. *Propterea deſignavi tibi, o Zelota Sanctae fidei, & partem mathematis* [hoc eſt, Encyclicae fidem ſtatuentis] *Eccleſiae Antiochenae*. Videbat ergo Euſebius, Encyclicam Antiocheni Concilii ad Plebem ſuadendam, quod Neſtorius haereticalia doceret, efficax illud eſſe remedium, quo praemuniti, ab illius labe praecaverent. Certè tam vehementes motus apud Urbem Conſtantinopolitanam, & Plebem excitavit Conteſtatio haec, ut fundamenta jecerit ſecutae damnationis Neſtorii.

XVII. Eodem hoc tempore Julianus & aſſeclae, earum probè gnari, quae Coeleſtinum inter & Neſtorium motae erant de fide contentiones, ad Neſtorium confugientes,
428 ejuſque patrocinium adepti, Mario Mercatori, Conſtantinopoli tunc agenti, locum dedere, ut, edito commonitorio, publicè apud Conſtantinopolitanum Clerum, & Populum referaret Haereticorum illorum contumaciam. Non alia autem in commonitorio profert veritatis ſubſidia, quam ex
417 Encyclica Zoſimi, ſubſcriptionibus Patriarcharum Con-

ſtantinopolitanorum Attici, Siſinniique, Neſtorii deceſſorum, Theodoti Antiocheni, Prayli Hieroſolymitani, ceterorumque Africanorum Antiſtitum roborata. Imo vel ex hiſce tantum Encyclicis publica diſputatione ſe contumaces illos Epiſcopos ſpondet reviſturum. *Hos igitur in hujuſmodi impiiſſimis erroribus deprehenſos ...... ad ſatisfactionem Eccleſiae Julianus, & ceteri ſui participes, vel modo condemnent, & ſi quos confidunt adversùs Catholicam fidem non rectè ſentire, nominatim deſignare non dubitent, & Eccleſiaſtico ordine à nobis accipient pro noſtra poſſibilitate reſponſum, aut ab eo certè, quem dicunt à ſenſu Catholico deviare.* Haec ſanè, & alia plurima, quae in hanc rem afferri poſſent, ſed in ſeqq. Diſſert. commodius expendenda reſervamus, ſat demonſtrant, quali quantoque pondere iſtiuſmodi Encyclicae adhiberentur, & quam obvia Plebi etiam & Populo eſſent veritatis ſubſidia.

XVIII. Tandem quòd argumentum ex ipſo adverſariorum uſu petitum quandoque efficacius urgeat, animo paulìſper verſari lubet perſuaſionem, qua, ſi per iſtiuſmodi epiſtolas, ultro citroque datas, Epiſcopi perfidiam firmarent, cauſſam omnem ſe tuliſſe, exiſtimabant Haeretici. Dixerat Alexander in ſecunda ſua Encyclica, Arianos, ut, 324
aſſeclis oſtenderent, priori Alexandrinae Encyclicae haud fuiſſe praeſtitum ab Epiſcopis conſenſum, corrogaſſe hinc & inde epiſtolas, quibus non modicam Alexandrinorum partem ſeditioſè ad impietatem protraxêre. Praviſſimae huic arti vires addidit profecta è Nicomedienſi Concilio, 318
praeciuente Euſebio, haereticalis Encyclica, cui ſemet, ſuoſque ſuffragatores dedit Paulinus Tyri; atque ſimul omnes, confictis in Alexandri zelum odii livoriſque calumniis, injuſtam multis perſuaſerunt latam ab eo in Arium ſententiam, & ab iiſdem Epiſcopis literas obtinuêre plures, quas in Codicem Encyclicum compactas, cum Ariani primitus, tum deinceps aſſeclae, grande velut perfidiae autoramentum, jactitarunt. Diſcimus id ex Socrate, qui, 440
enarratis Arianiſmi primordiis, ita de epiſtolis ab utraque parte emanatis, loquitur l. 1. c. 6. *Ceterum quibus Arii opinio abſurda videbatur, ii prolatam ab Alexandro adversùs illum ſententiam approbarunt, eoſque qui ita ſentirent, jure dam-*

natos

natos esse censuerunt . Eusebius verò Nicomediensis , & quotquot opinionem Arii amplectebantur , ad Alexandrum scripserunt , ut latam jam excommunicationis sententiam dissolveret , & Excommunicatos ad Ecclesiam revocaret : neque enim illos malè sentire . In hunc modum cum contrariae utrimque literae ad Episcopum Alexandriae mitterentur , utriusque Partis literae in unum Corpus collectae sunt . Et Arius quidem eas , quae caussae suae faciebant ; Alexander verò contrarias in unum Volumen redegit . Atque hinc Sectae illae , quae nostra aetate plurimùm vigent , Arianorum scilicet , Eunomianorum , & eorum , qui Macedoniani vocantur , defensionis suae ansam arripiunt . Singuli enim Sectae suae epistolas, tanquam testes idoneos , laudant. Ex his jam mihi dijudica B. Lector , quam profundum sapiant tralatitiae quidam , & proletariae eruditionis Homines , qui palam asserere sustinuerunt , Pontificum , Patrumque Veterum neminem, petitis ex Encyclicarum magisterio sententiis,Dogmata,disciplinamque constituisse . Vah malum ! nihil praetermittunt nostrates Historici : nihil ignorant : dumque vana se imagine ludunt, apprimè docti , & intelligentes perhibentur .

§. XX.

DE PRIMARIO ENCYCLICARUM, ET SIMILIUM EPISTOLARUM SCOPO, FIDEI UNITATE, ET ANIMORUM CONCORDIA.

Synopsis.

I. *Animorum unio, fideique concordia à Christo, & Apostolis commendata, ex Cypriano expenditur.* II. *A violata ea unitate praesumtio Antencyclicarum manavit.* III. *Ad eandem servandam Encyclicae institutae.* IV. *Ratio hujus adfertur.* V. *Duo imprimis harum epistolarum genera.* VI. *Unitas epistolis Paschalibus promota est.* VII. *Idem Pacificarum usus.* VIII. *In his fidei professio exigebatur.* IX. *Id exemplis confirmatur.* X. *Et ex actis Cyrilli cum Paulo Emesseno tempore Pacis.* XI. *Quid caverent, & à quibus darentur Pacificae, Formataeque.* XII. *Commendatitiarum usus & origo.* XIII. *Harum à communicatoriis discrimen, per quas multiplex data communio.* XIV. *Formatae unde dictae.* XV. *Quae, quidve earum Forma.* XVI. *Quibus essent tradendae.* XVII. *Earum ex Augustino usus.* XVIII. *Et ex Leone M.* XIX. *Has praetexuerunt Schismatici.* XX. *Calumnia in Basilium conflatur, quod Formatam Apollinario dedisset.* XXI. *Formatam quoque obtinuit Marcellus.* XXII. *Data Apollinario Formata ex Nazianzeno expenditur.* XXIII. *Formatarum commercia urget contra Donatistas Optatus.* XXIV. *Iis destitui, Schismatis erat character.* XXV. *Easdem Haereticis tradere, grave nefas.* XXVI. *Illustratur id in caussa Petri Lambesitani.* XXVII. *Flori testimonium de Encyclicarum usu, autoritate, & scopo.* XXVIII. *Dissertationis Conclusio.*

I. Redemtor, coena peracta, quum in Divino illo sermone Trinitatis, Redemtionisque complendae mysteria reserasset, Orationem ad Patrem dixit, atque inter alia, quae ab eo ad Ecclesiae incolumitatem,

&

& revelatorum Dogmatum custodiam efflagitavit, aptissima velut media, *ut sint & ipsi sanctificati in veritate*. Johan. 17. v. 19., & seqq., illud imprimis rogavit. *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint ...... ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis*. Supremam hanc Christi voluntatem illico à gloriosa ejus in Coelum ascensione, relictam velut sanctissimam arrham, veraeque Ecclesiae signaculum, exsecuti sunt, & amplexi Discipuli, & Fideles, adeo ut dixerit Lucas Act. 7. v. 44. *Omnes, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia*. Et c. 4. v. 32. *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una ..... & virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis J. C. D. N., & gratia magna erat in omnibus illis*. Praestat hoc de Divino praecepto differentem audire
248 Cyprianum in libro de Unitate. *Inter sua divina mandata, & magisteria salutaria, Passioni jam proximus Dominus addidit, dicens: Pacem dimitto vobis, pacem meam do vobis. Hanc nobis haereditatem Christus dedit: dona omnia suae pollicitationis, & praemia in pacis conservatione promisit. Si haeredes Christi sumus, in Christi pace maneamus. Si Filii Dei sumus, Pacifici esse debemus: Beati, inquit, Pacifici, quoniam ipsi Filii Dei vocabuntur. Pacificos esse oportet Dei Filios, corde mites, sermone simplices, affectione concordes, fideliter sibi unanimitatis nexibus cohaerentes. Haec unanimitas sub Apostolis olim fuit: sic novus credentium populus, Domini mandata custodiens, charitatem suam teneat. Probat Scriptura divina, quae dicit: Turba autem eorum, qui crediderunt, anima, & mente una agebant. Et iterum: & erant perseverantes omnes unanimes in oratione cum mulieribus, & Maria, quae fuit Mater Jesu, & Fratribus ejus, & ideò efficacibus precibus orabant, ideò impetrare cum fiducia poterant, quodcumque de Domini misericordia postulabant*. Atque hinc quotquot eveniunt mala, sive in exitiali quovis fidei discrimine, sive in rebus aliis, ubicumque sarta tectaque disciplina grande emolumentum tribuit Religionis incolumitati, ea contingere asseverat omnia ex sacratissimi moniti hujus neglectu. Quod urget idem Cyprianus epist. 8., ubi in Tractatu quopiam Ecclesiastico, conqueritur, *fuisse dissonas voces,*

& dispares voluntates : & vehementer displicuisse illi, qui dixerat : Petite, & impetratis ; quod plebis inaequalitas discreparet, nec esset Fratrum consensio una, & simplex, & juncta concordia, cum scriptum sit : Deus, qui inhabitare facit unanimes in domo. Et in Actis Apostolorum legamus : turba autem, qui crediderant, anima, ac mente una agebant. Et Dominus sua voce mandaverit, dicens : Hoc est mandatum meum, ut diligatis invicem. Et iterum: dico autem vobis, quoniam si duo ex vobis convenerint in terra, de omni re quamcumque petieritis, continget vobis à Patre meo, qui in Coelis est. Quod si duo unanimes tantum possunt, quid si secundum pacem, quam nobis Dominus dedit, universis Fratribus conveniret ? Jam pridem de divina misericordia impetrassemus quod petimus, nec tantum in hoc salutis, & fidei nostrae periculo fluctuaremus animo ; verò nec venissent Fratribus haec mala, si in unum Fraternitas fuisset animata. Jam quippe invaluerat multorum adversus unitatem seditiosa praesumtio: jam conscribendarum Antencyclicarum obtinebat prurigo, & id genus epistolae coeperant usurpari, quae, autore Basilio M. in epist. 80. *Recusatrices* nuncupabantur, ut alibi accuratius expendemus. 370

II. Doctores pariter, atque Pastores iccircò à Christo constituti sunt, aït Apostolus ad Ephesios 4. v. 13. *Ut occurramus omnes in unitatem fidei*. Quam in rem praemiserat v. 3. *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis, unum Corpus, unus Spiritus*. Quae quidem verba laudatus Cyprianus Novatiano opponit, qui primus pessimum morem illum invexerat, ut in Ecclesiis, ubicumque schismatis gregales habebat, suarum partium Episcopum constitueret, à quo & reliquae deinceps sectae suos pariter Pseudo-Episcopos creare didicerunt. Quantum verò praepostera haec agendi ratio Ecclesiae incolumitati obesset, edisserit in epistola 52., quae est ad Antonianum, laqueis Novatianorum irretitum. Ac primò illius carpit doctrinam : *Scias, nos primo in loco nec curiosos esse debere, quid ille doceat, cum foris doceat. Quisquis ille est, & qualiscumque est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est*. Verae subinde Ecclesiae, verique Episcopatus, & Pastoratus certiorem proponit indicem, & characterem. *Jactet se licet, & Philosophiam, & eloquentiam suam superbis vocibus praedicet, qui nec fraternam caritatem, nec*

Ecclesiasticam unitatem retinuit, etiam quod prius fuerat, amisit. Mox autem ad rem nostram pressius. *Et cum sit à Christo una Ecclesia per totum Mundum in multa membra divisa, item Episcopatus unus, Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus, ille post fidei traditionem, post connexam, & ubique conjunctam Catholicae Ecclesiae unitatem, humanam conatur Ecclesiam facere, & per plurimas Civitates novos Apostolos suos mittit, ut quaedam recentia institutionis suae fundamenta constituat; cumque jam pridem per omnes Provincias, & per Urbes singulas ordinati sunt Episcopi in aetate antiqui, in fide integri, in pressura probati, in persecutione proscripti, ille super eos creare alios Pseudo-Episcopos audeat.* Ab hisce autem superinductis Episcopis mutuas recipiebat, dabatque epistolas Novatus, atque, ut in superioribus annotavimus, quatuor direxit cum Encyclica cursores, ut illorum etiam, qui ab Orthodoxia, & unitate stabant, mutuas acciperet, ac Schisma prolataret. Atque ab hoc quidem Novatiano Schismate inductam primùm reor Antencyclicarum consuetudinem, quam subinde Ariani arreptam miris artibus propagarunt. Exscribere ad hanc nostram firmandam animadversionem juvat sequentia Cypriani verba. *Quasi possit* [inquit ille] *aut totum Orbem novi conatus obstinatione peragrare, aut Ecclesiastici ordinis compaginem discordiae suae seminatione rescindere; nesciens, Schismaticos semper inter initia fervere, incrementa verò habere non posse, nec augere quod illicite coeperint, sed statim cum prava sua aemulatione deficere: Episcopatum autem tenere non posset, etiamsi Episcopus prius factus, à Coëpiscoporum suorum corpore, & ab Ecclesiae unitate descisceret: quando Apostolus admoneat, ut invicem nosmetipsos sustineamus, ne ab unitate, quam Deus constituit, recedamus, & dicat: sustinentes invicem in dilectione, satis agentes servare unitatem Spiritus in conjunctione pacis. Qui ergò nec unitatem Spiritus in conjunctione pacis observat, & se ab Ecclesiae vinculo, atque à Sacerdotum Collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere, nec pacem.* Enimverò quae à Novatiano inducta est pravissima consuetudo, ut per Antencyclicas fucum veritati faceret, eadem in alio Schismate, sub idem tempus per Africanam Ecclesiam grassante, Felicissimo duce, praesumta le-

gitur

gitur apud eundem Cyprianum, adversus quem factiosa illa turba per extortas istiusmodi Antencyclicas seditionem conflare, diutiùs elaboravit. Haec itaque prior est Antencyclicarum origo, quibus quarto subinde seculo Ariani, Semiariani, Aëtiani, Macedoniani, Apollinaristae, Eunomiani, similesque pestes perfidiam propagare sunt conati. Ubique enim quum haud aliter constituissent propriae sectae Episcopos, ab iis epistolas in variis dissitisque Provinciis subscriptas, apud plebem, & populum ostentabant, perversitatis pomoeria usquequaque extensuri.

III. Liquet jam hinc, animorum concordiam, fidei unitatem, & consonam, constantemque dogmatum professionem harum Literarum praecipuum fuisse scopum; quippe quibus facilius, tutiusque, persecutionum praesertim tempore, unitas haec servaretur. Haud aliter enim, ac epistolae, inter absentes ultro citroque datae, praesentes velut, conversantes, confabulantesque amicos repraesentant: unde frequens illarum commercium ad amorem fovendum, servandamque animorum unionem, mirabile quoddam illicium, aptissimum medium, & arctissimum censetur apud omnes vinculum: ita Apostoli, atque Apostolici deinceps Viri, posteaquam ad ultima terrarum Orbis confinia Christianam Fidem, & Religionem propagarunt, mandati à Christo traditi memores, unitatis fideique servandae gratia, epistolas ultro citroque dare coepêre: quod illorum subinde exemplo ab Episcopis factum esse, amplissimis animadversionibus, nisi fallor, à nobis prorsus est demonstratum. Hoc sane aptissimum velut medium fuisse habitum, vel unus docere potest Cyprianus, qui, quum Novatianus, missâ per Orbem Antencyclica, una cum volumine calumniis oppleto, quas in S. Cornelium conflaverat, populos, & Provincias in factionem pertraheret, Encyclicarum mutuarum remedio occurrendum ratus, cum Africanos Antistites, tum Cornelium ipsum, ad fovendam per hasce epistolas concordiam est adhortatus. Scribit hinc ad Cornelium epist. 42. *Cui rei sopiendae necessarium duximus, ut scribentium nobis inde Collegarum nostrorum firma, & solida autoritas pararetur: qui moribus, ac vitae, & disciplinae tuae condigna literarum suarum testimonia praedicantes, aemulis quoque, & rerum vel no-*

250

vitate, vel pravitate gaudentibus, omnem ambigendi, & discrepandi scrupulum sustulerunt: & secundum consilium nostrum, salubri ratione libratae in hoc fluctu aestuantium Fratrum mentes, sincerè, ac firmiter tuum Sacerdotium probaverunt. Hoc enim vel maxime, Frater, & laboramus, & laborare debemus, ut unitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus, obtinere curemus, & quod in nobis est, palabundas & errantes oves, quas quorumdam pervicax factio, & haeretica tentatio à Matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseveraverint, & ad nos redire noluerint, discretionis, & separationis à se factae, & Ecclesiae derelictae ipsi rationem Domino reddituri. Hisce autem literis ex multiplici subscribentium Episcoporum copia pondus, autoritatemque conciliari, atque adeò felicius improbos Novatianorum conatus, & legitimam ex adverso Cornelii electionem populis, ceterisque omnibus suaderi posse, scribit eidem Cornelio epist. 45. *Ne in Urbe Schisma factum absentium animos incerta opinione confunderet, placuit, ut per Episcopos, retenta à nobis rei veritate, & ad comprobandam ordinationem tuam, facta autoritate majori, tum demum scrupulo omni de singulorum pectoribus excusso, per omnes omninò istbic positos literae fierent (sicut fiunt) ut te universi Collegae nostri, & communicationem tuam, id est, Catholicae Ecclesiae unitatem pariter, & caritatem probarent firmiter, & tenerent. Quod divinitus evenisse, & consilium nostrum providenter profecisse, gaudemus. Sic enim tunc Episcopatus tui, & veritas pariter, & dignitas, apertissima luce, & manifestissima, firmissima comprobatione fundata est, ut ex rescriptis Collegarum nostrorum, qui ad nos literas inde fecerunt, & ex relatione, ac testimoniis Coëpiscoporum Pompei, & Stephani, & Caldonii, ac Fortunati ordinationis tuae origo necessaria, & ratio justa, & gloriosa quoque innocentia ab omnibus nosceretur. Quod ut simul cum ceteris Collegis nostris stabiliter, ac firmiter administremus, atque ut Ecclesiae Catholicae pacem concordiae unanimitate teneamus, perficiet divina dignatio. Ut Dominus, qui Sacerdotes sibi in Ecclesia sua eligere, & constituere dignatur, electos quoque, & constitutos sua voluntate, atque opitulatione tueatur, gubernantes inspirans, ac subministrans, & ad improborum contumaciam fraenandam, vigorem,*

&

& ad Lapsorum fovendam poenitentiam, lenitatem.

IV. Haec quidem erat Ecclesiastica consuetudo. Restat ut in ejus rationes exemplis, & animadversionibus inquiramus. Quod cum per semet jucundum est, & scitu dignum, tum quod suscepimus pertractandum unitatis, concordiaeque argumentum, mirum in modum illustrat. Episcopi enimverò, & supremi quicumque Ecclesiasticae gubernationis moderatores, animo versantes fidei unitatem, Ecclesiarum concordiam, atque unam eandemque populorum professionem servare; & ad id omne expeditissimè tutissimèque obtinendum, peropportunas esse videntes mutuas hasce epistolas, variis inductis earumdem epistolarum generibus, institêre proposito, atque adeò castam illibatamque dogmatum, & disciplinae custodiam posteris tradiderunt. Quae quidem varia genera partiri, & expendere, quatenus ad hanc rem faciunt, constituimus.

Communior autem, & usitatior Encyclicarum forma ea fuit, qua in gravioribus Ecclesiasticis fidei, disciplinaeque controversiis omnes Ecclesiarum Antistites commonebantur, ut in fidei unitate perseverarent. Quoties enim Ecclesia impostorum procellis jactabatur, velut ad aciem, indicto per Encyclicam epistolam classico, omnes Ecclesiastici, Christianique agminis vires excitando, hostilemque improborum hominum contra dogmata animum referando, & populos ad constantiam susceptae fidei adhortabantur, & istorum Rectores, Duces, & Episcopos excitabant, quatenus eorum operâ, unionis vinculum solidaretur, hostium tela praecaverentur, & per communem definitionem, unamque dogmatis professionem, tutissimo Encyclicarum subsidio, fidei unitas victrix perseveraret. Quod quam feliciter, atque ex voto Ecclesiis cesserit, monumentis cum adductis, tum in proxima Differt. pressius expendendis, omninò constabit. A. C.

V. Optimè scripserat Cicero 2. Famil. 4. *Epistolarum genera multa esse non ignoras: sed unum illud certissimum, cujus caussa inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, siquid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset...... Reliqua sunt epistolarum genera duo, quae me magnopere delectant: unum familiare, & jocosum; alterum severum, & grave.* 70 Non secus apud Antistites, & Ecclesiarum Pastores grave

unum erat epistolarum genus, nec nisi in gravioribus fidei,
disciplinaeque contentionibus, aut, ut diximus, adhibi-
tum, aut adhibendum; alterum verò familiare, quod qui-
dem Ecclesia, omnisque Christiana Respublica nusquam
praetermisit. Hic enim Episcoporum scribendi usus eò col-
lineabat, ut certis anni tempestatibus familiares ultro ci-
troque dantes epistolas, mutuum amorem, & affectum, con-
stantiam fidei, atque unam professionem, quae in illis ple-
rumque inserebatur, in dies magis augerent.

VI. Paschales equidem epistolae, quae à Primate, &
Episcopis sive ejusdem, sive confinitimarum regionum quo-
tannis mutuò dari consueverunt, vulgare medium erant ad
animorum fovendam conjunctionem, & necessitudinem.
Hinc Primas, easdem dirigens, ut Suffraganei nossent, ad
quos traderent, & à quibus tutò reciperent, quotannis pa-
riter ad epistolae calcem nomina recèns electorum Episco-
porum signabat, necnon eorum, qui à fide erant extorres,
quatenus cum illis Ecclesiastica haec commercia interrum-
385 perent. Quod ex Theophili Paschalibus sat discimus. Sol-
lenne equidem Episcopis fuisse, per dies Paschales hoc epi-
490 stolarum genere vinculum charitatis fovere, docet Avitus
in epist. 67. Ea autem occasione denunciari consuevisse Ec-
clesiarum statum, & fidei inseri professiones, demonstrant
254 argumenta epistolarum Paschalium Dionysii Episcopi Ale-
xandrini, apud Eusebium lib. 7. c. 20. *Praeter supradictas
epistolas, idem Dionysius Paschales illas, quas habemus, episto-
las tunc temporis conscripsit: Encomia in illis, &. Panegyricos
sermones de Paschali festo contexens*. Erant itaque in Codice
quopiam compactae, & quarumdam ex illis argumentum
315 cum ibi, tum cap. 21. laudat Eusebius, ostenditque hasce
378 epistolas ad varios fuisse directas. Exstabant aevo etiam Hie-
326 ronymi conscriptae à S. Athanasio Paschales epistolae, qua-
rum unius tantum superest nobis fragmentum, in quo Sa-
crorum Bibliorum Canon exhibetur: quum ceteroquin ex-
ploratum sit, emissas quotannis ab eodem Paschales in quo-
piam olim codice fuisse adservatas. Discimus id ex auto-
re libri, cui titulus: *Descriptio Mundi universi: ex mente Chri-
stianorum, XII. libris distributa*; Quemque ex Codd. Vati-
cano, & Florentino Parisiis edidit superioribus annis Ber-

nardus Montfaucon Benedictinus. Author ab Eruditorum
plerisque creditur Cosmas Indodopleustes, qui, teste Pho-
tio cod. 36., Justino imperante vivebat, atque adeò circa 858
ann. 524. Is autem lib. 10. à pag. 316. ad 319. ex Athana-
sii epistolis laudat Paschales, seu Festales 2. 5. 6. 22. 24. 38.
39. 40. 42. 43. 45., quas equidem in codicem aliquem fuis-
se relatas, nihil est ambigendum. Exstant hodieque XXX.
S. Cyrilli Paschales, ex quibus epistolarum istiusmodi argu- 412
mentum licet ediscere. Per eas equidem quotannis emis-
sas, cum animorum promotam fuisse concordiam, tum
commonitos Primates, siquae adversus dogmata novitates
irrepsissent, declarant, quae supra laudatae sunt, Theophi-
li Paschales. Imo, quod ex gestis Silvani deprehendimus,
qui in Cirtensi Traditorum Episcoporum Numidiae Conci- 320
lio Episcopus fuerat electus, quum subinde perpetratum
ab eodem traditionis crimen probandum esset, monumen-
ta ex Paschalium Literarum codice fuisse extracta, dignosci-
mus. Gesta correctiora publicavit Baluzius in II. Miscellan.
Tomo.

VII. Pacificis (quod erat alterum epistolarum genus)
mutua haec Episcoporum concordia, continuato velut so-
cietatis, pacisque foedere, sanciebatur. Atque hae plerum-
que dabantur, ubi simultates inter ipsos Episcopos exarsis-
sent. Quemadmodum quum Athanasius per Sardicensis Sy- 347
nodi Encyclicam Ecclesiae restitutus est, illud contigit, quod
ipsemet in epist. ad Solitarios pag. 826. memoriae prodidit.
*Eratque in Ecclesia profunda, & admirabilis pax, invicem
undecumque Athanasio Episcopo pacis, & tranquillitatis literas
accipientibus. Quin Ursacius, & Valens, quasi à sua ipsorum
conscientia flagellati, poenitentiam professi sunt, Literasque &
amicas, & Pacificas ad Episcopum, tametsi nullas ab eo acce-
perant, misère.* Pacificae itaque generatim ab Episcopis mu-
tuò ad concordiam mittebantur. Athanasius enim Encycli-
cam Sardicensem epistolam per suos Dominicos Cursores
quaquaversum direxerat, tum ut Episcopi subscriberent,
tum ut Pacificas quoque susciperent. Hinc recensitis Va-
lentis, Ursaciique Pacificis, in quibus antiquarum Pacifi-
carum elucet forma, harum aperit scopum. *Has literas cum
dedissent* (Ursacius, & Valens) *ultro subscripserunt epistolis*

Pacificis, quas Athanasii Presbyteri, Petrus, & Irenaeus, & Ammonius Laïcus ad id circumeuntes colligebant, cum tamen Athanasius nihil tale ab Ursacio, & Valente postulasset. Quis igitur ista, & tantam Ecclesiae pacem non admiratus est? Quis non gavisus de tanta, & tot Episcoporum inter se concordia? Quis Deum non glorificavit, conspecta in Synaxibus tanta populi laetitia? In his conspice Pacificarum scopum, in eo situm, ut unitas, atque concordia inter Episcopos constitueretur; unde & simultates deponebantur, & una apud populos fidei professio servabatur. Viderunt sanè haereseos antesignani malum, quod ex nobili illo triumpho, per Pacificas acto, Arianae caussae imminebat. *Metu propterea, invidiaque anxii fuere, & quod tot Episcopi cum Athanasio communionem foverent, & quod formidarent, ne, quos ipsi deceperant, à se deficerent, & huic unanimitati, communionique sese adjungerent, neve, quod futurum videbatur, de eorum haeresi jam ubique famosa, triumphus ageretur.* Id ergò erat Pacificarum Encyclicarum argumentum, scopus ille, ut ex conspirantium Episcoporum omnium communione, & fide, certissima haberent veritatis documenta.

VIII. Si quos verò in communionem per epistolas Pacificas suscipiebant Episcopi, soliciti imprimis erant, cavebantque, an in literis esset fidei professio; sin minus, ut eam emitterent. Utrumque praestitere in epistolis ad Julium, & Athanasium datis, Valens, & Ursacius, addentes & ejurationem Arianae haeresis, & calumniarum, quas in Athanasium conflaverant, palinodiam. Et haec quidem antiquis-
170 sima fuit primitivae Ecclesiae solicitudo, quam Lucianus in Dialogo, cui titulus, Peregrinus, notat, recolens Christianorum ritus, & servatam in suscipiendis hospitio quibuslibet, consuetudinem. *Apud illos omnia ex aequo habentur contemtui, existimanturque esse communia, quae circa fidem exacte exploratam in communem usum à quocumque deferentes suscipiunt.* Aït ille, *exacte*; quo ostendit, priscos illos fideles, quum ad charitatem fovendam hospitalitatis officia exercerent, neminem admisisse, qui scriptum ab Episcopo de sua fide, atque integritate documentum non protulisset, quatenus, quam ille profiteretur Religionem, constaret, Qua de solicitudine in hisce tradendis epistolis, cautum

etiam

etiam fuit in Concilio Illiberitano Can. 58., ut Epiſcopi, 313
anteaquam haſce epiſtolas darent, à Primate, vel ab antiquiore in qualibet Provincia Epiſcopo docerentur de poſtulantium fide. *Placuit, ut ubique, maximè in eo loco, in quo primae Cathedrae conſtitutus eſt Epiſcopus, ut interrogarentur hi, qui Communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant? Et ſuo teſtimonio comprobent.*

Ex quo confirmatam habemus, quam in ſuperioribus propoſuimus, animadverſionem de Diaconica, Curſoribus Dominicis tradita. Etenim ſi Epiſcopi, & Corepiſcopi (his
enim quoque diſtribuendarum Pacificarum jus à Synodo 341
Antiochena tributum eſt) ut publicè eas traderent, vel à Primate, vel à Seniore Epiſcopo [qui in canone Illiberitano primae Cathedrae vocatur Epiſcopus, apud Graecos Protothronus; quae nuncupatio ſaepius in Conciliis Africanis occurrit] prius probandi, rogandique erant de Catholicorum dogmatum profeſſione, qua quidem probata ex Primatis teſtimonio, tunc demum facultatem illam obtinebant: multò magis in Dominicis Curſoribus, ad perferendas Encyclicas deſtinatis, id erat exigendum, ut ex ſcripto diplomate agnoſcerent omnes illorum officium, adminiſtrationem, integritatem, & fidem. Cujus rei rationem tradit
dit Synodus Chartaginenſis I. ſub Grato Can. 8., quod vi- 348
delicet, niſi in hiſce tradendis epiſtolis diligens ea cautio adhibeatur, *Communio ſiet paſſiva*, ſeu promiſcua, nec Encyclicarum harum epiſtolarum obtinebitur finis, unitas ſcilicet fidei, & vinculum charitatis.

IX. Canones itaque, qui leguntur plurimi, cum ordinem ſtatuant ſive reſpectu Dominicorum Curſorum, ſive Epiſcoporum, quibus facultas quidem tradendarum Encyclicarum, Pacificarum & ſimilium conceditur, modo vel Primatis, vel primae Sedis, ſeu antiquioris Epiſcopi teſtimonium de propriae fidei integritate habeant; oſtendunt pariter, quanti ponderis eſſet illarum uſus, nobiſque locum tribuunt, ut quod ex Canone Illiberitano deprehendimus, exemplis roboremus, validiſſimis licet teſtimoniis in ſuperioribus jam comprobatum. Et primùm quidem hac de cauſſa Liberius minimè ad communionem ſuſcepit Euſtathium, Legatoſque Synodi Lampſacenae, niſi tradito li- 365

bello, anathema dicerent Arianae perfidiae, & Nicaenam Synodum profiterentur. Quo tunc demum annuit, ut Siciliam peragrantes, ceteraſque Occidentis, & Aſiae Provincias, mutuò darent, reciperentque Pacificas. Sic Valens,
347 & Urſacius in Mediolanenſi primum Synodo, deinde in
349 Romana pronunciati ſunt à communione alieni, niſi ſcripto libello Arianam perfidiam anathematiſmis confoderent, admitterent Nicaenam formulam, & palinodiam calumniarum recantarent, quas Athanaſio impoſuerant. Sic, ut alia
432 mittamus, quum Johannes Antiochenus Patriarcha tempore Schiſmatis Paulum Emeſſenum direxiſſet Alexandriam, ut ineundae paci proſpiceret, minimè ſuſcipiendus videbatur Cyrillo, quòd nec in epiſtolis Johannis, nec in illis, quibus jura legationis Paulo concedebantur, ſuſcipi ab Orientalibus anathematiſmos deprehenderet, quos in Neſtorium
431 Oecumenica Epheſina Synodus Conciliari decreto ſanciverat. Duo hinc egit Cyrillus, quorum alterum fuit, propriae fidei profeſſionem à Paulo exigere, anteaquam ad audientiam admitteretur; alterum decernere, quid à Johanne, & Orientalibus, in Synodo Antiochena adhuc congregatis, eſſet agendum, ad laeſam Eccleſiaſticae pacis unitatem reſtituendam.

X. Sed rem ſubactius expendamus. Paulus, ut Alexandriam advenit, delegationis quidem ſcripta protulit, ſed abſque neceſſaria, ac ſufficienti tunc à Catholicis receptae poſt vulgatam Epheſinam Synodum unius fidei profeſſione. Quare, eo haec in Eccleſia recitante, ac proponente, obſtitit Cyrillus, & abrupiſſet ſane communionis commercia, niſi Paulus, oblata in ſcriptis profeſſione, catholicum dogma ibidem coram populo teſtatiſſimum feciſſet. Rei hujus & in ſuperioribus dedimus aliqua, & alia in praeſentiarum addimus documenta, ex epiſtola praeſertim ipſius Cyrilli, data Apocriſariis ſuis, Conſtantinopoli degentibus apud Imperatorem, Theognoſto, & Charmoſyno Presbyteris, & Leontio Diacono, qui ſcripſerant, traduci eum vulgò, quòd iis omiſſis, quae in ſuſcipiendis Encyclicis neceſſaria ſunt, Paulum, & Orientales praepoſterè ad communionem ſuſcepiſſet. Oſtendit iccircò Cyrillus, ſe Paulum minimè ſuſcepiſſe, anteaquam ratam haberet Maximiani Conſtanti-

nopo-

nopolitani Episcopi electionem, & Encyclicae de eadem editae, atque ubique subscriptae consentiret: quippe qui post Nestorii depositionem electus, à Coelestino, ceterisque Catholicis Episcopis communicatorias acceperat, licet à Schismaticis statim post Ephesini Concilii celebrationem, in ipsa Synodo Antiochena fuisset depositus, imo & fuissent depositi quotquot illi communicarent. Insuper ostendit, se illud quoque à Paulo exegisse, ut professionem scripto ederet, distincteque profiteretur, Virginem dicendam esse Deiparam: quod erat Ephesini Concilii fundamentale dogma. Scribit itaque, in Cod. Cassin. cap. 85. *Omnia sunt formata suaviter quidem, atque pacificè, cautè verò, sed sicut oportuit. Nec enim depositionem Dei colentissimi Episcopi Maximiani receperimus, aut communicatores habere, aut absolvere (à sententia) quae prolata est super eis. Neque simpliciter praefato Paulo communionem dedimus pro sua persona tantummodo, nisi obtulisset prius chartam, confitens, quia Dei Genitrix est Sancta Maria, & quia anathematizat Nestorii dogmata. Sumens verò dicendi in Ecclesia locum, magna voce dixit: Quia Dei porticem Sanctam Virginem confitemur, & quia anathematizamus eos, qui non dicunt hoc, & quia unus Christus Dominus, non duo.* Clarius id urget, & luculentius in epistola ad Donatum Episcopum, quae E. in eodem Cod. c. 204. *Mittunt ad Alexandriam Emesenum Episcopum ...... Paulum ferentem literas ad me, communicatorias quidem, non tamen valde competenter dictatas. Simulabant enim, & reprehensiones inferre, tanquam non rectè quaedam dicta, & gesta in Sancta Synodo fuerint. Et epistolas quidem tales minimè attendi, sed dixi, quia illi, qui & veniam postulare in his, quae acta sunt, debuerunt, quoniam & secundas injurias inferunt. Excusante autem praedicto religiosissimo Episcopo, & cum Sacramento affirmante, quod talem non habuerint intentionem, sed potius ex simplicitate ad has venerint literas, pro charitate & illud omisimus. Non autem prius ei Missas nobiscum celebrare concessi, nisi libellum dans in scripto, anathematizasset Nestorii dogmata, & confessus fuisset, eum se habere depositum, & consentire ordinationi reverentissimi, & religiosissimi Episcopi Maximiani.* Haec quidem cum Paulo Emesseno acta sunt publicè, sollenniterque, & specimen sunt nobilissimum prisci moris, quo tum de ordinationibus, tum

aliis

aliis de rebus ad ſubſcribendum dirigebantur Encyclicae.

Quod autem ad Johannem, ejuſque epiſtolas attinet, rejecit eas quidem Cyrillus; cauſſas verò proponit ipſemet in epiſtola ad eoſdem Apocriſarios, ſcribens: *Quia verò non venit chartam habens, quod anathematizaret Johannes Neſtorii dogmata, & confiteretur, quod depoſitum haberet, ſed erant ſimpliciter epiſtolae, quae ab eo directae ſunt, nihil neceſſarium habentes, dixi, quia non ei poſſumus communionem reddere, anteaquam faciat haec ..... Scripſimus communicatorias literas: dictata eſt verò charta cum conſilio reverentiſſimi Epiſcopi Pauli, in qua debeat ſubſcribere & Antiochenus. Et miſi cum admirandiſſimo Ariſtolao duos Clericos, itaut ſi ſubſcriberet Johannes dejectioni, vel damnationi Neſtorii, & anathematizaret dogmata ejus, daret ei communicatorias literas, alioquin detineret eas*. Et in epiſt. cit. ad Donatum. *Subſcribente igitur religioſiſſimo Epiſcopo Johanne, & his, qui cum eo ſunt clarioribus* [Metropolitanis videlicet Antiocheni tractus] *& anathematizantibus Neſtorii dogmata, & confitentibus, eum ſe habere depoſitum, conſentientibus quoque ordinationi religioſiſſimi Epiſcopi Maximiani, communionem reddidimus*. Et mox. *Scripſerunt verò eandem epiſtolam, quam direxerunt ad me, & ad Religioſiſſimos, & Sanctiſſimos Epiſcopos tam Xixtum magnae Romae, quam Maximianum Sanctae Eccleſiae Conſtantinopolitanorum. Et neceſſarium fuit, ut de his ſubtiliter doceretur perfectio tua*. Subjecit deinde exemplaria epiſtolarum, quibus de iſtiuſmodi Encyclica Epiſcopos omnes edoceret. Quum verò loquens de Johannis Antiocheni epiſtola, ſcribit, eam à ſe omiſſam, quod *nihil neceſſarium* haberet, ſat innuit, caruiſſe illam ſignis, & characteribus, quibus Communicatoria judicari poſſet, atque Pacifica; proindeque communi dogmatis profeſſione, quae potiſſima id genus epiſtolarum nota erat, caruiſſe. Atque adeò dubitabit nemo, cum in Communicatoriis reliquis inſeri eam conſueviſſe, tum merito Antiocheni Concilii epiſtolam abjeciſſe Cyrillum, ut receptae in his ſuſcipiendis epiſtolis conſuetudini obſequeretur. Quare neceſſe fuit, ut in Encyclicis, quae mittebantur ſubſcribendae, controverſi dogmatis clara adeſſet, diſtincta, minimeque fucata profeſſio.

XI. Itaque Pacificarum, quibus in univerſa Eccleſia pax

ſan-

ſanciebatur, fideique unitas, & inter Epiſcopos concordia ſervabatur, conditio haec potiſſima erat, ut ſancito in illis controverſo dogmate, utraque diſſidentium pars conveniret, atque ambarum una eſſet certa profeſſio, & ab omni ſuſpicione tunc vigentium praejudiciorum libera. Ex quo & illud ſtatuendum eſt, tam in Encyclicis, quàm in Pacificis tradendis (de his enim loquimur, quae publicam faciebant fidem) duo haec imprimis fuiſſe requiſita. I., ut Suffraganei, conſulto Primate Epiſcopo, ſubſcriberent, ne videlicet diſſonae circumferrentur Epiſcoporum ejuſdem Diaeceſeos ſubſcriptiones, ſed quàm fieri poterat, Primatem inter & Suffraganeos unitas ſervaretur. Quod pluribus jam à nobis expenſum eſt. II. ut, ſi vel Clericis, vel Fidelibus, vel etiam Epiſcopis peregrinantibus epiſtola Pacifica, Communicatoria, aut Formata tradenda eſſet, id ab Epiſcopis illis tantummodo fieri poſſet, quibus à Primate, vel ab antiquiori in Provincia Epiſcopo (qui apud Latinos primae Sedis Epiſcopus, apud Graecos Protothronus dicebatur) jus factum eſſet earumdem tradendarum. Nec immeritò quidem cautio haec fuit adhibita. Quum enim peregrini Epiſcopi cum Civitatum Epiſcopis, apud quos diverſari contingebat, ſacra concelebrarent, atque ad Populos ſermones haberent, neceſſe erat, ut Civitatis Epiſcopus fidem illorum, doctrinamque poſſet dignoſcere. Quod ſecus, quam per Formatas, ab Epiſcopis Provinciae conceſſas, fieri haud potuiſſet. Pariter quum Clerici, & Curſores peregrinantes, hoſpitalitatis officia apud Fideles, quibuſcum diverſabantur, & incredibilia experirentur charitatis munera, ne ſub eo praetextu maleferiati Homines fidei candorem contaminarent, cautum eſt & circa fidem Epiſcoporum, haſce epiſtolas concedentium, & circa Formam, qua pro Perſonarum qualitate uterentur. Unde in Concilio Turonenſi II. can. 6. decernitur. *Nullus Clericorum, vel Laicorum praeter Epiſcopos, epiſtolas facere praeſumat.* 567 Quod & antiquiſſimus Canon inter Apoſtolicos XXXIII. jubet; & quum ea, quae hactenus diſſeruimus, conſtituiſſet, rationem ſubjungit hanc inter alias. *Multa enim per ſubreptionem fiunt.* Et in veteri Scheda de officio, & ordinatione Epiſcoporum, quam vulgavit Baluzius,

pertinere ad Epiſcopos aſſeritur *earum conſcriptio epiſtolarum , quae Formatae dicuntur* .

Inter multa autem epiſtolarum genera , illae , de quibus diximus , quaſque Communicatorias prior aetas indigetavit, frequenter occurrunt . Hae autem prae ceteris eò collineabant , ut mutuam animorum concordiam , charitatiſque vinculum ſervarent . Hinc eaedem pro rerum tractandarum qualitate dicebantur aliae Commendatitiae , aliae Formatae , Canonicae aliae , & ſimiles , quarum multa veſtigia in Canonibus , & apud ſacros Eccleſiaſticae diſciplinae Tractatores deprehenduntur . Harum aliquas ad eorum , quae dicta ſunt , confirmationem, breviter expendemus, eaſdemque directas conſiderabimus ad fidem , doctrinaeque unitatem ſtatuendam .

XII. Ab ipſo naſcentis Eccleſiae primordio Communicatoriarum origo eſt repetenda . Meminit autem Apoſtolus Commendatitiarum epiſtolarum , eaſque aſſeverat datas , ut ad communionem ſuſciperentur quicumque iis muniti de una in aliam Eccleſiam commigrarent . Scribit enim in epiſt. 2. ad Corinth. c. 3. v. 1. *Incipimus iterum noſmetipſos commendare ? aut numquid egemus , ſicut quidam , Commendatitiis epiſtolis ad vos , aut ex vobis* . Supponit hîc apertè obtinuiſſe ab eo tempore , ut epiſtolas haſce Commendatitias darent alii , alii reciperent , ad dogmatum , & communionis unitatem , & ad miniſteria obeunda . Reſpicit inſuper ad morem, jamdudum apud Hebraeos vigentem . Pontifex enim , ſeu quis alius Patriarcha dictus , aliquos deligebat , qui & *Apoſtoli* nuncupati ſunt , & ad Synagogas miſſi pro eleemoſynis corrogandis ; quorum meminit Epi-
368 phanius , & L. 14. C. Theodoſiani de Judaeis . *Qui ad exigendum aurum, atque argentum à Patriarcha certo tempore diriguntur* . Unde , ut in ſuperioribus commemoravimus ,
250 quos Novatianus miſerat Dominicos Curſores ad uſurpatae Pontificalis dignitatis nuncia perferenda , Apoſtolos nuncupat Cyprianus . Commendatitiarum ſanè epiſtolarum ſpecimen quoddam exhibitum videtur in priori ad Corinth. c. 16. , ubi idem Apoſtolus . *Si autem venerit Timotheus , videte , ut ſine timore ſit apud vos : opus enim Domini operatur , ſicut & ego : nequis ergo illum ſpernat : deducite autem illum*

in pace. Et in epist. ad Rom. c. 16. *Commendo autem vobis Phoeben Sororem nostram, quae est in ministerio Ecclesiae, quae est in Cenchris: ut eam suscipiatis in Domino digne Sanctis: & assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit*. Haud aliter de Onesimo ad Philemonem. *Tu autem illum, ut mea viscera, suscipe*. Et mox. *Si ergo habes me socium, suscipe illum, sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi, aut debet, hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi manu mea*. Subscriptio porrò haec, distinctè à Paulo proposita, sat innuit, quod aiebamus, dantem scilicet istiusmodi epistolas, manu propria debuisse subscribere, ut dignosceretur, eum tradendi autoritate frui, proindeque in omnibus securè communicarent.

XIII. Commendatitiae autem à Communicatoriis sunt secernendae. Illae enim communiter Christianis omnibus (exceptis Haereticis, & Poenitentibus) dabantur: iis autem tantummodo Commendatitiae, quorum perspectam haberent fidem, mores, & opera: & suscipientes ex illarum lectione agnoscebant, quemadmodum esset cum peregrinis agendum, & qua eos donari communione oporteret. Unde Canon Chalcedonensis XI. statuit. *Omnes pau-* 451
peres, & indigentes Ecclesiasticis auxiliis, cum proficiscuntur, sub probatione epistolii, sive Pacificis, quae dicuntur Ecclesiasticae, tantummodo commendari statuimus, & non Commendatitiis epistolis: quia Commendatitias epistolas, quas dicimus, eos tantum accipere convenit, qui in opere sunt clariores. Et jure sanè optimo. Erat siquidem communio ad Sacrificii participationem, quae dicebatur perfecta, & plena communio; erat & illa, qua venientes cum hisce epistolis ad orationes tantummodò admittebant, non verò ad Sacramentorum, & mysteriorum praesentiam, participationemque. Qua de re exstat Dionysij Alexandrini epistola apud 254
Eusebium l. 7. c. 9., ubi de quodam peccatore locutus, subjungit. *Verum ille nullum legendi finem facit, & ad mensam accedere penitus exhorrescit: vixque rogatus, interesse orationibus sustinet*. Erant hae itaque distinctae communiones, ad mensam simul & ad publicas orationes, & ad orationes tantummodo. Cujus discriminis clariora reperies vestigia in Canonibus poenitentialibus, qui in epistola S. Pe- 301

tri Episcopi Alexandrini exstant, quaeque legitur in Codice Canonum Ecclesiae Graecae. Sed & insuper erat Peregrina, atque Laïca communio, de quarum discrimine disserit Gabriël Albaspinaeus Observation. l. 1. c. 3. Omnibus enim Peregrinis cujusque status, cum hisce epistolis venientibus, victui necessaria subministrabant Ecclesiae, inhumanum censentes, eos sine hospitalitatis officiis dimittere. Ad communionem tamen admittebant neminem, nisi priùs, discussa epistolarum Forma, agnoscerent, cujus esset communionis dignus. Quapropter de istiusmodi Peregrinantibus in Canone, vulgo Apostolico. 33., cautum est. *Cum scripta detulerint, discutiantur attentius, & ita suscipiantur, si praedicatores veritatis exstiterint*. Atque eandem ob
398 caussam Johannes Chrysostomus, quum Monachos Origenistarum Dogmatum sequaces, ex Aegypto venientes, exciperet, iidemque se manifesta calumnia premi, conquererentur, re perspecta. *Johannes verò illos honorificè excepit, & à precum communione minimè exclusit: Sacrorum verò mysteriorum communionem indulturum se, negavit, antequam caussa cognita esset*. Ut
440 scribit Socrates l. 6. c. 9. Clarius autem Sozomenus l. 8. c. 13. *Johannes verò illos ad se venientes benignè excepit, & in pretio habuit, & in Ecclesia orare nequaquam probibuit. Cum illis tamen haudquaquam communicandum sibi esse existimavit, propterea quod ante caussam cognitam id fieri non liceret*. Atque hinc Con-
465 cilii Venetici Canon V. lucem foeneratur non modicam, statuentis. *Clericis sine Commendatitiis epistolis Episcopi sui, licentia non pateat evagandi: & in omni loco, ad quem sine epistolis Episcopi sui, ut dictum est, venerint, à communione habeantur*
517 *alieni*. Et Concilium Epaonae habitum, quae celebris olim in Sabaudia Urbs, vicus hodie tenuis est ad Rhodanum, *Jenna* vulgò dictus, statuit Can. VI. *Presbytero, vel Diacono sine Antistitis sui epistolis ambulanti, communionem nullus impendat*. Scopus itaque & finis Communicatoriarum is erat, ut qui vel sui, vel aliorum causa dissitas perlustrarent regiones, ope earumdem ab Episcopis agnoscerentur, cujus fidei essent, & instituti; Formam autem quum exhibuissent, jura obtinerent aut plenae, aut alterius speciei communionis, qualem ipsamet Communicatoriae epistolae Forma exigebat. Hinc
314 decreverat jam Arelatense Concilium I. Can. 7., ut Praesides

ipsi,

ipsi, qui ad munus suum obeundum, longinquiores Urbes adibant, à proprio Episcopo *Literas accipiant Ecclesiasticas Communicatorias*. Quatenus scilicet loci Episcopus, ubi Magistratum acturi erant, qua dignus quisque esset communione, dignosceret.

XIV. Inter Communicatorias primum sanè locum sibi vendicant quae in primitiva Ecclesia Formatae epistolae sunt nuncupatae. Nomen autem Formatae traxisse videtur originem à publicis illis epistolis, quas Imperatores pro Reipublicae negotiis emittebant. Has *Formales* vocat Svetonius 112
in Domit. c. 13. *Pari arrogantia quum Procuratorum suorum nomine Formalem dictaret epistolam, sic coepit: Dominus, & Deus* A. C.
noster sic fieri jubet. Qua notione apud Ciceronem l. 7. epist. 12. 70
legimus. *Ubi porrò illa erit formula fiduciae, ut inter bonos benè agier oportet*. Ad quae verba Scholiographus annotat. *Hoc est Lex fiduciaria: Formula enim pro lege, & institutione ponitur*. Unde & 2. de Orat. *Norma juris, aut judicii Formula*. Et ibidem occurrit: *Praescriptum aliquod, aut Formulam exprimere*. Nec aliter pro Cecinna. *Formula pacti, & conventi*. Et 4. contra Verrem. *Postulationum Formulae usitatae*. Atque eodem sensu Ammianus l. 14. scripsit. *Ut Formula missa laibelali.....* 375
occideretur. Ecclesiae itaque, & Ecclesiarum Pastores, quibus jus istiusmodi tradendarum epistolarum ad publicam faciendam fidem, concessum erat, ne fraus intercurreret ulla, verba quaedam, & certam formulam inserebant: unde & Epistolae genus, & conscribentis autoritas dignoscebantur; pariterque Formatarum nomen manavit.

XV. Formam porrò epistolarum attendisse Ecclesias, Episcopos, & Concilia, docet Facundus, qui quum laudasset tres 540
Synodi Antiochenae sub Johanne epistolas, Proclo, Cyril- 432
lo, & Theodosio Imperatori datas; nec non ejusdem Procli Tomum ad Armenios transmissum (quae sanè scripta omnia erant Encyclica) asseverat, illas ex Forma à Chalcedonensi Synodo in Adlocutione ad Marcianum fuisse laudatas. 451
Sic enim ille l. 2. c. 2. *Et quum Johannes Antiochenus, & ceteri Orientales Episcopi .... in eisdem epistolis, quarum Formam se attendisse in suis definitionibus, Chalcedonensis Synodus fatetur, tanquam Apostolicam declarantem doctrinam, ut epistolam B. Leonis acciperet*. Synodus itaque ex modo, seu Forma, quae

ab Antiocheno Concilio servata in scribendo est, collegit, epistolas fuisse Encyclicas. Hinc in eadem Chalcedonensi Synodo Act. XIV., ubi dissidium de Perrhenorum Episcopatu inter Athanasium, & Sabinianum compositum est, Athanasius, qui Sedem primò sponte repudiaverat, & repetere deinde contra Sabinianum volebat, haec habet de Literis Formatis, quas à Cyrillo Alexandrino, & Proclo Constantinopolitano ad Domnum Antiochenum eo fine obtinuerat. *Mea caussa à longo tempore incboata est: & hanc audierunt Beatae memoriae Cyrillus, & Proclus, & certas Formas scripserunt Domno, qui fuit Antiochenus Episcopus*. Et mox de Sabiniano. *Et quum cognovisset mortem Beati Cyrilli, resilivit, & ad judicium me vocavit: ego rescripsi, quia si vellet permanere in datis sententiis ab Archiepiscopis, paratus essem: si verò vellet aliud aliquid, non audire me ejus citationem. Semel enim praecedentes Episcopi rem certissimam decreverunt*. Quas supra *certas Formas* appellaverat, hic *Sententias* indigetat, iisdemque adeo fidit, ut Synodicas citationes spernere se hinc posse asseveret. Imo & illae Formatae Cyrilli, & Procli epistolae in plena Synodo ibid. relectae sunt, ex Collect. Hard. Tom. II. p. 575. Quae autem esset istiusmodi Forma, vix determinari potest. Quidam volunt, sitam eam fuisse in certis, conceptisque verbis, & sollennibus formulis, quibus epistola ab aliis discriminaretur: alii à notis quibusdam; ab apposito Sigillo alii: unde & veteres Glossae, ubicumque vox Formatae occurrit, explicant, *Sigillata*. Verosimilius putaverim, à Cursore Dominico, ab epistola Diaconica, à Metropolitani subscriptione, & similibus Formatas hasce discriminari potuisse. Eò vel magis in hac sententia confirmor, quod Sigilla sub mediam Ecclesiae aetatem coepta sint adhiberi. Sed de his Carolus Labbeus ad Synopsim Basilic., Franciscus Bernardinus Ferrarius de antiquis Eccles. Epist., Bignonius in Formulis Veter., Stephanus Baluzius in Appendice ad Capitularia Regum Francorum, & in nova Collectione Formularum, & Philippus Priorius in Dissert. de Literis Canonicis. Non tamen abnuerim, varios fuisse pro diversa epistolarum Forma characteres. Atque ut in ceteris, ita in Pacificis potissimum, & Communicatoriis ab ipso Christianae Religionis exordio signum illud opinor usurpatum, quod è primis Graecis literis nominis Christi

compa-

compactum est ☧ χρίσιμον, & ab eruditis Antiquariis monogramma Christi appellari solet. Neque enim arbitrandum est, quod multis placuisse novimus, signum illud sub Constantino primitùs aut revelatum, aut inventum. Namque & Eusebius in ejus Vita lib. 1. c. 31. hoc monogramma abso- 315
solutè, ac generatim σωτηρίου ἐπηγορίας τὸ σύμβολον, *signum salutiferae appellationis* indigetat; ideoque rem vulgò notam, exploratamque innuit: & Constantinus in Occidente natus, & commoratus, non Graecis, sed Latinis characteribus invexisset. Igitur divinare lubet, hoc monogramma tunc primum à Fidelibus excogitatum, quum Antiochiae, & per Orientem Christiani appellari coeperunt: Insuper ad illud Johannem in Apocalypsi respexisse, ubi de insigni Electorum, quod cap. 7. v. 2. *signum Dei vivi*, & cap. 14. v. 1. ipsum Agni nomen appellat, mentem hauddubiè referens ad literam T. ab Ezechiële cap. 9. praedictam, quae à veteribus Samaritanis pingebatur, velut nostrum X, leviori discrimine ab eo, quo de agimus, monogrammate Christi. Equidem hujuscemodi tesseram in Epistolis commendarunt Apostoli: & si id hoc loco ageremus, monumentis vetustissimarum Inscriptionum docere in promtu esset, eandem sepulchris Martyrum fuisse insculptam, ut in pace, & communione Ecclesiae obiisse illos, dignosceretur. Quod & in Gemmis annularibus Antiquorum viderunt non semel Antiquarii; & proclive est observatu in Titulis sepulchralibus Marii sub Hadriano, Alexandri sub Antonino Pio, Caii sub Diocletiano, aliorumque apud Bosium, Severanum, Arringhium, & Fabretum. Romae in vetustissimo B. Constantiae Templo Volumen opere musivo expressum visitur, quod Redemtor nescio cui Apostolorum tradit, additis hisce verbis: DOMINUS PACEM DAT ☧. Unde artificem ad formam Literarum Pacificarum mentem intendisse, acutè conjiciebat Vir multa eruditionis laude insignis, Philippus Buonarotta. Quamobrem quum diu ante invectam Orientalis, & Occidentalis Ecclesiae divisionem pro Symbolo communionis, & pacis, & pro Arcani disciplina servanda adversùs Ethnicorum fraudes, & criminationes, sacrum illud monogramma inter Fideles obtinuerit, nullus dubito, quin illud ipsum inter ceteros Pacificarum, Communicatoriarum, aliarumque id genus Li-

terarum characteres, & formas ab Episcopis adhibitum fuerit. Sed hac de re prolixius ex Veterum monumentis alibi fortasse disputabimus.

XVI. Formatae Episcopis praesertim, & Clericis dabantur, quoties extra regionem, seu Provinciam peregrinabantur, ut cum reliquis Orbis Episcopis commercia haberent, non quo ad jura tantummodo hospitalia, Fidelibus reliquis concessa, affatimque suppeditata, sed & plenae, perfectaeque communionis jura. Unde quum post liberationem persecutionis Wandalicae, Episcopi Africanarum Provinciarum, qui Romam aufugerant, ibidem persisterent, Concilium Car-
532 thaginense postulavit à Johanne II., tum ut ad Sedes illi regrederentur, tùm ut quod ediderant decretum, confirmaretur, ne absque Formata reciperentur deinceps Episcopi. *Beatitudini tuae credimus intimandum, Fratres aliquantos è nostro Collegio, relictis sine caussa plebibus suis, ad transmarinas navigare saepius regiones. Hoc diutius Ecclesia toleravit, excusante eos violentia temporis mali: petimus nunc, ut quicumque forsitan Episcopus, aut Presbyter, sive Diaconus, aut cujuslibet inferioris ordinis Clericus sine nostra Epistola venerit, & non approbaverit, se pro utilitate Sanctissimarum Ecclesiarum fuisse directum, similis Haeretico judicetur: neque vestra communione dignus exsistat, ut in omnibus, & per omnia Beatitudinis vestrae di-*
535 *sciplina laudetur*. Postulationi huic Agapetus, Johannis successor, ita respondit. *Illud quoque, quod Catholicos, qui praesunt, aut militant Ecclesiae, sine Sacerdotum suorum literis suscipi à nobis minimè debere mandatis, & Canonibus est congruum, & disciplinae prodesse judicamus*. Ambae exstant epistolae in Tomo IV. Collectionis Labbeanae Concil. Annotandum interim est, fateri Pontificem, id Canonibus esse congruum, quod scilicet pluribus Conciliorum decretis cautum jam esset. Formatae verò epistolae Clericis tantummodo tradebantur:
472 quod innuit illud Sidonii Apollinaris lib. 6. epist. 8. *Agnoscitis, profecturo civi, me epistolam Clerico debuisse Formatam*. Ex quo nihil est dubitandum, discrimen fuisse inter epistolas, quae Laïcis, quaeque Clericis tribuebantur: illae simpliciter epistolae, hae autem Formatae sunt appellatae. Imò si audiamus Sidonium, Formatae non dabantur nisi Episcopis; reliquis autem Clericis adinstar Formatarum. Scribit enim l. 7.

epist 2. *Literas meas ad Formatae vicem, scilicet ut Lector, elicuit*. Nec sanè immeritò. Quum enim Formata specialem contineret Formam, atque modum, publicumque esset, & indubium probitatis, & fidei ejus, cui tradebatur, testimonium, tradi imprimis, & principaliter debuit Populorum Pastoribus, quatenus cum illa ad unamquamque Diaecesim accedentes, susciperentur ad fidem in concionibus testandum, & ad sedendum in Conciliis Episcoporum Provinciae, si fortè convenissent.

XVII. Hinc lucem foeneratur dictum illud S. Augustini in disputatione cum Fortunio Tubursicensi Donatistarum Episcopo habita. Agebatur de Ecclesia, per Orbem diffusa, quae cum Catholicis communicabat, & Schismaticorum Donatistarum commercia exsecrabatur. Inter alia, adducta ab Augustino argumenta, quibus universalem Catholicarum totius Orbis Ecclesiarum inter se communionem probat, unum erat, quod per Formatas invicem communicarent ubique Pastores: adeo ut, siquis Catholicae partis Episcopus ad Ecclesias omnes pergere voluisset, ilicet ad plenam communionem admitteretur. Id experimento probandum Fortunio offert; audacter affirmans, Episcopos Ecclesiarum Apostolicarum ultrò eis communionem daturos, qui cum Formata incederent; à commercio è contra rejecturos, qui sine illa accessissent. Sed Augustinum ipsum praestat audire. *Quaerebam, utrum epistolas Communicatorias, quas Formatas dicimus, posset quo vellem dare: & affirmabam, quod manifestum erat omnibus, hoc modo facillimè illam terminari posse quaestionem. Parabam autem, ut si consentiret, ad illas Ecclesias literae mitterentur, quas in Apostolicis autoritatibus pariter legeremus, jam illo tempore* (quo nempe ob Caeciliani ordinationem Schisma conflatum erat) *fuisse fundatas*. Supponit equidem Augustinus, Formatas epistolas tunc inter Episcopos fuisse frequentatas: insuper ex factis ad easdem rescriptis cognitum illicò, quibus communicarent Apostolicae Ecclesiae, & quorum refugerent communionem, iis minimè respondendo. Quae sanè omnia haudquaquam contingere potuissent, atque ut manifestum veritatis argumentum ab Augustino assumi, nisi peculiaris fuisset istiusmodi Communicatoriarum forma, qua Catho- 396

licae partis Episcopi à ceteris, extra Ecclesiam positis, discriminari possent.

XVIII. Quod de Formatarum usu, scopo, & effectu Fortunio Donatistae proposuerat Augustinus, praesertim ubi fidei, disciplinaeque caussa agitur, idem expressit S.
440 Leo in epistola ad Anastasium Thessalonicensem. *Omnium quidem literas Sacerdotum grato nos relegere animo, Fraterni Collegii charitas facit; quum per spiritalem gratiam tanquam praesentes amplectimur, quibus sermone, epistolis mutuo commeantibus, sociamur*. En Formatarum usus, quibus fidei, animorumque concordia, quodam velut arctissimo vinculo, inter Episcopos fovebatur, graphicè expressus! Moris autem necessitatem sic pergit exponere. *Sed major in his videtur esse affectus, in quibus de statu Ecclesiarum certiores effecti, ad exercendae solicitudinis vigilantiam, officii nostri consideratione compellimur; ut in speculis, quemadmodum Deus voluit, constituti, & pro voto nostro currentibus rebus nostrum commodamus assensum; & ea, quae depravari aliqua usurpatione prospicimus, adhibitae correctionis remediis corrigamus*.

XIX. Haeretici, Schismatici, & impostores, agnoscentes Formatarum apud Ecclesias aestimium, ubi merito non poterant, fraude elaborarunt, ut hasce epistolas quomodolibet extorquerent, surriperent, aliosque subinde in errorem pertraherent. Id quod factum videmus à Schismaticis illis, qui, ut adversus Cyprianum insurgerent, subdole ab Apostolica Romana Sede Formatam habere curarunt. De quo
248 ipse Cyprianus epist. 55. ad Cornelium, ubi monet, ut Formatam Pseudo-Episcopo tradere caveat, qui ad Urbem hac de caussa navigare statuerat. *Post ista adhuc insuper, Pseudo-Episcopo sibi ab Haereticis constituto, navigare audent & ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam Principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, à Schismaticis, & profanis literas ferre, nec cogitare, eos esse Romanos, quorum fides Apostolo praedicante laudata est, ad quos perfidia habere non potest accessum*. Idipsum egit postea Coelestius, qui quum subdola
417 professione apud Zosimum visus esset Catholici Dogmatis assertor., epistolam obtinuit ad Afros Episcopos. *Atque ob hoc ipsum nonnulla illius Sancti Sacerdotis humanitate dignus*

est habitus, *& sic epistolam quamdam benignitate plenam ad Afros
Episcopos meruit , qua ille abusus est , vel adhuc abutitur ad
multorum ignorantium deceptionem* . Ut observat in suo Com-
monitorio Marius Mercator . 428

XX. Inter accusationis capita , quae Basilio Magno ob- 370
jecta fuêre , non leve illud erat , quod epistolam Apolli-
nario dedisset . Ita enim Patrophilo scribit epist. 82. *Haud
verò multum temporis intercessit , confestim in Ciliciam legatio ,
atque inde reditus : mox literae adsunt , communionem nobis de-
negantes . Abruptionis autem hujus*, *ac secessus caussam assi-
gnarunt , quod Apollinario scripserimus , & quod Sympresbyte-
rum nostrum Diodorum habeamus consortem* . Quomodo verò ,
quantave celeritate dispersae fuerint literae , quibus Basi-
lii epistola Apollinario data denunciabatur , monebantur-
que ceteri Episcopi , ne Formatam à Basilio susciperent ul-
lam , neve mutuò responderent , mox ita describit . *Et
praeterea afflixerunt nos & aliae literae , ad Dazizam quen-
dam in speciem , reipsa verò universis Mortalibus scriptae :
cujus indicium est , quod tam festina distributione sparsae sunt ,
ut paucis diebus totam Pontum , & Galatiam pervagatae sint .
Sunt qui istos bonarum rerum nuncios & Bithyniam percurrisse
dicant , atque ad ipsum pertigisse Hellespontum* . Abutebatur
enim Apollinarius hac Basilii epistola . Unde qui ad mo-
dum , formam , textumque ejusdem haudquaquam atten-
derunt , in Basilium conflavêre calumnias , ceu qui For-
matas Apollinario dedisset .

XXI. Eadem ratione quum Marcellus pravos libros , ut
aït Basilius M. , fraudulenter occultasset , solosque Ro-
mae ostenderet eos , quos tueri poterat ; unde edita fidei
professione , Formatam à Julio obtinuerat , qua simpliciores
subinde in errorem inducebat ; Eusebiani in sua Synodica 347
conventus Philippopolitani , apud Hilarium in fragmentis 354
pag. 1310. scribunt . *Etenim Marcellus*, *quum apud nos Haere-
ticus haberetur , peregrinationis auxilia requisivit , scilicet ut
& illos falleret , qui & ipsum , & ejus scripta , sensusque pro-
fanos occultat ; falsa pro veris apponens , quaestum sibi de sim-
plicibus , atque innocentibus fecit ; quippe sub praetextu Eccle-
siasticae regulae multos Ecclesiae Pastores induxit* . Formata
itaque erat peregrinationis *auxilium* , eatenus datum , ut pro-

ferentem Paſtores recognoſcerent . Quapropter Marcellus ſub praetextu Eccleſiaſticae regulae multos Eccleſiae Paſtores ſeduxit . Apertiſſimè hinc patet, Formatarum uſum inter Eccleſiaſticas regulas obtinuiſſe locum , eaſdemque fuiſſe Epiſcopis auxilia peregrinationis : atque adeo eas conquiſivit Marcellus , ut falleret illos , qui ſua ſcripta ignorarent , unicèque ad Literarum formas incautè reſpicerent .

XXII. Mirum ergo deinceps non videbitur , ſi Formatae illae , quarum uſum , vim , & aeſtimium ipſi agnoſcebant Haeretici , fuerint apud Eccleſias , Patres , & Fideles grande communionis argumentum . Eas iccircò Gregorius Nazianzenus epiſtola 1. ad Cledonium vocavit communionis indices , ex quibus dignoſci poterat , Apollinariſtas , eorumque haereſim ab omnibus ubique Epiſcopis fuiſſe improbatam , qui Formatas illis denegarant . *Ac quidem ſi vel nunc , vel ante ſuſcepti ſunt , qui Apollinarii placita ſectantur , hoc oſtendant , & nos acquieſcemus . Perſpicuum enim erat , eos , ut novae doctrinae aſſentientes, ſuſceptos fuiſse: nec enim aliter res ſe habere poteſt , ſi hoc conſecuti ſunt . Omninò autem oſtendant , vel per Synodalem libellum , vel per epiſtolas communionis indices . Nam hic Synodorum mos eſt . Si autem hoc merus ſermo eſt , ac figmentum ſpecioſi cujuſdam coloris cauſsa , & ut fidem ſibi ob perſonarum autoritatem apud multitudinem concilient , ab ipſis excogitatum , quieſcere ipſos doce , ac coärgue . Tuae quippe vitae , rationi , ac rectae fidei hoc convenire exiſtimamus : ne Homines iſti alios decipiant , viciſſimque ipſi decipiantur .* Diù equidem cauſſam ſuam promoverunt Apollinariſtae per epiſtolam imprimis Baſilii, perinde ac ſi illa Formata fuiſſet , & publicae autoritatis , non autem privatim ſcripta : deinde ex Synodo Occidentalium , ut ipſi jactitabant . Iccircò Gregorius ad fraudem referandam ſcribit , monetque Cledonium , ut eos ad aliorum Epiſcoporum Formatam , aut libellum Synodicum proferendum cogeret . Gravi enim acerboque animo Theologus ille ferebat , quod Apollinariſtae pravam doctrinam ſubdolè ac veteratoriè ſimpliciorum animis inſtillare conarentur , quodque Epiſcopos traducerent , ceu qui per Formatas , communionis indices , ſecum ipſis commercia fre-

quen-

quentarent. Insuper audacter asserit, oportuisse eos recipere, ut rectae doctrinae assentientes, si, quae ab illis proferebantur Formatae, figmentum excogitatum non praesetulissent. Hoc vel inde arguit, quod nullibi in communionem suscepti sint: pariterque sat ostendit, quanta circumspectione Formatae ab Episcopis traderentur.

XXIII. Optatus, ut probaret, Ecclesias Africanas, Caeciliani ordinationem defendentes, in vera esse Ecclesia, ab 368
hisce Formatis, ut communionis, veraeque Ecclesiae indicibus, id adstruit, aïendo, easdem Ecclesias cum Cathedra Petri, ceterisque per Orbem Episcopis mutuo Formatarum commercio fuisse semper, atque esse unitas: Donatistas verò ab illis divulsos esse, quòd mutuas hasce epistolas nec darent, nec reciperent. Libro enim 2. quum probasset, Ecclesiam meritò Catholicam dici, & esse, quae per universum Mundum multiplicata, fidei, & animorum concordiâ una est, quaeque, licet in remotissimas partes disterminata, commercio nihilominus Formatarum conjungitur, Parmenianum Donatistam ita interpellat. *Igitur negare non potes, scire te in Urbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorum Caput, Petrus. Unde Cephas appellatus est: in qua una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: ut jam Schismaticus, & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocasset. Ergò Cathedra unica, quae est prima de Dotibus. Sedit prior Petrus.* Mox omnes ad Siricium usque, tunc sedentem, enumerat, subjungitque: *Siricius hodie, qui noster est Socius, cum quo nobis totus Orbis commercio Formatarum, in una communionis Societate concordat.* Quòd videlicet ad ipsum sive in ordinationibus, sive in Paschate quotannis, sive in aliis plerumque controversiis epistolas mitterent, mutuasque acciperent. Quamobrem concludit. *Igitur quum manifestum sit, & ipsa luce sit clarius, nos cum tot innumerabilibus populis esse, & tot Provincias nobiscum: jam videtis, vos, in parte unius regionis positos, & ab Ecclesia vestris erroribus separatos, frustra vobis solis hoc nomen Ecclesiae cum suis dotibus vendicare: quae magis apud nos sunt, quam apud vos: quas constat ita sibi connexas, & individuas esse, ut intelligatur unam ab altera separari non posse. Etenim nume-*

adversus eosdem Schismaticos differentes, & potiora hinc ad
eorum infringendos conatus, subsidia repetunt.

XXV. Episcopos enimvero sedulam navasse operam in
Formatis tradendis, ne qua fraus intercurreret, facile unus-
quisque deprehendet, qui earum secum reputet scopum, in
eo constitutum, ut fidei unitas, vigor disciplinae, atque
Pastorum integritas essent incolumes: quatenus siquid ple-
bi, & Populis communi calculo proponerent Episcopi, id
summa fide, consensione, obsequioque susciperetur. Levis
suspicio, eaque calumniosè Basilio imposita de Formatarum
cum Apollinario communione, amplissimam Diaecesim Pon-
ticam, plurimorumque Episcoporum,& populorum animos ita
distraxit, perturbavitque, ut brevi Exarchae proprii com-
munionem evitarint. Et tamen ante XX. annos Basilius
visus fuerat Apollinario communicasse, idque per epistolam,
quae omnibus Formatae notis erat destituta. Quod Eusta-
thio objicit epist. 79., qui calumniae fuisse videtur archi-
tectus. *Jam una epistola, eaque ambigua (neque enim dices
te illam ex certis subscriptionis notis cognovisse, quum non eam,
quae primum scripta, sed quae postea transcripta est, in ma-
nus acceperis) ex unis inquam, literis, iisque vetustis periclita-
tur inter nos amicitia.*

Ut autem Eustathium, sociosque Lampsaceni Concilii
Legatos, Formatam postulantes, ad audientiam nequaquam
admisit Liberius, nisi postquam, subscripto libello, Nicae- 352
nam fidem professi essent; quo demum praestito, & For-
matam obtinerent, & ceterorum Episcoporum communio-
nem promererentur: ita Basilius eosdem non admisit, ni-
si primùm ampliori fidei professioni subscripsissent, cujus
exemplar ediderat Basilius, & exstat epist. 78., sub cujus
finem legitur eorum subscriptio. *Eustathius Episcopus tibi
Basilio. Legi, agnovi, & probavi haec praescripta. Subscripsi
autem cum his, qui mihi aderant Fratribus, Phortone, & Corē-
piscopo Severo, atque aliis nonnullis Clericis.*

XXVI. Privatus Lambesitanus ob multa, eaque gravissi-
ma delicta damnatus fuerat, ut est S. Cypriano epist. 55. 248
proditum. Id quod ipse Ecclesiis omnibus denunciaverat,
ut fidei unitas servaretur, & damnatis intercluderentur epi-
stolarum commercia. Ille verò clanculùm à Romano Cle-

ro

250 ro Formatam extorquere tentavit. Clerus tamen, Sede tunc vacante, Ecclesiam moderans, solicitis Dominicorum Cursorum nunciis à Cypriano commonitus, rescripsit epist. 40. *Quod autem pertinet ad Privatum Lambesitanum, pro tuo munere fecisti, qui rem nobis solicitam nunciare voluisti: omnes enim nos decet, pro corpore totius Ecclesiae, cujus per varias quasque Provincias membra digesta sunt, excubare. Sed nos etiam ante literas tuas fraus callidi hominis latere non potuit. Nam cum antehac quidam ex ipsius nequitiae coborte venisset Vexillarius Privati, & furto, ac fraudulenter literas à nobis elicere curaret, nec quis esset latuit, nec literas, quas volebat, accepit.* En quanta indagine Romani Presbyteri in fraudes, & machinationes inquirunt; qui Formatam epistolam hoc uno denegarunt, quod missus ad se Cursor, Privati Vexillarius, characteribus illis, & notis destitueretur, quibus id hominum genus insigniri consueverat.

Haec potiora erant Ecclesiasticarum epistolarum genera, quae publici exercendi officii gratia dabantur ab Ecclesiarum Praesulibus. Nos quidem eas hic tantummodo censuimus, quae vel fidei controversias proponebant, vel datae existimantur, ut Pastores, quorum erat probata fides, atque integritas, necessitate compellente, possent suo assensu, & subscriptione, sententia, & voto, ut par erat, dogmata confirmare, & fideles cum à noxiis, novisque doctrinis avertere, tum in Majorum traditionibus erudire. Istiusmodi autem omnes epistolae, qualescumque essent, eò collineabant, ut una fides, dogmatum eorumdem una professio, & illibata animorum concordia, juxta Christi praeceptum, & Apostolica exempla servaretur. Quod exemplis hactenùs, variisque animadversionibus ostendere conati sumus.

XXVII. Sed unum pro Dissertationis coronide testimonium minimè est praetereundum, quo, quae hactenus de Encyclicarum usu, & scopo disputata sunt, egregiè, & luculenter confirmantur. Florus Magister, nomine Lugdu-
837 nensis Ecclesiae opusculum edidit adversus Johannem Scotum Erigenam, qui plurimos induxerat contra dogma Praedestinationis errores. Atque imprimis circa liberum Arbitrium, Gratiam, & Praedestinationem, tres aïebat fuisse Sectas, in quarum tertia multas effutierat propositiones con-

tra receptam Ecclesiarum doctrinam. De tertia itaque haeresi, juxta Johannis assertionem, haec ad rem Florus. *Tertiam haeresim ponit, Praedestinationibus necessitates, & vim inferentem: cujus, ut sibi videtur, autorem non tacet, vocans eam Gottescbalcanam, à quodam videlicet miserrimo, & infelicissimo Monacho, jamdudum (illic nescimus quo ordine) damnato, & annis jam plurimis carcerali ergastulo retruso, nomine Gotteschalco, qui si aliquid tam grande, & periculosum contra Fidem Catholicam docere praesumsit, ut necessario judicio tali, ac tanta damnatione plecteretur, profecto dignum fuerat, juxta antiquum Ecclesiae morem, ut tantus error, propter cautelae studium, ne eo plures inficerentur, ceteris Ecclesiis in diversis Regni partibus constitutis, etsi non initio, quando tantum malum est deprehensum, vel in fine, quando tanta est severitate damnatum, saltem postea per literas Synodicas, & Ecclesiasticas ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum notitiam perferretur. Quod si more, ut diximus, Ecclesiastico, semper à Patribus observato, factum fuisset, melius nunc sciremus, & paratiores essemus ad redarguenda, & convincenda, quae iste eum docuisse proponit.* Hactenus ille cap. 4. pag. 609. ex Editione Mauguini Tom. I. Veterum Auctorum, qui IX. Seculo de Praedestinatione, & Gratia scripserunt.

In hoc quidem testimonio graphicè proponuntur quaecumque de epistolis Encyclicis, earum usu, utilitate, necessitateque hucusque ex Veterum monumentis asseruimus. Erat, ut Florus, & Ecclesia Lugdunensis testantur, *Antiquus Ecclesiae mos, & à Patribus semper observatus*: Ut quum nova oriretur haeresis, novus error, damnationi abs Episcopo quovis subjiceretur: quae sententia *ceteris Ecclesiis perferretur, & per literas Synodicas, & Ecclesiasticas ad omnium Fratrum, & Coëpiscoporum notitiam perveniret*. Morem autem hunc invectum ea de caussa asserit, quod apprimè conduceret ad occurrendum erroribus, atque impediendum, *ne iis plures inficerentur:* quippe *Judicio*, quod universa probarit Ecclesia, omnes fideles ultrò acquiescebant. Denique conscribebantur Ecclesiasticae illae epistolae, quatenus emergebant fidei defensandae opportunitates: atque ex iis repeti consueverant argumenta, ad *redarguenda, & convincenda* quaecumque vel pridem docuerant, vel deinceps docere pos-

sent

ſent proſcripti hiſce Encyclicis, damnatique Haeretici. Nihil hoc Flori loco illuſtrius, nihil dilucidius afferri poteſt, ad praeclariſſimam hanc Eccleſiarum diſciplinam, dogmatum, Traditioniſque cuſtodem, commendandam, & pro merito ſuo, noſtroque inſtituto illuſtrandam.

XXVIII. Atque haec quidem nos pro modulo noſtro de ſaluberrimo, & antiquiſſimo Encyclicarum more diſſeruimus. In quibus tantum abeſt, ut aliis omnino factum ſatis credamus, ut ne nobis quidem omni ex parte ſatisfecerimus. Plurima enim occurrunt alia, quae accuratiorem, diuturnioremque meditationem, & ſolicitam rerum collationem efflagitant; quaeque in ſequentibus Diſſertationibus explanare conati ſumus, ut quam hîc habes communiorem priſci hujus moris ideam, juſtam ſubinde, numeriſque omnibus abſolutam in cenſu Encyclicarum Primitivae Eccleſiae deprehendas. Noſti equidem ita hominum animis comparatum eſſe, ut ſegnius rerum contemplatione, quam experimentis, difficiliuſque ratiociniis, quam factis, exempliſque ad aſſenſum trahantur. Haec interim aequi conſule, quae nobis vel recèns lectio, vel vetuſtioris obſervationis memoria ſuggeſſit: dijudica etiam ſi lubet. Ut enim id nobis concedi non poſtulamus, ut regnemus in literis (quod ab iis, & inique quidem fit, qui opprimunt judiciorum libertatem, atque in verba, legeſque ſuas homines adigunt) ita Eruditorum placita aequo animo patimur, ſint modo ſubacta, &, quod exigit veritatis amor, ac Religionis ſtudium, poſt ſolers, diutinumque monumentorum examen prolata. Modo itaque candidè judicetur, ſat eſt: quid cenſores, quid naſutuli, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ.

FINIS.

INDEX

RERUM, CONCILIORUM, ET VIRORUM ILLUSTRIUM.

A

S. Abercii Acta. 130.
S. Abundius, Leonis M. Legatus Cplim. 170. 171.
Abyssini subscribunt Concil. Nicaeno. 91.
Acacius Caesariens. Arianus. 71. 95. 98. 100. 106. Cur privatus jure Primatiali congregandae Synodi in Palaestina. 103.
Acacius CP. à Felice reprehensus. 133. 240. Resistit Antencycl. Basilisci, & ad Simplicium scribit. 252. Ejus zelus. 254. 255. 260. Synodum celebrat. 255. 256. 258.
Acaciani Schismatici subscribunt Formulario Hormisdae. 196. 204. Basilisci Antencyclicae Quingenti subscripserant Episcopi. 257. Aliqui supprimere tentant subscriptiones. 204.
Acacius Melitinensis. 171.
Acephali Tomos Encyclicos Catholicorum insectantur. 225.
Achetas Diaconus cum Evocatoriis ad Athanasium missus. 101.
Adlocutio Patrum Chalced. 85. 96. 161. 171. 271. 273. 305.
Aegyptii Episc. Dioscoriani. 195. Renuentes subscribere Dogmaticae S. Leonis, haeresis postulati. 207. Quomodo tolerati usque ad electionem Archiepisc. Alexandr. ibid.
Aelianus Proconsul caussam Felicis Aptungit. cognoscit. 35. 36.
Aeschines. 26. 279.
Aëtius Archivorum Custos in Africa. 32.
Aëtius Archidiaconus, & Presb. CPnus. 234. 235. 236.
Aërius Arianus. 95. 205. Encyclicâ Concilii CPni cum affeclis damnatus. 206.
Africani adhibent Salutatorias, & quodvis

A

decretum *Salutem* appellant 20. 22. Voces pro arbitratu contingunt. ibid. Vigilium P. excommunicant. 40.
Agapiti Encyclica adv. Acephalos laudata ab Orientalibus. 279. Scribit ad Africanos. 308.
Albaspinaeus Gabriel. 304.
Alexander Alexandrin. contrahit Presbyterium Alexandrin., & Mareöticum in caussa Arii 71. 85. Encyclicam adv. Arium scribit, & argumentis oppugnat. 168. 196. 197. 245. Cur eam Alexandro CPno inscribat. 144. Usum Encyclicarum commendat. 42. 282. Subscribi curat per Aegyptum Acta Nicaena. 191.
Alexander CPnus Acta Nicaena subscribi curat in insulis Cycladum. 192.
Alexander Hieropolitanus S. Cyrillum usque ad mortem exagitat. 225.
Alexander Hierosolymit. 29. Electionem suam denunciat Antiochenis per Clementem Alexandrin. Presbyt. 135. 136.
Alexander I. P. Heracleonem damnat. 136.
Alexander Presbyter Cursor Siricii P. 140. 141.
Alexander Thessalon. curat in Illyrico subscribi Acta Nicaena. 191. 192.
Alexandrinum Conc. pro Athanasio Encyclicas laudat. 197. 269.
Aliud sub Athanasio Encyclicas Synodorum Sardicensis,& Hierosolymitanae approbat. 104. 125. 145.
Aliud sub Athanasio vim Encyclicarum confirmat. 193. 217. 218.
Aliud sub Theophilo. 178.
Aliud sub Cyrillo contra Nestorium. 150. 162.
Aliud sub eodem Cyrillo de Pace cum Orientalibus. 160.

A

Aliud sub Timotheo Aeluro. 201. 202.
Aliud contra Timotheum. 202. 228.
S. Ambrosius. 196. 145. Suscipit Encyclicam Siricii. 140.
Ammianus Marcellinus. 90. 91. 199. 305.
Ammonius Laïcus, Cursor S. Athanasii erat Magistrianus. 104. 105. 196.
Anastasius Bibliothecarius. 150. 127. 204.
Anastasius Hierosolymit. probat Antencycl. Basilisci. 257. 258. 259. Obiit. 263.
Anastasius Pont. probat Paschales Theophili. 11.
Anastasius Thessalonicensis. 149.
Anathematismi S. Cyrilli adv. Nestorium ab Orientalibus exagitati. 224. Quomodo suscepti. 298. Encyclicis saepe adjuncti. 48. 49.
Anatolius CPnus. 39. Dogmaticae S. Leonis M. subscribit 170. Promulgat Encyclicam Leonis Imp. 87. 227. 230. 233. 252.
Anatolius Presb. Alexandrin. Cursor, creatur Episcopus Laodicenus. 137.
Ancyranum Concil. 65. 66.
Angari vox, & officium. 111. Angariare, quid significet. 112.
Anomoei unde dicti. 204.
Antencyclicae quae. 243. 289. Earum origo. 290. 291. Donatistarum contra Caecilianum. 32. 33. 34. 35. 36. 245. Novatiani. 63. 243. 244. 245. Eusebianorum contra Marcellum, & Athanasium. 107. 222. 246. Eusebii Nicomediens. pro Ario. 196. 197. 221. 246. 285. Basilisci pro Eutychianis. 249. 250. 251. 252. 257. Retractatae. 261. Quomodo à Catholicis obviam itum. 247. 248.
Α'ντιγράφεις qui apud Gentes. 26.
Antiochenae Ecclesiae Schisma. 86. 202.
Antiocheni Doctores Apostolici. 60. 135.
Antiochenus Patriarchatus dictus Orientalis. 91. Ejus supra Palaestinam jura. 103.
Antiochenum Concil. adv. Paulum Samosaten. 137. 144. 168. 270. 272. 273. 284.
Alterum Arianorum sub Eusebio Nicomed. 59. 199. 274. 297.
Alterum ab Arianis, Semiarianis, & Homoousianis susceptum. 204. 205.
Alterum, in quo Tomus Damasi subscribitur. 203.

A

Alterum, in quo susceptus Tomus Procli. 166.
Alterum sub Johanne, ubi de Pace cum Cyrillo. 160. 298. 305.
Antropomorphitae in Paschali Theophili damnantur. 19.
Α'πίλυσε, quid in Act. Apost. 26.
Apollinaris Hierapolitan. Phryges oppugnat. V. Prooemium.
Apollinaris haeresiarcha Formatam à Basilio obtinet. 311. Asseclae ea Formata gloriantur. 312. 313.
Apollinarius Alexandrin. libellum fidei ad Vigilium mittit. 51.
Apollonius refutat Themisionem. 5.
Apostoli apud Judaeos qui dicti. 302.
Apostoli Encyclicas scripserunt. 4. 113. 291. Synodicam in Orbem emittunt. V. Hierosolymitan. Conc. Apostoli nomine vocati aliquando Presbyteri. 62. Apostoli XL. apud Hermetem, qui. 62. 64. Multa oeconomice egerunt. 274.
Apostolicorum Doctorum solicitudo. 43.
Apostolicus Canon de Formatis. 301. 304.
Apronianus Ecclesiae defensor. 33. Ingentium, Cursorem Donatistarum refellit. 34. 36.
Apuleii phrasis quae. 22.
Aquilejense Concil. sub S. Ambrosio. 96. 145.
Archelaüs Manetem impugnat. 62. 63.
Arelatense I. Conc. non damnat Traditores, sed Martyrum de iis decreta confirmat. 55. Statuit, Paschales à Rom. Pontifice in Orbem emittendas. 9. Communicatorias à solis Episcopis dari. 21. 22. 304. 305. Ejus Canon XIII. illustratus. 37. Vult sua decreta à Silvestro P. publicari. 146. Ejus Actis subscribunt Diaconi. 124.
Alterum Arianorum, in quo depositus Athanasius. 108.
Ariminense Conciliabulum. 79. 94. 95. 96 138. 205. Improbatur ab Orientalibus. 81. 82. 218. 219. 283. Item à Liberio, & Occidentalibus. 83. 218. 219.
Arius ab Alexandro oppugnatus. 168. 282. Opponit Antencyclicas. 71. 107. 196. 221. 246. 285. A multis Episcopis com-

A

communicatorias obtinet. 197. 246. 285. 286.
Ariani. V. Eusebiani.
Aristides Orator. 112.
Aristolaus à Cytillo ad Orientales missus. 300.
Armenia Pontico Exarchae suberat. 277.
Arsenius Meletianus Schismaticus resipiscit, & formulam retractationis mittit ad Athanasium. 151. 152.
Asclepiades Diac. Cursor Anatolii CP. 227. 230. 233.
Asiae Concilia ejurant formulam Ariminensem. 81. 82.
Asiarchae in liberis Asiae Civitatibus. 25. Scribas suos habebant. 26.
S. Athanasius Alex. laudatus. 15. 59. 91. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 108. 148. 197. 199. 270. Paschales scripsit plurimas. 18. 19. 294. 295. Ejus epistola ad Epictetum velut fidei regula habetur. 171. 273. Origo depositionis ejusdem, quae. 130. Ab Eusebianis depositus, fugit Romam, & Sedi restituitur. 98. 274. Damnatur in Conciliis Tyrio, Arelatensi, & Antiocheno. 198. 199. 247. Scribit ad varios Presbyteros de rebus Ecclesiae. 137. Encyclicas ad Orthodoxos scribit. 274. 275. Coram Julio à suis Presbyteris defenditur. 138. Encyclicam Sardicensem subscribi curat. 99. 295. Evocatorias à Constantio suscipit. 99. A Constantio, ab Episcopis, atque à Synodo Hierosolymitana suscipitur. 102. Pacificas scribit, & suscipit. 295. 296. Nicaenam fidem ex Orbis consensu, & Encyclicis probat apud Jovianum Imp. 193. 217. 218. Arsenio Meletiano resipiscenti communicat. V. Arsenius. A Basilio M. commendatur. 38. 86. 141.
Athanasius Ancyranus Episcopus. 84.
Athanasius de Perrhenorum Episcopatu contendit. 306.
Atticus CP. suscepit Tractoriam Zosimi. 272. 285.
Augendus Diac. Cursor Novatiani. 243. 244.
S. Augustinus. 6. 22. 23. 54. 63. 72. 75. 112. 118. 139. 171. 174. 188. 206. 224. A Pelagio II. P. commendatus. 314. Provocat Fortunium Donatistam ad usum Formatarum. 309. 310.
Augusti in imperio duo. 89. 90.
Augustus Imp. Cursum, & Cursores publicos instituit. 112.
Avitus Viennensis. 15. 294.
Aurelianense I. Concil. 174.
Aurelianus Imp. 58.
Aurelius Victor. 112.
Author Praedestinati morem Paschalium elucidat. 10. Laudatur. 50. 136. 174.
Auxentius Arianus. 185.
Auxentius, Joviniani sectator. 140.

B

Acchylides impellit Dionysium Corinthiacum ad Encyclicas conscribendas. 212.
Baccillus Corinthiorum Episcopus scribit de Paschate. 216.
Baluzius non assequitur, quid sint Salutatoriae Epistolae. 13. Lapsum Notariorum in Actis Conc. Chalced. perperam suspicatur. 195. Laudatus. 17. 20. 35. 149. 199. 229. 295. 301. 306.
Baptismus non sufficit peccatoribus ad salutem. 136.
Barnabas Presbyter Doctor Antiochenus. 135.
Baronius cit. 11. 54. 130. 139. 153. 171. 252. 253.
Basianus Magistrianus. 130.
Basilica S. Anastasiae. 66.
Basiliscus Imp. factus, Encyclicam contra Concil. Chalced. evulgat. 249. 250. 257. 258. 259. 261. Intimat Acacio CP. 252. Redarguitur à Simplicio Pont. 253. 254. Et à Monachis. 256. Coactus revocare Encyclicam per Antencyclicam. 259. 260. 261.
Basilius Ancyranus jussu Constantii scribit Encyclicam. 87. Promovet Formulam Ariminensem. 122. 148.
S. Basilius M. 38. 145. 154. 165. 202. 219. 289. Suadet Athanasio, ut Encyclicas scribat, & per Presbyteros mittat ad Occidentales. 141. 147. 148. 283. Scribit Tractatum Encyclicum de Spiritu S. 85. 86.

X

B

86. 273. Accusatur, Formatam Apollinario dedisse. 311. 312. 315. Suadet Meletio, ut arcanam formam in Encyc. adhibeat. 247. 248. Petit à Damaso, & Occidentalibus, ut Encyclicam scribant. 277. 278. 279. 280. 283. Eustathium Sebast. exagitat. 280. 282. 283. Ejus libellum fidei suscipit. 315.
Basilius Antiochen. ad defensionem Conc. Chalced. excitatus. 235. 239. Cur à Leone M. reprehensus. 243. 244.
Basilius Seleuciensis. 162.
Basilius Monachus preces Theodosio porrigit. 270. 272.
Bibliothecarii dignitas in Ecclesia Romana. 127. 128.
Bignonius. 306.
Bituricense Concil., duce Hilario, Athanasii caussam defendit. 199.
Braccarense I. Concil. suscipit Turribii, & Leonis M. Encyclicam adv. Priscillianistas. 176. 177.
Breviculus Eutychianistarum. 133. 227. 258. 261.
Breuverius. 117.
Brissonius. 111.
Bucherius. 15.
Buonarotta Philip. 307.
Burrhus, Diaconus Cursor Ecclesiarum Asiae, ab Ignatio commendatus. 122.

C

Caecilianus Carthaginensis accusatur traditionis. 31. Innocens declaratur. 185. Subscribi curat Acta Nicaena per Africam. 192.
Caesareensis Exarcha jus habebat in Palaestinam. 103. 149. Ponticae Diaeceseos praerat. 154. Et Armeniae. 277.
Caesareense Conc. sub Victore P. 149.
Caesares apud Romanos, qui dicerentur. 89. 90. Dicti Nobilissimi. 249.
Caldonius Episcopus. 123.
Calendio Antiochenus Catholicus. 262. 263.
Cancellarii Ecclesiastici ad Encyclicas ferendas adhibiti 128. Encyclicis subscribebant. ibid.
Candidianus Exorcista, Cursor Semiarianorum. 129. 139.

C

Capitolinus Aelius. 126.
Capreolus Carthaginensis scribit ad Ephesinum Conc., non retractandum judicium in Encyclicis latum de Pelagianis. 76. 273. Scribit Dogmaticam ad Vitalem, & Torantium. 274.
Carterius Diaconus Antiochenus, & Cursor. 125.
Carthaginense Conc. sub S. Cypriano de Rebaptizatione Haereticorum. 182 183. 184.
Aliud sub S. Grato, in quo Sardicensis Encyclica subscribitur. 104. 297.
Aliud sub Johanne II. Pont. 308.
Carthagin. III. Conc. 66.
Carthagin. V. laudat Formatas. 15.
Cartophylax, quis in Ecclesia CPna. 127.
Casaubonus. 6.
Cassianus describit morem Paschalium. 19. Leporii professionem laudat. 47.
Cassiodorus. 179. 241.
Castabalorum Urbs in Cilicia. 81.
Castitatis praeceptum à Pynito contra Dionysium asseritur. 212. 213.
Catholicae cur dictae Encyclicae. 4.
Cecropius Episcopus, asserens mille ducentos Episc. subscripsisse Dogmaticae S. Leonis, vendicatur. 195.
Chalcedonense Concil. Gen. 55. 131. 132. 148. 151. 158. 169. 177. 182. 195. 201. 207. 225. 259. 270. 272. 276. 303. 306. In dubium revocatur, duce Timotheo Aeluro. 227. 228. 249. 259. Defensum ab universali Ecclesia. 229. Et à Leone M. 234. 239. 240.
Charensis Vicus in Mesopotamia. 62.
Chares Presbyter Arii socius. 71.
Charmosynus Presb. legatus S. Cyrilli. 298.
Chronicon Alexandrinum. 249. 261.
Chrysaphius Eunuchus sub Theodosio. 132. 251.
☧ Christi Monogramma in Encyclicis adhibitum. 306. 307.
Chrysostomus Johannes. 114. 121. 135. Quomodo Origenistas susceperit. 304.
Cicero. 113. 127. 193. 305.
Cirtense Concil. in Africa. 55. 295.
Clementius Hypodiaconus, & Cursor Cleri Romani. 201.

C

Clementis I. Pont. Encyclica olim diebus Dominicis lectitata. 157.
Clemens Alexandrin. 64. Mittitur ab Alexandro Hierosolymit. ad Ecclesiam Antiochenam. 135. 136. Ostenditur scripsisse adv. Judaeos. ibid.
Clericae cur olim dictae Encyclicae. 3. 201.
Clericis interdictum mulierum contubernium. 106. Soli assumebantur ad gradum Cursoris 118. Eorum crimina Laicis occultata. 177. Peregrinantes sine Commendatitiis non suscepti. 304.
Codicis Ecclesiae Oriental. Canon XXI. illustratus. 43. 304.
Codex Cassin. 38. 131. 146. 163. 225. 299.
Coelestius Zosimo imponit. 310. 311.
S. Coelestinus I. Pont. 124. Damnat Nestorium. 150. Suscipit Unitivam S. Cyrilli. 161. Rescribit ad Cyrillum de Nestorio. 162. Laudat Encyclicam Zosimi. 272.
Collatio Carthaginensis cum Donatistis. 55. 186.
Collatio CPna cum Severianis. 274.
Collegiarii Ministri apud Gentes, qui 25.
Colossenses ab haeresi per Encyclicam revocantur. 156.
Comarius Episcopus, legatus Cyrilli ad Nestorium. 164.
Commendatitiae Epist. à S. Paulo memoratae. 302. 303. Quibus darentur. 303. 304.
Communicatoriae Epistolae quae. 43. 302. Eas petebant Ecclesiae, recèns fundatae; ab Apostolicis, & Matricibus. 47. Quomodo, & à quibus tradendae. 297. Quomodo dignoscerentur. 300. 304. 306. Quibus datae. 303. 304. 305.
Communio Lapsis quomodo data. 172. 212. Multiplex dabatur. 303. 304. 308. Accusatoribus falsis usque ad obitum dilata. 37. Passiva qualis. 297.
Concilia separatim ab Orientalibus, & Occidentalibus habita. 94. 95. 96. 200. Generalia laudant Magisterium Encyclicarum. 272. 273.
Conciliorum Acta Edit. Labb. 40. 91. 227. 308.
Eadem Edit. Hard. 11. 40. 91. 127. 128. 130. 131. 132. 133. 148. 149. 150. 158. 160. 171. 177. 178. 181. 182. 190. 193. 196. 197. 201. 203. 219. 221. 223. 228. 229. 239 241. 246. 264. 270. 271. 274. 276. 279. 282. 284. 306.
Confessores scribunt Encyclicas. V. Martyres.
Confraternitas, & Consalutatio in primitiva Ecclesia. 14.
Consensus Episcoporum in Encyclicis editus. 47. 48. 53. 83. 88. 100. 101. 105. 106. 120. 143. 147. 150. 152. 185. 186. 187. 188. 231. 236. 273. 277. Idem non passivus tantum fuit, sed activus. 72. 264. 282. 314. Ejusdem necessitas. 70. 71. 228. Quomodo dignosceretur. 180. 193. 209. 309. 310. 313.
CPni Populi zelus adv. Basiliscum. 252.
CPnum II. Gen. Conc. 96. 202. 279.
V. Gen. 51. 128. 133. 182. 241. 314.
VI. Gen. 51. 128. 200. 139. 276.
VIII. Gen. 127. 129. 204.
Aliud sub Constantino damnat Marcellum Ancyranum. 222.
Aliud Semiarianorum, Encyclicam adv. Aëtianos promulgat. 206. 281.
Aliud Acacii zelo celebratum contra Basiliscum. 254. 255. 256.
Aliud sub Flaviano contra Eutychetem. 146.
Aliud sub Anatolio. 230. 233.
Aliud sub Menna. 87. 178. 230. 276.
Duplex sub Pyrrho Monothelita. 264. 265.
Constantinus, obses apud Maximianum, quomodo evaserit. 6. Jussit haberi Concil. Arelatense in caussa Donatistarum. 124. Indicit Concil. Nicaenum. 130. Episcoporum animos conciliat. 230. Ejus Encyclica in Orbem missa. 190. Apellatur Apostolus 63. Curam exscribendorum Codicum mandat Eusebio Caesar. 128. Monogramma Christi non invexit. 307. Ejus filii Orbem Romanum partiuntur. 90.
Constantius, & Galerius Augusti. 89.
Constantius Imp. 87. Judicia Ecclesiastica usur-

usurpat. 92. 108. 109. Ejus improbitas. 91. Damnat Athanasium. 198. Liberii P. consensum exquirit. 199. 200. Constantis fratris ditionem accipit. 106. Evocat Athanasium. 99. Encyclicam Sardicensem appellat Dei Decretum. 101. 102. Scribit Encyclicam ad Catholicos, & alteram ad Alexandrinos pro Athanasio. ibid. Iterum persequitur Athanasium. 107. 108. Liberium accusat occultatae Encyclicae. 159. Formulam praescripsit Patribus Ariminensibus. 96.

Constantis Imp. zelus. 98. Mittit Paulum, & Macarium ad compescendos Donatistas. 223. Ejus mors. 106.

Contesseratio priorum Christianorum quae. 45. 210.

Corepiscopi in Concilio Apostolico. 58. Pacificas tradere poterant. 297.

Cornelius I. P. scribit Encyclicam ad Fabium Antiochenum. 29. 144. 216. 217. Novatum damnat. 185. 217. 270. Catalogum Italorum Episcoporum cum Encyclica evulgat. 189. Novatianorum resipiscentiam describit. 67. Decretum, seu Communicatoriam ad Lapsos scribit. 28. 53. 166. Obsistit Encyclicae Felicissimi. 156. 157.

Cosmas Indodopleustes laudat Tomum Paschalium S. Athan. 295.

Cotelerius. 71.

Coustantius. 252.

Crescens Presbyt. Cursor Siricii P. 140. 141.

Cresconius ab Augustino refutatus. 171. 172.

Cursores Ecclesiastici, ab Apostolis instituti. 113. In V.Tto ab Ezechia adhibiti. 9. A S. Ignatio Dominici vocati, & commendati. 116. 121. 188. Ex Clericis eligendi. 118. Erant plerumque Diaconi. 27. 120. 121. 222. Scientia, & probitas cum Diaconatu in iisdem requirebantur. 114. 117. 188. 122. 123. Quomodo eligerentur. 114. 116. 118. 119. Muniebantur Diaconica. V. Diaconica. Multa orerenus eis commissa. 115. Eorum celeritas. 112. 113. 126. 205. 232. 233. 245. 311. Eorum nomina in Encyclicis annotata. 115. 125. Ecclesiarum Presbyteriis intererant. 123. 219. 220. Chartis, & professionibus fidei subscribebant. 125. 128. Similiter Actis Conciliaribus. 124. Mittebantur à Pontificibus ad Conc. Orientalia. ibid. Eorum sollicitudo quae. 114. 155. 156. Legere apud Ecclesias tenebantur Encyclicam. 131. Etiam invito Metropolitano. 156. 157. Exemplar subscriptum relinquebant. 36. 165. 166. Hospitalitate fidelium gaudebant. 113. Custodiebant Encyclicas, & exscribendas dabant. 119. 120. 124. 125. 128. Ad Ecclesiasticas dignitates assumti. 127. Gradus Cursoris in Inscriptionibus sepulcralibus expressus. 117. Cursores privati. 113.

Cursus publicus in Imperio. 6. A Cyro quomodo invectus. 111. Ab Augusto, & Trajano ordinatus. 112. Penes solum Imperatorem jus concedendi erat. 125. 126. Concessus à Constantino Clericis Eusebii Caesar. 128.

S. Cyprianus laudatus. 3. 22. 23. 28. 31. 39 52. 63. 65. 66. 67. 69. 78. 87. 117. 118. 119. 120. 123. 146. 149. 154. 156. 157. 166. 245. 269. Consulit Stephanum Pontificem R. de Marciano Arelatensi. 145. Vendicatur ab haeresi Rebaptizantium. 171. 172. 184. Encyclicae adv. Novatianos adjungit librum de Unitate. 171. Librum etiam de Lapsis Romam, & in Orbem mittit, & Encyclicus dicitur. 173. 174. Novatianos Encyclica damnat. 183. 244. 290. De Encyclica, & libello Novatianorum scribit ad Cornelium. 177. 244. 291. 292. 310. Ejus Epistola ad Jubaianum erat Encyclica. 181. Rejicit Encyclicas non subscriptas. 201. Felicissimum Encyclica damnat. 183. Scribit de Petro Lambesitano. 315. 316. Cur Catalogum Episcoporum Catholicorum Africae miserit ad Cornelium. 189. Commendat animorum unionem. 288. 289. 290. Quando obierit 54.

Cyprianus Diaconus Cursor, ab Augustino laudatus. 116.

Cyria-

C

Cyriacus Ariminensis damnat Marcellum Ancyr. 222. 223.
S. Cyrillus Alexandrin. Paschales scripsit. 15. 18. 19. 295. Paschali Encyc. Nestorium denunciat. 10. Alterâ eundem damnat, & suffragium Coelestini P. obtinet. 150. 151. 162. Eadem subscripta à sex mille Episcopis. 194. 195. A Pontificibus dein confirmata. 77. 78. Suscepta ab Illyricianis. 181. A Leone M. laudata. 123. 124. Vices agit Coelestini in caussa Nestorii. 150. Praeest Concilio Ephesino. 59. Depositus ab Orientalibus propter Anathematismos additos. 224. Literas Orientalium resipiscentium cur primò abjecerit. 159. 298. 300. Promulgat Encyclicam Pacis. 131. 160. 191. 299. Pacificae adjuncta Epist. S. Athanasii ad Epictet. 171. Canonica appellatur. 272 Velut Magisterium habentur eaedem Encyclicae. 274. tradit Formatas Athanasio Perrhenorum Episcopo.
Cyrillus Scythopolitanus. 258. 259. 263.
Cyrus Rex Persar. instituit Cursum publicum. 111.

D

DAlmatius Monachus. 194. 195.
Damasi Epist. adv. Apollinarem. 49. 96. Mendum in ejus testimonio expurgatum. 186. Mittit Tomum ad Occidentales. 185. 202. Item ad Illyricianos. 141. 142. V. Tomus. Consulitur à S. Hieronymo. 145.
Daniël Episcopus, Cyrilli ad Nestorium legatus. 164.
Daniël Stylites Basilisco obsistit. 255. 256.
Datianus Praetor Encyclica scripta persequitur. 56.
Declarativae Encyclicae, quae. 7.
Demetrianus Antiochenus. 29.
Denunciativae Encyclicae, quae. 7.
Depositum Dogmatum in Ecclesia. 43. 44. 46.
Diaconi Archivorum, & Scriptorum custodes. 27. 130. Eorum nomina Encyclicis inscripta. 39. 40. 41. 125. Saepe electi Cursores. V. Cursores. Testes in dubiis adhibiti. 130. 197. 198.

D

Diaconicae Literae Eruditis non exploratae. 24. Captu difficile, quid essent. 25. Apud Eusebium Διακονικὴ est genus Epistolarum. 27. Erant diplomata Diaconis Cursoribus data. 28. 29. 36. 297. A Leone M. adhibentur. 30. 126. Diaconicam Ingentio tradunt Donatistae. 34. 35. Tradit Constantinus Imp. Achetae. 101. Earum necessitas. 120. 125. A falsis Diaconis confictae. 126.
Diaconion quid esset. 39. 40.
Διάκονος, quid apud S. Paulum. 120. 121.
Diocletiani persecutio. 20. 54. 89.
Diodorus Presbyter. 62.
Diomedes Silentiarius sub Leone Imp. 239.
Dionysius Alexandrin. 52. 127. 137. 244. 303. Ejus Paschales Encyclicae. 4. Agitur in iis de peste Aegypti, & persecutionibus Tyrannorum. 17. Continent professionem fidei. 18. 294. Mittuntur Romam per Hippolytum. 29. 30. Eidem Diaconicam tradit. 27. 28. 29. Interpolatas fuisse Encyclicas conqueritur. 34. 215. In Tomum redactae. V. Tomus. Tractatoris more scribit adv. Sabellium. 166. 174.
Dionysius Corinth. scripsit Catholicas Epistolas. 5. 211. In Tomum redactae. V. Tomus. Soteris P. Encyclicam publice die Dominico lectitabat. 157. 163.
Dionysius Mediolan. 92. Exsilio mulctatur. 109. 199.
Dioscorus Chalcedone acensatus. 132. Dogmaticam S. Leonis perjurus occultat. 158. Ejus crimina absentibus Judicibus in Concilio examinata. 177. Damnatus. 227. 257. Origenismi postulatus. 276.
Dipthycis factis inserta nomina Martyrum. 52.
Disputationes habitae cum Haereticis, adjunctae Encyclicis. 171.
Doctores olim vocati Presbyteri. 64. 65. 118. CP.li quales essent. 251. Cur instituti. 289.
Domitiani Imp. arrogantia. 305.
Domitianus Ancyranus, Origenista. 170. Scribit ad Vigilium P. 179.
Domitianus Episc. legatus Leonis M. 237.

Domnus

D

Domnus Antioch. libellum fidei offert Vigilio. 51.

Donatistici Schismatis origo. 31. Donatistae Encyclicam scribunt. 32. 245. Eorum fraudes. 33. 34. 35. 245. Damnati à Melchiade, appellant ad Constantinum. 35. Affectant communicare Martyribus. 22. Per Tractoriam damnandi. 7. Subscriptiones Episcoporum confingunt. 186. Subscribunt Antencyclicae Philippopolit. Conc., & Eusebianis junguntur. 223. 224. Ad Formatas provocati. 309. 313. 314.

Donatus Illyrici Metropolita. 151.

Dorotheus Meletii Diacon. Cursor, à Basilio laudatus, & Diaconica donatus. 38. Mittitur ad Athanasium. ibid. & 86. 147. 202. Mittitur Romam. 148.

Dracontius suadetur Episcopatum suscipere. 137.

Du-Pin notatus. 159.

Dynatus in Epiro Episcopus. 151.

E

Ecclesia primitus erat in Republica. 3. Unitate potissimum gaudet. 43. 172. 289. 290. 292. 313. 314. Multiplex ejus repraesentatio. 44. Ejus indefectibilitas. 46. 209. 314. Quomodo à Spiritu S. regatur. 58. Custodit dogmata. 43.

Ecclesiae quomodo Apostolicae. 45. Consulendae de fide. 46. Principaliores habebant suos Cursores. 117.

Ecthesis Heraclii Imp. in Synodo, & per Orbem probata. 264. 265.

Elpidius defert ad Afanos Tomum Damasi, & Synodicam Illyricianorum. 142.

Elpistus interrogat Dionysium Corinth. 212.

Encyclicae à Graeco ἐν & Κύκλῳ dictae. 2. In Politicis adhibitae. ibid. Ab Ecclesia quando potissimum adhibitae. 3. Saepe ad Ecclesiam Catholicam inscriptae. 5. 88. Dictae sunt Tractoriae, Tractatoriae, Denunciativae, Declarativae, Indicativae, Enthronisticae, Paschales, Salutatoriae. V. suis locis. Editae pro unitate fidei, & refellendis erroribus. 48. 291. 293. Agebant de Haereticis. V. Haeretici. Arcanis notis exaratae. 247. 248. 306. 307. Errores ex Scripturis refutabant. 168. Earum partes, & conditiones. 73. 232. Autores. 74 85. Quomodo conderentur. 68. Quomodo ab Episcopis vulgarentur. 65. 144. Ad Metropolitas deferebantur. 148. 149. 150. 231. Ad Sedes praesertim Apostolicas. 143. 144. Quae illarum autoritas. 109. 111. 152. 153. 268. 270. 274. A Romano Pontifice confirmandae. 145. 228. Quemadmodum à Conciliis differant. 192. 232. 233. 264. 270. 280. 282. Recitabantur in Ecclesiis haeresi infectis. 155. 156. Praesertim diebus Dominicis. 157. 162. 164. Invito etiam Metropolitano. 156. 157. Quale crimen, si absconderentur. 153. 158. 159. Dignoscebantur ex subscriptionibus. 201. 202. 292. 300. 306. Qui subscribere renuebant, haeretici habiti. 205. 206. 207. Eis adjungebantur libelli. V. Libelli. Appellantur Tractatus. 174. Traditae ad exscribendum. 120. Cur earum fierent duo authentica exemplaria. 129. 130. 219. 221. Cur ad varios inscriptae saepe occurrant. 144. 239. 271. In Archivis Metropol. & Primat. asservatae. 157. 217. 219. 220. Appellantur Coelestia decreta. 69. 269. Cur in Cathedra Episcopali asservatae. 23. Adhibitae ad Hist. Ecclesiast. adornandam. 210. In Tomos redactae. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. V. Tomus. A Novitatis censura vendicantur. 72. 73. 231. 232. 233. 286.

Enthronisticae Literae, & Homiliae. 8. 50. Fidei professionem continebant. 244.

Εἰσρασικαί Ἐπισολαί quaenam essent. 15.

Epaonense Conc. in Sabaudia. 304.

Ephesinus Exarchatus subjectus Patriarchae CP. 258.

Ephesinum Gen. III. Conc. 59. 132. 150. 151. 181. 250. 270. 299. Suscipit Encyclicas Coelestini, & Cyrilli. 163. 273. 298. Examinat Legatos Cyrilli ad Nestorium. 164.

Ephesinum Latrocinale Conc. 56. 132. 158. 182.

E

182. 225. 251.
Aliud sub Timotheo Aeluro. 257. 258. Ejuratur. 263.
Ephraemius Antiochenus. 225.
Epictetus Centumcellensis Episcopus Arianus. 200.
Epicurus Vocum notiones quaerere jubet. 2.
Epiphanius. 49. 144. 302.
Epiphanius Diac. Cursor Acacii CP. 254.
Epiphanius Scholasticus Tomum Encyc. Leonis Imp. latio donat. 229. 241.
Episcopi electi Enthronisticas emittebant. 8. 50. Episcopi primae Cathedrae, qui dicti. 297. 301. Defuncti, & Electi in Encyclicis denunciati. 145. 146. 294. Presbyteria contrahebant. 61. 62. 65. Nihil sine Presbyterio agebant. 67. 117. 119. Conciliis in sua Civitate habitis praeerant. 59. Rei siqui erant, in Conciliis extra subsellia stabant. 55. 56. Habebant Diaconos exceptores. 124. Nihil agebant ante sententiam Metropolitani. 180. 207. 301. Iisdem intimabant Encyclicas, eorumque subscriptiones sequebantur. 150. 151. 153. 264. Evulgabant Encyclicas Martyrum. 86. 87. 149. Eorum Encyclicae ab Apostolica Sede probandae. 77. Quo in pretio habitae. 85. 86. 315. Aliis respondere tenebantur. 131. 133. Peregrini quomodo exciperentur. 301. 308. Supplicationes in evulgandis Encyc. adhibebant. 251. 252. Neminem sine fidei professione admittebant. 296. 297. 298. 299.
Epistolarum in vita communi usus. 291. Varia genera. 293. 294.
Epocha Assertorum Trinitatis. 47.
Ethnicorum sacri mores. 25.
Etymologicon Magnum. 3.
Evagrius laudatus. 8. 178. 230. 239. 249. 257. 258. 259. 260. 263.
Eulogius Alexandrinus. 232. 233. 235.
Eudoxus Arianus Episc. 81. 95. 122. 281.
Eugenius Nicaenus Arianus. 199.
Eunomius Diaconus Cursor Arianorum ab Eudoxo creatus. 122.
Eunomiani qui essent. 122.
Eunuchorum improbitas. 95. 103. Occasio Nicaeni Canonis de illis editi. 106. Mittuntur à Constantio ad solicitandam Liberii fidem adv. Encyclicam Sardicensem. 108. 199.
Eusebiani affectant dici Orientales per assentationem. 91. 93. Decernunt solvi ab ipsis posse, quod statuerent Occidentales. 94. 246. Deponunt Marcellum Ancyranum. 49. 222. 311. Celebrant Conventum Philippopolitanum. 222. Irritare student Synodum Sardicensem. 95. Suam Encyclicam falso Sardicensem inscribunt. 91. 93. 222. Mittunt in Orbem, & specialiter ad Donatistas. 223. Deposito Athanasio, ordinant Episcopum Alex. Georgium. 98. Metuunt post Encyclicam Sardicensem è Sedibus dejici. 100. Eorum palinodia. 105. 296. In Synodo Hierosol. Athanasium suscipiunt. 108. Suadent Constantio, ut iterum Antencyclicis damnetur Athanasius. 106. Per vim cogunt Clericos, & Episcopos Antencyc. subscribere. 107. 109. 147. Postulant confirmationem R. Pont., & à Liberio refutantur. 108. Jactant subscriptiones. 109. Per Legatos Athanasium accusant apud Julium. 138. 197. A Julio refutantur. 159. 246. Tomos Encyclicos affectant. V. Tomus.
Eusebius Caesariens. Historicus. 4. 5. 8. 15. 17. 18. 52. 54. 89. 128. 136. 137. 157. 166. 174. 181. 285. 211. 216. 230. 244. 294. 303. 307. Arium suscipit. 197. Encyclicis Marcellum Ancyranum oppugnat. 214. 215. Encyclicam de voce ὁμοούσιον scribit ad Caesarienses 191. Ejus locus de Diaconicis illustratus. 27. 28. 29. Historiam Ecclesiast. ex Encyclicis adornat. 209. 210.
Eusebius Caesareae Cappad. interest Synodo Tyanensi. 84.
Eusebius Diaconus Cursor Alexandrin. eligitur Episcopus Laodicenus. 127. 137.
Eusebius Doryleensis contestationem adv. Nestorium evulgat. 284.
Eusebius Eunuchus Arianus sub Constantio. 95. 199.
Eusebius Mediolanensis suscipit Dogmaticam S. Leonis. 148. 149.

E

Eusebius Nicomediensis Arii patronus. 59. 130. 196. 197. 221. 246. 285. 286. Seditionem in Constantinum meditatus. 246.
Eusebius Samosatenus subscriptiones Antiocheni Concilii Constantio restituere abnuit. 204. 205.
Eusebius Vercellensis. 92. 125. Exsilio mulctatur. 109. 199.
Eustachius Lilybaetanus Episcopus. 136.
Eustathius Antiochenus subscribi curat Acta Nicaena. 191. Eustathiani Petrum Fullonem exagitant. 262. 263.
Eustathius Berroënsis. 144.
Eustathius Episcopus Sebastenus. 81. 154. Legatus Orientalium. 219. 277. 297. 298. Deficit ad Arianos, & suo munere abutitur. 277. Ejus mores, & varia fides à Basilio describuntur. 278. 281. 282. 203. Ejus professio ab Occidentalibus missa ad Basilium. 280. Libellum communionis porrigit Basilio. 315.
S. Euthymius. 263.
Eutropius. 89.
Eutyches appellat ad Leonem M., & scribit ad Petrum Chrysologum. 146.
Eutychiani petunt à Leone Imp. Concilium. 169. 227. 229. Falsarunt Dogmaticam S. Leonis. 170. Omnem fidei formulam, praeter Nicaenam, respuebant. 225. 250. 251. Repressi per Encyclicam Leonis Imp. 232. 233. Ephesi Synodicam scribunt ad Basiliscum. 258. Seditiones excitant per Monachos. 257.
Eutychius CPnus Enthronisticam ad Vigilium scribit. 51. Ejus professio fidei subscribitur à Vigilio. ibid.
Eutychius Ertbotorum Episcopus. 151.
Euxitheus Thessalonicensis. 235.
Examen Encyclicarum praemissum. 68. 71. 72. 166. 315. Post Encyclicas, ubique susceptas, denegatum. 76. 253. 273.
Exuconii Ariani cur ita dicti. 204.
Ezechias Rex Judae Paschales Encyclicas adhibet. 9.

F

Fabius Antiochenus. 29. 144.
Facundus Hermianensis. 166. 178. 179. 231. 238. 270. 305.
Faustinus, & Marcellinus laudati. 20.
Felicianus Acolythus, & Cursor Cornelii P. 189.
Felicissimi schisma contra Cyprianum. 156. 290. 291. Damnatur. 183.
Felix Aptungitanus Traditionis postulatus à Donatistis. 12. 31. 32. 245. A Proconsule absolutus. 13.
Ejus acta Purgationis laudata. 12. 27. 31. 36. 37.
Felix Joviniani Sectator. 140.
Felix Pont. Romam citat Acacium CP. 132. 133. 240.
Felix Diaconus Scriba sub Caldonio, & Decimo. 127.
Ferrarius Fran. Bernard. 306.
Festales Encyclicae. V. Paschales.
Fides quomodo per Ecclesiam illustretur. 42. 43.
Flacillus Antiochenus. 59.
Flavianus CPnus damnat Eutychem. 146. Scribit de eo ad Leonem M. 147.
Flavianus Philippensis Episc. 181.
Florus Magister Lugdun. commendat usum Encyclicarum. 316. 317. 318.
Forma Encyclicarum constituta. 201. 229. 232. 304. 305. 306. Arcana, & ignota adhibita. 247. 248. 306. 307. An haberet ☧ Monogramma Christi. 306. 307.
Formatae Literae eaedem quae Salutatoriae. 23. 45. Quibus darentur. 15. 305. 308. 309. Eis erat respondendum. 15. A solis Episcopis datae. 301. 302. Octae à Formalibus Imperatorum. 305. Cur dictae sint auxilium peregrinationis. 311. 312. Dictae Communionis indices. 312. 313. Usus, & earum autoritas. 306. 309. 310. 312. 313.
Formula quid apud Romanos. 305.
Formulario Hormisdae subscribunt Acaciani. 196.
Fortunatus. 14.
Fortunius Donatista se defendit Tomo Encyclico Eusebianorum. 223. 224. Provocatur ad usum Formatarum. 309.

G

G

GAllienus Imp. Edictum Metropolitis inscribit. 181.
Gangrensis Synodus. 49.
Garnerius Johannes. 50.
Gelasius Cyzicenus. 130. 190. 192. 193. 198.
Gelasius I. Pont. 40. 50. 250. 262.
Geminianus Episc. legatus CPlim S. Leonis. 237.
Gemnitius Presbyter Carthagin. 65.
Genialis Joviniani assecla. 140.
Georgius Syncellus. 28.
Georgius, Arianus Alexandriae intrusus Archiep. 98. 100. 106. 199. 274. Aëtium primo sequitur, postea damnat. 205. 206. Encyclica Athanasii oppugnatus. 275.
S. Germanus CPnus Encyclicam opponit Iconomachis. 153.
Germinator Joviniani assecla. 140.
Germinius Sirmiensis semel ejuratam Ariminensem perfidiam, constanter oppugnat. 129. Tentatur per Legatos ab Eusebianis. 139.
Geruntius Magistrianus, & Subadjuva. 133. Factus Archimandrita, & Eutychianorum fautor. 159. 263.
Goar Jacobus. 28.
Gotthescalcus Encyclicis damnandus. 217.
Gothofredus. 111.
Γραμματεῖς qui apud Gentes. 25.
Graevii Thesaurus Rom. Antiquit. laudatus. 111.
Gratus Carthaginensis interfuit Concilio Sardicensi. 104. Celebrat Synodum Carth. 297.
Gregorius Alexand. pro Athanasio intrusus, per Encyclicam dejectus. 275.
Gregorius Cerasuntis. 182.
S. Gregorius M. 50. 232. 314.
S. Gregorius II. 50.
S. Gregorius Nazianzenus. 66. 84. Scribit ad Cledonium Encyclicam. 49. Laudatur ut regula fidei. 273. Formatas appellat Communionis indices. 312.
Gruterus. 111.

H

HAeretici corrumpere student Encyclicas, 34. 215. Eorum nomina, & fraudes in Encycl. denunciabantur. 7. 49. 50. Haereses pariter damnabantur. 65. Nullum illis post Encyclicas effugium. 161. 162. Praesumunt usum Encyclicarum. 105. 107. 108. 109. 122. 221. 222. 223. 243. 285. 310. V. Antencyclicae. Tomos Encyclicos jactitant. 221. 222. 223. 224. 225. Tomos Catholicorum calumniantur. 225.
Harduinus laudatus. 27. Reprehensus. 133.
Harpocratio. 279.
Harpocratio Subadjuva sub Heracliano. 134.
Heracleonis haeresis damnatur. 136.
Heraclii Ecthesis. V. Ecthesis.
Hermes Diaconus Cursor Bituric., dein Narbonens. Archiep. electus. 127.
Hermetis locus de XL. Apostolis illustratus. 62. 64.
Herodotus. 111.
Hesychius Diac. Cursor Eusebianorum. 138.
Hesychius. 3. 111.
Hierax Presb. Doctor sub S. Athanasio. 137.
S. Hieronymus. 135. 139. 145. 184. 199. 219. 222. 294. Latinè vertit Paschales Theophili, & Origenistis opponit. 11. 18.
Hierosolymitana Sedes quo jure in Palaestina gauderet. 103.
Hierosolymitanum Concil. Apostolicum. 58. 274. Encyclicam per Cursores mittit. 60. 113. Cursoribus adjungit Presbyteros. 114. 135. 144. 167. Ejusdem Encyclica legitur in Ecclesiis. 145. 156.
Alterum sub Maximo probat Acta Sardicensia, & Encyclicam pro Athanasio emittit. 102. 103.
Hilarius Pictaviensis. 80. 96. 104. 125. 129. 138. 139. 162. 198. 213. 214. 311. Cum Gallis Episcopis multatus exsilio. 199.
Hilarus Diaconus. 66. 158. Cursor primum, dein Pontifex electus. 127.
Hincmarus. 170.
Hippocomi quinam essent. 113.

H

Hippolytus Diaconus sub Dionysio Alexand. 27. 28. 29. 30. 31.
Historia Miscella. 133.
Histriae Schismatici nitebantur Tomo Encycl. Leonis Imp. 240. 241. Formatae illis denegatae. 314.
Holstenius notatus. 206. Laudatus. 254. Ejus Collectio Romana. 165. 185. 202. 220. 254. 255.
Honorii pacta, & fides orthodoxa. 265.
Hormisdas P. 195. 196. 204. 241.
Hospitalitatis contesseratio, quid. 45. 303. 304.
Hypatius Ephesinus laudat Encyclicarum Magisterium. 274.
Hypostasis vox. 85. 145.

I

JAcobus Apost. cur in Concil. Hierosol. praesideret. 59.
Januarius sectator Joviniani. 140.
Ibae Edesseni caussa in Synodo V. ventilata. 182.
Iconiense Concil. 85.
Iconomachi Encyclica praedamnati. 153.
Idololatria Ezechiae Paschalibus inter Judaeos evertitur. 9.
S. Ignatius Antioch. 60. 61. 116. 121. 188. Ejus Encyclicae in Tomum redactae à S. Polycarpo. 210.
S. Ignatius Patriar. CPnus. 127.
Illyberitanum Concil. Communicatorias examinari jubet. 297.
Illyricianum Conc. suscipit Tomum Damasi, & scribit ad Afianos. 142.
Illyriciani Episcopi formulam Ariminensem ejurant. 79. 80. Subscribunt in Conc. Chalced. Dogmaticae S. Leonis, una cum Palaestinis. 151.
Imperatores, quo jure Encyclicas scripserint. 87. 230. 249.
Imperii limites qui. 89. 90.
Incarnationis Mysterium explicatum. 169.
Indicativae Encyclicae quales essent. 7.
Ingeniosus Joviniani asfecla. 140.
Ingentius scriba Donatistarum interpolavit Galatii epistolam. 32. Defert Encyclicam per Numidiam, & Mauritaniam. 33. 245. Refutatur ab Aproniano. 33. 34. Mendacii redarguitur. 36. Damnatur. ibid.
Innocentii I. Pont. Encyclica adv. Pelagium. 75. 76. 77. 273. Vicariatum Apostolicae Sedis tradit Rufo Thessalonicensi. 219. 220.
Intercessores in alienis Provinciis cur à Pontificibus darentur. 219. 220.
Johannes Apamenus Antiochiae ab Eutychianis intrusus. 262.
Johannes Antiochen. credidit, Nestorium resipuisse. 164. Adventum suum nunciat Patribus Ephesinis. 130. Agit cum Cyrillo de pace. 159. 169. 298. Cur à Cyrillo primum rejectus. 300. Suscipit Ephesina decreta, & Nestorium damnat. 161. Alexandrum Hierapolitan. ad pacem solicitat. 131.
S. Johannes Damascenus. 61.
Johannes Diaconus. 50.
Johannes Erigena Scotus à Floro oppugnatus. 316. 317.
Johannes Persa mittitur in Persidem, & Magnam Indiam, pro subscriptione Actorum Nicaenorum. 191.
Johannes II. Pontifex laudat professionem Leporii. 48. 270.
Johannes IV. Pont. Typum fidei, & Apologiam Honorii edidit. 265. 266.
Josephus Hebraeus laudatus. 111.
Jovianus Imp. fidei formulam ab Athanasio petit. 193. 217. 218.
Jovinianus Diaconus Cursor Eusebianorum. 139.
Jovinianus haeresiarcha à Siricio damnatus. 139. 140.
S. Irenaeus. 43. 63. 66. 143. Scribit ad Victorem Pont. de Paschate. 135. 216.
Irenaeus Diaconus Arii socius. 71.
Irenaeus Presb. Cursor S. Athanasii. 104. 296.
Irenaeus Comes Tragoediam adv. Conc. Ephesinum edidit. 163. 224. 225.
Ischyras impostor ab Arianis probatus. 130.
Isidori collectio laudata. 139.
Isocrates. 279.
Israëlitae in Deserto Tabernaculum sequebantur. 146.
Italica Synodus sub Liberio. 79. 80.

Ju-

I

Judaïzantes in Conc. Hierosolymit. damnati. 58. 168.
Judas electus Cursor ab Apostolis. 113. 114. 135.
Julianus Antiochenus Patriarcha Orthodoxus. 258.
Julianus Coënsis legatus S. Leonis. 234. 235.
Julianus Imperator, quae mala Ecclesiis invexerit. 217.
Julianus Pelagii affecla notatus. 72. Damnatus. 206. A Nestorio susceptus. 272. 284.
Julius I. Pont. exigit professionem à Marcello Ancyrano. 49. 311. Scribit ad Orientales. 91. 270. Absolvit Athanasium. 98. 269. Confirmat Encyclicam Sardicensem. 49. Supprimit Encyclicas Eusebianorum. 159. Literas Occidentalium Athanasio tradit. 101. Legatos Eusebianorum caussa cecidisse scribit. 138. Encyclicas comparat Concil. General. 270.
Jus primae sententiae apud Romanos quale. 59.
Justinianus Imp. Tractatum edidit adv. Origenem. 11. 178. Tradit Mennae CP. evulgandum, & à Patriarchis approbatur. 87. 178. 230. 276. Praescribit modum evulgandi Encyclica scripta. 144. Scripsit Dogmaticam ad Zoïlum Alex. 276.
Juvenalis Hierosol. in Synodo Chalced. resipiscit. 151. Pro Concil. Chalced. stetit. 235.

L

Labbeus Carolus. 306.
Labbeus Philip. V. Conc. Acta.
Lactantius Firm. 6. 89.
Lampsacenum Conc. 82. 129. 142. 154. 277. 280. 297. 315.
Laodiceni suscipiunt Pauli Encyclicam ad Coloss. 156.
Lapsi, & Libellatici per Encyclicas comprimuntur. 69. 118. 120. 244. 268. 269. Praeposteram communionem petunt. 172. 206.
Lectores erant Scribae. 26.
Legalia Judaeorum antiquata. 59.
Legum majestas quomodo exploretur. 60.
Leontius Antiochenus Castratus. 99. Cur privatus jure congregandae Synodi in Palaestina. 103. Ejus vita obscaena. 106.
Leontius Caesareens. subscribi curat in Exarchatu Pontico Acta Nicaena. 191.
Leontius Diac. Cursor S. Cyrilli. 298.
Leontius Diac. Cursor, & Cancellarius Sophronii Hierosolymit. 128.
Leo Isauricus Imp. combussit Octagonum CP. 251.
Leo Junior Imp. 249.
Leo Imp. scribit Encyclicam de Conc. Chalced. 87. 229. 230. 231. Quomodo publicata. 105. 229. 230. 252. Adhibet Magistrianos. 131. 133. 169. 227. Missa ad Leonem Pont., & ad omnes Metropolitas. 229. 231. 234. V. Tomus. Edicto damnat Timotheum Aelurum. 238.
S. Leo M. Paschales scripsit. 10. Laudat Paschales Theophili Alex. 11. Usus est Diaconicis. 30. Contrahit Presbyterium in caussa Eutychetis. 123. 124. Scribit ad Anatolium CP. 39. Ejus Dogmatica ad Flavianum CP. ubique à Metropolitis subscripta. 148. 149. 151. 169. 170. 271. A mille ducentis Episcopis subscripta dicitur. 195. 207. Haereticidicti, qui subscribere renuerent. 207. 253. A Dioscoro fuerat occultata. 158. Eidem adjuncta testimonia Patrum. 168. 169. 170. 271. Scribit ad Illyricianos. 150. 236. Alteram Dogmaticam ad Leonem Imp. scribit. 169. 170. 237. Fuit Encyclica. 238. 239. 253. 254. Scribit ad Episcopos Aegypti. 133. 237. Fraudes detegit libelli porrecti Leoni Imp. ab Eutychianis. 202. 237. Legatos ad Imp. mittit. 237. Scribit pro defensione Conc. Chalced. 234. 235. 236. 237. Confirmat Encyclicam Turribii adv. Priscillianistas. 175. 176. Jubet in Hispaniis haberi Concilium. 176. Diaconum impostorem in Galliis corripit. 126. Laudat usum Encyclicarum. 310.

L

Leopardus Presb. Curfor Siricii Poot. 140. 141.
Leporii expofitio fidei ab Ecclefia approbatur. 47. 270. Affumitur velut Regula fidei. 48. 270. Laudatur fub nomine Auguftini. 271.
Libellatici. V. Lapfi.
Libelli Encyclicis adjuncti. 167. 273. Libellus Cypriani de Unitate. 172. Item de Lapfis ejufdem. 173. 174. Item de bono patientiae. 184. Libellus Novatianorum Encyclicae additus. 177. Libellus Turribii adv. Prifcillianiftas. 175.
Liberatus. 8. 50. 178. 237. 241. 262.
Liberius Pont. laudatus. 144. Scribit Encyclicam de lapfu PP. Ariminenfium. 79. 80. 81. 219. Refipifcentes Semiarianos Orientis fufcipit. 82. 83. 219. 279. 298. 315. Eorum Libellos mittit ad Occidentales, & refipifcunt. 83. 84. Occidentalium Encyclica recitatur ab Orientalibus in Synodo Tyanenfi. 84. 219. Obfiftit Antencyclicis Conftantii, & Eufebianorum. 108. Accufatur, non publicaffe Encyclicas. 159. Sollicitatur pro damnatione Athanafii. 199. Ob conftantiam exfilio multatur. 200. Tradit Παρ'ϱησία Euftathio Sebafteno. 278. 279.
Lipfius. 6.
Longinus Curfor Novatiani. 243. 244.
S. Lucas Apoft. Ejus Acta Apoftolorum. 58. 59. 60. 22. 26. 113. 114. 135. 155. 288.
Lucianus laudat Chriftianorum folertiam circa fidem. 296.
Lucianus Martyr nomine Confefforum Encyclicam fcribit, praefentibus duobus Clericis. 4. 26. 53.
Lucifer Calaritanus. 92. Exfilio multatur. 109. 199.
Lucilla Donatiftarum patrona. 31. 245.
Lucius Diaconus Scriba fub Caldonio. 123.
Lucretius Braccarenfis. 176.
Lugdunenfis Ecclefiae Encyclica. 52. 135.

M

MAcarius Hierofolymit. mittitur cum Eufebio Caef. in Palaeftinam, Arabiam, & Phoeniciam pro fubfcriptione Act. Nicaenorum. 191.
Macarius Origenifta, damnatus. 179.
Macarius Presb. Eufebianorum legatus ad Julium. 138.
Macedonius Epifcopus CP. intrufus. 98.
Macedoniani improbant Semiarianos. 79. 81. Communicant Liberio P. 84.
Machaeus Curfor Novatiani. 243.
Macrianus Tyrannus. 89.
Magifterium activum in Encyclicis vendicatum. 72. 73. 233. Quomodo innotefceret. 143. 190. 264. V. Confenfus.
Magiftriani Curforibus Ecclefiafticis cur adfociati. 105. Civiles, & Ecclefiaftici, qui. 130. Adhibiti à Conftantino pro indictione Conc. Nicaeni. ibid. Et à Leone Imp., ac Johanne Antiocheno. 131. Ad Diaconatum promovebantur. 131. 132.
Majorinus Donatifta. 32. 185. 245. Primas Carthaginenfis electus. 34.
Manes haerefiarcha nomen Apoftoli fibi fumit. 62. 63. Encyclicam fcribit. ibid.
Manfenii Antiquit. Trevirenf. laudatae. 117.
Marcellus Ancyran. Fidem profitetur. 49. Haerefeos à Bafilio M. poftulatus. 165. Ab Eufebianis damnatur. 222. Formatam à Julio P. obtinuit, eaque abutitur. 311. 312.
Marcianus Arelatenfis damnatus. 145.
Marcianus Imp. 170. 244. Leges Theodofii de una formula Nicaena abolet. 251.
Marculphus. 6. 15.
Marcus Arethufius formulam Semiarianam interpolavit. 205.
Marcos Bafilifci fil. Caefar dictus. 249.
Marcus Gazenfis. 130.
Marius Mercator. 6. 163. 164. 203. 204. 206. 311. Cur ediderit Commonitorium. 284.
Martianus Joviniani fectator. 140.
Martinus I. Pont. Monothelitas Encyclica damnat. 204.

Mar-

M

Martyres veri à falsis distincti. 52. Eorum Encyclica adv. Traditores. 20. 55. 57. 70. 87. 269. A Luciano scripta. 26. 53. Eorum Encyclicae Episcoporum consensu firmatae. 53. 70. 86. Ab Episcopis vulgatae. 149. Plurimum à Fidelibus habitae. 52. Eorum nomina, & acta Indicativis Encyclicis denunciata. 8. 52. Ab iis libellos petunt Fideles. 21.
Martyrius Diacon. Cursor Eusebianorum. 138. 139.
Martyrius Hierosolym. probat fidem Chalced. 263.
Martyrologium Gallicanum. 127.
Mavguinus Gilbertus. 238. 317.
Maxentius Tyrannus. 106.
Maximinianus CP. mittit ad Pontificem Enthronisticam. 78. Ab Orientalibus Schismaticis depositus. 299. In communionem suscipitur. 161. 298. 299.
Maximiani Herculei, & Diocletiani Impp. abdicatio. 89. 90.
Maximinus Trevirensis Episc. 98.
Maximus Hierosolymit. suscipit Alexandri Alex. Encyclicam. 144. Quo jure Episcopos Syriae, & Palaestinae congregarit. 102. 103. Reprehensus ab Eusebianis, quod sententiam de Athanasio mutasset. ibid.
Maximus Lector sub S. Athanasio. 137.
Maximus Martyr Pyrrhum CP. oppugnat. 152. 153. 266.
Maximus Presb. Cursor Novatiani. 243. 244.
Mediatoris necessitas, & officium in Christo. 169. 170. 237.
Mediolanense Conc. sub S. Ambrosio 140. 141.
Aliud de Athanasio, & fide Nicaena. 104. Suscipit Encyclicam Sardicensem. 161. 298.
Mediolanensis Episcopi antiqua Diaecesis. 140.
Melchiades Pont. V. Roman. Concil.
Meletiani Schismatici resipiscunt. 151. 152.
Meletius Antiochenus. 38. 86. 145. 147. 148. 202. 204. 247.
Menna CP. Patriarcha. 87. 144. 178. 276.
Menophantus Ephesinus, Arianus. 199.
Metrodorus Martyr Sectae Mareioniticae. 52.
Metropolitae examini subjiciebant Encyclicas. 159. 166. Suffraganeis intimabant. 144. 148. 149. 150. 181. 195. Errorem facti si adverterent, denunciabant. 165. Rescribere tenebantur. 149. 156. 164. 196. 229. Tractoria respondebant, ubi diversae essent Encyclicae. 166. Juramento spondebant earum lectionem. 158. Suffraganeorum consensum cur ipsi intimarent. 151. 152. 181. 182. 195. 231. Suffraganei sequebantur illorum subscriptiones. 207. 216. 264. 265. Authentica scripta in Archivis asservabant. 153. 154. 217. Ultimum votum saepius ce ebant. 184. 185.
Militarium Viarum Stationes pro cursu publico 112. 113.
Modus Cursoris qualis. 33. 35.
Monachi ad exscribendum adhibiti. 177. 178.
Monachorum CP. zelus adv. Basiliscum Imp. 256.
Monothelitae Encyclica damnati. 204. Encyclicas ipsi usurpant 264. 265.
Montanistae damnati per Encyclicas. 70. 75. 216.
Montanus Toletanus laudat Turtibii Encyclicam. 175.
Montfaucon Bern. 294. 295.
Morellius. 27.
Moyses Presbyt., & Martyr Romanus. 269.

N

Nacholiensis Episcopus cur in Synodo VII. damnatus. 153.
Narcissus Hierosolymitanus. 216.
Narcissus Neroniadis Arianus. 98. 100. 106. 199.
Neocaesareensis Exarchatus in Ponto. 182.
Neocaesareense Concil. 58. 65.
Nestorius in Paschali ad Cyrillum errorem proponit. 174. Accusatur ab Eusebio laïco. 283. 284. Tergiversatur ad denunciationes Cyrilli, & Coelestini Pont. 163. 164. Fatetur subdole Virginem

ginem Deiparam. 164. Damnatur à Coeleſtino 150. 162. Et ab Orientalibus 160. 161. Favet Pelagianis. 76. 272. 284. Ejus dicta in Concil. Epheſ. expenſa. 273.
Nicaenum I. Gen. Conc. ex quarum Provinciarum Epiſcopis conſtiterit. 218. Jura Sedis Alexandrinae confirmat. 151. 152. Ejus Canon. VII. illuſtratus. 103. Et Canon de Eunuchis. 106. Acta in Orbem mittit, ut ſubſcribantur. 190. 191. 192. 193. Ejuſdem Formula fidei propugnata. 82. 84. 95. 193. 218. 270. Confirmavit Encyclicam Synodi Antiochenae. 272.
Nicaenum II. Gen. VII. Concil. laudatum. 153.
Nicanor Seleucus Alexandri M. ſucceſſor. 90.
Nicolaüs I. Pont. 127. 129. 221.
Nicolaüs Presb. Curſor S. Leonis M. 149.
Nicomedienſe Conc. à Conſtantio indictum. 87.
Aliud ſub Euſebio celebratum pro Ario. 107. 196. 285.
Nicoſtrati Diac. Curſoris Rom. defectio, & facinora. 39.
Nonnus Monachus Origeniſta. 178.
Nonnus Edeſſenus promovet Tomum Encycl. Leonis Imp. 241.
Novatianus ſcribit nomine Cleri Romani ad Cyprianum. 70. 78. 86. 269. Schiſma invehit in Eccleſiam Romanam. 29. 144. 166. 171. 177. 183. 185. 217. 243. 292. Mittit per Urbes Apoſtolos cum Encyclica. 63. 243. 290. 302. Suos Epiſcopos ubique creat. 289. 290. Novatiani ejurant Antencyclicam, & Schiſma. 67. 68. 171. 172.
Numechius Laodicen. ſubſcribi curat in utraque Phrygia Acta Nicaena. 192.
Numidarum Martyrum Author. 54.
Numidiae LXX. Epiſcopi Donatiſtae. 31. Eorum fraudes retectae. 34.

O

Occidentales Epiſcopi qui dicti. 91. Separantur ab Orientalibus. 94. Legatum ad Concil. Orient. mittebant cum Encyclica ſubſcripta. 200.
Octagonus CP. qualis. 251.
Odoatus Tyrannus. 89.
Oeconomia Eccleſiaſtica à Baſilio promota. 148.
Oecumenicus Doctor, quis. 251.
Oecumenius Epiſtolas Apoſtol. cenſuit Encyclicas. 4.
Olympius Magiſtrianus Leonis Imp. 133. 237.
Olympius Monachus Baſiliſco Imp. obſiſtit. 256.
Ο'μουσίον intelligentia ex Encyclicis propugnata. 213. 214.
Optatus Lector Carthagin. 64. Doctor Audientium à Cypriano creatus. 118.
Optatus Milevitan. 3. 4. 14. 37. 55. 145. 185. 223. 313.
Oratores lectionem Scriptorum imponebant Scribis. 26.
Orbis Occidentalis, & Orientalis diviſio, & appellatio quando coeperit in imperio. 89. Quando in Eccleſia. 90. 91. 246. Conſenſio utriuſque. 81. 84. 85.
Orientales Epiſcopi qui. 91. 93. Eorum ab Occidentalibus ſchiſma. 93. 94. 96. Unio eorum ſub Damaſo. 96. Orientis limites. 90. 93. Eorum ſectae Arianae. 217.
Origenes cum ſuis ſcriptis damnatus. 178. Origeniſtae Paſchalibus Theophili damnantur. 11. 275. 276. Similiter tractatu Encyclico Juſtiniani Imp. 178. 179. 230. 276. Quomodo ſuſcepti à Chryſoſtomo. 304.
Oſculum Pacis mutuo dabant fideles. 14. Denegatum à Donatiſtis. ibid.
Oſius Cordub. mittitur cum Vitone, & Vincentio Presbyt. in Italiam, & Hiſpanias pro ſubſcriptione Actorum Nicaenorum. 190. 191. Subſcribit Encyclicae Sardicenſi. 100. Sollicitatur ab Euſebianis, ut Antencyclicae ſubſcribat. 108.
Otrejus Meletinae Epiſcopus. 84.

P

P

PAcianus. 173. 174. 269.
Pacificae Literae. 45. 52. 295. 296. Cur dictae Salutatoriae. 20. Ab iis Pacifici dicti Episcopi. 23. Ab Athanasio datae. 100. A Siricio laudatae. 139. Pacifica Cyrilli. V. Cyrillus. Unam fidem continebant. 300. 301.
Pagius Anton. 252.
Palladius Arianus. 96.
Palaestinae Primas quis esset. 149.
Palma cur Primas fuerit habitus. 212. 216.
Pancirolus. 90. 111. 131.
Parammon Diac. Arii socius. 71.
Παῤῥησία quid apud Basilium, & Scriptores. 278. 279.
Parysatis Darii Nothi uxor. 279.
Paschales Encyclicae in V. Tto adhibitae. 9. In Ecclesia à Primatibus ad Episcopos missae. 8. 294. 295. Agebant de Festo, & fidei professione. 18.
Paschatis controversia ob Asianis mota. 135. 149. Definitur per Encyclicas.
Paschasinus legatus S. Leonis. 170. In Synodo Chalcedon. Dioscorum damnat. 158.
Patriarchae apud Judaeos, qui dicti. p. 302.
Patriarchae Anathematismos Encyclieis addebant. 51. 298. Metropolitis eas intimabant. 144. 146. 147. Formatas Episcopis dabant. 306 Eorum electio cur Pontifici denunciata. 235. 243. 244.
Patritius Diac. Cursor Anatolii CP. 39.
Patrophilus Scythopolitanus Arianus. 199.
SS. Patrum testimonia Encyclicis addita. 168. 169. 271. Eorumdem etiam additi. tractatus. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178.
Paulinus Antiochenus. 85. 125. 147.
Paulinus Tyrius suscipit Arium. 197. 221. 285.
Paulinus Trevirensis Eusebianis obsistit. 92. 198.
S. Paulus Apost. 26. 27. 42. 50. 59. 113. 114. 120. 135. 189. 302. 303. Ejus Epistolae ad Ephes., & ad Coloss. sunt Encyclicae. 115. 156. Item Epist. ad Galat. 167. 168.
Paulus CP. in Conc. Sardic. absolutus. 98.
Paulus CP. Monothelita. 266.
Paulus CP. Photianus depositus, ab Ignatio creatur Ecclesiae Cartophylax. 127.
Paulus Emessenus Episc. Orientalium legatus ad Cyrillum. 84. 159. 171. Encyclicam defert subscriptam à Schismaticis. 160. Cur primùm à Cyrillo rejectus. 298. 299. Confessus Virginem Deiparam. 299.
Pacem cum Cyrillo promulgat. 161.
Paulus Eutychian. Ephesi intrusus. 257. 258.
Paulus Samosatenus damnatus. 94. 137. 144. 270. 284.
Pelagius Diac., & Apocrisarius Vigilii P. 178.
Pelagius Episcopus Laodicenus. 84.
Pelagius I. Histriae Episcopos redarguit. 314.
Pelagius II. Pont. laudat Dogmaticam S. Leonis ad Leonem Imp. 238. 240. 241. 244. Histriae Schismaticos arguit. 314.
Pelagius haeresiarcha cur Origenis errores ejurarit. 11. Judicio Ecclesiae dispersae, & Encyclicarum damnatus. 72. 76. 203. 206. 272. Et in Prooemio. Pelagiani ad novum examen provocant. 76. 272. 273.
Peregrini Episcopi, aut Clerici quomodo excepti. 301. 303. 304. 308.
Persecutiones annotatae in Encyclicis Salutatoriis. 17.
Perseus Cornelii Pont. Cursor. 189.
Pertinax Ael. Praefectus, destitutus imperiali diplomate Cursus publici, pedestris suscipit iter. 126.
Pestis Aegyptiaca in Paschalibus Dionysii enarrata. 17.
Petronius conficta Diaconica Gallias pererrat. 126.
Petronius Presb. Ravenii Arelatens. legatus. 123.
S. Petrus Alexand. Episc. Canones Poenitent. edidit. 303. 304.

P

Petrus Alexandrin. Primicerius Notariorum sub Cyrillo. 163. 164.
Petrus Alexand. Presb. Cursor sub S. Athanasio. 104. 141. 296.
S. Petrus Apostol. praesider Hierosolymit. Conc., & jure primae relationis} sententiam dicit. 59. Romae sedit. 313. Quomodo Romanae Sedi adhuc praesidere dicatur. 146.
S. Petrus Chrysologus Ravennat. scribit ad Eutychem. 146. 151.
Petrus Fullo Eutychian. Antiochiae intrusus. 250. 251. 257. 258. Ab Eustathianis depulsus. 262.
Petrus Moggus Eutychianus, Diac. Cursor Timothei Aeluri. 227. 262. Diaconio removetur. 40. Intrusus Alexandriae dejicitur. 262. 263.
Phidus Diac. Cursor Martyrii Hierosolymit. 263.
Philippenses petunt à Polycarpo Tomum Encyclicarum Ignatii. 210. 211.
Philippopolis Urbs erat Imperii Limes. 90.
Philippopolitanum Concil Eusebianorum. 91. 93. 222. 311. Ejuratur ab Ursacio, & Valente. 104.
Philippus Crerensis Episcopus. 212.
Philogonius Antiochenus. 144.
Philostorgius. 122. 206.
Phorton socius Eustathii Sebasteni. 315.
Photinus haeresiarcha. 49. 80.
Photius citatus. 101. 127. 225. 232. 295. Photiani supprimunt Catholicorum subscriptiones. 204.
Pionii Martyris confessio. 5.
Pistus Marcionopolitanus subscribi curat per finitimas Provincias Acta Nicaena. 192.
Pistus Presb. Arii socius. 71.
Plinius senior. 93.
Plinius junior veniam usurpari publici Cursus apud Trajanum exorat. 125.
Plotinus Joviniani sectator. 140.
Plutarchus. 273.
Pollio. 17. 89.
Pollux Jul. 26.
S. Polycarpus mittit ad Philippens. Tomum Encyclicarum suarum, & Ignatii. 210. 211. Ejus acta per Encyclicam denunciantur. 52.
Polycrates Ephesinus. 135. 216.
Polyeuctus Cursor Sophronii Hierosolymit. 128.
Pontifices R. Enthronisticas cum fidei professione emittebant. 50. 243. Encyclicas saepe conscripserunt. 75. 236. Editas ab aliis confirmabant. 77. 78. 148. 198. 199. 233. 234. 235. Occultare non poterant. 159. In Presbyterio legebant. 157. Occidentalibus intimabant. 236. Mittebant Diaconum ad Concil. Orient. 124. Saepe etiam Presbyterum. 142. Eis definitionem controversiae dabant. 200. 310. Mittebant Intercessores. V. Intercessores.
Porphyrius Gazensis. 130.
Possidonius Diac., dein Cursor Ecclesiae Alexand. 124. 150. 162.
Potamon Episc. legatus Cyrilli ad Nestorium. 164.
Praepositorum Ecclesiasticorum praerogativa quae. 43.
Praesides Sacerdotales Ethnicorum. V. Asiarchae.
Praylus Hierosol. suscepit Encyclicam Zosimi. 285.
Presbyteri Doctores ab Apostolis instituti. 60. Commendati ab Ignatio. 61. 62. 63. Quomodo eligerentur. 64. Cur soli appellarentur Doctores 64. 65. Assessores dati Romanis Pontificibus. 67. Cur Diaconis Cursoribus adsociarentur. 115. 134. 135. Mittebantur quum Episcopi erant corrigendi. 129. Missi cum Encyclicis ad haereses oppugnandas. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. Missi à Pontificibus ad Concilia Generalia. 142. 200.
Presbyterium contractum ab Episcopis. 140. 206. Ejusdem dignitas. 67.
Primates electi Enthronisticas emittebant. 50. 243. Encyclicas aliquando conscribebant. 85. Ultimum in iis votum emittebant. 184. 185. Suffraganeis intimare debebant. 53. Catalogum suorum Episcoporum cur saepe vulgarent. 145. 146. 189. 294. Eorum obi-

P

tus Pontifici denunciatus. 52.
Primicerii Scriniorum publicas chartas subscribebant. 128. Autographa Encyclicarum asservabant. 129.
Priorius Philippus. 306.
Priscillianistae Encyclica Turribii damnantur. 174. 175. 176. 177.
Privatus Lambesitanus damnatus à Clero Rom. Formatam petit. 315. 316.
Probus Imp. eligitur. 58. Probus, & Florianus Impp. 89.
Proclus CP. Tomum ad Armenios scribit. 165. 166. 305. Tradit Formatas Athanasio Perrhenorum Episcopo. 306.
Proconsules Cursum publicum nec dabant, nec sumebant. 125. 126.
Procopius. 112.
Prophetia secundi gradus Apostolicis Viris concessa. 114.
S. Prosper laudatus. 203.
S. Proterius Alexandrin. à Timotheo Aeluro occisus. 201. 227.
Protogenes Sardicensis in finitimis Provinciis subscribi curat Acta Nicaena. 192. Damnat Marcellum Ancyranum. 222. 223.
Prudentius. 56.
Prudentius Episc. Tricassinus. 238.
Publicus Episcopus Atheniensium. 212.
Pullentius Diac. Cursor Semiarianorum. 129. 139.
Pynitus Episc. praeceptum castitatis defendit. 212. 213.
Pyrrhus CP. Monothelismum Encyclicis stabilire conatur. 152. 264. 265. 266.

Q

Quesnelli Editio Opp. S. Leonis. 10. 39. 123. 133. 169. 170. 175. 229. 234. 243. 271.

R

Rationales cur appellentur Encyclicae. 4.
Ravennius Arelat. Primas. 123. Monetur, ut Petronianum Diac. impostorem corripiat. 126. Suscipit Dogmaticam S. Leonis. 149.
Recusatrices Epistolae, quae. 289.
Regulus Diac. Cursor Ravenii Arelat 123.
Rei quicumque in politico regimine palam denunciandi. 50.
Reparatus Carthaginensis. 179.
Rhodiginus Coel. 111.
Rigaltius. 39.
Rodanus Subadjuva Cursor S. Leonis. 133.
Romanus Clerus scribit ad Cyprianum. 69. 120. 201. 268. Fraudes detegit Privati Lambesitani. 316.
Romana Concilia legatos ad Conc. Oecumenica Orientis mittebant. 96. Adversus Novatum, Sabellium, & Valentinum plura sunt habita. 94.
Roman. Conc. sub Bonifacio II. P. 220.
Aliud sub Cornelio. 185. 216. 217.
Aliud sub Damaso. 202. 203.
Aliud sub Julio pro Athanasio. 98. 247.
Aliud sub eodem, in quo Valens, & Ursacius resipiscunt. 104. 298.
Aliud sub Melchiade adv. Donatistas. 22. 35. 177. 184. 185. 230. 245.
Aliud sub Simplicio adv. Basiliscі Encycl. 237.
Romanae Ecclesiae Primatus. 145. 146. 147. 148. 310. 313. Sollicitudo Ecclesiarum omnium. 236. 310. Subscriptiones authenticas Ecclesiarum asservabat. 203. 204. 219. 220. 221.
Romani Impp. Cursum publicum constituunt. 112. 113.
Romani Imperii divisio. 89. Limites. 90.
Romani Senatus jura in electionibus. 58.
Rufinus laudatus. 64. Notatus. 28.
Rufus Thessalonicensis Primas. 181. 195. 219.
Rusticus Diaconus. 77. 241.
Rusticus, & Sebastianus Diac. Cursores à Vigilio Pont. deficiunt. 40. Ab eodem damnati. 128. 129. 188. 203.

S

Sabellius Encyclica Dionysii Alexandrini damnatus. 164.
Sabinianus Perrhenorum Episcopus. 306.
Sabinianus Presb. Doctor adv. Heracleonem missus. 136.

S

Sabinus Diac. Curſor ſob Damaſo. 165.
Sabinus Epiſcopus, primus Conciliorum collector. 84. 210.
Sacerdotes nomine Apoſtolorum cohoneſtati. 63.
Salutationes in Encyclicis adhibitae. 14.
Salutatoriae Encyclicae quaenam. 12. Cum Deificis Inſtrumentis in Cathedra Epiſcopali reconditae. 13. 31. Quo in argumento verſarentur. 15. 16. 20. 45.
Sardica Urbs Imperii utriuſque limes. 90.
Sardicenſe Conc. Occidentalium. 91. 295. Cur caverit, ut Epiſcopi Diaconos mittant ad Comitatum. 126. Teſtes pro Athanaſio Diaconos adhibet. 130. Ejus Canon de Interceſſoribus Pontificiis illuſtratur. 219. 220. Mittit Acta ad Julium, & evulgari ab eo rogat. 146. 147. Encyclica ab eodem confirmata. 99. Quibus in Provinciis ſit ſubſcripta. 100. 106. Subſcribitur per Orbem. 97. 98. 100. 102. Subſcribitur in Concil. Carthag. ab Africanis. 104. Item in Mediolanenſi ab Italis. 161. Publicatur in Tractu CPno, & per Occidentem. 100. 102. Numerantur ab Athanaſio Epiſtolae LX. reſponſivae, & CCCXLIV. ſubſcriptiones. 101. Quot reipſa fuerint ſubſcriptiones. V. Subſcriptiones. Vocatur Divinum Decretum à Conſtantio. 101.
Saturnini, & Sociorum Acta. 20. 54.
Saturus Diac. Curſor Cypriani. 117. 118. 119. Cur electus. 119. 120. 154.
Schefferus. 6.
Schiſma, quid. 290. 314.
Scribae, qui apud Gentes. 26. Publica ſcripta legebant. ibid. Eorum apud Populos autoritas. ibid. Nomina in nummis expreſſa. 27. Acta publica cuſtodiebant. 27. 32.
Scripturae Divinae exagitantur à Diocletiano. 54.
Secretarium quale. 163.
Secundianus Presb. Semiarianorum legatus. 129. 137.
Secundus Primas Numidiae, Epiſcopos Traditores abſolvit. 55.
Seleucienſe Conc. Arianorum. 95. 205.
Semiariani. 79. 81. Reſipiſcunt. 82.
Senecion Curſor Rufi Theſſalonicenſis. 219. 220.
Sepulchra Martyrum quomodo inſignita. 307.
Serapion Diacon. Arii ſocius. 71.
Seſſio Presbyteris conceſſa, qualis. 65. 66.
Severus Antiochen. in Enthroniſticis anathematizat Concil. Chalcedon. 8.
Severus Corepiſcopus Euſtathii Sebaſteni. 315.
Severus Subadjuva, & Magiſtrianus. 132.
Siculum Concil. ſub Alexandro I. Pont. 136.
Aliud ſub Liberio Pont. 83. 84.
Sidonius Apollinaris. 308. 309.
Sigilla an in Encyclicis, & Formatis adhibita. 306.
Silas Curſor Apoſtolorum. 113. 114. 135.
Silvani Cirtenſis Epiſc. electio. 55. 295. Acta expenſa. 17.
Silvanus Tarſenſis Epiſcopus. 81. 86.
Silveſter P. R. ſuſcipit Encyclicam Alexandri Alex. 144.
Simoniani à S. Paulo compreſſi. 156.
Simplicius Pont. ſcribit ad Baſiliſcum Imp. 252. 253. Scribit ad Acacium CP. 253. 254. 255. Confirmat Chalced. Concil. in Synodo Romana. 257. Cogit Baſiliſcum revocare Encyclicam ſuam. 259. 260.
Singedunenſis Civitas Hungariae. 138.
Singedunenſe Concil. 129. 138. 139.
Siricius P. Rom. 23. 79. Jovinianum per Encyclicam damnat. 139. 140. Ab Optato commendatus. 313.
Sirmondus laudatus. 266. 274.
Siſinnius CP. ſuſcepit Tractoriam Zoſimi. 272. 285.
Sixtus I. P. R. Neſtorii damnationem probavit. 124. Unitivam Cyrilli confirmat. 161.
Smyrnenſe Concil. 82.
Smyrnenſis Encyclica ad Catholicam Eccleſiam inſcripta. 5. De Martyrio S. Polycarpi. 52.
Socrates Hiſtoricus. 59. 79. 81. 83. 84. 94. 98. 99. 102. 103. 104. 107. 128. 161. 198.

S

198. 205. 210. 221. 246. 269. 285. 304.
Sophronius Patriarcha Hierofolymit. Encyclicam fcribit. 51. 128.
Soterus P. R. Encyclicam fcribit. 157.
Sozomenus. 84. 87. 94. 95. 96. 99. 105. 107. 144. 198. 199. 210. 304.
Spanhemius. 27. 113.
Spiritus S. Ecclefiae quomodo affiftat. 43. 44. 46. 231. 232.
Sponius. 27.
Stephanus Antiochenus Epifc. Arianus. 99. Alter fub Zenone Imp. 262. 263.
Stephanus I. Pont. confulitur de Marciano Arelatenfi. 145. Durius increpat Africanos. 184.
Strabo Geographus. 25. 89.
Strategius Diac. Curfor Himerii Nicomedienf. 39.
Studia Antiquitatum quomodo inftituenda. 194. 233.
Subadjuva quis effet. 132. 133. 134.
Subfcriptiones Encyclicarum quaefitae. 80. 81. 97. 98. 100. 108. 109. Manu propria ab Epifcopis factae. 303. Earum numerus non eft incredibilis. 193. 194. Ufus qualis effet. 187. 188. Pontificum quales effent. 200. Quales Epifcoporum. 200. 201. Erant Encyclicarum character. 201. 202. 247. Falfis fubfcriptionibus obviam itum. 186. 189. 201. 202. Authenticae in Archivis primae Sedis affervatae. 202. 203. 204. 219. Subfcriptiones Actorum Nicaenorum mille, vel ducentas fupra mille laudat Athanafius. 192. 194. Cur, & quomodo exigitae ab Epifcopis Orbis. 190. 191. 192. 193. In Tomum redactae. 192. 193. Subfcriptiones Act. Sardic. ab Athanafio vel CCC., vel CCCC., vel DCC. memoratae. 193. 194. 198. Subftriptiones Tomi Damafi. 203. Subfcript. fex mille Epifcoporum factae funt ad Encyclicam S. Cyrilli. 194. 195. Subfcript. mille, & ducentae quomodo factae ad Dogmaticam S. Leonis. 195. Subfcript. 1600. factae Tomo Encycl. Leonis Imp. 232. 233. Subfcript. Formularii Hormifdae. 196. Numerantur à Rustico bis mille, & quingentae. 242. Subfcript. D. factae Antencycl. Bafilifci. 257.
Svetonius. 112. 113. 305.
Suidas. 111. 279.
Sulpicius Sev. 93. 95. 198. 199.
Supplicationes publicae in evulgatione Encycl. adhibitae. 251. 252.
Surgentius Primicerius Vigilii P. 129.
Surius. 54. 255. 258.
Συνέδριον Alexandrinae Ecclefiae, quid. 206.
Synefius. 134.
Synodicus Libellus. 63. 257. 259. 265.
Synodus quaelibet Encyclicas fcribebat. 85.
Syriae Epifcopi, qui dicerentur. 93.

T

T. velut X. apud Veteres Samaritanos. 307
Tabularii. V. Angari.
Tacitus Imp. quomodo electus. 58. 59.
Tacitus Hiftoricus. 113.
Tarafius Patriarcha CP. 153.
Tertullianus. 14. 22. 25. 45. 46. 64. 66. 75. 99. 143. 209.
Themiftion haereticus Encyclicam audet confcribere. 5. Ufurpat nomen Apoftoli. 63.
Theodoritus. 15. 38. 106. 107. 108. 144 168. 200. 204. 205. 206. Anathematifmos S. Cyrilli pertinacius oppugnat. 224. A Diofcorianis Chalcedone accufatur. 55.
Theodorus Caefarenfis Origenifta. 178.
Theodorus Claudiopolitanus laudatus. 158.
Theodorus Heracleenfis Arianus. 98. 100 106. 199.
Theodorus Diac. Alex. Diofcorum Origenifmi accufat. 275. 276.
Theodorus Lector. 249. 250. 251. 252. 254. 256. 261. 263.
Theodorus Magiftrianus, dein Diac. Curfor Alexandrinus. 131. 132.
Theodorus Mopfueftenus, ejufque impietas. 188. 203.
Theodorus Panormitanus Epifcopus. 136.
Theo-

T

Theodorus Pont. scribit ad Paulum CP. de fide. 266.
Theodosius Diac. Cursor sub Proclo. 165. 166.
Theodosii Imp. lex de una fidei formula. 250. 251.
Theodosius Monachus Eutychianista. 259.
Theodotus Antiochen. suscepit Encyclicam Zosimi. 285.
Theognis Nicaenus adv. Athanasium conspirat. 130.
Theognostus Presb. Apocrisarius S. Cyrilli. 298.
Theonas Cyzicenus subscribi curat in Asia Acta Nicaena. 191.
Theopaschitae haeretici, qui. 225.
Theopemptus Episc. legatus Cyrilli ad Nestorium. 164.
Theophanes. 251. 254. 256. 258. 260. 262.
Theophilus Alexand. Paschales edidit adv. Origenistas. 10. 11. 30. 145. 146. 168. 275. 276. Earum argumentum. 18. 19. 295. Damnat Origenem. 178. Docet quibus Episcopis Pacificae dari queant. 23. 294. Paschales laudatae à Cassiano. 29. A Concil. Ephesino. 273. A Theodoro Alex. 276. A Justiniano. 276.
Theophilus Caesareensis. 149. 216.
Theophilus Castabalorum Episcopus. 81.
Thessalonicensis Primas Encyclicas evulgabat. 149. 181. 204. Ejus Diaecesis. 182. Vicariatum Apostolicae Sedis habebat. 219. Ditio imminuta à Patriarchis CP., & de eo mittuntur legati ad Bonifacium II. P. 220.
Thomas Subadjuva Vigilii P. 133.
Timotheus Salophaciolus Sedi Alexand. restitutus. 262.
Timotheus Aelurus Eutychianista. 40. 87. 133. 201. 202. Alexandrinam Sedem invadens, occidit S. Proterium. 227. Denunciatur per Encyclicam Synodi Alex. 228. Damnatus per Tomum Encyclicum. 228. 229. 239. Exsilio mulctatus. 238. Revocatur à Basilisco. 249. 250. 251. 257. 261. Damnatur à Simplicio. 257. Et à Basilisco. 261.
Toletanum II. Concil. 175.

T

Tomi Encyclici, quid. 225. 226.
Tomi Encyclici Eusebianorum adv. Athan. & Marcellum. 221. 222. 223. Eos suscipiunt Donatistae in Africa. 223. 224.
Tomus Encyc. adv. Aëtium qualis. 106.
Alter pro Ario collectus. 206. 285.
Alter in caussa Athanasii. 100. 101.
Alter Assertorum Trinitatis adv. Arianos. 213. 214.
Alter in subscriptione Actorum Nicaenorum. 192. 193. 218.
Alter Paschalium S. Athanasii. p. 294. 295.
Alter Cornelii P. adv. Novatianos. 216. 217.
Alter Damasi P. 165. 185. 202. 203. Ejus occasio, quae. 279.
Alter Dionysii Corinthiaci. 211. 212. 213.
Alter Dionysii Alexand. 15. 16. 27. 29. 30. 215. 294.
Alter sub Leone Imp. pro Conc. Chalced. editus. 105. 133. 162. 227. 239. 240. Velut Magisterium laudatur à Pontificibus, Conciliis, & Patribus. 240. 241. 242. 252. 253. 254. 255. 257. 268. Multae ejus Epistolae interciderunt. 239.
Alter Occidentalium post Conc. Ariminense. 79.
Alter in controversia Paschatis. 215. 216.
Alter Orientalium Schismaticorum adv. S. Cyrillum. 224. 225.
Alter Epistolarum Polycarpi, & Ignatii. 210. 211.
Alter Procli ad Armenios. 165. 166. 203. 305.
Tractatores, qui essent. 174. Tractatoris more scriptae Encyclicae, quales. 166.
Tractatoriae Encyclicae cur appellatae. 67. 125. 174. Cur appellentur Tractatus. 174.
Tractoriae Encyclicae dictae. 5. Dabantur Episcopis ad Concilia evocatis. 6. Illarum formula, quae. ibid.
Traditionis custodia in Ecclesia. 44. 45. 298.

T

208. 209. 210. 213. 214.
Traditores quomodo probandi. 37. Quae poenae in illos decretae. 53. 54. A Martyribus per Encycl. damnati. 20. 21. 57. Epocha eorumdem quando incoeperit. 54.
Trajanus Imp. Curfum publicum difponit. 112.
Tralles qui effent. 25.
Turribius Encyclicam, & libellum adv. Prifcillianiftas evulgat. 174. 175. 176.
Turonenfe II. Concil. 301.
Tyanenfe Concil. 84. 277. 280. Encyclicam fcribit. 84. 154.
Tychicus Diaconus, Curfor S. Pauli. 115. 120. 156.
Tyranni XXX. Imperium Rom. dividunt. 89.
Tyrium Concil. contra Athanafium. 98. 103. 138. 159. 197. 198. 246.

V

Valens Imp. Arianis favet. 281. 283.
Valentinianus Orbem Rom. cum fratre Valente partitur. 90.
Valerianus Magiftrianus. 130.
Valefius H. laudatus. 186. 206. 275. Notatus. 27. 28.
Wandalica perfecutio in Africa. 308.
Veneticum Concil. de commendatitiis agit. 304.
Verina Leonis Imp. uxor creat Imper. Bafilifcum. 249.
Vertabiet quis apud Armenos. 64.
Veteranorum publica onera apud Romanos. 112.
Victor P. R. ad clementiam pro Arianis flectitur. 135. Scribit ad Theophilum Caefareenfem de Pafchate. 149. 216.
Victor Tunnenfis. 179.
Vigilius Pontifex Judicatum primum emittit. 128. Offenfioni eft Occidentalibus. 40. Damnat Rufticum, & Sebaftianum Diaconos. 40. 128. 129. 188. 203. Scribit ad Eutychium CP. de fide. 51. Subadjuvam mittit Antiochiam. 133. Approbat Tractatum Encyclicum Juftiniani Imp. 178. 179. Laudat Dogmaticam S. Leonis ad Leonem Imp. 238.
Vigilius Tapfenfis. 170.
Vincentius Capuanus Liberii Legatus confenfit damnationi Athanafii. 198.
Vincentius Diac., & Martyr apud Tyrannum refiftit pro cuftodia Encyclicarum. 56.
Vincentius Lirinenfis. 208. 273.
Vitalis Antiochenus. 86. 147.
Ulpianus Ictus. 112.
Unio, & concordia Animorum à Chrifto commendata. 14. 287. 288. 289. Quando violari coeperit. 289. Erat fcopus Encyclicarum. 291. 293. 294. 295. 296. 301. 302. 310. 313. 315. 316.
Unitas Ecclefiae. 42.
Vocum notio imprimis quaerenda. 2.
Vopifcus Flavius. 58. 59.
Vota à fubfcriptionibus diftincta. 182. 223. Encyclicis adjuncta ab Epifcopis. 68. 183. Qualia effent. 183. Examinata. 182. 183. Ultimum erat Primatis. 184. Plura intercciderunt. 68. 182. 183.
Uranius Subadjuva, & Subdiaconus Felicis I. Pont. 133.
Urfacius, & Valens, Ariani Epifcopi. 79. 80. 148. Excitant Conftantium Imp. adv. Athanafium. 92. 198. Decipiunt Patres Ariminenfes. 95. 96. Tentant in partes revocare Germinium Sirmienfem per legatos. 129. 138. 139. Condemnantur. 98. Pacificas, & libellos retractationis mittunt ad Athanafium. 104. 162. 295. 296. Julio offerunt libellos poenitentiae. 161. 162. 296. 298.
Urfacius Curfor in Infcriptionibus laudatus. 118.
Ufiae vox diu controverfa. 85. 146.

X

Xenophon Hiftoricus. 111.
Xiftus Pont. V. Sixtus.

Z

Zachagna laudatus. 63.
Zacharias Rhetor. 257. 260.
Zeno Tyri Episcopus. 84.
Zeno Imp. electus operâ Verinae dejicitur. 249. 259. Restitutus imperio, confirmat fidem Chalced. 261. 262. Opera Anthemii, deponit Petrum Moggum. 262.

Z

Zenonides Basilisci Imp. uxor, favet Eutychianis. 249. 251.
Zephirinus Pont. Montanistas Encyclica damnat. 70. 75.
Zosimus Diaconus Arii socius. 71.
Zosimus P. edidit adv. Pelagium Tractoriam. 6. 76. 273. Qui subscribere detrectarunt, haeretici habiti. 206. 272. 284. 285. In Archivis Ecclesiarum asservata. 203. 204. Literas pro Coelestio scribit ad Africanos. 310. 311.